Pomhaj Bóh!

Maćica Serbska
w
Budyšinje

Čišło 1.
7. jan.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po tśioch kralach.

Ps. 31, 16.

Mój cźaß śteji w twojej ruzy.

Mało krocźelow ßmy hakle do noweho lěta cźinili; se wschěm wjeßelom a bolosczu, ſ nadźiju a staroscźu wone hischcźe cźěmne psched nami leźi. Duž budźmy hotowi a stykńmy ßebi ruzy a prajmy: Mój cźaß śteji w twojej ruzy. To je rjane ßłowo na nowe lěto, jednore a srosymliwe sa kóždeho, powuczaze sa wulkeho a małeho. To ßłowo je nam kschescźijanam, kotsiž mamy źiweho Boha, kotryž je wschitke włoßy na naschej hłowje pschelicził, bjes kotrehoż wole źadyn wróbl ſ tśěchi njepadnje, wucźinjena wěz. Njesapomńmy pak, so tajke pósnacźe njeje wot cźłowjekow a niz pśches cźłowjekow, ale pśches śjewjenje źiweho Boha do ßwěta pschischło. Pohanjo hacź do dźeńßniscsheho dnja niczo wo tym njewjedźa, so jich cźaß w Bożej ruzy śteji; pak ßebi woni myßla, so śteji w jich ßamßnych rukach, a so móża po ßwojim spodobanju ſ nim cźinicź a skutkowacź, kaź ßo jim sesdanje — pak ßebi myßla, so jich cźaß w rukomaj druhich mozow śteji, njech ßu to ßurowi knjeża, mózni njepschecźeljo abo śli duchojo. Skónczńje je jich wjele, kotsiž ßebi myßla, so je jich cźaßw rukomaj pschipada, śleje hodźiny, njesbożowneho wotßuda. W Jsraelu ßamym, hdźež běsche ßo Bóh ßam ßwojemu ludej sjewił, wjedźachu: Mój cźaß śteji w Bożej ruzy. W tym ßo jaßne pósnacźe sjewi: Bóh je mi kónz wottyknył a tón tež wostanje. A kaź wo cźłowjekach, tak wjedźachu wo semi, so w tym wot teho Knjesa postajenym cźaßu ßwój kónz śmeje. To pósnacźe běsche mużam stareho ßluba wulka hnada. Hdyž běsche David w 139. psalmje prajił: Twojej woczi stej widźiłej tón njedokonjany płód mojeho cźěła, a běchu wschitke dny do twojich knihow sapißane, kotrež bycź dyrbjachu a tych ßamych hischcźe źadyn tudy njeběsche — sawoła wón ſ dźaknym wjeßelom: Kak drohe ßu pschede mnu, Bożo, twoje myßle! Kak wjele dróźsche dyrbjałe nam kschescźijanam tajke myßle Boże bycź, dokelž je nam Bóh w Khrystußu prawje jaßnje sjewił, kak wyßoko ßmy pola njeho waźeni, kak wón naß ßwěru hlada a naß se wschěm, schtoż ßmy a mamy, niz jenoż w ßwojimaj rukomaj, ale też na ßwojej wutrobje noßy. My móhli ßebi myßlicź: Njeje nascha semja we wulkej stwórbje a na semi mjes tyßaz milijonami jenotliwy cźłowjek kaź próschk, kaź krjepka w morju? A tola: Też nasch cźaß w Bożej ruzy śteji. Njeje nam Bóh sjawnje sjewił, kak wěscźe wón cźaß wotměri a wschitko w prawym cźaßu wuwjedźe? A kak běsche tón sbóźnik pschi kóždej krocźeli ßwojeho źiwjenja wot teho pscheßwědczeny: Mój cźaß w Bożej ruzy śteji. „Moja hodźina hischcźe pschischła njeje — hlaj, hodźina pschińdźe“.

Też my wěmy: Nasch cźaß w Bożej ruzy śteji. Ale so my to wěmy, hischcźe njewucźini, wjele bóle wot teho wotwißuje, hacź to ßłowo ßwoju móz nad nami wopokaże. Lubi bratśja a ßotry, wopomńcźe: Wěrcźe mi, so niz jenoż dźeń a hodźina wascheho kónza je zyle wěscźe wot Boha postajena, ale też, so kóżdy wokomik wascheho źiwjenja w jeho ßylnej ruzy, kóżda krocźel pod jeho hnadnym

wodźenjom ſteji? Wěricźe wěſcźe, ſo w Božim wodźenju žaneho pſchipada njeje, — ſo błyſk, kotryž ſ mróčzalkow ßapnje, wichor, kotryž wuje, tyßazy po ſdaczu małe pſchiczinu, kotrež maja tola tajke wulke ſcźěhwki ſa jenotliweho a ſa zyłe ludy, — wěricźe mi woprawdźe, ſo to wſchitko, we wſchehomóznej ruzy žiweho Boha ſteji? A, luby ßobuſcheſcźijano, wěriſch ty woprawdźe, ſo twój czaß tež niz w rukomaj druhich człowjekow a druhich mozow leži? Spytowanje k temu je bliſko. Kelko dźěłaczerjow a ßłužobnych je w rukomaj njeßwědomliwych knježich, kelko žonow a dźěczi w rukomaj ßurowych mužow a nanow! To je ſpytowanje bliſko ßo praſchecź: Hdźe je nětko naſch Bóh? Ale pſchecźitaj ßebi 31. pſalm, kotryž je runje ſ tajkeho ſpytowanja rodźeny. Tež pſalmiſta je wot njepſchecźelow wobdaty, kotſiž jemu ſa czeſczu a žiwjenjom ſteja, pſchi tym wſchěm praji wón: „Ja ßo ſraduju a ſwjeßelu ßo na twojej ßmilnoſczi, ſo ty na moje hubjeńſtwo pohladaſch. Ja mam nadźiju k kebi a rjeknu: Ty ßy mój Bóh!“ Hodźina dóńdźe, w kotrejž wſchitzy, kotſiž na teho Knjeſa czakaju, naſhonja, ſo je tón Knjes ßwěrny, ſo žadyn pſchipad, žana człowſka ßylnoſcź nad nami mozy nima, ale ſo naſch czaß w Božej ruzy ſteji, ſo ani nětcziſche ani pſchichodne naß wotdźělicź njemóže wot luboſcźe Božeje. Wěriſch ty to woprawdźe? Potom wſdaj ßo tež wſchitkich ſtyſkniwych ſtaroſczow, wſcheje pohanſkeje bojoſcźe; dowěř ßo temu, kotryž modlitwy wußłyſchi, kotryž kóždu kroczel ſe ßwojim wóczkom wodźi a naß žanu hodźinku naſcheho žiwjenja ſe ßwojeje ßwěrneje ruki njepuſchczi.

Teho dla pak je tež nuſne, ſo ja ßwój czaß ßam ſe ßwojej wolu do jeho ruki położu, ſo ja pſcheſtanu ßam na ßebi roskaſowacź, ſo ßo teho woſtaju, ßam ßwój ßwobodny knjes bycź, ſo ja ßwoju wolu a wutrobu a ſ tym ßwoju ruku a nohu, ßwoje wóczko a wucho, wſchitko ſchtož mam a ßym, jemu ßamemu pſchewoſtaju. Bóh je człowjeka ßwobodneho ſtworił, teho dla móže wón hinak hacź Bóh chze. So bych jemu wſchitko ſchtož ßym a mam, pſchewoſtajicź mohł, dyrbju ja najprjedy ßwoju njemóz bjes Boha, ßwoju khudobu a hrěch, ßwoje zyłe hubjeńſtwo bjes Boha, hubjenoſcź ßwojich ßamowuſwolenych puczow póſnacź, kak ßo wokoło błudźu, ſo žaneho woprawdźe ſbožowneho dnja nimam. Potom dyrbju tej ruzy ſeſnacź, do kotrejuž dyrbju ßwój czaß położicź. A ſo mohł ßebi jej zyle bliſko wobhladacź, je jej Bóh w Khryſtußu Jeſußu ßam na ſemju dele wupſcheſtrěł. Wón je ta ruka, do kotrejež móżeſch ßo ſtroſchtnje podacź. Tón, kotryž ßo w Bethlehemje ſa tebje człowjeka ſczini, kotryž 33 lět na ſemi khodźeſche a je dobrotu czinił, ſo ßlepi widźachu, khromi khodźachu, hłuchi ßłyſchachu, ſo buchu wußadni wucziſczeni, kotryž morwych ſbudźi a khudym evangelijon prědowaſche, kotryž na kſchižu ſa tebje wumrje a dźenßa hiſcheze ſ wupſcheſtrjenymaj rukomaj wſchitkim pſchiwoła: Pójcźe ßam wſchitzy, kiž wy ſprózni a wobcźeżeni ſcźe! — Wón je ta ruka Boża, do kotrejež dyrbiſch ßo położicź. Jemu ßo pſchepodaj połnje a ſtroſchtnje; njedaj jenož Bohu ſ jeho rukomaj twoje žiwjenje ſapſchimnycź, tež ty dyrbiſch twój czaß, twoje žiwjenje, twoju wutrobu a twoju wolu do Božeju rukow położicź, tón pucź hicź, kotryž wón tebje wjedźe, ßwěrny bycź w twojim powołanju, runjež je niſke pſched człowſkimaj woczomaj — tež we wſchěm horju ßo do ßwěrneju rukow Jeſußoweju położicź a proßycź: Twoja wola ßo ſtań! Hamjeń.

Mèr.

Wjeßeły, ſbóżny hodowny czaß běſche bliſko, ale Wicźaſez maczerka njeběſche wjeßeła. Wona ßo dopomni na ſańdźene czaßy. Wona ßo dopomni na hodźinu wumrjecźa, hdyž běſchtej jejnej dwě dźeſczi wot njeje woteſchłej, a na tamnu hodźinu, hdźež běſche ßwojemu mužej wocźi ſamknycź móhła. Hdyž hodowny ßwjedźeń pſchińdźe, ſteja nam hodźiny wulkeje luboſcźe a ſrudoby pſched woczomaj a pſchińdźe ſaßo ſe ſańdźenoſcźe, ſo bychmy hiſchcźe junkrócź w nich žiwi pobyli. Wicźaſez macź je jara ſrudna. Wona ßo ßama njedźakomna ßwari, ſo je tak ſrudna. Njeje wona, hdyž je ßwojeho muża a dźěczi ſhubiła, bohatu ſeńſku luboſcź ſaßo namakała? Bjedrichez Hana je k njej do domu pſchiſchła. Wona běſche ßyrota a běſche ſ dalokeho pſchecźelſtwa. Wona bě ßłónczne ßwětko w domje żarowazeje wudowy. Wona běſche hižo 10 lět ſtara, jako k „maczeri“ do domu pſchińdźe, a macź běſche hiſchcźe młoda žona; ale jako běſche Hana 10 lět pola Wicźaſez maczerje była, ßebi macź a dźěczo myßleſchtej, ſo žana móz teho ßwěta jeju dźělicź njemóże.

A tola něchtó pſchińdźe, kiž chzyſche jeju dźělicź. Hlaj, to pſchińdźe Hermann Polan a Hanu ſa ruku pſchimny a ſ jenej ruku won iſtwine durje ſchěroko woczini a ſ druhej ruku holzu ſ durjemi won cźehnjeſche; Wicźaſez macź pak wo iſtwje ßedźeſche a horzy ßylſy płakaſche a jej běſche, kaž by ßo jej wutroba roſpukła w boloſczi dźělenja wot ßwojeho dźeſcźa. Ta wěz běſche jej wſcha nahła pſchiſchła. To drje wona wjedźeſche, ſo Hana pola Polanez wobkhadźeſche a wona ßo nad tym wjeßeleſche, pſchetož ta ßwójba běſche dobra a woßebje Polanez Emma, Hanina pſchecźelniza, běſche holza, kotrejž běſche kóždy dobry. Pſched lětom běſche ßo Polanez Hermann ſ Ameriki wrócził; jako młodoſtny dźiwik běſche tam wón pſched 6 lětami ſchoł. Wón běſche pſchekupz a prajichu, ſo je ßo w Amerizy derje ſadźerżał a něſchto pjenjes ßobu pſchinjeßł. Nětko běſche ßebi w ßwojim domjazym měſcźe khlamy kupił, kotrejž wobßedźeŕ běſche bankrot cźinił a někotry běſche k temu hłowu tſchaßł; Wicźaſez macź běſche Hermanna lóhkomyßleneho człowjeka mjenowała. Hermann pak běſche ßebi Hanu ſa žonu proßył a Hana běſche prajiła, ſo jeho lubuje a ſo chze jeho bycź.

Duž běſche ßo ſtało: Wicźaſez macź běſche jeho wotpokaſała a jako běſche wona ßwěczki hodowneho ſchtoma ſaßwěczała, běſche wón pſchiſchoł a běſche Hanu pſchecźiwo maczeŕnej woli wotwjedł.

Lěta ßu ßo wot tamneho hodowneho ßwjedźenja minyłe — dołhe lěta. Hermann ßedźeſche ſa blidom pod hodownym ſchtomom a tym ßwojim hodownu hiſtoriju czitaſche. K tym ßłuſchachu wyſche jeho žony dwě dźeſczi — hólczk a holczka; wonaj kcźejeſchtaj kaž róże w juniju, a macź pak hladaſche kuſk njeměrna na ßwojeho muża, to běſche ta mróczałka, kotraž na jejnym czole leżeſche, derje widźecź. Jako běſche nan hiſtoriju wo tamnej luboſczi czitał, kiž ſ njebjeß na ſemju doßaha a wot wěcznoſcźe hacź do wěcznoſcźe, ßo jej ßylſy pſches liza ronichu — jena ßylſa wjetſcha hacź druha a jena ßylſa ßo bóle ſyboleſche hacź druha, pſchetož ßwěczki wot hodowneho ſchtoma dachu ßwojim pruham do płakazych woczow padacź. A jako běſche ßebi tón muž ruzy ſtyknył a ßwoje hamjeń prajił, běſche jeho žona płakajo proßyła, ſo dyrbi tola ßobu k Wicźaſez maczeri hicź, kotraž běſche ßłaba a hubjena a ju proßycź, ſo by Hanu ſa ßwoje dźěczo pſchijała. „Njejßmój mój tu a tam ſpytałoj ßo wujednacź?“ praji wón. „O, Hermanno“, wotmolwi wona, „hdyž ßmój to ſpytałoj, ßmój mój pſchezo wo naſchim prawje a naſchej njewinje powjedałoj, mój chzemoj jej rěcźecź wo naſchej winje, chzemoj wo tym powjedacź, kak ßmój hordaj a ßwojeje wole byłoj“.

Wón běſche poſtanył, hladaſche na nju ſ khutnym wóczkom a rjekny: „Chzemoj tam hicź a macź wo wodacźe proßycź.“

Wonaj tam dźěſchtaj. W czichej iſtwiczzy Wicźaſez macź ßedźeſche. Sſłaba wona běſche ſrudna, jako pak bychu ßo durje wotewrikе a Haniny hłóß jej do wuſchow klinczał a wona by pſchezo ſaßo tu próſtwu ßłyſchała: „Wodaj mi, ja chzu ſaßo twoje dźěczo bycź!“ Duž ßo jej ßwětke ßylſy pſches liza ronjachu — to běchu ßylſy radoſcźe. Tam ßu wjeßeke hody ßwjecźili a jandźeljo ßu ſ woknom nuts hladali a woni ßu widźeli, kak młoda žona maczeŕzy lizo majkaſche a jandźeljo zunjo a ſ cźicha do domu nuts ſpěwachu ſtary hodowny khěrluſch: „Cześcź budź Bohu we wyßokoſczi a měr na ſemi!“

Wot teho czaßa běſche Wicźaſez macź wſchědny hóſcź w domje. Wona by prajiła, ſo dyrbi tam huſto pſchikhadźecź, dokelž ma Hermannej někotre ſle ßłowa, kotrež je wo nim powjedała, wot-

proßyćź. Jako pak ſaßo naſymſke wětſiki pſches kraje wujachu, běſche macźerka tak ßłaba a braſchna, ſo wjazy ßama w ßwojej jſtwiczźy bydlicź njemóżeſche, duż k ßwojimaj dźěſćźomaj cźehnjeſche a woni běchu w nutrnej luboſćźi ſjednocźeni.

A ſaßo pſchińdźechu hody a Hermann ſaßo ßwjate ſcźenje cźitaſche. Macźerka na mjehkim ſtole ßedźeſche pod błyſchcźatym hodownym ſchtomom; wona běſche w poßlednim cźaßu druhdy do womorow padnyła a dźenßa běſche hižo prajiła, ſo je jej tak, kaž ſo jej tón luby ſbóżnik hiſchcźe rjanu hodownu ſalu horkach wottamknje, hdźež budźe to halleluja ſpěwacź ſe wſchěmi ſbóznymi. Jako běſche ſpěwanje k kónzej a dźěćźi wokoło hodowneho ſchtoma ſkakachu a ßo na darach wjeßelachu, hólcźk macź ſa ruku pſchimny a praji: „Macźe, wowka ſpi“. Haj wona ſpaſche, — wona ſpaſche to ſpanje, na kotrež w tamnym ßwěcźe wotucźenje pſchińdźe. Wona běſche hłowu naſad położiła — a na jejnym wobliczu ſtejeſche napißane: ja leżu a ſpju zyle ſměrom. Hermann, jeho żona a dźěſćźi ſtejachu wokoło wowzyneho ſtoła a ſ jich ßylſow ßwěcźeſche ßo to jene ßłowo: měr! S woknom pak hladachu jandźeljo a ſaßo klinczeſche ſ jich rta tón ſtary khěrluſch: měr na ſemi!

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myſle nakhadźach, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 1. ſtaw.

Bóh rosdźěli wody, kotrež ßu pod twjerdoſcźu, wot wodow, kotrež ßu nad twjerdoſcźu. — Tam ßo wody ſhromadźa potom pſches ſkukt pſchichodneho, tſecźeho dnja do wobrubjenych hłubinow, tele pak ſlětuja ſ dźěła dźenßa hiſchcźe w mróczelach nad nami a njepadnu ani k ſemi, ale twjerdoſcź je noßy. Tole njeje ani ßnadniſchi dźiw Božeje wſchehomozy, hacź tón, hdyż wody w cźeŕwjenym morju ſteja jako murje.

Kak ßu ßo wody na ſemi do wobrubjenych hłubinow ſhromadźowałe, a kak je ßo ßucha ſemja ſ wodow wuſběhowała, hacź tak, ſo ßu někotre ſtrony na ſemi ßo ſapadowałe abo ßo ſhłubinjowałe, hdźež je potom woda ſběżała, abo tak, ſo je ßo ßucha ſemja ſ wodow wununiła, wo tym nam ßwjate pißmo njepowjeda, dokelż nam wo ſtawanju ßamym njepowjeda. Móżno je, ſo je ßo tute dźělenje tak derje pſches ſapadowanje (ſhłubinjowanje), kaž tež pſches wunurjenje ſtawało, a ſe ßuchej ſemju wuſtupichu wě ßo tež hory jako wjerſchki ßucheje ſemje.

Nětko, na tſecźi dźeń, běſche dźělenje wody, na druhim dnju hižo ſapocźane, dokonjane, a ſemja běſche hotowa po ßwojimaj dźělomaj: morjo (ozean) a ßucha ſemja (kontinent); teho dla ſhonimy nětko hakle (10. ſchtucźka): „A Bóh widźeſche, ſo běſche dobre.“ Tele ßłowa ßu ſygl doſpołnjenja a doſpołnoſcźe, kotryż Bóh ßwojemu ſkutkej pſchitłóczi. S tym je tež wobſyglowane, ſo ma ßwět pſched Bohom a pſches Boha jenoż wobſtacź.

Tež druhi ſkutk tſecźeho dnja (11. 12.) běſche dobry. — Njeje tež tole dźiw? Ty wosmjeſch horſtku ßymjeſchkow a wußyjeſch je porunjo ßebje na jenu a tu ßamu rolu, hdźež ma kóżde tußamu zyrobu, tußamu mjeſu a teßame wothladanje: a tola ßo njeſaměnja, ale kóżde wuroſcźe po ßwojej drużinje, jene běłe, druhe żołte, tſecźe cźeŕwjene atd.; płody ßu ßłódke abo kißałe atd.

13.—18. ſchtucźka. Cźłowjek je króna a kwětka Bożeho ſtworjenja, a ſemja, jeho ßydło, — niz drje po ßwojim aſtronomiſkim ſtejniſchcźu —, ale po ßwojej ważnoſcźi ßrjedźiſchcźo wſcheho ßwěta. Sſo wě, to ſamóże jenoż tón wěricź, kotryż wěri, ſo je ßo ßyn Boži ßam na ſemi cźłowjek narodźił: tak je tež ßnadne, to wěricź, ſo je wſchě njebjeſke wójſko powołane, ſemi ßłużicź. Hrajkajo a ſ lohkej ruku wußywuje Bóh wſchehomózny milijony ßwětow bjes druheho ſamyßła, khiba teho, ſo bychu ſemju pſches runowahu wſchelakich mozow, tak naſtatych, w jeje poſtajenym pucźu ſdżerżałe, ſo bychu ßwěży byłe na twjerdoſcźi njebjeßow, ... ſo bychu ßwěcźiłe na ſemju, pſches ßwoju kraßnoſcź cźłowſku wutrobu wokſchewjałe, a ju poſběhowałe k njebju a ju ſahoriłe k modlenju a k khwalenju ſtworicźela.

Semja je ßwětowy Bethlehem. Kaž ſ Bethlehema naſch Knjes a ſbóżnik wuńdźe, a kaž je Bethlehem wukhód, ßrjedźiſchcźo a kónz wſchěch cźłowjeſkich ſtawiſnow, tute małe a khude měſtaczko Bethlehem, tak je naſcha małka, w ßwětowych dalinach lědma ſpóſnajomna ſemja powołana, ſo by ſe ßwojim wliwom ſtawiſny wſchěch ßwětow wodźiła. S druhimi ßłowami: ſtawiſny cźłowjeſtwa, měnjenje bójſkich myßlow ſbóżnoſcźe a cźłowſka ßwoboda — to ßu ſtawiſny wſcheho ßwěta. A budźe=li roswiwanje a wuwiwanje cźłowjeſta dokonjane, hdyż budźe Bóh ſhromadźowacź ßyły pſche=kraßnjeneho cźłowjeſtwa a wſchěch wuſwolenych, dha budźa wſchě hwězdy prajicź móz: my ßmy naſche powołanje dokonjałe. A nětko budźa jako pſchetworjene a ſ nowa narodźene nowe a ſprawne cźłowjeſtwo pſchewodźowacź na pucźu ßławy naſcheho Boha.

III. 26.—31. ſchtucźka. Bóh ſtwori cźłowjeka ßebi k podobnoſcźi, mużſkeho a żónſku, a naſtaji tak ßwojemu ſkutkej ſcheſcźich dnjow kónu.

Prěnje dny běſche Bóh jonoż kaſał, kaſajo běſche do ßwěta rěcźał. Dźenßa pak, na ſcheſty dźeń ſkładuje wón radu ſe ßłowom, pſches kotrež je wón wſchitke wězy ſtworił, a ſ duchom, kotryż żiwjeńſke mozy wudźěluje a żiwjenje wubudźuje; potom hakle dźeſche Bóh: Stwořmy cźłowjeka! To ſta ßo pjatk. A ſaßo pjatk, cźichi pjatk, chzyche Bóh pſchichodnje hiſchcźe wjele wjetſchu radu ſe ſkutkom dokonjecź; teho dla, hacź runjeż by ßo teho poſdźiſcho kacź móhł, ſchtoż wón wukonjecź chzyſche (1. Mójſ. 6, 6. atd.), wón to tola dokonja.

Bóh ſtwori ßebi cźłowjeka k podobnoſcźi. Cźłowſki roſum pyſcheſche njewomaſane ſpóſnawanje Boha a bójſkich ſkutkow (1. Mójſ. 2, 19. 23 atd.), cźłowſku wutrobu njewinowatoſcź a ßwjatoſcź wſcheho, ſchtoż ßo ſ njeje wununjeſche a w njej hibaſche (1. Mójſ. 2, 25), cźłowſku wolu doſpołna ßwobodnoſcź, po kotrejż móżeſche wſcho dobre cźinicź a ßo wſcheho ſleho woſtajicź (1. Mójſ. 3, 2 atd.); po cźělnej a ſemſkej ſtronje cźłowſkeho bycźa pak běſche cźłowjek bjeſe wſcheje běbnoſcźe a bjeſe wſcheho nakhilenja k khoroſcźi, běſche powołany, ſo by doſpołnje knjeżił nade wſchěmi ſtworjenjemi (1. Mójſ. 1, 28) a ſo by něhdy dóſchoł a ſaſchoł do kraßniſcheho raja na pucźu pſchekraßnjenja (1. Mójſ. 2, 9. 16).

K podobnoſcźi na Boha, ſo by ßo to hiſchcźe ras a cźim wótſiſcho prajiło, ſtwori Bóh cźłowjeka. To ſpomjatkuj ßebi derje, cźłowjecźe! ty ßy tón, kotremuż ma ßo wſcho to powjedacź, a wo=pomń nětko, pſches cźoż ßy padnył, ale wobrocź ßo tež we wěrje k temu, kiż tebje wonowi. (Kol. 3, 10).

W prěnich dnjach widomneho ßwěta njeknjeżeſche nihdźe mordowanje a rěſanje, nihdźe njeby nadeſchoł ſwěrinu, ſa krwju laczną a druhu ſwěrinu rostorhazu; wſcho żiwjeſche ßo wot roſtlinow, to běſche jeniczka zyroba ſa cźłowjeka a ſwěrinu (Jeſ. 11, 6 atd.). Hakle poſdźiſcho, hdyż bě ſ hrěchom tež ßmjercź do ßwěta ſacźahnyła, je ßo to pſcheměniło: a po lijenzy je Bóh ſe ßłowom cźłowjekam dowolił, ſo ßmědźa mjaßo jeſcź (1. Mójſ. 9, 3).

Wucźeni ßu ſpytali, tole pſcheßwědcźenje wěrjazych wo prěnich cźaßach Božeje ſtwórby jako błud dopokaſacź; praja, ſo ßo na koſcźach praſtareje ſwěriny jaßne ſnamjenja khoroſcźow nadeńdu, a ſo tež druhe ſnamjenja na to pokaſuja, ſo ßu hižo na praſtarej ſemi ſwěrjata druhe żiwe ſwěrjata ſpóżerałe. Tola kaž je ßo cźłowſke cźěło po Hadamowym ſhrěſchenju zyle pſcheměniło po ßwojich materialnych podkładkach, tak je ßo bjes dwěła tež podobne pſcheměnjenje a pſchetworjenje mjes ſwěrinu ſtało; ſo pak je tamna ſwěrina, kotrejež koſcźe ßu ßo ſa naſch cźaß ſe ſemje wuryłe, do Hadamowych cźaßow na ſemi żiwa była, je hołe měnjenje wucźenych, kotrež njemóża ani jako prawe dopokaſacź.

A hlej, to bě wſcho jara dobre. Hdyż je Bóh ßwět ſtworił, běſche ſemja jeho wottyknjeny kónz, a na ſemi cźłowjek, a w cźłowje=ſtwu Israel, a w tymle ludu ſboża a ſbóżnoſcźe woßada ſboża a ſbóżnoſcźe, a we woßadźe ſboża a ſbóżnoſcźe dokonjenje wſcheho ſtworjeneho. Stworjenje ßwěta njeſteji tak ſwonka, ale ſnutſka tamneho koła ſtawiſnow ſboża a ſbóżnoſcźe, kotrež ſ wěcźnoſcźe wuńdźe a do wěcźnoſcźe ßaßo ſańdźe. Teho dla ſteji tež ſtawiſna wo ſtworjenju ßwěta na ſpocźatku tamnych knihow, kotrež ßu ſakładk a podkładk naſcheje ſbóżnoſcźe.

(Pokracźowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— My móżemy naſchim lubym cźitarjam pſchi ſaſtupje do nowe lěta ſjewicź, ſo budźemy jim w naſchim „Pomhaj Bóh“ ßaßo po ſamyßle naſcheho cźaßopißa dobre a natwarjaze cźitanje poſkicźecź a duż proßymy hiſchcźe junkrócź, ſo bychu nam naſchi pſchecźeljo nowych cźitarjow pſchidobyli. My nimamy a njechamy żaneho wużitka měcź wot naſcheho njedźelſkeho kopjena, jenoż w luboſcźi k naſchemu ßerbſkemu ludej jón wudawamy, ſo by

w naschich ßerbßkich domach dobre natwarjaze njedźelske cźitanje było, kotreż nasch lud pomha w starym, pobożnym smyßlenju a pschi dobrych waschnjach sdźeržecź, so by sakhowany wostał psched ßwětnym duschukażazym cźitanjom, kotreż ßo daloko a schěroko w naschim cźaßu rosschěrja. Sa nowe lěto ßmy sa nasch cźaßopiß woßebje rjane powjedanczka k wocźischcźej dostali, kotreż budźa waß sajimowacź a kotreż ßu napißane wot stareho, dobreho wótczinza. S wocźischcźom tutych powjedanczkow nadźijomnje hižo w pschichodnym cźißle sapoczńjemy. Duž móżemy ßo nadźecź, so nasch lud też s dźakownoscźu pschiwosmje, schtoż ßo jemu w luboscźi poskiczuje.

— Ssmy hody ßwjecźili a ßo pod błyschcźatym hodownym schtomom swjeßelili. Dary ßmy wobradźeli a dostawali a ßo dopomnili na tón wěczny hodowny dar, kiž bu nam wobradźeny w sbóżniku, kotryž je ßo w Božej nozy do nascheho khudeho a hubjeneho ßwěta narodźił. Jene hody hischcźe ßwjecźimy. To ßu hody sa pohanow — ßwjedźeń tsjoch kralow. Hwězda s Bethlehema ßwěcźesche do pohanskeho kraja; pschetož k rossßwětlenju pohanow je wona seskhadźała a na njebju steji. A nascha pschißłuschnoscź je, so bychmy ßwoju ruku k temu poskiczeli, so by ta hwězda dale a dale won ßwěcźiła do pohanskeho kraja a wbohim pohanam, kiž hischcźe w cźěmnoscźi khodźa, ßwětło evangelija ßo pschinjeßło. Na tule naschu pschißłuschnoscź dopomni naß hodowny ßwjedźeń pohanow, ßwjedźeń tsjoch kralow. Na nim chzemy saßo pohanam ßwój hodowny dar wobradźicź pschi kollekcźe, kotraž ßo sa mißionstwo mjes pohanami shromadźuje. Wulzy swjeßelaze běsche bohate wobdźělenje Sserbow na shromadźenju sa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy — k dobremu dopokasmu, so ßo luboscź k mißionstwu we wutrobach naschich Sserbow hori. Dopokažmy to s nowa pschi kollekcźe, kotraž ßo ßobotu hromadźi sa nasche mißionstwo mjes pohanami!

— Minjene lěto je też w Sserbach, w naschich ßerbskich woßadach ßwoje pscheměnjenje pschinjeßło. Na wotpoczink je schoł knjes farař Ssykora w Ssmilnej. Wón je był poßledni ßerbski farař tuteje něhdy ßerbskeje woßady. Jeho naßlědnik je Němz. — Do žiwjenja je stupiła nowa Khwacźanska woßada a sa jeje prěnjeho fararja bu k. kapłan Sarjeńk pschi Michalskej woßadźe pomjenowany. Na jeho město ßo knjes kandidat Tyscheŕ wuswoli. Dotalna Łupjanska woßada je ßo hacź na dalsche s Khwacźanskej woßadu sjednocźiła. Se schulskeho žiwjenja je naspomnicź, so je ßo zyrkwinsko-schulske městno w Budyschinku s nowa wobßadźiło s knjesom Pětrikom, kiž běsche hacź dotal s wucźerjom w Bórku. Knjes wucźeŕ Domaschka je ßo se Stróże do Łuha pscheßydlił. Se srudobu ßmy saßo nashonicź dyrbjeli, so je saßo wjazy ßerbskich wucźerjow do Němzow schło. Nowe schulske twary ßo we wschelakich woßadach pschihotuja — tak w Budestezach, w Minakale, w Maleschezach atd. —. Hacź ßo wschitke twary w tym lěcźe wuwjedu, hischcźe wěste njeje, pschetož dyrbimy ßo pschezo saßo praschecź: schto pomhaja ßerbske schule, hdyž ßerbskich wucźerjow nimamy? Rjane zyrkwinske ßwjedźenje ßmy saßo ßwjecźili: ßwjedźeń swonkowneho mißionstwa w Bukezach a Gustav-Adolfski ßwjedźeń w Rakczach. Sserbska studowaza młodoscź móżesche na 25lětne skutkowanje ßwojich skhadźowankow wróczo hladacź a je dwoji ßwjedźeń — ßwjedźeń skhadźowanki ßameje — a ßwjedźeń starych knjesow, prjedawschich wopytowarjow skhadźowankow s konzertom w Budyschinje — wuhotowała. Sa nasch Maczicźny dom ßu ßo saßo rjane dary nasběrałe a běsche nam w sańdźenym lěcźe wot wyschnoscźe dowolene, we wulkim rózku sjawnje dary hrmadźicź.

— Wobnowjena kschižna zyrkej w Draždźanach, w kotrejž chzemy — da-li Bóh — saßo nasche ßerbske Boże ßłużby dźeržecź, so nadźijomnje sapoczatk junija t. l. s nowa poßwjecźi. My wutrobnje pschejemy, so by ßo tale nadźija dopjelniła, so bychu ßo dźěła tak spěchowałe, so by kschižnej woßadźe mózno było, saßo do ßwojeho lubowaneho doma saczahnycź. Zyrkej dostanje rjanu pychu, wot kotrychž jenož scźěhowaze wusběhnjemy: We 8 pißanych woknach pschi zyrkwinej łódźi směja 8 sbóżnych khwalenja sa wobras, we woknomaj pschi woltarńischcźu budźe narod a k njebju stpicźe teho Knjesa. Sa wupyschenje woltarja je měscźanska wyschnoscź 20,000 hr. pschiswolika. Woltarne blido budźe s běłeho marmora. Wón budźe wulkotnje rjane a drohotne wobrasy se ßwjateje historije pokasowacź. — Bóh chzył dacź, so by nowotwar psched tajkim wohnjowym njesbožom sakhowany był, kaž je Bohu žel kschižna zyrkej hižo wjazy krócź pschětracź dyrbjała.

— Cźeladne hermanki, kotreż mějachu ßo hacź dotal poßledni dźeń lěta w Draždźanach, ßu ßwój kónz dozpike. W prjedawschich cźaßach by tam wjele cźeledźe też s naschich Sserbow pschikhadźoło, so by ßo sa Draždźanami pschistajiło. Psched něhdźe 30 lětami ßo tam na 600 wotroczkow a dźowkow a něhdźe 100 ratarjow seńdźe, kiž cźeledź pytachu. Lěto wot lěta bě wopyt hubjeńschi a lětša tam skoro nichtó wjazy njeběsche. Naschi młodźi wjazy ßłużicź njechadźa; to je wulka nusa sa naschich ratarjow, kiž ludźi trjebaja.

Na tsjoch kralow.

Do kraja cźěmno ßwěcźi ßo
Nětk hwězda rjana, jaßna,
Tam, hdźež je tołste pohanstwo,
Tam pruhi scźele kraßna.
Cźi mudri s ranja pschiińdźechu
Toh' Knjesa narod khwalicź,
Jim pucźe dołhe njeběchu,
Toh' Krala pschińdu cźesczicź.

Tu hwězdu widźa s wjeßelom,
Nětk sa njej khwatnje dźeja,
A w Betlehemje s khwalenjom
Psched sbóżnikom nětk steja,
Nětk psched njoh' padnu, s modlenjom
Jim wutroby ßo horja
A sloto, maru s woruchom
Tom kralej k cześczi darja.

Też nasche dary wot naß wsmi,
Njech wutroby cźi ßłuża.
My leżimy we modlitwi,
Cźi ßłuscha s cźełom duscha;
O, ßwěcź nam s bliska, s daloka,
Naß cźěri k tebi žadoscź,
Ty kraßna hwězda kralowska,
Dha mamy sbóżnu radoscź.

E. Helaß.

Něschto k rospominanju.

Ambrosius praji: Khrystußowa khudoba je moje herbstwo.

Dobrowólne ßmilne dary sa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy w Sserbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2676 hr. 42 np.

S Budescźanskeje woßady:

Wud. S.	2	—	
L.	1	—	
N.	1	—	
H.	1	—	
H. dale	2	—	
R.	1	50	
W.	1	60	
N.	1	—	

S Bukecźanskeje woßady:
(4. sběrka.)

S Wajiz: D.	5	—	
S Pomorz: R.	1	50	
S Bukez: Bl.	3	—	
S Łuska: Pr.	1	—	
S Wujeźka: L.	3	—	

S Khwacźanskeje woßady:

Domaschka s Noweho Bronja	1	—	
N. N.	—	50	
Na hodownym wobradźenju we Wulkej Dubrawje psches k. Henku	11	10	

S Budyschintskeje woßady:

N. N. s Budyschinka	4	—	

Hromadźe: 2717 hr. 62 np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźérnje w Budysinje.

Bomhaj Bóh!

Cžißło 2.
14. jan.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicžiſchczerni w Budyſchinje a ßu tam dostacz ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

2. njedžela po tſjoch kralach.

Rom. 12, 6—16.

Kſcheſcžijanſke žiwjenje je paradis=ſahrodka.

Pobožny Jan Arnd († 1621) je knihu napißał ſ tym napißmom: paradis=ſahrodka połna kſcheſcžijanſkich poczinkow. Naſch dżenßniſchi tekſt Rom. 12, 6—16 nam ſjewi, kak móże kſcheſcžijanſke žiwjenje tajka paradis=ſahrodka bycz. To ßu ſłote prawidła ſa žiwjenje, kotrez ßo nam tam dawaju. Cžińmy po nimi. Najprjedy je nuſne, ſo kóždy ßwojeho powołanja hlada ſe wſchej ßwěrnoſczu. Ma=li ſchtó ßłużbu, dha njech ßłużby hlada. Kak ſbożowny tón cžłowjek, kotryż ma powołanje, a hdy by ty ßwoje zyłe žiwjenje khoreho hladacz měł, abo by dżełaczeŕ abo duchomny abo wucžeŕ pſchi najwobcżežniſchich wobſtejnoſczach był, dżakuj ßo Bohu ſa ßwoje powołanje a budź ßwěrny w dopjelnjenju twojich pſchißłuſchnoſczow. Sswěrnoſcz woſtanje prěnje žadanje a to Boże dla. Ssu wſchak tez cžłowſzy nahladowarjo, inſpektarjo atd., ale kak ſrudna ßłużba, hdyż chzemy jenoż prjódkſtajenych dla ßwěrni a ßwědomliwi bycz. Schtoż kſcheſcžijanow ßwěrnych cžini, je bohabojaſnoſcz, je ßwědounje w naß. My mamy ßwojeho inſpektarja ſtajnje pſchi ßebi. Teho ſjebacz njemóżeſch. Tón ßudźi kóżde ſkomdżenje. Sswěrne dopjelnjenje pſchißłuſchnoſcże pak žiwjenje ßłódke cžini. Na cžernojtym puczu dżěła najrjeńſche róże wjeßełoſcże ſakczěwaju. Teho dla, ty duſchowpaſtyrjo, ſtaraj ßo ſa duſche; ty wucžerjo, hladaj ßwojeje wucżby. Teho dla, ty prjódkſtejerjo w zyrkwi abo w měſcże a na kraju, budź horliwy; ty hladarka khorych, pokaż pſchecżelne wobliczo. Starſchi, hladajcże napominanja. S krótka, ſchtoż ßy, budź tez wſchón. Njedaj twojemu powołanju pódlanſkej wězy bycz, ale hłownej wězy twojeje wutroby. — Tola to ßame na ßebi hiſchcże njewucżini. Ludźo ßu, kotſiż ſ dypkom ßwoju pſchißłuſchnoſcz dopjelnja, a tola nam jich towarſtwo derje njeczini. Sskónczne ßwětło kſcheſcžijanſkeje luboſcże pobrachuje. Teho dla ſ druha wjele w tym leži, ſo mjes ßobu wobkhadźujemy we wſchej luboſczi. Kajka dyrbi kſcheſcžijanſka luboſcz bycz? Bjes falſchnoſcże a wutrobna. Bjes falſchnoſcże! To je falſchna luboſcz, hdyż ludźo ßebi bjes ßobu do woczow rjenje cžinja a ſady khribjeta ma jedyn na druheho kleſki a pſchißłodżenje. To njeje prawa luboſcz, hdyż ßo w dobrych dnjach wjele wo pſchecżelſtwje powjeda, w nuſy pak ßo pſchecżel wopuſchczi. A potom luboſcz tez wěrna njeje, hdyż ty teho, kotrehoż lubujeſch, na wopaczným puczu woſtajiſch. Prawa luboſcz njemjelczi. Wutrobna dyrbi luboſcz bycz, t. r. bratrowſka. O, kelko to hiſchcże pobrachuje! Dale — komu mamy luboſcz wopokaſacz? Kóżdemu — njech je nam wón runy abo njech je wyſchſchi abo niżſchi. Pſched woßebnymi ßo dżenßniſchi dżeń pokłoneja, ale niſzy ßo ſazpiwaja. Tak bycz njedyrbi. Něh — njemyßlcże na wyßoke wězy, ale dżerżcże ßo k niſkim. S zyła ſ cżeſczu ßo mjes ßobu wobkhadżejcże, kajkehożkuliż ſchtanta tez něchtó je. Komu mamy luboſcz wopokaſacz? Duchownje ßłabym, hubjenym dżěczom. — Kelko je to cżiuicz, napominacz,

troſchtowacź! Ale pſchede wſchĕm też khudym, potrjebnym. Bjerćże ßo po potrjebnoſćach waſchich ßobukſcheſćijanow horje. Njeczakajćże, hacź waß wo podpjeru proſcha, ale njeproſcheni hladajćże, hdźeź móżećże pomhacź, a hdy by taleŕ poliwki ſa khoreho był. Komu mamy luboſćź wopokaſacź? Tym, kotſiž ßu ſ nami jeneje wĕry, ſ tym, ſo mamy mjes ßobu jenajku myßl, ale też tym, kiž ßu pſchećźiwnizy naſcheje wĕry. Zohnujćże tych, kiž waß pſcheſćźĕhaju; žohnujćże a njeßwarćże. To ſkónczńje hiſchćże ßu ſbožowne, wjeßełe cźlowſke dźĕćźi, wjeßelćże ßo bjes ſawiſćże ſ tymi, kiž ßo wjeßela — a ſchtoź ſrudnych naſtupa, płaczćże ſ tymi, kiž płacža. Duž dha — cźeſćź wopokaſujo kóždemu, ſe ßwojimi wĕrytowarſchemi w jenajkej myßli, pſchećźiwo njepſchećźelam bjes hidźenja a hórkoſćże, ſ wjeßełymi wjeßeły a ſe ſrudnymi ſrudny, tak kſcheſćźijan pſches ßwĕt dźe a ſe ßwojeho žiwjenja ſahrodku Bożu ſcźini połnu ſdobnych kſcheſćźijanſkich poczinkow. A wopraſcheſch=li ßo jeho — nimaſch dha žaneje nuſy, žaneho njeſboża, kotreź tebi žiwjenje hórke cźini, wón wotmolwi: Nuſy a horja wſchak mam doſćź, ale ja ßym wjeßeły w nadźiji, ſćźerpliwy w cźĕßnoſćźi a wobſtajny w modlitwje. — Kak cźeźke je žiwjenje, hdyž jo do ßwĕtła Bożeho ßłowa njeſtajiſch! Cźeźkota powołanja — kajke brĕmjo! Wſchelazy cźlowjekojo, kak woni jo cźeźke cźinja; wſchelake horjo — kak móża cźlowjekej wſcho hórke cźinićź! Ale nĕtko wſmi do ßwojeho powołanja ßwĕrnoſćź ßobu; wſmi mjes ludźi luboſćź ßobu; dźi do cźerpjenja ſe ſcźerpliwoſcźu, kotraž nadźiju na Boha dawa — potom bywa cźeźke ſaßo lohke, hórke ßłódke, cźeża radoſćź, — hdyž je twoje žiwjenje też próża a kſchiwda było, je tola kraßne było, paradis=ſahrodka połna kſcheſćźijanſkich poczinkow. Hamjeń.

Puczowanje po Bożim pißmje

abo

kajke myßle nakhadźach, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwĕrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe.

2. ſtaw.

IV. 1.—3. ſchtuczka. Po dokonjenju ſkutka ſchĕſćź dnjow wotpoczuje Bóh na ßedmy dźeń a požohnuje a ßwjećźi tónle dźeń.

Bóh je wſchemu, ſchtoź je ſtworił, wĕſtu ßamoſtatnoſćź ſpożcźił, ſaſchcźĕpjo wſchemu ſakoń, po kotrymž móże ßo a ma ßo ſtajnje a wſchĕdnje wobnowićź, ſ tym pak woſtanje žiwjenje w ſtwórbje wotwißne wot Boha; pſchetoź Bóh wobkhowa wſchĕ jenotliwe ſtworjenczka w ßwojej ruzy, a móże też, hdźeź jeho mudroſćź a luboſćź to chze, khód ſtwórby tak wodźićź, kaž jenoź chze, a na ſpodźiwne waſchnje ma ſtwórba jemu poßłuchacź a jeho radu wukonjecź.

Bóh wotpoczowaſche ßedmy dźeń wot wſchitkeho ßwojeho dźĕła, kotreź bĕ wón ſcźinił. S tutym wotpoczowanjom njeje ßo wón ſtworjeneho ßwĕta wſdał abo wotrjekł, nĕ, wón cźehnje wſchón ſtworjeny ßwĕt ſa ßobu.

A bu wjecźor, a bu rano, ßedmy dźeń — tak nam Boże ßłowo njepowjeda. Boži ßabbath woſtanje wotewrjeny, wón ſlĕtuje na wſchĕch dalſchich ſtawiſnach, doniž junu ſtawiſny do Božeho ſabbatha njeſańdu.

Mjes wſchĕmi ludami na ſemi ßu ßo bajki abo mythy wo ſtworjenju ßwĕta wobkhowałe. Mjes wſchĕmi błyſchćźi ßo jaßnje powjeſćź wo ſtworjenju ßwĕta, kaž ju nam Boże ßłowo podawa. Prĕnje łopjeno Mójſaßowych knihow je waźniſche, dyžli wſchĕ ſwjaſki pſchirodo=ſpytnikow a mudrych tuteho ßwĕta. Wĕdomoſćź wo naſchej ſemi je ſ wulkej próżu wſchelake cźaßy abo periody ſtworjenja naſcheje ſemje ſeſtajała. Tele cźaßy ſłożuja ßo ſ dźĕła na to, ſo ßu ſkały a pjerſchcże naſcheje ſemje wſchelako na ßo ſkładźene, ſ dźĕła też na to, ſo ßo w tutych kamjeńtnych a pjerſchcźowych worſchtach wſchelake ſroſtlinſke a ſwĕrinſke powoſtanki nadeńdu, kotreź ßu ßo po cźaßu wuryłe a kotreź ßo wot nĕtcźiſchich roſtlinow a wot nĕtcźiſcheje ſwĕriny rosdźĕluja. Po tym ßudźa wucźeni, ſo ßu dyrbjałe pſched cźaßom, ſ kotrymž je cźlowjeſtwo na ſemi ſaſtupiło a ſemja ßwój nĕtcźiſchi ras doſtała, druhe cźaßy bycź: druhe, prĕniſche periody ſtworjenja ßwĕta.

Tola nam dotal ani hiſchćże krucże ſnate njeje, kak ßu wſchelake kamjenje a ſkały a pjerſchcże naſtałe, ani njejßu wſchĕ worſchty wſchudźom po ßamym rjedźe ſworſchtowane a jaßnje wot ßebje rosdźĕlene. Teho dla też njejßu ani ßudźenja wucźenych, ani podłožki, na kotreź ßo tute ßudźenja ſłożuja, jako njekhabłaza wĕrnoſćź pſchipóſnate; kaž ßo najſtarſche ſtawiſny ludow do bajkow a mythow ſabłudźa, tak ſabłudźa ßo też najſtarſche ſtawiſny naſcheje ſemje ſ wjetſcha do teho, ſchtož ßu ßebi mudri tuteho ßwĕta po ßwojim roſumje wumyßlili. Dale mamy też wopomnicź, ſo je ßo hacź dotal ßrjedźna Aſija, hdźeź je nĕhdy kolebka wſcheho cźlowjeſtwa ſtała, wot ſtarožitnoſćźerjow jara mało pſchepytała, a ſo nam ßwjate pißmo wo dwĕmaj podawkomaj praſtareho cźaßa powjeda, kotrejuž wliw na ſwonkowne roswiwanje ſemje a na roswiwanje wſchĕch roſtlinow a wſcheje ſwĕriny žana wĕdomoſćź wo pſchirodźe ani ſapſchijecź a ani wumĕricź njemóże; tej podawkaj ſtej ſ prĕnja Boże poklecźe, kotreź je Bóh nad ſemju wuprajił, dokelž ſtaj prĕnjej ſtarſchej wſcheho cźlowjeſtwa ſhrĕſchiłoj, a ſ kotrymž je też wſcha ſwĕrina k niczomnoſćźi poddata (pſch. 1. Mójſ. 3, 17 a Rom. 8, 20.) a ſ druha lijenza, pſches kotruž bu ſemja hacź k najwyſchſchim horam ſ wodu pſchikryta a buchu wſchĕ žiwe bycźa na ßuchej ſemi ſaniczene bjes tych, kotreź buchu ſ Noachom w kaſchcźu wukhowane. Hdyž też wſchelake wucźby mudrych wo naſtaczu ſemje ſ powjeſcźu wo ſtworjenju ßwĕta, nam w Božim ßłowje podatej, ßo njeſnjeßu, dha tola njemóża wĕrnoſćź Božeho ßłowa potorhacź. Hrĕch je, kotryž je cźlowjekej knihi Božeje ſtwórby ſaſyglował, a wumoženje je, kotreź je wotewri. Mjes ſapoczatkom wſcheho hrĕcha a mjes dokonjenjom wumoženja ſpóſnawanje Božeje ſtwórby ſtajnje pokracźuje; tola ſcźĕnu, kotraž naß wot doſpołneho ſpóſnawanja dźĕli, njemóże cźlowjek nihdy potorhacź: hrĕch je ju mjes Božej ſtwórbu a mjes cźlowjekom poſtajił.

Schtó pak je tule ſtawiſnu wo ſtworjenju ßwĕta podał, kaž ju nam biblija powjeda?

Bjeſe wſcheho dwĕła je ju Bóh hižo prĕnim cźlowjekam ſjewił. Njeby=li Bóh to ſjewił, njebychu cźlowjekojo ani ßwój ſwiß ſ Bohom, ani ßwoje ſtejniſchcźo na ßwĕcźe prawje ſpóſnacź móhli. Praſchecź ßo jenoź móhli, hacź je Bóh tele powucźenje prĕnimaj cźlowjekomaj pſches widźenje (viſion) podał, abo hacź je wón ſ nimaj rĕcźał rt ſ rtom, kaž je Bóh nĕhdy ſ Mójſaßom hiſchćże wot wobliczа k wobliczu, kaž cźlowjek ſe ßwojim pſchećźelom rĕcźał (2. Mójſ. 33, 11; 4. Mójſ. 12, 6 atd.). Naſcha powjeſćź njeſpomni nam ſ niczim, ſo ſtaj prĕnjej cźlowjekaj tule powjeſćź pſches widźenje doſtałoj; my pak na mĕſcźe ſpóſnajemy, ſo ßo wona nam jako powjeſćź jednoreho podawka poda. Teho dla mamy ßo ſa to roßudźicź, ſo je Bóh ſ cźlowjekom rĕcźał. Schtoź je nĕtko Bóh prĕnimaj cźlowjekomaj wo ſtworjenju ßwĕta ſjewił, to podaſchtaj ſe wſchĕm waźnym a ſnamjenitym, ſchtoź bĕſche ßo ſa jich žiwjenje ſtało, ßwojim dźĕcźom a potomnikam. Tele powjeſcźe buchu wobkhowane wot ſplaha bohabojaſnych (1. Mójſ. 5) ſe ßwĕrnym wopomnjenjom, a ßamo pſchi ſmĕſchenju rĕcźow njeje ßo wĕrnoſćź jich wopſchijecźa wobſchkodźiła (1. Mójſ. 11) a ſe ſpóſnawanjom a ſ cźeſcźowanjom wĕrneho Boha ßu ßo wot naroda k narodej namrĕłe, doniž njebuchu ſ Abrahamom duchowne namrĕłſtwo wuſwoleneho naroda. Hdy ßu ßo naſche powjeſcźe napißałe, njehodźi ßo ſ wĕſtoſcźu wobkrucźicź, tola naiſkerſcho hižo dołhi cźaß do Mójſaßa, kotryž je ſtawiſny wo ſtworjenju ßwĕta jako pſchipóſnate pißmo do Thory abo do knihow ſakonja Israelſkeho luda pſchijał.

I. 4.—17. ſchtuczka. S dokonjenjom ſkutka ſchĕſćź dnjow ſapoczinaju ßo ſtawiſny roswiwanja ſeńſkeho ßwĕta. Wróczo pokaſujo na horjeka jenoź ſ krótka naſpomnjene ſtworjenje cźlowjeka na ſcheſty dźeń rosprawja ßo nam najprjedy wobſchĕrnje, kak je Bóh cźlowjeka ſtworił, kajke wobydlenje je jemu pſchipokaſał a ſchto bĕſche jemu pſchikaſał, ſo mohła ßo jeho ßwĕra wobkrucźicź.

Wot nĕtka njenałożuje ßo jenoź wſchĕdne ßłowo Bóh, ale ſtajnje: Bóh tón Knjes. Hdyž je mjenujzy rĕcź wo Bohu powſchitkownje po jeho njewidźomnych mozach, po jeho wſchehomozy, mudroſcźi a po jeho wſchejdohladnoſcźi, ſ kotrejž ßo niz jenoź na wſcho powſchitkowne, ale też na wſcho jenotliwe do cźaßa dohlada, kaž móże jeho też póhan ſpóſnacź a ſaczucź, dha ſteji powſchitkowne

ßkowo Bóh; hdyž pak je wo nim rěcź jako wo Bohu swjaſka, jako wo tym, kotryž je ſe ßwojimi wuſwolenymi ſ woßebitym ſwjaſkom ßo ſwjaſał, a kotryž je ßo nad nimi pak po ßwojej ßmilnoſcźi, pak po ßudźenju jako jich Bóh ſjewił a ßo jim ſpósnacź dał, dha rěka wón Knjes. Schtóž na to kedźbuje, pytnje tónle rosdźěl po wſchěm ſtarym teſtamencźe.

Sjednocźenje ßkowow: Bóh tón Knjes ma wobßwědczicź, Jehovah (tón Knjes) njeje žadyn druhi khiba Elohim (Bóh), Bóh, kotryž je ßo ſe ſwjaſkami ſtworjenjow ſwjaſał, žadyn druhi khiba tón, kotryž je nad nimi poſběhnjeny, Bóh iſraelſki žadyn druhi, khiba ſtworicźel ßwěta.

So njebychu židźa mjeno „Jehovah“ njewužitnje wužiwali a 2. kaſnju (2. Mójſ. 20, 7) prawje krucźe dźerželi, njejßu wone tele mjenno ženje trjebali, ale ſtajnje, hdźež je wone w ſtarym teſtamencźe nałožowane, cźitali adonai, tón Knjes. Tak je ßo ſtało, ſo ſkónczńje wjazy njeſnajachu, hacź ma ßo jemu rjez Jehovah abo hinak. A teho dla je Luther wſchudźom tam, hdźež je w hebrejſkim texcźe Jehovah pißane, ſtajił KNJES ſe ßamymi wulkimi pißmikami; hdźež pak w hebrejſkej rěcźi cźitaſch adonai, je Luther pißał KNjes, jenož ſ dwěmaj wulkimaj pißmikomaj.

(Pokracźowanje.)

Mißionſka ſchtucźka.

O, dźicźe won na wſchitke pucźe,
Tych ſabłudźenych pſchiwjecźcźe,
Jim ruzy podawajcźe rucźe,
A k Jeſußej je pſcheproſchcźe.

To njebjo je pſchi uaß na ſemi,
We wěrje na nje hladamy,
Kiž w jenej wěrje budźa ſ nami,
Tež tym je njebjo hotowe.

O, duž dha chzemy w Božim mjenje
Sa pohanow dźenß woprowacź,
Nam mytowane budźe rjenje,
Hdyž pſched Bohom b'dźa ſ nami ſtacź.

Tam budźemy wſchěch junu widźecź,
Kiž ſa nich ßmy tu dawali,
Tam budźa woni ſa waß ßwědczicź,
Cźi ßu, kiž ßu nam pomhali. E. Helaß.

Naſchemu evangelſkemu ludej

Evangelſzy kſchesćźijenjo, kotſiž běchu ſ zyłeho kheržorſtwa k jěſdej ſa ſnutskowne mißionſtwo w Straßburgu ſhromadźeni, ßu nam tn poručźnoſcź dali, pſchi ſapočźatku noweho lětſtotetka ſe ßkowom ßo na naſch lud wobroćźicź. W jich mjenje my rěcźimy, kaž to nam ßwjatočźna hodźina ßo ſkónczażeho a ßo ſapočźażeho lětſtotetka na ßwědomnje położi.

Bóh je w minjenym lětſtotetku wulke na naſchim ludu kaž na zyrkwi reformazije cźinił. Pſched ſto lětami běſche naſch wótzny kraj roſtorhany, wot franzowſkeho ßwětpſchewinjerja jemu ſaniczenje hrożeſche. Dźenßa ßmy my we wóhnju dobywarſkich bitwow hromadźe ſwołani ſjednocźeny lud. Tehdom ležeſche evangelſka zyrkej pod ſpſchahom puſteho ßwětneho ſmyßlenja, kotrež žaneho žiweho Boha a wumožnika njeſnajeſche. Dźenßa my ſaßo wěmy, ſchto ma ſa wutrobu, dom a lud evangelſke kſchesćźijanſtwo rěkacź. S nuſy a pomozy wußwobodźażych wójnow ßo duch ßwětpſchewinjażeje wěry wunarodźi. Sbudźenje k nowemu žiwjenju w Boſy duchow ſ prócha poſběhny. Mózni prědarjo dobuchu ßo ſ mozu ßwojeje wěry nuts k ludowej wutrobje a pobožui kſchesćźijenjo ßwjaty woheń žiwichu. Dale a bohatſcho ßo theologiſka wědomnoſcź w ßwjatym pißmje potajene pokłady mudroſcźe a pósnacźa roswiwaſche k hłubſchemu ſałożenju wěrjażeho žiwjenja. A wožiwjeni kſchesćźijenjo podachu ruku k dźěłu, najprjedy ſwonkowneho, potom ſnutskowneho mißionſtwa. S dobrym prawom ßo 19. lětſtotetk mißionſki lětſtotetk evangelſkeho kſchesćźijanſtwa mjenuje. Wſchitke tele dopomnjecźa a nadobycźa dyrbja naſchu duſchu ſ poniżnym dźakom napjelnicź.

Tež na měrnym prózowanju narodow je naſch lud pſches ſprózniwe dźěło w měſtach a na wßach, w dźěłarńjach a fabrikach pod Božim žohnowanjow ſ wuſpěchom dźěła měł. Kaž w žanym cźaßu prjedy je cźłowjeſtwo dopjelnjujo Božu pſchikaſnju: „Cźińcźe ßebi ju poddanu!“ nawukło ſemju a jeje mozy wobknježicź. Tak nam ſtare lětſtotetk na kónzu napohlad dźiwneho poſběhnjenja zyłeho ludoweho žiwjenja, nowe pſchi ßwojim ſapočźatku lubjenje mózneho dale ſpěchowanja. A hdyž te ludy, w kotrychž je podtłóczenje reformazije ſ najwjetſchim wuſpěchom ſkutkowało, pſchezo cźežo wo ſtatne a narodne wobſtacźe ßo běđźa, ßo evangelſke kſchesćźijanſtwo Bohu dźakuje, ſo je ßo jemu wſchitko wulke a kraßne, ſchtož je dozpiło, ſdźěliło jako herbej a ſtražnikej tych kubłow, kiž buchu jej w reformaziji zyrkwje Khryſtußoweje wobradźene.

Tónle błyſchcźazy wobras ma wſchak tež cźěmny druhi bok. Roswiwanje ßwětnych mozow je ßwětnej myßli k naſtróżażej ßylnoſcźi naroſcź dało. Pſchi dźěłanju ſ naturſkimi mozami je hladanje žiwjenja duſche cźerpiło. Pſchi dźěle w ſtwórbje je dźěł dźěcźi 19. lětſtotetka ſtworicźela ſabył a wotpad wot Boha a wſcheho bójſkeho, kaž ßylniſchi bycź njemóże, je daloko a ſchěroko pſchiſchoł. Tež pola jich wjele, kiž k zyrkwi ßo dźerża, je kſchesćźijanſke ſmyßlenje pocźerpiło a duch ßo poddacźa Bohu je wotebjerał; woni ani ßwoju woßobu ani ßwoje wobßedźeńſtwo do ßłużby Božeho kraleſtwa njeſtaja. Cźežke brachi žereja na dobrych mozach naſcheho ludoweho žiwjenja; njepózcźiwoſcź a žadoſcźiwoſcź pſchibywatej pola młodych a ſtarych a kaſytej we wſchěch ſchtantach myßl ſa cźiſtoſcź a dobre waſchnje a ſahubitej ßwójbne žiwjenje, kotrehož hajenje běſche něhdy pycha naſcheho luda. A ſjawny duch, wotdźěleny wot ſjewjenja Božeho njeſakita wjazy, kaž by dyrbjał, wěcźne porjady Boże pſchecźiwo jich wupuſcźerjam a ßwjatoſcź a wěry pſchecźiwo jich ſazpiwarjam. W ßwěcźe, kotryž nětko bóle hacź hdy prjedy k ßwojemu wobſtacźu a pokracźowanju žiwjeńſkich mozow evangelija potrjeba, je evangelijon wot jich wjele, hewak khmanych cźłowjekow pſchepósnaty a ſazpity.

Najcźežſcho tale nuſa na poli towarſchneho hibanja ſkutkuje. Bjes dwěła je ſaſtupjenje dźěłacźerſkeho ſchtanta jako ßobu poſtajażeje mozy do kſchesćźijanſkeho ßwěta podawk ſ najßylniſchimi ſcźěhwkami, kotryž ßo ſkónczaże lětſtotetk podawa a pſchewinjenje ſ teho wuroſcźenych wojowanjow najcźežſchi nadawk, kotryž nowemu lětſtotetku ſawoſtaji. Statej hiſchcźe ſa tole wojowanje ßylna bróń pobrachuje, wodźażym ſchtantam jaßne ſroſymjenje, zyrkwi prawe ßkowo měra. Wulke ſawinowanja na wſchěch bokach ßu duchow ſmucźiłe, wutroby hórke cźiniłe, ſnapſchecźne dowěrjenje pſches hordoſcź a ſawiſcź moriłe. Němſke khěžorſtwo we wutrobje Europiſkeje ležaże a w běhu lětſtotetkow do ßrjedźiſny wſchitkich rosßudźażych wojowanjow duchow ſtajene, budźe ßo na pſchedźěłanju praſchenjow pſches towarſchne (ſozialne) hibanje naſtatych na prěnim měſcźe wobdźělicź dyrbjecź. Wot ßwojeho ſałożenja je nowe khěžorſtwo tónle nadawk pósnało a k jeho dopjelnjenju nowe pucźe naſtupiło. Evangelſka zyrkej pak bu hižo wo ßrjedź lětſtotetka pſches Wichernowy profecźiſki hłóß wubudźena we wſchěch ßwojich žiwych ſtawach ſ modlenjom a dźěłanjom ßobu pomhacź na wuhojenju ſchkodow a nuſow ludoweho žiwjenja. Tole namołwjenje njeje njeßłyſchane woſtało. Bohate ſkutkowanje luboſcźe, kiž ma korjeń we wěrje, je w evangelſkej zyrkwi ſakcźěło, je někotru ranu na ludowym cźěle ſahojiło a pucź k wujednanju ſchtantow bjes ßobu pokaſało.

Ale wjazy je nuſne, hacź je ßo hacź dotal ſtało. W evangelſkim kſchesćźijanſtwje dyrbi to pſcheßwědczenje k mozy pſchińcź, ſo je evangelion jeniczke lěkarſtwo k wuſtrowjenju naſcheho ludoweho žiwjenja a k dowjedźenju trajażeho měra w naſchich towarſchnych wojowanjach. Wopornjwoſcź, kotraž naſchich wótzow we wěrje k temu wabjeſche, kubło a krej wjeßele woprowacź, dyrbi ſaßo wotucźicź. Schtóž je w evangiliju wot Khryſta wěcźne kubło namakał, ſeńſke kubło ſa dowěrjeny punt wobhladuje, ſa kotrehož naloženje k wyſchſchim ſamyßłam a w ßłużbje bliżſcheho ma ßwojemu Bohu ſamolwjenje dawacź. Schtóž je pósnał, ſo ßmy wſchitzy pſches Khryſtuża ſ Bohom ſjednani, bratſja, ßo ſa to ſtara, ſo by ßo wſchemu ßwěrnemu dźěłu mſda doſtała, ſo by ßylny ßłabemu ßłużił a kóżda nuſa w prawym cźaßu pomoz namakała. Schtóž hnadu Božu, kotraž naß w Khryſtußu ſbóżnych cźini, ßam na ßwojej wutrobje naſhoni, ßo w poniżnoſcźi k padnjenym a ſhubjenym pokhili, ſo by jich ſaßo na prawy pucź dowjedł. Bohabojaſnoſcź a ßwěrnoſcź, dobre waſchnje a pózcźiwoſcź w domje, prawdoſcź a ſprawnoſcź w ſjawnym žiwjenju roſtu jenož na polu wěry, kotraž je w evangeliju měr ßwědomnja, móz noweho žiwjenja namakała.

Cźińcźe pokutu a wěrcźe do evangelija!

S tym ßkowom, wótriſchim hacź mjecźom, je Jeſuß Khryſtuß

pschipowjedanje njebjeskeho kraleſtwa ſapoczał. Wón wſchitkim lětſtotetkam pucź wumoženja a ſboża pokaże. So byſchtej kóždy ſchtant a powołanje ſwoju winu póſnałej a ſwoju pſchißłuſchnoſcź dopjelnikej, na Božim kraleſtwje ſwobu dźełacź, je ſapoczatk polěpſchowanja. Bohu budź dźak! hiſchcże ſu w naſchim wótznym kraju kcźějaze měſtniſchcźa evangelſkeje wěry a wjeſełeho zyrkwinſkeho žiwjenja. My ſadwělowacź njetrjebamy, ale dyrbimy nadźiju měcź. Teź tam, hdźež derje njeſteji, móże ſo pſches Božu hnadu ſaſo polěpſchicź. Wſchitkich evangelſkich naſcheho luda, wyſokich a niſkich, bohatych a khudych, napominamy, ſtanycź k ſwjatemu wojowanju a k khutnemu dźěłu ſa wyſoke kubła evangelſkeje wěry a žiwjenja. Hdyž wſchitzy, kiž do wěrnoſcże ſbóžnychcžinjazeho evangelija a do pſchichoda luda reformazije wěrja, hromadźe ſtupja a ſa to ſmužicże w ſjawnym žiwjenju ſaſtupja, potom Bóh naſche modlitwy wußłyſchi a nowe rěki ſwjateho ducha wuliwa, kiž móże ſam wobnowjenje naſcheho luda dokonjecź. W Božim kraleſtwje ženje poſdźe njeje, ſo wrócźicź. Ale je wulki cźaſ. Teho dla wrócźo k ſtaremu evangeliju a do prědka ſ Bohom!

1. wulkeho rózka 1900.

Zentralny wubjerk ſa ſnutskowne miſzionſtwo naſcheje evangelſkeje zyrkwje.

Pſchiſpomnjenje: Nětko ſcźěhuja jako podpißma mjena ſławnych muži, kiž ſ wutrobu a ſe ſkutkom ſteja w dźěle ſnutskowneho miſzionſtwa. Se wſchěch dźělow naſcheho wótzneho kraja cźitamy jich mjena. Tole napominanje ſame je ſo redaktorej direktnje wot pſchedßydy zentralneho wubjerka ſnutskowneho miſzionſtwa pſchipóſłało ſ tej próſtwu, ſo by jo naſchemu ſerbſkemu ludej w „Pomhaj Bóh“ jako w ſerbſkim cźaſopißu ſnutskowneho miſzionſtwa wotcźiſchcźał. Sswjeſełaze je, ſo tam ſnaja teź naſch ſerbſki cźaſopiß a ſu ſo dopomnili na naſch ſerbſki lud. Hnujaze a ważne a khutne ſu te ſłowa, kotreź ſo k naſchemu evangelſkemu ludej pſchi pſcheńdźenju do nowcho lětſtotetka porěcźa. Njech wone teź žiwy wothłóß bjes tobu, luby ſerbſki ludo, namakaja — a naß wabja, ſo bychmy ſebi ſłubili, ſo chzemy teź po nich cźinicź k naſchemu a k ſbožu naſcheho zyłeho evangelſkeho luda.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Dokelž dań pſchezo wyſchſche ſtupa, ſu teź naſche nalutowarnje nuſowane, dań powyſchicź. S tym je wulka wobcźežnoſcź ſa naſche nalutowarnje naſtała, dokelž teź ludźo, kiž ſu nalutowarnjam ſwoje pjenjeſy do knihow płacźili, ſebi je wrócźo žadaja, ſo bychu druhdźe wyſchſchu dań doſtali. Duž ſo teź naſche nalutowarnje dlějicź njeſmědźa, dań na nalutowarnſke knihe hnydom powyſchicź. Pſchi tutej ſkładnoſcźi ſo teź ſaſo pokaſuje, ſchtož ſmy hižo wuſběhnyli, ſo derje njeje, nalutowarnje a wupožcźeŕnje ſa mjeńſche wokrjeſy ſałožicź, pſchetož tajka pokładniza dyrbi wěſty ſałožk měcź, na kotrymž móże teź materialnje žiwa bycź. Nalutowarnja, kotraž ma dobry ſchěroki wokrjeß, ſo teź tajkich cźaſow, hdźež dań khětſje pſchibywa a potom ſaſo nahle pada, bojecź njetrjeba. Pſchetož teho móżemy ſo wěſcże nadźecź, ſo tele wurjadne a njenadźite wobſtejnoſcże, kotreź ſu nětko w pjenjeżnych naležnoſcźach ſaſtupiłe, dołho njetraja a ſo ſo teź tak khětſje minu, kaž ſu pſchiſchłe. Wina je ſ wěſtoſcźu teź nětcźiſcha wójna w Transvaalſkej. Runje nětko chzemy ſo Bohu dźakowacź, ſo mamy naſche nalutowarnje, kotreź naſchim lubym Sserbam w cźěżnoſcźach k bokej ſteja.

— Hnydom pſchi prěnim ſeńdźenju ſakſkeho ſejma je ſo wuradźowało wo nowej żeleſnizy, kotraž ma ſo wot Wósborka pſches Radwor a Kamjeńz do Wulkeho Hajna natwaricź. Sapóßłanzy naſchich wokrejßow, woßebje naſchej ſerbſkaj ſapóßłanzaj ſ móznym ſłowom ſa tule żeleſnizu wuſtupiſchtaj. Woßebje ſo raſnje wo to proſchęſche, ſo njeby ſo ſ twarow tejele żeleſnizy dlějiło, ale ſo by ſo wona po móżnoſcźi hnydom a khětſje natwariła. S rosrěcźowanja wſchak běſche teź ſłyſchecź, ſo wſchak ſo pſchi tym twarje na nowe žadanja wěſtych ſtronow, kotreź bychu żeleſnizu rady bliże měłe, dźiwacź njemóże a njeßmě. Kaž jara ſnano ſu tele žadanja dobreje pſchicźiny, budźa tola tele próżowanja podarmo. Po dołhim běđźenju je nětko ſkóncźnje cźaß pſchiſchoł, ſo dyrbi ſo żeleſniza, lětđźeßatki hižo wuproſchena, natwaricź. Duž budźmy wjeſełi, ſo ſkóncźnje w naſchej połnóżnej Łużizy doſtanjemy, wo cźož ſmy ſo tak dołho próżowali. Swjeſełaze je, kak ſtaj naſchej ſapóßłanzaj ſa nowu żeleſnizu rěcźałoj. Nadźejmy ſo teho, ſo wonaj teź tak ſmużicże wuſtupitaj ſa wuproſchenu żeleſnizu, kotraž ma ſo wot Rakež do Hródka natwaricź. Ta je ſ najmjeńſcha runje tak ważna a nuſna a naſchej ſapóßłanzaj mataj w rukach, ſo ſkóncźnje wyſchnoſcź k tutej nuſnej żeleſnizy pſchikhilnu ſcźinja.

— Prozeß pſchecźiwo Marcźinkowej w Błóżanach, kotrejž winu dawachu, ſo je ſpytała ſwojemu pſchichodnemu ſynej ſ jědom ſawdacź, a kotryž je ſo kónz ſańdźeneho lěta wot pſchißażneho ſuda ſ jeje ſaßudźenjom ſkóncźił, ſměje ſo ſ nowa pſched pſchißażnym ſudom, dokelž je khěžorſtwowy ſud prěni wußud ſběhnył. Khěžorſtwowy ſud pak ſo ſ tym ſabjeracź nima, hacź je wina dopokaſana abo niż, jenož ſa tym ma ſo praſchecź, hacź je ſo pódla něſajki prawiſniſki ſmylk ſtał. Jenicźzy tajkeje ſwonkowneje pſchicźiny dla je ſo prěni wußud ſběhnył, dokelž njejßu tołmacźej ſ nowa pſchißahacź dali a jeho na prjedawſchu wot njeho datu pſchißahu pokaſali. Duž ſo wußudźenje ſ nowa ſtanje.

— Sakoń, ſo maja ſo ſtarobne pſchiłohi w Sakſkej na ſtat pſchewſacź, ſo w bliżſchim cźaſu w ſakſkim ſejmje dowuradźi. Ssejm jemu powſchitkownje pſchihłoßuje. Jenicźke pſcheměnjenje je ſejmſki wubjerk cźinił, ſo je poſtajił, ſo njeßmě żana ſchulſka woßada wjazy podpjery doſtacź, hacź woprawdźe ſtarobnych pſchiłohow wucźerjam płacźi. Derje je, ſo tónle ſakoń do žiwjenja ſtupi.

— Nowy pruſki ſejm je ſo ſaßo k nowemu wuradźowanju ſhromadźił. Wón ſměje ſaßo wo kanalowym ſakonju wuradźecź, kotryž je poßledni ſejm wotpokaſał. Tehdom ſu konſerwatiwni ſapóßłanży pſchecźiwo njemu hłoßowali, woßebje dźiwajo na to, ſo móhł natwarjomny kanal ratarſtwu ſchkodźicź, dokelž jenož induſtriji pomha. Hdyž budźe něhdźe tola pſcheßwědcźenje konſerwatiwneje ſtrony to ſame, ſo jej to ſa ſło měcź njemóże, dokelž ma tola kóždy ſapóßłanz ſo po ſwojim ſnuskownym pſchedßwědcźenju rosßudźicź.

— Dobre poſtajenja ma teź nowy běrgarſki ſakoń w naſtupanju hracźa a wjetowanja. Hdyž něchtó drnhemu něſchto dołži pſches hracźe abo wjetowanje, ſebi wón tajku žadanku pſched ſudniſtwom wuſkorżicź njemóże. Schtož pak je ſchtó dobrowólnje pſchi hracźu a wjetowanju wupłacźił, ſebi wrócźo žadacź njemóże. Pſchecź je, ſo by tónle ſakoń teź dobre płody w žiwjenju měł a něktoreho lohkomyßlneho ſakhował pſched njeſbožom, do kotrehož je něktryžkuli padnył praweho rosmyßlenja ſbywſchi we wjeſełym towarſtwje ſchibałych towarſchow.

— Jendźelcźenjo, kiž jene poraženje po druhim na bitwiſchcźu poczerpja, pſchi tym cźi hordacźkojo a khróblakojo woſtanu, kotſiž ſu ſtajnje byli. Naſcha wyſchnoſcź je pſchi wſchěm njeprawje Jendźelcźanow jim pſchecźelniwje ſmyßlena woſtała. Schto ma nětko ſa to? Jendźelcźenjo ſo naſchich kóždow na pucźu do Afriki mozuja wudawajo, ſo twory a brónje ſa Burow ſobu wjeſu. Woni je do pſchiſtawa nuſuja a tam je pſchepytuja. Tole ſkhroblenje je pſchecźiwo wſchemu ludowemu prawu, a cźaß by był, ſo bychu ſo ludy ſjednocźiłe a Jendźelcźanam prajiłe a dopokaſałe, ſchto je prawe a njeprawe.

Dobrowólne ſmilne dary ſa wbohe hłódne dźěcźi w Afriży w Sserbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2717 hr. 62 np.

S Michalſkeje woßady:

P. w Rabozach	6	—	
St. a M. P. a M. St. w Budyſchinje . . .	5	—	
Nowakeż dźowka w = . . .	3	—	
A. w = . . .	4	—	
M. F. w = . . .	2	—	
Hromadźe:	2737 hr.	62 np.	

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Dalſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ſyroty:

Wot Bukecźanſkeho miſzionſkeho towarſtwa .	10 hr.	—	np.
H. w Nadźanezach	1 =	50 =	
Hromadźe:	11 hr.	50 np.	

W mjenje wbohich ſyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Čzišło 3.
21. jan.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po tśjoch kralach.

Math. 8, 1—13.

Nětk ßwjatoh' ducha proßymy
Sa tu ßwjatu wěru,

pschetoż wot wěry wscho wotwißuje, a tola ßnadź wo niczim wjazy njejaßnosczе a wopaczných měnjenjow a myßli njeje, dyžli wo praschenju, schto je sbóžnoczinjaza wěra. Wjele jich drje měni, so ju ma, tola hdyž bliže hladamy, widźimy, so ßebje ßameho jebaja. Wěra wschak njeje kóždeho wěz, a ju dostacź, njeje tak lohko, kak ßebi to někotryžkuli myßli. Teho dla ßo też nasch sbóžnik dźiwa, hdyž ras woprawnu wěru namaka. Sswjate sczenje Math. 8, 1—13 nam někotre pósnanki wěrneje a praweje wěry podawa.

1. Prawa wěra na Jesom Khryста hlada, dokelž ßam na ßebi niczo wjazy njewidźisch, abo dokelž ßebi ßamemu wjazy njelubisch, dokelž ßy ßo teho, schtoż muohim wěru poczežuje, puschcził, mjenujzy dobreho měnjenja wo ßebi ßamym, a dokelž nětko s pokornymi ludźimi prajisch: „Njejßym teho hódny". Tak dołho hacź hischcze wschelake rjane, sprawne a dobre na ßebi widźisch, ßwoje wóczko s zyła na Jesom Khryста njesłożisch. To hakle czinisch, hdyž, kaž israelski lud w puscźinje, kotryž bě s hadami sranjeny, na ßebi widźisch, so ßy ßmjercź khory a sranjeny s hrěchami. Haj, tajzy my ßmy, a schtóž to prěje, ženje k prawej wěrje njedońdze. Khori ßmy, wiczni, kaž hejtmanowy wotroczk, njekhmani k wschej wěrnej Božej ßłużbje, ßłabi k dobremu skutkej, k bohabojasnosczi a k lubosczi k Bohu, a to ßmy teho dla, dokelž ßmy wußadni, kaž muž w ßwjatym sczenju, wußadni, to rěka połni słych pokhilnosczow a s hrěchom womasani wot dźěczatstwa. Tak ßo wobhladuj, tak ßo spósnaj, a tebi wscho spodobanje na ßebi a wscho wulke měnjenje wo ßebi sańdze, so mohł srudny sadwělowacź, hdy by tam jedyn njestał a njeprajił: Ja ßym sbóžnik, twój lěkař. K njemu potom shladowacź, kaž khory s proschazym wóczkom k lěkarjej shladuje, — to je prěni kruch praweje wěry. Wěra ßebi Jesom Khryста wobhladuje.

2. Prawa wěra woła ßo k Jesom Khryстej a jeho proßy: Kujeże, chzesch-li, mózesch mje wuczischczicź; pschetoż w 34. psalmje njerěka jenoż: kotsiž na njeho pohladuja, ale też „kotsiž jeho nadběhuja se ßwojimi modlitwami, tych wobliczo njebudźe sahanibjene". Žiwe dźěczo spósnajesch na wołanju, žiwu wěru na modlenju. Ssame kemschikhodźenje njedoßaha, Jesußa dyrbisch nadběhacź s próstwami a modlitwami. A czeho dla? Dokelž psched nami stejo czaka, so jemu wschu ßwoju žałosczi wuskorżimy. Czeho dla? Dokelž je wón jeniczki lěkař, kotryž je wschehomózny, a kotryž samóże naß dokładnje wulěkowacź, sa czaß a wěcznosczi, wulěkowacź wot hrěcha a ßmjercze, haj, dokelž je prajił: „Chzu pschińcź a wustrowicź" a „schtóž ke mni pschińdźe, teho nochzu wustorczicź". Ale kak wjele jich je, kotsiž měnja, so maja wěru, a njejßu hischcze ženje k Jesußej pschischli, kotsiž ßo hischcze njejßu k njemu pschedobyli, dokelž wón jim hischcze njeje se sbóžnikom. Woni maja morweho sbóžnika, a teho dla ßu jich modlitwy morwe

modlitwy a jich wěra je morwa wěra. Schtóż pak je naſhonił, ſo je wón żiwy, a ſo je bliſko wſchitkim, kotſiż ßo k njemu wołaja, tón k njemu dźe a jeho wo pomoz proßy.

3. Prawa wěra na Jeſußa poßłucha, poßłucha na jeho ßłowo, byrnjeż by wutroba nĕ prajiła, dyrbi jeho ßłowo tola wěſczíſche bycź. Wón je to prajił — to je naſche lĕkárſtwo, kotrez trjebamy, to je twjerdy ſałożk, na kotrymż ſtejimy, to je lĕkárſki ßrĕdk — jeho ßłowo. Wón je prajił: „Budź wuczíſczeny, tebi ßu twoje hrĕchi wodate, tebi njech ßo ſtanje, każ ßy wĕrił, a teho ßo wĕra pſchimnje a teho ßo njepuſchczi njedźiwajzy na hrĕch, ßmjercź a czerta. A tak je ſe wſchĕmi druhimi Jeſußowymi ßłowami. Wone njejßu wĕrjazym jenoż evangelion, ale evangelion jeniczki, jeniczka wĕrna, wjcßeła powjeſcź, kotruż mamy. Praj jenoż ßłowo, tak proßy hejtman, dha budźe mój wotroczk wuſtrowjeny. Tak je. Jenoż ßłowo ſ Jeſußoweho erta ßnadź: „To je moja krej, kotraż budźe ſa waß pſchelata k wodawanju hrĕchow“, abo: „Ja ßym to horjeſtawanje a to żiwjenje“, abo: „Hlaj, ja ßym pola waß wſchitke dny“ — a my wotkhorimy wot ßwojeje wicźe a wot ßwojeho wußada. Jenoż jene ßłowo ſ jeho erta, a potom njech ßwĕt rĕczi, ſchtoż chze, wĕra Jeſußa na ßłowo poßłucha a njetrjeba wjazy ßwĕdczenja. W romſkej zyrkwi rĕka: Roma locuta est, to rĕka: Rom je rĕczał, a temu ßo kóżdy katholik podczińnje. My prajimy: Jeſuß Khryſtuß je rĕczał a kónz je wſcheho wurĕczowanjo. Bjes wumĕnite podczińnjenje pod Khryſtußowe ßłowo je ſa wĕru nuſne, a to wopomńmy, tez ſa kſcheſczijanſke żiwjenje. Nĕtko czińmy, ſchtoż wón każe, nĕtko pójmy, hdyż wón praji: Pój, abo dźijmy, hdyż wón poruczi: dźi — ſ krótka, poßłuchajmy na Jeſußowe ßłowo, to je dokonjana wĕra. Shladujeſch=li na Jeſußa, dokelż na ßebi niczo wjazy hladanja hódne njewidźiſch, modliſch=li ßo k Jeſußej a wobkhadźeſch=li ſ nim ſ modlitwu, poßłuchaſch=li jeho na ßłowo — potom maſch prawu wĕru. Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nakhadźach, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwĕrny czitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 2. ſtaw.

Bóh tón Knjes, jako wón na ſcheſty dźeń dźeſche: „Stwórmy człowjeka!“ ſakroczi tez hnydom do ſkutka. Wón ſtwori człowjeka ſ prócha ſemje. Człowjek mĕjeſche po czĕlnej ſtronje ßwojeho bycźa zyle do tuteho ßwĕta ßłuſchecź. A wón duny jemu żiwy dych do jeho noßa, do teho ſtawa człowſkeho cźĕła, ſ kotrymż ma człowjek dychacź, a na kotrymż ßo człowſke żiwjenje ſwonkownje pokaże. Tak bu czkowjek żiwa duſcha, żiwjenje ſaczeże do hiſchcże njeżiweho a ßo njehibazeho ſtworjenja; ale tez Boži duch, duſcha, bĕſche ſaczahnyła do człowſkeho cźĕła, duſcha, kotraż wukhadźeſche ſ Boha ßameho, a kotraż ma żiwjenje ßama we ßebi.

Boži duch pſchetwori ßo do człowſkeje duſche, a człowſka duſcha njeje tak niczo druhe, khiba Boži dych. Hdyż je wſchón druhi ßwĕt pſches Boże ßłowo nastał, dha pak je człowjek pſches Boži jeniczki dych do bycźa pſchiſchoł; tónle dych je ſygl a ſarukowanje ſa to, ſo je człowjek ſ Boha wukhadźał, ſo Bóh człowjeka ſa doſtojneho ſpósnał, ſo mohł jeho podobiſnu na ßebi mĕcź, mjes tym ſo je dych, kotryż je ſwĕrjeczu ſaduwnjeny, je jenoż powſchitkowny dych, wĕtſik żiwjenja, kotryż po wſchej pſchirodźe wĕje, kotryż we ſwĕrjeczu, ſ wĕſtej ßamoſtatnoſczu wuhotowany, ſpósnajemy.

A Bóh tón Knjes ſczini ſahrodu w Eden k ranju. Hiżo na tſeczi dźeń, hdyż bĕſche ſemju ſ roſtlinami draſcził, bĕſche na woßebite mĕſtno kedźbował, kotrez bĕſche pſched druhimi lubośnje a mile wuhotował. To bĕſche Eden, kraj miły a lubośny, na armeńſkich horach (ſtaw 8, 4). W narańſchej ſtronje tuteje krajiny, ſ kotrejż bĕſche najſkerſcho tez hiżo próch ſemje (ſcht. 7) wſak, wuhotowa wón nĕtko woßebitu ſahrodu, a ßadźi cźłowjeka do njeje, kotrehoż bĕ wón ſtworił.

Po perſiſkim ßłowje rĕka tale ſahroda tez Paradis, to je ſahroda radoſcje a wjeßeloſcźe.

Sahroda pak bĕſche tak ſarjadowana: Bóh tón Knjes da wuroſcź ſe ſemje wſchelake ſchtomy, lubośne na pohladanje a dobre k jĕdźi, płódne ſchtomy najwſchelakſchich drużinow, kotrez pſches ßwoju rjanoſcź cźłowſke woko roswjeßelichu a pſches wſchelakore płody wſchĕ cźłowſke potrjeby doſpołnje ſpokojichu. Pódla tutych ſchtomow da Bóh hiſchcźe dwaj woßebitaj ſchtomaj wuroſcź. Tej njebĕſchtej ani lubośniſchej na pohladanje hacź wſchĕ druhe, a tez njebĕſchtej lĕpſchej k jĕdźi, ale ſ woßebitym ſamyßłom bĕſche Bóh dał dwaj wuroſcź, mjenujzy ſchtom żiwjenja ßrjedźa w ſahrodźe, a hnydom pódla njeho ſchtom pósnacźa dobreho a ſleho. Tamny ſchtom bĕ pomjenowany po ßlubjenju, kotrez bĕſche Bóh ſ nim ſwjaſał; tónle pak po ßlĕdach, kotrez cźłowſke ſadźerżenje pſchecźiwo ſakaſanju, na tónle ſchtom ſwjaſanemu, ſa cźłowjeka na kóżdy pad tak abo hinak ſmĕje.

A rĕka bĕżeſche ſ Edena, ſ tuteje lubośneje a kraßneje ſtrony, powodźecź ſahrodu, a dźĕleſche ßo tam, hdźeż wona ſahrodu wopuſchczi, do ſchtyrjoch wulkich rĕkow, kotrez mĕjachu ſahrodźine żohnowanje wupłowacź do wſcheho ßwĕta.

Jeneje mjeno je Piſon, to je traſch rĕka Phaſis na rańſchej ſtronje Czorneho morja. Tale rĕka bĕżeſche wokoło zyłeho kraja Hevila abo Kolchis, hdźeż je ſłoto.

Hrjekſke bajki powjedaja nam, ſo Argonawtojo do tutych ſtron po ſłoto jĕſdźachu.

A ſłoto teho kraja je jara dobre, a tam namakaſch Bedellion, to je żiwiza, kotraż je jaßna nimale każ ſchkleńza, a kamjeń Oniks, kamjeń ſ blĕdej barbu, kotryż je ſwonkownje cźłowſkemu nohcźej podobny.

Druhej rĕzy rĕkaju Gihon. To je najſkerſcho rĕka Arakſes, kotraż ßo bliſko Euphrata wużórli, wot wjecźora k ranju bĕży a ßo, ſ Cyrom ſjednocźena do Kaſpiſkeho morja wuliwa. Rĕka Gihon bĕży wokoło zyłeho murſkeho kraja, to je tón kraj, kotryż ßo k ſtronje Kawkaſkich hór wupſcheſcźĕra.

Tſecźej rĕzy rĕkaju Hidekel, — nĕtcziſcha rĕka Tigris, kotraż bĕży nimo Aſſiriſkeje ſ wjecźorneje ſtrony. A ſchtwórta rĕka je Phrat, nĕtcziſchi Euphrat.

Wot teho czaßa ßem, hdźeż je ßo Paradis ſe ſemje ſhubił, a woßebje ſ czaßa lijenzy, je ßo tamna ſtrona naſcheje ſemje a hiſchcźe mnohe druhe tak pſcheměniło, ſo ßo wopißanje, nam w bibliji podate, ſ nĕtcziſchim wobraſom tamnych ani wjazy njeruna.

A Bóh tón Knjes wſa cźłowjeka a ßadźi jeho do ſahrody Eden, ſo by ju dźĕłał a wobarnował. Lĕnika paſcź tu cźłowjek njedyrbjeſche; a tola mĕjeſche jeho żiwjenje do zyła hinaſche bycź, hinaſche hacź jeho żiwjenje poſdźiſcho, hdyż bĕſche jemu Bóh prózu a njemĕr napołożił. Wón mĕjeſche ſahrodu dźĕłacź, ſo by rjana woſtała, kajkaż je ſ Bożeje ruki wuſchła, a tak mĕjeſche mozy, kotrez bĕſche Bóh do cźłowjeka ſapołożił, roswiwacź a mĕjeſche wot ſahrody Eden ßem wſchu ſemju ßebi poddanu ſcźinicź a do jeniczkeho Paradiſa pſchetworicź.

Semja je na to ſakożena, ſo by ju cźłowjek pĕſtonił a dźĕłał. Wuras „wobarnował“ pak dopomina naß na to, ſo bĕ tu hiżo nĕkajka njepſchecźelſka móz, kotrejeż wliw mĕjeſche ßo wot cźłowjeka a wot ſahrody, jemu ſa wobydlenje pſchipokaſanej, wotdźerżowacź. Hiſchcźe krucźiſcho na wotdźerżowanje tuteje mozy ſaměri ßo ßlĕdowaze ſakaſanje:

Bóh tón Knjes pſchikaſa cźłowjekej a dźeſche: Ty móżeſch zyle po twojim ſpodobanju jĕſcź wot wſchitkich ſchtomow w ſahrodźe, tez wot ſchtoma żiwjenja ßrjedźa ſahrody.

Ale wot pódla ſtejazeho ſchtoma pósnacźa dobreho a ſleho njedyrbiſch ty jĕſcź. Pſchetoż tónle ſchtom je Bóh poſtajił ſa ſchtom pruhowanja ſa cźłowjeka. Pſches njón chze Bóh ſpósnacź, hacź budźe cźłowjek Bożemn hłoßej poßłuchacź a hacź wón w Bożej lubośczi woſtanje. Czini cźłowjek to, a budźe wón ſpytowanje k ſlemu, kotrez ſawĕſcźe dołho na ßo czakacź njeda, krucźe wot ßo wotpokaſacź, dha je ßo cźłowjek ſ tym kónzej ßwojeho powołanja wo dobru czaru pſchibliżił a potom ßmĕ wón tez dale wot ſchtoma żiwjenja jĕſcź. Hdyż pak cźłowjek płody tehole ſchtoma jĕ, dha chze Bóh tez ſ tym żohnowanje na cźłowjeka ſwjaſacź, ſo ßmjertne,

ſchtož cžłowſkemu, ſe ſemje ſtworjenemu cžěku pſchiwißuje, ßo pózrje pſches žiwjenje (1. Mójſ. 5, 24).

Jeli pak cžłowjek towarſtwu ſ Bohom ßo wotrjeknje a jeho pſchikaſnju wopuſchcži, dha ſwjedže ſ tym wſchě ſkaženje hrěcha na ßo, a kotryž džeń wón budže wot njeho, wot ſchtoma póſnacža, jěſcž, a tak ſe ßameho naſhonjenja a pſches ßame pſchijecže do ßwojeje duſche ſle ſpósnacž nawuknycž, budže wón ßmjercže wumrjecž; wón budže k ßmjercži ſaßudženy bjeſe wſcheho měnjenja. Hdyž tebje potom ßmjercž nadeńdže, budže wona cžěło a duſchu dželicž, a budže cžěło pſcheměnicž do procha a popjeła, duſchu pak budže temu podacž, do kotrehož ßłużby a mozy je ßo wona podała.

Jedyn ſ wobeju ſchtomow běſche po tajkim poſtajeny, ſo by ßo pſches njón cžłowſki duch ſdžěłał, ßo prózujo w poßłuſchnoſcži pſchecžiwo Božemu ßłowu. Nad tutym ſchtomje mějeſche ßo cžłowjek wuwicž, ſo by Bohu podobnje abo jandželam porunjo dobre a ſle ſpósnawał, a to tak: pſches krute a ßebi ßamemu wědomne wotpokaſanje ſleho mějeſche ßwoje pſchirodžene towarſtwo ſ Bohom wutworicž do tajkeho, kotrež běſche wón ßebi ßam pſchał, kotrež běſche ßam chzył po ßwojej cžłowſkej woli. Tak by ßo wón móžnoſcži, ſo mohł ßo hdy ſaßo wot Boha wotwobrocžicž, na ſtajnje a pſchezo ſminył.

Druhi ſchtom pak běſche poſtajeny, ſo by cžłowſke ſeńſke bycže pſchekraßnił do duchowneho byeža wěcžneho žiwjenja, tola niz po cžělnym (fiſiſkim) pucžu, ale pſches ſakrament, niz jako by w ſchtomje ßamym móž k temu ſakhowana była, ně, ta mějeſche ßo cžłowjekej doſtacž po ßłowje Bójſkeho ßlubjenja pſches ſchtomowe płody.

(Pokracžowanje.)

Jeremias Bruß

abo

tajnoſtne piſmo.

I.

Něhdžežkuli ſtawaju ßo podawki, kiž ßu tak ſpodžiwa pokne, ſo k wěrje podobne njejßu. A hdyž ßo někak doßlědžicž njewě, kak traſch je tón abo wony ßo podał, ßebi pſchiwěrne hłowy bórſy na někajke kuſłanje myßła.

Tajki podawk ſta ßo pſched wjele lětami dalako wot naß, w Schottiſkej.

Tu bě w měſcže Aberdinje ſamožity pſchekupž, kotrehož mjeno bě Bruß. Pola njebo bjerjechu ßebi khlamarjo ſ bliſkich a ſ dalokich wßow wſchelake twory ſa nadrobne roſpſchedawanje po ßwojich wßach. S wjetſcha dawaſche wón wotkupzam twory na požcžonki, a khodžeſche potom ſ khwilemi na kraj, ſo by dołżne pjenjeſy sběrał, kotrychž bě druhdy tójſchto. A pſchi jenym tajkim wukhodže bě ßo wón ſ wulkim pjenjeſom ſhubił, jako by jeho wichor ſe ßwěta wſał.

Kaž hewak běſche wón junu pjatk po ßwojim ſwucženym waſchnju wot domu ſchoł, prajiwſchi ßwojim domjazym, ſo hakle ßobotu wjecžor domoj pſchińdže, dokelž mějeſche wjele wobſtaranja. Ale podarmo hladaſche jeho jeho mandželſka ſ džěcžimi domoj. Nóz běſche tu; ale wón pak ßo njewróczi. Hižo bě njedželu rano, a wón njebě ßo hiſchcže wrócził.

Hdže běſche woſtał?

II.

Tu ßamu njedželu poda ßo w jenej ſ wokolnych zyrkwjow na kemſchach dźiw, kiž zyku woßadu ſe ſtróželemi pſchewſa.

Hdyž chzyſche duchowny po ſtarym waſchnju kemſcherjam na klětzy ſ modleŕſkich ſpěwacž, kaž ßo to kóždu njedželu ſtawa, wón knihu wotewriwſchi papjerku, wot zuſeje ruki piſanu, namaka. A wón pak ßebi tola žaneje do knihow położił njebě.

Hdže bě ta ßem?

Wón pſchecžita nahle, ſchtož na papjerzy piſane ſtejeſche, a na dobo jemu wſcha barba ſ wobliczа cžekny, a ruka ſ liſcžikom pocža dyrkotacž a jaſyk jemu ſaſta. Sſłapjena woßada na njeho wocži ſdžiwanej ſtaji.

„Schto jemu je? Schto ßo to njecžini? Je ßo jemu pſched něcžim ſezło? Abo je to ſajecže Božeje rucžki?“

S dybawym hłoßom, w kotrymž bě ſarženje ßłyſchecž, wón woßadu k cžichej modlitwje pohnu. Potom pak khwataſche, ſchtož běſche zyle pſchecžiwo jeho mozam, ſo by kemſchenje ſkóncził a wote mſche ſchoł.

Ludžo tykachu hłowu hromadu, hladachu na ßo a hudachu wſchelako, ſchto mohło tola tak nahle na njeho pſchińcž, ſo wſchón němy a ſtorhany domoj dže.

Ani duzy ſ zyrkwje, ani doma wón nikomu njeſjewi, cžehož běſche ßo nimale do ßmjercže ſtróžił.

Sso ſamknywſchi do ßwojeje ſtwicžki ſ tſchepotanjom ſaßo papjerku ſ modleŕſkich wſa, ſo by ſaßo a ſaßo cžitał.

A ſchto běſche w tym piſmje? Niczo druhe hacž te naſtróżaze ßłowa:

„Wecžera wjecžor w džeßacžich ſtaj mje zyrkwinſki próbſtejeŕ a wucžeŕ waſcheje wßy ſabiłoj a do rěki cžißłoj. Proſchcže Boha ſa moju hubjenu duſchu. Jeremias Bruß.“

III.

Knjes duchowny Brußa ſnajeſche. Jeho ſwucženoſcž běſche: hdyž běſche na ßwojich pjenježnych pucžach, ßebi wo wßy ſchkleńzu napoja kupi a ßo ſ korcžmarjom ſabawjeſche. Tutón bě zyrkwinſki prjóbſtejeŕ a ſarjadnik Božeho domu. Wo tym ßebi duchowny knjes praji: Tónle pobožny muž tola njemóže nihdy nanihdy žadławy bycž. So je wón mordaŕ, je ſatanſka łža. — A tón naſch wucžeŕ, kotryž ma ſpochi rt polny Božoho ßłowa, kak mohł tón cžłowjeka ſabicž? Na to jenož pomyßlicž, je hižo hroſna kſchiwda a hrěch.

Do cžežkich myßlow ſnurjeny ßyny ßo wón k wobjedu, ale jěſcž a picž ßo jemu njechaſche. Schija bě jemu tajka, jako by ſamknjena była. Ta hroſna wěz njechaſche jemu ſ hłowy. So by tak rucže hacž móžno ſcherjaze myßle ſabył a we ßebi pokoja dobył, ſamyßli ßebi, k ſměrzej-ßudnikej ßicž. Temu wſcho ſjewiwſchi ſjawnje a ſprawnje, rosradži ßebi ſ nim jaßnje, ſchto ma ßo dla teje wězy dale ſtacž.

IV.

Potom, hdyž běſche ßo pſchedraſcžił, wſa wón modleŕſke knihe a poda ßo k ſměrzej. Temu bě hižo dźiwno, hdyž prědaŕ runje njedželu pſchińdže; wjele bóle pak, hdyž jeho tak ſblědnjeneho, jako cžěło na ßmjertnym kožu, wuhlada.

Jednaŕ ßebi wſchitko na drobne roſprajicž da, a napoßledk džeſche: „Dha dha mi liſcžik dajcže.“ A jón do ruki wſawſchi, wocžini jón, ſo by ßam hladał, ſchto w nim piſane ſteji.

A nowy dźiw!

Wot zykeho piſma njebě na papjerzy ani ßmužki wjazy.

Njeje to ſ někajkim kuſłanjom? Kak je móžno, ſo ßu wſchě piſmiki cžekle?

Směrz njewjedžo, ſchto mohł ßebi myßlicž, pocža ſ poł mjerſazym hłoßom rěcžecž: „Pſchecžo mi tajkile žort? Wo ſabicžu žadyn žort njeje. A ja njeßym ßem ſtajeny, ſo by ßo ſo mnu žort měł!“

Tu prědarja nowe dźiwanje ſaja.

Wón ßebi, papjerku wróczo wſawſchi, wocži trějeſche, wobhlada ju prědku a ſady, džěſche ſ njej k woknu, wobhlada ju hiſchcže junu ſ wulkimaj wocžomaj a džeſche: „To w zyrkwi widžane piſmo dyrbi tu tola bycž.“ A woprawdže nihdže ani ßmužcžiczki njebě.

Padnywſchi ſ jeneho dźiwanja do druheho džeſche duchowny: „Bóh ſwarnuj, ſo bych měł žaneho žorta! Schtož ßym wam ſjewił, to ßo mi njeje ſeſdało, a hłowu wſchak tola też wjercžatu nimam. To ſe ßmjertnej pſchißahu wobkrucžu: ſe ſtróſbymaj wocžomaj ßym na liſcžiku cžitał, ſchtož ßym wam prajił. A nětko njewidžu tu niczo, hacž jenož ßmuhu, kotruž ßym ſe ſamyßłom na klětzy, ßo do ßmjercže ſtróżiwſchi, ſ nóhczom ſcžinił.“

Dokelž bě ßudnikej ſnate, ſo ma cžeßneho muža pſched ßobu, kotryž ma jaßny roſum a ſprawnu wutrobu, a dokelž widžeſche, ſo jemu ta cžmowa wěz pokoja njeda, ßo ſ nim do dlěſcheje roſmołwy da. A po dołhim jednanju wuradžiſchtaj ßebi: Njeprajmoj nětko hiſchcže žanemu cžłowjekej wo tym, a naſajtra do měſta k ßudnikam póndžemoj a jim tu cžěmnu należnoſcž na wocži ſtajimoj.

(Skónczenje pſchichodnje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Srudna powjeſcž rosnjeße ßo ſańdženu njedželu po naſchej Łužizy. Sańdženu njedželu pſchipołdnju knjes faraŕ em. Räda, ryczeŕ Albrechtowe rjada, ßwojej wocži k wěcžnemu měrej ſacžini. Wot lěta 1890, hdžež běſche po wjazy hacž 40 lětnym ßwěrnym ſkutkowanju jako duſchowpaſtyŕ na wotpocžink ſchoł, wón wjecžor ßwojeho žiwjenja w Budyſchinje pſcheby. Nimale 10 lět móżeſche po Božej hnadže hacž do poßlednjeho cžaßa ſtrowy cžaß wotpocžowanja wot ßwojeho njeſpróżniweho ſkutkowanja wužiwacž. Wot Boha žohnowane žiwjenje, žohnowanje ſa jeho woßadnych, žohno-

wanje ſa naſch ſerbſki lud je ſo ſ jeho ſemrjeczom ſkónczilo. W dwěmaj ſerbſkimaj woſadomaj je wón jako duſchowpaſtyŕ ſkutkował, najprjedy w Hucźinjanſkej a potom hacź do lěta 1890 w Bartſkej woſadźe. Hdyž tež njemóżeſche ſwój 50lětny ſaſtojnſki jubilej w ſaſtonſtwje doczakacź, běſche jemu tola ſpożczene, tu njedźelu, na kotrejž běſche pſched 50 lětami do duchownſkeho ſaſtojnſtwa w Hucźinjanſkim Bożim domje ſaſtupił, hiſchcże junkrócź ſwojej prěnjej woſadźe w Hucźinje prědowacź. Kaž ſo wón ſwěru ſtaraſche w ſwojim ſwjatym ſaſtojnſtwje ſa duchowne ſboże ſwojeju woſadow, tak mějeſche wón tež cźopku a ſahorjenu wutrobu ſa hoſpodarſke żiwjenje naſcheho luda. Jeho żiwy duch pytaſche ſrědki k polěpſchenju ludoweho hoſpodarſkeho żiwjenja. Wón běſche dźěławy pilny ſobuſtaw Klukſchanſkeho rataŕſkeho towarſtwa, hdźež wón ſe ſahorjenym duchom ſwoje dobre wotmyſlenja pſchednjeſe a na jeho wabjenje bu tež mnohe dobre ſa polěpſchenje rataŕſtwa a ludoweho hoſpodarſkeho żiwjenja do ſkutka ſtajene. Dźakownoſcź ſa tele jeho prózowanje namaka żiwy wuras w poſledźenju tuteho towarſtwa, hdźež ſo jeho ſaſkužby w rjanych ſłowach wuſběhowachu. Haj, ſ dobrym prawom ſo wupraji, ſo ſo njewuſtawaze ſkutkowanje knjeza fararja Rädy kaž ſłota nitka cźehnje pſches roswiwanje tehole towarſtwa. Na derjehicźe luda ſmyſleny wón tež w ſwojim cźaſu nalutowańju w Barcźe ſałoży, kotruž je dołhe lěta we nje=ſprózninej dźěławoſcźi ſam wodźił. Schto je wón jako pczołaŕ k poſběhnjenju pczołarſtwa cźinił, je daloko pſches mjeſy naſcheje Łużizy ſnate. Wón je lud wucźił, na kajke waſchnje móże ſ pczołow lèpſchi wużitk měcź, hacź do naſchich cźaſow. Wón běſche hacź do wieczora ſwojeho żiwjenja pſchedſtyda Budyſkeho pczołarſkeho towarſtwa na wſchě 46 lět a wucźeſche tež na rataŕſkej ſchuli młodźeńcam pczołarjenje. Sswój ſerbſki lud wón luboważche a ſo ſa njón prózowaſche. Wón bě dołhe lěta „Protykaŕ“, kiž naſchemu ludej protyku piſaſche. Wón ſnajeſche cźucźa naſcheho luda, duž móżeſche jemu tež ſe ſwojim wuſchikinym pjerom napiſacź, ſchtož lud ſajimowaſche. Wón běſche ſwěrny ſobuſtaw naſcheje ſerbſkeje prědaŕſkeje konferenzy, a hdyž běſche na wotpocźink ſchoł, wón k naſchemu wulkemu wjeſelu naſche ſhromadźenje porjadnje wopytowaſche. Poſledni krócź tam njeběſche, dokelž běſche cźerpjazy. Wón nam wſchitkim pobrachowaſche, kiž by nam tež rjane ſłowcźko ſe ſwojim rěcźnjwym rtom a ſe ſwojeho bohateho naſhonjenja prajił. Tehdom ſebi njemyſlachmy, ſo jeho pſchecźelne wobliczo wjazy bjes nami njewohladamy. Bóh tón Knjes běſche wobſamknył jeho po dołhim żohnowanym żiwjenju k ſebi wſacź. Sa nim dźe do wěcźnoſcźe nutrny dźak jeho woſadow, kotrejž je dołhe lěta w njewuſtawazej ſwěrnoſcźi wodźił, dźak wſchitkich, kotſiž ſu jemu bliſko ſtejeli a jeho cźeſcźa a lubuja, dźak naſcheho zyłeho ſerbſkeho luda.

— Starobne pſchiłohi ſo po wobſamknjenju druheje komory w Sakſkej wot nětka na ſtat pſchewoſmu a temu wobſamknjenju tež ſ wěſtoſcźu prěnja komora pſchiwoſmje. S dobrym prawom pak je wubjerk to wuměnjenje ſtajił, ſo njejſmě żana ſchulſka woſada wjazy ſtatueje podpjery doſtacź, hacź tež woprawdźe wucźerjam pſchiłohow wupłacźuje. Hewak bychu wjetſche měſta móhke wulki wużitk na ſo cźahnyź.

— Ważne wuradźowanje ſmèje ſo w bliżſchim cźaſu w khěżorſtwowym ſejmje, dokelž ſu wſchitke ſtrony ſ wuwſacźom ſozialdemokratiſkeje na wyſchnoſcź to praſchenje ſtajili: „Kajke kroczele je wyſchnoſcź pſchecźiwo Jendźelcźanam cźiniła dla němſkich łódźow wot Jendźelcźanow prjecź wſatych?“ Tajke praſchenje ma ſwoje dobre prawo, pſchetož hacź je ſo wulka łódź „Bundesrat“ hižo wot Jendźelcźanow 28. dezembra wotewſała, je wona pſchezo hiſchcże w Jendźelſkich rukach a Jendźelcźenjo ſo dlěja, naſchej wyſchnoſcźi ſpokojazeho wotmolwjenja dacź. Smyſlenje w naſchim ludu ſ zyła Jendźelcźanam pſchikhilene njeje, dokelž ſu woni ſ polnej njeprawdu wójnu pſchecźiwo transvaalſkim buram ſapocźeli. Tajke ſadźerżenje pak, kotreż je pſchecźiwo wſchemu ludowemu prawu, jenož wotkhilnoſcź a roshorjenje powjetſchuje. Na bitwiſchcźu w Transvaalſkej ſo w poſlednim tydźenju wjele ważneho ſtało njeje. Powſchitkownje pak je wſchitko hiſchcże pſchi ſtarym, ſo ſa Jendźelcźanow hubjenje ſteji. Njewobżaruje jich nichtó.

Młodźenzo, tebi ſo derje póndźe!

Młodźenz wopuſchcźi, pruhowanje wobſtawſchi, ſchulu. Wón běſche ſ domiſny, hdźež pobożnoſcź bydleſche; wón běſche ſtaw kſcheſcźijanſkeje woſady a mějeſche pobożneju ſtarſcheju, bratrow a ſotry. Zyła ſwójba běſche jene w Khryſtuſu. Wón rosſudźi ſo k wieczoru cźahnycź. Połny nadźije dźěſche wón won do ſwěta.

Modlitwy jeho ſwójbnych ſ nim dźěchu. Wón ſcźini towarſtwo ſe ſtarſchimi mużemi, kotſiž běchu jemu jeho ſprawnoſcźe a mużkeje njewotwiſnoſcźe dla dobri. Junu njedźelu běchu w namjeſnym měſtaczku, jako jemu jeho towarſch prajeſche, ſo by ſ nim wulět cźinił a ſebi wuhlad wobhladał.

„Ně“, praji młodźenz, „ja du ke mſchi. Buch wot młodoſcźe k temu dźerżany, njedźelu ſwjecźicź a ſym mojej macźeri ſlubił, to tež dale cźinicź.“

Jeho towarſch khwilu ſměrom na njeho hladaſche, potom jemu na ramjo klepaſche a praji: „Prawje, mój ſyno. Ja ſym tak ſapocźał a bych ſebi pſchał, ſo bych tak dale cźinił. Młodźenzo, tebi ſo derje póndźe. Woſtań pſchi tym a ty dobudźeſch.“

Młodźenz dźěſche ke mſchi ſo njeſtarajo wo daloki pucź a to běſche jeho ſboże. Jeho wſchudźom witaja.

Jeſu, poſylń wèru!

Luk. 17, 5.

Hłoſ: Ja cźi ſkorżu ſwěrny Bożo.

Jeſu, poſylń moju wěru,
So tu njeje ſłożena
Na wopacźnu, falſchnu ſwěru,
Njech je bje wſchoh' hejchleŕſtwa,
Woſtań pſchi mni wobſtajnje,
Hdyž ſo bědźu na ſwěcźe,
Poſylń, ſdźerż mje w prawej wěrje
Njech twój duch mje k temu cźěri.

Njech cźert ſwoje ſycźe ſtaja,
Pſched nimi ſo njeſtróżu,
Swětni njech joh' ſkutki haja,
Ja pak wo nje njerodźu.
Jeſu, ty ſy pſchi mni tu,
Pſchi tebi ja woſtanu,
Wotehnacź mje njedaj ſebi,
Ja chu woſtacź pſchez' pſchi tebi.

Twój duch njech mje ſtajnje wodźi,
So po twojim ſłowje du,
Na wſchěch pucźach ſe mnu khodźi,
Na tebi mam ſepjeru,
Kiž we wěrje ſdźerżi mje,
Pſched hrěchom mje ſwarnuje,
Njech cźert na mnje móznje ruje,
Jeſuſ mje ſam wobarnuje.

Jeſuſ budźe cźeſnu krónu
Sa to wěſcźe podacź mi,
A mi ſ hnady ſa mſdu junu
Njebja durje wotewri,
Jeſuſej ja pſchiſłuſcham,
Jemu ſo ja dowěrjam,
Hdyž ja ſ teho ſwěta cźahnu,
Pſchi nim ſbóżny ſawoſtanu.

E. Helaſ.

Něſchto k roſpominanju.

K Melanchtonej póſła něhdy wulki wucżeny ſwojeho ſłużobnika a da ſo jeho wopraſchecź: cźeho dla ſo kóżdy krócź wokoło hód ſpěwa: „Dźěcźo je ſo narodźiło“, dokelž je ſo Knjes Jeſuſ pſched wjele ſtow lětami narodźił? Na to wotmolwi Melanchton: „Praj twojemu knjeſej, hacź wón dźenſa wjazy troſchta njepotrjeba?“ — To běſche dobre kſcheſcźijanſke wotmolwjenje, pſchetož my njemóżemy lubſcheho hodownego dźěſcźa haj ani hodźiny parowacź, my dyrbimy jo hiſchcże dźenſa, jedyn dźeń a wſchitke dny měcź.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez nihkeźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 4.
28. jan.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedźela po tśjoch kralach.

Jan. 1, 14.

Sswjedźeń tśjóch kralow abo Knjesoweho sjewjenja sady naß leži, ale njedźele teho sjewjenja tu hischcźe ßu. Sswjedźeń tśjóch kralow chzyschе nam psched woczi stajicź, kak je ßo junkrócź naschеho Knjesowa kraßnoscź pohanskim tśjóm mudrym sjewiła a njedźele po Knjesowym sjewjenju w kschesczijanskim zyrkwinskim lěcźe steja, so by kschesczijanam lěto wot lěta s nowa tuta kraßnoscź psched woczi stajena a sjewjena była. Tule kraßnoscź pak chzedźa nam woßebje scźenja, wo kotrychž ßo nětk prěduje, pokasacź. So by kóždy, kiž je w nětczischim ßwjatym czaßu w kemschach ßłyschał abo domach czitał, s nich pósnał ßwojeho Knjesowu kraßnoscź, a so by wo nim rěkało: wón wěri do njeho.

Mój luby kschesczijano! Daj ßebi s krótka hischcźe junkrócź twojeho Knjesowu kraßnoscź psched woczi stajicź. Na hodownym ßwjedźenju je rěkało: nam je ßo dźěcźatko narodźiło, ßyn je nam daty; njejßy-li pak w żłobiku niczo wjazy wohladał hacź człowßke dźěcźatko, hacź nowonarodźeneho ßynka, ßy woprawdźe jara mało widźał, potom ßy mjenje wohladał hacź czi pastyrjo — woni ßo k njemu modlachu; potom ßy mjenje wohladał hacź czi mudri — woni dźě běchu ßo s dalokeho rańscheho kraja na pucź podali a woni wschak dele panywschi modlachu ßo k njemu a wobdarichu jeho; haj, ja tebi praju, nimasch-li wjazy na tutym dźěcźatku, potom njemóżesch na ßwoju ßmjercź spominajo se starym Simeonom wyskacź: Nětk puschczisch ßwojeho wotroczka, Knjeże, po twojim ßłowje směrom, a njesrosymliwe tebi wostanje, so dyrbi to dźěczo bycź ßwětło k rossßwětlenju tych pohanow a k khwalbje israelskeho luda.

A nětko ßłysch, so ßu czile wschitzy, na kotrychž spomnich, jara mało wot Knjesoweje kraßnoscze wohladali. To chzu ßebi skerje lubicź dacź ßwjateho Janowe ßłowo: My widźachmy jeho kraßnoscź, jako kraßnoscź teho jeniczkeho narodźeneho ßyna wot Wótza połny hnady a prawdy. Jesußowe żiwjenje leżesche psched Janowymaj woczomaj; wón běsche tśi lěta dołho s Jesußom khodźił, běsche widźał jeho dźiwy, wo kotrychž běsche lud prajił: wulki profeta je mjes nami postanył a Bóh je na ßwój lud pohladał, běsche ßłyschał jeho rěcze, wo kotrychž lud ßudźesche; wón běsche widźał teho horjestanjeneho a běsche pschi jeho do njebjes stpiczu pódla był; haj, Jan mózesche prajicź: my widźachmy jeho kraßnoscź. —

Jan, kiž na Jesußowym klinje ßydasche, běsche ßwojeho Knjesowu kraßnoscź ßnadź rjeńscho a jaßnischo widźał, dyżli czi druhi wuczownizy. Sßłysch jeno jeho ßłowo: To ßłowo scźini ßo czełko. Spodźiwne: to ßłowo. S twojim ßłowom ty powjedasch, pósnacź dasch ßwoje myßle, sjewisch ßwoju wutrobu; psches ßwoje ßłowo je Bóh k nam rěczał, nam ßo najrjeńscho sjewił: schtóż mje widźi, tón widźi Wótza; ja a tón Wótz ßmój jene. Bóh pak je luboscź, to je Jesuß nam sjewił. Tak je Bóh tón ßwět lubował atd. Jan. 3, 16.; to je Jesuß k nam rěczał. Jesuß Khrystuß je Boże ßłowo a — spodźiwna wěz — tole ßłowo scźini ßo czełko a bydlesche mjes nami — ty nětk

rosymisch: Jan mózesche derje prajicź: my widźachmy jeho kraßnosćź atd.

A tola ſ wjele wjetſchim prawom dyžli Jan mózesch ty, mózemy my a dyrbimy my wſchitzy prajicź: My widźachmy jeho kraßnosćź. Jan běſche wjele widźał wot Knjesoweje kraßnoſcźe, my pak wjele wjazy Tu je kſcheſcźijanſtwo, tu je kſcheſcźijanſka zyrkej a jeje nětko ſkoro 2000 lětne wobſtacźe prěcź njemózesch a jeje wobſbožazych mozow njemózesch ßo minycź a jeje hnady a wjeßela a troſchta połny evangelij ty rady bjerjesch we wſchelakej ſemſkej nusy a tyſchnoſcźi. Wón pſchewodźa tebje wot twojeho naroda hacź k rowej. Pomyßl ßebi jeno na najwažniſche dny twojeho žiwjenja: na twój kſchcźeńſki, konfirmaziſki, wěrowańſki a ßmjertny dźeń. Schto by naſche žiwjenje było bjes Khrystuſta!

Bjes tebje, kak tyſchny, błudny
Woſtanje naſch ſemſki khód;
Twój raj bjes tebje je ſrudny,
Samknjeny nam kwaßny hród,
Bjes tebje je lute mrěcźe,
Wužiwanje žiwjenja,
Junu naſche wotßal hicźe,
Nóz bjes rańſchoh' ßwětlenja.

A nětko wſmi kſcheſcźijanſku zyrkej prjecź ſ naſcheho ludoweho žiwjenja. Schto woſtanje? Wſmi prjecź zyrkwine lěto ſe ßwojimi njedźelemi, ßwjatymi dnjemi a róczhnymi cźaßami, žane hody, žane jutry, žane ßwjatki njejßu; wſmi prjecź wſchě biblije, ſpěwarſke a modlerſke knihi, wſchitke Boże domy, ſ jich k njebjeßam pokaſazymi wěžemi a ſwonami, kiž tebje wołaja do Božeho doma, ſo by ßwoju njeßmjertnu duſchu dał troſchtowacź, powuczicź, pokhoſtacź, napominacź, roswuczicź, k pokucźe wabicź. Kajki maſch potom hiſchcźe troſcht, kajke maſch hiſchcźe wjeßele w žiwjenju, we wumrjecźu? Kajku maſch hiſchcźe nadźiju w hrěſchnej, ßmjertnej nuſy?

Luby kſcheſcźijano, budź wjeßely w ßwojej drohej kſcheſcźijanſkej wěrje, potom mózeſch prajicź:

To ßłowo ſcźini ßo cźěło a my widźachmy jeho kraßnoſcź.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nakhadźach, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a".

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 2. ſtaw.

II. Schtucźka 18—25. Dale ßo rosprawja, kak je Bóh tón Knjes ſ jeneho cźłowjeka, kotrehož běſche ſ woprědka ſtworił, hiſchcźe na ßamy dźeń jich dwejoch ſcźinił, k mužſkemu hiſchcźe žónſku, a ſchto je wón kóždemu ſ wobeju porunjo ßebi porucził.

A Bóh tón Knjes, ſtworiwſchi cźłowjeka po prjedy hižo rosprawjenym waſchnju, pſchipokaſawſchi jemu jeho ßydliſchcźo a dawſchi jemu też hižo kaſnju, ſo by ßy cźłowjek we wěrje a w poßłuſchnoſcźi prózował, a ſo by jeho Bóh pſches wěru a poßłuſchnoſcź tamnemu poſtajenemu kónzej doſpołnoſcźe napſchecźiwo wjedł, hdźež cźłowjek ani wjazy padnycź, ani wjazy ſhrěſchicź njemóže, ale hdźež by był we wſchěm dobrym na wěcźnje wobkrucźeny, ſkładowaſche na ßamy dźeń dalſchu radu a dźeſche: Dobre njeje, ſo je cźłowjek ßam — ſ tutym jenym cźłowjekom njejßu moje ſtworicźelſke myßle hiſchcźe dokonjane, a mój ſkutk njeje ſ nim hiſchcźe doſpołny, ja chzu mužej pomoznizu ſcźinicź, kotraž by ßo jeho bycźu doſpołnje runała a kotraž by była njerosdźělomna towarſchka ſa žiwjenje ſtajnje pſchi nim, ſo by w najnježniſchim wobkhadźe ſ nim jemu poßłužowała, ſo by jemu pomhała dokonjecź jeho powołanje (po 15. ſchtucźzy), a ſo by hromadźe ſ nim rosſchěrjała cźłowſki narod na ſemi (1, 28).

A nětko wubudźi Bóh ſ woprědka w cźłowjeku ßamym požadanje po tajkej pomoznizy. Pſchetož, hdyž běſche Bóh tón Knjes hiſchcźe do ſtworjenja cźłowjeka ſe ſemje wſchelake ſwěrjata na poln a wſchelake ptaki pod njebjeßami ſtworił, pſchiwjedźe je k Hadamej, nětko, hdyž běſche jeho do ſahrody dowjedł a hdyž chzyſche jemu ſkładnoſcź dacź, ſo by ßebi wón teho wědomny był, ſo mudroſcź a póſnacźe we nim bydli, a ſo by też poſpytał, ßo w cźłowſkej rěcźi wudokonjecź. Cźłowjek měješe ſwěrinu widźecź, kak by wón ju mjenował. Pſchetož kaž Hadam, tutón nětcźiſchi knjes wſcheho ſemſkeho ſtworjenja, kóžde žiwe ſwěrjo pomjenowa, tak dyrbjachu jim rěkacź.

A cźłowjek wobhlada ßebi ſwěrinu, kotruž běſche jemu Bóh pſchiwjedł, a kotraž ſ tym cźłowjekej jako ßwojemu poſtajenemu knjeſej a kralej holdowaſche, a wón ſpóſna po ßwojej, jemu wot Boha ſpožčenej mndroſcźi hnydom woßebitoſcź kóždeje ſwěrinſkeje družiny a wosnamjeni pſchedſtajenje, w nim wubudźene, ſ wěſtym ßłowom. Tehdy da Hadam wſchitkemu ſkotu a ptakam pod njebjom a ſwěrjatam na polu mjena. Ale runje pſchi tejle ſkładnoſcźi ſpóſna cźłowjek też tak prawje ßwoju ßamolutkoſcź a wopuſchcźenoſcź; pſchetož wot kóždeje družiny namakaſchtej ßo ſtajnje dwě, mužſke a žónſke ſwěrjeńſke bycźe — ßanz a ßancźka, abo kak je ßo jimaj też hinak narjekło, — jenož cźłowjekej njebě žana pomozniza namakana, kotraž by pſchi nim była.

A cźłowjek ſpóſna ſ wěſtej želnoſcźu, ſo je wopuſchcźeny a ßamlutki. Duž dopuſchcźi Bóh tón Knjes na wurjadne waſchnje twjerdy ßon na cźłowjeka, a wón wußny, jemu niny ßo wědomoſcź wo ſwonkownym ßwěcźe a wo ßwojim žiwjenju. A Bóh wſa wot jeho rjebłow jene a ſamkny tak naſtate měſtno ſ cźěłom.

A Bóh tón Knjes ſtwari cźłowjekej žónſku ſ rjebła, kotrež bě wot cźłowjeka wſał, pſchetož k njerosdźělomnemu žiwjeńſkemu ſjednocźenju ſ nim běſche žona po Božej radźe poſtajena a měješe jako jeho pomozniza pſchi nim bycź; też měješe wona potom cźłowſki narod pſches muža ſtwaricź. A Bóh pſchiwjedźe žónſku k Hadamej. Bóh da Hadamej, dokonjawſchi ßwój ſkutk, ſaßo wozucźicź, ſo by widźał, ſchto je jemu Bóh mjes tym wobradźił.

Duž dźeſche cźłowjek, wjeßoły a połny ſpodźiwanja, ſo je ßo jemu najhłubſche žedźenje ßwojeje wutroby na jene dobo doſtało: To je žđyn, ſa cźimž ßym ßo prjedy podarmo roshladał, kóſcź wot mojich koſcźi a cźěło wot mojeho cźěła, bycźe porune mi.

Ale po profetiſkim rosßwětlenju rěcźeſche wón wjazy hacź móžeſche ßam ſe ßebje ſnacź: Na to budźe wona mužiza mjenowana, dokelž je wona wot muža wſata.

A ſe ßamym rosßwětlenjom, ſ kotrymž wón do pſchichoda ßwojeho roda pohlada, rěcźeſche wón dale: Teho dla budźe muž też tych, wot kotrychž je wón ßam cźěło a kóſcź, — ßwojeho nana a ßwoju macźer wopuſchcźicź, a budźe k ßwojej, wot Boha jemu wobradźenej žonje ßo dźeržecź, a wonaj, tutaj dwaj, budźetaj jene cźěło, jena jenicźka njedźělomna woßoba, kotruž njedyrbi niczo ſaßo dźělicź.

Hadamowe ßłowa ßu pěßnjerſke. Luboſcź wubudźi tu prěnjeho pěßnjerja, poruczerja kaſnjow a profetu.

So ßu wſchitzy cźłowjekoju na ſemi, kak wſchelake ßo nam też bycź ſdadźa, jeneho wukhada, ſa to ßwědcźa nam wſchelake ſnamjenja: cźěło wſchěch cźłowſkich družinow je jenak natwarjene, duchowne dary ßu po jich podłožkach jenajke, mjeſa žiwjeńſkeje ſtaroby je wſchěm jenajka poſtajena, cźopłota cźěła a krwje je pola wſchitkich jenajka, hrono (žiła) bije wſchěm jenak huſto, žónſka wobcźežnoſcź (ßamodruhota) traje ſa wſchě jenak dołho, žónſke cźiſcźenje woſpjetuje ßo ſa wſchě ja ßamón cźaß a ſtawy wſchěch cźłowſkich družinow móža ßo mjes ßobu ſměſchecź a dźěcźi płodźicź.

A wonaj běſchtaj wobaj nahaj, Hadam a jeho žona, ale wonaj běſchtaj też hiſchcźe cźiſtaj a njewomaſanaj wot kóždźicźkeho hrěſchneho požadanja, a njewuhladaſchtaj teho dla też we ßebi dale niczo, khiba Boże rjane a doſtojne ſtworjenje, a njehanibowaſchtaj ßo.

Poſdźiſcho je ßo to wſcho pſcheměniło: duch je ſhubił knježſtwo nad cźěłom; a tak by była nahoſcź ſtajne wabjenje k ſhrěſchenju. Teho dla je Bóh cźłowjekej ſacźuwanje nahoſcźe ſaßadźił. Tele cźucźe ma cźłowjekej po jeho padnjenju do hrěcha bycź jandźel, ſtajnje pſchi nim ſtejazy, a jeho ſchkitowazy pſched mozu cźělnych łóſchtow.

Cźłowjek je nětko ßwoje powołanje naſtupił, pódla ßebje ma towarſchku ßwojeho powołanja a koło wokoło ßo wſchě roſtliny a

wschu ſwěrinu, ſtworjene cžlowjekej k ßłużbje a wjeßelu — kajki to radoſtny ſapoczatk, pokryty ſ Bożim żohnowanjom! Mjeſe wſchěmi ſchtomami w paradiſu je jenicžzy jedyn cžlowjekej ſakaſany, ſo njemohła móz ßmjercže cžlowjeka pſchewinycz, ale ſo by cžlowjek tule móz pſchewinył w poßłuſchnoſczi pſchecžiwo Bohu.

Trojake je nětko mózno: 1. ſo cžlowjek dobry, każ je Bóh jeho ſtworił, woſtanje a ſo ßo w tajkim bycžu wobtwjerdźi ſ tym, ſo ßo ſe ßwojej wolu do Božeje wole poda a ßo w njej wobtwjerdźi; 2. ſo je cžlowjekej tele poddacže do Božeje wole wohidne a ſo ßo teho dla ßam ſe ßebje pſchecžiwo Bohu ſpjecžuje; 3. ſo cžjowjek, ſawjedźeny wot wonka pſches hižo bywazu móz ſkeho, Božu wolu ſ woczow ſhubi a pſches wabjenje ſakaſaneho ßo do njepoßłuſchnoſcže poda. — Na tſecžim ſtawje rosprawja nam Mójſaß, kak je ßo tale poßlednja mózność ſtała.

(Pokracžowanje.)

Jeremias Bruß

abo

tajnoſtne pißmo.

(Skónczenje.)

V.

Dokelž ßo Bruß hiſchcže njedźelu domoj wrócźił njeběſche, wupóßła jeho ſtyſkniwa mandźelſka mużow, ſo bychu ßo ſa nim praſcheli a jeho pytali. Wſchak bě wſchudźom wſchěm ſnaty, haj ßamo kóżdemu dźěſczu. Ale wſchě wobhonjenje bě podarmo. Wot ßoboty popołdnja jeho nichtó wohladał njebě. Wot wjeßnych khlamarjow běſche jenoż ßłyſchecz, ſo je najſkerſcho wjele pjenjes pſchi ßebi měł. S teho ſcžěhuje, hacž tola dla tych pjenjes ſabity a potom ſchtó wě hdże ſkhowany njeje.

Teho dla pſchepytowazy ßudnik wobeju, zyrkwinſkeho prjódkſtejerja a wucžerja, na ßudniſtwo ſkaſa, ſo by ßo jeju, tola pak kóżdeho woßebje, ſa wſchitkimi maliczkoſczemi praſchał. Taj běſchtaj wobaj rosnjemdrjenaj, a ßo wótſje rocžeſchtaj, ſo żadyn wo niczim niczo njewě. Tola wonaj njeběſchtaj pſchi wſchelakich wotmołwach na telko praſchenjow zyle jenak, ſchtoż ßudnika do dwělowanja ſnuri, hacž ſtaj tola winowataj abo niz.

Ale hdże je żadyn ßwědk pſchecžiwo nimaj? Njeby to njeroſum był, ſ woneje papjerki ßwědczenje bracz, haj ßamo tež, hdy ßo njeby to pißmo ſ njeje ſhubiło. Hdże je żadyn cžłowjek, kotryż by ſkórżbu ſ nimaj wjedł? Hdżež njeje pak ſkórżbnik, pak ßwědk, tam tež ßudnik njeje. Schto mohło ßo jimaj po tajkim stacz? Duż wußudźichu ßudnizy: Hdyż nihdże wěſty dopokas njeje, dha chzemy wobeju radſcho puſchczicz, hacž ßnadź bjes winy khoſtacz.

VI.

Woſta dha tuta dwělomna wěz na wſchón cžaß ſkhowana a cžěmna?

Rybazy namakachu w rězy pod wólſchowym pjeńkom Brußowe cžełko a donjeßechu jo na ßudniſtwo. Wón mějeſche żałoßnje rosbitu, ſ wěſtoſczu ſ wótrym żeleſom nabitu, hłowu. Ale ſchtó je mordał?

Schtó namaka dopokaſmo, kotrež mohło na někoho ßwědczicz?

Srudni knjeża dachu ßebi lěkarja pſchińcz, kotryż dyrbi na drobne rosjaßnicz, kajke narażene rany ßu a ſchto ma ßo wo nich do ßudniſkich knihow pißacz.

Hnydom lěkař wuhlada, kak morwy lěwu ruku krucže ſamknjenu dżerżi.

Wuſtojny lěkař na kóżdu maliczkoſcz dźiwa, kotraż ßnadź hewak nikomu nadpadna njeje.

Ruku wobhladniwje wocžiniwſchi, w njej rohowy knefl a pſchi tym kuſk tajkeho płatu widżeſche, kajkuż mějeſche zyrkwinſki prjódkſtejeř wſchědnjazu ßuknju. A nětko ßo něchtó dopomni, ſo je tutón wóndano prědku w ßukni dźěrku nadrjenu měł a pſchi tej żaneho knefla. Wſawſchi ßuknju, położichu na nju namakany knefl ſ płatowym kuſkom, a widżachu ſ dobom, hdże bě ßo ſadrělo. S tym bě kónz wſcheho dwělowanja.

Jako by Boże njewjedro do njeho dyrilo, ßo zyrkwinſkemu prjódkſtejerjej ſezny. Stróżele tſchaßychu jeho, tak ſo ßo ßmjercz-blědy ßwojeho njeſkutka wuſna, a tež ßwojeho ßobuwinika pſcheradźi. —

Żiwjenje běſchtaj cžłowjekej pjenjes dla wſakoj, a jimaj bu żiwjenje po prawdże wſate.

VII.

Nětko běſche na ſjawne pſchiſchło, ſo je wěrno było, ſchtoż běſche na tamnej papjerzy ſtało.

Ale ſ wotkal bě tón liſczik na klětku pſchiſchoł? Schtó bě jón prědarjej do knihow położił? Schtó by to potajnſtwo wuhudacz móhł?

Każ hižo wěmy, bě na papjerzy winu-ſjewjenje w zyle jaßnych pißmikach ſtało. A tola je potom ſ teje ßameje papjerki cžełko. Njebě to wulzy ſpodźiwny podawk? Jenoż ßmużka, kotruż běſche prědać ſe ſamyßłom ſ nohczom do njeje ſcžinił, bě hiſchcže widżecz; ſ cžehoż bě kóżdemu wěſte, ſo dyrbi to ta ßama papjerka bycz. S njej wuměchu wuſtojni mużojo wſchelaki pospyt, dokelž ßu wſchelake tinty, haptykarjam a jich runjecża wucženym ſnate, kotrež ßo po ſdaczu ſ papjery ſhubja, a tola ſaßo ſ někajkim khumſchtom na wocži ſtupja. Ale tež mudriſcha próza żaneho wuſpěcha njemějeſche. To pißmo bě prjecz a woſta tež prjecz.

Lud wijeſche ſ hłowu nad tajkej potajnoſczu, a wulzy knjeża ſtejachu ſ mjerſanjom pſched tajkim dźiwom. A někomużkuli naſta praſchenje: Njepſchińdże cžěmny podawk tola nihdy na ßwětły dżeń? Abo ma wěra, kotraż je hłupu pſchiwěru wſała, połne prawo, hdyż praji, ſo ßu jow někajke cžinki, abo ſo je to někajka ſkuſłana wěz?

VIII.

A po cžaßu tola do cžmnoty jaßnoſcz ſtupi.

Knjes duchowny mějeſche mjenujzy ßłużobnika w domje, kiż běſche ſtruchły a bohabojaſny pachoł. Tón bě tu ßobotu wjeczor poſdże, po ßwjatoku, ſ boka wßy do lěßa ſchoł, ſo by ßo tudy ſe ßwojej njewjeſtu ſetkał, kotraż bě w ßußodnym kuble ßłużobna dżowka. Ta pak njeběſche w ſkaſanym cžaßu woteńcz mohła, a teho dla dyrbjeſche tu hacž do cžmy cžakacz. Mjes tym běſche ßo njedaloko to helſke ſabicže ſtało. Pſchi tym, hdyż běſchtaj żadławzaj ſabiteho do rěki cžißłoj, je wón jeju ſpóſnał.

Hroſa bě jeho ſajała a ſ tſchepotanjom běſche wón do wßy běżał. Sa zyłu nóz njebě wußnył, dokelž ßo jemu wſchě ſtawy tſchaßychu, a we wutrobje mějeſche żałoßnu wójnu. Styſkne ßwědomnje jeho nucżeſche: Boże dla, njecżakaj dźě! Runy pucz woſjew to twojemu knjeſej! — Ale jeho bojoſcz bě pſchecžiwo rěczała: Chzeſch traſch ßo pſched twojim knjeſom ſ hanibu wuſnacz, hdże ßy to khodźił a ſchto ßy tam chzył? A by wón tebi wěrił, hdyż żaneho dopokaſma nimaſch a krwawnu winu na mużej rěczjiſch, wo kotrymajż ludźo wſcho pobożne měnja? — A tola jemu trapjate ſtyſki njeběchu dale k pokojej pſchińcz. Po dołhim bědżenju běſche ßebi wumyßlił, krwawny podawk ßwojemu ſararjej pißmomnje ſjewicz, ale niz ſ podpißmom ßwojeho mjena.

Duż bě naſajtra rano ſkradźu papjerku ſ zuſym pißmom napißał, tak ſo jeho knjes jeho pißmo ſpóſnał njeby.

Potom papjerku ſaſhibnywſchi ßebi ſkładnoſcz wotpaßy a papjerku mjelczo knjeſa do jeho modleřſkich tykny.

S teho je po tajkim ſjawne, ſ wotkal bě tutón tak naſtróżazy liſczik.

„Wſcho derje!“ prajicže ßnadź nětko, „tak ßo tola jene hudanje wujaßni.“

Ale ſ dobom budżecże ßo praſchecz: „Kak pak je mózno było, ſo je pißmo, kotrež je tola prědać ſe ßwojimaj wocżomaj widżał a cžitał, ſ papjerki cžełko?

To pißmo wſchak njeje cžełko. Papjerka, kotruż je prědać ſměrżej-ßudnikej do rukow dał, njebě wſchak taßama, kotruż bě na klětzy w rukomaj měł, ale kotraż ßo jenoż tajka ſdaſche.

Hdyż bě ſtyſkny ßłużobnik pytnył, kak jeho knjes błědy wotemſche ſtupa, pſchińdże do njeho ſtrach. Jemu bě jako błyſk do myßlow ſjełko: To ßym ßmjercz hłupje a ſlě ſkucżił. Tajke ſtróżele cžißnu mojeho knjeſa na khorołożo. A pſchi tym ßnadź tola to pißmo pſcheradźi, ſchtó je jo pißał. Ta papjerka dyrbi mi na ſtronu!

A mjes tym, ſo bě knjes w dobrej ſtwi pobył a ßo pſchedraſcżił, běſche tón bojaſliwz papjerku wſał a druhu runje tak ſaſhibnjenu na jeje měſto do knihow położił, ſcżiniwſchi pak tež prjedy rucże ßmużku.

Hdyż potom widżeſche, kak je wſchón lud ſpodźiwanja proſty, a kak ßo ta wěz na ſjawne kopa, je ßo wón potajnſtwo wotkrycz bojał, a mjelczeſche wo ßwojich ſkucżenjach każ row.

Poſdźiſcho hakle, hdyż běſchtaj zyrkwinſki prjódkſtejeř a wucżeř hižo dawno na prawdże Božej, je ßo ßłużobnik ſe ſtyſknym ßwědomnjom wuſnał, kak je ßo wſcho měło.

Wschelake ſ bliſka a ſ daloka.

— W ſańdźenym tydźenju je ßo jakoń ſa ſtarobne pſchikłohi wuczerjow jenohłóßnje wot druheje komory ſakſkeho ßejma pſchiwſak. Sa naſche ſchule ſ tym ſtarobne pſchikłohi wſchitke na ſtatnu pokładnizu pſcheńdu. To budźe wulke połóženje ſa woßady a witane pſcheměnjenje ſa wuczerjow. Huſto běſche ſadźěwanje ſa ſtarſchich wuczerjow, hdyž chzychu na lěpſche měſto, ſo dyrbjeſche woßada na płaćźomne ſtarobne pſchikłohi dźiwacź a ßebi teho dla młódſcheho wuſwoli. Na ſtarobne pſchikłohi nětko ſchulſzy prjódkſtejerjo pſchi ßwojich wuſwolenjach wjazy dźiwacź njetrjebaja, dokelž je ſtat płaćźi. Pſchi tym ßo też daliſche ważne poſtajenje ſta, ſo ßo njeßmědźa wjazy zyrkwinſke dokhody zyrkwinſkich wuczerjow na ſchulſke pſchikrótſicź, tak ſo by ßo móhło zyrkwinſkemu wuczerjej, kiž ma lěpſche zyrkwinſke dokhody, pſchi pſchiſwolenju ſtarobneje pſchikłohi něſchto wotćźahnyćź. Hdyž maja zyrkwinſzy wuczerjo ſe ßwojim woßebitym ſaſtojnſtwom doſćź prózowanja, je prawe a ſdobne, ſo jim też ſchula ſa ſaſtojnſke dźěło płaćźi, ſchtož maja ſakońſzy dostaćź. Hacž dotal wuczerjo ſa kóždu hodźinu wob lěto, kotruž mějachu wyſche poſtajeneje liczby dźeržećź, 36 hr. dostachu. Wot nětka ſa tajku hodźinu 55 hriwnow dostanu. Naſche ludowe ſaſtupjeŕſtwo je naſchim wuczerjam pſchiſwoliło, ſchtož je jim pſchi nětcziſchich wobſtejnoſćźach pſchiſwolicź móhło a je ſ tym wopokaſało, ſo derje wě, kajke maja naſchi wuczerjo cźeźke a ważne ſaſtojnſtwo. Nadźijomnje tole połěpſchenje k temu pomha, ſo nam dale ßerbſzy wuczerjo ſ naſchich ßerbſkich ſchulow do Němzow njećźěkaja, ale w Sſerbach ſawoſtanu. Pſchetož ſ cźeźkej wutrobu dyrbjeli do pſchichoda hladacź, hdyž by nuſa pobrachowazych ßerbſkich wuczerjow ßo dale powjetſchiła. Nětko je ſaßo cźaß, ſo móża ßerbſzy ſtarſchi ßwojich ßynow k pſchiwſaćźu do ſemira w Budyſchinje ſamolwicź. Hacž runje ßu naſhonjenja ſa nich w poßlednim cźaßu hubjene byłe, my tola ſ nowa ßerbſkich ſtarſchich dźiwajo na naſche ßerſke ſchule napominamy, ſo bychu ßwoje dźěćźi, kiž maja dar a chzedźa wuczerjo byćź, w prawym cźaßu ſamolwili.

— Swjeßelaze je, ſo je ßo ſaßo muž, kiž běſche w žiwjenju ſahorjeny pſchećźel ſnutſkowneho miſſionſtwa, też w ßmjercźi na ważny ſkutk miſſionſtwa dopomnił. Njebocźiczki kujes wyſchiſchi wuczeŕ Kreczmaŕ w Budyſchinje, rodźeny Sſerb, je ſa ſnutſkowne miſſionſtwo 1000 hriwnow wotkaſał a provinzialne towaŕſtwo ſnutſkowneho miſſionſtwa junu pſches ßwojeho nětcziſcheho pſchedßydy kujeſa fararja ryćźerja Jakuba w Njeßwaczidle ſjawny dźak praji. To je dobry pſchikład, kiž chze druhich wubudźićź, ſo bychu też tak cźinili!

Hdyž je też w naſchich ßerbſkich woßadach pſchikhilenje k irvingianſkej ſekcźe w poßlednich lětach wotebjerało, wupraji tola roshladny dopiß zyrkwinſkeje ſakſkeje wyſchnoſcźe, ſo je pſchezo hiſchcźe liczba k tutej ſekcźe pſcheſtupjazych wulka. Woßebje ßo tole hibanje nětko ſaßo pokaſuje wokoło Wulkeho Hajna. Wot noweho lěta je tam ſaßo 30 ſ naſcheje krajneje zyrkwje k Irwingianarjam pſcheſtupiło. Srudźaze je, ſo tutych najßwěrniſchich ſtawow naſcheje zyrkwje na leſcźiwe waſchnje k ßebi wabja.

— S Awſtriſkeje ßu evangelſkeho duchowneho farſkeho vikara Lemmera wupokaſali. Se ſwonkownej mozu pak ßo evangelſke hibanje, w Awſtriſkej wotucźene, podcźiſchcźecź njeda. Cźaßy ßu ßo pſcheměnike. Kaž něhdy w cźaßu 30 lětneje wójny cźěſki evangelſki kraj ſaßo ſe ßurowej mozu wobrocźichu, tak ßo to nětko wjazy njeſchlachcźi. Wjele bóle je móżno, ſo budźe tajke njeprawe móżniwe poſtupowanje ſkerje evangelſkemu hibanju ſ wužitkom.

— „Konje ßo ſ měſtow ſhubja.“ Nowy lětſtotetk drje naß k temu dowjedźe. Pſched někotrymi lětami hiſchcźe wſchudźom konje konjaze żeleſnizy w měſtach cźahachu. To je ßo khětſje pſcheměniło. W Lipſku żaneho konja wjazy njewohladaſch. Pſchetož konjaze żeleſnizy ßu ßo do elektriſkich pſcheměnike. W Draždźanach ßu też na tym, jenož ſ elekriſkej mozu jěſdźicź. Ale jene běſche tola hacž dotal woſtako: Sa kóždu dróżku běſche konik ſapſchehnjeny. Ale też w tym chzedźa konjom ſtare prawo wſacź. W Barlinje póczinu ſ elektriſkimi dróżkami jěſdźicź a najſkerje ßo nowe waſchnje też w druhich měſtach rosſchěri.

— Na bitwiſchcźu w Transvaalſkej maja ßo w tych dnjach ważne bitwy. Burjo ßu Jendźelcźanam pſches rěku Tugela pſcheńcź dali. Hacž chzedźa jim paßle ſtajicź, ßo prajicź njeda. Ale nadpadne je, ſo ßo burjo zyle ſměrom ſadźeržachu. Hdy bychu Jendźelcźenjo někajke dobycźe ſcźinili, bychu to dawno do ßwěta trubili — ale w Jendźelſkej je ſaßo nadpadnje ſměrom.

Po ßurowym pucźu.

Kak je Marji a Joſefej we wutrobje było, jako wonaj bórſy po hodownym ßwjedźenju won cźehnjeſchtaj po njeſnatym a ßurowym pucźu? Ja ßebi myßlu, ſo je jimaj huſto było, kaž tebi a mi, hdyž nětko do noweho lěta nuts dźemy a wſchelaku cźeźkotu na khribjecźe a wſchelake mróczałki wyſche naſcheje hłowy a wjele cźěmnoſcźe pſched naſchimaj wocźomaj widźimy. Ale wonaj běſchtaj pſchezo ſaßo ſtroſchtnaj a ſtej hłowu ſaßo poſběhnyłoj a njejſtaj na tym dwělowałoj, ſo je dobry pucźowaŕſki towaŕſch ſ nimaj.

To je něſchto rjane dobreho towaŕſcha na pucźowanju měcź. Wulki ryßowaŕ Rychtaŕ běſche něhdy na pucźowanju do Roma a běſche w Alpach w hoſcźeńcu pſches nóz woſtał. Jako wón na deſchcźikowym dnju cźiſcźe ßam w ßwojej iſtwi ßedźeſche, běſche jemu tak dźiwno wokoło wutroby, ſo jemu ßylſa do wocźow ſtupi. Jemu něſchto pobrachowaſche, a wón ßam njewjedźeſche, ſchto jemu pobrachowaſche. Haj, jemu něſchto pobrachowaſche: wón ßo tak jara wopuſchcźeny cźujeſche. Duż ßo něchtó wo durje klapaſche a ſaſtupi muž, kotrehoż wobliczo mějeſche wobras ſprawneho a duſchneho ſmyßlenja. Muž powjedaſche, ſo ſ Trieſta pſchińdźe, a ſo chze k żonje a dźěcźom do Hollandſkeje pucźowacź. Wón powjedaſche, ſo je nawodźowaŕ, ſo je ßo kódź roskłamała a ſo je wſchitko ſhubił a ſo wo pucźowanſki krosch proßy; wón jón doſta. Tón muž běſche ßwoje papjery pokaſał, je ſaßo hromadźe ſawali, ßo wutrobnje podźakowa, pohlada na ßwojeho dobrocźela ſe ßwěcźatymaj wocźomaj a praji: „Ja mam dołhi pucź pſched ßobu; ale ja mam dobreho towaŕſcha“. Ludwik na teho muża ſe ßo praſchazym pohladanjom pohlada a bu ſrudny w tej myßli, ſo ßam tajkeho towaŕſcha nima. „Hdźe je wón“, ßo praſchesche, „a ſchtó wón je?“ „To je Bóh luby Knjes ßam“, wotmolwi tón, „a hlaj“, — pſchi tym nowy teſtament ſe ſaka wucźahny — „jow mam ja jeho ßłowo, a hdyž ja ſ nim rěcźu, wón mi ſ njeho wotmolwja. Tak ja ſtroſchtnje pucźuju.

Tón muž woteńdźe, Ludwik Rychtaŕ ßam woſta; ně, wón ßam njewoſta, wón pytaſche a namakaſche dobreho towaŕſcha ſa pucźowanje, teho, kotrehoż mějeſche tamny nawodźowaŕ.

Marja a Joſef mějeſchtaj też tehole towaŕſcha a pucźowaſchtaj ſ troſchtnej myßlu też pſches puſcźinu.

Maſch też ty tehole towaŕſcha, kotryż tebje pſches nowe lěto pſchewodźa?

Hdźe?

Na dwórniſchcźu běſche wotſwoniło. Cźah wujědźe. Wſchitke woſy běchu wobßadźene. Ale kajzy běchu to pucźowarjo? Woni haruja, ſpěwaja, wołaja — wjele je jich pjanych, druſy kharty hraja — to je dźiwje cźinjenje, kotreż pſchezo bóle pſchibjera. Żadyn ſ tych, kiž ßo ßobu wjeſu, pak njepytnje, ſo ßo wodźeŕ cźaha a tepjeŕ prědku na lokomotivje wadźitaj. Najprjedy běſche wurěcźowanje, potom bu hórje — wonaj ßo pſchimataj. Pſchi tym ßo wobaj ſ lokomotivy dele walitaj. Cźah cźěri bjes wodźenja dale pſches ſaſtaniſchcźa, pſches tunele, pſches moſty — tam ſaſtojnizy dołho ſa nim ſ dźiwanjom hladaja — ale to żane ſadźerżenje njeje — dale honi cźah a nutſkach w cźahu ßo ßměja, ſpěwaja, haruja — woni njepytnu, ſo cźah wodźerja nima — dźiwi duch je jich ſaßlepił. Haj tak dale honicź bjes pſcheſtacźa a měra, dale, dale, to je żiwjenje, to je lóſcht! Pſchezo hiſchcźe cźah njeſaſtanje, ale junkrócź ſaſtanje — ßnano pſches żałoßne njeſbożе ſaſtajeny — a ßo do hłubiny wali — a potom? — — Tak wopißuje franzowſki ſpißacźeł ſmyßlenje nětcziſcheho cźaßa — to je wobras ſ naſcheho cźaßa a żiwjenja.

Něſchto k roſpominanju.

Kóżda jenotliwa kicź Božeho ßłowa ßu zyle winowe żně ſa kſcheſcźijana.

* * *

Żiwjenje runa ßo kniham: hłupy je khětſje pſchekhwata; mudry je ſ wobhladniwoſcźu cźita, dokelž wě, ſo móże je jenož junkrócź cźitacź.

* * *

Make wjeßela ßu kaž wſchědny khlěb, po nim nam żenje mjehko njeje; wulke ßu kaž ßłódke pjecźenje, na kotreż je tebi bórſy hubjenje, hdyž wjele ſjeſch.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Sſmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čzišło 5.
4. febr.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

5. njedźela po tśioch kralach.

Kolosziskich 3, 34.

Wy scźe wumrjeli a wasche žiwjenje je potajene s Khrystußom w Bohu. Hdyž pak Khrystuß, wasche žiwjenje, ßo sjewicź budźe, tehdy budźecźe też w s nim sjewjeni w kraßnoscźi".

S tutymi rjanymi ßłowami wobsamknjemy Epiphaniaßowy cźaß, tón cźaß Jesußoweje kraßnoscźe, kotrehož scźenje nam Khrystußowu móc a mudroscź wopißuja, kotrehož epistole do kschescźijanow Jesußowe bycźe a žiwjenje załožicź chzedźa. Je drje mało cźłowjekow, kotsiž njepschipósnawaja, so Jesußowe waschnje a sjewjenje na semi, majestoscź jeho rěcźe, móc jeho skutkow, jeho dobrocźiwoscź pschecźiwo wschěm hubjenym, jeho krutoscź pschecźiwo hordym cźłowjekam, jeho ponižnoscź pschecźiwo Bohu, pschezo jenajka cźistoscź a ßwjatoscź jeho zyłeho postupjenja — so je to wschitko něschto kraßne a bójske, a je ßnadź mało kschescźijanow, kotsiž njebychu rady chzyli jemu podomni bycź. Ale tych je jara mało, kotsiž ßo woprawdźe prózuja, so bychu ßo do jeho podomnoscźe pscheměnili. Pschetož to je woprawdźe próza, cźežke bědźenje s cźełom a s krwju. Ta móc a twjerdoscź nascheho cźělneho žiwjenja steji temu małemu sornjatku Khrystußoweho, w ßwjatej kschcźenizy nam dateho, Ducha napscheczźiwo a wobara jemu wješele skhadźecź a jeho korjenczki hłubscho a hłubscho do nascheho cźłowjeskeho waschnja puschczźecź. To lóhko njeje, so ßym kschescźijan a cźinju, schtož ßebi tón cźisty Duch žada, natura njeje tu s tym spokojom, so kschescźijan we Khrystu do ßmjercźe hlada, ßym junu dobył a mam wješełoscź, na tym njeje doscź.

A tola, njewidźimy tam a ßem w skalinje khójnu, kotrejež korjenje se ßwojej žiwej mozu wulke kamjenje rospukawschi tak hłuboko abo tak daloko dźeja, hacź skónczńje włohu a dobru pjerschcź namakaju? Tak też je Khrystußowy Duch pschi wschej maliczkoscźi jeho do naß wußyteho ßymjenjoweho sornjatka mózny, jara mózny a spyta pschewschu twjerdoscź a ßylnoscź nascheho stareho Hadama ßo pschedobycź a staja ßo tej wulkej mozy nascheho cźělneho cźłowjeka krucźe napscheczźiwo. Teho dla je tón ßamy pobožny muž, wot kotrehož schtuczka je (Christian Friedrich Richter, 1676—1711, w ßwojim cźaßu lěkař pschi wulkej ßyrotownej khěži w Hali), też takle spěwacź móhł: To cźežke njeje, so kschescźijan ßym a cźinju, schtož tón Duch ßebi žada, natura njeje s tym spokojom, so kschescźijan w Khrystußu do ßmjercźe hlada, ta hnada pak to cźežke bědźenje tu wuwjedźe.

Kónz tuteho bědźenja na semi pak je wuprajene s tymi ßłowami: „Wy scźe wumrjeli a wasche žiwjenje je potajene s Khrystußom w Bohu". Derje temu cźłowjekej, na kotrehož tute ßłowo ßo nałožicź da! Na njeho cźaka kraßna msda: „Hdyž pak Khrystuß, wasche žiwjenje, ßo sjewicź budźe, tehdy budźecźe też wy s nim sjewjeni w kraßnoscźi". Haj, „schtož žane woko njeje widźało, a žane wucho ßłyschało njeje a do žaneho cźłowjeka wutroby pschischło njeje, schto je Bóh pschihotował tym, kotsiž jeho lubuja". Teho dla

lubujmy jeho w ßłowach a ſkutkach, a kſchižujmy ßwoje cźěło ſe wſchěmi jeho ſłymi žadoſcźemi a lóſchtami!

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe.

3. ſtaw.

I. Schtucźka 1—7. Wupowjedawſchi nam ſpocźatk ſtawiſnow cźłowjeſtwa, pokracźuje Mójſaß ſ tym, ſchto je ßo dale podako. Žona, wot hada ſawjedźena woſmje wot ſakaſanych płodow a da też ßwojemu mužej wot nich jěſcź. Prěni ßlěd teho je, ſo wobaj ſpóſnaſchtaj, ſo ſtaj nahaj a ſo ßwoju nahoſcź pſched ßobu ſakrycź ſpytaſchtaj.

Had pak, tehdy też towařſch cźłowjeka a ſa njeho hiſchcźe njeſtraſchny, běſche mudriſchi, dyžli wſchitke ſwěrjata na polu, kotreż běſche Bóh tón Knjes ſtworił, wón wuſnamjenjeſche ßo pſched wſchěmi, cźłowjekej niz runje ſa ſtajnu ßłužbu poſtajenymi ſwěrjatami hižo w ſpocźatku pſches wěſtu mudroſcź, kotruž běſche też cźłowjek na nim ſpóſnał, a tak cźłowjek, po ßwojej dźěcźazej njenaſhonitoſcźi njemyßleſche, ſo tole ſwěrjo junu rěcźecź ſapocźa.

Tamny leßny njepſcheceźel pak, kotryž běſche ſe ßwojimi jandźelemi wot Boha wotpadnył, a kotryž běſche ßo nětko na to ſaměrił, ſo by też cźłowjeka do ßwojeho padnjenja ßobu ſapletł, běſche ßebi runje tole ſwěrjo ſa ßwój ßrědk wuſwolił; wón pak ſaměri ßo nětko ſ tajkeje ßwojeje khowanki, pſchirodźenu hadowu mudroſcź do leßnoſcźe a ſchibałſtwa pſcheměniwſchi, na ßłabſchu žonu a dźeſche k njej, ßo drje na Boże ßłowo ſložujo, ale jenož teho dla, ſo mohł Boże ßłowo zyle pſcheměnicź: Je dha Bóh wamaj prajił: Wy njedyrbitaj jěſcź wot wſchitkich ſchtomow w ſahrodźe? Ssy dha ty też prawje ſroſymiła, ſchtož je twój muž tebi powjedał, ſo je Bóh wamaj ſakaſał, ſo njeßmětaj jěſcź wot wſchěch tutych wſchelakorych ſchtomow w ſahrodźe? A jeli ſo je wón to woprawdźe prajił, njeje wón dha wamaj ßurowy a kruty knjes? Najprjedy naßadźa ſchtomy luboſne na pohladanje a dobre k jědźi, pſched waju wocźi a potom wamaj ſakaſa, ſo njebyſchtaj wot jich płodow jědłoj.

Cźłowjek njeje hiſchcźe, kaž tu jaßnje widźimy, ſle ſpóſnał, kotreż ßo hižo w ßwěcźe nadeńdźe; cźłowjekej, hiſchcźe njewomaſanemu ſ hrěchom, ſda ßo na prěni pohlad wſcho hiſchcźe cźiſte. A tola by mohło wopſchijecźe hnydom tutych prenich ßłowow, kotreż ßo tak jaßnje jako bjesbóžnoſcź woſnamjenjachu, jemu hnydom helſku potajnoſcź wotkrycź. W ßlěďowazym žoninym wotmolwjenju pokaſa drje ßo hiſchcźe wěſta ſprawnoſcź a luboſcź k wěrnoſcźi, a tola pſcheradźi ßo nim też, ſo je Boža kaſnja hižo hórka kwakła ſa nju, kotruž by lubje rad wotbyła, njeby=li ju jenož Boże hroženje naſtróžiło.

W roſtlinſkim ßwěcźe namaka ßo ßrědk ſa ſpytowanje, ſe ſwěrinſkeho ßwěta poſběhnje ßo pomoznik ſa ſpytowanje, teho dla potrjechi też Boże poklecźe poſdźiſcho roſtliny a ſwěrinu. Stworjenje je paddane kniczomnoſcźi, bjes ßwojeje wole pſches teho ßameho, kiž je poddał je, na nadźiju. Pſchetož też ſtworjenje ßamo budźe wumožene wot ſkaženeje ßłužby, k kraßnej ßwobodźe dźěcźi Božich.

Bóh je ſpytowanje teho dla pſchipuſchcźił, dokelž běſche ſa cźłowjeka dla jeho ßamßneho rosßudźenja a jeho dalſcheho pokracźowanja na kóždy pad nuſne. Dokelž pak njeje Bóh ſawjedźenje do hrěcha chcył, ale wotpokaſanje ſpytowanja, dha je ſatanej ſpytowanje jenož na tajke waſchnje dowolił, kotreż njepſchekrocźeſche cźłowſku móc; teho dla njeßmědźeſche ßo ſpytować pſcheměnicź do jandźela ßwětła; wón je jenož ßměł ſe ſtworjenja, hluboko pod cźłowjekom ſtejazeho rěcźecź. Pſched tajkim pſchecźiwnikom njeběſche cźežko, ſo by cźłowjek pſchirodźenu Bójſku kraßnoſcź ſakitał.

Na to dźeſche žona k hadej: Ně, to ty prawje njeſnajeſch, ſchto je Bóh ſakaſał. Mój jěmoj, kaž widźiſch, wot ſchtomowych płodow w ſahrodźe. Dale žadyn ſchtom njeje nam Bóh ſakaſał.

Ale wo płodu ſchtoma, woßrjedź ſahrody ſtejazeho, je Bóh rjekł: „Njejěſtaj wot njeho a ßo też jeho njedótkajtaj, ſo njebyſchtaj wumrjełoj“ a duž ßo ja boju, wot njeho jěſcź.

„A ßo też jeho njedótkajtaj“, pſchiſtaji wona k Božemu ßłowu ſe ßwojich ßłowow. S teho ſpóſnajeſch, ſo mějeſche też wona hižo ja to, ſo je Boże ſakaſanje pſchekrute, a ſo jeje luboſcź k Bohu a jeje dowěra do Boha hižo pócźnjetej kabłacź.

Dwělowanje je wótz ſhrěſchenja, a hdyž myßliſch, kak mohł ſo, nad cźimž dwěluješch, wotbycź, dha pſchiſtupi ſ tym macź wſcheho pſchiſtupjenja. To ſtaj wótz a macź, ſ kotrejuž też wſchě autche nětcźiſche ſpóſnacźe ſ dobom ſ hrěchom wukhadźa.

Njewotpokaſany na prěnje ßłowo a pſches to hižo trochu ſkhrobleny dźeſche had k žonje, ſo by jeje dwělowanja wotſtronił a wſchu bojaſnoſcź ſ jeje duſche wuhnał: Wój njebudźetaj ßmjercźe wumrjecź, to je próſdne Boże hroženje, ſ kotrymž chze waju runje wot tuteho ſchtoma wottraſchicź.

Ale wſcho ma ßo zyle hinak: Bóh drje wě, ſo je to ſchtom, dźiwytworjazy bóle dyžli wſchě ſchtomy w ſahrodźe; wón wě, ſo, kotryž dźeń wój budźetaj wot njeho jěſcź, budźetej waſchej wocźi wotewrjenej, a budźetaj jako Bóh, a budźetaj wjedźecź, ſchto je dobre a ſle, a runje tole wón njecha; wón chze radſcho ßwoju Bójſku kraßnoſcź ßam ſa ßo ſkhowacź, a teho dla wón waju wot teho ſchtoma wottraſcha. Wſmitaj jenož ſ dobrym troſchtom, teho wſchak ßo kacź njebudźetaj.

A žona, ſ duſchu, połnej njebójſkich lóſchtnych myßli, kotreż běſche ji had ſ dwojimi rěcźemi jako ſtajnje ßylniſchi napoj porjedźił, pohlada na ſchtom, a ji ßo ſawěſcźe wěrjomne ſeſda, ſo běſche ſchtom dobry k jědźi, wona mějeſche ſa to, ſo je temu něſchto woßebite ſakryte, kotryž njeje wot tutych płodow. A tutón ſchtom, kotryž ßo ji tola vrjedy njeběſche hinaſchi ſeſdał, hacž wſchě druhe ſchtomy, běſche ji na jene dobo luboſny na pohladanje, a cźim dleje wona takle na njón hladaſche, cźim bóle běſche ßebi wona teho wěſta, ſo běſche wón lóſchtny, radoſcź wubudźazy ſchtom, dokelž mudrych cźinjeſche. Tak njemóžeſche wabjenju, ſo by wot jeho płodow jědła, ßo dleje ſaprěcź, a wſa wot jeho płoda a jědźeſche, a też ßwojemu mužej, kotryž běſche drje pódla njeje ſtał a wſcho ßłyſchał, ßłowcźko pak ani njeprajiwſchi, a na kotrymž wona ſpóſna, ſo ßo jemu też ſakaſanych płodow chze, da wot njeho a wón jědźeſche.

Wobydlerjo južnych krajinow wobraſuja ſchtom, na kotrymž běchu ſakaſane płody narоſtke, jako figowz, wobydlerjo naſchich ßewjernych ſtron pak maja ſa to, ſo běſche ſchtom jabłoń.

Cźim ßnadniſcha ßo nam wěz ſda, kotrejež dla je cźłowjek ſhrěſchił, ſa cźim wjetſche a cźežſche mamy pſchehrěſchenje, woßebje pak potom, hdyž wopomniſch, ſo běſchtaj prěnjej cźłowjekaj zyle woßebicźe ſ Bohom ſtowařſchenaj, kaž nihdy wjazy nětajki cźłowjek, ſo běſchtej jeju wutroba a duſcha cźiſtej, ſo běſche jeju ſpóſnacźe njeſmucźene, a ſo běſche jeju wola hiſchcźe doſpołnje ßwobodna; pódla teho njemějeſchtaj nihdźe nuſu a tradanje, ale wſchudźom a ſtajnje wſcheho nadoſcź.

Duž wotewriſchtej ßo ſawěſcźe, kaž běſche to had prajił, wobeju wocźi, ale — ßo wě — zyle hinak, hacž běſchtaj ßebi dałoj narěcźecź. Lědma běſchtaj płód ſjědłoj, dohladaſchtaj ßo, ſchto běſchtaj ſcźiniłoj, a póſnaſchtaj ßwoju njeprawdu. Wulka haniba wobja jeju wutrobu, ſo ßebi ani njeſwažiſchtaj, jedyn na druheho pohladacź, ale hladaſchtaj na ſemju, a tak poraženaj póſnaſchtaj, kóždy ßam na ßebi, ſo běſchtaj nahaj. A nětko ſe ſmucźenej duſchu pokhwataſchtaj ßo, ſo byſchtaj ßwoju nahotu ſ najmjeńſcha někak jedyn pſched druhim pſchikryłoj; duž doběžeſchtaj k figowzej a plecźeſchtaj figowzowe liſcźe, a ſcźiniſchtaj ßebi ſchórzuchi.

Póſnacźe dobreho a ſleho, kotreż je cźłowjek ſ tym doſtał, ſo je do ſleho ſwolił, rosdźěła ßo wot wěrneje podobnoſcźe na Boha, kotruž mějeſche dopjelnicź ſ tym, ſo ßo ſlemu ſarjekowaſche, runje tak, kaž hrěſchnikowa ßwoboda — ßwoboda jenož po ſdacźu — kotraž dowjedźe pod njewolniſtwo a do wotrocźkowſtwa hrěcha, a kotraž płodźi ßmjercź, ßo rosdźěluje wot wěrneje ßwobodnoſcźe žiwjenja w ſjednocźenſtwje ſ Bohom.

II. Schtucźka 8—19. Bóh na wjecźor do ſahrody pſchiſchedſchi ßo Hadama a jeho žonu wuwopraſchuje, ſaklije hada, kotrehož je ſawjednik ſa ßwój ßrědk wužiwał, a ßlubi ſkónczńje dobywanje nad nim, wupraji pak też ßwoje ßudźenje tymaj, kotrajž ſtaj ßo dałoj ſawjeſcź.

A wonaj ßłyſcheſchtaj Boha teho Knjeſa hłoß, kotryž po ſahrodźe khodźeſche, hdyž běſche dźeń wokhłódnył. Wonaj wußłyſcheſchtaj tehdom, hdyž ßo wjecźorny wětſik poſběhuje a horzotu, wo dnjo knjezazu, ſkhłódnja, ſnate ſchumjenje, ſ kotrehož bórſy ſpóſnaſchtaj, ſo ßo jimaj Bóh tón Knjes bliži; pſchetož ſa tónle cźaß běſche wón dotal ſtajnje wſchědnje k nimaj do ſahrody pſchi=

---

lubujmy jeho w ßłowach a ſkutkach, a kſchižujmy ßwoje cźěło ſe wſchěmi jeho ſłymi žadoſcźemi a lóſchtami!

Hamjeń.

khadźał a běšche ſ nimaj wobkhadźował. A Hadam ſe ſtyſkom w ßwojim naſtróżenym ßwědomju ßo ſkhowa ſe ßwojej žonu pſched wobličžom Boha teho Knjeſa pod ſchtomami w ſahrodźe.

Dokelž běšche Bóh cžlowjekej, k Božej podobnoſcži ſtworjenemu, cžěło dał, teho dla běšche ßo wón tež cžlowjekej dotal tak ſjewił, ſo móżeſche wón Boha ſe ßwojimi cžělnymi myßlemi ſpóſnawacž. To je wón tež poſdźiſcho hiſchcže na cžaß tak cžinił, kaž na naſchim dalſchim pucžowanju hiſchcže wospjet ſpóſnawamy.

(Pokračžowanje.)

Jandźel ſcžerpliwoſcže.

Pſches tutu ſemju ſcžele
Bóh cžichoh' jandźela,
A k troſchtej ſa jich wjele
Bóh jeho pſchipóßła,
Wón měr ma w pohladanju,
Je pokny miłoſcže,
Duž dži dha ſa nim ßwěru,
Je jandźel ſcžerpnoſcže.

Cžje wodźi pſchezo ßwěrnje
Pſches ſeińſke hubjeńſtwo,
A powjeda cži měrnje
Wot cžaßa rjeńſcheho,
Hdyž ty chzeſch ſadwělowacž,
Wón dobrych myßlow je,
Cži chze kſchiž noßycž pomhacž,
Wſcho k lepſchom' dowjedže.

Wón cžini duſche boloſcž
Do miłoh' želenja
A wutrobnu wſchu žałoſcž
Do měra podnirja,
Wón cžini ßwětłe ſaßo
Te cžmołe hodźiny
A ſhoji rucže ſaßo
Wſchě rany boloſtne.

Hněw na twój płacž wón nima,
Hdyž chze cže troſchtowacž,
Wón twoju žadoſcž jima,
Chzeſch cžiſche dočžakacž?
Hdyž wětry howrja hórje,
Sſo praſcheſch: cžehodła?
Dha pokaſuje horje
Tak miłe: teho dła!

Na praſchenje wón nima
Pſchez' wotmołw hotowy,
Twój wotpočžink cži kiwa,
Snjeß wſchitko ſcžerpliwy!
Wot wjele rěcžał njeje,
Hdyž pſchi tebi wón dže,
Sa to pak tebi ſměje
To njebjo hotowe.

E. Helaß.

„Tež wyßoka tſěcha Njej' pſches horjo wěcha".

Tuto hrónczko běšche pſchißłowo njeboho Hilbjenzez dźěda, w ßwojim cžaßu Borkicžana, jara mudreho ſtarza. Wón běšche w ßwojim dołhim žiwjenju wjele ſhonił a ſpytał, teho dła wjedźeſche tež prajicž, kak ßo w ßwěcže ma.

Se ßłowom „wyßoka tſěcha" měnjeſche wón ſemjanſke dwory na wßach a woßobne khěže a kralowſke hrody w měſtach.

Huſto ßo jemu to pſchißłowo na jaſyk ſwjeſy, hdyž ßo tym abo tamnym knježim na wokolnych ryczerſkubłach někajke njeſboże ſta, abo hdyž powjeſcže po kraju dźěchu, ſo něhdže we wukraju njeßmilne horjo kralow a mózнarjow dußy a daji.

Tež tehdy by rady to heßko wunjeßł, hdy by hdže dźěławy muž ſkoržił a ßwarił, ſo ma ßo na ßwěcže ſło, kaž pſchahany poß, mjes tym ſo maja ßo knježa a bohacži ludźo dobro kaž na kermuſchi.

S wjetſcha by potom ßobu na krala Davida ſpomnił, kak ßu teho pod jeho wyßokej tſěchu ſtróżele ſajake a tſchaßke, a kak je dyrbjał kraßny dom wopuſchczíwſchi boßy a płaczo pſched ßwojim ßynom cžěkacž.

A hdyž běſche na tole pokaſał, ſanjeßy ſ nowa:

Haj, tež wyßoka tſěcha
Njej' pſches horjo wěcha.

* * *

Hdžež wěchu widźimy, tam njeßměmy hicž. Horjo pak khodźi, hdžežkuli chze a hdžež ma ßwój pokaſany pucž, a krocži ſ njeßmilnej nohu po wyßokich ſkhodach, haj tež do najkraßniſchich domow wone pſchikhadźa.

Pſchikładow k temu je w ßwětnych ſtawiſnach doſcž a nadoſcž.

My chzemy ßebi nětko jenož jedyn ſ nich pſched wocži ſtajicž, kotryž je ßo w khěžorſkim měſcže Konſtantinoplu w Turkowſkej nimale pſched dźewjecž lětſtotkami podał. Tehdom tam hiſchcže ßurowe turkowſke wotročžkowſtwo njebě, ale ßwjaty kſchiž na jich domach knježeſche.

Na brjoſy rjaneho na ſeleń morja ßo wulkotny khěžorſki hród hordźeſche. Statok bě ſ droheho marmora, a tak ſe ſłotom wupyſcheny a kraßny, ſo móżeſche wóczko lědma ſnjeſcž, hdy by ßłónczko na njón ßwěcžiło. A na bokach pyſchachu jón kraßne wonjate ſahrody, podobne paradiſej. Tu kcžějachu debjate kwětki ſ indiſkich krajow; luboſne hajki wonjachu kaž winowy kcžěw; w jěſorkach hrajachu wody a w kerczkach wjeßele ptaczki ſe wſcheho ßwěta ſpěwachu.

Zuſbnizy ſe wſchelakich krajow ßem jěſdźachu, ſo bychu ßwojej wocži na tajkich debiſnach napaßli. A ſchtóž by je jenož ſ wonka widźał, njeby ßo nad nimi dodźiwacž ani je dokhwalicž mohł. A kak hakle dźiwachu ßo cži, kotrymž ßo dowoli, ſo ßměđźa do hrodu nuts!

Snutska w ſalach, ſtwach a ſtwizach proſcžachu ßo marmorowe ſtołpy wſchelakich barbow, a nad nimi běchu ſłoczane wjerchi. Na tłach abo podłohach ležachu drohe perſiſke ruby, ſo noha po nich jako po moſchku ſtupaſche. Na ßlěbornych polzach a polczkach běchu ſłote karanczki, bańki a druhe ßudobja widźecž, džěło wumjelſkich ſłótnikow.

Pſchi ſcžěnach ſtejachu moſchkowe koża ſe židu pokryte a ſ wonjazymi krjepkami pokrjepjene.

Haj, ſchtó by wſchitku tule pychu a debiſnu mjenowacž mohł? Njebě tale kraßnoſcž ſboże, wjetſche wſchěch ſbožow?

* * *

Pſchi zyłym tajkim ſbožu njeběſche tola wobßedžeŕ hrodu Nikofor, grichiſki khěžor, niczo dale hacž woprawdže khudy hubjeny cžłowjek, hubjeńſchi hacž hdže žadyn robocžan.

Haj, ſchtó by to rjekł? A kak je to móżno? Běſche traſch khory a běđny, abo na cžěle ſ khoroſcžemi bity kaž Hiob?

To njebě. Ale wón měješche we ßebi kakatu cžwilu, mjenujzy ſtyſki a ſtrachi pſched mordarſkim worzlom. Mordarſke paſory jemu ſtajnje we wutrobje tcžachu; teho dła njemóżeſche žanu nóż w měrje ſpacž. Wón wjedźeſche, ſo jemu mordarſkej ruzy ſa žiwjenjom džetej. Sawiſtnych wyßokich knjeſow bě wjele, kiž ſa nim ſ tej žadoſcžu džěchu, ſo móhli ßo na jeho trón ßynycž a ßebi krónu na hłowu ſtajicž.

(Pokračžowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Minjeny tydźeń je ſa krótke dny wjele ważnych podawkow pſchinjeßł. Ssrjedu 24. wulkeho rózka dźěſche wjeßela powjeſcž pſches zyku Sakſku, ſo je ſaßo na ſchtomje kralowſkeho doma Wettina nowa hałožka naroſtła. Prynzej Bjedrichej Auguſtej a jeho wyßokej mandźelſkej ßo prynzeßa narodźi. Wjeßele běſche wulke, dokelž je to prynzeßa, kotruž mataj wyßokaj ſtarſchej pſchi žiwjenju. W Božich ßłużbach zyłeje Sakſkeje ßu ßo teho dła ſańdźenu njedźelu dźakne modlitwy wuſpěwałe. Hdyž běſche ßrjedu tajka wjeßela powjeſcž pſches zyłe Draždźany ßo rosnjeßła, klinczeſche tam hižo dźeń poſdźiſcho ſrudna powjeſcž pſches měſto. Wojwodowa Bjedrichowa Schleswig-Holſteinſka, macž naſcheje droheje khěžorki, kotraž je 19 lět w Draždźanach ſ cžicha žiwa była, je ſchtwórtk dopołdnja po cžežkej khoroſcži wumrjeła. Wona běſche ßwojeje mikoſcže a pſchecželniwoſcže dła wſchudźom lubowana a cžeſcžena. Woßebje cžežka běſche ta rana ſa naſchu drohu khěžorku, kotraž ßwoju horzolubowanu macž w 65. lěcže jeje žiwjenja hižo pſches ßmjercž ſhubi. Hnydom ſtaj khěžor a khěžorka,

kotrajž běschtaj drohu khoru hižo někotre dny prjedy wopytałoj, do Draždžan pschijěłoj. W jeju pschitomnoscźi mějesche knjes superintendenta Dibelius ſ Draždžan pschi kaschczu roszłohnowazu rěcź, kotryž běsche jejny spowjedny wótz w žiwjenju. Cźěło ßo do hroda Princkenau w Schlesyskej pschewjese, hdźež mějesche ßo njedźelu pschipołdnju ßwjatocźne khowanje saßo w pschitomnoscźi khěžora a khěžorki a druhich wyßokich knježich, kiž běchu tam pschijěli. Tež tam mějesche knjes superintendenta Dibelius cźělnu rěcź. Khowanje sta ßo runje dźeń po narodnym dnju naschcho lubowaneho khěžora, kotryž na 27. wulkeho rózka padnje. Wě ßo, so ßo teho dla po khěžorowym žadanju wot swonkownych ßwjatocźnoscźow na tym dnju lětźa wothlada. Kaž pak je nasch zyły lud pschi srudobje, kotryž je nasch khěžorski dom potrjechił, we wutrobnej ßobuželnoscźi na khěžorski dom shladował, tak běchu hnujaze a wutrobne sbožopschecźa, kotrež ßo jemu pschinjeßechu ſ dźaknych wutrobow jeho poddanow na jeho narodnym dnju. Boże žohnowanje budź ſ naschim drohim khěžorom na wschěch jeho pucźach!

— We wuhlowych podkopkach w Cźěskej je wulki strajk dźěłacźerjow wudyrił, kotsiž chzedźa wjazy mjedy měcź a jenož 8 hodźin wob dźeń dźěłacź. Wobßedźerjo wuhlowych podkopkow nochzedźa do žadanjow dźěłacźerjow swolicź. Na 100,000 dźěłacźerjow ßwjecźi, Psches to pak je wulki strach sa wschitkich nastał, kotsiž tute wuhlo tepja, a tónle strach bywa dźeń a wjetschi, dokelž ßo pschiwoženje wuhla k nam zyle pschestawa. Niž jenož so jenotliwym ßwójbam tepjenje pobrachuje, ale tež želesnizy a fabriki wjazy doscź wuhla nimaja. Wschelake fabriki ßu hižo dźěło sastajicź dyrbjeli, a schto to rěka, hdyž psches to saßo tyßazy dźěłacźerjow dźěło shubja a ßwoje ßwójby dale sežiwicź njemóža, to móže ßebi kóždy myßlicź. Duž chzemy proßycź: Bóh chzył dacź, so by ßo wschitko saßo do dobreho porjada swjedło, prjedy hacž najhórsche a najsrudnische scźěhwki ſ teho nastanu.

— London je hobrske město a sajimawe je wěscźe lubym cźitarjam, něschto wo wulkoscźi tehole města shonicź. Po poßlednim ludliczenju ma London 6,500,000 wobydlerjow. Wobydlerstwo lětnje wo 80,000 duschow roscźe. Sso wobliczi, so ßo w Londonje kóžde 3 mjeńschiny dźěczo narodźi a kóžde 5 mjeńschinow něchto wumrje. London ma wjazy židow hacž Palästina, wjazy Irskich hacž Belfast, wjazy katholskich hacž město Rom. Dołhosćź jeho drohow wucźini 13,000 kilometrow. 31 woßobow na 100 wobydlerjow hobrskeho města wěsteho powołanja nima. Polizajske listna pokasuja mjena wot 220,000 stóstnikow, kotsiž ßu po slych pucźach khodźicź swucźeni. Město London pschetrjeba wob lěto 400,000 howjadow, 1,500,000 wowzow, 8 milijonow pjeriny, 400 milijonow puntow rybow, 500 milijonow wustrow a 500 milijonow litrow piwa.

— Prawje mějachmy, hdyž tydźenja pißachmy: Nadpadne je, so burjo Jendźelcźanam směrom psches rěku Tugela cźahnycź dadźa a so jim pucź njesastupja a so drje chzedźa jim paßle powlez. Tak je ßo mělo. Jendźelcźenjo w dobrej nadźiji do prědka stupachu a hižo do Jendźelskeje domoj powjescźe scźelechu, so ßu po dobrym pucźu a burow sbija. General Warren chzyschе horu Spionskop dobycź, so by wot tam zyke stejnischcźo burow wobknježicź mohł. Burjo jeho tež blisko puschcźichu a wón ßo hižo jako dobywaŕ cźujesche. Ale w prawym wokomiku ßo burjo do jeho wójska dachu. Zyke jeho wójsko bu sbite. Psches 1500 ludźi je na bitwischcźu wostało. Sbytkni ßu sajecźi. Jendźelcźenjo ßu ßo saßo dyrbjeli psches Tugelasku rěku wrócźo scźahnycź, so njebychu ßo dalschemu strachej podali. — Jendźelcźenjo ßwoje saßkużene płody sa ßwoje njeprawo žněja, w kotrymž ßu wójnu pschecźiwo wschemu cźłowjskemu prawu sapoczeli. Cźi, kotsiž ßu w ßebicznej nahrabnoscźi jendźelski lud do bitwy hnali, maja psched Bohom tu krej ßwojich krajanow samolwicź, kotraž je ßo njetrjebawschi na bitwischcźu pschelała.

Rěki žiwjenja,

ſ někotrych wołebnych schpruchow ßwjateho pißma wuwjedźene.

Jan. 3, 33.

Schtóž pak jeho ßwědczenje horje wosmje, tón sasygluje, so Bóh prawy je.

Hdyž chzedźa cźłowjekojo wěstu wěz mjes ßobu prawje wobtwjerdźicź a psched wschitkim jebanstwom wěstu scźinicź, dha woni tón list sasygluja, a to płacźi. Luba duscha, masch ty wodacźe hrěchow, ßy ßwědczenje Jesußa a jeho krwawneho wujednanja wopomnika, chzesch wobtwjerdźena a wěsta bycź, so je wótz hnadny, so je cźe k ßwojemu dźěscźu horje wsał, so dyrbisch dźěcźazy dźěł měcź a prawy ßobuherba bycź: dha daj sasyglowacź, so je to wěscźe wěrno. Na stronje twojeho wótza a twojeho nawoženje je to ſ krwju napißane a wot ßwjateho ducha sasyglowane. Nětko dyrbisch tež ßwjatemu duchej sygl wěry pschicźischcźecź dacź, haj, dyrbisch se ßwjatym duchom sasyglowany bycź. To je tak wjele: schtóž na tebje pohlada, dyrbi spósnacź móz, cźeje je to snamjo a wopißmo, to dyrbi na tebi ſ twojeho cźinjenja a wostajenja, ſ twojich rěcźow a wobeńdźenja hnydom widźecź bycź: to je Boże snamjo a cźescź! To je njewjesta Božeho jehnjecźa. Duschu je Jesuß se ßwojej krwju wumył a se ßwojej Bójskej pychu wupyschił. Schtó je tuta fěrschcźinska knježna? Schtó je ta, kiž ßo pokasuje jako rańsche serja, rjane kaž měßacźk, wuswolene kaž ßłóncźko, traschne jako derje pschihotowane wójsko? To je holb, kotrehož je ßebi Jesuß na ßwojej ruzy ßadźił. O duscha! ßy to ßwědczenje Jesußowe wopomnika, dha sasygluj, so je Bóh prawy, pschetož ty dasch twoje „haj“ k temu, ty wobßwědźisch, ty wobtwjerdźisch to twojemu pschecźelej a njepschecźelej, wschitkim cźłowjekam, haj cźertej ßamemu, schto je cźi Bóh dał. Nětk wužiwaj to ßwědczenje prawje, njedźiwajzy teho, kiž cźi jo rubi, kiž ßo skhrobli, sygl Boži skamacź. Na dnju jeho a naschеje kraßnoscźe budźe sa naschim syglom praschane, a cźi wschitzy, kiž ßu na ßwojim cźole sasyglowani, a ßu sygl a sawdawk ßwojeho herbstwa sakhowali, cźi budźa tež to herbstwo wěscźe dostacź.

Nješchto k rospominanju.

Rostliny, kotrež maja wjecźorne ßłóncźko, ženje tak njesrawja, kaž te, kotrež ßo hižo wot rańscheho ßłóncźka shrěwaja. Pschiirunaj posdźe a sahe wobroczenych!

* * *

Někotre prawidła praweho kschescźijanskeho žiwjenja.

1. Lubujcźe Boha a saprějcźe ßo ßami. Khwalcźe Boha, myßlcźe ßebi na Boha wjeßelcźe ßo w Bohu, njemějcźe druheho žadanja hacž jenož Boha swjeßelicź.

2. Lubujcźe Boże dźěcźi a wascheho bližscheho, jim ßłužo, sa nich ßo starajo, wjazy hacž ßami sa ßo; a jich dobre wyßoko waża, waß a to wasche pak mało.

3. Wsmicźe wschitko (ja praju wschitko, wasche hrěchi a njedospołnoscźe jenicźzy wuwsate), schtož wam snutskownje a swonkownje pschińdźe, ſ luboscźu a dźakom runje wot Boha a pytajcźe ßebi wschitko k wužitkej wsacź.

4. Městna, schtant, wobstejnoscźe, w kotrychž scźe kóždy cźaß sa tu khwilne, wobhladajcźe w Božim porjedźe jako schtant abo městno, hdźež je waß Bóh sa tón cźaß stajił; hdźež chzedźa tež jeho wolu a porjad cźescźo radźi wutracź a Bohu w tym ßłužicź po tej hnadźe, kotruž wón dawa, bjes teho, so wy po ßwojej woli pscheměnjenja cźinicźe.

5. Njesabudźcźe ženje, so scźe podružnizy. Podružnik dyrbi ßo poddacź. My njeßměmy jo chzycź lěpje měcź, hacž je jo nasch prjedyběžeŕ Jesuß měł (Jan. 4, 17). Wsmicźe wjeßele a srudobu sa lubo a wjeßelcźe ßo se wschitkimi podružnikami na dobry wjecźor.

Dobrowólne ßmilne dary sa wbohe hłódne dźěcźi w Afriży w Serbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2737 hr. 62 np.

S Budescźanskeje woßady:

G.	2	—	
N.	3	—	
Wud. S.	5	—	

Hromadźe: 2747 hr. 62 np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

K.	1	—	

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čzišło 6. 11. febr.

Lětnik 10. 1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Septuagesimae.

1. Korintiskich 9, 25.

„Kóždy pak, kiž ßo bědźi, sdźerži ßo wschitkich wězow, tamni teho dla, so bychu sachodnu krónu dostali, my pak njesachodnu".

Jenemu staremu pohanskemu kralej bě ßo wschitko psches měru derje schlachczíło. Wot jara małeho spoczatka bě ßo psches wschelake leßnosczе k wulkej mozy posběhnył. S wopředka běsche wón wot wschelakich móznych ßußodow wotwißował, a posdźischo woni wot njeho wotwißowachu. Duž jeho bojosczу pschemóh, so by ßnadź sapomnił, so je człowjek. A teho dla postaji ßłużobnika, kotryž mějesche wschědnje w postajenym czaßu jemu pschiwołacz: „Sapomń na to, so ßy człowjek!" — Tajke dopomnjenje wschak nam runje tak nusne njeje. Nascha człowska ßłabosczу a kniczomnosczу je nam, byrnjež bychmy hischczе strowi, czerstwi a mózni byli, hłuboko doscz do nascheje natury saschczěpjena. Schtóž kóždy dźeń widźi kruch ßwojeho żiwjenja sady ßebje leżo, schtóž je kóždy wieczor sprózny, kohoż khoroscz tam a ßem na ßmjercz dopomina, schtóž wschědnje ßwojich bratrow a w nich ßebje widźi k rowu njescz, tón wě, so żiwjenje ßam w ßebi nima, a so żadyn Bóh njeje. Schtóž kóždy dźeń móz człowskeho błuda wokoło ßo pytnje a tež błudźi, schtóž ma wschědnje běd̄zenje ßwětła a czěmnosczе w ßebi schonicz, tón wě, so tu wěrnosczу ßam w ßebi nima. — Ale druheho dopomnjenja czim nusnischo potrjebamy. My wschitzy móhli ßłużobnika abo pschecżela trjebacz, kiž by nam wschědnje pschiwołał: „Njesapomń, hdźe chzesch! Njeshub wottyknjeny kónz s woczow!"

Tajku pschecżelnwu ßłużbu nam dźenßa ßwj. japoschtoł Pawoł czini, hdyž wón Korintiskich na ßławne hry a běd̄zenja dopomniwschi wot njesachodneje krónу rěczi, kotraž nam wschitkim kiwa. Město Korint běsche w starych czaßach jara wuwołane, niz jeno ßwojeho bohatstwa, łódźnistwa a wikowanja dla, ale tež woßebje dla tych běd̄zerskich hrow, kotrež ßo tam, so by lud wjeßele měł a czělna ßylnosczу ßo swuczowała, w kóždym pjatym lěczе dźerżachu a na kotrež kóždy krócz wulka hromada luda s zyłeje Grichiskeje ßo skhadźowasche. Dobytk, kotryž ßo dobyczerjam dawasche, njeběsche wulki: to bě czeßny wěnz s wolijowzowych hałożkow, kiž bu jim na hłowu stajeny. Wjetschi bě dobytk teje khwalby, kotruž dobyczerjo czaß ßwojeho żiwjenja pola luda mějachu. Kak jara pak ßo Grichiszy młodźenzojo prózowachu, so bychu tutu dwoju czescz dostali? Wjele měßazow prjedy ßo pschihotowachu na dźeń běd̄zenja, so by jich czełko prawje ßylne, lohke, hładke a hibite było, a sa běd̄zenje ßame sdźerżachu ßo wschitkich schkódnych wězow, kaž czeżkeje drasty a njekhmaneje zyroby — a to wschitko jara małeje nadźije dla! Pschetoż w kóždej hrě dosta wot wjele stow běd̄zerjow jenoż jedyn to dobycze.

Hdyž nětko tamni Grichiszy młodźenzojo tak njewěsteje sachodneje krónу dla ßo tak prózowachu a napinachu, kak wjele wjazy dyrbjeli my to czinicz. Pschetoż możemy wschitzy to dobycze dostacz a tuto dobycze je njesachodna króna. Teho dla dyrbjeli ßo wschitkich wězow sdźerżecz,

kiž nam schkodźa a sadźěwaju — a tych je wjele. Luboscź k mamonej cźělna žadoscź, hordoscź woczow, cźescźelakomnoscź — to ßu jenož někotre wot nich. Ale schto ßu ßwětne kubła tudy? Jeno strach pschi hrěchach bohaty a khudy? W njebjeßach je prawa sbóžnoscź, kotruž nam Khrystuß ßam do wěcźnoscźe dawa. Teho dla wostaj ßo wschěch schkódnych wězow, wojuj pschecźiwo twojim njepschecźelam! S hracźom a próßdnokhodźenjom hischcźe ženje nichtó najhubjeńscheho dobycźeŕskeho wěnza dobył njeje. Kak chzesch ty ſ tym tu njebjesku krónu dostacź? Teho dla stawaj se ßwojeho spanja, wopaßaj ßo k bědźenju! Cźaß tu je, wón je pschezo tu, ty njewěsch, kak dołho hischcźe tu budźesch!

Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójßaßowe, 3. staw.

A Bóh tón Knjes sawoła Hadama a dźesche k njemu: „Hdźe ßy ty? měnisch ty, so mohł ßo něchtó tak skradźu skhowacź, so njebych jeho wohladał?“

A Hadam dźesche: „Ja ßłyschach twój hłóß w sahrodźe a bojach ßo, so bych ßo psched tobu pokasał; pschetoż ja ßym nahi; teho dla ßo skhowach.

A Bóh dźesche: „Schtó je tebi powjedźił, so ßy nahi? a cźeho dla je to nětko na dobo pschicźina, so ßo bojisch? njebě ty prjedy też hižo nahi a njeßy ßo pschede mnu khował. Ně! wopokasaj mi cźesćź a njesdaluj ßo dale wot wěrnoscźe: njeßy ty jědł wot teho schtoma, kotryž cźi sakasach, so ty njedyrbjesche wot njeho jěsćź?“

A Hadam, spóznawschi, so je wschón jeho hrěch psched Božim wokom wotkryty, njemóžesche jón saprěcź, tola wón spyta, zyle po waschnju saßakleho hrěschnika, ßwoju winu wot ßebje na druhich, na wobstejnoscźe a tak skóncźnje na Boha ßameho swalicź, hdyž dźesche: „Žona, kotruž ty mi dał ßy, so by pschi mni była, da mi wot teho schtoma, a ja jědźich.“

Se shrěschenjom je też na měscźe skaženje duchowneho cźłowjeka sastupiło; to ßo cźi tu jaßnje sjewi: Jeho rosum je ßo pokhmurił, jeho wutroba je wotwobrocźena, jeho wola je sputana.

A Bóh tón Knjes dźesche k žonje: „Cźeho dla ßy ty to cźiniła? Ty njeßy jenož ßama jědła, ně, też twojeho muża ßy do ßameho hrěcha sawjedła.“ A žona cźinjesche runje tak, kaž prjedy muž, so słožowasche ßo po myßlach, kotreż ßo mjes ßobu wobskorźuja a samolwja; duž wotmolwi: „Had je mje sawjedł, so ßym ja jědła.“

Duž wobrocźi ßo Knjes k hadej, so njeby jeho hakle pschessłyschował, ale so by jemu na měscźe ßwoje wußudźenje pschipowjedźił, a ſ tutym wußudźenjom też pódla na teho ßo saměrił, kotryž běsche hada sa ßwój ßrědk trjebał; ale tola, dokelž cźłowjekaj jenicźzy wo hadźe wjedźeschtaj, dha wón też sawěscźe hada ßameho měnjesche, kaž nan mjecź roslemi, ſ kotrymž ßu jeho ßyna sakłóli. Duž dźesche Bóh tón Knjes k hadej: „Dokelž ßy ty to cźinił, a dokelž ßy woprawdźe, kaž też je teho ßo žona wusnała, ju sjebał, budź ty saklaty pschede wschitkim skotom a pschede wschitkimi swěrjatami na polu. Ty masch měcź na ßebi zyle woßebite znamjo poklecźa, kotreż cźłowjeka dla też njerosumne stworjenja podeńdźe, a ty też njebudźesch wot tuteho twojeho woßuda wußwobodźeny, hdyž budźa wschě druhe stworjenja wot ßwojeho woßuda wumožene. Tak budźesch ty stajnje widźomne znamjo teho, kotrehoż ßrědk ßy był; pschetoż ja teho njebudźe też nihdy žaneho wumoženja. Po ßwojim brjusche budźesch łasycź a próch žracź ßwoje žiwe dny. Nad cźłowjekom ßy ßo posběhnył, sa to budźe haniba a poniženje twój woßud na wěcźne dny!“

Boże ßudne ßłowo ma ſ dobom też prajicź, so je cźert — prjedy hižo se ßyły ßwjatych jandźelow wustorcźeny — nětko poniženy pod wschitke stworjenja a so je podaty wschemu sazpiwanju, doniž njebudźe skóncźnje cźißnjeny do jěsora, kiž ſ wohenjom a schwablom ßo pali (Sjew. ßwj. Jana 20, 10).

Sawěscźe — mjese wschěmi swěrjatami, kotreż maja koscźowz, je had jenicźke, kotreż po brjusche łasy, mjes tym so maja wschě družiny jeschcźeŕzow a druhe dwojoźiwjelniki (amphibije) nohi; wón je rjap, jenož ſ koscźikow rjapa a rjebłow; se ßlěnami pak, ſ kotrymiž had ßwój wopor pocźehnje, směscha ßo lohzy próch, kotryž ßo potom do błóta pschetwori, a tónle próch had ßobu žerje. Cźeho dla njedyrbjało móžno bycź, so je ßo had do teho cźaßa hinak žiwił? So je nětko tajki, sa kajkehož jeho znajemy, je ßlěd Božeho pschetworjenja. Podobnje, kaž běsche to prěni cźertowski dźiw, so had rěcźeschе, tak běsche tele pschetworjenje prěni Bójski.

Na město tuteho jebazeho pschecźelstwa, ſ kotrymž běsche ßo had se žonu spscheczelił, a do kotrehoż běsche žona ſ lohkej wěru swolika, chzyschе Bóh njepschecźelstwo stajicź mjes hadom a mjes žonu, mjes jeho ßymjenjom a mjes jeje ßymjenjom. Wot nětka mějesche bycź, jako była stajna wójna mjes woběmaj stronomaj; na jenej stronje leßna, łakaza a nihdy njewustawaza njemdroscź pschecźiwo cźłowjekej, a na cźłowjeskej stronje stysknoscź a njepschewinjomne wohidźenje pschede wschěm, schtož je hadoweho rodu — tak ma nětko bycź; a pódla teho swonkowneho njepschecźelstwa ma krocźicź snutskowne hacź do wscheje wěcźnoscźe mjes hadowym ßymjenjom — mjes ßymjenjom teho, kotryž běsche ßebi hada sa ßłużbaka shladał — a mjes žónskim ßymjenjom, kotruž běsche tamny tak schibale sjebał. Cźert běsche ßo na ßłabschi dźěł, na žonu, saměrił, měnjo, so mohł tak pschestupjenje najlóžscho do ßwěta sawjescź; a tak běsche ßo jemu też poradźiło, ßwoje ßymjo, ßymjo wscheho sleho, cźłowjekej saschcźěpicź. S tym pak njebě hischcźe cźłowjek wschón sły, kaž je cźert wschón sły; ně, w cźłowjeku ma něschto sawostacź, schtož wscho sle hidźi a pschecźiwo njemu wojuje a schtož ßo bědźi, so by ßo se wscheho sleho wußwobodźiło. A kaž běsche cźert psches žonu shrěschenje do cźłowjestwa sawjedł, tak chzyschе Bóh pschichodnje też psches žonu teho do cźłowjestwa sawjescź, kotryž mějesche wojowanje a wojowarjow k dobywanju dowjescź. Tón dyrbi, hdyž pschińdźe, hadej hłowu rosteptacź, cźerta do zyła sanicźicź a jeho skutki sahubicź; had pak budźe tameho wumožnika do pjaty kałacź, jeho na ßmjercź srani, so budźe, jako było po nim; a tola njebudźe wjazy, khiba kałanje do pjaty, wot kotrehoż wón pschi ßwojim stanjenju wot morwych saßo wotkhori, a runje tale jeho ßmjercź budźe ßrědk, ſ kotrymž wón cźerta sanicźi na wěcźne.

(Pokracźowanje.)

„Też wyßoka tšécha
Njej' psches horjo wěcha“.

(Pokracźowanje a skóncźenje.)

Hlaj, ßwět je ßo wěcźnje se sawiscźu pukał. Sawiscź je hižo w spocźatku ßwěta Kaina k mordaŕstwu hnała, a hischcźe dźenß je ßwěta njeje. Wona ßo hižo w khudźinkach hiba. Pohladajcźe jenož, kak proscheŕska žónska sawistnje hlada, hdyž ßo jej sesdanje, so ßnadź je darniwa hospoza druhej proscheŕzy do schkliczki kźiczku wjazy dyźli jej dała. A potom pschińdu ptaki, cźi wjeŕchojo: popscheja ßebi te mjes ßobu wschitko? Niczo druhe hacź sawiscź sapała wschudźom najwjazy wójnow a roslecźe krwě.

Se stysknom znajesche Nikosor zyłu łakatu sawiscź, kiž na njeho cźakasche. Teho dla strażowachu wojazy pschi kóždych wrotach a durjach wo dnjo a w nozy, a mózachu kóždeho njesnateho moricź, kotryž by do hrodu chzył. A njedźiwajzy teho bě tola wbohemu wjeŕchej tak, jako by rjekł: ſ kóždeho kuta měri ßo na njeho ßmjercź. Haj, schtó by jemu sa to rukowacź mohł, hacź žadyn ſ hrodowych ßłużobnikow wot słóstnikow wobtykany njeje, khěžora, hdyž spi, skónzowacź.

Hdyž by jeho ſ wjecźora spar cźwilował, njeby ßebi se strachom do łoża swěrił, ale by po ßwojich kraßnych komorach tam a sem błudźiwschi na poßledk kožu wot pardela něhdźe do kuta pschestrěł a na tu ßo ſ bojoscźu lehnył.

Wbohi to psched ßwětom błyschcźaty khěžor, kiž w słoczanym hrodźe a pod słotej tšěchu ani jenicźkeje tak dobreje nozy nima, kaž jeho najkhudschi poddan pod ßłomjanej tšěchu! Tu widźimy sjawnje, so je wěrno, schtož nam hróncźko praji:

„Też wyßoka tšécha
Njej' psches horjo wěcha.“

* * *

A na tutej cźwili pod „wyßokej tšěchu“ ßo hischcźe njestaji, hórje hischcźe pschińdźe. Mjenujzy jedyn se ßłużobnikow w hrodźe

běſche pſcheradnik. Hdźe njeby ßo ſa cźežku móſcheń, kotraž je połna ſawjednych ſkotych, někajki pſcheradny Judaſch namakał? — Tutón bě ja wulki pjenjes tſjoch muži ſe ſtrony morja tak, ſo nichtó pytnył njeje, do hrodu puſchcźił, a tu nihdźe w cźmowym hacź do nozy ſkhował. A w nozy bě tajki wichor, ſo ſchumjenja dla niczo ßłyſchecź njebě.

Hižo popołdnju bě torhazy wětr do morja ſtorkał a pſchezo hiſchcźe bóle roſcźeſche. Wichorowe ſtorki honjachu żołmy, kotrež ſ khwilemi pſches cźěmnotu ſ morja ßem ſtonachu, jako bychu njeſboże wěſchcźili a hroſyli. A runje tule nóz běſche ßo khěžor — krucźiſcho dyžli hewak — do ſpanja ſnuril a ſpaſche kaž morwy. Wón wſchak drje ſpaſche, ale jeho najhórſchi njepſchecźel niz. —

Cźi tſjo ſkhowani cźakachu na ſkasane ſynki, kotrež dyrbjachu wot morja ßem pſchińcź. Po dołhim cźakanju pſchedrě ßo woßrjedź nozy pſches howrjenje wichora někajki ſynk. To bě ſa kakanzow ſnamjo. Żadyn ſ telko ßłużobnikow w hrodźe wo tym njepytny, kak ßo zuſa łódź po cźmje po morju pſches żołmy bědźi a w hrodowych podnożach ſaſtanje.

Tak rucźe, hacź ßo ſynk ſ truby ſaßłyſchecź da, dźěchu cźi tſjo po ſkhodach na płonu tſěchu. Tu puſchcźichu na ſchtrykach wulki korb k łódźi dele. Jedyn muż ßo do njeho ßydźe, a teho horje ſcźahnychu. A tak ßo ſe wſchěmi, kiž běchu ſ łódźu pſchijěli, ſta, wſchitko pak tak ſ cźicha kaž móżno. Na to dźěchu dele do wulkeje ſtwy, a tu ſcźinichu ßebi ßwězu a ſcźahachu ßwoje mordarſke mjecźe ſ nóżnjow.

Pſcheradnik dowjedźe jich nětko do teje ſtwy, hdźež bě najwoßebniſche łożo. S mjecźemi w ruzy wobſtupichu błyſchcźate lěhwo kaž rapaki ßwoju żratwu — ale tu żadyn khěžor njebě. Saſtróżeni hladachu na ßo a poczachu klecź, dokelž ßo bojachu, ſo ßnano ßu pſches pſcheradu ßami do paßłow ſalěſli. Duż prajachu mjes ßobu: „Je ßnadź wón ſ durjemi do dwora won, ſo by ßebi wojakow na pomoz ſwołał?“

Hdyž pak bě wonka wſcho ſměrom, dźěchu do druhich ſtwow pytacź. A po khwili namakachu jeho, tola niz w żidźanym łożu, ale w kucźe na ſemi, hdźež na ßwojej pardelowej koži ſpaſche.

Hnydom ſ nohomaj do njeho kopachu. Wocźiniwſchi wocźi ſkocźi wón na nosy, ale hnydom ßypny ßo saßo hromadźe, hdyž w faklowym ßwětle cźrjódu muži ſ nahimi mjecźemi wuhlada.

S wótrym kſchikom ſawoła wón: „Sswjata Marija, pomhaj mi, pomhaj!“ Ale kaž ſ błyſkom rubny jeho wótry mjecź pſches hłowu, a krej ßo liny, kaž by ſe ßykawu ßyknył. Nawjednik rubjeżneho paßma, ßo na lěhwo ßynywſchi, praji: „S tym ſtepcźom pod mojej nosy!“ A hdyž bě to wuprajił, ſtaji wón pódla njeho leżazemu ranjenemu ßwojej nosy na wutrobno. S wocźow ßapaſche jemu ßurowa radoſcź kaž djaßej, dokelž bě ßwojej bjesbóżnej ſaßadźe, kotrejž bě dawno hižo pſchi ßebi noßył, dozpěł. Wón bě ßebi mjenujzy wotmyßlił: ſ prěnja ßo krwawnje a draczowſzy ſa kſchiwdu wjecźicź, kotruż bě jemu khěžor junu ſcźinił, a ſ druha ßo ßam ſa khěžora ſcźinicź.

Jedyn ſ cźwilowarjow njeſbożownemu khěžorej na żiwot ſkocźi a jeho ſ tajkim wotmachom do hłowy dyri, ſo jemu moſhy wulěſechu. A dokelž wón pſchezo hiſchcźe morwy njebě, jemu druhi mordař wutrobno ſ mjecźom pſchekłó.

Tak dyrbjeſche khěžor, kotrehoż kraßnoſcźi tehdy nihdźe runjecźa njebě, pod „ſłotej tſěchu“ żałoßnje ſdernycź.

Hdyž bě njeſbożowny wudychał, wotcźachu jemu hłowu, a na dołhu lebiju kłowſchi tyknychu ju ſ woknom won, ſo by lud widźał, ſo je ſ nim kónz.

A wjele ſ tych, kotſiž ßu jemu prjedy jeho kraßnoſcź ſawidźeli, je pſched jeho ſcherjatej hłowu ſyma tſchaßła. A rady bychu prajili, kaž hiſchcźe dźenßa pola naß praja:

„Radſcho pod khudej wěchu
Hacź pod wyßokej tſěchu.“

* * *

Na kónzu tuteje podawiſny mamy hiſchcźe dwě praſcheni. S prěnja: Je dha lud tajkeho khěžora, kiž je ßebi ſzeptař ſ krwawnej paſoru rubił, ſa wjerćha pſchijał, a njeje ßo ſpjecźował? Ně, lud ßo njeje ſpjecźował. Hlaj, tehdyſchim Grichom tajka wěz ſpodźiwna njebě. Podobne podawki běchu ßo hižo ſtałe. A ludej bě nimale kóżdy wjerch prawy, dokelž ßebi jedyn kaž druhi pót, ſtawy a krej poddanow żadaſche. Jich ſaßada běſche: Wjelk je wjelk, hacź je tón abo tamny. A ſ druha: Kajkeho kónza mějeſche mordař?

Stawiſny powjedaja: Rubjeżnik duſche a tróna bjes wjecźenja njewoſta. Wón drje bě po ßwojim ſdacźu najwjetſche ſboże, najwyſchſchu tſěchu na ßwěcźe dobył, ale ſ tym njeje pſched horjom żaneho khywa měł.

Sswědomnje je jeho hrjebało. Strach je jeho ſcherił, a wón je bjes měra khodźił kaž ſkaženy poß. Wón bojeſche ßo pſched ſłym ßwědomnjom, kotrež jemu porokowaſche: Kaž ßy ty cźinił, ſcźinja też ſ tobu! A woprawdźe: jedyn ſ wojerſkich wyſchkow, kotryż bě tehdy w mordarſkej nozy pódla był, je jeho ſaklół.

A tak je też nad nim to hrónczko k płacźiſnje pſchiſchło:

„Też najwyſchſcha tſěcha
Njej' pſches horjo wěcha.“

Luboſcź je najwjetſcha!

1. Kor. 13, 15.

Rańſche ßwětło a wjecźorna ſera,
Te pſchińdu a woblědnu ſaß',
Luboſcź bjes runja pak woſtanje ßwěrna,
Naß wobdawa kóżdźicźki cźaß.

Luboſcź, ty ſtwori ſemju a ßwěty,
A cźłowjekej żiwjenje da;
Naß ſtražuje wſchědnje wo dnjo a w nozy,
Duż wutroba wěru cźi ma.

Luboſcź, kiž pſchela też ßwoju krej ſa naß,
Sſo k woporej ſa wſchitkich da,
Luboſcź je pſchinjeßła na kſchižu na naß,
So wěrjazu ſbóżnoſcź nětk ma.

Dyrbjał-li wumrjecź, hdyž ßmjercź mje tu traſchi,
A mje też jow naſtróżicź chze,
Wußnu-li, moja wěra mje ſtraži,
Ta luboſcź ſaß' wubudźi mje.

Żana móz wutorhnycź njemóże żenje,
Też ßwětni niz żortowarjo,
Luboſcź mi woſtanje w wutrobje rjenje,
Nětk we njej dom doſtałajo.

A był ja też tudy nahi a khudy,
Bjes nadźije njemohł ja bycź,
Dha tola luboſcź a wěra mje tudy
Do njebja też powjedźe nuts.

Luboſcź a wěra a nadźija nima
Tu żaneho pſcheměnjenja,
Njech ſemja mje kryje, hdyž ßmjercź mje jima,
Ta duſcha pak njebjeßa ma.

E. Helaß.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Wokrjeßne hejtmanſtwo woſjewja, hdy ſměja ßo lětuſche ßerbſke kemſchenja w Draždźanach. 4 ßerbſke kemſchenja ſměja ßo w nakhwilnej kſchižnej zyrkwi a potom, hdyž budźe kſchižna zyrkej saßo dotwarjena, w njej a to: njedźelu Lätare, 25. měrza; 1. njedźelu po ßwjatej Trojizy, 17. junija; 14. njedźelu po ßwjatej Trojizy, 16. ſeptembra a njedźelu 2. adventa, 9. dezemb. Sserbja, kotſiž maja ſnatych w Draždźanach a wokolnoſcźi, chzyli jim to ſjewicź, ſo bychu ßo na kemſchach w lubej macźerńej rěcźi wobdźělili, a ſo bychu ßo woßebje cźi, kotſiž chzedźa tehdom k ſpowjedźi hicź, w prawym cźaßu na to hotowacź móhli.

— Je nětko tón cźaß, hdźež ßo ßmilne wuſtajenja ſa khudych khorych, kotſiž k ßwojemu wuſtrowjenju wużiwanje kupjelow trjebaja, wupißaja. Mły gmejnſkich prjódkſtejicźerjow, hdyž tele wyſchnoſcźine woſjewjenja ßo ſjewja, napominamy, ſo bychu khorych ßwojich woßadow na tu ſkładnoſcź kedźbliwych ſcźinili. Woßebje pak pokaſujemy na wuſtajenje Wjele w Něcźinje ſa podpjeru khudych, kotſiž dyrbja k wuſtrowjenju do kupjel. Wudźělenje tychle podpjerow leži w ruzy knjeſa pſchekupza Jakuba w Budyſchinje. Na njeho njech ßo cźi wobrocźa, kotſiž ßebi tajku podpjeru żadaja.

— Kaž ßłyſchimy, chzedźa w Korſymje zyrkej twaricź, dokelž wobydleŕſtwo khětro pſchibywa. To je ſnamjo naſcheho cźaßa: hdźež ßu fabriki, wobydleŕſtwo pſchibywa a hdźež je ßame ratař-ſtwo, wotebjera.

— Dokelž je ßo ſtało, ſo zuſy dźěłaćerjo, kotſiž ßu w naléčźu ſ wukraja na ratarſke dźěło do naſcheho kraja pſchicźahnyli, jětra ßobu pſchinjeßu a druhich ludźi tež natykali, je ßo wot wyſchnoſćze pſchikaſało, ſo maja ßo wukrajni dźěłaćerjo, kotſiž na létny čźaß k nam pſchicźahnu, ſ kraja,. hdźež ßo jětra ſakońſzy nje-ſchćźěpja abo hdźež jětra ſchćźěpjeńſki ſakoń hiſchćze 10 lět ſawje-dźeny njeje, 3 dny po jich pſchińdźenju wot lěkarja pſchepytaćź a cźi, kotſiž bjes nimi w poßlednich 10 lětach na jětra ſchćźěpjeni njejßu, hnydom ſchćźěpicź dacź. To poćźahuje ßo tež na dźěłaćźe-rjow ſ Awſtriſkeje, dokelž je tam jětra ſchćźěpjeńſki ſakoń hakle pſched krótkim ſawjedźeny a teho dla hiſchćze ſa ſtrach khoroſćze rukowazy ſawdawk njeje. Gmjenſzy pſchedſtejićźerjo maja na to hladaćź, ſo ßo poſtajenja tehole ſakonja krućze wobkedźbuja. My tole lubym ratarjam ſjewimy, kotſiž w naſchim cźaßu, w kotrymž na ratarſkich dźěłaćźerjach pobrachuje, we wukraju dźěłaćźerjow pytaja, ſo njebychu do cźěßnoſćze pſchiſchli, ſ tym, ſo tónle ſakoń njewobkedźbuja.

— Wuhlowa nuſa je pſchezo hiſchćze wulka, dokelž ßo cźěſzy dźěłaćźerjo pſchezo hiſchćze wobaraja, we wuhlowych podkopkach dźěłaćź. Jich žadanja ßu pſchehnate, teho dla tež wobßedźerjo podkopkow do nich ſwolicź njechadźa. S tuteho ſtrajka pak ſaßo jaßnje widźimy, ſo ſozialdemokratojo napſchećźiwnje to ſe ßwojim ſchćźuwanjom dozpija, ſchtož maja w myßlach. Wotmyßl teho ſtrajka běſche, wobßedźazych ßebi ſwólniwych ſćźinicź, ſo bychu ßo tućźi žadanjam dźěłaćźerjow poddali. Kak pak je pſchiſchło? Wob-ßedźerjo wuhlowych podkopkow ßu milijonarojo a móža ſměrom wutracź, hdyž tež khwilu dokhodow ſ podkopkow nimaja. Strajko-wazy dźěłaćźerjo ßami pak, kotſiž dźěła a ſaßłužby nimaja, ßebje ßamych a ßwoju ßwójbu do nuſy pſchinjeßu, a ta bywa dźeń a wjetſcha; pſchetož k temu ſozialdemokratojo ßrědkow nimaja, ſo bychu te tyßazy ſeźiwicź móhli. Ale niz jenož to, ně, ſe ßwojim ſtrajkowanjom woni runje khudy lud do cźeźkeje nuſy, nětko w ſymſkim cźaßu pſchinjeßu. Bohatſchi wſchak ßebi wuhla ſa nětcźiſchu drohu płacźiſnu nakupja. Ale khudźi a dźěłaćźerjo ßebi wuhla kupicź njemóža a woni ßu w najwjetſchej nuſy, hdyž ſtrajk hiſchćze dołho traje. Sozialdemokratojo potajkim tym najwjazy ſeſchkodźa, kotrymž chzedźa po ßwojim hordoſtnym wudawanju pomhaćź. Ssnano ßo roſumni, pſches to powućźicź dadźa, ſo wot ſozialdemokratow ßwoje ſboże wočźakowaćź njemóža.

— Schto mißionſke towaŕſtwa wobeju wěrywuſnaćźow pod němſkej khorhoju w kolonijach ſkutkuja, wo tym dawa ſćźěhowazy pſchehlad ſwjeßelaze rosjaßnjenje. W tych krajinach, kotrež pod němſkej khorhoju ſteja, ſkutkowachu 1. evangelſke mißionſtwo: 8 něm-ſkich mißionſkich towaŕſtwow w 57 ſtazijach, 1 ſchwajzaŕſke towaŕ-ſtwo w 13 ſtazijach, 8 towaŕſtwow druheje narodnoſćze w 53 ſta-zijach; 2. katholſke mißionſtwo: 7 němſkich mißionſkich towaŕſtwow w 59 ſtazijach, 1 wukrajne ſ 1 ſtaziju. 353 mißionarow — 253 němſkich, 11 ſchwajzaŕſkich, 89 druheje narodnoſćze — a wjazy hačź 100 europiſkich mißionſkich žonow, podpjeranych wot ſtow tamniſchich wobydlerjow, temu ßwjatemu ſkutkej tych 183 ſtazijow ßłużeſche. We wjazy hačź 300 njedźelſkich ſchulach roswućźachu woni w pſcherěſku 175,000 wućźomzow. Wot 30,000 porjadnych wopytowarjow Božich ßłužbow wobſtejeſche wjetſchi dźěl ſ kſcheſćźijan-ſkich woßadnych. — S teho ſaßo widźimy, kak Bóh tón Knjes ßwjaty ſkutk mißionſtwa žohnuje!

— Nětcźiſchi wodźeŕ zentrumſkeje (katholſkeje) ſtrony w khěžor-ſtwowym ßejmje, Lieber, je cźeźzy khory. Lěkarjo po nětcźiſchich powjeſćźach žaneje nadźije wjazy nimaja. Wón je naßlědnik Winthorſta, kotryž ſe ßwojim móznym duchom a mudroſćźu wjele w ßejmje dokonja. Lieber je do ſtopow ßwojeho ßławneho prjedow-nika ſtupił a je ſa ßwoju wěź ſ wuſpěchom wojował. Sa katholſku ſtronu budźe to wulka ſchkoda, jeli ſo jeho ßmjercź wotwoła. Wón je ſe ßwojej wobliczazej mudroſćźu huſto doſćź wyſchnoſćź ßebi pſchikhilnu ſćźinił, hdyž tež my evangelſzy temu pſchihłoßowacź nje-móžachmy.

Präſidenta, a ſchto chze naß wućźicź.

Schtó njeby ſnał „wuja Paula“, wuja Pawoła Krügarja ſe ſtarcje marki, präſidentu transvaalſkeje republiki? Jako běſche pſched něſchto cźaßom w Barlinje, móžeſche jeho wobras pſchi wukładnych woknach wuſtajeny widźećź. A ſawěſćźe, wón je hódny, ſo ßo cźeſćźi — niz jenož teho dla, dokelž je ſ niſkeho ſchtanta ßo poſběhnył hačź k präſidentej a je w ßwojej wyßokoſćźi jednory a ſprawny muž woſtał, kajkiž prjedy běſche, ale pſchede wſchěm teho dla, dokelž je zyły kſcheſćźijan, t. r. cźłowjek, kiž je ßebi ſa prawidło ßwojeho cźinjenja a ſkutkowanja bibliju ſa ßwoje najwyſchſche prawidło wuſwolił. Teho dla ßo tež wot ßwojich poddanow kaž wótz lubuje a cźeſćźi. Kajki je to n. pſch. wjeßely ßwjedźeń, hdyž wón na mißionſku ſtaziju w jednorej cźornej draſćze bjes błyſchćźa a pychi pſchińdźe. Tak jednore a wutrobu hnujaze je tež jeho zyke wuſtupowanje, woßebje jeho narěćźe na poddanych. Tak měješche wón 27. oktobra ſańdźeneho lěta wot verandy mißionſkeje ſtazije ſćźěhowazu rěćź. Wot Noatha a jeho ßyna wuńdźo, pokaſa wón, kak je hižo w ſtarym ßlubje powołanje pohanow a jich pſchijećze do ßluba Božeho wopſchijate a kak ßo to w nowym teſtamencźe wot japoſchtolſkeho cźaßa hačź dźenßa ſtawa. Hdyž wón potom na próſtwy ßwojich krajnych dźěćźi pſcheńdźe, rjekny wón: „Waſche duſche pſched Bohom runje tak wjele płacźa, kaž moja duſcha; haj, hdyž wy we wèrje ſtejićze a ja w njewěrje, potom waſche duſche pſched Bohom wjele płacźa, a moja niczo. Ale ſchtož ſwonkowne naſtupa, a w ſeńſkich wěźach je rosdźěl mjes běłymi a cźornymi. Bóh je ßam tón rosdźěl po ßwojej woli cźinił a chze jón pſchipóſnaty měćź. Hdyž wy ſpokojom njejſćze, kajzyž je Bóh waß ſtworił, potom ßo pſchećźiwo njemu ſběhacźe. — Tole cźěło ſahinje a w horjeſtacźu my nowe pſchekraßnjene cźěło doſtanjemy a potom budźa wſchitzy, kotſiž do Khryſtuſa wěrja, runi“. Hdyž běſche hiſchćze ßwoje wjeßele wu-prajił nad roſćźenju woßady a ju k dźakownoſćźi a ßwěrnoſćźi napominał, jej pſchejeſche Boże žohnowanje a ſkónczi ſ tymi ßłowami, kajkež ma waſchnje: „Ik heb gezey“ (ja ßym prajił).

Wo nim je tež ſnate, ſo wón tež w ßwojim domje ßwěru ßwoje měſchniſke powołanje dokonja, hdyž wón rano a wjećźor wſchitkich domjazych k ßwójbnej nutrnoſćźi ſhromadźi a ſa blidom pacźerje ßam ſpěwa, kaž tež wón w domje mißionara, kiž nam tule rěćź powjeda, wjećźornu modlitwu ſpěwaſche. Niz wěrno, luby cźitarjo, tajkemu krajej móže ßo ſboże pſchećź, kotryž tajki kſcheſćźijan wodźi? Njemóžemy wot njeho wſchelake nawuknyćź?

Sajimawe je naſhonicź, kak wón tajki bu.

Wo tym powjeda njebocźičźki mißionſki direktaŕ Wonymann, kotryž je jeho ßam ſnał a cźeſćźił: Krügaŕ ßo junkrócź ßłužow-neho Kaffru, kotryž we mrěćźu ležeſche, woprascha: „Wěſch ty tež, hdźe ty dźeſch, hdyž nětko wumrjeſch?“ Na to mrějazy wot-molwi: „S wotkal dyrbjał to wjedźećź. Ty mi ženje njejßy niczo wo tym prajił. Hdyž ja na ſke měſto pſchińdu, budu ja waß wobſkorźicź“. Bórſy po tym wón wumrje. Ale jeho dźiwne wotmolwjenje njewumrje w ßwědomnju Krügarjowym, ale běſche dale žiwe a jemu na duſchu paleſche. Wot teho cźaßa bu Krügaŕ cźopły a ſahorjeny pſchećźel mißionſtwa, kotryž pſchi wſchěm cźinjenju a ſkutkowanju najwyſchſchi wottyknjeny kónz ſ woćźow njepuſchćźi, duſche wukhowaćź. A ſawěrnje, — cźaß je, nuſne je, Bóh to chze, ſo wſchitzy, kotſiž niz jenož kſcheſćźijenjo rěkaju, ale tež ßu, ſaſtupja do wulkeho nadawka naſcheho cźaßa, duſche wu-khowaćź! Jenicźke wěſte dopokaſmo je ſa to, ſo je cźłowjek wu-khowany a wumoženy, mjenujzy to, ſo bywa nam 2. próſtwa Wótcźenaſcha: „Pſchińdź k nam twoje kraleſtwo!“ pſchezo žedźiwi-ſcha a waźniſcha. Komuž ßo pſchi tym wutroba njeroſſchěrja pſches kraj a morjo a wóćźko ßo njewotewri na njewuprajnym hubjeńſtwje ßwěta, tón ßebi hiſchćze ſtaroſćze cźinił njeje ßam wo ßwoju duſchu, wo hłubokoſćź ßwojeho hubjeńſtwa.

Hiſtorija biblije.

Njedźelſki ſchuleŕ w Jendźelſkej doſta w lěćze 1791 bibliju k wuſnamjenjenju ßwojeje porjadnoſćze, ſ kotrejž běſche njedźelſku ſchulu wopytał. Jako na morjo dźěſche, ßwjate knihe ßobu wſa. Wone jeho hačź k kónzej žiwjenja pſchewodźachu. Na běłym łopjenju biblije ruka ſeſchědźiwjeneho něhduſcheho njedźelſkeho ſchulerja jeje hiſtoriju napißa. Tam ſtejeſche:

„Wona je 53 lět, ſ kotrychž ßym 41 lět na morju pſchebył, mje ſtajnje pſchewodźała. W tych lětach pobych w 45 mórſkich bitwach, doſtach 13 ranow, tſi króćź ßo nam łódź roſłama, junkrócź ßo naſcha łódź ſpali, dwójzy ßo naſch cźołm ſwróćźi, 15 króćź poměch ſymu, a pſchezo běſche biblija moje wutrobne wjeßele a mój tróſcht“.

Wobßedźeŕ biblije je ſ jeje pomozu wěſćze wukhowanſki pſchiſtaw ſbóžnoſćze namakał. Sa tym-le kónzom njedyrbjał jenož kóždy łódźnik, ale tež kóždy krajan ſe wſchej pilnoſćźu ſtejećź.

Samolwity redaktor: ſaraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchćź a nakład Ssmolerjez knihiczišchćźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 7.
18. febr.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Sexagesima.

2. Korintiskich 12, 7—9.

A so bych ßo ja tych wyßokich sjewjenjow pśches měru njepścheśběhnył, je mi daty koł do cźěła, satanowy jandźel, kiž by mjeśpjascźu bił, so ßo ja njebych pśches měru posběhnył. Sa to ßym ja tśi krócź teho Knjesa proßył, so by wote mnje wotstupił. A wón je ke mni prajił: Doscź masch na mojej hnadźe, pschetož moja móc je w ßłabych mózna. Teho dla chzu ßo ja najradscho ßwojeje ßłaboscźe khwalicź, so by ta móc Khrystußowa we mni pschebywała.

Porědko je schtó ßwojeho hnadneho schtanta tak wěsty był jako ßwj. Pawoł. Wón móże prajicź: „Mi je ßo ßmilnoscź dostała, s Bożeje hnady ßym, schtož ßym, jeho hnada njeje podarmo na mni dźěłała, dale je mi pschipołożena króna teje prawdoscźe". Ale kaž stari wo Pětrje praja, so je jemu wot nozy jeho saprěcźa ßem stajnje ßylsa na wóczku wißała, tak Pawoła pschezo saßo cźorna ruka s dnjow młodoscźe pschima a dźerži jemu tu krej Schcźěpana a tych druhich, kotrychž běsche swjasanych do Jerusalema pschiwjedł, psched wocźi. Tón njepschecźel s tutymi dopomnjenjemi kaž s pjascźu na jeho ßwědomnje bije, cźežka srudoba panje na jeho duschu, a tak rucźe hacź ßo khwalicź chze, tamna stara wina ßo jemu kaž koł, na kotrymž ßo słóstnik kole, pśches wutrobu a myßl dřeje. Te kamjenje, kotrež ßu na Schcźěpana panyle, padaju jemu na duschu, a hłóß jemu pschiwoła: „Ty jeno mjelcź, na twojej młodoscźi leži pschecźežka wina". Tśi krócź je teho Knjesa proßył, so by tola tutu cźwilu wot njeho wsał. Ale je to wotmolwjenje dostał: Doscź masch na mojej hnadźe, pschetož moja móc je w ßłabych mózna. Budź spokojom, so ßy hnadu namakał; dyrbi tuto dopomnjenje na twojim ßwědomnju ležo wostacź kaž cźežki kamjeń; hdyž wone tebje dele dźerži, dha wschak ßym najmóznischi w tebi". Tak wostaji tón Knjes něktremuźkuli wobrocźenemu a wobhnadźenemu s jeho prjedawscheho hřeschneho žiwjenja kamjeń w ßwědomnju ležo; ale też tutón kamjeń je žohnowanje. Njesadźěwa hnadźe, ale sadźěwa wschak sapomnjenju do stareho hřěcha, wucźi so na kedźbu bracź a mudrje khodźicź. Tak drje je nam wschitkim s młodych lět ßem date koł do cźěła. Móże wschelake mjena měcź. Tón jedyn je w cźaßu njerosoma ßobu hanił teho Knjesa, na jeho ßłowo a na jeho wbohich wěrjazych a tak tu gmejnu Božu ßobu pschesćěhał. Jedyn druhi je ßo na starschimaj cźežko pschehřeschił, druhi je ßo s njepócźiwoscźu womasał, tśecźi je ßwěrnoscź łamał, schtwórty je ßo s zusym kublom wobohacźił. Je-li nětk też tón Knjes hřěch wodał, dha ßo tola nihdy zyle s pomjatka njeshubi. S cźaßami tón Knjes kołej kónczik wotłama, w druhich cźaßach ma saßo nowy kónczik, kała a boli jara. Je pak dźiwna hnada Boża, so tón koł runje potom saßo kónczik dostawa, ßo runje potom wjercźi a kała, hdyž chzemy ßebje a druhich khwalicź. Njejßy jo nihdy shonił, so runje potom kaž wótry schip do dusche lecźi a kschidła nahle

wosßłabnu? Ma kóždy ßwój koł w cźěle, a schtóž tón snaje a cźuje, tón ßo khwalenja wostaji.

Prjecź se ßwětłym njerjadom,
Kiž mje w myßlach jima!
Wón se ßwojim bohatstwom
Na mni knjejstwo nima.
Ja nětk Jesom Khrystußa
Lubowacź chzu zyle.
Niczo, schtoź ßwět lubo ma,
Prawje njeswjeßeli.

Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piśmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitar „Pomhaj Bóh=a".

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójsaßowe, 3. staw.

Luther praji: Tole je prěni evangelion a ßlubjenje wo Khrystußu, stało ßo na semi, so by wón hrěch, ßmjercź a helu pschewinył a naß wot hadoweje mozy sbóžnych sczinił; do teho wěri Hadam a wschitzy jeho potomnizy; psches to je wón był s kschesczijanom, a je był wumoženy po ßwojim padźe.

A Bóh dźesche k žonje: „Ty ßy prěnja była, kotraź ßy moju kasnju pschestupiła; ty masch teź najbóle to shonicź, s cźimź ßym na pschestupjenje s khostanjom hrosył, a dyrbisch stysk a ßmjertny strach woßebje cźerpjecź měcź, a to runje w twojim woßebitym powołanju, kotreź ßy psched mužom dostała. Chzu tebi jara wjele bolosczow naczinicź, hdyž ty budźesch s cźežkim žiwotom; ty dyrbisch s bolosczu dźěczi porodźicź, a twoja wola dyrbi twojemu mužej poddana bycź. A hacź runjeź tebi pschichod se stysками a strachami kiwa, dha budźe tola twoje požadanje po mužu tak ßylne, so mohło ßo kaž khorosczź jesdacź. Ty ßy ßo muża wsdała, haj ty ßy ßo nad nim s knjesom posběhnyła, jeho k pschestupjenju kasnje Božeje sawjedźizy; teho dla budźesch wot nětka wjele bóle wot njeho wotwißna, kajkeź njeje moje postajenje wot spoczatka było, a wón, tutón wot tebje sawjedźeny muž, so by wón po mojej woli twój pschecźel bycź mohł, kotryž by žonje, jako ßłabschemu stawej, rady wschu cźesczź wopokasał, budźe s knjesom nad tobu."

A k Hadamej dźesche wón: „Dokeľž ßy ty poßłuchał hłoßej twojeje žony a njejßy poßłuchał mojemu hłoßej, ale ßy jědł wot teho drjewa, kotreź cźi sakasach a dźach: „Ty njedyrbisch wot njeho jěsczź", dha njedyrbisch wjazy knjes bje wscheje mjesy nad stwórbu bycź, sa kajkehož běch ja tebje postajił; dha budź semja twoje dla saklata, s prózu dyrbisch ßo ty wot njeje žiwicź twoje žiwe dny; hórko budźe tebi husto a podarmo budźesch ßo cźasto doscź na njej běcźicź, a tola njebudźesch žně twojich prózow dom khowacź.

Cźernje a wósty budźe tebi płodźicź, jeli pilnje twoju rolu njedźěłasch; a budźesch=li pilny, dha cźi tola husto doscź hischcźe njerjada narosczе a wußyw poddußy, a tola budźesch na semju swjasany, dokeľž wschu žiwjeńsku potrjebu wot njeje dostanjesch; pschetož so njeby wjazy płody schtomow w sahrodźe jědł, kotreź běch tebi k jědźi postajił, ale s kotrymiž ßo njejßy spokojił, dyrbisch wot nětka sela na polu jěsczź.

A kaž ratarske powołanje, sa tebje najprjódzy postajene, tak budźe teź kóždźicźke druhe powołanje a kóždźicźki druhi schtant sa tebje a sa twojich potomnikow s poklecźom wobcźežene, a na wscho budźe wojowanje a běднosczź a nusa a wjele njetrjebawscheho dźěła swjasane. W pocźe ßwojeho woblicźa dyrbisch ty ßwój khlěb jěsczź. Tole budźe wot nětka stajnje sa tebje a sa twoje dźěczi twoje woprawdźite powołanje, hdźež běsche sa tebje prjedy lohke, směrne sahrodniske dźěło w paradisu postajene. A tak budźe cźaß twojeho žiwjenja, doniž ßo skónczнje njestanje, s cźimž ßym tebi jako sa tebje postajenym dóńtom hrosył: hacź ßo do semje sawrócźisch, s kotrejeź ßy wsaty; pschetož ty ßy próch, s procha wsaty a s procha stworjeny, a budźesch ßo, so by dostał pokhostaje sa twoje shrěschenje, saßo do procha wrócźicź."

Tak wosmje Knjes cźłowjekej, kotryž je pychu ßwojeje dusche wot ßo cźißnył, so by jeho pokhostał, teź pychu jeho cźělneho semskeho bycźa, podajo jeho do wschelakich běднosczow a thorosczow a wsawschi jemu dospołne knjeźstwo nad druhimi stworjenjami a podajo jeho cźěło, so by shniłe a do procha rospadnyłe.

III. Bóh wuhna Hadama a jeho žonu, jimaj na město figowzowych schórzuchow ßuknje s kožow sczиniwschi, se sahrody Eden a saracźi jimaj pucź s njebjeskimi strażnikami, so njemóhłoj ßo tam wjazy wrócźicź.

A Hadam po Božej poruczнosczi a pod Božim wodźenjom drje hischcźe ßamón dźeń, hdyž běsche shrěschił, sa ßebje a sa ßwoju žonu Knjesej wopor sjednanja woprowasche, a pschi tutej składnosczi prěni ras wohlada na sarěsanym, woprowajomnym swěrjeczu, kajke ßłědy směje ßmjercź, jemu a jeho rodej napołożena; tola s wěru mozowasche ßo wón teź Božeho ßlubjenja a w jeje mozy teź pschi pomyßlenju na ßmjercź sehrawajo ßo posběhnywschi narjekny ßwojej žonje, kotruž běsche prjedy „mużiza" mjenował, Jěva, t. j. žiwjenje, teho dla, so je wona macź wschitkich žiwych.

Wón by jej mohł, dokeľž stej psches nju hrěch a ßmjercź pschischłoj, radscho ßmjercź abo macźeŕ ßmjercźe narjez; tola wón dźerži ßo teho, schtož wón njewidźi, jako by to widźał, a narjeknje jej žiwjenje abo płodźeŕka žiwjenja, dokeľž ma jeje ßymjo wojowacź s hadowym ßymjenjom a k dobyczu pokracźowacź a žiwjenje a njesachodnosczź wupłodźicź.

A Bóh tón Knjes běsche pschi Hadamowym woporje widźomnje pschitomny a wjeßelesche ßo, so Hadam takle ßwoju wěru wopokasa. A Bóh tón Knjes sczini Hadamej a jeho žonje drastu wot kožow. Wonaj běschtaj ßwoju nahotu s figowzowymi łopjenami pschikrykłoj; tola s nimi ßebi wětsik sehraje a bórsy wone sahinu. Kože sarěsanych woprowanskich swěrjatow pak běchu sa drastu s molom khmańsche, a Bóh woblecźe jeju ßam s tajkej drastu, tak doprědka na to pokasajo, schto budźe něhdy w duchownym nastupanju cźinicź, hdyž prawy a dospołny wopor sa hrěch pschińdźe, hdyž budźe hrěschny cźłowjek s profetu Jesajom spěwacź móź: Ja ßo wjeßelu w tym Knjesu, a moja duscha ßo sraduje w mojim Bohu; pschetož wón je mje woblekł drastu teho sboža, a se ßuknju prawdosczе mje wodźeł.

(Pokracźowanje.)

Daniela 12, 3.

Hłóß: Jesus moja nadźija.

Junu we tej wěcźnosczi,
Tam we Božim sbóžnym raju,
Kaž to wěrju sawěsczi,
Tam ja saßo teho snaju,
Kiž na semi ßwěrnje mje
Stajnje k Bohu wodźesche.

Hrimasche teź husto mi
S Božim ßłowom do wutroby,
Dha mje psches to k sbóžnosczi
Je wón wodźił pschezo rady,
So bych dóstał w njebju dom,
Sjednocźeny s Jesußom.

Ja ßo na to wjeßelu,
Hdyž b'dźe Bóh psched ßud naß stajicź,
Po tym, hdyž ßwět wopuschczu,
So móžu ja tehdom prajicź:
„To je tón, kiž wucźesche
Mje, a k Bohu wodźesche".

Kubła wěcźnje dostanu
S nim we Božim kraßnym raju,
Sbóžny s nim teź wostanu,
Jemu sa to mój dźak praju,
S nim chzu Bohu khwalbu dacź,
Dźakny khěrlusch saspěwacź.

Njech dha nětk je, kaž teź chze,
Njech mje ludźo hanja w ßwěcźe,
Junu ßo mi derje dźe,
W njebju wschak ßmy Boże dźěczi;
To ja wěrju sawěscźe,
Bohu cźesczź do wěcźnosczе.

E. Helaß.

Mudrich a Hłupischk.

Woneczanski ßwinjazy paſtyŕ mějesche dweju ßynow, nahladneju pacholkow. Taj běſchtaj mjeswoczi jedyn kaž druhi, tak ſo bě ßamo ſtarſchimaj cźežka wěz, jeju roſeſnacź. Ale w myßlach a poczinkach njeběſchtaj jedyn kaž druhi.

Na ſtarſchim ſ wobeju widźachu ludźo bórſy, ſo jemu pſchewita hłójczka na ſchiji ſteji. Haj, to bě hižo tehdy pytnycź, hdyž hiſchcźe ßukniczku wukhodźił njebě. Teho dla narjekny jemu zyła wjeß Mudrich. — Ale młódſchi ßo ludźom hłupy a cźelazy ſdaſche, dokelž pomału myßleſche, a druhdy khětro dołho trajeſche, prjedy hacž ſa něczim pſchińdźe; teho dla dachu jemu ludźo pſchimjeno Hłupiſchk.

A kaž běſchtaj hólczkaj na hłowu, jedyn hinaſchi dyžli druhi, tak bě to tež w ſkutkach. Hlajcźe, tón mudry njeběſche pachoł, kaž ßo ßłuſcha. Wón honjeſche kury, torhaſche po kerkach dundajo hnězda, bijeſche kruwy a mjetaſche do pßow kamjenje. A ſworawſchi něſchto, ſchtož prut abo kij ſawinuje, by to na druhich ſtorcził, a byrnjež tež na ßwojeho bratſika było, tak ſo prut a kij na tajke khribjety pſchińdźe, kiž běchu zyle bjes winy, a wón ßam pukam wucźekny.

A tajkele njekhmanoſcźe bě hižo ſapoczał, hdyž běſche hiſchcźe w prěnich kholowczkach khodźił. Po tajkich dyrbjeli jemu po prawym Njeduſchnik rěkacź.

Ale doniž běſche we wſchěm a na wſchitko mudraczk a pſcheklepanz, měnjachu ludźo: wón wſchak je jědłowa pjeſchka, ale hdyž budźe wjetſchi, ßo pryſle a njeſkutki minu; wón ſměje khmańſche ſkutki, a ſ tajkej dobrej dohladnej hłowu wón ſawěſcźe dale pſchińdźe a budźe ſchtó wě kak wyßoko ſtacź.

Jenož ſtary naſhonity wumjenkaŕ ſ hłowu wijeſche a tajkim wěſchcźenjam druhdy pſchiſtaji: So wón wyßoko pſchińdźe, drje ßo mi k wěrje podobne ſda, ale hinak hacž wam: wyßoko ſtacź drje budźe wón ſ cźežka, ale traſch ſ wyßoka wißacź. — —

Na to waſchnje bě Hłupiſchk duſchny a pokhwaleny khłopz. Wón da hněſdam a ptaczkam pokoj, wobkhadźowaſche ſe ſkotom pomału, bě jeho towaŕſcham ſwólniwy a ſnjeßny te puki, kotrež bychu hewak Mudricha palicź dyrbjałe, ſczerpnje.

Po tajkim by ſa njeho pſchimjeno Duſchnik najpſchihódniſche

A dokelž bě wón ſtruchliwy a njechaſche ßwětej do woczow ſtupacź a ſa khwalbu kojicź, praji zyła wjeß: Paſtyrjez kuntka woſtanje kuntka, kiž njebudźe cźaß žiwjenja niczo druhe hacž po ßwojim nanje někajki ßwinjazy paſtyŕ.

* * *

W tym cźaßu, hdyž běſchtaj Mudrich a Hupiſchk do poknych lět pſchiſchłoj, ſemrě tamniſchi kral a ſawoſtaji jeniczku dźowku. Ta běſche kraßna kaž róża.

S bliſka a ſ daloka jěſdźachu młodźi wjerchojo ßem, ſo bychu kraßuu prynzeßu wohladali, a jeli móžno było, ju ſa mandźelſku doſtali.

Mjes tymi pak běſche jedyn, kiž chzyſche ju pſche wſchu měru rady měcź.

Jej pak žane myßle na žeńtwu njeńdźechu; duž njechaſche žanemu mužej poddana bycź. Teho dla wupraji wona ſjawnje: „Žanemu nochzu ßo wudacź, khiba temu, kiž mi tſi njemóžne ſkutki wukonja.“

Duž ſapowě ruku runje kaž wſchěm druhim, tež temu, kotryž najbóle wo nju wojowaſche, a ßo ſ nim njeßlubi, tak ſchwarny hacž bě. Ale to bě ſa nju kaž jěd. Nawoženja ßo ſ wjecźiwym duchom tak ſpyri, ſo ßebi ſa wulke pjenjeſy cźinkarja naja, ſo by prynzeßy tak naczinił, ſo by woněmił, hacž njepſchińdźe cźłowjek, kiž by te tſi ſkutki wukonjał. To rěka: wotněmicź njemóže nihdy.

Sſo wě, ſo bě to žałoßne horjo, hdyž ſpósna, ſo jaſyk wjazy rěczecź njecha. A hdyž ßo jej praji, na cźim to leži, a ſchto je to jeniczke, ſchtož mohło ju wumóz, wojſewi wona khětſje: „Młodźenz, kiž mi ſ tſjomi ſkutkami k rěczenju dopomha, teho chzu žona bycź, a byrnjež by na pjezy abo paſtyŕni rodźeny był.“

Wulke praſchenje nětko po kraju dźěſche, ſchto te žadanje je. A dźiwne běchu wotmołwy:

Najprjedy dyrbi cźinjeŕ wſchě muchi a muſchki ſ dwazycźoch kralowſkich konjemzow wuhnacź, ſo tam ani jena woſtacź njeßmě.

Potom dyrbi dwazycźi měrkow jahłow, do pěſka ſměſchanych, ſwuběracź, tak ſo tam žana woſtacź njedyrbi.

A napoßledk dyrbi dwazycźi ſłotych paczeŕkow, kotrež we hłubokim jěſorje tcźa, ſwucźahacź, ſo ani parliczka na dni njewoſtanje.

A najcźežſche je: wón k žanemu ſ tychle tſjoch ſkutkow wjazy cźaßa hacž ke mſchi ſwonjenje njeſměje. —

Se ſpodźiwanjom prajachu ludźo: Schtó by to mohł?

Žadyn cźłowjek to njemóže. A ſ teho je widźecź, ſo prynzeßa něma woſtanje.

(Skónczenje pſchichodnje.)

Wěnz cźeſcźe wot wſchelakich rózow.

Hłóß: O, Bożo kak dołho tak atd.

Knjes Jeſus praji:

Ja k cźeſcźi tam mój wěnz cźi dam,
O, duſcha! kiž mi wěrna,
A w njebju tam ßo ßlubju ßam
Cźi, hdyž do kónza ßwěrna,
Tež wjedu ja cźe ſe ßwěta,
Hdyž pada cźělna hěta
Na pucźu tu pſches nóznu cźmu,
Hdźež nowy dźeń cźi ßwita.

Wěnz cźeßny mój b'dźe junu twój,
Duſcha, wo kotryž ßo bědźiſch,
Wón róże ma, cźi kraßnoſcź da,
Kaž hižo tu jón widźiſch.
A wſchitke, ty je ſnajeſch wſchě,
Kaž porjadu tu dźeja,
Jich barby ßu, kaž widźiſch tu,
A kak jich mjena ſměja.

Wěnz k cźeſcźi tam ßym wił cźi ßam,
Hdźež tajke róże kcźèja,
W wſchej luboſcźi, tam w ſahrodźe,
S mojoh' Gethſemaneja,
Te róże tu cźi k wucźbje ßu,
Kóžda po ßwojej wucźbje,
Hdyž kedźbu ty maſch na nje wſchě,
Ty junu njeb'dźeſch w ſrudobje.

Sſněhowka praji:

Ja prěnja dźěch a k wěnzej běch,
Sſněhowka chzu ja rěkacź,
Ja ſwonju cźi, tu na ßwěcźi,
So pſched ſkym dyrbiſch cźěkacź,
Kaž Jeſus b'dźe ßej žadacź cźe,
Hdyž junu pſchińdźe k ßudu.
Ach khwataj ty, cźiń pokutu!
To ſwonju ja wſchěm' ludu.

Ssyrotka praji:

Ja niſka ßym, ßyrotka tym,
Kiž we ſahrodźe Božej,
Mje Jeſuß wſa a lubo ma,
O, kajke mam ja ſboże,
We wěnzu tu, cźe wucźicź chzu,
Kak Jeſuß horje bjerje,
Hdyž niſki ßy a ponižny,
Maſch ty ßo pſchi nim derje.

Mejſka róża praji:

Hlaj, mje żoltu różu mejſku,
Tež widźiſch w cźeßnym wěnzu,
Kaž rucźe tu ja wukcźeju,
We Božim horzym ßłónzu,
A kcźenje wſchě mi wotpadnje,
So běła moja hłowa,
Dha kedźbuj ty, hdyž ſtary ßy,
So ſ cźeſcźu dźeſch do rowa.

Lilija praji:

O, kraßna wſcha ßym lilija,
S draſcźena mjes różemi,
Knjes Jeſus mi tež wuſwoli,
W wěnzu měſto mjes wſchěmi,
Ja proſchu to, ach, próżuj ßo!
Tež tajku draſtu dóſtacź,

We kotrejž ty ſ Jeſußom by,
Móhł w Božim raju woſtacź.

Nalika praji:

Kak rjenje tak, o, wonja wſchak,
Hdyž kćeju ja nalika,
Mje we wěnzu cźuj a ßam ßo hnuj,
So hrěch wot tebje cźěka,
Budź ſprawna wſcha a luboſna,
Kaž k cźeſćźi to cźi ßłuſcha,
Dha kraßnje tu daſch k wonjenju,
B'dźeſch ſbóžna, luba duſcha.

Njeſapomniczka praji:

„Njeſapomń mje", ja ßłyſchu cźe,
So wołaſch moje mjeno,
Hdyž we wěnzu ty, mje widźał ßy,
Njeſapomń Khryſta jeno,
Kiž hnadu ma, hrěch wodawa,
A cźeßny wěnz cźi dawa.
Tón praji tak: Hlaj, duſcha wſchak
Ja ßym twój hród a ſkała.

Selene wopjeńka praja:

To namakaſch tu, w wěnzu maſch
Ty wopjeńka ſelene,
Ach, hladaj ty tež na nje wſchě,
So był, kaž wot nich jene.
Budź ßwěrny, wſchak kſcheſcźijan tak,
A wěř do Khryſta ßwèru,
Da woſtanjeſch ſeleny tež,
A pſchińdźeſch k Božom měru.

Teutſcher w Porſchizach.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Schtwórtk měješe pſchedßydſtwo ßerbſkeho knihowneho towaŕſtwa w Budyſchinje poßedźenje. Knjes pſchedßyda, faraŕ ryczeŕ Jakub, wotewri ſhromadźiſnu a poſtrowi ßobuſtawy pſchedßydſtwa, kotrež běchu ßo w połnej liczbje ſeſchli. S radoſcźu móżeſche ßo wot pokładnika ſjewicź, ſo je pſchi wobſamknjenju ſliczbowanja ſańdźeneho lěta rjany ſbytk w pokładnizy ſwoſtał. Wo wudajomnych knihach wo „ßlubjenym kraju" ßo rěczeſche. Wone w haprleji wukhadźeja a Sſerbja je w naleczu doſtanu. S rjanymi wobraſami pyſchene budźa nadźijomnje lubych Sſerbow ſajimowacź, hdyž budźa w duchu do teho kraja ſtupicź, hdźež je naſch ſbóžnik khodźił k naſchemu wumoženju a wěczнemu ſbožu. Tež hižo na pſchichodne lěto ßebi roſpominachmy, kajke knihe lubym Sſerbam podamy. Tak ma naſche knihowaŕſtwo pſchezo ßwój ważny nadawk we woczomaj, naſch lud ſ dobrymi nabożnymi knihemi ſaſtaracź.

— Sańdźenu njedźelu dźerżeſche w Minakalſkim hoſcźenzu knjes konſiſtorialny radźicźel Dibelius pſchednoſchk „wo evangelſkim hibanju w Awſtriſkej." Wjedro běſche rano khětro ſcheriło. Popołdnju pak ßo njebjo roſjaßni a rjana ſhromadźiſna ßo nańdźe. To woſjewjenje, ſo chze cźeſcźeny rěcznik ßam ſe ßwojeho naſhonjenja powjedacź, běſche ludźi wabiło. S rjanymi pſchikładami ſa žiwjenje pyſcheny pſchednoſchk mózny ſacźiſchcź na poßłucharjow cźinjeſche. Sa evangelſke hibanje w Awſtriſkej ßo w ſhromadźiſnje 100 hriwnow naſběra.

— W Sſmeczkezach ßo hotuja, evangelſku kapału natwaricź. Komitej je próſtwy roſpóßłał, w kotrychž evangelſkich Sſerbow wo dary ſa tónle twar proßby.

— Wyſchnoſcź je khěžorſtwowemu ßejmej nowy ſakońſki nacźiſk dla powjetſchenja łódźſtwa pſchedpołożiła. Wyſchnoſcź praji, ſo je naſche łódźſtwo pornjo druhim wulkomozam pſchemałe. S prěnjeho wuradźenja, kotrež je ßo w ßejmje měło, njeje póſnacź, hacž budźe ßo tónle ſakoń wot ludowych ſaſtupjerjow pſchiwſacź. Zentrumſka ſtrona, kotraž roſrißuje, hiſchcźe dwělowaza ſteji. Nowy ſakoń wſchak ßebi wulke wopory wot luda žada. Na druhim boku pak dyrbimy tež, hdyž chzemy wulkomóz na morju bycź, ßo ſ druhimi ludami měricź móz. To ßmy tola nětko ſaßo póſnali, hdyž ßo Jendźelcźenjo ſkhroblichu, němſke łódźe w afriſkim morju pſchepytowacź.

— Wójna w Afrizy dale traje. Jendźelcźenjo wſchudźe, hdźež do prědka dźeja, poraženje poczerpja. Sda ßo bjes dwěla bycź, ſo budźa buram podležecź. Pſchi tym wſchěm ßo jendźelſkim hordaczkam wo dobyczu dźije a lud je tak njeroſumny, ſo ßwojim miniſtram wěri, kiž ſ hordymi rěczemi lud ſaßlepuja. Srudne je, ſo tucźi ludźo wjazy ßwědomnja nimaja a pſchezo wjazy krwě pſcheliwaja. Cźim dlěhe budźa ßo hordźicź, cźim wjetſcha budźe hańba, hdyž budźa Jendźelcźenjo tola ſkóncźnje burow wo měr proßbycź dyrbjecź a zyły jendźelſki lud budźe ſ tym ßwoju dotalnu nahladnoſcź ſhubicź.

Sswèrny ßłużobnik.

General baron ſ Dyhern bu w bitwje pola Bergena 13. haprleje 1759 ßmjertnje ſranjeny. Lěkarjo žaneje nadźije wjazy njemějachu. Schtož pak ßebi woni njeſwěrjachu wuprajicź, to ſwěri ßebi ßwěrny ßłużobnik. „Knjes generalo", rjekny wón, „hotujcźe ßo, prjecź dźe!" „Njecham niczo wo tym ßłyſchecź", běſche ßurowe wotmolwjenje. „Ale, knjes generalo", ſnapſchecźiwi njebojaſny ßłużobnik, „ßym ja hdy we waſchej ßłużbje njeßwěrny był?" „Ně, ně", wotmolwi khory, „ale ſchto chze tole praſchenje?" „Nó", wotmolwi ßłużobnik, „potom by moja prěnja a najwjetſcha njeßwěrnoſcź była, hdy bych ßo w tutych waſchich poßlednich wokomiknjenjach njechał wo waſchu duſchu ſtaracź; to by njeßwěrnoſcź była, kotruž njebych pſched Bohom na ßudnym dnju, ani pſched wami ßamymi, ani pſched waſchej ßwěrnej macźerju ani ßam pſched mojim ßwědomnjom ſamolwicź mohł! Dokelž druſy ßo boja, wam to prajicź, dyrbju ja to cźinicź. Haj, wy ſtejicźe pſched wrotami wěcznoſcźe a njemóżecźe ßo wokomika komdźicź! Póſcźelcźe po duchowneho, kotryž waß pſchihotuje!"

Tele ßłowa generala hnujachu. Wón temu ßwěrnemu cźłowjekej ruku da, kotryž ßo ſa duchowne ſboże ßwojeho knjeſa tež pſches row ſtaraſche, žadaſche ßebi duchowneho a wumrje wjeßely we wěrje do Jeſom Khryſta.

Nèſchto k roſpominanju.

Wjeßela ßu naſche kſchidła, boloſcźe naſche wotnohi.

* * *

Kſcheſcźijan a ßwět.

Kſcheſcźijan we ßwěcźe je kaž łódź na morju. Łódź ßo podnuri, niz hdyž łódź do wody pſchińdźe, ale hdyž woda do łódźe pſchińdźe. Tak tež kſcheſcźijan, wón ßo podnuri, niz hdyž je wón we ßwěcźe žiwy, ale hdyž je ßwět we nim žiwy.

Dobrowólne ßmilne dary ſa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy w Sſerbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2747 hr. 62 np.

S Rakecźanſkeje woßady	11	= —	=
S Wulkeho Dažina	2	= —	=
Hromadźe:	2760	hr. 62	np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Dalſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Hodźijſkeje woßady (w „Miß. Póßle" hižo kwitowane):

N. N. ſ Hodźija	3	hr.
Würgacź ſ Hornjeho Hunjowa	1	=
B. ſ Br.	2	=
F. ſe Ž.	2	=
Hromadźe:	8	hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh" njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sſerb. Nowin" na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Sſmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 8.
25. febr.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Estomihi.

1. Korintiskich 13, 8.

Luboscź nihdy njewupanje, hacź runje wěschczenje sahinycź a rěcże pschestacź a pósnacże ßo shubicź budże.

Ssmy saßo do póstneho czaßa sastupili. Jako napißmo na wrotach teho ßameho steji sczenje dźenßnischeje njedźele s pschipowjedanjom Khrystußoweho czerpjenja: „Hlaj, my dźemy horje do Jerusalema", a w pschitwarkach spěwa ßwj. Pawoł w dźenßnischej epistoli wyßoki khěrlasch luboscże jako wotsynk Khrystußoweje luboscże w czerpjenju. Pschetoż schtó dże horje do Jerusalema a na Golgatha? To je ta wěczna w Khrystußu wocźělnjena luboscź Boża, k kotrejež nohomaj Pawoł ßedźesche, jako tutón psalm luboscże spěwasche. A schtó wot Golgatha psches te lětstotetki dele dże? To je ta s Boha porodźena, psches Ducha skutkowana luboscź kschesczijanow, w kotrychž wutrobach je Boża luboscź wulata psches ßwjateho Ducha, po kotrejež zohnowanych stopach Pawołowe wóczko ßlědźi psches wschitke czaßy hacź do wěczności; pschetoż luboscź nihdy njewupanje.

To japoschtołowe wóczko roswjeßeli. Pschetoż ta luboscź je rjana — rjana kaž paradies, w kotrymž ßo zórla żiwe wody, w kotrymž wonjeja lubosne róże, w kotrymž syncza kraßne ßłowa a spěwy. Hdźež wona pobrachuje, tam je puscźina, ale hdźež wona bydli, tam kczěje paradies. Haj, luboscź je rjana — rjana kaž Boži jandźel s khtnomiłym wobliczom, se spomożerskimaj, schczedriwymaj rukomaj, s měrnymaj nohomaj njebjeskeho pósła, a hdźež jandźel luboscże cze nadeńdże, tam czujesch bliskoscź njebjeßow. Hischcże wjazy praju: Luboscź je rjana, kaž Bóh ßam, pschetoż Bóh je luboscź, a schtóž w luboscźi wostanje, tón wostanje w Bohu a Bóh w nim, a hdźež luboscź je, tam je Bóh ßam, tam je jeho trón, jeho jandźel a jeho raj.

Luboscź nihdy njewupanje. Pschińdże dźeń, na kotrymž wěschczenje sahinje. Wěschczenje je nam wot Boha date jako troscht w czmowej nozy. Kaž pruhi rańschich serow nadźiju pschichodneho dnja sbudźuja a sdźerża, tak wěschczeuje nadźiju na ßłónzo jaßny dźeń kraßnoscże. S běłym dujom pak ßu tamne pruhi ßo minyłe, spominamy na nje jenoż hischcże s dźakom jako na troschtarki w czěmnym czaßu. — Pschińdże dźeń, na kotrymž rěcże pschestanu. Potom njeje żana hara maczerneje a zusych rěczow dla. Tam horjekach rěcża wschitzy kaž junu w paradiesu saßo tu jenu rěcź Božich dźěczi, a wschitzy ßo mjes ßobu rosumja w ßwjatym Duchu. Pschińdże dźeń, na kotrymž pósnacże ßo shubi. Jow je wone khude a kruchate, jow pruhi wěczneje wěrnoscże ßo w mutnym schpihelu łamaja. Tam widźimy Boha a Jesom Khrysta a ßwjateho Ducha, kiž do wscheje wěrnoscże wodźi, wot woblicża k wobliczu. Jow ßedźimy w czěmnej jstwi, do kotrejež psches woknieschko abo psches schkałobu w muri někotre ßłónczne pruhi nuts padaja. Schtó drje, hdyž je wón pschischoł na jaßny dźeń, hischcże spomina na wbohe ßwětleschko, w kotrymž ßłónczne prjóschki hrajkachu. Nětk ja pósnaju po kruchu; tehdy pak budu dopósnacź, kaž też ja dopósnaty ßym.

Dokelž dha w kóždej schtutczży
Boża luboscź sjewi žo,
Dha ja sběhnu žwojej ruzy
K tebi, twoje dźěczatko,
Proschu, sdźerž mje pschi tej mozy,
So bych tebje lubował,
Na tu luboscź spominał
Stajnje, wodnjo a tež w nozy,
Hacž b'du twoju luboscź wschu
Khwalicź w tamnym žiwjenju!
Hamjeń.

Puczowanje po Božim pišmje
abo
kajke myšle nadeńdzech, Boże žłowo czitajo.

Podawa žwěrny czitař „Pomhaj Bóh=a".

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójsažowe, 3. staw.

Kaž běsche Bóh tón Knjes psched žwojim wužudźenjom žlubjenje hnady wuprajił, tak žlěduje nětko jeho hrěchi wodawazeje hnadže pokhostanje k prawdosczi. Tak dźesche wón k Ssynej a k žwjatemu Duchej, s kotrymajž a po kotrejuž žoburadźenju wón s zyła pschi wschěm tymle podawku rěczesche a czinjesche: Hlaj, Hadam je žo woprawdże, kaž je jemu to had narěczał, sczinił sa jeneho wot naš, sa žwojeho a žwobodneho knjesa, a wě schto je dobre abo sle, czini po tym, schtož žo jemu spodoba. By žo jemu sakasało, so nježmě jěsczy wot schtoma žiwjenja, dha žo wón njeby tehole sakasanja sdźeržał. So by pak nětk žnadź žwoju ruku njewupschestrěł a njewsał, kaž je wsał wot schtoma pósnacża, tež wot schtoma žiwjenja, kotremuž žmy móz spožżili, so by wón jemu žiwjenje sdźeržał, a kotremuž njechamy tež tule móz wsacź, dokelž budże junu na nowej semi tež tajkile schtom, a so njeby jědł a był žiwy wěczńje, dha chzemy jemu radscho wupschestrjenje a jědźenje sczinicź njemóžne wot wscheho spočatka.

Psches hrěch běsche człowjek žmjerczi poddaty. Był=li wón nětko wot płodow schtoma žiwjenja jědł, dha by to jenož se schkodu sa njeho było. Nježmjertnosczy w hrěschnym žiwjenju njeje „wěczne žiwjenje", kotrež je chzył Bóh człowjekej wobradźicź, ale krjudowanje bjese wscheho kónza, kotremuž Boże žłowo „druha žmjercź" narjeknje. Tak běsche wuhnacże s paradisa khostanje, kotrež běsche na człowške sboże wotměrjene. Tak krocźi drje człowjek czažnej žmjerczi napschecźiwo, ale tak je wukhowany wěcznej žmjerczi.

Duž wupuschczi jeho Bóh tón Knjes hromadże s jeho žonu se sahrody Eden, do kotrejež běsche Bóh jeho stworiwschi hakle dowjedł, so by semju dźěłał, wot kotrejež běsche wsaty.

A tak wuhna Hadama, dokelž s dobrej wolu hicź njechasche, a postaji psched sahrodu Eden cherubima, t. j. wjerćha jandźelow, s wótrym błyschczatym mjeczom, so by wobarnował pucź k schtomej žiwjenja.

Człowjek njeběsche sahrodu wobarnował. Nětko wobarnowa ju Bóh žam psched człowjekom, doniž ju njeje skónczńje se semje sahubił. Ale hdyž běsche czert hada wobžydnył a psches njeho człowjeka sjebał, dha wustupuja nětko tež dobri duchojo w stawisnach. Semske stawisny žu žo sapočżałe, a njebjo se žwojim wójskom je do nich saplecżene.

4. staw.

Kainowe sabicże žwojeho bratra. Jeho pschichodni.

I. 1. a 2. schtuczka. Přenjej człowjekaj staj žebi dobreho a sleho wědomnaj, niž wschak tak, kaž je Bóh to chzył. Nětk stawaju žo přenje płodźenja a porodźenja.

A Hadam pósna žwoju žonu Jěvu, kotraž podja, a porodźi Kaina, to rěka dostacże, wobžedźenstwo. Wona narjekny dźěsczu teho dla tak, dokelž wona po czežkej hodźinje porodźenja přeni ras wjeżele tajkeho dostacża saczu, haj žama měnjesche, so je s tutym dźěsczom hižo žlubjene žónske žymjo dostała. Duž dźesche s wěstym jažnym pohladanjom do hłubokosczże Božeho žlubjenja, ale tež s wulkim smylenjom to, schtož hakle 4000 lět posdźischo jena druha woprawdże prajicź móžesche: Ja mam teho muža, teho Knjesa.

Hdyž je w naschej žerbskej bibliji pschełożene: „Ja mam teho muža, teho Knjesa", dha žo to žłowam hebrejskeje biblije drje bliži, njewosnamjeni pak wěž prawje; pschetož Jěva njemóžesche nihdy na nihdy wěricź, so je wona Jehovu pod žwojej wutrobu nožyła a porodźiła. Pschełożicź měło žo lěpje: Ja žym dostała muža s Jehovu, to je s pomozu Boha sboža a sbóžnosczże. S tym žo praji, so wona s narodom tehole žyna hižo sapočżatk žlubjenja spósna, jej wot Boha dostateho.

A wona běsche dale płódna w žwojim mandźelstwje a porodźi jeho bratra Habela. Pschi jeho narodże mějesche město prjedawscheho wjeżela wulku srudobu kniczomnosczże człowskeho žiwjenja dla; móžno, so běsche žo dźěczatko jara žłabuschke narodźiło, móžno tež, so mějesche někajke profetiske pschedczużcże jeho sažneje žmjercże; teho dla runje narjekny jemu Habel, to je kniczomnosczy. A Habel wotrosczżiwschi bu wowczeř, Kain pak bu rólnik.

Sa tón czaž, doniž žebi kóždy po žwojim nakhilenju někajke powołanje wuswoli, je Bóh Jěvje hischcże druhe dźěczi wobradźił, s najmjeńscha tola dźowki. S tutych wša žebi Kain jenu sa mandźelsku; młódschi bratr pak wosta hischcże njewoženjeny.

II. 3.—16. schtuczka. W přenimaj žynomaj pokasuja žo hižo spočatki tamneju worschtow w człowjestwje, kotrejž žo posdźischo dźeń a sjawnischo wutworitej: w jenym worschta wěrjazeho podacża do Boha, w druhim sažakle wotžalenje wot Boha. W poželednim schěri žo móz hrěcha, dokelž jej móz wěry njesahacźi, hižo tak daloko, so je wón s mordarjom žwojeho bratra.

Sta pak žo po wjele dnjach, po wěstym czažu, trasch kónz lěta, hdyž Hadam se žwojimi pschi žnjeńskim žwjedźenju Knjesej dary woprowasche, so Kain Knjesej wopor wot polowych płodow pschinjeże.

A Habel pschinjeże tež wot přeniczkow žwojeho stadła, a to wot jich tuka. A Knjes pohlada hnadnje na Habela a na jeho wopor. Bóh wobžwědczi na někajke waschnje, trasch so da woheń s njebja padnycź, kotryž wopor slisa, so žo jemu spodoba woprować, a teho dla tež wopor.

Psches wěru je Bohu polnischi wopor Habel woprował, dyžli Kain, psches kotruž je žo wopokasało, so je prawy jako Bóh, da žwědczenje wo jeho darach, a psches tu žamu wón hischcże rěczi, hacž runjež je wumrjeł.

Tak piša žwj. Pawoł Hebrejskim.

Habel, we wěrje stejazy, pschinjeży hižo žamón sa žo wjetschi wopor dyžli jeho bratr Kain. Tón wša dary wot pólnych płodow, kajkež běchu runje narostłe, tamny pak wuswoli s přeniczkow žwojeho stadła najtucznische, kotrež běsche najbóle hladał a kotrež běchu najlěpje pschibyłe. Pódla teho běsche jeho wopor krwawny wopor, wón snajesche, so ma tajki wopor sjednocżensku wažnosczy. Wón wopokasa s tym, so ma wón hłubschu nabožinsku potrjebu, hacž swjerschno smyšleny Kain, kotryž žo hižo se žamej swonkownej Božej žłužbu spokoji.

(Pokraczowanje.)

Mudrich a Hłupischk.

(Stónczenje.)

Njepěkny Mudrich, hdyž bě to wosjewjenje žłyschał, so tón, kiž prynzežu rěczazu sczini, ju sa mandźelsku dostanje, byrnjež tež s pastyrnje był, sarejwa žebi a pocża žo s pjatami bicź.

„Kajki mi to namakany měd", sajuska wón, „tu prynzežu mam hižo wěstu, jeli so niczo czežsche wudokonjecź njeje, hacž te tsi kuski. Te dokonjam kaž by žo hrało, a psches to wotwjasam kralowni skuskany jazyk, a wona poskiczi mi ruku a budu kral."

Nan a macź prajeschtaj: „Ty drje žy zybnjeny, abo masch moshy skażene? Ty swažliwzo, ty by woprawdże na tón traschny dyrdomdej chzył? Chzesch=li žo rady draczej do rukow dacź?"

Ale wón samkny žebi wuschi, a potajkim žana wotrada njebě.

„Hłupa to bojosczy! Dźije žo wam, so žu to sa mnje njemóžne wězy? Temu chze žo mi žmjecź. Pschecżo žym Mudrich? Ale kak žebi sawjedu, nikomu njepscheradźu, niž tež wam. Ale hdyž budu kral, dam žebi schtyri najlěpsche konje sapschahnycź a po waš pschijědu."

Potom pak praji žebi mjelczo: Haj, žmorže! Wohlej žo na waš a do waš. Njech njeshonja kralowszy, so niczo druhe njejžym, hacž khudy pastyrjez hólz. Njech maja sa to, so žym s wyžokich knježich, kaž chzu jim to nabarbicź."

A nětko, kak tu wěž wuwjesczy, dźesche pschi žebi: „Muchi s dwazeczi konjemzow wuhnacź? Niczo lóhsche hacž to. Njewěm to dawno, so lawrjenczi wolij psche muchi pomha? Hdyž s karanom tajkeho wolija pschińdu, žo s dobom wschě muchi s durjemi a

woknami do powětra sběhnu, kaž by je wichor wsał. — A jahły ſ pěſka swuběracź? Tajkele pytanje, njeby to wostudła wěz była? To dyrbi ſ liſchkami hicź. Hdźež ſ porſtami njeńdźe, tam wupomha leſcź. Njejßym dźě pſcheklepanz pſchemo wſchěch druhich? Dwazyczi měrow dyrbi jahłow bycź? Te ßebi do ſakaw ßobu wosmu, a tam na jahły a pěſk pjerſchcź naßypam, potom wußypam ſaki, donjeßu jahły na hród a rjeknu: »Tu macźe waſche jahły, pſcheměrcźe rucźe, hacž je dwazyczi měrow«. — A ſkónczńje dwazyczi paczerkow ſ hłubiny ſwucźahacź? Hdy bych ßo nurjał, njeby mje wódny muž ſa ſchiju wſał? Ta wěz chze měcź ſchibału hłowu. Ale ſchto wo to? Wě ßo, jěſor ſměje ſpuſchczadło. To ſcźahnywſchi horje, wotpuſchczu wodu, a mam nahe dno, a ſeſběram parle. —

* * *

Po tutych myßlach ſwobleka ßo njedźelſku draſtu a poda ßo na pucź. Hdyž wón ßebi pěßniczku hwiſdajo pſches lěß dźěſche, ſpěwachu ptaczki, kóždy po ßwojim waſchnju, ßwój kherluſch. To běſche ſa jeho wuſchi mjerſaza hudźba. Duž ſ kijom do kerkow bijo nutrnych ſpěwarjow ſpłoſchi, ſo naſtróżane cźeknychu. — Sa něſchto krocźeli k mrowiſchczu dóńdźe. Tu mrowiczki tam a ßem po ßwojich ſchcźežkach khwatachu. Duž jim tón jich twarjenczka roſeſchkara a wjele tych wbohich ſtworjenczkow ſatepta. — S kónz lěßa bě ſ wjerbami wobdaty hat. Tu pluwachu rjane běłe kołpje (němſki: Schwan). Do tutych wón ſ kamjenjemi mjetaſche, a wone pſched nim cźěkachu. —

Dozpiwſchi ſkoro měſczańſke wrota, dohlada ßo, ſo wrótnik pſched durjemi ſtejo na njeho hlada. Duž proſcźiſcho ſtupaſche, tak hordźe kaž młody ſemjan.

„S wotkal dźeſch, zuſbniko,“ wopraſcha ßo jeho wrótnik, „a hdźe ßy ßo naſtajił?“

Mudrich jemu wſchelake nahła, ale to jemu ſ wěrnoſczu ſjewi, cźeho dla je tu pſchiſchoł. Wrótnik dźeſche: „Daj ßebi k lěpſchemu radźicź a wrócź ßo, ſ wotkelž ßy pſchiſchoł. Na te tſi njemóżne ſkutki ßo podarmo ſwažiſch. Hlaj, cźinkaŕ je tak ſcźinił: ſchtóž je pſchekhrobły, a tola wuwjeſcź njemóże, temu wo ſchiju póńdźe.“

Mudrich ſnapſchecźiwi: „Twojej wotradźe chze ßo mi ßmjecź. Radſcho mi rucźe konjemzy pokaž.“

Lědy do prěnjeho konjemza ſtupiwſchi, ßo mróczel kałatych muchow do njeho da, jako by jim něchto prajił, ſo chze je ſkaſycź. Te ſaléſychu jemu do wuſchow a do noßa, a mjeſwoczo bě tak połne, ſo wón wjazy njewidźeſche. Wón wuliny ßwój wolij, ale to njepomhaſche. Cźim wjazy jich ſ rukomaj ſabi, cźim wjazy na njeho lětachu. — Duž njeběſche žaneje rady; a dokelž běſche nimale ßlepy, dyrbjeſche ſ hanibu cźeknycź.

A ſ jahłami ßo jemu runje tak ſeńdźe. Te běchu wſchě tak běłe, kaž ſchkleńczeŕſki pěſk, jeho pak žołte kaž jejowy cźwork. Duž njeběſche jebanje móżno.

A pola jěſora njeběſche lěpje. Tu ſpuſchczadła njebě, kajkež bě ßebi wěſchcził. Schto nětko? Wón ſtejeſche, kaž ſ heju do hłowy dyrjeny. Ssam bě ſjebany, kiž chzyſche druhim kraleſtwo wujebacź. Nětk chzyſche ßo rosnjemdrjeny do ßwěta dacź, dokelž ßo ſaßo domoj wróczicź hańbowaſche. Ale ßudnizy jeho ſajachu. Cźi krucźe ßudźachu: Sa to, ſo ßy naß ſa hłupych měł a naß ſaßlepicź chzył, ßy ſchibjeńzy hódny.

* * *

Dźeń wote dnja žedźeſchtaj paſtyrjez nan a macź ſa ßwojim ßynom, hacž tola ſkoro po njeju njepſchijědźe. A hdyž wón domoj njepſchińdźe, praji nan młódſchemu ßynej: „Dźi a wobhoń ßo, pſcheczo ßo Mudrich tak komdźi.“

Swólniwy, kaž wſchudźe, poda ßo Hłupiſchk na pucź.

Duzy w haju wuhlada prudko a w nim bě ßo roczk popadnył. „Ty wbohe žadko“, rjekny wón, mi je tebje žel. Njeboj ßo, ja cźe puſchczu.“ Hnydom jeho puſchcźiwſchi jemu roczk wjeßely dźak ſacźikota.

Něſchto krocźelow dale nadeńdźe mrowiſchczo. Mrowje běhachu ſtyſknje, pſchetož někajki njedoczink běſche jich mrowiſchczo rosmjetał. Rucźe Hłupiſchk brěſowu hałžku wſa a brojenki hromadźe ſmjecźe, ſo njetrjebaja ßebi hrowadu noßycź.

A hiſchcźe kruch dale bě hatk, w nim jěſdźachu kołpje kaž běłe cźołmy. Hnydom wón ſ waczoſchka twarowe pomaſki wſa, kiž bě jemu macź ßobu dała a mjetaſche je do hata; a hdyž widźeſche, kak jim to ßłodźi, ſdawa jim zyłe pomaſki. — Bórſy wuhloda měſto, a we wrotach ßedźeſche wrótnik.

„Mój ßyno, ſ wotkal pſchińdźeſch a hdźe chzeſch?“

„Ssym ſ Wonez paſtyrjez. Dyrbju ßo ſa bratrom praſchecź, kiž je wucźahnył, ſo by ßebi prynzeßnu dobył. Je ßlubił, po nana a macź pſchijěcź. Taj jeho ſpochi hladataj.“ —

„To podarmo cźakataj“, wotmolwi wrótnik, „tón nihdy njepſchińdźe. Wón njeje na dobru radu poßłuchał. Kaž praja, je wón ſtajnje wyßoko chzył, a tak je też wyßoko pſchiſchoł. Hlaj, tamle je ſchibjeńza. Njewidźiſch, kak ßo tam bimba? Ssym jemu wotradźał, ßo na tajke njemóżne ſkutki dacź; ſa to pak tebi radźu, ſo ßo na to ſmużiſch.“

„Ja, Hłupiſchk, bych poßledni herz na tajke wězy był, hdyž je naſch Mudrich tak ſlě ſajěł.“ —

„Ty dźi jenož khroble. Daj ßebi radźicź. Ponižnym ßo na kónzu ſkerje ſchlachcźi, hacž hordym.“

A po dołhim wabjenju ßebi Hłupiſchk doręczecź da a rjekny: „Dha njech božemje je. Póńdźe kaž póńdźe.“

Hdyž ſtruchły do prěnjeho konjemza ſtupi, chzychu ßo muchi, runje kaž na Mudricha, na njeho walicź, a ſaſtróżeny wón ſdychny: to je mój poßledni dźeń. A hlaj: W ßamym wokomiku pſchilecźa roczk kaž kłok do hródźe a ſa nim zyła cźrjóda ptaczkow. A hnydom běchu muchi ſjědźene, kaž by je wětſik wſał. A kaž bě w prěnim konjemzu, tak ſta ßo też we wſchěch druhich. A tak bě prěni ſkutk wuwjedł. Duž kralowſki ßłužobnik, wot knjenje na pſchihladowanje pósłany, hnydom powjeſcź do hrodu donjeßy, ſchto bě ßo ſtało. —

Nětko pſchińdu jahły.

„Najlubſchi pomha!“ — wón ſawoła, hdyž ßo k hromadźe pěſka a jahłow ſbliži — „ſto rukow było trjeba, tu ſběracź. Schtóž by to jutry wuběracź ſapoczał, by lědma k Michalej hotowy był. A ja dyrbju ſa tajku khwilu, kaž dołho ke mſchi ſwonjenje traje, hotowy bycź?

S dobom ßo wokoło njeho na ſemi ſ mrowjemi wſcho mjerwjeſche. Sta a ſta běhaczkow ſnoßychu, prjedy hacž ßo wón dohlada, wſchitke ſornjeſchka ſ pěſka na běły rub, njewoſtajiwſchi tam ani jahliczki. — Tak bě ßo też tón druhi cźežki ſkutk poradźił. Duž kralowſki ßłužobnik hnydom tu powjeſcź do hroda donjeßy.

A nětko pſchińdźe poßledni a najcźežſchi ſkutk.

Hłupiſchk dźe k jěſorej. Prynzeßa, ſ woknom na njeho hladajo, pſchi ßebi rjekńje: „Kraßny to młodźenz! Teho bych ßebi ßmjercź rady wſała, hdy by mje wumohł. Ale budźe wón to wukonjecź móz? Njeje poßledni nadawk nimo měry njemóżna wěz?“

Wón na brjoſy ſtejo woſtawſchi ſdychny: „Schto mi pomha, ſo je hacž dotal wſchitko tak ſchło, hyž tola poßlednje njeńdźe?“

Na dobo pſchilecźa kołp a ſa nim ßyła towaŕſchow do jěſora, a ſwucźahachu ſe ßwojimi dołhimi ſchijemi wſchě dwazyczi paczerkow ſ wody. Potom je Hłupiſchkej do ruki położiwſchi lecźachu prjecź.

Mjes tym běſche też prynzeßna k jěſorej pſchiſchła. Hdyž jej wón nětk parle do ruki da, puſchczi ßo jeje jaſyk a wona ſdobom rěczeſche.

„Mój najlubſchi, měj kralowſki dźak! Wſmi ſ mojeje ruki ßlubjeńſki pjerſchcźeń!“ To bě prěnje, ſchtož wona praji.

Wě ßo, nětko ßebi Duſchnik ſchtyri konje ſapſchahnycź da, a jědźeſche do ßwojich Wonez, ſo by ßebi nana a macź ßobu do kralowſkeho hrodu wſał.

A potom běſche kwaß ſchtyri njedźele dołho. A jeli ſo ßo hiſchcźe dojědli njejßu, kwaßuja tam hiſchcźe dźenßa.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Pſchijimanſke pruhowanje na Budyſki krajnoſtawſki ſeminar je ßo ſaßo wotměło. Po wſchěm tym, ſchtož ßmy naſhonili, ßo dźiwacź njemóżemy, ſo ßo na naſche ßerbſke wobſtejnoſcźe pſchi tymle pruhowanju dźiwało njeje, ſo je ßo Budyſki ſeminar na prěnim měſcźe ßobu k tomu ſałożił, ſo by nam ßerbſkich wucźerjow wuwucźował. Hdyž ßo žane pſcheměnjenje njeſtanje, nuſa w naſchich ßerbſkich ſchulach ſ lětami tajka naſtanje, ſo ßo jej njebudźe ſ zyła wjazy wotpomhacź móz.

— Cźaß ßo pſchibliżuje, w kotrymž kmótſja ßwojim mótkam dopomnjeńſke dary ſa konfirmaziju kupuja. Duž napominamy lubych Sserbow, ſo bychu ßo na to dopomnili, ſo ßu teho dla jako kmótſja pſchi dupje ſtali, ſo bychu ſe ßwědomliwym ſtaranjom na to dźiwali, ſo bychu dźěcźi w bojoſcźi a napominanju k temu Knjeſej wotroſtli. Hacž do cźaßa konfirmazije wſchak je kmótram pſchi ßwěrnych ſtarſchich tole poſtajenje lóhke, ale runje tehdom, hdyž cźi młodźi won ſtupja do žiwjenja, won do ſpytowanjow tuteho ßwěta, je nuſne, jim wutrobne napominaze ßłowa prajicź a jim tajki dar ßobudacź, kotryž niz jenož wóczko ſwjeßeli, ale

kotryž je dar ſa duſchu, kotryž woſtanje, a ſ kotrehož móže wntroba pſchezo ſaßo poßylnjaze wokſchewjenje cžerpacž. Tajki konfirmaziſki dar ßu dobre natwarjaze knihe. A tajke lubi ßerbſzy kmótſja a kmótry podawa wam naſche evangelſko-lutherſke knihowne towaŕſtwo ſa waſchich mótkow. Kupcže wy khudym džěcžom, ſchtož woni trjebaja a położcže k tajkemu darej tež duchowny dar w rjanych natwarjazych ßerbſkich knihach naſcheho towaŕſtwa, kotrež pola knjeſa Ssmolerja w Budyſchinje doſtanjecže, a kotrež wam tež kóždy knjes duchowny rad lubje wobſtara.

— Runje nětko, hdžež ſaßo widžimy, kak ßu ſozialdemokratojo bjes wſcheho ßwědomnja podkopkowych wuhlowych dželacžerjow, kotſiž mějachu ßo zyle derje, naſchcžuwali, dželo ſkožicž, je na prawym cžaßu, hacž maja dželacžerjo w naſchim cžaßu woprawdže žaneje pſchicžiny ſkoržicž a morkotacž. Schto je ßo dželacžerjam w poßlednym cžaßu ſtało? Wjazy, dyžli ſa kóždy druhi ſchtant. Nětko, hdyž je w rataŕſtwje tajka cžeža, je ſawěſcže ſa dželacžerja lěpje, hacž ſa małeho wobßedžerja, kotryž ma mału žiwnoſcž ſ něſchto dołhom. Wſcha njeſpokojnoſcž dželacžerjow je połnje njeprawa. Sa nich ßo ſawěſcže wjele ſtawa. To njejßu hołe ßłowa, ale to dopokaſuja liczby, kotrež móžemy lubym cžitarjam ſ poßledneho lěta k rosjaßnjenju podacž, ſchtož je ßo ſa dželacžerjow cžiniło. My dživamy najprjedy na dobrowólne podpjery, kotrež je 217 akzijowych towaŕſtwow a 62 privatnych wobßedžerjow ſa ßwojich dželacžerjow dobrowólnje woprowało. Podpjera wot lěta 1899 wucžinja něhdže 60 millijonow hriwnow. Njedyrbimy ßami prajicž, tele žiwerěcžaze liczby dyrbjałe ſozialdemokratam hubu ſatykacž. Ale ſ tym njeje hiſchcže doſcž. My dyrbimy hiſchcže pſchiliczicž te podpjery, kotrež je ſtat ſa ſtarobnu a invalidnu rentu kaž tež khorobnych podpjerow wupłacžował. Tele wupłacženja wucžinja 265 millijonow hriwnow. Pſchilicž k temu 60 millijon. hriwnow dobrowólnje płacženych podpjerow, potom maſch 325 millijonow hriwnow, kotrež ßu ßo ſa to jene lěto 1899 dželacžerjam woprowałe. Hacž do kónza lěta 1900 budže na ſałožku khěžorſkeho ſawěſcženja dželacžerjow runje $2\frac{1}{2}$ millijardow hriwnow, po tajkim połoja něhdy wot Franzowſow płacženeho wójnſkeho ſarunanja ſa nich wupłacženych. Hižo nětko wucžinja tak mjenowane „proſcheŕſke kroſche“, kotrež ßo dželacžerjam ſa khoroſcž, njeſbože a invalidnoſcž płacža, wob džeń millijonu hriwnow. Srudnje pak je, hdyž tajzy mužojo, kotſiž ßu wot dželacžeŕſkich kroſchow bohacži a ßebi rjane ville ſa to kupili, ſaßakle dale lud ſchcžuwaja pſchecžiwo wſchitkej prawdoſcži. To tola niczo mało njeje, hdyž ſtat ſa dželacžerjow ſa lěto millijonu wuda. Wěrnoſcž dyrbi dobycž! a duž prajmy wſchitkim wbohim ſaplepjenym, ſchto je wěrnoſcž.

— Kraßnje je mißionſtwo w minjenym lětſtotetku ſroſtko. Liczba evangelſkich mißionarow wucžinjeſche pſchi kónzu 19. lětſtotetka 6600, kotrymž 4000 mißionarkow k bokej ſtejeſche. To je wulke pokracžowanje, hdyž běſche pſchi ſpočatku lětſtotetka lědom wjazy hacž 50 dželacžerjow na mißionſkim polu. S liczbu mißionarow ſteji tež liczba wobrocženych póhanow w ſwißowanju. Jich běſche na ſpočatku lětſtotetka lědom 70,000 a nětko je jich wjazy hacž 4 millijonow. Wulka pomoz pſchi mißionſkim džele je „ßwjate pißmo“ było, hdyž je ßo do zuſnych rěcžow pſchełożiło. Wone je ßwoje cžiche žohnowane dželo dokonjało. W prawym póſnacžu tejele ſpomożeŕſkeje ßłužby ßmy ßo my evangelſzy wot wſcheho ſpočatka ſa pſchełoženje biblije prózowali, hacž runje měješche to ßwoje wobcžežnoſcže. Kajke pokaſuje to hobrſke dželo, hdyž je biblija w tu khwilu do 340 rěcžow pſchełożena, ſo móže ju $\frac{4}{5}$ zyłeho cžłowjeſtwa cžitacž. S kajkej horliwoſcžu je ßo na pſchełoženju biblije dželało, dopokaſuje tež, ſo je ßo biblija wot lěta 1890—1896 do 60 rěcžow a narěcžow pſchełożiła.

Ja njemóžu.

Sa jenu wulku fabriku ßo fabrikſki wodžeŕ pytaſche. Młody muž, kiž běſche derje poručženy, běſche ſwólniwy, to ſaſtojnſtwo na ßo wſacž, tola jenož ſ tym wuměnjenjom, ſo ßo njedželu njedžěła. Fabrikſki wobßedžeŕ praji, ſo je to njemóžne, dokelž je ßo pſchezo njedželu dželało a dželacžerjo njebychu ſ tym ſpokojom byli. Młody muž pak wobkrucžeſche, ſo to ſaſtojnſtwo njepſchiwoſmje, hacž runje by tam dobre dokhody měł. Fabrikſki knjes chzyſche dale jednacž a ßebi žadaſche, ſo by jenož njedželu dopołdnja dželał a popołdnju ßwobodne měł. Wotmołwjenje pak běſche: „Niz mojcho ſawjeßelenja a wocžerſtwjenja dla ja na mojim žadanju wobſteju, ale ja ßym kſcheſcžijan a chzu a dyrbju ſa to wuſtupicž, ſo ßo Boži ſakoń cžeſcži a džerži. Hdyž ßo to ſ naſchimi naprawami w fabrizy njeſnjeße, to ſaſtojnſtwo pſchijecž njemóžu. Wy budžecže Bohu žel ludži doſcž namakacž, kiž to pſchiwoſmu — ja to njemóžu. Fabrikſki knjes wotmołwi: „Waſcha kruta, rosßudžena myßl ßo mi ſpodoba — wy to ſaſtojnſtwo doſtanjecže, ſ tym wumènjenjom, kotrež ßebi žadacže.“ Tón rosßudženy kſcheſcžijan bu fabrikſki wodžeŕ, bjes teho, ſo by dyrbjał njedželu dželacž. Kelko by ßo jich podomnje w tymle padže ſadžeržało? Wotmołwjenje: Wěſcže wſchitzy, kiž ßo ſ prawom kſcheſcžijenjo mjenuja.

Kraßne napißmo do cžeßneho wěnza.

(Pokracžowanje.)

Hłóß: Kak kraßne ſamóženje.

Kak kraßne ſamóženje
Wěnz cžeſcže duſcha je,
Kiž Jeſuß ſkicži rjenje,
S nim wěcžnje ſwjeß'li cže,
Kiž ſhotował cži tudy
Pſchi ßwojim žiwjenju,
Hacž runje je był khudy,
A cžerpił na kſchižu.

Wěnz cžeſcže pójßń ty ßebi
Na ßwoju wutrobu,
Wón budže pſchinjeſcž tebi
Tu króuu njebjeſku,
Kiž Jeſuß tebi lubił
Tu hižo na ßwěcži,
A hiſchcže rjeńſchu ßlubił
Cži w tamnej wěcžnoſcži.

Džerž duſcha twój wěnz w cžeſcži,
Kiž Jeſuß ſdarił cži,
A njedaj ßej wſacž w leſcži,
Jón ſkemu duchewi,
Hacž runje ſa njón lubi,
Cži ßwětne kraleſtwa,
Ma ßłódke ßłowa w hubi:
Spomń ted'n na Jeſußa.

Wěnz cžeſcže da cži ſboże,
Kiž džeržiſch ſ rukomaj,
Ma wjele kraßne róže,
Kaž widžiſch ſ wocžomaj,
Kiž wucža cže wſcho ßwěru,
Kaž Jeſuß ßam měcž chze,
Ma duſcha prawu wěru,
Dha wěcžnje ſbóžna ßy,

B'dželž junu w Božim raju
S Jeſußom pſchebywacž,
Hdželž ſbóžni kraßnoſcž maju,
Sso wulzy ſradowacž.
Ta hłowa w ſłotej krónje,
We rukach cžeßny wěnz,
Pſchi Božim ßwjatym trónje
Sso ſ Jeſußom b'dželeſch ßydnycž.

Teutſcher w Porſchizach.

Něſchto k rospominanju.

K ßobuželniwoſcži ßłuſcha jenož cžłowjek, k ßobuwjeßelenju jandžel.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacž. Na ſchtwórcž lěta płacži wón 40 np., jenotliwe cžißła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Budyſchinku. Cžiſchcž a nakład Ssmolerjez knihicžiſchcžeŕnje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čzißło 9.
4. měrza.

Lětnik 10.
1900.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Invocavit.

2. Korintiskich 6, 2.

Wón praji: Ja ßym cźe w spodobnym czaßu wußłyschał a ßym czi w tym dnju teho sboża pomhał. Hlaj, nětk je tón prawy spodobny czaß, nětk je tón dźeń teho sboża.

„Doscź masch na mojej hnadźe", běsche tón Knjes wot tróna ßwojeje majestosće k Pawołej rjeknył a ßwjaty Pawoł běsche w tutej hnadźe potajnstwo ßwojeje mozy spósnał. W njej leži tež sa naß potajnstwo smutskowneho žiwjenja. Knjesowa hnada je potajene manna, wot kotrehož ßo wschědnje w pusczinje tuteho žiwjenja žiwicź mamy, jow je ta skała, s kotrejež dyrbimy ßo žiweje wody napicź. To drje je sa jich wjele wulke potajnstwo; pschetož, dźiwnje doscź, je wjele kschescźijanow, kotsiž njewjedźa, kak wjele runje na trajnym dostawanju leži. Někotryžkuliž skorži, so pola njeho s jeho duchownym žiwjenjom tak prawje do prědka hicź njecha, so je ßebi khodźenje po Khrystußu zyle hinak myßlił. Runje jako njebychmy khudźi, proscherjo, do czista khori, bědni, s jenym ßłowom hrěschnizy byli, kotsiž bychu wschědnje noweje hnady potrjebali. Bóh to sawěscźe lěpje wě hacž my a w jeho njewurjekniwej dobrocźe je jeho hnada kóžde ranje nowa, a kaž nasch katechismus praji, wón hrěchi wschědnje a bohacźe wodała tym, kotsiž w pokutnej wěrje k njemu pschikhadźeja. Wsmi ßebi pschirunanje na žórlazej studni. Kak ważne tola pschi njej je, so ßo žórło žórli a roła njeje satykana! Tak tež leži potajnstwo kschescźijanskeho žiwjenja na dostawanju hnady. „Pójcźe ßem wschitzy, kiž wy laczni scźe a pijcźe wot wody žiwjenja darmo!"

To wschak je to napominanje wschitkim njedźiwajo na czaß, kotryž je sa kschescźijanow pschezo hnadny czaß. Swjaty Pawoł hlada s khroblym smužitym wóczkom do ßwojeho czaßa. W nim wschak bě sa człowjekow mało swjeßelazeho widźecź. Najwoßebnische ludy, Grichiski, Romski, Israel stejachu w połnym skaženju a minjenju. Njerodne, njepózcźiwe waschnja, politiske a naboźinske rosrißanja spóżerachu najlěpsche mozy ludow. Tola mjenuje ßwj. Pawoł ßwój czaß wulki czaß. „Hlaj, nětk je tón prawy spodobny czaß, nětk je tón dźeń teho sboża." To czini, so ma na czaß ßwój pohlad s wyßoka, duž widźi w Khrystußu njebjo wotewrjene, a hnadu widźi ßo dele žórlicź.

Tež my ßmy we wulkim czaßu žiwi. To njeje měnjenje jako horde naduwanje, kajkež husto s erta tajkich klinczi, kotsiž wot wulkeje wójny ßem nasch wótzny kraj do njebja posběhuja a nochzedźa te cźěmne wotscźěny widźecź, kotrež ßu mjes tym na nasch lud panyke. To pak je tym napschecźiwo prajene, kotsiž wo starym dobrym czaßu spěwaju, a tym napschecźiwo, kotsiž wo nowym kraßnym czaßu w zyrkwi wěschcźa, na nowe wulecźe ßwjateho Ducha cźakaja a nasch czaß jako ßnadny khuduschki, wot wschitkich hnadnych darow wopuschcźeny czaß wopißuja. Ně, „nětk je prawy spodobny czaß, nětk je tón dźeń teho sboża." W Božim ßłowje, w ßwjatymaj sakramentomaj, w prědowanju, we wodawanju hrěchow ßo nam pschezo hischcźe

Boža miłoſcź ßwěcźi, a ſchtóź ßebi jenoź ßłónzo Khryſtußoweje prawdoſcźe do wutroby a žiwjenja ßwěcźicź dawa, tón je jako drjewo płodźene pſchi rěkach, kotreź ßwój płód dawa w ßwojim cźaßu a jeho liſcźe njeſwjadnje.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſßmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 4. ſtaw.

Ale na Kaina a na jeho wopor njepohlada Bóh hnadnje; wón jemu jaßnje a widźomnje ſjewi, ſo je Kainowa wutroba tajka, ſo ßo jemu njeſpodoba, a ſo teź teho dla njebudźe jeho wopor pſchijecź. Duž roshněwa ßo Kain jara: Hněw pſchecźiwo Bohu, pſched kotrymž mějeſche ßo hanibowacź, a ſawiſcź pſchecźiwo bratrej, ſadý kotrehož běſche ſtajeny, hacź runjeź běſche prěni narodźeny. A jcho wobliczo ßo pſcheměni. S potulenej hłowu khodźeſche wot teho dnja, a tak ſjewi ßo ſmyßlenje jeho wutroby teź ſwonkownje.

Tehdom dźeſche tón Knjes Kajnej, widźomnje jemu ßo ſjewjazy: Na cźo ßy ßo roshněwak, a cźeho dla ßo pſcheměni twoje wobliczo? Ty nimaſch žaneje pſchicźiny, ſo ßy na mnje hněwny a ſo twojemu bratrej ſawidźiſch, kaž to ſ potulenej hłowu ſjewiſch. Hněwaj ßo radſcho ßam na ßebje, ſo ßy dotal hrěſchnje žiwy był a ßahaj ſa ßwojim bratrom, ſo by teź Bohu ſpodobny był; ſa to je teź tebi pucź wotewrjeny runje tak derje jako jemu.

Njeje to temu tak? Jeli ſo budźeſch dobre cźinicź, dha budźeſch ſpodobny. Pſchiwobrocź ßo jenoź ke mni ſ pobožnej, wěrjazej myßlu, potom móżeſch ßo teź ſawěſcźe hnadźecź, ſo budu twój wopor hnadnje pſchijecź, a wutroba a mjeſwocžo budźetaj ßo roswjeßelicź. Jeli ſo pak njebudźeſch dobre cźinicź, ale budźeſch ßo dźeń a hórje do ßwojich nětcźiſchich myßlow ponuricź, dha hrěch wotpocžuje jako torhaze ſwěrjo pſched durjemi a łaka jenoź na khmany wokomik, ſo mohł ßo na tebje nawalo tebje rostorhacź. Ale njepſchidaj ty jemu jeho wolu, njepoßłuchaj na njón, hdyž tebi jebaze ßłowa ſchepta, ſo by tebje ſ twojeho doma wuwabił, ale knjeź nad nim, a ſo by to móhł, poſkicźu tebi pomoc ßwojeje wſchehomózneje hnady.

Sswj. Pawoł piſßa ßwojim Romſkim kſcheſcźijanam: Njedajcźe teho dla hrěchej knjeźicź we waſchim ßmjertnym cźěle, ſo byſchcźe jemu poßłuſchni byli w jeho žadoſcźach. Njewěſcźe? komuž ßo podacźe ſa wotroczkow k poßłuſchnoſcźi, teho wotroczky ſcźe wy, kotremuž ſcźe wy poßłuſchni, njech je hrěchej k ßmjercźi, abo njech je poßłuſchnoſcźi k prawdoſcźi.

W ſatanje knjeźi móc hrěſchneho ſkutka, kotryž na cźłowjeka łaka a ßo ſa nim žedźi, ſo by cźłowjeka, hdyž wón wopuſchcźi ßwoju ſnutskownu komorku, hdźež Bóh ſe ßwědomnjom ſ nim rěcźi, ſanicził ſ djabolſkej kuſłarſkej mocu a ſ lóſchtnej hroſnoſcźu.

Cźłowjek, do hrěcha padnjeny, nima a njemóże wolicź, ſo by abo ſo njeby do ſpytowanja padnył, tola wón móże wolicź, hacź chce hrěchej ßwoju wolu pſchidacź abo hacź chce nad nim knjeźicź.

Bóh rěcźi ſ Kainom kaž ſ dźěſcźom, kotreź je ßwojeje wole, wuhudźi jemu, ſchtož w jeho wutrobje ſpi, a ſchtož pſched jeho durjemi kaž law, kaž dźiwje, torhaze ſwěrjo łaka; a ſchtož Bóh Kainej wopokaże, to wopokaże wón kóždemu; jenoź kedźbuj na ßwoju wutrobu a na hłóß Božu!

A Kain rěcźeſche je ßwojim bratrom Habelom. Na Boże napominaze ßłowo njepoßłuchawſchi ponuri ßo dźeń a bóle do ßwojeho hněwa. Haj, rosßudźiwſchi ßo, ſo chce bratra ſaraſycź, narěcźa jeho, pſchecźelniwje ßo ſ nim rosmolwjo, ſo by ſ nim na polo doſchoł.

A poda ßo, hdyž wonaj běſchtaj na polu, ſo Kain poſtanu pſchecźiwo ßwojemu bratrej Habelej, a ſabij jeho.

S Kainom je žónſke ßymjo hižo wuroſtło do hadoweho ßymjenja, ſ jeho ſkutkom je ßo hrěch ſjewił jako „mordař wot ſpocžatka.“ Tak dźěli ßo hižo tu dwoje ßymjo mjes cźłowſkim narodom, a tele dwoje ßymjo wohladaſch po wſchěch cźłowſkich ſtawiſnach. Kain je prěni cźłowjek, kotryž je ßo pod hrěſchne knjejſtwo podał. „Wón běſche wot teho ſleho“, piſßa nam ßwjaty Jan w 1. liſcźe.

Tehdy dźeſche Knjes k Kainej: Hdźe je Habel, twój bratr? Wón pak wotmolwi ſe ſelharnym jaſykom a ſe ſaßakłej wutrobu: Ja njewěm, ßym dha ja ßwojeho bratra wajchtař?

Wón pak dźeſche: Schto ßy ty cźinił? Ty měniſch, ſo twój bratr njemóże wjazy rěcźecź a pſchecźiwo tebi ßwědcźicź; ale ja tola jeho hłóß ßłyſchu: hłóß twojeho bratroweje krwje woła na jeho měſcźe ke mni wot ſemje wjecźenja dla.

(Pokracźowanje.)

Tujawka a ßroka

abo

Jurk a Marka.

Na Ssokolzy běſchtej pěknej dźěſcźi: Jurk a Marka, bratr a ßotra.

Tymaj ſkhori junu macź. Duž praji jimaj wowka: „Wboha macź je jara lacźna, jaſyk ßo jej ſpochi dźaßnow lěpi. Dźitaj do malenow, ſo jej malenoweho napoja ſwarju.“

W ſkoku dźěſchtaj w Žmorzu ſchcźipacź, kiž bě tehdy w delnich kromach malenowy hajk. Tu běſche wjele wſchelakich ptakow, mjes kotrymiž běſchtej woßebje dwaj dźiwnej: pěkna tujawka a ſchcźekotata ßroka. S wyßokeje jědle turkotaſche tujawka na pilnej dźěſcźi, pſchihladujo, kak ßo ſa lubu macź ſtaratej.

Njenadźizy jimaj ßroka wyſche hłowy ſaſchcźebota.

Na to praji Marka ſtruchła: „Jurko, Jurko! Ssróczi ſchcźebot rady na njeſboże wěſchcźi. Wſchak mamoj naſchcźipane. Domoj, domoj! Běžmoj w ſkoku!“

Lědom bě to doprajiła, dha bě Dźiwoniza, lěßna žona, teź tu. To běſche dźiwne žoniſchcźo, kotreź w cźmowynı Žmórzu pſchebywaſche. Jow w huſtych ſchmrěkach bě jejny pſched ludźimi potajeny dom.

Ta drje ßebi dźěcźi k rěſanju njekojeſche, kaž ſtara ſnata Wjera, ale khowaſche je něſchto cźaßa, a hdyž běchu trochu wotroſtłe, potom je židam pſchedawaſche. —

Jurk a Marka, ßo jeje wuſtróžawſchi, chzyſchtaj twochnycź, ale wona jeju popadny. Duž ju dźěſcźi wrěſchcźo proſcheſchtej: „Ach, boženła naju puſchcź, a njecźiń namaj niczo!“

Ale to běſche, jako byſchtej kamjeń proßyłoj. Jeje wutroba běſche jako kruty ßuk. Bjeſe wſcheho hnucźa wona njebožatzy ßobu wſa. — Tujawka ſe ßobuželnym hłoßom na to žałoſcźeſche, ale ßrózy bě to ßměch. —

Jurk a Marka mějeſchtaj ßo w Žmórzu jara ſło. Wumyßlena Dźiwoniza běſche nimo měry kłóſchcźa, tak ſo wo pcžołazy měd njerodźeſche. Tón jej prawy doſcź njebě, duž chzyſche cźmjełazy měcź. Cźmjeły w brjuſche mały pucherk noſcha, w kotrymž ßłódka kapka tcźi. Tele kapki dyrbjeſche wbohi Jurk cźmjełam ſ brjuſchka torhacź, a bu njemdrje bity, hdyž jich doſcź njenatorha.

Marka pak dyrbjeſche roßu łojicź, hdyž ßo w rańſchim ßłónczku krjepki ſybołachu, ſo by ßo ta kuſłarnicza ſ njej myła, dokelž chzyſche pſchezo rjeńſcha bycź a młódſcha ßo ſdacź. A hdyž žana roßa njebě, doſta ßebi wboha holczka puki, runje kaž Jurk.

* * *

Jatej dźěſcźi wſchak byſchtej pſcheſcźěhańy rady cźekłoj. Ale hdźe běſche ſ łěßa žadyn pucź? A njebyſchtej ßo w huſtym Žmórzu ſabłudźiłoj? A hewak teź žane móżne waſchnje njebě, Dźiwonizy ſ paßlow cźeknycź. Pſchetož tale njekraßniza mějeſche kuſłazy ſchpihel. Hdyž chzyſche dźěcźi łojicź hicź, by do teho ſchpihela pohladała a teź hnydom widźała, hdźe žane dźěcźi ßu. Duž by ßo teź hnydom dohladała, hdźe Jurk a Marka cźěkataj, a by jeju ſaßo popadnyła a na krej roſſchwikała.

Wona mějeſche teź dźiwny kuſłarniſki cźeßak. Schtóž by ßebi ſ tym hłowu cźeßał, temu ſtare włoßy ſaßo womłodnychu. Njimo teho hodźeſche ßo ſ nim hiſchcźe na druhe waſchnje kuſłacź. Hdźež jón wona na ſemju cźißny, tam naſta hnydom huſty cźerńjowy płót, kiž njeby nikomu cźeknycź dał. Tón ſa nimaj cźißnywſchi, by jeju hydom ſaßo měła. —

Junu wjecžor Jurk a Marka w kerkach ßedźo žałoſcźeſchtaj: „Ach, hdy bychmoj tola doma byłoj! Schto=teź=to wboha khora macź a luba wowka cźini?“

Ssobuželniwa tujawka pocža na njeju ſ jědle kurkacź: „Jutſjc rano ſahe, hdyž to Dźiwoniſko hiſchcźe ßmorczo leži, dyrbitej ßo ſ prócha měcź. Hlajtej, ſa jutſiſchim wona na ludźaze wiki póúdźe, a waju Židam pſcheda. A cźi waju wotwjedu a w zuſym kraju pſchedadźa, hdźež ludźi pſchahaja a dracźuja. Duž mějtaj ßo ſkradźu prjecź!“

„Haj, luby ptačžko“ — žałoſćeſche mały Jurk — „hdźe a kak móhłej ßo ſ lěßa namakaćž? Hdźe je žadyn pućž?“

Ptačžk wotmołwi: „Zana bojoſćž pućža dla. Ja chzu rano ſahe wo wokŋeſchko dypaćž, ſo ßebi njepſcheſpitaj. Potom prjedy waju leczo pokaſam wamaj bliſchu ſchćežku ſ lěßa won. Ale Jurko, wſmi pſcheradźeŕſki ſchpihel ßobu, a ty, Marka, pak tón cžeßak woſmjeſch. — —

* * *

Prjedy hačž ßłónczko ſeſkhadźa, ſaßłyſcheſchtaj Jurk a Marka dypanje. Cžicho jako myſchzy běſchtej ſ durjemi won, Jurk ſchpihel, Marka pak cžeßak w ruzy dźeržo. Jako ſ wětrom cžěkaſchtej pſches łěß, w prědku leczeſche tujawka a ſa njej nóſchkowaſchtej dźěſczi.

Bórſy ſaßłyſcheſchtej Dźiwonizu hroſnje wołacž, a ßo wobhladnywſchi widźeſchtej ju njemdrje běžecž.

Kak bě tola do teho pſchiſchła, ſo ſtej Jurk a Marka prjecž? Sſroka bě jej pſcheradźiła, ſo ſtej cžekkoj, a ſchpihel a cžeßak ßobu wſałoj. Teho dla ju ſłoby pospěſchichu, a w ſkoku, kaž tórny ſmij, puſchczi ßo ſa nimaj. A ßroka ſchćžekotajo prjedy njeje leczo jej w huſtych ſchmrěkach cžaru cžeknjeneju pokaſowaſche.

Wbohej dźěſczi! Skoro waju kuſłarńicža ſaßo ſměje! Hižo waju hraba!

S dobom ſawoła tujawka: „Marka, cžißń cžeßak ſady ßo!“

A jón na ſemju cžißnywſchi, naſta ſ njeho we wokomiku wulki płót. To běchu lute ſadźěrate wósty a cžerńje, tak luczibarka wjazy dale njemóżeſche. Mjes tym cžeknyſchtej wuſtróżanej dźěſczi khětro kruch. Ale ßakrowata łojerka ßo tola nèkak pſches cžerńje pſchedrě. Bórſy bě ſaßo cžěkazymaj bliſko ſa pjatami. Hižo ßroka ſaſchcžekota: „Hrabaj, hrabaj! Tu jeju maſch!“ Tujawka pak Jurkej ſawoła: „Cžißń ſchpihel ſady ßo!“

Lědom tón k ſemi dolecža, dha bu ſ njeho wulki hat, a nad nim hładki łód.

Sakliwajo Dźiwoniza na łód ſkoczi. Ale ßo wobßunywſchi ſ tajkim wotmachom ſnak padny, ſo tam rosmaſnjena leżo woſta, jako grawocźiwy planz. A ßroka ſchćžekorjeſche wyſche njeje. —

Jurk a Marka běſchtaj wumoženaj, a tujawka ßo ſwjeßelena k ßwojim młodym wróczi.

Mjes tym bě macž ſaßo wotkhorika, płakaſche pak ſ wowku pſchezo wo ſhubjenej dźěſczi.

Runje ronjeſchtej płakazej ſ nowa ßyłſy, hdyž ßo durje nahle wotewrichu. Hłaj, Jurk a Marka pſchińdźeſchtej cžiłaj a ſtrowaj nuts.

Kajke ſradowanje! Kajke dźakne ſdychowanje!

Wójwodowa Bjedrichowa Schleswig-Holſteinſka.

My lubym cžitarjam hižo ſpomnichmy wo ſemrjeczu maczerje naſcheje lubowaneje khěžorki. S njej je cžicha žona ſaſchła k ßwojeho Knjeſa wjeßeloſczi. Wona běſche cžicha a pobožna žona. 11. ſeptembra 1856 běſche prynz Bjedrich Schleswig-Holſteinſki ſe ßwojej njewjeſtu Adelheidu ſ Hohenlohe-Langenburg pſched wěrowanſkim woltarjom ſtejał a běſche potom ſ njej do ſtareho hrodu ryczeŕkubła Dolzig w Sorganſkim wokrjeżu ſacžahnył. Młodaj mandźelſkaj měješchtaj tam ſbožowne lěta. Prěni narodźeny ßyn wſchak jimaj w prěnich lětach wumrje, ale w ſrudnym cžaßu bu jimaj 22. oktobra 1858 dźowka wobradźena, prynzeßa Auguſta Viktoria, naſcha nětcziſcha khěžorka. W lěcze 1860 ßo tam prynzeßa Karolina Mathilda, kotraž je wot lěta 1882 ſ wójwodu Bjedrichom Ferdinandom w Schleswig-Holſtein-Glücksburgu woženjena, a w lěcze 1863 ßo w Dolzigu wójwoda Ernſt Günther narodźi. W naſymje 1863 wumrje danſki kral Bjedrich VII. a wojwoda Bjedrich wuſtupi ſe ßwojim žadanjom, ſo ma prawo knježenja we wójwodſtwach pſchi Lóbju. Wón ßo ſe ßwojej ßwójbu do Diala pſcheßydli a lěta ſtyſknoſcze a rudźenja pſchińdźechu. Tele lěta pſchinjeßechu wójwodze boloſtne a ſrudne naſhonjenja: wón dyrbjeſche ßo ßwojeho prawa na Schleswig-Holſteinſku wotrjeknycž a poda ßo ſe ßwojej ßwójbu najprjedy do Gothy. Po ßmjercži ßwojeho nana ßo wón na ryczeŕkubło Primckenau w Schleſiſkej poda. W Dialu ßo nětko ſ prynzom Bjedrichom Leopoldom woženjena prynzeßa Luiſa Sofija narodźi. W Primckenau pſchebychu ſaßo ſbožowne lěta. Wójwoda prózowaſche ßo wo polěpſchenje ßwojich kubłow, ale we wójwodſkim hrodze njeknježeſche jenož duch dźěła, ale tež duch modlitwy. Evangelſki Božі dom, kotryž běſchtaj wonaj ßamaj natwaricž dałoj, porjadnje wopytowaſchtaj. Wſchědny dźeń pak, hdyž měješche wójwoda wonkach cžinicž, by wójwodowa huſto w ſchulſkej ſtwje pſchi dźěcžoch ßedźała a poßłuchała ſ kedźbliwym wuchom na roswucžowanje w nabožinje a ßo wjeßeleſche, hdyž dźěcži rad Boże ßłowo pſchiwſachu a te ßłowa we ßwojej wutrobje wobkhowachu. To běſche najwjetſche wjeßele wójwodoweje, ßwoje dźěcži wocžahnycž w bohabojoſczi a napominanju a to běſche ſboże wojwodſkeje ßwójby, ſo běchu w nutrnej luboſczi ſjednocženi.

Swěrny ßwojemu ſeńſkemu kralej a ßwěrny wěcžnemu kralej, to běſche wójwodowe ſmyßlenje a jako dyrbjeſche pſchecžiwo Franzowſkej na wójnu wucžahnycž, wón wſchu boloſcž a hórkoſcž dla ſrudnych naſhonjenjow podtłóczi a ſ dobnje ßobu do wójny cžehnjeſche. Hdyž ßo domoj wróczi, bě wón jenož ſa ßwoju ßwójbu żiwy. Wón móżeſche hiſchcže prynza Wylema Pruſkeho dyß a dyß na ßwojim kuble jako hoſcža powitacž, wón hiſchcže wohlada, kak ßo pryzowa wutroba pſchikhileſche k wutrobje prynzeßy Auguſty Viktorije. Prjedy pak hačž ßo ßlubjenje na ſjawne da, wumrje 14. januara 1880. Wójwodowa je wot tamneho cžaßa ſ wjetſcha wot ßwětneho hibanja ſdalena w Draždźanach żiwa była. Nětko je ju tón Knjes ſ boloſczow tuteho khudeho ßwěta tam domoj ſawołał, hdźež ani ſrudoba, ani wołanje, ani ßmjercž wjazy njebudźe. Jeje cžełko je ſkhowane w ßwójbnym pohrjebnym wjelbje w evangelſkej zyrkwi w Primckenawje.

Wótcže naſch.

Styſknoſcž, ſtaroſcž, ſrudoba
Hdyž cži wutrobu tu łama;
Wopuſchczena bjes troſchta
Na to ſpomni, ſchtož ju tama,
Tehdy khwataj k modlitwi
K bójſkej majeſtetoſczi.

Njemodli ßo póhauſzy;
Schto chze cžrjódka ßłowow ßama?
Bóh je mjehkej' wutroby —
Sdychnjenje ju hižo łama;
Próſtwu, kiž da Jeſuß cži,
Tu Bóh wěſcže wußłyſchi.

Wótcže naſch! ßo modlimy,
Kiž ßy we njebjeſkim raju!
Sswojim wěcžnje płacžiſch ty,
Hdyž ßo ßwěru pokaſaju;
Twojoh' mjena kraßnoſcž wſcha
Kóżdy cžaß budź ßwjecżena.

O pſchińdź, knjeże, k nam twój raj,
Kaž we njebju, tak na ßwěcži
Twoju wolu chzemy, hłaj,
Dopjelnicž my, twoje dźěcži;
Daj nam tež hacž do ßmjecże
Wſchědny naſch khlěb ſ luboſcże.

Ach! po twojej hnadże nam,
Miły wótcže, hrěchi wodaj,
A dła naſchich winow tam,
Knjeże, wodacże nam podaj,
A tak, kaž my wodamy,
Spuſchcž nam naſche winy ty.

Nochzył ſpytowanja ßłacž,
Njedaj, ſo ßo poßunjemu —
Spožcž nam móc, ſo pojimacž
Hrěſchnu żadoſcž ſamóżemy,
Pomhaj móznje kóżdy cžaß,
A wot ſkeho wumóż nas.

Schtóż te ſ wěſtej nadźiju
Pokornje we Jeſu mjenje
Proßy ßydom próſtwy tu,
Móże „hamjeń!“ prajicž rjenje;
Hamjeń, haj to b'dźe ßo ſtacž,
Proſchmy tak, Bóh budźe dacž!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Jedyn jeniczki Sserb je ßo pſchi pſchijimanſkim pruhowanju do Budyſkeho ſeminara pſchijał. Saßo dyrbimy ßebi prajicž, ſo

ßu wſchitke naſche próſtwy podarmo byłe. Pſchezo pſchi ſtarym woſtanje. Na to ßo njedźiwa, ſo je ßo Budyſki ſeminar k temu ſałożił, ſo mohł woßebje ßerbſke ſchule ſe ßerbſkimi wučerjemi ſaſtaracź. Hdyž ßo praji, ſo Sſerbja w ſnajomnoſczi němſkeje rěcže Němzam wahu njedźerża, my temu pſchihłoßowacź njemóżemy. Wěſte je to naſhonjenje, ſo Sſerbja po něcżim Němzow w ſnajomnoſczi němſkeje rěcže pſcheſczahnu, dokelž dwě rěcźi ſnaja, a teho dla też rěcżne prawidła lóżo dorosymja. Styſkniwje ßo pſchezo ſaßo praſchamy: Njepſchińdźe bórſy cżaß, w kotrymž budźe nam pomhane.

— Njenadźizy wumrje w Budeſtezach tamniſchi zyrkwinſki a gmejnſki prjódkſtejicźeŕ Schmiß. Njebocźiczki běſche we ßwojej woßadźe dla ßwojeho pſcheczelniweho a ſprawneho waſchnja a dla ßwojeho wopomniweho próżowanja w ßwojim powołanju jara lubowany. Duž běſche też żarowanje w zyłej woßadźe powſchitkowne. To ſjewi ßo też woßebje ſańdźenu njedźelu, na dnju jeho khowanja. Ludźo ßo ſe wſchěch bokow żołmjachu, jemu poßlednju cżeſcź wopokaſacź. Kaž murje ſtejachu woni wokoło żarowazeho doma, ſo njeběchu pſchewidźecź. Se ßußodnych woßadow a też ſ Budyſchina běchu na khowanje pſchiſchli. Pſched domom mějeſche knjes faraŕ Mróſak wotproſchenje, pſchi cżimž ſpěwańſki chor ariju ſpěwaſche. Kaſchcź njeßechu ßobuſtawy wojeŕſkeho towaŕſtwa. W Božim domje dźerżeſche ßwak njebocźiczkeho, knjes faraŕ Golcź ſ Budyſchinka cźělnu rěcź. Njebocźiczki ma wulke ſaßłużby wo Budeſczanſku gmejnu, ſa kotruž je ßo ßwěru jako gmejnſki pſched-ſtejicźeŕ próżował. Stajnje běſche hotowy, pomhacź a radźicź, hdźež jeho potrjebachu. Wón mějeſche ſa ſjawne próżowanje woßebity dar wot Boha. Wulki dźak jemu też ßłuſcha jako zyrkwinſkemu prjódkſtejerjej. Wón je jedyn ſ tych był, kiž ßu w ßwojim cżaßu ſa wobnowjeńſki twar Budeſczanſkeho Božeho doma wuſtupili. Wón je ßo w ßwojej njewuſtawazej njeſpróżniwoſczi ſa to próżował, ſo je Budeſczanſka woßada ßwój rjany Boži dom doſtała — jedyn ſ najrjeńſchich Božich domow naſcheje Łużizy. Sa lubym ſemrjetym dźe hnuty dźak do wěcżnoſcże!

— Saſtaniſchczo ſa tworowe cżahi ßo nětko w bliżſchim cżaßu w Kubſchizach ſałoži. Cźi, kotſiž ßo ſa tu wěz ſajimuja, ßu dobrowólne dary hromadźili, trěbne polo kupili a jo żeleſniſkej direkzije pſchepodali. Duž najſkerje dołho wjazy njebudźe tracź, a tole ſaſtaniſchczo do żivjenja ſtupi.

— Wulki njedoſtatk je ſtajnje był, ſo ßo Budyſki wulki hermank wot ßoboty pſched Palmarum hacź do póndźele wotdźerži. Wulki běſche to ſtrach ſa nowych konfirmandow, kotſiž běchu pſches hermankowu haru do duchowneho ſpytowanja cźehnjeni byli. Na wjeßełym hermanku bychu bórſy ſabyli, ſchtoż běſche ßo jim w Božim domje na wutrobu położiło. Duž je ßo ſaßo pſchecźiwo temu njedoſtatkej w ſhromadźiſnje měſczanſkich ſaſtupjerjow rěcżało a namjetowało, ſo ma ßo hermank tydźeń ſażo wotměcź. Tónle namjet ßo też pſchiwſa. Nadźijomnje ßo też měſchczańſka rada ſa tónle dobry wotpohlad wupraji. Lětßa wſchak dyrbi hiſchcźe pſchi ſtarym woſtacź, dokelž ma ßo pſchepołożenje hermanka wot miniſterſtwa pſchiwſacź. K temu pak je lětßa hižo poſdźe. Nadźijomnje pak dobra wěź, kaž je hacź dotal ſ tymi namjetami było, ſaßo do wody njepadnje a ßo tepi w papjerjanym korbje.

— Strajk w ſakſkich wuhlowych podkopkach je ſkónczeny. Też w Cźěſkej ßo k kónzej bliži. Duž je nadźija, ſo wuhlowa nuſa też po něcżim ßo ſhubi. Njedźele wſchak ßo pſchezo hiſchcźe minu, prjedy hacź je wſchitko ſaßo wurunane. Naſtate hacźenje běſche pſchewulke. My ßebi nětko rospomnimy: Kajki wuſpěch je ſtrajk ſa tych měł, kotſiž ßu jón do ſkutka ſtajili, ſa ſozial-demokratow? Dozpili niczo njejßu. Komu ßu najwjazy ſeſchkodźili? Sſwojim towaŕſcham, dźełacźerjam, kotſiž ßu pod ſtrajkom najbóle cźerpili. Tucźi ßu dyrbjeli ſymu mrěcź a k temu hiſchcźe w fabrikach dźěło njejßu měli, hdźež dyrbjachu wuhloweje nuſy dla dźełacź pſcheſtacź. Sſwoje żadanja podkopkowi dźełacźerjo też dopjelnjene nimaja, dokelž běchu wone pſchehnate a ßo jim dopjelnicź njemóżachu. Kaž je nětko hižo pſchewidźecź, ſměja cźi, kiž ßu lóhkoſmyßlnje ſtrajk ſapoczeli, najwjetſchu ſchkodu. Sakſka hacź dotal nimale wſchitke ßwoje wuhło ſ Cźěſkeje bjerjeſche a nam ßo ſdaſche, ſo njemóżemy bjes nich bycź. Nětko pak je ßo nam powuczenje ſtało, ſo ſkónczńje bjes cźěſkich wuhlow, woßebje we wulkich fabrikach też dźe. My móżemy dźě naſche kamjentne wuhło w Sakſkej lěpje wužicź. A byrnjež njebychmy ßame kamjeńtne wuhło tepili, mamy tola zyle dobre tepjenje, hdyž tole kamjeńtne wuhło ſe Suborncżanſkim, Dubrawſkim abo Żitawſkim atd. wuhlom derje ſměſchany. Najſkerje ſměja cźěſke podkopki najwjetſchu ſchkodu' hdyž ßu ßebi ßami ßwój pſchichod pohubjeńſchile.

Schto ßu kubła tuteho ßwěta?

Do wobydlenja ßameho njedóńdźeſch. Wone běſche połne żarowazych. Wonkach w khěži ja ſtejach w ſymnym ſymſkim powětrje a ſaßłyſchach někotre ßłowa ſ cźělneje rěcże. Pſched tydźenjom běſche temu pſchecźelej jeho kcźějaza mandźelſka lubu dźowczicźku wobradźiła. Nětko mandźelſka w kaſchczu leżeſche a ta dźowczicźka běſche żiwa. Jeniczki ßyn, 13 lět ſtary, won wjedźeny wſchón wurudźeny praji: „Ja njecham! Ja njecham row widźecź!“ Nan, mój pſchecźel, khabłaſche won a ßo w boloſczi wijeſche a tak dźiwnje ſtonaſche, kaž ßym to wot jeneho ßłyſchał, kotryž bjes myßlow dołho w ßmjertnym bědźenju leżeſche. Pſchecźel moju ruku k ßebi torże a ju tłóczeſche, kaž by mje chzył do ßwojeho ſadwělowanja nuts ſcźahnycź. Wón żaneho ßłowa njepowjedaſche, żaneho pſchi zyłym khowanju; wón ßylſy njepłakaſche.

Luby Božo! Schto ßmy my podružnizy na ſemi! Hewak mój pſchecźel tak wěſcże wuſtupowaſche, ſo ßebi druhdy pſchi ßebi myßlach: Wón je knjes nad ßwojim żiwjenjom. Wón wobſtejnoſcże lohko wobknjeżeſche. Wón by ßebi wſchitko wulicził, kak dyrbi pſchińcź. A nětko jemu tón Knjes njenadźujzy liczenje ſtaji; nětko jeho pſchecźel k wuliczenju njedoßahaſche, nětko wón ßwój roſom wumartrowaſche a chzyſche jón ſhubicź. Wobliczicź ßo naſch Bóh njeda, ale wón da ßo wěricź a lubowacź.

Na pucźu na pohrjebniſchczo ßo pola wobydlerjow teho měſchczańſkeho dźěła tak żiwe dźělbracże pokaſa, ſo mohł ßebi prajicź: Boża wſchehomózna ruka je jow pſchejěła.

To běſche hnujaza khutnoſcź, w kotrejž tón pſchecźel pſchi rowje ſtejeſche. Wón do rowa hladaſche. Tak wótſje jeho luba mandźelſka drje w zyłym żiwjenju k njemu rěcżała njeběſche, kaž tam we hłubinje. Tak jaßnje drje ju żenje widźał njeběſche, kaž w tej mjeńſchinje dźělenja. Wón horje pohlada ſ pohladanjom, kaž by żałoßny njepſchecźel njewidomny pſched nim ſtał, ſ kotrymž by wojowacź dyrbjał. Wón njepłakaſche, wón njerěcżeſche. Ale kajke běděnje běſche tam w tym małym rumje, we wutrobje teho pſchecźela. Ja jemu hiſchcźe junkrócź ruku podach a pſchejach jemu Boži troſcht. W mojimaj wocźomaj a na jaſyku leżeſche: Mój luby bratſje: Miſchtr tu je a tebje woła! Twoja ſrudoba ma něſchto njebjeſke: wona pſchińdźe wot Boha. Ach, ſchkoda, ſo jemu to ßłowo tam wótſje njepſchiwołach!

Něſchto k rospominanju.

Hrěchi a jěże ßo bjes kaładła narodźa: kak pak po narodźe kałaja my wſchitzy wěmy.

Dobrowólne ßmilne dary ſa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy w Sſerbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2760 hr. 62 np.

Se Slepjanſkeje woßady:

Wot Dźěwinſkeje gmejny pola Sſlepeho . . . 5 = — =

Hromadźe: 2765 hr. 62 np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Dalſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

Se Sſlepjanſkeje woßady:

Wot Dźěwinſkeje gmejny pola Sſlepeho . . . . . 5 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale też we wſchěch pſchedawarńjach „Sſerb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta placźi wón 40 np., jenotliwe cźiſßła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Sſmolerjez knihicźiſchczeŕnje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czišćo 10.
11. měrza.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Reminiscere.

1. Teßalonikich 4, 8.

„Bóh naß njeje powołał k njeczistoscźi, ale k ßwjecźenju.“

Prěnju njedźelu póstneho czaßa ßłyschachmy se ßwjateho scźenja, so je ßo Knjes Jesuß, prjedy hacź je jeho czert spytował 40 dnjow a 40 nozow poscźił. Teho dla, so by wopomnjenje Khrystußoweho czerpjenja jim też swonkownje wědomnje było, maju naschi katholszy ßobukschescźijenjo sa nusne, w póstnym czaßu ßo poscźicź, t. r. ßo wschěch woßebnischich a pschede wschěm mjaßowych jědźow wostajicź. Nam evangelskim drje to sakasane, ale też pschikasane njeje, pschetoż my s Lutherom prajimy: „Poscźicź a s czělnym waschnjom ßo pschihotowacź je drje pěknje, ale tola jenoż swonkowny skutk abo poczink.“ Nusnische je wutrobne ßobuczerpjenje s naschim wumóżnikom, nusnische kschižowanje naschcho stareho Hadama se wschěmi jeho słymi żadosczemi a lóschtami. S nutrnosczu wscho wopomnicź, schtoż je Jesuß sa naß czinił a czerpił, a ßwěru ßo wschcho wostajicź, schtoż je jemu njelube — to je prawe evangelske poscźenje.

Czehoż mamy ßo wostajicź, nam nascha dźenßnischa epistola sjawnje praji, mjenujzy wscheje njeczistosczе. „Bóh naß njeje powołał k njeczistosczi, ale k ßwjecźenju“. Bóh je czisty a ßwjaty, a Boże dźěczi dyrbja też cziste a ßwjate bycź. Dokelž ßmy s Božeho hroda, dha dyrbjała nam wscha njeczistosczź runje tak njepschistojna bycź, kaž je kralowskemu dźěsczu njepschistojne w prosczerskej drasczе khodźicź, haj, njeczistosczź dyrbjała nam njemóżna bycź, runje kaž je rybiczzy njemóżne, město we czistej wodźe w pěsku abo błócźe płowacź. Jesuß bu naschich pschestupjenjow dla franjeny a naschich hrěchow dla bity, teho dla pak je jeho kschiž na Golgacźe wulke prascherske znamjo sa człowjestwo: „To ßym ja tebi czinił, schto czinisch ty sa mnje?“ A nasche wotmolwjenje dyrbjało rěkacź:

Ja pschibiju ßo ßobu
Na kschiž, so wumru s tobu,
Te czělne żadosczе, te njeskhowam ja ßebi:
Schtoż pschecźiwne je tebi,
To mi ßo wjazy njelubi.

Najpschecźiwnische pak ßu Knjesej po dźenßnischim wukładowanju ßwj. Pawoła kurwarstwo a lakomstwo. „To je Boża wola, wasche woßwjecźenje, so byschczе ßo wostajili kurwarstwa, a so by nichtó ßwojeho bratra w żanej wězy njepschekrótschił a njesjebał; pschetoż tón Knjes je ßudnik, kiž to wschitko wjecźi.“ Pawołowe napominanje je też sa nasch nětczischi czaß jara nusne. Pschetoż s tutymaj hrěchomaj steji pola naß slě, jara slě. Skoro położża naschich młodźeńzow je ßo husto w sażnych lětach womasała s czělnymi hrěchami. Schtó chze te holzy liczicź, kotrež ßu ßo do starschiskeho domu wrócźiłe, kaž Dina do doma ßwojeho nana Jakuba? (1. Mójs. 34.) Ale hischczе hubjeńschi hacź woni ßu mużojo a żony, kiž ßu ßlubjenje pschi ßwj. wołtarju Bohu a druhemu dźělej date łamali a czěło a duschu s mandźelstwołamanjom womasali

A tola runje te hrěchi ßo wot Bożeho ßłowa jara ßurowje saßudźeja: „To dyrbicże wy wjedźecź, so žadyn kurwař abo njeczistny nima herbstwo na Božim kraleſtwje.“ Tak wuczi nowy kaž ſtary ſakoń. Kak ſwonkowne a ſwjerſchne pak je rosßudźenje nětcziſcheho ßwěta pſchecźiwo tutym hrěcham. Schtóž je pjecź tolerjow kranył, tón ßo czežſcho ßudźi a khoſta hacž mandźelſtwołamař a ſawjednik, kotryž je zyłe człowjeſke a ßwójbne žiwjenje ſkaſył. To dyrbi ßo bórſy hinak czinicź. Schtož je hrěch a hańba, dyrbi ßo też jako hrěch a hańba khoſtacź. Hewak, hdyž tajke pſchestupjenja hiſchcże bóle pſchibjeraja a ſjawnje ludowe ßwědomnje ßo bóle a bóle potupi, dha ßo najlěpſche mozy naſcheho luda ſahubja, a tutón hrěch czehnje druhe hrěchi ſa ßobu, a Boži hněw pſchińdże na naß.

Scheſtu kaſnju pak ſczěhuje ßedma a ta ßo w naſchim czaßu też wſchědnje a ſjawnje pſcheſtupuje. Haj wſchak, kranjenje ßame t. r. nutsdobywanje do bližſcheho doma a rubjenje jeho wobßedźenſtwa — to drje ßo wot někotrehožkuliž czeßneho muža ſazpiwa a ſaßudźuje. Ale na wikach pſchi pſchedawanju kruwy abo konja druheho ſjebacź, abo w khlamach ſ njeprawej tworu abo ſ pſchekupowanjom bližſcheho pjenjeſy k ßebi ſczahnycź, abo pſchi wupožczowanju pjenjeſow khudych ludźi ſ lichowařſkej danju wuklukacź — to czinja druhdy najwoßebniſchi ludźo a pſchi tym hiſchcże měnja, ſo to njeprawe njeje. Słe płody wſchak njewuwoſtanu: wo bankrotach, ßamomordařſtwach atd. mózeſch wſchědnje ßłyſchecź. Ale tón Knjes je ßudnik, kiž to wſchitko wjecźi.

Teho dla, luby kſcheſcźijano, chzeſch-li jow czaßnje a tam wěcžnje ſbožowny bycź, dha woſtaj ßo kurwařſtwa a hladaj, ſo njeby ßwojeho bratra w žanej wězy njepſche-krótſił a njeſjebał, a ſo by, ſchtož ßy hižo kranył a pſche-kſchiwił, to po mózноſcźi ſaßo wrócźił a ſarunał. To by prawe a žohnowane poſcźenje było, ſ tym by ßwojemu cźěłu něſchto wocźahnył. Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokračźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 4. ſtaw.

A nětk nima też wjecźenje wuwoſtacź: budź ſaklaty na ſemi, kotraž je ßwoju hubu wotewrika a je twojeho bratrowu krej wot twojeju rukow wſaka. Haj, ſemja je měła bratrowu krej, wot twojeju rukow pſchelatu, do ßo ßrěbacź, wona njech poklecże na tebi dokonja, jako chzyła tebje wupluwacź.

Hdyž budźeſch ſemju, Hadamoweho hrěcha dla hižo ſaklatu, w pocże ßwojeho wobliczа dźěłacź, njebudże tebi, kaž je to dotal było, ßwoje ſamoženje dawacź; wſcha twoja próza, na nju ſłożena, budże njetrjebawſcha; ale też pſchi kóždym druhim powołanju, kotrež ßebi wuſwoliſch, maſch ſemſke ſaklecże ſacžuwacź. Budźeſch nje-wobſtajny a budźeſch cźěkacź na ſemi; wuhnaty ſ kraja ßwojeje domowiny a wuſtorkany do ſchěrokeho ßwěta njeßměſch nihdże měra a wobſtajneho pſchebytka nadeńcź.

Kain pak, ßo prjedy pſchecźiwo Bohu ſpjecžowawſchi a nětko wobjaty wot bojaſliwoſcże dźeſche k Knjeſej: Mój hrěch je wjetſchi dyžli by mi móhł wodaty bycź.

Hlej, ty mje dźenßa ſ kraja Eden wuhonjeſch, hdźež ßym dotal w měrje a derje wukhowany pſchebywał, a dyrbju ßo pſched twojim wobliczom khowacź, twoja ſchkitowaza bliſkoſcź, ſ kotrejž běch tu wobdaty, ßo mi nětko wosmje, a dyrbju bycź njewobſtajny, a dyrbju cźěkacź na ſemi, wuſtorcźeny do zuſby a podaty do wole a do mozow kóždeho. Tak ſtanje ßo, ſo, ſchtóž mje nadeńdże, mje ſabije.

Tehdy bě drje hakle mało ludźi na ſemi, a dale kraja Eden njebydleſche hiſchcże nichtó: ale naſtróżene ßwědomnje ßo ſtajnje najhórſcheho boji, a bjesbóžny cźěka, hdyž jeho nichtó njehoni. Poſdźiſcho, hdyž ßo cźłowjekojo na ſemi pſchiſporjachu, dha drje by ßo ſawěſcże móhło tak ſtacź, cźehož ßo Kain bojeſche.

Ale Knjes, ßmiliwſchi ßo nad jeho bojaſliwoſcźi a jemu czaß k pokucże podawſchi, dźeſche k njemu: Niz tak, do wole kóždeho njedyrbiſch bycź podaty, ſo móhł tebje kóždy, kotryž tebje nadeńdże, też ſabicź; pſchetož ja ßym ßo ßam ſa to poſtarał, ſo by pokhoſtanje doſtał; ſchtóž Kaina ſabije, na tym budże ßydom krócź wjecźene. A Bóh ſcžini ſnamjo na Kainje, wón wuſnamjeni jeho, kak Kain na cźłowjeka pohlada a kak khodźeſche, a kajke mějeſche waſchnja, ſo by ßo kóždy pſched nim wohidźił a ßo jeho hladał, a ſo by jeho nichtó njeſabił, ſchtóž by jeho nadeſchoł.

Tehdom woteńdże Kain wot Knjeſoweho wobliczа, wot tamneho měſtna, hdźež běſche Bóh pſchitomny, ſ kraja Bożeho ſjewjenja, a bydleſche w kraju Nod, w kraju wuſtorcźenja, kaž jemu ßam narjekny, tamnu ſtronu Edena, hdźež běſche Hadam też po ßwojim wucźěrjenju ſ paradiſa woſtał, k ranju.

Sſłónzo, ßwěza Bożemu ßwětcj poſtajena, krocži ſ ranja k wjecžoru, a Boże kraleſtwo wosmje powſchitkownje tón ßamy pucź; ale Kain wuſwoli ßwój pucź nawopak, wón njeńdże do prědka, ale do ſady.

III. Schtucžka 17—24. Kainowi potomnizy ſałoża w ßwojim kraju ſaſtorcźenja kraleſtwo tuteho ßwěta a nałożeja wſchu ßwoju dźěławoſcź na to, ſo bychu wumělſtwa wudokonjeli; tak pſchihotuja ßebi wſchelake radoſcże ſa žiwjenje a ſcžinja ßebi a ßwojim ßławne mjeno; pódla pak podadźa ßo dźeń a bóle do bjesbóžnoſcźow a njekhmanoſcźow.

A Kain póſna ßwoju žonu, kotraž njebě dotal dźěcźi měła, a kotruž běſche wón do kraja wuſtorcźenja ßobu wſał. Ta porodźi Hanocha. A wón twarjeſche, hdyž ßo jeho ßwójba hiſchcże dale rosmnoži, měſto. Sſo wě, běſche to wot ſpočzatka jenož měſtaczko ſ někotrych khěžkow, wot hrjebje wobdate; poſdźiſcho pak rosroſcże ſ njeho nahladne měſto. A wón mjenowaſche je Hanoch, to rěka: poßwjecźenje, po mjenje ßwojeho ßyna.

Mandźelſtwa mjes bratrami a ßotrami njehodźachu ßo mjes dźěcźimi prěnjeju cźłowjekow wobeńcź, dokelž mějeſche wot jeneje krwje wſchitkich cźłowjekow narod bydlicź po wſchitkej ſemi. Tak maja tele mandźelſtwa ßwoje prawo, hdyž też ßu po 3. Mój. 18 ſakaſane. Hadamowi ßynojo a dźowki njeběchu jenož ſtawy Hadamoweje ßwójby, ale běchu ſ dobom też jenicžzy ſaſtupjerjo cźłowſkeje družiny. Hdyž pak mnohe wſchelake ßwójby na ſemi bydlachu, dha dźěła ßo też krucże ſwjaſki bratrowſkeje, ßotrowſkeje a mandźelſkeje luboſcże a wutworja ßo k krutym porjadkam. Schtóž nima tajkeho porjadka kedźbu, tón ſhrěſchi.

Hanoch pak płodźeſche Irada, Irad płodźeſche Mahujaela, Mahujael płodźeſche Methuſaela, Methuſael płodźeſche Lamecha, kotrehož njeßměmy ſměnicź ſ Noachowym nanom.

Lamech pak ßebi pſchecźiwo Božemu poſtajenju dwě žonje wſa, jenej rěkachu Ada — to je rjana, pyſchena —, druhej pak Zilla, to je ta, kotraž ma wjele włoßow wokoło hłowy.

Do kajkeho ſahubjenja pſchińdu ßwójby, krajiny a knježeřſtwa, wosmje-li ßebi muž wjazy dyžli jenu žonu, dopósnajeſch, hdyž pohladaſch do póhanſkich narańſchich krajow. Woßebje pſches to, ſo bě tam ſa mužow waſchnje, ſo ßebi wjazy dyžli jenu žonu bjerjechu, ßu na to pſchiſchłe, ſo tam wotrocžſtwo a njewólniſtwo knježeſche; ſ prěnja běchu wſchitzy ßwójbni njewólnizy ßwójbneho knjeſa (nana); žona běſche mužowa njewólniza, a muž njebě jeje knjes po luboſcźi, ale po ßwojej njewobmjeſowanej woli. Krajni poddanojo pak, kotſiž ſ tajkich ßwójbow wuńdu a ßwobodneje wole njeſnaja, žadaja ßebi jenicžzy, ſo by jich wodźiła wola druhich.

A Ada porodźi Jabala; wot teho ßu pſchiſchli cźi, kotſiž w hětach pſchebywachu a ſkót paßychu. Njewobſtajni paſtyrjo běchu woni, a běchu žiwi po waſchnju nomadow w ſtanach abo hětach, kaž poſdźiſcho patriarchowje a dźenßniſchi dźeń hiſchcże Arabowje.

A jeho bratrej rěkachu Jubal; wot teho ßu pſchiſchli hußlerjo a piſkarjo. Wón běſche potajkim wunamakał hudźby na trunach a piſchcźelach.

Zilla pak porodźi Thubalkaina, miſchtra wſchelakeho dźěła ſ kopora a želeſa. Wón běſche prěni, kotryž roſumjeſche wſchelaku želeſnu nadobu a też brónje dźěłacź. A Thubalkainowa ßotra běſche Naema, to rěka: luboſna, miła.

(Pokračźowanje.)

Sbožowny dom.

Schtó wě prajicź, hdźe tu w ßwěcźe sboże bydli? Schtó tón jeho dom a pschebytk wě?

Něhdy běsche nawjedźity starz, Mudron, kiž je wjele dwazytkow lět sbožowny dom pytał. Wón je kraje pschecźahował, morja pschejěsdźował, we wschěch ludach je ßo wobhonjował, po zykym ßwěcźe je ßo sa nim napraschował; ale sbožowny dom wón nihdźe namakał njeje. Krótko psched ßmjercźu je wón sa tym pschischoł, hdźe je woprawdźite sboże, bydło a dom.

Něchtóžkuli ßnano praji, so je jón Mudron bjes mudroscźe pytał. Něchtóžkuli drje praji: Nima dha sboże w kralowskich statokach wjeßety dom? Njebydli wone w knježich hrodach? Njeje tam sboże, hdźež maja slota a ßlěbora telko, so ßo wscho ßwěcźi a błyschcźi?

Na tajke praschenja by naßhonity Mudron wotmolwicź wjedźał, ale hinak hacź ßebi to schtó myßli.

Něhdźežkuli wscho s wjeßelom hraje a juska, synczi a bruńczi. Ale schtó ßłyschi a wě, kak ßo tam w potajnym stona a pschi ßebi skorži?

Ludźom k woczam ßo husto wscho ßwěcźi a błyschcźi. Ale schtó widźi, kak cźerwje a waki w snutskownym tocźa a kak pocźmje sa sawěschkom njesboże kasy?

Mudron je w ßłužbje kralowskich hrodow wschelake njedostatki widźał, kajkež woßebni knjeza psched ßwětom rady mjelczo dźerża.

Jedyn s tajkich kralow ßo na stajnoscźi bojesche, so móhł jeho ßylnischi ßußod s wójskom pschińcź a jemu kraj a žiwjenje wsacź. Druhi mějesche staroscź, dokelž bě w kraju žałoßny mór. Kak s wutrobu rady budźische wbohim poddanam pomhał! Ale na kajke waschnje by khoroscźi wotpomhacź móhł? Tsecźemu naczini tukanje cźerńjojtych myßlow. Hdyž dwórszy ludźo s nim rjenje cźinjachu, ßebi wón husto pomyßli, hacź-też-to s prawdu tak měnja. A kaž pola tychle, klazasche też pola druhich tak abo hinak. A kaž běsche w kralowskich hrodach, bě też podobnje na knježich dworach.

Ssłěborne schklě s wonjatej jědźu, słote pjecharje s dobrym winom, wjeßele hońtwy, moschkowe loża: to wschitko žaneho sboża njesplodźi, a falschnoscź a sawiscź kaźesche we wutrobach měr.

Pytazy Mudron też w kubleŕskich statokach połneho sboża namakał njebě, hacź runje běsche tam pjenjes doscź.

Najwjazy sbožownych cźlowjekow nadeńdźe tam, hdźež běsche ßo teho najmjenje nadźał, mjenujzy w ponižnych domczkach, hdźež bě spokojny lud.

Ale to pschate a žadane sboże też tudy njebě; abo hdyž bě, dha jenož khwilku, jenož tak dołho, hacź tam nusa njepschińdźe.

Haj, woprawdźe: ani w kralowskich hrodach, ani w khudych khěžkach kedźbliwy pytaŕ žaneho doma namakał njebě, wo kotrymž móhł prajicź: Tu bydli woprawdźite sboże! Wschudźom bě někajki njedostatk, někajka njelubosnoscź.

A njedźiwajzy teho wón dale pytasche a pschi ßwojej saßadźe wosta: Domiž mje mojej nosy noßytej, chzu khodźicź a hladacź, hacź ßo mi tola njeporadźi, so móžu wjeßety wusnacź: Tu je tón sbožowny dom!

* * *

Po dołhich lětach Mudron w dalokej zusbje do lěża pschińdźe. Dokelž bě dalokeho pucźa mucźny, ßyny ßo do khłódka pod wulki schtom, so by k dalschemu pucźowanju noweje mozy nabył. Duž pomyßli ßebi, kelko lět je takle podarmo khodźił. A to jemu wutrobu smucźi.

Duž saskorži wótsje: Nosy njechatej wjazy tak běhacź, kaž w prjedawschich lětach, włoßy mi schědźiwja, stawy ßu woßłabnyłe, wocźi stej błukej: ßym cźahał a ßahał, ale namakał njeßym, schtož žadajo pytam. Ssmjercź trasch je bliśko a ßnano mje wosmje, prjedy hacź to pytane namakam.

Lědma to dopraji, dha ßo jemu běła ßmjercź psched woczomaj sjewi a dźesche: „Njeśtróž ßo, cźlowjecża duscha! Dźenßa hischcźe po tebje póßłana njeßym; tola njecham cźi samjelczecź, so bórsy po tebje pschińdu. Dokelž snaju, pschecźo tajkele lěta po ßwěcźe cźahasch, podobny nimale wěcźnemu židej, chzu cźi dźenßa městno pokasacź, wo kotrymž praja, so je tam sboże. Wěrno wschak je: tam žane bolosćże, skóržby a ßylsy njeßu. Tam nichtó nikomu kschiwdy njecźini, a wschitka žaloscź a srudoba spi. — Ja cźe tam powjedu. Khróble pój ßobu!

Hnydom ßo wón s wjeßelej nadźiju, kaž młodźenz, sebra.

„Potajkim tola" — rjekny wón s radoscźu pschi ßebi — „njeßym cźaß žiwjenja podarmo pytał. Sbóžny tón dźenßnischi dźeń, kiž mojemu błudźenju kónz wobradźi."

Běła wjedźerka dźěsche pschezo hłubje do lěża nuts; wón pak khwatasche sa njej kaž na kwaß. A schto wuhlada woßrjedź schtomow? Tu stejesche wulka kulojta, s běłeho marmora twarjena khěža.

Kak jemu wutroba sehrawacź pocża, hdyž ßebi pomyßli, so je to tón hižo dawno pytany dom. Jenož jene bě jemu dźiwno: tu bě zyle wscho hinak, hacź bě ßebi myßlił, so móhło podobnoscź sbožowneho statoka bycź. Po jeho ßonjenju dyrbjało tu wscho s radoscźu klinczecź. W tu khwilu pak bě tu wschitko tak cźicho kaž w zyrkwi. Žadyn ptaczk njebě tu widźecź ani ßłyschecź. Wschě hałožki na schtomach spachu. —

Ssmjercź s dótknjenjom templowe durje wotewri a praji Mudronej: „Schrobłe stup nuts a pohladaj, hdźe sboże na ßwěcźe bydli!"

A schto tudy widźesche? Niczo dale hacź połny rum pohrjebnych rowow.

To jeho s tajkim sacźucźom pschewsa a stróži, so jemu wutroba sarża kaž rubnjeny schtomik. „Najlubschi Bożo!" — sawoła wón s płacźitym hłoßom — „to je to sbožowne městno? To je tón sbožowny dom? Je to po tajkim hódne, cźaß žiwjenja sa sbožom běhacź a hanjecź? Njeby lěpje było, hdyž ßo cźłowjek narodźił njeby, abo hdy by hižo prěni dźeń wumrjeł, jeli so na kónzu wscheje prózy niczo druhe njeje hacź row?"

Na tajkele sadwělne ßłowa wotmolwi ßmjercź: „Njemudry cźłowjecże, njeßwaŕ tak póhanszy! Ně, ale s teho, schtož psched ßobu widźisch, ßebi wucźbu k wutrobje wsmi: Tudy na semi dospołne sboże žaneho městna a pschebytka nima, ale ma jenož w njebjeskim raju sa Boži lud bydło. Teho dla hotuj ßo na sbóžny kónz. Směješch-li tón, namakasch sawěscźe w njebjeßach sbožowny dom!"

Wschelake s bliska a s daloka.

— Schtwórtk 15. měrza směja ßo poßedźenja wotrjadow Macźizy Sserbskeje a to kaž je hacź dotal postajene, dopołdnja wot 10½—12 hodź. narodopißneho, wot 12—1 hodź. rěcźespytneho a popołdnju wot ½5 stawisniskeho. My lubym Sserbam, kotsiž ßo sa to sajimaja, sdźělimy a proßymy, so bychu ßo w bohatej liczbje seschli.

— W Lipsku maja ßo w tu khwilu pruhowanja theologow. Liczba theologow je w poßlednich lětach khětro wotebjeraka, dokelž dyrbjachu psche dołho cźakacź, prjedy hacź sastojnstwo dostachu. Mjes nimi, kotsiž nětko w pruhowanju steja, žadyn Sserb njeje. Njeje wschak też wjazy tak w Sserbach, kaž běsche něhdźe psched 15 lětami, hdźež ßerbske woßady žedźiwje cźakachu, hacź by saßo młody Serb ßwoje studije skóncził a do sastojnstwa sastupił.

— Farske město w Borschczi ßo w bliżschim cźaßu wuprósdni, dokelž je dotalny knjes farar khětro cźerpjazy a je dwojorěcźne sastojnstwo sa njeho psche cźežke. K temu pschińdźe, so je wón rodźeny Němz a jemu ßerbska rěcź woßebitu wobcźežnoscź cźini. Wón chze ßo teho dla do němskeje woßady podacź. Woßada pak chze zyrkwinsku wyschnoscź proßycź, so by jej ßerbskeho duchowneho se Sakskeje pschipokasała. Tale prózstwa móže ßo woßadźe derje dopjelnicź, dokelž mamy w Sakskej ßerbskich kandidatow, kotsiž na farske město cźakaja.

— W Hermanezach pola Łasa ßo nowa schula twari a twarske dźěła ßu ßo psched krótkim rosdali.

— Nowe swony sa kschižnu zyrkej w Draždźanach ßu ßo sańdźenu wutoru ßwjatocźnje poßwjecźiłe.

— W bliżschim cźaßu ßo w Draždźanach nowa rjana evangelska zyrkej natwari. Psched něschto lětami je katholski samožity ßwoje samoženje w testamencźe k temu wustajił, so ma ßo evangelska zyrkej w Draždźanach twaricź, so pak dyrbi ßo załožkny kamjeń k telej zyrkwi najposdźischo hacź kónz lěta 1900 położicź; hewak by to samoženje katholskej zyrkwi w Sakskej pschipadnyło. Katholska zyrkej je drje ßo na wschě pady tehole herbstwa wotrjekła. Evangelszy pak chzedźa pschi tym wschěm ßo žadanja testamenta dźeržecź. Duž je měscźanska rada městno sa zyrkej pschipokasała a móže ßo w bliżschim cźaßu s twarom evangelskeje zyrkwje sapocźecź, kotraž ßo sa pjenjesy katholskeho muża natwari.

— Prěni pokutny dźeń ßo w sakskich Božich domach kollekta

ſa ſnutskowne mißionſtwo hromadźi. Sakſke krajne towarſtwa je ſaßo leczaze kopjeno wudało, w kotrymž namołwja k podpjeranju ßwjateho ſkutka ſnutskowneho mißionſtwa na khudych a hubjenych a ſabłudźenych naſcheje zyrkwje. Tole kopjeno je ßo tež ſaßo do ßerbſkeje rèczje pſchełożiło a ßo lubym Serbam najpoſdźiſcho pſchichodnu njedźelu rosdawa. Njech wone to ſkutkuje na naſchich wutrobach, ſchtož jeho napißmo praji: Wjazy ſahorjenja ſa ſnutskowne mißionſtwo! Luboſcź naſcheho ſbóžnika, kotryž je ſa naß hubjenych hrěſchnych cźłowjekow do ßmjercźe ſchoł, naß pohnucźi, ſo bychmy ßo ßmilili na ßwojich hubjenych bratrach a ßotrach a ſe ßwojim darom ſa ſnutskowne mißionſtwo jim k pomozy ſtupili, ſo bychu woni ſaßo dowjedźeni byli k temu ſbóžnikej, k temu prawemu lěkarjej naſchich duſchow.

— Sakſki ßejm ſměje něhdźe hacź do 10. meje ßwoje wuradźowanja. Poßlednje njedźele njejßu ważne wuradźowanja měłe. Naſpomnicź ma ßo próſtwa naſchich ßerbſkich ſtronow, ſo ßo njeby eichowanje ratarſkich wahow atd. tak huſto ſtało, a ſo by ßo płaczińa ſa daliſche eichowanje ponižiła. Prěni dźěł próſtwy njeje wuſpěcha měł, druhi dźěł pak wo poniženju płaczińy je ßo wyſchnoſczi k roſpomnjenju pſchipokaſał. W bližſchim cźaßu ßo tež żeleſniſke petizije wuradźa. Twarſki namjet noweje żeleſnizy ſ Wósborka do Radworja ßo najſkerje tajki pſchiwoſmje, kajkiž je jón wyſchnoſcź ßejmej pſchepodała. Druha ważna próſtwa, żeleſnizu wot Rakez hacź k krajnym mjeſam natwaricź, ma mało nadźije na wußłyſchenje, hacź runje je tale żeleſniza nuſna a ważna.

— Sakońſki nacźiſk wo wobhładanju rěſneho mjaßa, kotryž je wyſchnoſcź khèżorſtwowemu ßejmje pſchedpołożiła, je we wubjerku zyle hinaſche wobliczo dostał. S wopředka ßu ßo poſtajenja ſa pſchiwoženje zuſeho mjaßa, woßebje amerikanſkeho, wjele krucźiſche ſcźiniłe, ſo njebudźe ßo wjazy amerikanſke mjaßo ſ tajkimi hromadami bje wſcheho pruhowanja pſchiwoſycź móz. S prěnja je to mjaßo huſto doſcź nakażene a ſ druha naſche ratarſtwo pod tym cźerpi. Alle tež dźiwajo na wobhładanje pola naſcheho ſarěſaneho ſkotu je ßo wubjerk na druhe ſtejniſchczo ſtajił, hacź wyſchnoſcź ſaſtupowaſche. Wyſchnoſcź ßebi żadaſche, ſo ma ßo wſchón ſarěſany ſkót wobhładacź, tež tón, kotryž ſchtó ſa ßwoju domjazu potrjebu ſarěſa. Tole poßlednje poſtajenje ſakońſkeho nacźiſka wubjerk pſchijał njeje, ale je wjele bóle ßo ſa to wuprajił, ſo dyrbi w domje ſarěſany ſkót, kotryž ßo tež w domje ſjě, wot ſjawneho wobhładowanja wußwobodźeny bycź. Khèżorſtwowy ßejm ma poßlednje ßłowo prajicź, ale najſkerje ßo wobſamknjenjam wubjerka, kotryž ßo ſe ſapóßłanzow wſchitkich ſtronow ſeſtaja, pſchiſamknje.

— Bohu żel ßu poßlednje dny ſrudne powjeſcźe ſ Afrikanſkeho bitwiſchcźa pſchinjeßłe. Burſki general Kronje dyrbjeſche ßo pola měſta Kimberley podacź a bu ſajaty. Burjo ßu tež wobłehnjenje druhich měſtow puſchczili. Tele wobłehnjene měſta dyrbjachu wot nich dawno dobyte bycź, prjedy hacź Jendźelczenjo ſ wjetſchimi hromadami wojakow do Afriki pſchińdźechu. Dobyta wſchak wójna hiſchcźe ſ molom ſa Jendźelczanow njeje. Pſchetož burjo ßo nětko do ßwojcho kraja wróczo ſcźahnu, a ßwoje mozy ſjednocźa, ſo bychu Jendźelczanam krucźe napſchecźiwo ſtupili. Duž njepuſchczmy nadźiju, ſo dobra ſprawna wěz dobudźe pſchecźiwo njeprawym po pjenjeſach laczným poſtupowanju ßebicznych a hordoſtnych Jendźelczanam.

Wuprajenja Bjedricha Wylema III.,

pruſkeho krala, 1797—1840.

Schtożkuliž ßym kraßneho w żiwjenju wohladał a kelkożkuliž rjaneho ßym w knihach ßławnych ſpißacźelow cźitał, mi bywa tola ſtajnje cźiſcźe hinak wokoło wutroby, hdyž ja nutrnje ßwjate pißmo cźitam. Tam duwa cźiſcźe woßebity duch wěſtoſcźe a roſßudźenoſcźe, měra a pokoja. Tehdom ßo wuſběhnjeſch ſe wſchitkich małych a wulkich ſtaroſcźow żiwjenja, wſchitko zyle hinak wobhładujeſch a ſańdźeſch do dobrych a wokſchewjazych myßlow, bywaſch krucźiſchi ßam pſchecźiwo ßebi a miliſchi pſchecźiwo druhim. — Kóżde ßłowo je wěrnoſcź, a kóżda krótka ßada wobſamkuje ßwět połny myßlow w ßebi. — Khryſtußowe prědowanje na horje, o mój Bożo, kajki pokład, wjazy mudroſcźe na mało kopjenach wopſchijujo, hacź wſchitke knihe druhich nakładnikow hromadźe.

Wy ßebi myßlicź njeßmjecźe, ſo ja jenoż po ſwucźenju k ßwjatemu wotkaſanju du. Tež jako ßame ſwucźenje ßo njeby porokowacź mohło; pſchetož ßu tež dobre, khwalobne ſwucźenja. Alle ßwjata wěz mi wyſche ſteji, wona mi njeje waſchnje zyrkwje, wona je mi naležnoſcź wěry, wutroby a żiwjenja.

Schtóž je kſcheſcźijan ſ pſcheßwědcźenjom, temu je pſchißłuſchnoſcź, cźeſcź a radoſcź, wuſnacźe ßwojeje wěry do Khryſtußa ſjawnje wotpołożicź a dyß a dyß wobnowicź, ſo by ſ tym wutrobu poßylnił. Wſchitko, ſchtož ßo njeczini, woßłabnje. Nuſne je, ſo ty w cźiſchcźeńzy żiwjenja, wot tyßaz wězow wabjeny a ſaßo wotſtorcźeny, tam a jow torhany, roſpróſcheny a woßłabnjeny, ſaßo ßam k ßebi, pſchińdźeſch. Pſchińdźeſch-li pak ßam k ßebi, potom dyrbiſch něſchto wyſche a lěpſche měcź, hacź ßam ßo. Ja niczo njeſnaju, ſchtož ſpróznu duſchu tak wokſchewi hacź pobożne ſhrabanje, ßwjecźenje ßwjateje Božeje wjecźerje, hdyž je wutroba pódła. Zane naprawjenje njeje, pſchi kotrymž byſchtej bójſke a cźłowſke tak nutrnje ſjednocźenej byłej, kaž tam.

Tafle.

Jaßna a pſchecźelna je dołha ſala khorych. Tu ſteji wyſche hłowy mała tafla ſ jejnym mjenom a ſtarobu a ſ pſchikrótſjenym, zuſym mjenom jejneje khoroſcźe. Alle jejna khoroſcź ßama trajeſche hižo dołhe lěta a wona je ſnutskownje zyle ſnata ſe wſchěmi ßwojimi hłubokimi boloſcźemi. Tafla tak rjez ſ jejneho żiwjenja wuſtupuje, kaž ruka ſ papjerku, na kotrejž ſteji, hdźe je ſ njej pſchiſchła.

Wjazy hižo na tej tafli ſteji, kotruž mam wot khoreje we wotrobje a kotruž cźitam, hdyž tu pola njeje ßedźu a na kotruž nowe pißam, hdyž ſ njej powjedam. Srudobu, żedźenje a nadźiju tejele khudeje ßotry drje ja lěpje ſnaju hacź lěkarjo.

Hiſchcźe wjazy ſteji na tej tafli, kotruž khoreje cźeta na druhim boku kóża w ßebi njeße. Něſchto ja wo tym ßłyſchach. Sswójbne wobſtejnoſcźe ßu jara ſrudne byłe. Nan, wopiłz, je khoru dźowku hidźił, a macź je ju jenoż ſkradźu w khorowni wopytacź ßměła. Nan je ßo wobwěßnył, a macź je bórſy po tym wumrjeła.

Hiſchcźe wjazy na tafli ſteji, kotruž khora ßama wo ßwojim żiwjenju w ßwojej wutrobje njeße; ach, w jejnej wutrobje, kotrejž dla ßo khora pſched krótkim wulkej liczbje lěkarjow pokaſa. Jejna wutroba je něſchto wurjadne. Wona je a pukozy na prawym boku. Prawy bok płuzow je prjecź a wutroba je ßo po něczim tam ſcźahnyła. Kak w tej wutrobje huſto ſadwělowanje ſ wěru wojuje!

Najwjazy a najważniſche wo tutej cźerpjenzy ma Knjes Jeſuß na ßwojej tafli. Wón na nju huſcźiſcho hlada, hacź cźłowjekojo. Wón huſcźiſcho pſchińdźe, hacź lěkarjo a pſchiwuſni. Wón tež hłubje hlada, ſchto jej je. Wón duſchi pomha.

Hdyž ßebi khora na druhich cźłowjekow myßli, kiž niczo wot teje ſrudoby nimaja, kotruž wona njeße, ſchto jejna wutroba praji? Ach, wona je w ßwojich, cźeźkich boloſcźach tola Jeſußowu wutrobu hižo tak horzu pſchi ßebi cźuła. Wona drje ſe ßylſami luboſcźe praji: „Knjeże Jeſu, hdyž ja jenoż tebje mam! Hdyž moje żiwjenje, kotrež mi hiſchcźe woſtanje, niczo wjazy njeje hacź żedźenje a wołanje po tebi a twojim wumoženju: ſchto móże lěpſche bycź a ſchto mózu ßebi lěpſcheho popſchecź?“

Kſcheſcźijanſke żony.

Najrjeńſchi pſchikład njeßebicźneje wopomniweje luboſcźe ßo nam w bibliji wo jenej żonje powjeda. Najrjeńſchi pſchikład ßłużazeje luboſcźe w bibliji rěcźi wo żonje. Najrjeńſchi pſchikład wo mozy modlitwy nam żona da. Wopor běſche ſcherpatka wudowy. Służaza luboſcź běſche żałbowanje teho ſbóžnika w Bethaniji. Modlitwa běſche modlitwa macźerje ſa ßwoju khoru dźowku. Żenje tón ſbóżnik ßłowo rěcźał njeje, kotrež bychu wjetſche pſchipóſnacźe wopſchijałe, hacź te ßłowa, kotrež wón k tamnym tſjom żonam praji. Wo ſcherpatzy wudowy rjekny wón: „Wona je wjazy do Božeho kaſchcźa położiła, hacź wſchitzy!“ Wo Mari pak rěka: „Wona je cźiniła, ſchtož je ſamóhła!“ a k Kananicźiſkej macźeri, kotraž proßy, rjekny wón: „O, żónſka, twoja wěra je wulka! Tebi ßo ſtań, kaž ty wěriła ßy!“

Njedyrbjałe tele pſchikłady kſcheſcźijanſkeje żonjazeje myßle we wſchěch cźaßach żony pohnucź, ſo bychu cźiniłe, ſchtož ßu tamne żony cźiniłe, ſo bychu doſtałe, ſchtož ßu wone doſtałe?

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Minakalſkeje woßady: . . . . . 5 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Smolerjez knihicźiſchcźeinje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 11.
18. měrza.

Lětnik 10.
1900.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Oculi.

Efesiskich 5, 1. 2.

„Czińcźe po Bohu, jako lube dźěcźi, a khodźcźe w luboscźi, jako też Khrystuß naß je lubował a je ßo ßam ßa naß, ßa dar a wopor, Bohu k ßłódkemu wonjenju."

Jara ważna wěz je ßa kóždeho człowjeka wobkhad ſ druhimi człowjekami. Teho dla steji pschi saſtupje do ßwětneje hiſtorije Boże ßłowo: „Dobre njeje, ſo człowjek ßam je" a ſ tym je wuprajene, ſo je człowjek k towarſtwu ſtworjeny, ſo Boże wotpohladanje je bycźe człowjeſtwa, roswicźe człowjeſkeje ſchlachty. Tak też móhł rjez wyſche kolebki kóždeho nowonarodźeneho dźěſcźa pißane ſteji: „Dobre njeje, ſo je człowjek ßam." Bjes towarſtwa dyrbjał człowjek ſańcź a ſawutlicź; pschetoż ßmy na dawanje a branje ſałożeni. Czim wjazy rukow człowjek ma k branju wot druhich a k ßobudźělenju druhim, czim bohacźiſche ßo czini jeho żiwjenje. Ale czim mjenje człowjek ſamóże wot druhich ßłyſchecź a ſ druhimi rěczecź, wot druhich wuknycź a druhich wuczicź — njech ßo to ſtanje ſ hordoſcźu abo ſ lěnjoſcźu — czim ßamotniſchi a khudſchi ram steji a je w ſtraſche, zyle ſawutlicź, wuſkhnycź a wotupicź. Wſchak praji hižo Boże ßłowo: „Nóż wótſi nóż a muż ßwojeho bližſcheho." (Pſchiß. 27, 17.)

Teho dla je wobkhad ſ druhimi człowjekami jara ważna wěz. Je pak też cźeżka wěz, jón ßebi płódny czinicź a pschezo to prawe trjechicź, wſchelake ſtrachi pschewinycź a żohnowanje ſapſchimnycź, kotrež Bóh nam w nim dacź chze. Teho dla je ßwj. Pawołowe roswuczenje wo tutej należnoſcźi, ſo mamy ßebi Boži wobkhad ſ nami ſa ſnamjo a pschikład naſcheho wobkhada ſ człowjekami wſacź, nam dźenßa jara witane.

„Czińcźe po Bohu jako lube dźěcźi!" Wón je nam dawno ßam czinił, ſchtoż nam każe druhim czinicź. Teho dla rěka zyłe potajnſtwo wobkhadźenja ſ człowjekami ſa kſcheſcźijana ſ krótka tak: Każ Bóh mi — tak ja bližſchemu! Ale je ſnate, ſo naturſki człowjek, ßebicźiwy ma zyle druhe heßło, a to też ſ krótka rèka: Każ ty mi, tak ja tebi! To je póhanſka mudroſcź, to je złonikowa pſchecźelnoſcź, jako tón Knjes praji: „Pſchetoż hdyż wy lubujecźe tych, kotſiż waß lubuja, kajke myto wy ſmějecźe? Njeczinja to też złonizy? A hdyż wy ßo jeno pſchecźiwo waſchim bratram luboſnje ſadźerżicźe, ſchto wy woßebneho czinicźe? Njeczinja też tak złonizy? Teho dla dyrbicźe wy dokonjeni bycź, runje jako też waſch Wótz w njebjeßach dokonjany je." Duż dyrbi tón wſchehomózny Bóh ßam naſch miſchtr bycź, wot kotrehoż wuknjemy, ßo k człowjekam prawje ſadźerżecź. Najwjetſchi ſadźěwk pak tak derje mjes nami a druhimi człowjekami, każ mjes nami a Bohom ßu naſche hrěchi. Pſchetoż każ naß niczo wot Boha njedźěli dyżli hrěch, tak też wobkhadej ſ człowjekami niczo tak mózne njewobara, khiba hdyż jedyn ßo na druhim pſchehrěſchi. Teho dla „budźcźe jedyn k druhemu dobroczińwi, miłoſcźiwi a wodajcźe ßebi, jako też wam Bóh w Khryſtußu je wodawał". Pſched Bohom njemóżemy

žiwi bycź, khiba ſo nam wſchĕdnje a bohacźe hrĕchi wodawa, tak też ſ naſchim bliżſchim njemóżemy žiwi bycź, khiba ſo bychmy wſchĕdnje a bohacźe wodawali — hdyž nuſne je ßydomdźeßacź krócź ßydom krócź.

Chzeſch-li pak tutón Boži wobkhad ſ nami w jeho zyłej pyſchi a ſajimazej rjanoſczi widźecź, dha pohladaj na Khryſtußa. W nim je nam woprawdźe ſeſkhadźała pſchecźelnoſcź a luboſcź Boha naſcheho ſbóżnika. Dokelž wón, w kotrymž połnoſcź teho bójſtwa cźĕlnje pſchebywaſche, prajicź, móżeſche: „Schtóž mje widźi, tón widźi teho Wótza, teho dla je jeho zyłe khodźenje wocźĕlnjeneje luboſcźe Bożeje k nam, teho dla może Pawoł dale wopominacź: „A khodźcźe w luboſczi, jako też Khryſtuß naß je lubował a je ßo ßam ſa naß podał ſa dar a wopor Bohu k ßłódkemu wonjenju.“ Jow widźiſch ſjawnje Boži pſchikład: Kaž Khryſtuß mi, tak ja tym bratram! Luboſcź, ßebje ßameho podawaza, woprowaza, do ßmjercźe khodźaza luboſcź — to je potajnſtwo Kryſtußoweho khodźenja, to je to ſnamjo, kotreż je wón nam woſtajił, ſo bychmy ßlĕdźili po jeho ſtopach.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwĕrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 4. ſtaw.

Kak je ßebi móhł Kainowy narod cźeſcź dobycź, ſo je poſtupował w ſeńſkej kulturje? Teho dla, dokelž bĕſche ßo narod, kotremuž bĕſche ßo Boże ßlubjenje doſtało, ſe ßwĕtom roskoril; teho dla, dokelž ßo tutón narod wo ſnutskowneho cźłowjeka ſtaraſche, tamny pak jenicźzy na ſwonkowne hladaſche; teho dla, dokelž mĕjeſche tutón ſ Bohom poklad ßwojeje wutroby, domiſnu ßwojich myßlow, ſaměr ßwojich ſkutkow a waſchnjow, tutón pak je jenicźzy ſa to žiwy, ſchtož je widźomne a ſchtož lóſchty ſbudźuje, a ſo by tak ßwoje bĕdne, puſte a njemĕrne žiwjenje wobohacźił, porjeńſchił a wobkrucźił. Wſchĕ cźłowſke ſtawiſny wobkrucźeja nam, ſchtož hižo na ſpocźatku wſchĕch ſtawiſnow ſpósnajemy: kultura roſſchĕrjuje a poſbĕhuje ßo ſe ßamej měru, kaž cźłowſke ſdalowanje wot Boha pſchibywa.

A Lamech bĕſche hordy a wjedźeſche ßebi wjele na wunamakanja ßwojich ßynow, też bĕſche ßo jemu dar doſtał, dar pĕßnjeŕſtwa. Duž dźeſche k ßwojimaj žonomaj, k Adźe a k Zilli, jim pĕßnicźku ſpĕwajo, kotruž bĕ Thubalkainowemu wunamakanju, mecźej, poßwjecźił: Wój Lamechowej žonje, poßłuchajtej na mój hłóß, kedźbujtej na moje ßłowa. Ja ßym muža ſabił k mojej rani a młodźenza k mojej módreńzy; — bych-li ja też muža, mi naraženeje rany dla abo młodźenza, mi naraženeje módreńzy dla ſaraſył: ſ khmanym mecźom, kajkiž tu w rukomaj dźeržu, ſminu ßo krwawnemu wiecźenju, kotreż mje móhło teho dla dokhwatacź, lĕpje, hacź Boža ruka naſcheho wótza Kaina ſchkituje.

Kaina dla budźe ßo ßydom krócź wiecźicź nad tym, kotryž by traſch jeho ſabił, ale Lamech budźe ßo ßam ſe ßwojim mecźom ßydom a ßydomdźeßacź krócź wiecźicź nad kóždym, kotryž ßo na njeho ſaměri.

Hebrejſzy njeſnaja w ßwojej rĕcźi žanu pſchitomnoſcź. Teho dla ſda ßo jim w profetiſkej, pĕßnjeŕſkej, hordej, rjekowſkej rĕcźi pſchichodnoſcź ſtajnje hižo minjenja. Lamech bĕſche tak wſcho hižo wuſkutkował, ſchtož ßebi ſe ßwojej wulkej hubu ſkóncźnje cźinicź dowĕri. Prĕni baßnik na ßwĕcźe bĕſche womłodźeny ſchĕdźiwz, rjek ſe ßłowami, kotryž ßo ßam khwaleſche, ſpĕwaŕ ſkutkow, kotreż njebĕſche dokonjał, ſ kotrymiž pak chzyſche ßo pſched ßwojimaj žonomaj khwalicź, a tak hižo bĕſche dokonjał.

S mordaŕſtwom ſapacźnu, ſ mordaŕſkim ſpĕwom ſkóncźa ßo ſtawiſny Kainoweho naroda. Hižo na 7. ſtawje je wſcho ſabyte, pohłuſchene a potepjene ſ piſkanjom, ſ wjeßelom, ſ lóſchtnym žiwjenjom, ſ debjenjom a pychu. Poklecźe ßamolutkoſcźe je ßo powrócźiło do měſchcźańſkeho žiwjenja, poklecźe njewobſtajnoſcźe do pucźowańſkeho žiwjenja, ſłe ßwĕdomje do rjekowſkeje khrobloścźe; a dopomnjecźe na poklecźe, wótzej nĕhdy wuprajene, je podłožk Bohahanjazeho cźucźa.

IV. Schtucźka 25 a 26. Sa ſabiteho Habela doſtanjetaj Hadam a Jĕva ſarunanje: Setha; tutón je ſ wótzom naroda dźĕcźi Božich, kotſiž we wĕrje wutraja.

Pſches Habelowu ßmjercź bĕſche ßo Hadamowa ßwójba do połojzy ſaniczika; a teho dla mĕjeſche ßo pſchiſporjenje cźłowjeſtwa ſ nowa ſtacź. Bóh pak wobradźi Hadamej a Jĕvje tſecźeho ßyna, a Jĕva mjenowaſche jeho mjeno Seth, abo po ßerbſki: ſarunanje; pſchetož wona dźeſche: Bóh je mi druhe ßymjo, ſpocźatk noweho potomniſtwa, dał ſa Habela, kotrehož je Kain ſabił.

A Sethej ßo w mandźelſtwje ſ jenej ßwojich poſdźiſcho narodźenych ßotrow też ßyn narodźi a mjenowaſche jeho Enoß, to je: bĕdny cźłowjek. Mjes Kainowym rodom knježeſche ſaßakloſcź a khrobloścź; nad Sethowym pak knježeſche cźucźe cźłowſkeje njemozy a bĕdnoſcźe. Kainowy ród ſałoži prĕnje měſto a bĕſche wulki we wunamakanjach a we wutworjenju ßwĕtnych rjemjeſlniſtwow a wumĕlſtwow, a ſałoži tak kraleſtwo tuteho ßwĕta. W ßamym cźaßu počachu w Sethowym rodźe prĕdowacź wo Knjeſowym mjenje. Dotal bĕchu jenotliwe ßwójby bjes poſtajeneho waſchnja Bohu ßłużiłe; nĕtko pak wobtwjerdźi a wobkrucźi ßo ſjawna Boża ßłużba wſcheje woßady po poſtajenym rjedźe a ſ pſchipósnatym waſchnjom.

W Knjeſowym mjenje woni prĕdowachu; ſ tym ma ßo woſnamjenicź wſchĕ Bože ſkutkowanje, ſ kotrymž je ßo cźłowjekam jako ſtajnje pſchitomny wopokaſał.

5. ſtaw

poda nam pokaſać naroda ſtarych wótzow wot Hadama hacź do Noacha.

I. 1. a 2. ſchtucźka. Nam ſpocźatki cźłowſkeho naroda a ſpocźatki wobeju cźłowſkeju ſtronow, do kotrejuž je ßo cźłowjeſtwo ſchcźĕpiło, podawſchi, ſabĕra ßo naſcha rosprawa najprjedy ſ Božim prĕnim ſtworjenjom, ſo by tak rjad naroda teje ſtrony pſchihotowała, we kotrejž je ßo towaŕſtwo ſ Bohom wobkhowało, wobkhowało pſchecźiwo mozy hrĕcha, ßo dźeń a hroſniſcho wupjerawſchi, pſches wĕru do Božeho ßlubjenja.

To ßu knihi abo ſapiſki wo Hadamowym narodźe, wo tej ſtronje cźłowſkeho naroda, kotraž mĕjeſche ßo k Bohu, a kotruž Bóh pſches pokhoſtanje jeho hnady poſtajenemu kónzej napſchecźiwo wjedźeſche, hdyž ßo mjes druhimi cźłowſkimi ſtronami bjesbóżnoſcź ſchĕrjeſche, a ßo woßebje mjes Kainowymi potomnikami prawdźite pohanſtwo wutwori. Bóh cźłowjeka ſtworiwſchi jeho k Božej podobnoſcźi ſcźini.

A ſtwori jeju muſkeho a žónſku a požohnowa jeju, a mjenowaſche jeju cźłowjek, po hebrejſkej rĕcźi: Hadam, tón kotryž je ſe ſemje ſtworjeny, w cźaßu, w kotrymž bĕſchtaj ſtworjenaj.

Rĕcź ßwjateho pißma je cźłowjeka po ßwojim ſeńſkim bycźu pomjenowała. Sajimawe by mi było, móhł-li wot naſchich rĕcźeſpytnikow ſhonicź, ſchto mjeno cźłowjek, ſ kotrymž ßłowjanſke narody cźłowjeka woſnamjenja, po ßwojim korjenju praji.

(Pokracźowanje.)

Wſchitko ſłote.

I.

Holanſki muźik w lĕßu, woßrjedź kotrehož bĕ ſtara praſchiwa khójna, drjewo puſchcźeſche. Do teje bĕ ßo ſahe rano dał, rubaſche dołho do njeje, a tola ju njepodruba. To bĕſche, jako by ſdónk ſaßakły był. Wĕ ßo, do tajkeho ſtareho ſchtoma żeleſo cźeźko dźe. Tu pak bĕ hórje hacź hewak, podobnje jako by nĕkajki duch nĕſchto naczinił.

S mjerſanjom rubaŕ ßekeru puſchcźi a ßebi pót ſetrĕ, kiž pod ſtarej cźapku ſ cźoła cźecźeſche. „To rubam a rubam, a rjap ßo mi hórſchi, a ßekera mi nihdy njeńdźe, jako by nĕkak ſkuſłane było.“

Tak mórcźo ßo do mócha ßynywſchi, ſlehny ßo ſ khribjetom na ſpiecźiwy ſchtom, ſo by wotpocźnył. Tu ſtonaſche wótſje: „Kak ma ßo tola khudy muž na ßwĕcźe ſło! Schto maſch tu dźeń jako dźeń? Stanywſchi ſ łoża hacź do ßlepeje cźmy ßo pſchahaj a drĕj. Dźeń wote dnja nimaſch niczo druhe hacź kißalu robotu ſe ßuchim khlĕbom! So by tola też ke mni ta ßonina pſchiſchła, kiž ludźi, kaž praja, ſbożownych cźini.“

Lĕdom bĕ tak wupowjedał, dha ßo jemu też dźiwiza, knjeni nad lĕßach, ſjewi, wo kotrejž bĕſche na pſchaſach ßłyſchał, kak je

wona někotrehožkuli khudeho cžłowjeka ſ bohatymi darami wobdariła.

Na běłych kudźerjawych włoßach měješche wona ſłocżany wěnz, a ßuknja ſe ſeleneho ßomota bě ſe ſłocżanym paßom wopaßana. W prawizy dźerżeſche ßłěborny prok, a na boku wißaſche ßłěborny kunk ſ kłokami.

Wbohi muž ßo ſtróži, jako ſ kłokom tſěleny. Wón móżeſche lědom dychacź, a ſpóſchenej wocži kaž płużnej koleſzy na tajke ſpodźiwne ſjewjenje hladaſchtej.

Wón ßedźeſche kaž němy. Wona pak ſ lubośnym hłoßom dźeſche: „Kaž ßy ßebi mje żadał, tu ßym. Dha powědź mi nětko, na cžoż cźi dźe. Khroble ßebi wuproſch, ſa cžimž cźi wutroba ſteji. Radlubje cźi po woli dam. Ale wużiwaj roſom a njeproſch kaž błudny!“ — Duž ßebi wón rucże rosmyßli.

Stanywſchi ſ mocha wſa kożanu cžapku ſ hłowy, ßo pokłoni a wotmołwi wjeßeły: „Miłoſcźiwa knjeni, dha njech je ſe ſłota wſchitko, cžehoż ßo dótknu!“

Na tajke ßłowa ßo jeje ßwěcžate rjane wobliczo ſmucźi a ſe rta jej ſchkropawy hłóß wuńdźe: „Hłupiſcho njemóhł ßebi proßycź, ßo hnydom dohladaſch. To budźe wſcho hinak, hacž ßo cźi błudnemu ßoni. A kaž ßlubich, cźi po twojim żadanju dam.“

To prajiwſchi, ßo wona jemu ſ wocžow ſhubi.

II.

Naſch holan hladaſche dołho na tu ſtronu, hdźež bě ta rjana żona ſchła. Potom, jako by zyle pſchi ßebi njebył, rjekny: „Je to wěrno? Abo ſeſda ßo mi? Njebě to někajki lubośny ßónczk? Mjerſaza to ſchkoda, ſo ßo woprawdźe tak nima, kaž ßo mi ſjewi. A nětko, Januſcho, pſchimaj ßo gratu, a daj ßo ſ nowa do teho ſchtomiſka!“

Duž wſa ßekeru do ruki. A ſchto bě ßo ſtało? Hlaj, ta běſche wjele cžežſcha hacž prjedy.

„Schto ßo to njeczini? Hłupa ßekera, pſcheczo mi ſ dobom tak cžežka do rukow pſchińdźeſch? Wjercźi dha ßo mi hłowa, abo ßy woprawdźe do ſłota pſcheſchła.“

Haj, ßekera bě zyle ſłota. Ale budźe ta drjewo rubacź? Ně, wona njecha hicź. Skoto njeje worzł. Hižo wot prěnjeho rubnjenja bě ßo jemu ſahorka. „Ale ſchto wo to?“ — dźeſche wón — „ta dźiwiza njeje mi khała. Nětko mam ßekeru ſ luteho ſłota. Tu pſchedawſchi ſměju pjenjes doſcź. To móhł mi kować ſa nje wjele ſtow worzłowych ßekerow nadźěłacź. Ale cžeho dla bych jich telko chzył? Najebacź cžežkeho gratu. Njejßym dha bohaty muž? Wohlej ßo tola do drjewaŕſkeje drějenzy! Wot nětka móhł lěnjeho paſcź, by-li ßo mi to chzyło!“ Hdyž takle rěcžeſche, cžujeſche ßo hłódny, dokelž bě cžaß k ßwacžini.

„Cžakaj mój brjuſchko“ — praji Januſch — „hnydom cźi dam. Ale njewoſmi mi ſa ſło, ſo cźi dźenß hiſchcże niczo druhe njedam hacž khlěb. Bórſy budźe lěpje. Wot naſajtra ſměješch dźeń wote dnja mjedowe zakty a tykanz.“

Tak prajiwſchi wucźahny ſ kabata ßwacžinu, kruch cžorneho khlěba.

A kajki ſaßo dźiw! Lědom ßo cžorneho khlěba dótkny, bu tón żołty a cžežki kaž żeleſna dula. Hlaj wſchak, khlěb bě ßo do ſłota pſcheměnił.

O ſboże, o ſboże! Kajke to bohatſtcho, najlubſchi tola! Lěpje ßo ſměju hacž pan na hrodźe, kiž pośpochi pjecžeń a tykanzy jě. Tola chzył nětkole pomaſku ſa lubo wſacź; hlaj, żołdk ſ hłodom tak ſkorži.“

Hiſchcże to dorěcžał njebě, żadaſche ßebi ſchija picź.

Wón ßebi ſ rěcžki horncžk wody naczěri, ßebi wěſchcżo: Wot jutſiſcheho dnja njewoptam żaneje wody. To ſměju lute piwo a wino kaž knjes.“

A ſchtó by ßebi myßlił? Tſecźi dźiw: hornyczk bu ſłoty a tež naczěrjena woda bu ſłota. — Ale ſchtó móhł tu picź?

III.

W żiwocże korcżeſche ſnjemdrjeny hłód, a w ſchiji ßyczeſche ßurowy woheń. Tajkeho njebě Janu cžaß żiwjenja měł. Wutroba jemu rżeſche kaž ſtſchaßeny měſchk, a huba tſchepotaſche.

„Sto pomha, ſo ßo mi w rukomaj wſchitko ſłocźi? Schto pomha zyke ſłoto? Schto budu jěſcź, ſchto picź? To budźe żałoßna ßmjercź!“

Do ßmjercże hłódny a laczny ßo do wrjoßa waliwſchi ſtyſknje ſtonaſche: „Sebjeŕ tola djaß to ſłoto! Tón ſmij ſłota je mje jenoż ſaßlepił a ſawjedł. Ta dźiwiza njeje wopaki měła, hdyž je ſła była, ſo ßym ßebi takle kopołſzy proßył. Kajki běch pſchemėnk! Ach, hdy by tola dźiwiza pſchiſchła a zyke ſłote njeſboże wſała. Budź proſchena, ßmil ßo a pój!“

A lědom bě wurěcžał, tu wona bě a żelniwje pocża: „Hlaj wſchak hlaj, ty hłupa hłowa! Njejßym cźi radźiła, ſo dyrbiſch roſuma wużiwacź, prjedy hacž proßyſch. Kak błudne tola wy cžłowjeſke ſtworjenja ſcże, ſo wſchón ßwět ſa ſłotom ßwita a rži. Schtoż ßy ßebi nadrjebił, wulapaj nětk. Ale mi je cże żel, a duž tebi na pomoz du. Jenu próſtwu chzu cźi hiſchcże dowolicź, ale potom żanu wjazy. Wużiwaj roſuma! Schto dha by chzył?

Wón ſ dybawym hłoßom a ſe ßuchej ſchiju wotmołwi: „Njech je bożedła ſaßo wſchitko pſchi ſtarym. Radlubje chzu cżežu a khudobu ſnjeſcź a ßo ſ khlěbom a wodu ſpokojicź. Jenoż ſłotowe cžinki wote mnje wſmi!“ Na tajke ßłowa ßo wona poßměwkny.

„Duž dha kuſło njeſbożowneho ſłota wot tebje woſmu. Khlěb woſtanje khlěb a woda budźe woda. Jenoż ßekera woſtanje ſłota, kajkuż ju maſch. Tu ſłótnikej pſchedaſch a ßebi ſa to lěpſche wěży kupiſch.“

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Dokelž njeběchu woßebiteje powjeſcże ſ Lipſka doſtali a wot ſtudowazych ſe Sakſkeje hiſchcże żadyn w duchownſkim pruhowanju ſtejecź njemóżemy, ßmy w powjeſcźi wo duchownſkim pruhowanju w Lipſku piſali, ſo żadyn Serb pódla był njeje. Tale powjeſcź pak ma ßo porjedźicź, dokelž je ßerbſki ſtudowazy ſ Pruſkeje w Lipſku ßwoje ſtudije a tam ßwoje pruhowanje cžinił. Je to knjes Felikß Räda, rodźeny w Sslepom. Wón je ßwoje kandidatne pruhowanje jara khwalobnje wobſtał.

— Sańdźenu wutoru ßu ßo maturitatne pruhowanja na Budyſkim gymnaſiju ſkónczikle. 22 ßo na pruhowanju wobdźěli a wobſtachu. Mjes nimi ßu tſjo Serbja, Feodor Fiedler ſ Budyſchina, Khorla Röſeberg ſ Budyſchinka a Arthur Gólcź ſ Rakez. Prěńſchi chze ſtare rěcże, poßleńſchaj duchownſtwo ſtudowacź.

— Próſtwy wo żeleſnizach w ſakſkim ßejmje ßu ßo wot wubjerka wuradźikle. Wjetſchi dźěl próſtwow je ßo ſacźißnył. Mjes tymi, kiž ßu ßo wyſchnoſcźi k rospominanju pſchepodałe a ſ tym nadźijomnje na pſchichodny ßejm k pſchiſwolenju pſchińdu, njeje żana ſ naſcheho wokrejßa. Wyſchnoſcźi k wjedźenju pak je ßo pſchepodała twarjomna żeleſniza ſ Rakez do Wojerez. Daletwar żeleſnizy ſ Radworja do Kinsbórka. To pak ma hiſchcże dobre pucże, prjedy hacž ßo wam tež natwarja.

— Sa noweho primarija w Kamjeńzu je ßo na měſto dotalneho, kiž 1. haprleje na wotpocżink dźe, dotalny kapłan Graf w Kamjenizach wot tamniſcheho zyrkwinſkeho prjódkſtejicźeŕſtwa wuſwolikło.

— Hdyž dyrbjachu ßo hižo w Budeſtezach ſ tej myßlu noßycź, ſo dyrbja tam wulku nowu ſchulu natwaricź, kotraž by wot ſchulſkeje woßady wulke pjenjeżne wopory ßebi żadała, je nětko nadźija, ſo ßo Budeſcźanſka ſchulſka woßada teje cžežkoty ſminje. Dźěcźi ſ Bělcżanſkeje wokolnoſcże dyrbjachu tež hacž dotal do Budeſtez do ſchule khodźicź. Nětko pak ßu ßo tamniſchi wobydlerjo ſ próſtwu na wyſchnoſcź wobrocźili, ſo by ßo w Bělcżezach nowa ſchula natwariła. Tale próſtwa, kaž ßłyſchimy, njeje bjes nadźije. K temu ßu ßo tež wuhlady ſa natwarjenje katholſkeje ſchule polěpſchikle. Katholſka ſchula je tam ſawěſcże jara potrjebna, dokelž je wulki dźěl dźěłacżerjow w Hajniczanſkej fabrizy katholſkich. — S wulkej radoſcźu ßłyſchimy, ſo ßerbſki wucżeŕ, kotryż je pſched nješchto lětami do Němzow ſchoł, ßo ſaßo do Serbow wróci. To je knjes wucżeŕ Khěżor, kotryż běſche hacž dotal ſ wucżerjom w Draždżanach. Wón je wucżeŕſke ſaſtojnſtwo w Budeſtezach pſchijał. To je jara khwalobne, ſo je ßo w zuſbje ſaßo na Serbow a naſchu wulku wucżeŕſku nuſu dopomnił a ßo ſaßo k nam wróczi. Jeno ſo by jeho pſchikład naßlědnikow namakał; pſchetoż liczba ßerbſkich wucżerjow w Němzach ſkutkowazych je jara wulka. Wěrno wſchak je, ſo maja wucżerjo w měſtach lěpſche dokhody. Po nowym dokhodnym ſakonju pak je ßo ſa nich ſtejniſchczo polěpſchikle, ſo móże derje na wßach wostacź. Wopomnicź ßo tež dyrbi, ſo je żiwjenje w měſtach wjele drózſche. Hdyž ma ſchtó w měſcże woprawdźe 300 hriwnow wjazy hacž na wßach, wón ſ tym ſ molom hiſchcże lěpje njeſteji. Nimo drózſcheho żiwjenja je ſ wjetſcha wobydlenje drózſche, hacž wobydleńſka podpjera. A ſchto dyrbi ſ naſchich ßerbſkich ſchulow bycź, hdyž wucżeŕſka nuſa dale pſchibjera? Se ſeminara wjazy doſcź ßerbſkich wucżerjow njepſchińdźe, ſo bychu ßo wuprózdnjene ßerbſke wucżeŕ-

ſke měſta wobßadźicź móhłe, a hdyž ßu młodźi wucźerjo druhe pruhowanje wobſtali, ßo jich wjele do Němzow poda. Lětßa jenož dwaj Sſerbaj na Budyſkim ſeminarje kandidatne pruhowanje cźinitaj a w druhej rjadowni je pjecźa jenož 1 Sſerb. Duž dyrbi nam pſchichod naſchich ßerbſkich ſchulow wutrobu cźežku cźinicź.

— Knjes wucźeŕ Wicźas w Khwacźizach ßo jutry na wotpocźink poda. Na jeho měſto ſtupi knjes Rybak, kiž budźe ſ tym nětko tež ſtatny zyrkwinſki wucźeŕ pſchi nowej Khwacźanſkej woßadźe. Druhe ſchulſke měſto je ßo wupißało a to ſ tym pſchiſpomnjenjom, ſo móža tež Němzy tole měſto dostacź. My ßo njedźiwamy, ſo ßo Khwacźanſzy Sſerbja pſches tajkele wupißanje ſranjeni cźuja, dokelž je Khwacźanſka woßada ſ najwjetſcheho dźěła ßerbſka. Ale my ßo bojimy, ſo ßo naſtawk, kotryž mamy w poßlednim cźißle „Sſerb. Nowin.“, ſe ßwojim porokom na wopacźny bok wobrocźi. Kak ßo ſchulſke měſto wupiſche, njeleži w ruzy ſchulſkeje wyſchnoſcźe, ale to je wěz ſchulſkeho prjodſtejeŕſtwa. Hdyž ßebi po tajkim ſchulſke prjódſtejeŕſtwo žada, ſo ßo wuprósdnjene měſto ſa ßamych ßerbſkich wucźerjow wupiſche, ßo to tež ſtanje.

— Wójna w Afrizy w poßlednim tydźenju pſchezo hiſchcźe buram žaneho wuſpěcha pſchinjeßła njeje. Hdyž tež Jendźelcźenjo woßebiteho dobycźa cźinili njeßu, woni tola nětko jako ſnacźi hordźakojo na wyßokim konju ßedźa. Burſki präſidenta Krüger je ßo w Jendźelſkej wopraſchał, pod kajkimi wuměnjenjemi bychu měr cźinili, ale Jendźelcźenjo ßu wotmolwili, ſo ßwobodnoſcź burſkeho ſtata pſchipósnacź njechadźa. Duž ßu ßo burjo nětko rosßudźili, ſo budźa ſe wſchej krutoſcźu ßwoju ßwobodnoſcź hacž do poßledneje móžnoty ſakitacź. Bóh daj, ſo bychu jich ſprawne próźowanja wuſpěcha měłe! Wutroby ſchcheſcźijanſkich ludow ßu jim pſchikhilene.

Wón naloži ßebi naſche boloſcźe.

„Wilemo“, praji žona k mužej, „ja ßym wócźko khětſje wot teje hłubiny wotwobrocźiła, jako runje nimo dźěchmy. Mi běſche, kaž by ſtrósbne wócźko ſ cźěmneje hłubiny hladało.“

„Ja tež prjecź pohladach,“ rjekny muž a powjedaſche ſa khwilu dale, „do druheje hłubiny. Mi ßo wutroba k naſtróženju daloko wotewri. Praſchenja ſaßo mi pſchińdźechu. Druhdy dźe mi kaž ſemje rźenje pſches naſchu wutrobu, ſo je, kaž by wutroba wjazy naſcha njebyła, a my ßo praſchamy a cźakamy, ſchto ſ nim budźe. Tele praſchenja ſ njedopjelnjenym a njewujaßnjenym žedźenjom běchu kaž hłubina we wutrobje, daloka a prósdna; a žedźenje dźěſche do hłubiny, kaž ſtyſknjwe wołanje, wo kotrymž ßo mi we wokomiknjenju ſdaſche, kaž njeby nihdy kónza namakało. Hdyž ja tajku ßmjertnu ſtyſknoſcź hižo ßam wokoło mje, ſa mnje ßameho ſacźuju: ſchto dyrbjeſche Jeſußowe cźerpjenje w Gethſemane bycź, jako ßo w jeho duſchi wopſchimowaſche a horjeſche ßmjertna ſtyſknoſcź kóždeje duſche zyłeho cźłowjeſtwa a ſtyſki jich hrěchow w ßudźe Božim? O Božo, ſchtó móže to ſapſchimnycź!“

Wěſty podłožk.

W powjedancźkowych knihach cźitach pſched krótkim ſcźěhowaze małe powjedancźko:

Pětr Güldnſtjerm chzyſche hród twaricź woßrjedź ßo ſapadowazej ſemje. Połne ßydom lět běſche ßo minyło, prjedy hacž běchu ſ podłožkom hrodu hotowi. Hdyž běſche twarſki miſchtr wucźinjenu mſdu dostał a runje prjecź cźehnjeſche, da Güldnſtjerm jeneho ßwojich ludźi ſa nim jěchacź a wołacź: „Podłožk ßo hnuje! Podłožk ßo hnuje!“ Je-li by ßo twarſki miſchtr wobrocźił, mějeſche to poßylnikej ſa ſnamjo bycź, ſo wón ßwojeje wězy wěſty njeje; w tym padźe dyrbjeſche jemu hłowu wotrubnycź. Je-li ſo pak by tón ſměrom dale pucźował, dyrbjeſche jemu ſměrom cźahnycź dacź. Wotroczźk ſawoła: „Podłožk ßo hnuje! Podłožk ßo hnuje!“ Twarſki miſchtr pak ßo njewobrocźi, ale ßo temu cźłowjekej ßmějeſche a rjekny: „Ty a wſchitzy cźi twoji budźa prjedy ſpody ſemje, hacž tón podłožk khabła.

Tole małe powjedancźko my lubym cźitarjam ſdźělimy w tej wjeßełej myßli, ſo ßo jich wjele pſches njo k khutnemu wopominanju nawabicź da.

My dźe mamy tež twjerdźiſnu, ßrjedźa w błócźe teho ßwěta natwarjenu wot ruki njebjeſkeho twarſkeho miſchtra a derje wſchitkim, kiž ßo jemu dowěrja. A hacž runje ſ teho hrěſchneho błóta mozy cźěmnoſcźe ßo ſběhaja, ſo bychu tu twjerdźiſnu do khablanja pſchinjeßłe, hacž runje ßwět ßo hnuje we wſchitkich wichorach, ſo bychu tu twjerdźiſnu, w kotrejž Boże kraleſtwo wotpocźuje pſches towaŕſtwo ſ Bohom pſches Khryſtußa, w podłožkach ſatſchaßłe, hacž runje ma njewěra ßwoje ßměchi na tónle hród, małowěra pak a pſchikhilenje k ßwětej woßebje w naſchich dnjach ſkorźi: „Podłožk ßo hnuje! Wón khabła“ — tón podłožk njekhablazy, „a hdy bychu cźertojo chzyli ßo wſchitzy roſłobicź,“ a tam leži róžkny kamjeń, kotryž wukhowa teho, kiž k njemu khwataja!

Twarſki miſchtr w tym małym powjedancźku mějeſche ſa njedoſtojne, ſo by ßo wobrocźił, jako ſawjedźazy hłóß ſaßłyſcha. Twjerda kaž twjerdźiſna ma pſcheßwědcźenje naſcheje wutroby bycź. Ani pohladnjenja njeßměmy popſchecź dwělowanju a małowěrje. Zane khablanje naſchu wutrobu hnucź njeßmje, kotrež we wſchitkich wichorach ſpěwa a wuſnaje:

„Je pſchi naß Bóh, dha ſtej'my měſcźe;
Hdyž wichor ſ njewjedrom k nam dźe,
Dha kryje naß Bóh w kóždym měſcźe
A cźěmna nóz nam ßwětła je;
Schtóž jeho khłódka wužiwa,
Tón we wſchej nuſy pomoz ma.“

O hłowa, krwawnje ſbita a połna boloſcźow.

Tutón kraßny póſtny khěrluſch, kotryž w 12. lětſtotetku pobožny mnich Bernhard ſ Klairvaux pěßnjeſche a ßo poſdźiſcho wot khěrluſcherja do němſkeho pſcheloži, je mnohim ſe žohnowanjom był; woßebje poßlednjej ſchtucźzy ſtej někotremu mrějazemu troſcht poſkicźiłej w poßlednjej hodźinje. Jako l. 1798 ßwěrny miſſionar Khryſtian Bjedrich Schwarz pſchi Malabarſkim brjoſy, hdźež běſche na wſchě pjecźdźeßacź lět ſe žohnowanjom ſkutkował, na ßmjertnym ložu leżeſche, jeho malabarſzy towaŕſchojo, kotſiž běchu wokoło njeho ſhromadźeni, na jeho žadanje poßlednjej ſchtucźzy ſaſpěwachu, kotrejž běſche do jich rěcźe pſchełožił. Wón ßam ßobu ſpěwaſche, kaž daloko móžeſche a pſchi poßlednich ſynkach wumrje wón w rukach tych, wot njeho wobrocźenych. — Jako pobožny prědaŕ Jähnika w Barlinje 21. februara 1827 w mrěcźu leżeſche, wobßwědcźi wón wſchitkim ßwojim pſchecźelam, ſo je w zyłym ßwojim žiwjenju ßwěrneho namakał. Na to wokoloſtejazi ſpěwachu: „Hdyž dyrbju wotßal cźahnycź, ßo njedźěl wote mnje.“ Jako woni k ßłowam: „Tak wſchitzy ſbóžnje mru“ pſchińdźechu — běſche ßwěrny ßłužownik k wjeßełoſcźi ßwojeho Knjeſa ſaſchoł. — Kral Bjedrich Wylem I., w bibliji derje ſnaty nan Bjedricha Wulkeho, běſche poſtajił, ſo dyrbi ßo pſchi jeho khowanju tón khěrluſch piſkacź. A tež pſchi ßmjertnym ložu naſcheho lubowaneho ryćźeŕſkeho khěžora Wylema I. ſaklinźachu troſchtowaze ßłowa: „Hdyž dyrbju wotßal cźahnycź, ßo njedźěl wote mnje.“

Něſchto k roſpominanju.

Pſches wojowanje k dobycźu.

* * *

Po wichorach do pſchiſtawa.

* * *

Po nahłej horje pſchińdźeſch k kraßnemu wuhladej.

Dobrowólne ßmilne dary ſa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy w Sſerbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2765 hr. 62 np.

S Wojerowſkeje woßady:

Njemjenowany ſ Lub. . . . . 10 = — =

Hromadźe: 2775 hr. 62 np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Dalſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Wojerowſkeje woßady:

Njemjenowany ſ Lub. . . . . 10 hr.

S Hrodźiſchcźanſkeje woßady . . . . . 1 =

Hromadźe: 11 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Sſmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 12.
25. měrza.

Lětnik 10.
1900.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Lätare.

Jeſ. 66, 10.

„Wjeßelcźe ßo ſ Jeruſalemom a ſradujcźe ßo na nim wſchitzy, kotſiž jo lubujecźe; wjeßelcźe ßo ſ nim wſchitzy jara, kotſiž wy pſche njo żarowali ſcźe!“

Po tutym ſchpruchu ma naſcha dźenßniſcha njedźela ßwoje mjeno. Je wjeßeła njedźela, kotruž dźenßa ßwjecźimy. Je jara rjane zyrkwinſke wuſtajenje, ſo mjes njedźelemi paßionſkeho abo póſtneho cźaßa runje ta ßrjedźa do zyłeho kſcheſcźijanſtwa woła: Lätare, wjeßel ßo wo ßrjedźa w paßionje! Pſchetož kſcheſcźijenjo ßwjecźa cźerpjenje ßwojeho horjeſtanjeneho fěrſchty žiwjenja a ſnaja jutrowne wjeßele ßami w ßwojej wutrobje pſchi wſchěm cźerpjenju ßwojeho žiwjenja. Je tón horjeſtanjeny Khryſtuß w cźerpjazych kſcheſcźijanach, kotryž jim też w tyſchnoſcźi ſpěwacź dawa. Wón je jich potajne wjeßele, wo kotrymž khěrluſche dobycźa w hětach prawych nihdy njemjelcźa, a wo kotrymž wyſkanje Božich dźěcźi też pod ßylſami njewoněmi.

Też ßwět ſnaje wyſkanje w ſbožownych dnjach w dźiwim rejwanju wokoło ſloteho cźelecźa, hdźež ßo ßydaju k jědźi a k picźu a ſtawaju k hracźu, w krótkim póſtnym wjeßelu ßwojeho lóſchta, ßwojeje wocžoweje a cźělneje žadoſcźe — ale hdyž popjelna ßrjeda jich njeſboża pſchińdźe, dny, wo kotrychž rěka: Wone ßo mi njeſpodobaju, hdyž khoroſcź ßo pſchibliži a ſhubjenja, hdyž ßo ßamotnoſcź a puſtoſcź cźini, hdyž na ßmjertne łoża a rowy dźe a ſtróżele ßmjercźe a tłacźa duſchu ſapſchimnu, hdyž ſkónczńje ßmjertniza ßama wo jich komoru kłapa prajizy: „Je ſtary ſakoń, cźłowjeko, dyrbiſch wumrjecź“ — dha płakanje ßo ſběhnje, dha je ſe wſchěm Lätare kónz, dha ßylſy ßo ronja w hórkim horju, a nóz je ſkhadźała, cźmowa, bjeshwěſdna, ſtyſkna nóz, pſchetorhnjena jenož wot płakanja a ſtonanja.

Je hinak ſ tym Lätare Božich dźěcźi. Też woni wjedźa wo cźerpjenjach rěcźecź, też woni płakaja ßwoje ßylſy pſchi khorołożach a rowach, też na nich pſchińdźeja nozy tyſchnoſcźe a nozy ſtyſchcźenja — ale hlaj, ßrjedźa w paßionje, też pod ßylſami a cźerpjenjemi ſnaja woni jene potajene Lätare, też pſches cźmowu cźichu, bjeshwěſdnu nóz klincźi to ſkradźne wyſkanje jich podróżniſkich khěrluſchow. Pſchetož tón Knjes je jim potajnſtwo ſjewił ſe ßłódkim ßłowom: Po małej khwili, po małej khwili! (Jan. 16, 16.) Haj, wón ßam je wěrjazym ßłódke potajnſtwo wěcźneho žiwjenja. Njeje-li Bóh ßam ßwojeho ßyna pſchepuſchcźił, kak dha nochzył wón nam ſ nim wſcho dodacź? Wumrjemy-li ßobu, dha też budźemy ſ nim ßobu žiwi, cźerpimy-li ßobu, dha też budźemy ßobu knjeźicź, też ſ nim ßobu horjeſtanjemy. Je-li wón ſaſchoł do wotpocźinka ßwojeje kraßnoſcźe, dha też dyrbimy my ſańcź do ßabatneho wotpocźinka Božeho luda a domach bycź pola njeho. Pſchetož wón je prajił: „Hdźež ja ßym, tam dyrbi też mój wotroczk bycź“ a wón je proßył: Wótcźe, ja chzu, hdźež ja ßym, ſo bychu też cźi ßami pola mje byli, kotrychž mi dał ßy, ſo bychu moju kraßnoſcź widźeli, kotruž mi dał ßy.“ To je ta wěſtoſcź, kotraž

kſcheſczijanam jow delkach we wſchej uozy ßwěczi, kotraž jim też w ßylſach ſpěwacź dawa. Pſchetož Khryſtuß je jich zyła wěſtoſcź, Khryſtuß je jich zyłe ßwěrło a ßłónzo.

Schtó je, kiž ſrudnje płacže?
Ja płakacź njemózu;
Mi wutroba wſcha ſkacže,
Sso jara wjeßelu.
To ßłónzo, kiž mje ſhrěje,
Je Jeſuß Khryſtuß ßam;
Hdyž wón ßo na mnje ßměje,
Dha mam, ſchtož požadam.
Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piſmje
abo
kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitař „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 5. ſtaw.

II. Schtucžka 3—32. Nětko ßu ſapißani wótzojo tuteje ſtrony: hromadźe 10 prawótzow, kotſiž ſe ßwojimi wyßokimi ſtarobami wſchón czas 1656 lět mjes ſtworjenjom ßwěta a ſpoczatkow lijeńzy wupjelnja, a tak běſche mózno, ſo nětkotſi jenotliwi Boże ſjewjenja ſ praczaßa podadźa narodej, po lijeńzy žiwemu.

A Hadam bě ſto a tſizeczi lět ſtary, hdyž ßo jemu po Habelowym ſabiczu ßyn narodźi po jeho podomnoſczi. Na jenej ſtronje běſche wón khudy, hrěſchny człowjek, jako jeho nan a jeho macź, wo kotrymž pſalm praji: Hlaj, w hrěchach ßym ja płodźeny, a moja macź je mje w hrěchach podjała; na druhej ſtronje pak běſche ſ dobom potomnik teho, kotremuž běſche ßo ßlubjenje pſchichodneho ſbóžnika doſtało, a kotryž běſche pſches wěrn do tuteho ßlubjenja ſaßo ponowjeny do wobraſa ßwojeho ſtworiczela, kotryž běſche teho dla ſtaw ßwjateje zyrkwje. A Hadam rěkaſche ßwojeho ßyna Seth.

Po Sethowym narodźenju běſche wón žiwy wóßom ſtow lět, a płodźeſche ßynow a dźowki, tak ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjecź ſtow a tſizyczi lět, a wumrje.

Seth běſche ſto a pjecź lět ſtary a płodźeſche Enoßa, a běſche po Enoßowym płodźenju žiwy wóßom ſtow a ßydom lět, a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjecź ſtow a dwanacże lět, a wumrje.

Mnoſy hižo ßu ßebi myßlili, ſo je poßledńja ßada: „a wumrje“, njetrjebawſcha. Stajnje ßo wona woſpjetuje, ſo by tak pokaſała, ſo je knježſtwo ßmjercże wot Hadama ßem njepſcheměnjomne prawo. „Smjercź knježeſche wot Hadama hacž do Mójſaßa, też nad tymi, kotſiž njejßu ſhrěſchili ſ runym pſchestupjenjom, jako Hadam, kotryž je ſnamjo teho, kotryž mějeſche pſchińcź“, pißa Pawoł Romſkim kſcheſczijanam.

Na podložku knježazeje ßmjercże ſjewi ßo móz žiwjenja cžim jaßniſcho. Pſchetož cžłowjek wumrje hakle potom, hdyž je wón žiwjenje dale płodźił. Hdyž też jednotliwy cžłowjek ſe ßmjercźu woteńdźe, dha je tola žiwjenje cžłowjeſtwa ſakhowane, a nadźija na ßymjo je poßylnjena, kotrež ma pſchewinycź ſawinowarja wſcheje ßmjercże.

Enoß bě dźewjecź dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Kenana, a bě po płodźenju Kenanowym hiſchcże žiwy wóßom ſtow a pjatnacże lět a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjcź ſtow a pjecź lět, a wumrje.

Kenan běſche ßydom dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Mahalaleela, a běſche po płodźenju Mahalaleelowym hiſchcże wóßom ſtow a ſchtyrzyczi lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjecź ſtow a dźeßacź lět, a wumrje.

Mahalaleel bě pjecź a ſchěſcź dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Jareda, a běſche po płodźenju Jaredowym hiſchcże žiwy wóßom ſtow a tſizyczi lět a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche wóßom ſtow a pjecź a dźewjecź dźeßacź lět, a wumrje.

Jared bě ſto a dwě a ſchěſcź dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Enocha (Henocha). Henoch to rěka: poßwjeczeny. Jeho ßu drje hižo dźěczo Knjeſej we woßebitym ſmyßlu poßwjecźili a podali. A Jared běſche po płodźenju Enochowym hiſchcże žiwy wóßom ſtow lět a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjecź ſtow dwě a ſchěſcź dźeßacź lět, a wumrje.

Enoch běſche pjecź a ſchěſcź dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Methuſalaha. A hdyž Enoch běſche Methuſalaha płodźił, woſta wón w bohabojaſnym žiwjenju. Wón mějeſche najnežniſchi wobkhad ſ Bohom, tehdy hiſchcże widźomnje ſ cžłowjekom wobkhadźazym, kaž běſche to wot dźěcźatſtwa ßem ſwucženy, tſi ſta lět, a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche tſi ſta a pjecź a ſchěſcź dźeßacź lět.

Wón běſche bohabojaſnje žiwy a běſche prědař Božeje prawoſcże ſa cžaß pſchibywazeho ſazpiwanja Božeho, kaž nam Judaſch piſche: Ssedmy wot Hadama, Enoch, je wěſchcźił a rjekuył: Hlaj, Knjes dźe ſe ßwojimi wjele tawſynt ßwjatymi, ſo by ßud dźerżał na wſchitkich, a ſo by ſchtraſował mjes nimi wſchitkich bjesbóżnych, wſchitkich jich bjesbóżnych ſkutkow dla, kotrež woni bjesbóżne ßu cžinili, a wſchitkeho twjerdeho dla, ſchtož cźi bjesbóżni hrěſchnizy pſchecźiwo njemu ßu rěcželi. Teho dla wſa Bóh Enocha žiweho prjecź, ſo njetrjebaſche ßmjertne ſtyſki wucźerpjecź, a njebu wjazy widźany.

Pawoł piſche wo nim Hebrejſkim: Pſches wěru bu Enoch pſcheßadźeny, ſo by ßmjercź njewohladał, a njebu namakany, teho dla, ſo Bóh jeho běſche pſcheßadźił; pſchetož prjedy, hacž wón bu pſcheßadźeny je wón ßwědczenje měł, ſo ßo Bohu je ſpodobał.

Židowſke a arabſke bajki Enocha wulzy khwala, niz jeho bohabojaſnoſcże dla, ale jeho mudroſcźow dla; khwala jeho, ſo je pißmo ſ pißmikami a liczenje wunamakał, a ſo je wſchón mudry był na hwěſdnym njebju. Po nim ßu też apokryphiſke knihi mjeno doſtałe. Něhdy ſ hrjekiſkeje rěcže pſchełożene ßu ßo jakhowałe w äthiopiſkej rěczi (tajku rěcža w Afrizy) a ßu lěta 1773 do Europy pſchiſchłe. Tam namakaſch też nadrobne roswucženje wo tym, kak ßo lěto, po měßaczku liczene a wot židowſkeje ßwjedźeńſkeje protyki žadane, najlěpje ſ lětom po ßłónzu liczenym, hodźi wurunacź. Dokelž mějeſche Enoch po liczbje lět jeho žiwjenja ſa wucžerja połneho ßłónczneho lěta po $365\frac{1}{4}$ dnjow.

Bóh wſa Enocha prjecź nimale woßrjedź lét wot Hadama hacž do lijeńzy, lěta 987 po ſtworjenju ßwěta. Se ßedmym potomnikom Hadamowym ſ Kainoweje ſtrony, ſ Lamechom, běſche ßo Kainowa ſtrona najdale wot Boha ſdaliła. Henoch, ßedmy potomnik Hadamowy ſe Sethoweje ſtrony je najpobožniſchi tuteje ſtrony. Khryſtuß njeje po tym prěni pſchekraßnjeny, tola prěni ſtanjeny.

Methuſalah běſche ſto a ßydom a wóßom dźeßacź lět ſtary a płodźeſche Lamecha, a běſche po Lamechowym płodźenju hiſchcże žiwy ßydom ſtow a dwaj a wóßom dźeßacź lět a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche dźewjecź ſtow ſchěſcź-dźeßacź a dźewjecź lět, a wumrje. To je najwjetſcha ſtaroba, kotruž je hdy cžłowjek dozpił.

So njebychu tele liczby prawy były, to njemózeſch na žane waſchnje dopokaſacź. Prajiſch-li, ſo njemózeſch tajku ſtarobu, wo kajkež nam Boże ßłowo tu powjedźi, wopſchijecź, dokelž je nětcžiſchi cžłowjek tola do zyła hinaſchi, dha praju, ſo tak jenož rěczi hoły njerozum. Wopomń, ſo nam wſchitzy ßwědkojo ſ Božeje ſtwórby do cžaßa lijeńzy ßwědcža wo hobrſkich mozach pracžaßa, ſo běſche cžopłota, wjedro a mnohe druhe podeńdźenja w Božej pſchirodźe do lijeńzy do zyła druhe hacž po lijeńzy, ſo ßo žiwjenje jednoriſche a ſtajniſche miny, a ſo ßo ſcźěhwki paradiſkeho pokoja njejßu hnydom minyłe w kolijach wſchědnoſcże.

Jenož pomałku mózeſche ßmjercź mózu krutoſcź prěńſcheho cžłowjeſtwa pſchelemicź; teho dla mějachu prawótzojo wſchitzy dołhe žiwjenje.

Lamech běſche ſto dwě a wóßom dźeßacź lět ſtary a płodźeſche ßyna a narjekny jemu Noah, to je po ßerbſki: měr a pokoj, a dźeſche: Tón budźe naſch měr a pokoj, budźe naß troſchtowacź w naſchej próży a wſchitkim dźěle naſchich rukow na ſemi, kotrež je Knjes poklał.

S profetiſkim duchom wohlada wón po tajkim w tymle ßynu praweho, kotryž nima ßwojeho runjecža, a mějeſche jeho ſa pokoj pod wſchej cžežu a pod wſchej ſtyſknoſcźi na ſemi, na kotrejž běſche tehdy hroſnoſcźow wjazy dyžli hdy. S Noachom poczina ßo druhi lětthyßatk ßwětnych ſtawiſnow; Noach je ßo narodźił lěta 1056 po ſtworjenju ßwěta.

Po płodźenju Noachowym běſche hiſchcże žiwy pjecź ſtow a pjecź a dźewjecź dźeßacź lět a płodźeſche ßynow a dźowki, ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche ßydom ſtow ßydom a ßydom dźeßacź lět, a wumrje.

Noah běſche pjecź ſtow lět ſtary a płodźeſche Sema, Hama a Japheta; po ſtarobje maja Noachowi ßynoju tónle rjad: Japhet, Sem, Ham. Sema pak běſche Bóh najbóle požohnował, a teho dla doſtanje w Božim piſmje prěnje měſtno.

So je Noah hakle pjecź ſtow lět ſtary ßo woženił, ßwědczi ſa to, ſo je ßo ßwěta dla wulzy hněwał; cźeho dla by ßo wón hewak mandźelſtwa ſdźeržał? Wón je widźał, ſo běchu wſchitzy mužoju tyranowje, ſo ßu ſemju napjelnili ſ mozu a naßylnoſcźu; teho dla je ßebi pomyßlił, ſo chze radſcho bycź žiwy bjes dźěcźi, hacź ſo by měł njeporadźenych njedocźinkow. A ja mam ſa to, ſo njeby nihdy na nihdy ßebi mandźelſku wſał, njeby-li jeho něchtón napominał: pak ßu jemu patriarchowje, pak je jemu jandźel to kaſał. Tak praji Luther.

Noachowi ßynoju wſachu ßebi hiſchcźe do lijeńzy mandźelſke, dźěcźi pak po woßebitym wodźenju njemějachu.

Kaž ſe ßlědowazeho pſchehlada ſpósnajeſch, běſche Hadam hiſchcźe hacź do Lamechoweho cźaßa žiwy a wot teho je najſtarſche ſtawiſny cźłowſkeho uaroda Noah doſtał. Wſchě liczby naſcheho pſchehlada licźa ßo wot ſtworjenja ßwěta.

(Pokracźowanje.)

Póſtny cźaß.

Saßo ßmy do ßwjateho póſtneho cźaßa ſaſtupili. Hdyž je kſcheſcźijan w tym cźaßu cźichi a ßo pod kſchiž ßupi, koleba ßo ßwětne dźěcźo w ßwětnych lóſchtach a žadoſcźach. Reje a kóſkopiwo — móženy pſchezo w nowinach woſſewjene cźitacź. Teź wjele tych, kotſiž ßo kſcheſcźijenjo mjenuja a k zyrkwi dźerža, ßo do tych žołmow ßobu cźahnu. Je runje, kaž by cźert w tym cźaßu wſchěch ſłych duchow puſcheźił, ſo by kſcheſcźijanow w jich nutrnoſcźi molił. Karneval, kotryž maja w katholſkich krajinach, je hiſchcźe ſ póhanſkeho cźaßa. Katholſki kſcheſcźijan ma potrjebnoſcź, prjedy hacź do póſtneho cźaßa ſaſtupi, ßo hiſchcźe junkrócź ſawjeßelicź. Teho dla ßo wutora do popjelneje ßrjedy w harje a wjeßelu ßwjecźi.

Wobžarowne je, ſo kſcheſcźijan temule hrěſchnemu cźinjenju napſchecźiwo njewuſtupi, ale huſto doſcź ßobu cźini. Niz jenož do póſtneho cźaßa podawaja ßo do dźiwjeho wjeßela, ale teź zły póſtny cźaß hacź k cźichemu tydźenjej. W ſtarych cźaßach ßo krucźe na to dźerżeſche, ſo by ſ popjelnej ßrjedu wſcho dźiwje wjeßele pſcheſtało. Pſchetož ſ tymle dnjom ſapocźa ßo poſcźenje.

Schtož najprjedy mjeno „popjelna ßrjeda“ naſtupa, dyrbi wone powſchitkownje na pokucźenje w měſche a popjele dopomnicź, kaž ßo to wot profetow ſtareho ßluba niz jenož žadaſche, ale kaž teź cźinjachu. Woßebje pak to mjeno na waſchnje katholſkeje zyrkwje pokaſuje. Njedźelu Palmarum ßo palmy a hałoſy ßwjecźa a do popjeła ſpala. Pſchi ſpocźatku ßo wón w ßudobju na woltař ſtaji. Měſchnik pacźerje ſpěwa, ſo by Bóh ßwojeho jandźela póßłał, tón popjeł poßwjecźicź, ſo by „dobre lěkařſtwo“ ſa wſchitkich pokutnych był. Hdyž je hiſchcźe modlitwu wuſpěwał, ßo popjeł trójzy ſ wodu wokrjepi a měſchnik ßebi jón ßam na hłowu naßypa a potom tym, kotſiž pſchi woltarju klecža. Pſchi tym praji wón: „Wopomń cźłowjecźe, ſo ßy wot popjeła a do popjeła ßo wobrocźiſch!“ Nětko ſcźinja ßebi jenož kſchiž ſ popjełom na cźoło. —

Katholſki kſcheſcźijan ßo bje wſcheho pſchemyßlenja hrěſchnemu cźinjenju Karnevala poda, dokelž wěri, ſo jemu popjelna ßrjeda wodacźe pſchinjeße. Potom dyrbi ßo ßwětneho harowanja wſdacź. Pſchetož to rěka ßo poſcźicź.

Waſchnje poſcźenja je jara ſtare. Fariſejſzy poſcźachu ßo dwójzy ſa tydźeń: ſchtwórtk, hdyž běſche Mójſaß na Sinai ſchoł, a póndźelu, hdyž běſche ſaßo dele pſchiſchoł. Hacź runje ßo pſchikaſnja poſcźenja ani wot Khryſtußa ani wot japoſchtołow wudała njeje, ßo tola wot kſcheſcźijanow to waſchnje pſchiwſa, woni jenož dny pſcheměnjachu. Woni poſcźachu ßo ßrjedu a pjatk, dokelž ßebi židźa ßrjedu wotmyßlichu, teho Knjeſa moricź, a pjatk bu wón kſchižowany. Pola židow běſche to ſnamjo žarowanja a pokucźenja. (Dan. 10, 3. Eſra 10, 6.) Prěni kſcheſcźijenjo mějachu jo jako pſchihotowanje na ważne zyrkwinſke ſkutki. Bórſy roswi ßo wopacźny nahlad, ſo móżeſch pſches poſcźenje wot Boha wodacźe hrěchow doſtacź.

Teź cźaß poſcźenja ßo podlěžſchi. Tak podlěſchi ßo poſcźenje w cźichim tydźenju, kotrež něhdy 40 hodźin trajeſche, (dokelž běſche Khryſtuß 40 hodźin w rowje ležał) w powołanju na Mójſaßa, Eliaßa a Khryſtußa na 40 dnjow khutneho poſcźenja. Wſchitke ſawjeßelenja ßo ſakaſachu, ßamo hara na haßach ßo wobmjeſowaſche, ßudniſke pſchepytowanja ßo ſběhnychu. Teź w Božich ßłużbach ßo khutnoſcź cźaßa ſjewi. Hallelujah mſchě wotmjelkny, žadyn kwaß ßo njedźerżeſche. To by ßo jara pſchecź dyrbjało, ſo by ßo ſmyßł póſtneho cźaßa bóle w ſjawnym žiwjenju pola naß pokaſał, ſo bychu ßo teź ßwětne wjeßela ſakaſake. —

Reformazija je wuroſtlinki póſtneho cźaßa ſběhnyła. Reformatorojo njeběchu pſchecźiwo poſcźenju ßamemu, kaž jo teź Luther „dobre ſwonkowne waſchnje“ mjenuje. Tu myßl pak woni ſacźišnychu, kaž by ßebi ſchtó pſches njo hnadu pſched Bohom dobycź móhł. Luther junu piſaſche: „To drje by pěknje było, ſo by ßo někotre dny do jutrow, do ßwjatkow a hodow powſchitkowne poſcźenje měło. Ale Božedła niz teho dla, ſo by ßo Boža ßłużba ſ teho ſcźiniła, něſchto ſ tym ſaßłużicź abo Boha ſjednacź, ale jako ſwonkowne waſchnje.“ Po jeho myßli prawe kſcheſcźijanſke poſcźenje w tym wobſteji, „ſo ßwoje cźěła khoſtaſch a w mjeſy dźerżiš“.

Sa naß evangelſkich je póſtny cźaß ßwjaty, khutny cźaß, kotryž naß na najwjetſche dopomni, ſchtož je ßo hdy w njebjeßach a na ſemi ſtało, na wumoženje pſches Khryſtußowe cźerpjenje a wumrjecźe. Wone nam hrěch pſched wocźi ſtaja a dyrbi naß k pokucźe wabicź. S tej myßlu ßo njeſnjeße, hdyž chzeſch ßo w tym cźaßu ßwětnym wjeßelam podacź, kotreż duſchu ſajědojcźa. My chzemy ßo wſchědnje pod kſchiž ſtupicź a wocźi wot kſchižowaneho njewotwobrocźicź, potom póſtny cźaß prawje ßwjecźimy.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Kaž hižo ſjewichmy, ſtaj ßo pſchi kandidatnym pruhowanju na Budyſkim krajnoſtawſkim ſeminarje dwaj Serbaj wobdźělikoj. Wobaj ſtaj pruhowanje khwalobnje wobſtałoj. Wonaj ſtaj Albert ſ Jeſchiz a Wiederwach ſ Barta. Na Lubijſtim ſeminarje je jedyn Serb pruhowanje wobſtał a to Nowak ſ Palowa. Duž smějemy tſjóch ßerbſkich wucźerjow po jutrach, kotrychž jara nuſnje trjebamy. Derje je, ſo žadyn ſ tych nowych kandidatow do wojakow njetrjeba, ſo móża bjes pſchetorhnjenja wucźeŕſke měſto naſtupicź. Hdy bychu do wojakow dyrbjeli, by to cźim bóle mylaze było, dokelž maja wucźerjo wot lěta 1900 ßem zyke lěto jako wojazy ßłużicź.

— Pſchichodnu njedźelu Lětare ſměje ßo prěnje ßerbſke kemſchenje w nakhwilnej kſchižnej zyźkwi w Draždźanach. Wodźeŕ ßerbſkich kemſcherjow, knjes faraŕ ryczeŕ Jakub, je tón krócź pſches ſaſtojnſke dźěło domach, pſchi kotrymž jeho nichtó ſaſtupicź njemóże, ſadźěwany ßam w Draždźanach pſchitomny bycź. Na jeho měſcźe budźe knjes faraŕ Mrósak-Budeſcźanſki ſpowjednu rěcź dźerżecź, knjes faraŕ Mrósak-Hrodźiſchcźanſki pak prědowanje. Tole kemſchenje budźe najſkerje poßledne, kotreż ßo w nakhwilnej zyrkwi ſměje. Kſchižna zyrkej je tak daloko hotowa, ſo móże kſchižna woßada w bližſchim cźaßu ſaßo do njeje ſacźahnycź a ſ njej ßo teź naſcha Draždźanſka ßerbſka woßada — Bóh daj nětko na pſchezo — do kſchižneje zyrkwje wrócźi.

— Wulke wjeßele je ſbudźiło, ſo je ßo nowotwar żeleſnizy ſ Wósborka do Radworja wot druheje komory pſchiſwolił. Ta żeleſniza ſměje w ßwojim cźaßu wulku ważnoſcź, hdyž budźe dale natwarjena pſches Kamjenz do Kinsbórka hacź do Wulkeho Hajna. Wě ßo ßejm wſchitke žadanje pſchi tajkej żeleſnizy dopjelnicź njemóże. To by kóždy najradſcho, ſo ſady jeho poßleńzy nimo jěźdźi. Wyſchnoſcź wěſcźe po móżnoſcźi wſchitke žadanja dopjelni, kotreż ßo hodźa dopjelnicź, wſchitkim pak njemóże k woli bycź. Duž chzemy ßo wjeßelicź, ſo żeleſnizu, na kotruž ßmy dołho cźakali, doſtanjemy a ßwoje privatne žadanja na bok ſtajicź.

— Licźba nalutowaŕnjow a wupożcźerjow pſchezo w Serbach pſchibywa. To je jara ſwjeßelaze; pſchetož wone ßu naſchemu ludej ſ wulkim wužitkom, woßebje w nětcźiſchim cźaßu, hdźež ma ßo ratař cźežko bědźicź. Hdyž na khwilu něſchto pjenjes trjeba, ſ wotkal je doſtanje, hdyž ßu nětko pjenjeſy tajke drohe? Wot agentow ſ cźežka, abo ſa židowſke prozenty. Wupożcźeŕnja ßo ſtara ſa ßwojich ratarjow a jim k pomozy ſteji. K temu je ſa tych, kotſiž móża ßebi něſchto nalutowacź, w nalutowaŕni k temu dobra ſkładnoſcź ſa dobru dań pjenjeſy ſałożicź. Naſchi Serbja ßu teź tón wužitk derje dopóſnali. Teho dla teź nalutowaŕnje derje kcźeja. Tajka nalutowaŕnja a wupożcźeŕnja je teź Maleſchanſka. Wona lěto a bóle ßo roswiwa a kcźeje. Poßlednje lěto je ſaßo ſ dobrym wužitkom ſkutkowała a ſaßo 5% dobytka ſa kóždeho ßobuſtawa wuſbytkowała.

— Wſchelake wědomoſtne wotrjady Macźizy Serbſkeje mějachu ßrjedu tydźenja ſkhadźowanje w liſchcźej jamje. Dopołdnja ſeńdźeſchtaj ßo narodnopißny a rěcźeſpytny wotrjad. Knjes pſched-

ſzyda dr. Muka we wobčmaj poſzedźenjomaj ſajimawy pſchednoſchk poſkiczi. Tež ſa pſchichodne ſeńdźenje ſzrjedu po jutrach na ſzerbſkim dnju buchu pſchednoſchki pſchilubjene. W rèczeſpytnym wotrjadźe wupraji ſzo tež žadanje po němſko-ſzerbſkim ſzłowniku. Knjes farař Gólcź ſ Budyſchinka chze tajki ſeſtajecź. Popołdnju běſche knjes dr. Muka wſchitkich ſzerbſkich ſpiſzacźelow hromadźe ſwołał a běchu ſzo tež ſzerbſzy ſpiſzacźeljo w bohatej liczbje ſeſchli. „Koło ſzerbſkich ſpiſzacźelow“ ſzo ſałoži. W nim ma ſzo jednacź wo ſzerbſkim piſzanju a ſchtož ſzo jow poſtaja, ma ſ wjetſcha płacźicź ſa prawidło ſzerbſkeho piſzanja. Schtóž někajke knihe napiſche, móže je tež ſzobuſtawam koła, kotrychž ſzebi ſzam wuſwoli, k rosſzudej pſchepodacź. Skóncznje mějeſche hiſchcźe hiſtoriſki wotrjad poſzedźenje. Pſchedſzyda tehole wotrjada, knjes farař dr. Rjencź-Wjeleczański, poda ſajimawy pſchednoſchk wo najſtarſchich žórkach ſzerbſkeho ſtawiſnaŕſtwa.

— Knjes kandidat duchownſtwa Wiczas ſ Khwaczicz, kotryž běſche hacź dotal ſ wuczerjom w Lipſku, je ſzo do naſcheje Łužizy wrócził. Konſiſtorſtwo je jeho knjeſej fararjej Kubizy w Bukezach pſchipokaſało, ſo by ſzo tam na duchownſtwo praktiſzy pſchihotował.

— Nowy dokhodny ſakoń ſa ſakſkich wuczerjow, kotryž je ſzo pſched krótkim w ſzejmje pſchijał, je ſzo wot wyſchnoſcźe wudał. Wón wosmje ſtarobne pſchiłohi ſ ramjenja ſchulſkich woſzadow na ſtatnu pokładnizu. Wuczerjam ſzo wjazy njeſzmědźa zyrkwinſke dokhody na ſchulſke wotliczecź, ale kóždy wuczeŕ ſzwoje zyrkwinſke dokhody połne doſtawa. Sa hodźiny, kotrež wuczeŕ wyſche poſtajeneje liczby dźerži, ma ſzo jemu wurunanje płacźicź, a to ſa kóždu hodźinu 55 hriwnow. To płacźi ſa turnowanſke hodźiny a ſa wuczbu w pokracźowanſkej ſchuli.

— W khěžorſtwowym ſzejmje wuradźuje ſzo ſakoń pſchecźiwo njepózcźiwoſcźi w ſjawnym žiwjenju. So je tajki ſakoń, hdźež njepózcźiwoſcź w naſtróżazej měrje roſcźe, nuſny, dyrbi kóždy kſcheſcźijanſzy ſmyſzleny człowjek pſchidacź a ſzo wjeſzelicź, ſo chze wyſchnoſcź tajki ſakoń wudacź. Sſwobodnoſmyſzleni a ſozialdemokratojo ſ tajkim ſakonjom pſches jene njejſzu. Woni woſzebje ſa ſzwobodnoſcź we wumělſtwje wuſtupuja. Sakoń ſzebi mjenujzy žada, ſo móhł ſzo pſchekupz khoſtacź, kotryž wobraſy wuſtaja a pſchedawa, kotrež pózcźiwe czucźe ſranja. Duž woni w ſzejmje pſchecźiwo temule ſakonjej herjekaja. Srudne je, ſo je pola naſz tež tak daloko pſchiſchło, ſo wuſwoleni ſaſtupjerjo luda ſpytaja ſ harowanjom porjadne wuradźenje mylicź a njemóżne ſcźinicź. Schto dyrbi ſzebi lud wo tych myſzlicź, kotſiž ſzu powołani, dobre luda a kraja wuradźecź, hdyž wón tajke něſchto w khežorſtwowym ſzejmje widźi? — Wulke pſchecźiwjenje je tež wobhladowanſki ſakoń ſa rěſne mjaſzo we wſchelakich ſtronach ſbudźił, dokelž pſchiwoženje mjaſza ſ wukraja ſakaże. Woni praja, ſo my w kraju telko rěſneho ſkotu nimamy, ſo by ſzo lud ſzam ſcźiwicź móhł. Cźiſcźe wěry hódne to njeje a dyrbjało ſzo hakle dopokaſacź. K temu by ſa rataŕſtwo jenož wužitne było, hdyž by plahowanje ſkotu roſtło a ratař wjetſcheho wunoſchka ſ njeho měł. Hdy by lud wjedźał, kajke mjaſzo je ſ wukraja w tamnych konſerwnych tyſach doſtawał, njeby dale wo nje rodźił.

— Wulki prozeſz wotměwa ſzo w tu khwilu w Elberfeldźe. Wěſty Strucksberg je wot ſamožitych ludźi pjenjeſy brał, ſo by jich ſzynow wot wojeŕſtwa wuſzwobodźił. K temu je w potajnym ſwjaſku ſ lěkarjemi ſtał, kotſiž ſzu jemu pille ſapiſzali. Te by wón młodym ludźom dawał a wone bychu jich na khwilu tak hubjenych a khorowatych ſcźiniłe, ſo by jich wojeŕſki lěkař pſchi pſchepytowanju ſa njekhmanych k wojeŕſtwu ſpóſnał. Dołhe lěta je tón muž njekhoſtany ſzwoje njeprawe płody žnjał. Nětko pak je ta wěz na ſzwětło pſchiſchła. Prjedy pak, hacź je ſzo wěz wuſzudźiła, je Strucksberg wumrjeł a tak ſzwětnemu ſzudnikej cźekнył. Duž najſkerje połna jaſznoſcź do wězy njepſchińdźe a woſzebje njebudźa ſzo lěkaŕſzy pomoznizy teho muža pſchepokaſacź móz. Dobre pak je, ſo tajke ſłe cźinjenje ſzwoje khoſtanje namaka.

— W Indiſkej je wulki hłód wudyrił. Sapoczatk februara běſche tam 9,300,000 ludźi, kotſiž na ſtatun podpjeru cźakaja. Skót žałoſznje cźeŕpi a ſ hromadami ſpada.

Tepjena wjeſz.

W dalokim kraju je wulki jěſor, kotremuž Tepjena wjeſz rěkaju.

Hdyž ſzo tam wokolnych wobydlerjow praſcheſch, pſchecźo ma jěſor tajke ſpodźiwne mjeno, cźi wowki wo nim takle baja:

Hdźež je nětkole ſchěroka woda, je něhdy wulka wjeſz była. Wobydlerjo ſzu konjeŕſke kubła měli a jara bohacźi byli, niz pak duſchni. S kónza wſzy na hórzy je lěpjena khěžka ſtała. Wě ſzo pornjo tym nahladnym ſtatokam wo wſzy je wona ſchpatna była.

W tutym domcźku je wudowa ſe ſzwojim ſzynkom khuduſchki pſchebytk měła. Cźi naducźi, hordźi kublerjo njejſzu tu macźeŕ ani jeje hólcźeza ſa niczo měli, kaž to hiſchcźe něhdźcźkuli tak je, ſo kubleŕ khěžkarja a wulki małeho ſańcź nima. —

Tehdom je junu jara horzy dźeń był. Runje tón dźeń je do wſzy zuſy muž pſchiſchoł.

Tón je dalokich pucźow dła wſchón próſchny a ſpróżny był, jako tež wot ſzmalateho ſzłónza tak lacźny, ſo móhł pſchi ſzamym ſawutlicź. Duž je wo horncźk cźerſtweje wody na božedła proſzył. Ale nichtó njeje ſzo jemu napicź dał.

W jenym dworje kaž w druhim ſzu borkajo rjekli: „Dźi nam dźi, dźi! Napij ſzo ſ łuže! Ssami wody nimamy.“

A tola ſzu ſtudnje wſchě połne wody měli.

Měwſchi ſzo ſe wſzy je ſzo wón k temu domej, kotryž je ſ kónza wſzy na hórzy ſtał, bliżił. Tu je ſzo pod hórku na kamjeń ſzynył. Ssedźo je pokhmurjeny na wjeſz hladał a ſtonał: Ach, ſo bych tola ſzrěbnjenje ſ cźerſtweho žórleſchka měł!

Na to je hnydom ſ khěžki hólcźez ſ hornycźkom k njemu pſchiſchoł a jemu cźerſtweho napoja dał. Hdyž je ſzo wón wokſchewił, je ſzo pachołka praſchał: „Mój ſzynko, ſchtó je cźe wucźił, tež njeſnatym cźłowjekam ſłużicź?“ A hólcźez je poniżnje prajił: „Schtó by mje to hewak wucźił, hacź lubuſchka macź!“

— A twoja luba macź, je ſznano doma, abo hdźe je? —

„Ta je tam ſa hórku do haja po ſelo ſchła. Naſcha koſa je khora.“

— Rucźe ſkocź po nju! Njech khwatajzy pſchińdźe, dokelž chzu jej něſchto wulke rjez! —

A hdyž je pachołk w ſkoku po macź běžał, je ſzo na dobo zyła wjeſz do ſemje ſzypła. Ale khěžka na hórzy je ſtejo woſtała. A na tu wot hłubiny późrjetu wjeſz je woda ſ kužoła ſběžała. S teho je nětko tón jěſor. A na to je zuſy ſ wulkim hłoſzom ſanjeſł: Ludźiſko někajke, kotrež ſzo njedaſch wutkemu putnikej napicź, a łžiſch, ſo njemělo cźiſteje wody! Nětko dźě maſch jeje nadoſcź. Duž pij! — —

Bjes dycha w ſkoku je na to wudowa ſe ſzynkom pſchihnała. A widźawſchi, ſchto je ſzo ſtraſchneho ſtało, je w ſtróżelach ruzy łamajo běda kaž ſzmjercź ſtała.

Wón pak je wotmolwił: Kaž ſzu ſzebi dawno ſawinowali, je ſzo jim ſtało. Jich wokolne pola a łuki, kiž njejſzu ſ wodu ſaniczene, ſzu wot nětka tebi a twojemu ſzynkej.

A prajiwſchi to, je ſzo pſched jeju wocźomaj ſhubił. — —

Tak baja wo Tepjenej wſzy.

Dobrowólne ſzmilne dary ſa wbohe hłódne dźěcźi w Afrizy w Sserbach nawdate:

Dotal nahromadźene: 2775 hr. 62 np.

S Michałſkeje woſzady:

Wud. T. w Budyſchinje	3	= —	=
S Maleſchanſkeje woſzady	136	= —	=

Hromadźe: 2914 hr. 62 np.

W mjenje wbohich hłódnych dźěcźi praji dźak

Gólcź, redaktor.

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ſzyroty:

S Michałſkeje woſzady:

Njemjenowana po ſzerbſkim kemſchenju njedź. Okuli . .	20 hr.
H. w Kelnje po póſtnej nutrnoſcźi	2 =

Hromadźe: 22 hr.

W mjenje wbohich ſzyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“ na wſzach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſzła ſzo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 13.
1. Hapryla.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske lopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Judica.

Hebrejskich 9, 12.

Khrystuß je ßam psches ßwoju krej junu do teho ßwjateho nuts schoł a wěczne wumoženje namakał.

Wumoženje — to je stonanje s hłubiny, kotrez psches zyłe człowjestwo dze. Psched wrotami ßlubjeneho paradisa Habelowy wopor k njebjeßam horje ßapa jako horza modlitwa wo wumoženje s hrěcha, a pschi Habelowym rowje, prěnim człowjekowym rowje, płakaze woczi prěnich starschich horje hladaju połne styskłoscze po wumoženju se ßmjercze. A hischcze njeje pschi tyßazach a saßo tyßazach wopornischczow w póhanstwje a pschi millijonach nopowischczow w człowjestwje to wołanje po wumoženju woczichnyło a s hłubokoscze człowßkeje wutroby ßo pschezo saßo wudobywa tamne złonikowe ßłowo: „Bożo, budź mi hrěschnikej hnadny!“ a te japoschtolske ßłowo: „Schtó budze mje wumóz wot czěła tuteje ßmjercze!“ Haj, ßamo wonkach psches Božu stwórbu czehnje, kaž ßwjaty Pawoł praji, sdychowanje a stonanje po dnju wumoženja, a schtóž ma woczinjene wucho, tón srosymi w nasyskim swjadnjenju a w symskim wumrjeczu něschto wo styskanju a zedzenju wschěch stworjenjo w po kraßnej frejocze Božich dzěczi.

Schtoż je w stwórbje jenoż njeßwědomne stonanje, to je w kscheszijanu ßwědomliwa modlitwa. Sswjaty Wótczenasch ßo skónczi s tej próstwu: „Wumóż naß wot teho słeho“. Ale prjedy tuteje próstwy steji schesta próstwa: „Wumóż naß w bědzenju se spytowanjow“. A prjedy tuteje próstwy steji pjata próstwa: „Wumóż naß wot nascheje winy“. Jow je ta najhłubscha hłubina, s kotrejez je nam wumoženje trjeba. Wschěch horjow najwjetsche je wina. Dyrbi-li nam pomhane byczź, dha dyrbi ßo nam jow pomhacź. Pomha-li ßo nam pak jow w najsnutskownischim, dha je nam na wěczne pomhane, tez hdyž dyrbimy tudy w czaßu se spytowanjom wojowacź a wjele słeho czerpicź.

Ja posběham ßwojej woczi k horam, s wotkal mi pomoz pschińdze. Kak rěka hora wumóženja a hdze je město mojeho měra? To je hora Golgatha — tam je woporny wołtar kschiża s Jesußowej krwju, kotraz lěpje rěczi dyžli Habelowa krej a tam leži wotewrjeny row, pschi kotrymž jandzeljo strażuja a wuczomnizy ßebi ßwoje ßylsy trěja, prěni wotewrjeny row w sahrodze jako napscheczne znamjo prěnjeho człowjekoweho rowa na saklatej roli połnej wóstow a czernjow. Halleluja: Khrystuß je wěczne wumoženje namakał!

O hłubokoscź, kiž wschitke słósze
Psches Khrysta ßmjercź je pózrjeła;
Ja postaju ßo do ßmilnoscze,
Dha mje tu niczo njetama.
Ja spuschczam ßo na Khrystußa,
O, luta ßmilna dobrota!

Hamjeń.

Puczowanje po Bożim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitař „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 5. a 6. ſtaw.

1. Hadam	bě żiwy	930 l.	a to po ſtworjenju ßwěta	1—930
2. Seth	= =	912 = = = = = =		130—1042
3. Enoß	= =	905 = = = = = =		235—1140
4. Kenan	= =	910 = = = = = =		325—1235
5. Mahalaleel	= =	895 = = = = = =		395—1290
6. Jared	= =	962 = = = = = =		460—1422
7. Henoch	= =	365 = = = = = =		622—987
8. Methuſalah	= =	969 = = = = = =		687—1656
9. Lamech	= =	777 = = = = = =		874—1651
10. Noach	= =	950 = = = = = =		1056—2000

Poſdźiſcho wohladamy, ſo bě Noach pſches ßwojeho druheho ßyna Sema żiwy hacž do Abrahamoweho czaßa. Tak móżeſche wón jemu niz jenož ſtawiſny najſtarſchich czaßow, ale też ſtawiſny ſ czaßa lijeńzy a ßlědowazych 427 lět wupowjedacź.

6. ſt a w.

Bóh pſchipowjeda lijeńzu. Noach twari kaſchcź.

I. Schtuczka 1—8. Kainowy narod pſchiſporjeſche ßo na ſemi a ſ tym pſchibywachu też bjesbóżnoſcże a wſchě móżne hroſnoſcże na ſemi, haj, ßami potomnizy Sethowi, ſ dźowkami ſ Kainoweho roda ßo woženiwſchi, dachu ßo ſapleſcź do wſcheje ſkaženoſcże. Teho dla pſchipowjeda Bóh, najprjedy jenož ſ daloka kiwajo a człowjekam hiſchcże 120 lět czaßa pſchiſwolo, potom pak ſ jaßnym a krutym ßłowom, ſo ſe ßudźenjom pſchińdże, ſ kotrymž budże wſchón ßwět bjes jeneho człowjeka ſahubicź, kotryž je hnadu pſched nim nadeſchoł.

Ludźo, to běchu potomnizy Kainowi, poczachu ßo pſchiſporjecź na ſemi; to ſtawaſche ßo w czim wjetſchej měrje, dokelž ßo mjes nimi waſchnje ſchěrjeſche, ſo ßebi mużojo wjazy dyżli jenu żonu bjerichu. Czi płodźachu dźowki, kotreż ßo pſches czělnu rjanoſcź wuſnamjenichu.

Sta ßo pak, ſo Boži ßynojo hladachu ſa człowſkimi dźowkami, ſo rjane běchu; tajke czinjachu Boži ßynojo, to běchu Hadamowi potomnizy ſ rodu Sethoweho, kotryž ßo ſ Bohom ßamym poczina a mjes kotrymž běſche dotal póſnawanje a czeſcźowanje Boha ſ domom było. Móżno po człowſkim ßudźenju to lóhko běſche, wſchako krajiny, w kotrychž czi a tamni bydlachu, ſe ßobu mjeſowachu. Tak bjerichu ßebi żony wot nich, kotreż ßo jim lubjachu njehladajo na to, ſo ßo tak ſapletu do ſahubjenja tamneho Bohu dźeń a bóle ſdaleneho naroda.

Někotſi wukożowarjo Bożeho ßłowa myßlachu ßebi, ſo ßu dźěczi Bože na jenej a człowſke dźowki na druhej ſtronje pak kralowſzy ßynojo pornjo dźowkam ſ niżſchich człowſkich worſchtow, abo jandźeljo pornjo człowſkim dźowkam powſchitkownje. Tamne měnjenje njekryje ßo ani ſ nałożenjom hebrejſkeje rěcże, ani ſ powſchitkownymi nahladami a ſaßadami Bożeho ßłowa; tole pak njehodźi ßo nihdy ſałożicź ani na Pětrowe ßłowa: Bóh njeje jandźelow, kotſiż ßu ſhrěſchili, pſchepuſchcził, ale je jich ſ rjeczasami czěmnoſcże do hele ſaſtorcził a jich podał, ſo bychu byli k ßudu ſkhowani; a njeje lutował prěńſcheho ßwěta, ale ſkhowa Noacha, prědarja prawdoſcże, ßameho woßmeho, a pſchiwjedźe lijeńzu na ßwět bjesbóżnych; — ani na Judaſchowe: Też jandźelow, kotſiż njeſkhowachu ßwoje fěrſchczinſtwo, ale wopuſchczichu ßwoje wobydlenje, je wón hacž k ßudu wulkeho dnja ſ wěczżnymi ſwjaſkami ſkhował w czmi. S tamnym měnjenjom njewujedna ßo, ſchtož naſch ſbóżnik ßam praji: W ſtawanju (horjeſtawanju) njebudźa woni ßo ani żenicź, ani wudawacź; ale ßu jako jandźeljo Boži w njebjeßach.

By-li bjesbóżny narod, kotryž je Bóh ſahubił pſches lijeńzu, wukhadźał wſchón abo też jenož ſ dźěła ſ mandźelſtwa mjes jandźelemi a człowjekami, dha njeby był narod na ſpoczatku wot Boha ſ Hadamom ſtworjeny, kaž nam 7. ſchtuczka ſe ßłowom wobßwědczi, ale by był płodźenje człowjeſtwa, wot Boha ſ Hadamom ſtworjeneho, a zuſbneho, wot wonka do człowjeſtwa pſchiſtupjeneho jandźelſtwa. By-li Bóh tajki narod ſ lijeńzu ſahubił, dha njemóhli roſumicź, czehodla njedyrbjał ßo po lijeńzy nadźecź polěpſchenja mjes człowjeſtwom; pſchetož wospjetowanje tajkeho njewſchědneho mandźelſkeho ſkutka njeje ani na wěru podobne, ani hakle nuſne.

Duż dźeſche Bóh k pobożnym, kotrychž hiſchcże mějeſche, a kotrychž běſche jara, jara mało, k Methuſalahej, k Lamechej a k Noachej: Człowjekojo njedadźa ßo wjazy wot mojeho ducha ßwaricź; pſchetož woni ßu czěło. Ja chzu jim hiſchcże czaß poſtajicź ſto a dwazyczi lět.

Pſches pobożnych je też ßwět bjesbóżnych ſhonił wo Bożim hroženju.

Pódla mnohich druhich hroſnoſczow běchu w ßamym czaßu, hdyż ßo ludźo poczachu pſchiſporjecź, hobrſzy mużojo na ſemi, mużojo, kotſiż ßo pſches naßylnoſcź a njeprawdoſcź k wulkej mozy poſběhnychu a ſjawnu bjesbóżnoſcź na knjejſtwo poſběhnychu, dokelž ßo pſches czělnu móz woßebicże wuſnamjenichu; jich ród ſchěrjeſche ßo dźeń a bóle; pſchetož hdyż Boži ßynojo k człowſkim dźowkam khodźachu a je ßebi ſa mandźelſke wſachu a ſ nimi dźěczi płodźachu, buchu mózni na ßwěcże a widźeni ludźo; temu njebě ſawěſcże dźiw, dokelž ſ tajkim ſjednoczenjom czělnoſcź wſchu pſchemóz mějeſche.

Póhanſke nabożiny ßu w bajkach „wo połbohach abo heroach“ jich mjena ſakhowałe a ſ wulkej pychu wudebite; ſawěſcże pak njeběchu wjazy, khiba naßylni, rubjeżni mużojo, pſches ßwoje ſkutki bojoſcź a ſtróżele ſchěrjaze, woprawdźite pſchemjeńki człowjeſtwa.

Sa czaß hnady, człowjeſtwu wot Boha pſchiſwoleny, je Noach czinił, ſchtož by móhł, ſo by ludźi napominał a jim hroſył, a hižo běſche ßo 20 lět minyło, hdyż Knjes widźeſche, ſo ludźaza ſłóſcź běſche wulka na ſemi, a wſchitke myßle a pomyßlenja jich wntroby běchu jeno ſke kóżdy czaß. Ani na hroženja, ani na napominanja njepoßłuchajo, běchu ludźo żiwi, hórje hdyżli hdy prjedy; woni jědźachu a pijachu, żenjachu ßo a wudawachu ßo, hacž do ßameho dnja, jako Noach do kaſchcża dźěſche, a woni teho kedźbu njemějachu, hacž lijeńza pſchińdże a potepi wſchitkich.

Knjes kajeſche ßo, ſo człowjeka běſche ſtworił na ſemi, a běſche jemu żel w jeho wutrobje.

Sa wopaczność wſchak Bóh njeběſche ſpóſnał, ale wo narodże tamneho czaßa dyrbjeſche ßudźicź: to njeje mój ſkutk, to njeje człowjek, kotrehož ßym ſtworił; tuton ſkaženy narod ja ſazpiwam a njewuſnaju ßo jeho jako ßwojeho — a tak běſche jemu wulzy żel, ſo je jeho ſtworjenje takle ſkażene.

A Knjes dźeſche, ßo ſe wſchěm a po wſchěm rosßudźiwſchi: Ja chzu człowjekow ſahubicź na ſemi, kotrychž ßym ſtworił, haj, wſchě ſtworjenja chzu ſahubicź, wot człowjeka hacž do ſkota, a hacź do wakow, a hacž do ptakow pod njebjeßami; pſchetož ja ßo kaju, ſo ßym ja je ſtworił. Czile człowjekojo wſchak njejßu wjazy ſkutk mojeju rukow, a też wſchě druhe ſtworjenja ßu pſches jich hroſnoſcże wotßwjecżene a ſkażene.

Ale Noach namaka hnadu pſched Knjeſom.

Jeho wubra Bóh ſ rosßudźenja, po kotrymž chzyſche wſchě ſtworjenja ſahubicź, haj, wón radźeſche jemu, kotryž běſche dotal ſ njeżenjenzom woſtał, ſo by ßebi żonu wſał, a wobradźi jemu ſa ßobu 3 ßynow; pſchetož ſ njeho a ſ jeho rodu chzyſche wón poſdźiſcho ſaßo człowjeſtwo natwaricź. Tu wumiri ßo ſ Bożeho hněwa Boża hnada, kotraž wukhowanje a wobnowjenje człowjeſtwa ſarukuje.

(Pokraczowanje.)

Panſka rola a żeleſny kral.

Stary kral bě wumrjeł a bě herbu, ſ mjenom Lubin, ſawoſtajił. Tón bě hiſchcże mjehki młoduſchk, hakle 10 mejkow ſtary ßynk. Wě ßo tajki hólczez khmany njebě, kralowacź a w kraju prawdu ßudźicź. Duż dyrbjeſche krajej něchtó druhi roskaſowacź, hdyż dźě bjes krajneho wjerńcha nihdy hicź njecha.

Swudowjena kralowna bě khorowata knjeni, a njerodźeſche wo kraßnoty a woßobnoſcże ßwěta, czehož dla ßo kralowanja radlubje wſda, a na Lubinkowe městno bohotow a ſaſtupnikow wubra. Komu je dźiwno, ſo to nichtó druhi njebě, dyżli wulzy knjeża?

Każ dołho běſche kralowna żiwa, drje woni a też druſy panojo ßwoje wjelcże ſuby potajachu.

Ale wona też bórſy po ßwojim mandźelſkim ßwětej bożemje praji. Tak bu Lubin po nanje a po macźeri ßyrota.

To bě wonym knjeżim, kiž mějachu młoduſchkeho prynza ſa krala a knjejſtwo w rukach, požadana wěz. Nětko njeběſche jim trjeba, ßo pſched nikim tajicź, ale móżachu ßo jako paſorate wjelki pokaſacź. Wbohim poddanam a robocżanam naſta ſ teho hroſa. S dawkami a robotami buchu drjeni, ſo móhli ßo krwawnje poczicź. W knjeżich wokach běchu mało lěpſchi dyżli ſkót. Haj, też druh d

jich pschahachu, cžehnitemu skotej runja, a dyrbjachu pluh a brony cžahacž. A njeńdžěsche-li to tym knjesam dracžam w skoku doscž, dha knjesche tych wbohich repuchaty kij a rubasche jich hosdžikaty kschud. —

Dženß wschak tajke kschiwdy mózne njejßu. Dženßa wschak něchtóžkuli njemdrje praji: Pscheczo ßu ßebi tajku drějenzu lubicž dali a pschescžěharjow njesesabiwali.? —

Młody Lubin pak wo tym niczo njeshoni, a tež hischcže potom niz, hdyž bě wotrostł. Semjenjo jemu na wschě boki holdowachu, so by wocži saßlepjenej měł, a běchu jeho s lischczim paßmom swobstajeli, tak so wón žanu skóržbu wot ludźi njeshoni. A hdyž běsche dorostł, chzysche ßeptać do prawizy wsacž a nad krajom ßam s kralom bycž.

To pak nabłasnichu jeho, so by tola hischcže khwilu na khěžorskim dworje pobył a ßo pyschnych heißowanjow nawužiwacž móhł. W ßłódkich wužiwanjach chzychu jeho džerżecž, so by potom staroscž, hněwanje a mjersanje, kiž ßwěrnych kralow njepschepuschczi, hidźił, a jim ludźidracžam pschezo dale niski lud poteptowacž dał.

A hdyž ßo wón s khěžorskeho dwora domoj wróczi a ßo sa krala sczini, běchu jeho myßle jenicžzy na dobrowužiwanja saměrjene.

Jemu běchu pyschne sabawy a panske lóschty, honćtwy, hry a wjeßela wscho lubsche, dyžli wobczežnoscže prawdyßudźenjow a skórżbypschepytanjow.

Niski lud běsche ßo nadžał, so s młodym kralom tež jich krwawne kwakle spadnu. Hdyž pak sa njón s niczim lěpje njebě, žałoscżesche, so wscha rjana nadźija niczo była njeje, dyžli dym.

A to mějesche bórsy njenadźity tónz.

* * *

Bórsy potom, hdyž bě Lubin kralowanje pschijał, běsche wulku honćtwu skasacž dał. S honćtwjerjemi w lěßu honjo, wuhlada wón běłu jeleńzu. Hnydom ßo na konju sa njej puschczi, jako by kschidka měł. Wona njeßesche ßo s wětrom, a wón jako wichor sa njej pschezo dale psches kerki a bahna. Napoßledk ßo wona jemu s wocžow shubi jako duch.

Ssobuhonćtwjerjow bě Lubin dawno shubił, schtó wě hdże. Nichtó njeby tak cžěricž móhł kaž wón. A we wulkich holach ßo jedyn druhim lóhko s wocžow shubi.

Wón drje s zyłej mozu trubicž pocža, so móhł ßo jeho ßłěborny rózk pukнycž, ale nihdże ßo jemu njewotmolwi. S teho spósna, so je ßo wot ßwojich towarschow schtó wě kak jara sdalił, a so je tu w dźiwim lěßu ßamlutki. Schto nětko?

Wón bě hłódny; stawy běchu pschemucžne; spróznaj běschtaj wón a kóń. Na lěß wjecžorne ßměrki padachu a bórsy bu nóz.

Haj, schto nětko? Hdże je lěßa kónz? Hdże žadyn pucž? Dyrbju s prawym abo lěwym bokom?

Tu bu jemu, kaž by rjekł, so s njedaloka brinki klincža, jako hdyž kowař bije. Duž rucže s konja slěsy, a jeho sa wusdu wjedźo, dźěsche hladacž, schto to je.

Hnydom dozpě kromu lěßa a hdyž s njeho wustupi, wuhlada pschi ßamej kromje wjeßny dom, hdźež s wotewrjenych duri schkrě slětowachu. To bě kowarnja, w kotrejž hischcže ßwjatok njebě. Sabłudźeny Lubin ßo jara swjeßeli, hdyž bě saßo ludźi nadeschoł, a so budźe hacž do ranja pod jich tšěchu pschebycž móz. Duž ßo w prostej měrje do kowarnje da.

„Lubi ludźo, hlajcže, ja ßym sabłudźeny honćtwjeŕ a ßo po cžmje dale njewěm. Popschejcže mi nóznu hospodu a mojemu konjej tež.“ Kowař sczini wulkej wocži na zusbnika, ale njemóżesche ßebi myßlicž, schtó móhł tutón cžłowjek bycž. Na nim njebě žana pycha, so móhli jeho sa knjesa měcž. Drasta běsche tajka sprosta, kajku ma kóždy ßnadny honćtwjeŕ.

So ßo kowař stróził njeby, ßo jemu Lubin sa honjerskeho ßłužobnika wuda.

Kowař, jeho powitawschi, kowarskemu pschikasa: „Dowjedź wbohe skoczo pod tšěchu a nadawaj jemu polne korto.“

Potom durje wotewriwschi, a witaneho muža do jstwy wsawschi, dźesche k žonje: „Macže, tu cži pósdneho hoscža na nóz wjedu. Nalij wody, so ßo smyje, a nam rucže wjecžeŕ snosch!“

So ta wjecžeŕ sa kralowsku hubu njebě, ßo rady wěri. Tola bě wscho porjadne a cžiste, a wuhłódnjeny da ßebi ßłodźecž, jako by na hoscžinje był.

Kowař s nim wjecžerjesche. Pschipódla ßo wschelake powjedasche, a sprawny kowař niczo njepotaji, ale wupowjeda wschitko, kak cži knježa sakhadźeja, kak ßo wschudże žałoscži a skorži a kak sło ßo lud ma.

„Hlaj dźě, semjenjo naß na krej dřeja, a knjes kral jim njewobara. Też ßo prascha, hacž ßnadź wo tych słóscžach schto wě. Něchtóžkuli praji, so je wón dobry a duschny knjes; ale s wjetscha skorża, so ma wón jenož wutrobu wo jeleny a ßorny, ale niz sa poddanow.“

Tajke rěcže młodeho krala we wutrobje tłóczachu. Prěni krócž w ßwojim žiwjenju ßo jemu wocži wotewrischtaj, a cžista a naha wěrnoscž ßo jemu psched wuschomaj ßłyschecž da.

S hłowu wijo ßedźesche Lubin mjelczo, kaž by rjez chzył, to tola nihdy móżno njeje. A sprawny muž wotkrywasche jemu pschezo wjazy panskich njepocžinkow. Dale a bóle ßo dźiwajo praji wón napoßledku hospodarjej dobru nóz. Ale hacžrunje běsche mucžny, njemóżesche wußnycž. Srudne myßle njedachu jemu spacž. Wón ßo kajesche, cžeho dla njeje poddanski lud lěpje kedźbu měł. Duž ßebi rosmyßli: to ma hinak bycž. Se ßwojimaj wocžomaj chzu hladacž a bycž ludźom dobrocžiwy knjes a jako nan, tak młody hacž hischcže ßym.

* * *

Hakle w połnozy móżesche spacž. Na ranje, hdyž ßo hischcže dołho wuspał njebě, jeho klinki-brinki wubudźichu. W kowarni saßo hamor do želesa bijesche. Duž njedospany Lubin stany a ßo mycž pocža. S dobom saßłyscha, so kowař pschi kowanju khětro wrěska. Wcžipny dźěsche wón pohladacž, schto ßo to takle woła. A schto běsche? Kowař rjekny pschi kóždym dyrjenju s wótrym hłoßom: „Kralo stwjerdni! Kralo stwjerdni!“

To bě nowa pschicžina sa hladarja a poßłucharja, spodźiwany s hłowu wicž. Ssnědanje bě mjes tym hotowe, a duž hosposa wschitkich k blidu swoła.

Pschi ßnědanju Lubin hnydom pocža: „Praj mi tola, luby hospodarjo, schto to rěka, so chzesch krala stwjerdnjeneho měcž?“ Kowař wotmolwi: „Dokelž mam sa to, so je kral wěscže dobrocžiwy, ale nimo měry hrosnym panam mjehki a mjedowy, dokelž s nim do wocžow rjenje cžinja. Teho dla jim njecha, kaž by dyrbjał, na kožu a koscže hicž. So by tola na nich wotwjerdnył a skrucżił, so by mały lud tež móhł po cžłowjesku žiwy bycž, a niz kaž wudrěwany skót. Duž dha pschi nakowje stejo wschědnje wołam: Kralo stwjerdni!“ —

Kajke dychanje ßo s tajkich ßłowow w Lubinowej duschi shori, ßo ßamo wě.

Hotowy na wotjěchanje ßo wón s nimi roßžohnowa.

„Mějtaj luby dźak sa hospodu a blido: A ty, luby, sprawny pschecželo, měj sa te rosprajenja hischcže wutrobnischi dźak. Da-li Bóh, ßo saßo wohladamoj. Je-li je wschěm tak, kaž ßy mi rosestajał, smějesch bórsy wulki dźiw!

* * *

Pschijěchawschi domoj, ßo Lubin jako s zyła pscheměnjeny sdasche. Ludźo widźachu jeho skhmurjeneho a stajnje s hłowu tschasacž. Dotal bě jemu na wobliczu jenož lute jaßne ßłónzo stało; sa to stejesche tam nětko cžmowy mrok.

W hubjenej drascže, jako wschědny burski muž, pschecžahowasche wón pěschi zyły kraj, tak ßam ßo wobhonjejo, kak woprawdże s ludom steji, a hacž trasch tón kowař tola njeje pscheßahane skórżby wjedł. Knježich nochzysche ßo napraschowacž; pschetož wón ßebi myßlesche: cži bychu mi tola wschitku winu prěli a mje do wobliczа wobehłali.

Ale dołhich wobhonjenjow k dohladanju trjeba njebě, so njejßu te skórżby žane kžě.

„Cžakajcže, wy njekraßnizy,“ wón w ßwojich myßlach dźesche, „cžakajcže wy pschescžěharjo! Kaž scže s mojim ludom sakhadźeli, tehorunja ßo też s wami stań!“

A kaž běsche ßebi wotmyßlił, ßo sta. Jěsdni póßlojo skasachu winowatych panow k njemu na kralowski hród.

Schtó wě, kajkich kraßnych darow běchu ßo nadźeli, cžehož dla ßo s drohej pychu na pucž dachu.

Ale hdyž běchu ßo w hrodże w ßudnej sali shromadźili, jich dźiwi strach hrabasche. S wótrym hłoßom jim kral wschě słóscže porokowasche, a jim s płomjenitymaj wocžomaj pschipowjedźi, kajki je na jich sawinowanja prawy ßud.

Wón da jim jich pyschnu drastu sedrěcž a hrubu drastu na nich stykacž. Potom da jich pschahacž, pschezo schtyrjoch do jeneho pluha. Kotsiž ßo sapjerachu, buchu s njemdrej mozu skludźeni a wujimani.

Kral wsa ßebi na nich wótry kschud.

S bliska kraloweho hrodu běsche polo. Jow dyrbjachu nětko

cźi sapschahani bróſdu woracź; hdyž njechachu doſcź cźahnycź, pohonjeſche jich kral. —

A roli, kotruž běchu draczowſzy panoju a knjeza ſworacź dyrbjeli, narjeknychu ludźo: „Panſka rola“.

* * *

Wot teho cźaßa ßem bě Lubin hakle woprawdźity kral, haj, to niz jenož ſ mjenom, ale też w dobrych ſkutkach, kajkeż praweho krala debja. Schtóž mějeſche něſchto ſkorźicź, mějeſche też wotewrjeny pſchiſtup k njemu, byrnjeż też robocźan był.

Ssudnym knjeſam ßo njedowěrjo, ßudźeſche wón ſ runej měru wſchitkich ßam.

Schtož bě krajnych dawkow trěbne a nuſne, dyrbjeſche lud wě ßo dawacź. Ale dawkidawanje k wukormjenju brjuchatych a hordych panow mějeſche ſ zyła kónz.

Kowarja, kiž bě jemu tehdy wocźi wotewrił, ßebi wón na hród wſa. „Wot nětka ßy jenož ſa mnje kować. Kowaj jenož moje konje a ſhotuj mi dobru bróń.“

Lubinowe prawduhajenje mějeſche też ßwoje ſcźěhwki.

Bjes dźiwa, ſo ſ cźěßnoty wumoženi burſzy ludźo krala nětko na wutrobje noſchachu a pſche wſcho lubowachu.

Ale ſo poddůſcheni knjeza ſe ſlobami ſa tym dźěchu, ßo na poddůſcherju wjecźicź a jeho ſaklócź, też žadyn dźiw njeje.

Kral njebě ßebi nihdźe wjazy žiwjenja wěſty. Teho dla jemu wuſchikny kować ſtrójne wobleczenje ſcźini. To bě ſe želeſa, ſ wjele tyßaz wóczkow wudźěłane, a tola tak hibacźne kaž wokmjana ßuknja.

Pches tón khabat žadyn kałacź abo mjecź njemóżeſche. To bě jemu wobora a wěſty ſchkit pſched mordarſkej ruku.

S teho pſchińdźe, ſo ßu jeho želeſneho krala mjenowali.

A mjeno „Želeſny kral“ je w rtnych powědanczkach a ſtawiſnarſkich knihach hacź do dźeńßniſcheho dnja woſtało.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sserbſka Boża ßłużba w nakhwilnej kſchižnej zyrkwi w Draždźanach běſche ſańdźenu njedźelu jara bohacźe wopytana. Delne města wulkeho Božeho doma běchu wſchitke wobßadźene a też na łubjomaj wohladachmy nutrnych poßłucharjow. Spowjednych běſche 235 a to 108 mużſkich a 127 żónſkich. Pſchichodna ßerbſka Boża ßłużba ſměje ßo, da-li Bóh, w kſchižnej zyrkwi ßamej a to 24. junija.

— Ratarjo ſapocznu ſtyſkniwi bycź, hdyž njecha ſymy kónz bycź a pſchezo ſaßo ßněh ſ běłych mróczelow pada. Hdyž běchu w poßlednich lětach hižo ßwoje nalětne dźěło na polach w tym cźaßu ſapoczecź móhli, njejßu hiſchcźe lětża niczo na polach dźěłacź móhli. A my też dołhe lěta njepomnimy taku dołho ſymu a telko ßněha, kaž ßmy lětża měli. Hdyž ſymſki cźaß tak dale póńdźe, je móżno, ſo ſmějemy běłe jutry. Tola wſchak ßo ratać nabojecź njeßmě. Nadźijomnje po nětcźiſchim njewobſtajnym mokrym wjedrje wobſtajny rjany cźaß pſchińdźe. Pſchetož ſtari ludźo hižo praja: na dołhu wobſtajnu ſymu pſchińdźe też wobſtajne cźopłe naleczo. Bóh luby Knjes ßo pſchezo w prawym cźaßu ſa naß ſtara, hdyž chze też naſcha ßłaba cźłowſka wutroba khabłacź a dwělowacź.

— W Draždźanach je wumrjeł knjes can. cap. senior Blumentritt. Schtóž by do Budyſchina pſchiſchoł, tuteho muża derje ſnajeſche, hdyž jeho na haßy nadeńdźe, kotryž drje běſche ſwonkownje maka woßoba, kotryž pak běſche wulki dźěławy duch a je też wjele dokonjał w ßwojim žiwjenju. 30 lět běſche wón direktor katholſkeho ſeminara a je temu wuſtawej a jeho roswiwanju ßwoje najlěpſche mozy woprował. Pſches jeho minjenje ſtupi na hłowu Budyſkeho tachantſtwa ſaßo Sserb, knjes can. cap. cantor Luſczanſki, kotryž nětko ſaſtojnſtwo ſeniora pſchedwoſmje. Daliſche hłowne pſcheměnjenje we wſchěch ſaſtojnſtwach katholſkeje zyrkwje je też wocźakowacź, dokelž nětcźiſchi biſkop Wahl ßmjercź khory leži a nadźija njeje, ſo by ſaßo wotkhorił. Kaž ßłyſchimy, pobrachuja tu khwilu katholſzy měſchnizy, ſo ßo wſchitke ſaſtojnſtwa woßebje w Budyſchinje wobßadźicź njehodźa.

— Budyſka ratarſka ſchula lětża ßwjedźeń 25 lětneho wobſtacźa ßwjecźi. Tale ſchula je ſa wudoſpołnjenje naſchich ßerbſkich ratarjow ſ wulkim žohnowanjom ſkutkowała, kotſiž ßu ju w bohatej liczbje wopytowali. Swjeßelaze je, ſo móże ſe ſchulu też jeje direktaŕ Brugger ßwój 25lětny jubilej jako wodźeŕ tuteje ſchule ßwjecźicź.

— Pſched krótkim my ſjewichmy, ſo je ßo w Kamjeńzu ſa noweho primarija knjes kapłan Graf ſ Kamjenizy wuſwolił. Nowiſcha powjeſcź pak dóńdźe, ſo tale wólba najſkerje płacźaza njebudźe. Nětcźiſchaj Kamjeńſkaj duchownaj a wjeßni zyrkwinſzy prjódkſtejicźerjo tych wßow, kotreż do Kamjeńza ßłuſcheja, ßu ßo pſchecźiwo temu wuſwolenju wobcźežowali, dokelž ßo po ſakońſkim prawje ſtało njeje. Konſiſtorialna wyſchnoſcź je tole wobcźežowanje ſa prawo pósnała a duž ſměje ßo najſkerje nowe wuſwolenje. Kaž kóżdy krócź pſchi tajkim wuſwolenju njemérne žołmy wyßoko dźeja a wſchelake njeluboſcźiwoſcźe pſchińdu, budźe nětko njeměr cźim wjetſchi, hdyž ßo nětko jena ſtrona w ßwojim ſakońſkim prawje ſranjena cźuje a to ſ prawom, kaž pſchipósnawazy wußud wyſchnoſcźe wupraji. Sa duchownſke žiwjenje woßady je to jara wobžarowacź, dokelž ſrudnje pódla cźerpi.

— Jara pſchipósnacź je, ſo ßu Khwacźanſzy ſchulſzy prjódkſtejerjo wupißanje druheho ſchulſkeho městna, kotreż je ßo pſchecźiwo jich myßli ſtało, ſ tym ſaßo wobrocźili, ſo ßu ſa Sserba ßo tam ſamolwjazeho 100 hriwnow woßobneje pſchiłohi poſtajili. Hdyž ßo tajke wupißanje ſtanje, ma ßo wě ßo wot pſchedſtejicźerja ſchulſke prjódkſtejicźerſtwo hromadźe ſwołacź, a wſchitzy maja ßwój nahlad wuprajicź. Woßebje pak je w tym padźe myßl jenotliwych prjódkſtejicźerjow ßłyſchecź, hdyž ßo wo tajke hłowne praſchenje jedna, hacź je nuſne, ſo ßo městno dale ſe ßerbſkim wucźerjom wobßadźi.

— W Lipſczanſkim pſchedměſcźe Sellerhauſen je ßo nowa evangelſka zyrkej — ſ mjenom Emmaus — poßwjecźiła.

— W Lipſku w tu khwilu rjana liczba Sserbow ſtuduje. Duž też ſaßo „Sorabikum“ jako ßerbſki wotdźěl Łužiſkeho prědarſkeho towarſtwa rjenje kcźeje. We Łužiſkim towarſtwje ßu w tu khwilu tſjo Sserbjo. Dwaj theologaj: Wicźežk a Mrósak a jedyn prawiſnik: Gólcź. Nětko pſchińdu ſaßo do Lipſka tſjo Sserbja: Röſeberg, Kſchižan a Gólcź. K temu wopytuja druſy ſtudowazy ſkhadźowanja Sorabika: ſtudentaj prawiſniſtwa Kubiza, Wicźas a druſy. My ßo dopomnimy, kajke běſche w ßwojim cźaßu kcźejaze žiwjenje w Sorabiku. Njech tole žiwjenje ſaßo ſakcźěwa! Nětko je temu ſkładnoſcź a nadźija.

— Evangelſke hibanje w Awſtriſkej ßo dale roswiwa. My móżemy pſcheßwědcźeni bycź, hdyž widźimy, kaž ßo tole hibanje w cźichim pſchezo dale a bóle roswiwa, ſo je to woprawdźe pſcheßwědcźenje wutroby a niz, kaž ßo prjedy myßleſche, jenož ſamyßł narodneho pſchecźiwjenja Němzow. Hewak by wone ßo nětko ſhubiło, hdyž ßu ßo žołmy narodneho wojowanja lehnyłe a je nadźija, ſo měr pſchińdźe. Evangelſzy w Awſtriſkej wſchak lóhko nimaja, hdyž dyrbja ßebi ßwoje zyrkwje ßami ſe ßwojimi ßrědkami natwaricź, dokelž wot ſtata žaneje podpjery njedoſtanu. Duž je też ſaßo w Draždźanach nowy wubjerk hromadźe ſtupił, kotryž dobrowólne dary hromadźi ſa evangelſke hibanje w Awſtriſkej. Wě ßo je wěz Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa evangelſkich w roſpróſchenju podpjeracź, ale jeho polo je tajke wulke, ſo dyrbi wſchudźom ßwoju ruku poſkicźicź. Duž je nuſne, ſo ßo temu-le evangelſkemu duchownemu hibanju raſna a woßebna pomoz poſkicźi, ſo njeby duchowne hibanje ſaßo wotemrjeło, dokelž njemóża do ſkutka ſtajicź, k cźemuž wutroba cźěri.

Něſchto k roſpominanju.

Deſchcźik ſemju płódnu cźini.

* * *

Hakle po ßurowej ſymje pſchińdźe luboſne naleczo.

* * *

Pſches puſcźinu dźe, do Kanaana.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale też we wſchěch pſchedawarńjach „Sserb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſßła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farać Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čzißło 14.
8. hapryla.

Lětnik 10.
1900.

Serbſke njedżelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczišchczérni w Budyſchinje a ßu tam dostacz ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Palmarum.

Filipiſkich 2, 5.

„Kóždy mjes wami budź teje myßle, jako Khryſtuß Jeſuß běſche!“

Scżenje palmoweje njedżele nam pſched woczi ſtaja, kak Jeſuß pod khwalbuſpěwanjom a hoſianawołanjom Israelſkeho luda horje cżehnje do Jeruſalema, nuts do ßwojeho Wótza domu, wopißuje nam tón krónowanſki cżah teho Knjeſa, ale króna je cżernjowa a trón je kſchiż. Tak ſteji ſcżenje dżenßniſcheho dnja pſchi ſaſtupje do martroweho tydżenja ſ napißmom: „Hlaj, twój kral pſchińdże k tebi cżicheje myßle.“

Epiſtola dale do ſady a do wyßoka pſchima a nam wopißuje zyły cżah Jeſußoweho żiwjenja: wot żłoba k kſchiżu, wot kſchiża k trónej. Zyły wobras Knjeſoweho poniżenja a powyſchenja ßo nam dżenßa woſnamjeni a napißmo rěka: „Kóždy mjes wami budź teje myßle, jako Khryſtuß Jeſuß też běſche.“ Pſchetoż niz k pſchihladowanju, ani k pſchiwyſkanju ßamemu a k hołemu hoſianawołanju ßo nam tajke prědźuje, ale ſo bychmy ßobu cżahnyli a tutemu krónowanſkemu cżahej ßo pſchiſamkli. Epiſtola nam móznje pſchiwoła ſ Khryſtußowym hłoßom: „Pój a dźi ſe mnu“ a my chzemy ſ Domaſchom wotmolwicź: „Cżehńmy ſ nim ßobu, ſo bychmy ſ nim wumrjeli“ a prajmy ſ Pawołom: „Wumrjemy-li ſ nim ßobu, dha też budźemy ſ nim ßobu żiwi, cżerpimy-li ßobu, dha też budźemy ſ nim ßobu knjeżicź.“

Je ważne ßłowo, kotrymż tón japoſchtoł ſapocżina: „Kóżdy mjes wami budź teje myßle, jako Khryſtuß Jeſuß też běſche“. Wón praji: „Kóżdy“ — bje wſcheho wobmjeſowanja, njech je cżłowjek hiſchcże tak wulki na ſemi abo hiſchcże tak mały, njech je bohaty abo khudy, khory abo ſtrowy — Pawoł żaneho wumĕnjenja njedopuſchcżi: njeje żadyn pſchestary a żadyn pſchemłody, żadyn pſchemózny a żadyn pſcheßłaby. Jow je ßłowo ſa naß wſchitkich kajkeżkuliż ſmyßlenje twojeje wutroby je, kajkeżkuliż wotpohladanje ty maſch, tute ßłowo je Pawoł też ſa tebje piſał, pſchetoż wón praji „kóżdy“. To ßłuſcha k majeſtoſcżi a woßebnoſcżi kſcheſcżijanſtwa, ſo ßo na wſchitkich cżłowjekow wobrocżi bjes rozdżělenja. Zyłe prědowanje jeho wĕry ſa kóżdeho cżłowjeka rèka: „Wĕř do Jeſom Khryſta, dha budżeſch ty a twój dom ſbóżny!“ To zyłe napominanje jeho wucżby na kóżdżicżkeho ma ßo tak: „Dźi po Khryſtußu!“ Sa wſchitke ſtawy, ſa wſchitke ludy, ſa zyłe cżłowjeſtwo ßo błyſchcżi jenoż jene kraßne bójſke ſnamjo, do kotrehoż dyrbi jenotliwy cżłowjek każ zyłe cżłowjeſtwo ßo pſchekraßnicź: to je Jeſuß Khryſtuß.

Kajkeje myßle wón, podomnoſcź Wótzowſkeje kraßnoſcże, běſche, je nam wſchitkim ſnate: „Wón poniżowaſche ßo ßam a bě poßłuſchny hacż do ßmjercże, haj, do ßmjercże na kſchiżu.

Runje tak też dyrbimy my ſmyßleni bycź: poniżni a poßłuſchni. Poniżni pſched Bohom, tak ſo tu njedoſpołnoſcź ßwojeho cżłowſkeho bycża, ſmyßlenja a cżinjenja pósnawajo ßo pſched jeho majeſtoſcżu a ßwjatoſcżu jako hubjeni

kniczomni, hrěschni czlowjekojo wschědnje pokorjamy a radźi tu hrěchi wodawazu, troschtowazu a wobnowjazu hnadu Bożu w Jesußu Khrystußu sapschimnjeny. Ponižni też psched czlowjekami, tak so pschezo druhich wysche ważimy dyžli sebje samych, a hdyž mamy njeprawo, to rady pschidamy a wusnajemy. Poßłuschni Bohu temu Knjesej, hdyž w jeho kasnjach khodźimy a też wscho horjo a domach-pytanje sebi lubicź damy s Khrystußom prajizy: Wótcże, twoja wola so stań, niz moja wola! Poßłuschni też czlowjekam, kotrymž poßłuchacź mamy, starschim, wuczerjam, duchownym, wyschnosczi, tak so wscheje njeluboscże, lěnjoscże, njepózczitwoscże, wopilstwa, jebanstwa, paduchstwa a pschecziwjenja so wostajimy a sdalujemy.

Praj, mój luby czitarjo, njeměł zyły swět hinaschi napohlad, njeby zyłe kscheszijanstwo zyle druhe było, hdy by tutemu japoschtolskemu napominanju so wot wschitkich poßłuchało? Haj, niczo dyžli měr a sbožo by knježiło we wschitkich kscheszijanskich woßadach, domach a wutrobach, by njebjo ua semi było, hdy bychu wschitzy teje myßle byli, jako Jesuß Khrystuß też běsche. Teho dla chzemy-li w czaßu, a schtož ważnische je, też we wěczność sbožni a sbožowni bycź, dha saprějmy sebje samych a stupajmy do Jesußowych stopow! Ta bohabojosczź je k wschitkim wězam wužitna a ma slubjenje nětczischeho a pschichodneho žiwjenja. Žadyn grunt pak nichtó njemóże salożicź, khiba tón, kiž je salożeny, kotryž je Jesuß Khrystuß, tón kschižowany a horjestanjeny!

Hamjeń.

Puczowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże słowo czitajo.

Podawa swěrny czitar „Pomhaj Bóh-a".

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójsaßowe, 6. staw.

II. Schtuczka 9—22. Postajeny czaß 120 lět běsche so tak daloko minył, so dyrbjesche Bóh wscho pschihotowacź, so by sa prawy czaßch też skutkował. Teho dla Noachej wscho sdźěliwschi, kasa jemu, so by kaschcź po postajenych měrach natwarił a po Božej radźe sarjadował, a sdźěli jemu, k czemu ma kaschcź bycź.

To je Noachowy narod, s kotrymž je so Sethowy ród na stawje 5, 32 skóncził a s kotrymž so stawisny Božeho kralestwa nětko sabjeraja: Noach běsche prawy muž a bjes poroka, a wjedźesche, kaž něhdy Henoch, bohabojasne žiwjenje w swojim czaßu, a płodźesche tsjoch synow: Sema, Hama a Japheta.

Ale semja běsche sa jeho czaß skažena psched Božimaj woczomaj a polna slósczże. Ludźo běchu so do njewěry a do bjesbóžnosczże sanurili, a mjes ludźimi knježachu same hrosnosczże a naßylnosczże.

Noach je teho dla najwjetschi a najßwjeczischi se wschěch czlowjekow, dokelž mjes nimi ani jeniczki njebě, na kotrehož su wschitzy, wschitzy s jeho czaßa byli, niz jenož czi s jeho města, s jeho kraja, s jeho luda; wón běsche jeniczki a samlutki sa swój czaß, kotryž w Božich puczach khodźesche.

A Bóh pohlada, na swój skutk so saměriwschi, hischcże ras na semju, so by wohladał, hacž je schtó rosumny a by so po Bohu praschał; ale schto by wón wohladał? Hlaj, wona bě skažena; pschetož wschitko czełko běsche swój skutk na semi skasyło. Woni běchu wschitzy wotstupili a wschitzy hrosni; žadyn njebě, so by dobre czinił, też niz jedyn.

Duž dźesche Bóh k Noachej, kotrehož běsche wobhnadźił: Wschitkeho czełka kónz je pschede mnje pschischoł, dokelž njeje pschiswoleny czaß mojeje hnady žaneho płoda měł; pschetož semja je napjelnjena wot nich s njeprawdosczu, a hlaj, ja chzu jich skasycź se semju, so by so skónczńje kónz postajił jich hrěcham.

Sczźiń sebi po tajkim, dokelž chzu tebje s twojimi wukhowacź, na wulkej pławjenzy, kotraž ma bycź s podłožkom, kaschcź s jědloweho drjewa, a sczźiń w nim komory abo wodźělenja, a poßmol je se smołu snutskach a swonkach, so njemóhła woda do kaschcża.

A sczźiń jón tak: Tsi sta łóhczow dyrbi dołhi bycź, poł sta łóhczow schěroki a tsizyczi łóhczow wyßoki, po tajkim schěsczź króczź dlěschi hacž schěroki a dźeßacź króczź dlěschi hacž wyßoki.

Po wuliczenju wyschscheho twarskeho radźiczela Silberschlag († 1791) běsche kaschcź 22 stopnjow wyschschi, 156 stopnjow dlěschi a 166 stopnjow wužschi hacž kralowski hród w Barlinje. Wscha rumnosczź w kaschczu běsche 450,000 rumnych łóhczi. Wschelazy su so prascheli, hacž je tajke kaschczisko na wodże płuwało a so hibało. Pobožni Hollandszy su po samych pomjeńschenych měrach někotre łódże twarili a su so teho dla dyrbjeli pschi spoczatku wjele wußměchowacź dacź. Tola nashonjenje powuczi jich, so so tajka łódź wjele czežscho hiba hacž kóżda wschědna łódź, so pak sa to też samóże tsecźinu wjazy njesczź.

Jene wokno — dźěru, prósdnjeńzu — sczźiń sa swětło a powětr w kaschczu, na wjerchu, jedyn łóhcź wulke. Durje, dosczź wyßoke a schěroke też sa najwjetsche swěrjata, dyrbisch srjedźa na jeho stronu stajicź. A kaschcź dyrbi tsi łubje abo poskhody měcź; jenu spody, druhu srjedźa a tseczu horjekach, a na tutych tsjoch łubjach saměscź potom wschelake wodźělenja.

Silberschlag měni, so běchu na delnjej łubi wodźělenja sa wjetschu swěrinu, na srjedźnej wodźělenja sa ludźi a mjeńschu swěrinu a na hornjej ptaczki. Kóżda łubja mějesche też swoje wodźělenje sa synо a słomu; pod tsěchu pak hodźesche so khowacź nadoba, sorna, symjenja a symjeschka, a na pławjenzy mózachu czerstwu wodu czěracź. Najczežscho je rossudźicź, hdże běsche wokno naprawjene. Po słowach hebrejskeho Božeho słowa rěka: Sswětło dyrbisch sczźinicź do Archi, a do łóhcża wot horka dyrbisch je dokonjecź. Po tutych słowach njehodźi so rossudźicź, hacž běsche to woprawdźite wokno, łóhcź dołhe a łóhcź schěroke horjeka na kaschczowej tsěsche, so by so Noachowe wodźělenje tak poswětliło, mjes tym so mějesche wscha swěrina po czmje pschebywacź; abo hacž mamy sebi tak myßlicź, so běsche tele wokno łóhcź schěroke po dołhosczi po wschěm kaschczu, abo hacž běsche trasch na boku naprawjene, tola tak, so njeběsche dale horka hacž łóhcź pod hornjej kromje; a hacž mějesche w tajkim padże jenož hornja łubja tajke wokno abo też srjedźna a delnja. Njech je temu kaž chze: Schto seschkodźi, sebi myßliwschi, so bě Noachowy kaschcź podołhojta, na wodże płuwaza hródź s kónczojtej tsěchu, so bychu móhłe wody, s njebja so lijaze, wotběżecź? Pomyßlisch pak sebi, so běsche Noachowy kaschcź podobny kaschczej morweho, dha by so to hrósbnemu a khutnemu wobrasej derje pschihodźiło: wschón swět bu pohrjebany s lijeńzu. Tola, Bohu budź dźak! też nasche kaschcże khowaja, kaž Noachowy kaschcź, drohe pokłady, niz sachodnosczi a shniczu, ale pokłady na wěste stawanje na poßlednim dnju.

Pschetož, hlaj, ja chzu wodowu lijeńzu pschiwjesczź na semju, so by skažene było wschitko czełko, w kotrymž je žiwy duch pod njebjesami; wschitko, schtož je na semi, kónz wosmje.

Ale s tobu chzu ja swój sslub sczźinicź, so chzu tebje se swojimi wukhowacź. A ty póńdźesch teho dla do kaschcża a twoji synojo a twoja žona a twojich synow žony, s tobu hromadźe wóßom duschow.

W hebrejskim Božim słowje nałožuje so sa Noachowy kaschcź słowo, kotreż jenož hischcże sa kaschczik nedeńdźesch, w kotrymž je so Mójsaß do wody sadźił. Bjes dwěla je tele słowo egiptowskeho wukhada. Kacźanske Boże pißmo ma sa to słowo arca, s kotrehož je słowo archa nastało. Mi běsche tele słowo, hdyž běch hólczez, jara snate, dokelž běsche mi macź w měscże na hermanku kaschczik se wschelakej drjewjanej swěrinu kupiła a rjekła: Hlaj, synko, tajka běsche Noachowa archa!

Noachowi synojo, s najmjeńscha Japhet a Sem, běchu nětk hižo na wschě dźewjeczdźeßat lět stari a najskerscho hischcże njewoženjeni. Tak běchu słowa „a twojich synow žony s tobu" napominanje, so by sebi Noach na to pomyßlił, so bychu so woženili. To běsche podobny srědk, s kotrymž bychu so hischcże někotre dusche wukhowacź dale psched powschitkownym sahubjenjom, jeli so bychu chzyle, kaž posdźischo napominanje Lotowe sa swojich pschichodnych synow, jenož so mějesche napominanje, Noachej a jeho synam date, lěpschi wuspěch.

A ty dyrbisch se wschitkich swěrjatow wschelakeho czełka, wot wschěch ptaczich a swěrinskich druzinow, po dwěmaj, muzske a žonske do kaschcża wjesczź, so bychu s tobu žiwe wostałe.

Wot ptakow po jich schlachczi, wot skotu po jeho schlachczi, a wot wschelakich wakow na semi po jich schlachczi, wot kóżdeho

teho po dwěmaj, a jeli so žu cžiste swěrjata, jich žydom, po tajkim dwójzy dwoje a jene mužske pódla teho, k tebi nuts póńdža, so bychu žive wostałe.

A ty nabjeŕ wschelaku potrjebu, kotraž žo k jědži hodži, a shromadź ju k žebi, so by ty a wone sa wschón cžaš, hdyž macže w kaschczu pschebywacź, jěscź měli. (Pokracžowanje.)

Widjenja w nowolětnej nozy.

W žwojim cžašu běsche bohabojasny muž. Tón žedžesche něhdy wjeczor Sylwestra, to rěka: pośledni wjeczor stareho lěta, žamlutki pschi małej lampje. Psched žobu na blidže mějesche spěwarske ležo, a spěwasche s nich s nutrnym hłošom khěrlusch: To stare lěto saschło je; my, Jesom Khryschcže, khwal'my cže.

Wonkach bě syma wješ a kraj se žněhom pokryta. Cžicha nóz leżesche na běłej semi. Niczo njebě pod njebjom žłyschecź, khiba hdyž hodžina s zyrkwineje wěže bijesche, swonowe synki.

Wuspěwawschi khěrluschowe schtucžki so muž do khutnych myślow snuri. Wón žebi to lěto, kotrež chzyssche nětko božemje prajicź, hischcže junkrócź do pomjatka k wobhladanju wsa, a pohlada tež žam na so, hacž je na njebjeskim pucžu dale dyžli loni. A na kónzu pschepytanja sdychny: „Mój Božo, budź mi hrěschnikej hnadny a sdźerž mje na twojich žwjatych schcžežkach žwěrnischeho.“

Potom pschińdźechu jemu wschelake myśle, kak chze se stareho lěta do noweho stupicź, s roskaczom a nakasanjom.

Pschi tym žobu pschińdże na praschenje: hacž-tež-to w žwěcže wonka wschitzy ludźo, kotsiž njespja, nowolětnu nóz w modlitwach a s pokuczenjom žwjecža?

Lědma bě to na poł mjelczo wuprajił, dha so jemu jandźel sjewi, wsa jeho sa ruku a dźesche: „Cžłowske dźěczo, pój a hladaj, kak so to w žwěcže ma! Wjele k wokschewjenju ducha njewohladasch. To mi khroble wěŕ!“ —

Wjedźeny wot njebjeskeho póśła je wón wjele psched woczomaj pomělł. A schtoż je w tutej nozy widźał, je nam napisane sawostajił. Něschtožkuli s tutych pišmow sa naš sajimawe njeje; teho dla jo na bok stajimy. Ale schtoż so sa naš hodźi, wsimy s jeho powjedanja žem. A wón powjeda nam tak:

Hdyž so na pucź dachmoj, so mi njenadźizy woczi pscheměnischtej. Mózach psches murje a scžěny, žamo do tych komorow a stwow, hdźež žana žwěza njebě, widźecź. S wjetscha wschudźom ludźo se stareho lěta do noweho spachu. To běsche mi bjes dźiwa, a popschejo jim wotpocžink duzy nimo prajach: Bóh daj dobru nóz! A spicže derje!

Prěni ras sastachmoj pschi wulkim knježim domje, hdźež běsche we wschitkich woknach cžma. Knjes a knjeni doma njeběschtaj. Běchu se žanjemi k druhim knježim na bjeżadu jěli, hdźež bě wożobna nowolětna nóz, to rěka sabawjenje s hoscžinu a winom, se wschelakej hru a pyschnej reju.

A jako běchu knježa s dwora, běchu so tež jich žłużobnizy: pacholo, horjenza a drusy w skoku s durjemi seżuwali, schtó wě hdże, žwojich dyrdomdejow hladacź.

To dźě s wjetscha hinak njeje, hacž so stare snate pschiśłowo płacži: „Kajzyž knježa, tajka cželedź.“ Ach, so by to tola tež tam płacžiło, hdźež žu tajzy knježa, kiž žu pobožneho ducha!

Jenož w stwiczzy, hdźež jich małe dźěczi spachu, so nózna lampka žwěcżesche, a stara pěstońcža bě pódla wušła. — Kak je kschescžijanskim starschim mózno, wostajiwschi žwojich małych, w cžmowych nozach po wjeżelach jěsdźicź? —

Mój wodźeŕ mje dale dowjedże. Duž pschińdźechmoj k domej, w kotrymž bohaty muž byelesche. Tón hischcže do loża njebě a žebi žwěcżesche. Na blidże ležachu knihe; ale to biblija njebě abo žuadź druhe Boże pišmo. Na dołhich stronach njeběsche niczo druhe hacž cžišła a liczby, kiž jemu žwědczachu, kelko je wupožcził a kelko ma danje, kelko ma sbytkow ma msdźi, kotruž je dźěławym ludźom wocžahnył, kelko je s lichowanjom na žicže nadrěł, kotrež je tunjo kupił a droho pschedawał. Na kónzu kóždeje strony wón s hłowu pokiwny: hlaj, kóžda strona jemu praji, kak je bohatstwo rostło. A hdyž knihe saczini, wón ruzy hromadu stłóczi. Skoro so sdasche, jako by chzył ruzy k paczerjam stykнycź. Ale to bě roboczan mamona hižo wjele lět dołho sabył. Widźach jenož, kak žebi s wjeżelom ruzy móslowacź póczinje. Mój towarsch praji: „To mósluj a trěj! Te žylsy khudych, kiž so twojich porstow slěpjene dźerża, nihdy njestrěwasch; rybuj tak jara hacž chzesch!“

Na to khwatachmoj dale.

(Skónczenje pschichodnje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Scžěhowazy dopiš je so podał do Łužicy. Wón je pisany wot muża, kotryž se žwojeho nashonjenja rěczi. My tónle dopiš tež tudy lubym cžitarjam podamy, dokelž dokładnje nam pokaże, kajke běchu něhdy wobstejnoscže na seminarje w Budyschinje a kajke žu tam nětko, so dyrbimy s cžežkej wutrobu do pschichoda hladacź. Dopiš ma so tak:

Hdyž we 8. cžišle „Sserb. Nowin“ referat wo pschijimanskim pruhowanju na krajnostawskim seminaru cžitach, dopomnich so nimowólnje na tamne cžašy, hdyž běch žam hischcže wuczomž Budyschskeho seminara. Kajke je to pscheměnjenje!! Ženje njemóžu knjesej dopišowarjej wěricź, so na žerbskich schulach wotpocžuje wina, cžeho dla žerbšzy hólzy njepschihotowani, njesraki k pruhowanju pschikhadźeja. Hižo stara wěz to je, a wschelake wopokašy tu žu, so drje žu Serbjo s wopředka trochu pomałschli, dyžli Němzy, so pak jich pschi někotrej pilnoscži njejžu jenož doscžahnyli, ale jich cžasto doscź wjele pschedhonili. Po tajkim niz žerbska schula je s winu, so so tamni 6 młodźenzojo wotpokasachu, ale, kaž so mi sda „prinzip“ ... Wot někotrych lět žem so na krajnostawskim seminaru nałożuje něschto podobne, so by so Serbam po móżnoscži pucź do njeho sastupił. Hewak drje so tež loni njebychu trjebali někotsi Serbja, kotsiž běchu w Budyschinje pruhowanje wobstali, do Pirny a do Lubija žłacź — a Němzy s Vogtlanda a s Pruskeje so w Budyschinje pschijimowachu. —

Kak wjele pschecželnische wobstejnoscže běchu to psched 16—20 lětami! Tehdy hospodowasche krajnostawski seminar wjazy hacž **20** Serbow, kotsiž mějachu žwoje žerbske towarstwo, so bychu so w tutym na žwoje powołanje jako žerbšzy wucžerjo pschihotowali, a žerbski wucžeŕ k nim khodźesche. Towarstwo „Swoboda“ mějesche „hudźbny“ a „literarny“ wotrjad. Tež na katholskim seminaru běchmy tehdy 8 Serbjo, a wopytowachmy kóždu sobotu popołdnju žerbskich towarschow na krajnostawskim seminaru. W „auli“, w pruhowanskim salu, wuwucžowachmy so shromadnje w žerbskim spěwje a pschihotowachmy so kóžde lěto na konzert pschi skhadźowanzy.

Tehdyschi knjes direktor, njesapomnity tajny schulski radźicžel Leuner a zyke tehdysche wucžerstwo njesadźěwachu tutomu shromadnemu dźěłu na žerbskim polu. Cžasto wopyta naš žam k. direktor pschi naschim wuwucžowanju, a poślukhasche rad na žerbske synki, praje: „To je rjenje, so scže tak pschesjedne a so so shromadnje w žerbskim spěwje swucžujecže. Wopytujcže so jenož prawje pilnje a budźcže pschesjedne.“

Cžescź a horzy dźak hischcže do rowa słuscha njesapomnitemu knjesej, so tak pschecželnje wobkhadźowasche tež se žwojimi žerbskimi seminaristami.

Cžeho dla pak njeje wjazy tak?

— Starschim je wutroba cžežka, hdyž žwojim dźěczom dadźa po konfirmaziji won cžahnycź do žwěta. Styskniwe je to praschenje: Njesabłudźa so w žwěcže a budźa napschecźiwo stejecź wschelakorym spytowanjam, kotrež so jim bliža. Wošebje je strach sa tych wulki, kotrež do města cžahnu. Duž pak my wschitkich starschich, kotsiž žwoje dźěczi do města pósczelu, na to kedźbliwych cžinimy, so žu tam młodostne towarstwa, kotrež chzedźa młode dusche psched tajkim strachom sakhowacź. Duž njech starschi njeskomdźa žwoje dźěczi napominacź, so bychu do tychle towarstwow khodźili, hdźež maja nabožinske natwarjenje a tež hódne sawjeżelenje njedźelu, hdyž druhe na rejwanske łubje khodźa a w harowazym žwěcže so wjeżela.

— Ssrjedu po jutrach dopołdnja w $^1/_2$10 h. směje so nalětnja skhadźowanka w Budyschinje na tšelerni a popołdnju saźo Macžiza Serbska. My s nowa na to pokasamy, so tónle žerbski dźeń njeje jenož sa wucženych, ale so so wošebje wocžakuje, so so tež mnosy s luda wobdźěla. Pschetož wschitke te wuradźenja dźiwaja na sboże nascheho žerbskeho luda. Duž hotujmy my so w prawym cžašu na nasch žerbski dźeń.

— Wot 1. haprleje je nowy póstski sakoń do płacžiwoscže stupił. Dotal žmědźesche list sa 10 np. jenož 15 gramow cžežki bycź. Tale waha je so nětko na 20 gramow powyschiła, so hakle listy, kotrež žu cžežsche hacž 20 gramow 20 np. płacża. Tež nowe póstne kharty jenož 2 np. płacżaze so wudadźa. Hdyž chzesch někomu, kotryž w tym žamym póstnym wokrjeżu bydli, póstnu khartu napisacź, płacži porto jenož 2 np. Sa dalische póżelki pak dyrbisch kaž hacž dotal póstnu khartu sa 5 np. nałożicź.

— Tež prěnja komora budźe po rosžudu želelnischeho wubjerka

twarej noweje żelesnizy psches naschu Łužizu wot Wósborka do Radworja pschihłoßowacź.

— Jutry 1900 je na 17 gymnasijach 415 wuczomzow wotkhadne (maturitatne) pruhowanje wobstako, 4 wjazy hacź loni. Wot nich chze studowacź prawisnistwo 147, lěkarstwo 52, theologiju 50, stare rěcze 38, mathematiku 11. Do wojerstwa sastupi jich 42, inžinirojo budze jich 32 atd. Najwjazy je s kschižneje schule w Draždžanach woteschło (46); na Budyskim seminaru je 22 pruhowanje wobstako. Wobkedźbowacź móżemy, so liczba theologow pschezo niska wostanje, dokelž dobre wuhlady sa pschichod nimaja.

— W Barlinje móża tež žony pruhowanje na gymnasiju cźinicź a potom studowacź. W tym lěcze běsche ßo tež 5 knjeżnjow sa tole pruhowanje samolwiło. Pschi pißnym pruhowanju tři wróczo stupichu a jena pschepadze, tak so jena jenicźka wopißmo duchownеje srałoscze dosta. To je kaž nowe dopokasmo, so je žonje w domje jako hosposy městno pschipokasane, a so ßo njeßmě do sjawneho powołanja cźischczecź, kotrež je mužowe.

— S naschеho dźěcźatstwa je nam w dopomnjeczu wulka chinesка murja, totruž běchu Chinesojo wokoło zyleje Chiny natwarili, so bychu druhim ludam pschistup do kraja sawrjeli. Tehdom chinesки lud w kcźějazym žiwjenju stejesche. We wědomoscźach a wumělstwje běsche tehdy psche wschitke druhe ludy. Ale wón je na stejnischczu, kotryž běsche psched 1000 lětami dozpił, stejo wostał. Chinesка murja je w myßli dawno potorhana, pschetož druhe ludy ßu ßebi prawo dobyli, do Chinesкeje pschikhadźecź. Ale tež swonkownje nětko ta murja padnje, kiž běsche znamjo swokowneho wodźělenja. Wona ßo w tu khwilu torha. To je hobrska murja: dołha je 2500 kilometrow, schěroka je delka 25 a horka 18 stopow. Sa potorhanje je wulkeje prózy trjeba. Wona je něhdze psched 2000 lětami twarjena, a tych, kiž ßu ju natwarili, běsche na 2 milijonaj. Hdyž je tak dołho bjes wužitka była, chzedźa kamjenje k druhim twaram wužicź.

Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh ßam.

Tak je ßo we wschěch evangelskich krajach a wosadach spěwało a klinczało wot tamnych khutnych czaßow ßem, jako ßo tónle khěrlusch s wutroby muża Božeho, dr. Měrczina Luthera žórlesche. Bjes dwěla je tónle wyskazy khěrlusch evangelskeje zyrkwje pod saczischczom wulkeje czěßnoscze nastał, njech je, so je jón Luther spěßnił, jako ßo na ßejm do Augsburga hotowasche — kaž dźě ßo powjeda, so je wón na twjerdźisnje Koburg pschi woknje stejo a k njebjeßam shladujo tón khěrlusch w czaßu ßejma 1530 wschědnje spěwał — abo njech je wón jón hakle na twjerdźisnje Koburg ßamej abo ßnano na Wartburgu abo tež duzy po puczu, jako 1521 do Wormsa puczowasche, spěßnił: — bjes dwěla je wón ßwědczenje wěrjazeje, ßylneje nadźije a žiwy wobras wěrjazeho ryczerja.

Khěrlusch je wón spěwał po 46. psalmje, kotryž ßo s tymi ßłowami sapoczinje: „Bóh je nascha nadźija a ßylnoscź, ta pomoz w tych wulkich nusach, kotrež naß ßu sajake. Teho dla my ßo njebojimy, hdy by runje semja ßo powrócziła, a hory ßo ßrjedźa do morja ponuriłe!“ — Woczińi ßebi ßwoju bibliju a czitaj tónle kraßny khěrlusch dźěczi Korah! — A tón hłóß, w kotrymž tež evangelski duch duje, — kajka to móz a kajki woheń! Kraßnischo a ßylnischo njemóhło ßo njekhablaze dowěrjenjo k Bohu do synkow sestajecź, hacź je ßo jow stało. Na najwyschsche ßo khěrlusch w tsecźej schtuczzy posběhnje. Tam te synki klincza, kotrež muž Boži saspěwa, jako chzyschе jemu Spalation psches pschecźelow jemu napschecźiwo pósłanych wot puczowanja do Wormsa wotradźecź: „Hdy by runje we Wormsu telko czertow było, kaž zyhelow na tšechach, chzu tam tola hicź a najmjenje njebojecź. Hdyž je ßo hižo Huß do popjeła spalił, ßo tola wěrnoscź ßobu spalika njeje.

Najlěpsche wukoženje k temu khěrlnschej je kraßna dowěrna modlitwa, s kotrejž ßo Luther 17. haprleje 1521 hotowasche, prjedy hacź do khěžorstwowеho ßejma we Wormsu stupi. My ju lubym czitarjam tudy podamy, s dobom sa dopokasmo, kak Luther rosumjesche ßo modlicź a kak naß w tym wschitkich do haněby staja. Ta modlitwa rěka:

„Wschehomózny wěczny Božo, kak je jenož jena wěz sa ßwětom! Kak ludźo huby woczineja! Kak make a niske je dowěrjenje człowjekow k Bohu! Kak je cźełko tajke mjehke a ßłabe a czert tajki mózny a dźeławy psches ßwojich japoschtołow a ßwětnych mudrych! Kak rucze cźehnjesch prjecź ruku — a jenicźzy wobhladasch, schtoż je kraßne a mózne, wulke a ßylne a ma nahladnoscź! Hdy chzył ja też mojej wocźi tam wotwobroczicź, potom je so mnu kónz; swón je hižo laty a ßudźenja hižo wußudźene. Ach, Božo, ach, Božo, o ty mój Božo, o ty mój Božo, stej mi k bokej pschecźiwo rosomje a mudroscźi wscheho ßwěta; cźiń ty to, ty dyrbisch to cźinicź, ty ßam! To dźě njeje moja, ale twoja wěz, nimam ja tola tu niczo sa ßwoju woßobu dokonjecź a s tymi wulkimi knjesami teho ßwěta cźinicź. Ja bych też chzył dobre dny měcź. Ale twoja je ta wěz, Knjeże, kiž je prawa a wěczna. Stej mi k bokej, ty ßwěrny a wěczny Božo, ja ßo njespuschczam na cźłowjekow. Podarmo je wschitko, schtoż je cźełko. O Božo, o Božo, njeßłyschisch, mój Božo? Ssy ty morwy? Ně, ty njemóżesch wumrjecź, ty jenož potajisch. Ssy ty mje k temu wuswolił? Ja ßo tebje praschам, kaž ja zyle wěscze wěm: Daj Bóh, stej mi w mjenje twojeho lubeho ßyna Jesom Khrysta k bokej, kiž dyrbi moje wukhowanje a pschikrym bycź, haj, mój twjerdy hród psches móz a poßylnjenje twojeho ßwjateho ducha. Knjeże, hdże wostanjesch ty, mój Božo, hdże ßy ty? Pój, pój, ja ßym hotowy, tež moje žiwjenje wostajicź, scźerpliwy kaž jehnjo; pschetož prawa je ta wěz a twoja, teho dla njecham ßo wot tebje puschczicź wěczнje. To budź postajene w twojim mjenje. Swět dyrbi mje nad mojim ßwědomnjom njepschewinjeneho wostajicź, a hdy by ßo mjerwił s cźertami a moje cźełko, kotrež je tola prjedy twojeju rukow skutk a stworjenje, pschi tym dyrbjało kónz wsacź, sa to pak staj mi twoje ßłowo a duch dobrej, a je dźě jenož wo cźełko cźinicź, duscha je twoja a tebi ßłuscha a wostanje tebi wěczнje! Hamjeń. Bóh pomhaj mi! Hamjeń.“

W khorowni.

Schědźiwz stejesche pschi żelesnym płocze a hladasche do sahrody, hdźež žołte liscźo na schtomach a kerkach wißasche.

Hischcźe junkrócź dyrbju k jejemu woknu horje pohladacź, myßlesche ßebi schědźiwz. To běsche we wschěm honjenju dnja khwilka měra, we wschej wokanzy cźłowschich hłoßow wutrobny synk a we wschej mozy stysknoscze sbóżne ranje. Cźicha, wuskњena cźerpjerka wucźi wjazy hacź někotre wulke, tołste knihe wuczenych. Wona je ßo sestarika po cźežkej operaziji. Wobliczo je žołte a spadnjene. Ale kajke radostne, młodostne ßmějkotanje pschińdze s Bohu poddateje wutroby na to spadnjene wobliczo! Hdyž na nju hladasch, njeje tebi wutroba cźežka pschi wschěm jeje wulkim, cźežkim cźerpjenju; pschi njej je tebi wutroba lóhka. Wone je tam něschto njebjeske, schtoż cźežu wot wutroby wosmje. Jejnej wocźi ßo kaž hwězdy ßwěcźachu. Radoscze nad lubym Bohom jej s wocźow ßwěcźesche. Jejny hłóß běsche cźopły, jako powjedasche, kak derje ßo jej w khorowni wjedze a kak posběhowaze ßu jej to nutrnoscze s rjanym spěwanjom. To klinczesche kaž wutrobuhnujaza dźakna modlitwa, k Bohu a tak, kaž by chzyła Boha sa ßwědka powołacź, jako to powjedasche. Ja na nju poßłnchach a ßedźach nutrnje kaž w małej zyrkwi a buch tajki cźichi a sbožowny, kaž druhdy na prědowanju. Ja ßo wo jstwje roshladowach, kak rjane tam wschitko běsche. Ja cźiscze sabych, so běch w khorowni. To pschińdze wot teje hnady, kotraž běsche cźerpjerzy spožczena. Wona by mohła na stole hromadze padnycź a wumrjecź: wona by to wěscze se ßmějkotanjom a s hnutym dźakom k Bohu a k wschitkim ßwojim dobroczelam cźinika. Kak wschelaki je saczischcź pschi khorołožach! To na to pschińdze, kajke ßu wutroby khorych.

K rospominanju.

Myßl konfirmaziskeho schprucha.

Psched krótkim ßo duschowpastyŕ holzy, kotraž běsche hakle psched někotrymi njedźelemi konfirmirowana, praschesche sa jejnym konfirmaziskim schpruchom — a wona jón wjazy njewjedźesche! A tola běsche wona jena s lěpschich we wuczbje była. Cźeho dla dha ßo te schpruchi pschi konfirmaziji wot duchowneho młodemu kscheszijanej pschi woltarju praja? Wone dyrbja jemu heßło a wodźerske ßłowo sa zyle žiwjenje bycź. Luby cźitarjo, znajesch hischcze twój konfirmaziski schpruch? Ale wažnische hischcze je, ßy też ~~ty~~ po nim žiwy? Prajcze to dźenßa ßwojim dźěczom, kiž k woltarjej stupja, so ßebi to ßłowo Boże, kotrež ßo jim wot duschowpastyrja ßobu da, też ßobu wosmu do žiwjenja.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 15.
15. haprleje.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Jutry.

1. Pětra 1, 3.

„Khwaleny budź Bóh a tón Wótz naschcho Knjesa Jesom Khrysta, kiž naß po ßwojej wulkej ßmilnoschći ſ nowa porodźił je na žiwu nadźiju, psches to horjestacźe Jesom Khrysta wot morwych."

To je wěsta, kraßna jutrowna powjescź. Schtó ju nam pschipowjedźi? Japoschtoł Schiman Pětr, kotryž bě ßwojeho Knjesa sapřěł a psches jeho srudne pohladnjenje k hłubokemu roskaczu sbudźeny bu wot njeho rjenje troschtowany psches pschikasnju nastróženym žónskim datu, so bychu Pětrej Knjesowe horjestacźe woßebje powjedałe, psches to dźiwne sjewjenje na puczu do Emaußa, psches wjeßełe 40 dnjowe hromadźebycźe hacž k Božemu stpiczu. Teho dla móže nam ſ tajkej wěstoschću spěwacź wo wulkim jutrownym dobyczu. Ale mamy hischcźe wjazy ßwědkow. Cźi jědnaczo widźachu jeho ßrjedźa mjes ßobu pschi samknjenych durjach a tydźeń posdźischo ſ nimi ßobu tež Domasch. So to njeběchu hłupi, lohkowěrjaze ludźo, ßo spósnaje ſ Domaschoweho dwělowanja: „Je-li so ja w jeho rukomaj njewidźu hosdźaze błusny a njetyknu ßwój porst do hosdźazych błusnow a njepołožu ßwoju ruku do jeho boka, dha njebudu wěricź." Dale ßwj. Pawoł wobßwědcźi: „Potom je wón widźeny wjazy dyžli wot pjecź stow bratrow na jene dobo, wot kotrychž hischcźe wjele žiwych je hacž do dźenßnischeho dnja, někotsi pak ßu wußnyli. Napoßledku pak po wschěch je wón tež wote mnje jako wot njeczaßneho poroda widźeny." Běchu to ßami saßlepeni łharjo? Abo chzesch ßo skhroblicź, tamnych mužow jako jebarjow wobhladacź, kotsiž ßu ßwarjenje a hanjenje jastwa a rjecźasy, ßmjercź a martrarstwo swólniwje wustali, dokelž wostachu pschi ßwojim pscheßwědcźenju: Khrystuß je stanył! A hacž zyrkej Khrystußowa budźische woprawdźe wobstacźe měła hacž na 1900 lět, hdy by na łžu sałożena była? A hacž njedźela, kotruž zyrkej je Jesußoweho horjestacźa dla jako ßwjaty dźeń wukasała, by ßo sa wschitkón ßwět dźeń žohnowanja scźiniła, hdy budźische pak jebanstwo ju na město starosakońskeho ßabbata postajiło pak jenož njerosum krótkowidźazych rybakow a złonikow ju poßwjecźił a pschekraßnił? My drje wěmy, so ma Bóh scźerpliwoscź ſ błasnymi a woczakowanje ſ bjesbóžnymi, ale so dyrbjał ſ njepscheměrjownym žohnowanjom zyrkej krónowacź, kaž je wot prěnjeje ßwjatkowniczki ßem cźinił hacž na tutu jutrowniczku, hdy by wona ſ wopacžnym evangelionom ßwět napjelniła, hdy by ſ njewěrnej jutrownej powjescźu cźłowjekow samyliła — njech to wěri, schtóž chze hanicź! njech to sa wěrne ma, schtóž chze Boha prěcź!

Khrystuß je sawěscźe stanył! Teho dla „khwaleny budź Bóh, tón Wótz naschcho Knjesa Jesom Khrysta, kiž je naß po ßwojej wulkej ßmilnoscźi ſ nowa porodźił na žiwu nadźiju psches horjestacźe Jesom Khrysta wot morwych. Dźěcźi ßo porodźuja, a cźłowjeske dźěcźi ßu potom ſ nowa narodźene, hdyž ßu ßo Boże dźěcźi cźiniłe. Jako cźłowjeske dźěcźi ßmy rodźeni k žiwjenju staroscźe, kotraž ßo pschezo tyschniwje prascha, schto nětk pschińdźe? Jako Boże dźěcźi

ßmy ſ nowa narodźeni k žiwjenju nadźije, kotraž ßo pſchezo wjeßeli, ſo tón Wótz Jeſom Khryſta a pſches njeho też naſch Wótz, kaž jutrowniczka wopokaſuje, też tu najhłubſchu, najhuſczíſchu cźmu nam rosjaßni, ſo wón prjedy hacž ßo teho dohladamy, najcźežſche kamjenje nam wotwali, ſo też w najwjetſchej ſrudobje nam jandźelow pſchipóſczele ſ tutym evangelionom.

O uajwjeßelſche,
O najſſbóžniſche,
Hnady połniczke jutry wy!
Ssmjercź je w rowi,
S Khryſta ßmy ſtrowi:
Wjeßel, wjeßel ßo, zyrkej ty!
Hamjeń.

Puczowanje po Božim piſmje
abo
kajke myſßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitać „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracžowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 6. a 7. ſtaw.

Kaž je Silberſchlag wulicził, ma wſcha ſnata ſwěrina pódla potrěbneje zyroby měſtnoſcźe nadoſcź w kaſchcźu. Wódna ſwěrina, žaby a jich runjecźa njeběchu pódla, wſchak móžachu wone we wodach pſchi žiwjenju woſtacź. Też dźiwina ſe ßwojimi družinami ßo njenaſpomni; też maſch wſchě ſwěrjata wotliczicź, kotrež ßu pſches kſchižowanje dweju wſchelakeju družinow naſtałe, n. pſch. mule. Najſkerſcho běchu te tehdy hiſchcźe njeſnate.

A Noach wſchitko ſcžini, ſchtož jemu Bóh pſchikaſa.

Liſt, Hebrejſkim piſßany, praji: Pſches wěru je Noach (wot Boha napominany, ſo ßo teho bojeſche, ſchtož njeběſche hiſchcźe widźecź) kaſchcź pſchihotował k ſbožu ßwojeho doma. Pſches wěru je wón nahromadźił zyroby nadoſcź; ludźo pak, kotſiž ßu jemu bjes dwěla pódla pomhali, teho kedźbu njemějachu, hanjachu jeho a běchu bjeſe wſcheje bojoſcźe žiwi, kaž ßwj. Pětr piſche: Woni tehdom njewěrjachu, jako Boža ſcźerpliwoſcź w Noachowym cźaßu wocźakowaſche, hdyž kaſchcź hotowachu. A ſbóžnik je wo ludźoch ſ cźaßa lijeńzy prajił: Woni jědźichu a pijachu, ženjachu ßo a wudawachu ßo hacž do ßameho dnja, jako Noach do kaſchcźa dźěſche; a woni kedźbu njemějachu, doniž njepſchińdźe lijeńza a potepi wſchitkich.

7. ſtaw.
Lijeńza pſchińdźe.

I. Schtucźka 1—16. Na prawy cźaß poruczi Bóh Noachej, ſo by do kaſchcźa ſchoł. Wón poßłucha Božej kaſni a lijeńza pſchińdźe, hdyž je wón ſe wſchěm, ſchtož běſche na wukhowanje wuſwolene, hižo na měſcźe, wot Boha jemu porucźenym a wot Boha ſchkitowanym.

A Bóh tón Knjes wotwoławſchi na kónzu poſtajenych 120 lět Methuſalacha, 5 lět prjedy pak Lamecha pſches ſbóžnu ßmjercź ſ tuteho ßwěta, dźeſche k Noachej: Dźi nětko, hdyž je cźaß hnady, wote mnje poſtajeny, na kónz, do kaſchcźa, ty a wſchitkón twój dom; pſchetož tebje ßym praweho widźał pſched ßobu w tutym hórkim cźaßu; teho dla chzu tebje ſ powſchitkowneho ſahubjenja wumóz a ſ tebje nowy ßwět natwaricź.

Wſmi k ßebi wot wſchelakeho cźiſteho, ſa Božu ßłužbu a ſa cźłowſku jědź ßo hodźazeho ſkota ßydom a ßydom, mužſke a jeho žónſke, troje dwoje a dale jene mužſke; wot njecźiſteho ſkotu pak dwě a dwě, mužſke a jeho žónſke.

Tak też wot ptakow pod njebjeßami, hdyž ßu cźiſte ptaki, ßydom a ßydom, hewak jenož jene dwoje, ßanza a jeho ßanizu, ſo by ßymjo žiwe ſkhowane było na wſchitkej ſemi.

Pſchetož po ßydom dnjach chzu dacź deſchcź hicź na ſemju, ſchtyrzycźi dnjow a ſchtyrzycźi nozow, a chzu wutupicź na ſemi wſchitko ſtworjenje, kotrež ßym ſcžinił.

A Noach ſcžini wſchitko, ſchtož jemu Knjes pſchikaſa.

Knjes pak je jemu ßam pódla pomhał. Ssam je Noachej wſchě njeliczomne a wſchelakore ſwěrjata, kotrež mějachu ßo w kaſchcźu wukhowacź, pſches ſpodźiwne pohonjowanje w jich cźěle pſchiwodźował. Běſche tole to ßame pohonjowanje, kotrež n. pſch. ſchwinza wucźi, ſo ßo hłubſcho ſahrjeba, hdyž ßo ſyma bliži, abo ptaczki, ſo na prawy cźaß do cźopliſchich ſtronow dolecźa. Tudy nadeńdźemy woßebitu ſtronu tamneho powſchitkowneho pohonjowanja wſcheje ſwěriny.

Noach pak běſche 600 lět ſtary, jako lijeńza na ſemju pſchińdźe, l. 1656 po ſtworjenju ßwěta.

A wón dźěſche do kaſchcźa ſe ßwojimi ßynami, ſe ßwojej žonu a ſe žonami ßwojich ßynow pſched lijeńzynymi wodami, ſo by ßo a ßwojich pſched nimi wukhował.

S cźiſtych a ſ njecźiſtych ſwěrjatow, ſ ptakow a ſe wſchitkich wakow na ſemi, dźěchu k njemu do kaſchcźa dwě a dwě, ßanz a ßaniza, jako bě jemu Knjes pſchikaſał.

S kał luboſnym ſpodźiwanjom ſhladuje naſcha rosprawa na wukhowanje w kaſchcźu, na tónle wobras ſaſtarazeje luboſcźe woßrjedź Božeho hněwa. Dołho chze tajki wobras luboſcźe wobkhowacź, teho dla rosprawa tak pomału pokrocžuje.

A ſta ßo po ßedmich dnjach, ſo lijeńzyne wody na wjecžor, hdyž ßměrki padachu, na ſemju pſchińdźechu.

Jako Noach běſche ſchěſcź ſtow lět ſtary na ßydomnaty dźeń druheho měßaza, to běſche, dokelž ßo wſchědne bibliſke lěto ſapocžnje, hdyž ßo naſymu dźeń a nóz runatej, 7. novembra: to je dźeń, na kotryž ßu ßo wſchitke ſtudnje wulkeje hłubiny rostorhnyłe a wotewrite njebjeſke wokna. Wody, do ſemje ſawrjene, wuwalichu ßo ſ wóhnjowymi mozami a pjelnjachu morjo a jěſory a rěki ſ hłubiny tak, ſo brjohi daloko a ſchěroko powodźachu, a ſ njebja lijeſche ßo na ſemju deſchcźik, kotryž hewak jenož ſ krjepkami pada, jako bychu ßo rěcźniſchcźa pſchetorhałe, ſchtyrzycźi dnjow a ſchtyrzycźi nozow.

Skamjeńtnjene kłoßy a ſkamjeńtnjene naſymſke brucźki dopokaſuja nam dźenßa hiſchcźe, ſo je ßo lijeńza woprawdźe naſymu nawalika.

(Pokracžowanje.)

Cźichi pjatk.

Hłóß: Moje žiwjenje ßy Khryſchcźe!

Nětk wſcho je dokonjane
Mój luby Jeſußo,
A wſchitko pſchewinjene
O luby ſbóžniko!

O hłowa krwawnje ſbita
Tak połna boloſcźow,
Kak ßy ty k ßměchu ſwita
S tej krónu wot cźeńnjow.

O hłowa pokhilena,
Hdźe chzeſch ty wotpocžnycź,
Do ßmjercźe pſcheſcźěhana:
Ja chzu cźi hłowak bycź.

Ty ßwěrna, ſprózna hłowa
Wot cźwile ßmjertneje,
Pój, wutroba cźe woła,
Wotpocžink nam'kaſch w njej.

Ssy cźerpił moju winu,
Tak jara žałoßnu,
Nětk moje hrěchi ſhinu
Pſches twoju miłoſcź wſchu.

So bych był wěcžnje žiwy,
Bu ßmjercźe rubjeńſtwo,
Ja ſběham hłowu cźiły,
Ta twoja ſkhila ßo.

Mój tróſchtař, wumóžniko,
Budź tebi dźak a cźeſcź,
Ja wumóženy nětko,
Sso móžu k njebju ſnjeſcź.

Ssy ſa mnje cźerpił wſchitko,
Sso ſa mnje woprował,
Cźi duſchu, ſ cźełom nětko
Sa dźakny wopor dam.

Budź mi też dale ſwěrny,
Kaž dołho bycź tu mam,
Hacž junu mój duch ſwěrny
Dom póńdźe k njebjeßam. E. Helaß.

Widźenja w nowolětnej nozy.

(Skónčenje.)

Duž wuhladach ſtatok, ſ kotrehož ſwětłoſcź ſe wſchěmi woknami dźěſche, a ſaßłyſchach naſdala hudźbu a ſpěw. Myßlach ßebi, ſo maja tam kemſche k nowemu lětu a ſo tam khwalbne ſpěwy ſpěwaja. To ßobu ſaſpěwaſch. Ale bliſko pſchiſchedſchi ßo ſtróžich a ſrudźich. To njeběchu kemſchaze hudźby a ſpěwy, pſchihódne ſa tajku ßwjatu nóz; halleluja to njebě. Ničžo druhe hacž piſkanje k rejam; ničžo druhe hacž njehorne pěßničźki ſ rospitych ſchijow.

Hußlerjo ſe ßmykom dźěłachu, ſo móhłe jim ruzy wokhromicź, a piſkarjo dujachu, ſo móhli ßebi liza rosducź. A hdyž na khwilu poſaſtachu, pſchipitki ſ piwom a ſ palenzom do koła dźěchu. A ſ wjele woczow ßapaſche njepózcźiwa požadoſcź.

A mi ßo ſeſda, jako by w ſadnim kucźe něſajki cžorny duch ſtał, kotremuž ßo dźiwjenza bjesbóžnje lubi, a kiž ßo pſches zyle ſchwablojte mjeſwoczo ſchcźěri. — Duž boženła dale.

S khwatkom mje mój towarſch do měſta wſa. Tu pſched ſtatokom, rjanym a wulkim kaž hród, ſaſtachmoj.

W delnjej ſtwi hiſchcźe ßwěcźachu. Tu cźakachu ſ wjeßełej haru, hacž njebudźe na wěžach dwanacźe bicź, a mějachu pſched ßobu wino a puncž. Wyſchſche nich běſche też ßwětło, tola tu žana bjeßada njebě. Pſchi blidźe ßedźeſche woßobny knjes zyle ßamlutki. Ssłěborny ßwěcžnik ſtejeſche woßrjedź droheho blida. S njeho ßwěcźeſche ßo wonjata ßwěża pſches kraßnu ſtwu. Se ſcźěnow hladachu ſłocźane wobłuki ſchpihelow do jſtwy. Zyła ſtwa běſche tajka, jako by chzyła wukhwalicź: Tudy nimo měry wulke ſboże bydli. Ale ßamotnemu knjeſej žane ſboże ſ woczow nje=hladaſche.

Pſched nim běchu wulke knihe, kajkež ma najbóle kóždy pſchekupz. Jeho woczi měrjeſchtej ßo cźmowej na nje. Na prěnjej ſtronje ſtejeſche napißane: „S Bohom“. Wón pak njebě ſ Bohom wikował. Jeho Bóh bě mamom. So by w ſkoku ſłote hory namrěł, běſche ßwoje ſamoženje a też ſajimane kapitale na hrawacžki ważił. Ale mamon, jeho pſchibóh, běſche jeho helſzy ſjebał.

Měſto ſakraßnjenych ſchazow mèrjeſche ßo ßekera na jeho durje, jemu tſchěſku rubaž. Hdyž běſche ßo dołho ßedźo błudźił, wupraji ſ blědeje huby jenicžke ßłowo: „Bankerott!“ Na to ſ dyrkotanjom ſtanywſchi ßo do komory ſkhabła. Mějach ſa to, ſo chze ßwój ſtyſk a ſtaroſcź ſ modlenjom poddußycź a ſo chze wo pomoz k cžeßnemu, njech też niſkemu, dźěku proßycź a ßo ſ poniže=njom ſjednacź. — To ßo zyle molach.

Wón ßebi wulki powjas ſe ſeleneje židy, ſadźerny jón ßebi wokoło ſchije a — ſ nim bě kónz.

Mi bě wulzy žel a hroſnje. Srudźeny ßo praſchach: Nima tola ßwět w nowolětnej nozy, kiž hiſchcźe njeſpi, zyle ničžo, dyžli hołu hroſnotu a ſłóſcź? — Mój wodźeŕ wotmolwi: „Wě ßo cźi, kotſiž w Božim ßwjatym mjenje ſe ſtareho lěta do noweho ſpja, to derje cźinja. Ssu pak też tajke duſche, kiž w połnozy na tón dźeń, kiž Jeſuß rěka, njeſpja, a ßo pſchi tym Bohu ſpodobaju. Pój a wohlej!“

Nětko pſchi khěži ſaſtachmoj, kotraž bě zyle ſ kónza měſta. Jara poſdźe hižo bě, bliſko k połnozy. Tola miſchkrjeſche ßo hiſchcźe ßwěcžka pſches woknjeſchko, kotreż ſchědźiwicź počžinaſche.

Blědu wudowu widźach wot pſchaſy ſtanycź. Ta běſche nimale poł nozy pſchadła, ſo by ſa ßwojej dźěſcźi a ſa ßebje ßamu ßuchi khlěb ſaßłużiła.

Sswěcžka bě wuſchła a w ſtwicžzy bě cźma. Ale to ſa naju woczi žadyn ſadźěwk njebě. Widźach w khudobnym łóžku dwě dźěſcźi ſpacź. Macź ßo pſched jeju łožo klakny a proſcheſche Boha lubeho Knjeſa, kotryž je miłoſcźiwy nan wſchěch wbohich ßyrotkow, ſo by wbohej dźěſcźi pod ßwój wótzowſki kryw wſał. A potom na njeju ſnamjo ßwjateho kſchiža ſcžiniwſchi lehny ßo, wótcženaſch ſdychujo, k měru.

To bě mi wutrobu hnuło, a ſa to, ſchtož běch prjedy widźał, bě mi wokſchewjenje. Duž mój wodźeŕ, moje pohnucźe derje ſroſumiwſchi, dźeſche: „Jene nětko hiſchcźe naſhoń, ſchtož hacž dotal widźał njeißy. Wohladaj wſchak, kak něhdźežkuli kſcheſcźijenjo w Božim domje ſtare lěto wobſamknjeja a też nowe hnydom na=ſtupja.

Prjedy hacž ßo dohladach, ſtejach w małej zyrkwi, ſe ßwěžami rjenje wobßwětlenej. Runjež běſche bórſy nozy w dwanacźich, ßedźachu tu mužojo a žony, ſ wjetſcha ſtari, kóždy ſ knihu a ſe ſaßwěcźenej ßwěcžku. Młodych ludźi bě tu mało. W měſtach wſchak ßebi młodźi ludźo něhdźežkuli Boże ßłowo mało waża. Swarnuj Bóh, ſo njeby na wßach na nihdy tak było! Stary prědaŕ prědowaſche ſ móznym hłoßom, ßo ſa wſchu Božu hnadu, w ſtarym lècźe wužiwanu, dźakujo, hrimajo na wobeńdźene hrěchi a horzo k nakaſanju wubudźujo.

Sſłyſchcźe! też wěża ſaſběhny ßwój hłóß. Dwanacźe počža ſwón do cźicheje nozy bicź.

Duž ßo prědaŕ klakny a ſ nim zyła woßada. Wutroby ßo ſ modlitwami ſahorichu, nakaſanje lubjo a wo dalſche žohnowanje proſcho.

Potom wuſpěwachmy — ja wſchak hnuty ßobu ſpěwach — ſe ſpěwarſkich ſchtucžku, kotraž takle klinczi

Njech napoßledk też k wěri
Twój ßwjaty duch naß cźěri;
Njech dobre do naß płodźi,
A k njebjeßam naß wodźi.

S kónza wuſpěwachu hiſchcźe wótcženaſch a potom dźěchu w Božim mjenje domoj.

Pſched durjemi ßłyſchach hiſchcźe ſ Božeho ßłowa witacź a ßebi ſ miłym hróncžkom nowolětne ſboże pſchecź. Jeni prajachu wutrobnje: „Žohnuj Bóh wam nowe lěto!“ A cźi, takle poſtrowjeni, wotmolwichu ſ dźaknym ßłowom: „A też waß a waſchich lubych žohnuj miłoſcźiwy Bóh!“

Jutry.

Halleluja, kraßne ranje,
Kraßniſche hacž myßlimy,
Jeſuß Khryſtuß ſ rowa ſtany
Jutr'ne ſwony ßłyſchimy.

Jutrowne nam ßłónzo ſkhadźa,
Rosßwětli nětk ſemſku nóz,
Schto dha ßmjercź a cžert nam wadźa?
Nad nami, wjaz' nima móz.

Ssmjercź, hdźe žahadło je twoje,
Kiž ty moriſch cźłowjeka?
Jeſuß dobycźe je moje,
S rowa ſtany naſche dła.

Hdźe je dobycźe nětk twoje,
Hela, naſchich hrěchow mſda?
Jeſuß podawa nam ßwoje
Wěcžne ſbóžne njebjeßa.

Spěwajmy dha ſaßo ſ nowa
Khwalbne jutr'ne khěrluſche,
Jeſuß, kiž ſaß' ſtany ſ rowa,
Nam też dawa dobycźe.

Hdyž je Jeſuß ſ rowa ſtanył,
W rowje woſtacź njeb'dźemy:
Ssmjercźe móz a cžert je panył,
Žiwi ſ rowow póńdźemy.

Hdyž my junu w naſchich rowach
Jandźelow hłóß ßłyſchimy,
Dha po Jeſußowych ßłowach
Saßo ſtanycź budźemy.

Póńdźemy tak pſchekraßnjeni
K ſtołej Božoh' jehnjecźa,
Hdźež my, jeho wuſwoleni,
Mamy wěcžne žiwjenje.

E. Helaß.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Jutry hromadźuje ßo kollekta w naſchich Božich domach ſa ſakſke bibliſke towarſtwo w Draždźanach. Bibliſke towarſtwo wudawa lecźaze łopjena, w kotrymž pokaſuje na ważne ſkutkowanje bibliſkeho towarſtwa. Prěni krócź w tym lěcźe tole łopjeno też

w ſerbſkej rěčži wukhadźuje. Tole ſerbſke kopjeno je jara rjenje ſpiſane a budźe wot lubych Serbow rad cźitane a nadźijomnje też dobreho płoda pſchinjeße. Napißmo ma ßo: Někotre praſchenja k jutrownej kollekcźe 1. Maſch ty bibliju? 2. Pytaſch ty w bibliji? 3. Ważiſch ty ßebi ſerbſku bibliju? 4. Rochzeſch wopor pſchinjeſcź ſa ſerbſku bibliju? Wě ßo tole lecźaze kopjeno ßo w naſchich ſakſkich woßadach rosdawa, ale dokelž wone woßebje dźiwa na naſchu ſerbſku bibliju, totraž ßo wot Draždźanſkeho towarſtwa niz jenož ſa Sakſku, ale też ſa lubych Serbow w Pruſkej wudawa, chzemy tudy podacź, ſchtož wſchitkim lubym Serbam ßo wukoži wo ſerbſkej bibliji. Serbſke biblije budźa ßo mjenujzy pſchichodnje jenicžzy wudawacź wot ſakſkeho towarſtwa, Barlinſke a Jendźelſke žanych wjazy njecźiſchcźi. Duž budźe wěſcźe lubym Serbam ważne, hdyž něſchto ßłyſcha wo ßwojej bibliji:

Ważiſch ty ßebi ſerbſku bibliju?

Biblija w zuſej rěčži morwe kubło woſtanje; hakle hdyž wona w macźerńej rěčži k nam rěčži, nam je, jako bychu profetojo a japoſchtoli też mjes nami khodźili a też my k nohomaj teho ſbóžnika ßameho ßedźili a luboſne ßłowa ſ jeho rta ßłyſcheli. Duž njeſabudźimy, kajke ważne kubło w ßwojej ſerbſkej bibliji mamy.

Ssym ſtarych ludźi nadeſchoł, kotſiž mi ſ wjeßelom ßwoje natwarjaze ſerbſke knihi pokaſowachu, ſ kotrychž běchu troſcht a móz cźerpali; ſ dobom pak běchu też ſtaroſcźiwi, hacž budźa druſy po nich jich knihi tak w cźeſcźi měcź kaž woni. Njeje ßo też hižo ſhoniło, ſo herbojo ſa wſchěmi druhimi wězami hrabachu, ale wo tajku ſtaru bibliju žadyn wot nich njerodźeſche?

Ważiſch ty ßebi ſerbſku bibliju?

Tumjo ßo w naſchim cźaßu biblija pſchedawa. Bibliſke towarſtwo pak też pſchi kóždej bibliji, kotruž pſcheda, pſchißadźuje. Hdyž pak to hižo wot němſkich biblijow płacźi, kotrychž ßo tola telko tyßaz lětnje pſchedawa, dha je ſjawne, ſo dyrbi hiſchcźe wjele wjazy pſchidawacź, hdyž ßo wo cźiſchcź ſerbſkich biblijow jedna. Duž

Rochzeſch wopor pſchinjeſcź ſa ſerbſku bibliju?

Wot ſpočzatka ßem je ßo naſche hłowne bibliſke towarſtwo ßwěru ſa naſch ſerbſki lud ſtaralo. W lětach 1820 hacž do 1824 je wone 3000, w lětach 1823 hacž do 1828 2000, w lětach 1849 hacž do 1852 2000, w lětach 1857 hacž do 1861 3000, w lětach 1881 hacž do 1884 3000 a w lětach 1892 hacž do 1894 7000 ſerbſkich biblijow cźiſchcźało. A kajke wopory je wone pſchi tym pſchinjeßło! Pſchi pſchedpoßlednim nakładźe kóžda jednora ſwjaſana ſerbſka biblija bibliſke towarſtwo ßame na 5 hriwnow pſchiňdźe; pſchedawała pak je ßo tajka biblija ſa 2 hriwnje 40 np.; duž je bibliſke towarſtwo na kóždu 2 hr. 60 np. pſchidacź dyrbjało. Niz wjele hinak je pſchi poßlednim nakładźe ſ mjeńſchim cźiſchcźom, tak mjenowanej ſchulſkej bibliju. Kóžda ſwjaſana ſchulſka biblija ßo ſa 2 hr. pſchedawa, mjes tym ſo wona bibliſke towarſtwo na 3 hr. 70 np. pſchiňdźe.

Nětk wſchak by nakład wot 7000 ekſemplarow ſa lěto wam doßahazy był, ale ſchulſka biblija ſe ßwojim małym cźiſchcźom ßo naſchemu ludej njeſpodoba a biblije ſ wjetſchim cźiſchcźom ßu pokupjene. Duž je wěſcźe wſcheho dźaka hódne, ſo je bibliſke towarſtwo na wuprajenu próſtwu wobſamkło, ſo chze ſa ſtarych, na wocźi ßłabych, ſa ßwěrnych cźitarjow, kiž po hodźinach ſa ßobu w ßwjatym pißmje pytaja — Bóh daj, ſo by jich wjele mjes ſerbſkim ludom było! — nowu ſerbſku bibliju we wulkim cźiſchcźu wudacź a ſ cźiſchcźenjom w lěcźe 1903 ſapočzecź. To rěka ſ druhimi ßłowami: njedźiwajo na prjedawſche wopory chze bibliſke towarſtwo ſa naſch ſerbſki lud nowy wopor pſchinjeſcź: budźe wone tola ſ najmjeńſcha 15,000 hr. ſa wobſamknjeny cźiſchcź nałožicź dyrbjecź.

Jena luboſcź pak je druheje winojta. Duž, lubi cźitarjo, dajcźe mi trojaku próſtwu wuprajicź:

1. Jutry ßo w naſchich žyrkwjach ſa bibliſke towarſtwo kollekta ſhromadźuje, wobdźělcźe ßo na njej ſ bohatym darom a pſchinjeſcźe wopor dźaka.
2. Sswjecźi-li ßo něhdźe bibliſki ßwjedźeń, njeſkomdźcźe jón a woprujcźe po ſamóženju.
3. Pſchiwobrocźcźe też hewak bibliſkemu towarſtwu wjetſche dary ſa nowu ſerbſku bibliju a njeſapomńcźe to też pſchi waſchich wotkaſanjach cźinicź.

Jako prěni wjetſchi dar ßu ßo ſe ſerbſkeho farſkeho doma 300 hr. bibliſkemu towarſtwu pſchepodałe ſa nowy wudawk ſerbſkeje biblije. Njech tutón wopor druhich k podobnej woporniwoſcźi wabi!

— Sserbſka hłowna prědarſka konferenza je też wobſamkła, w tym lěcźe prěni bibliſki ßwjedźeń wotdźerżecź. Kaž ßo mißionſke ßwjedźenje k temu ßwjecźachu, lubemu ludej ważnoſcź ßwjateho mißionſkeho ſkutka na wutrobu położicź, chze bibliſki ßwjedźeń nam prajicź: „Waž ßebi ßwoju bibliju a njewoſtaj ju ſapróſchenu w kucźiku ležo! Pomhaj pak też, ſo by ßo ßwětko Božeho ßłowa donjeßło do tych domow, hdźež je hiſchcźe cźma. Tónle prěni bibliſki ßwjedźeń budźe ßo w Michalſkej žyrkwi w Budyſchinje ßwjecźicź a to tſecźi dźeń ßwjatkow.

— Kniha lutherſkeho knihowneho towarſtwa wo „ßlubjenym kraju“, kotruž je knjes farař Gólcź w Budyſchinku napißał, je docźiſchcźana a ßo w bliżſchim cźaßu lubym Serbam rosdawa a rosnjeße. Kniha pokaſuje rjane wobraſy ßlubjeneho kraja.

— Hiſchcźe junkrócź lubych Serbow na to dopomnimy, ſo mamy ßrjedu po jutrach ßwój ßerbſki dźeń w Budyſchinje. Duž dha pſchiňdźcźe a na ſaßo wohladanje w Budyſchinje. Dopołdnja je ſkhadźowanka ßerbſkeje ſtudowazeje młodoſcźe a popołdnju naſcha Macźiza. My woßebje na to pokaſamy, ſo budźe naſch ßerbſki muſej k temu dnjej po móžnoſcźi ſrjadowany, a ſo móża ßebi jón pſchi ſkładnoſcźi wobhladacź.

— Smjercź ßwoje pucźe khodźi a my njewěmy, hdy je nam naſch kónz poſtajeny. Srudźaze dopjelnjenje ſa to je ßmjertna powjeſcź ſ Barta. Saúdźenu wutoru je tam wumrjeł kn. inſpektař Schütza, kiž mějeſche ratarjenje a hoſpodarjenje na hrabinſkim kuble a jejniczki dźeń po nim wumrje knjes hrabja ſ Lippe-Bieſterfeld-Weißenfeld ßam. Kaž ßłyſchimy, je influenza ſapočzatk khoroſcźe była, kotraž je k temu ſrudnemu kónzej dowjedła.

— Tuchorſka žyrkej w Budyſchinje, kotraž je hiſchcźe ſtejo woſtała po wottorhanju ſtareho Tuchorſkeho ſchpitala, dyrbjeſche ßo ponowicź a ſa wojeńſke Boże ßłužby naprawicź. Ale nětko ſaßo ßłyſchimy, ſo je dopjelnjenje teje nadźije ſaßo do dalſcheho pſchichoda wotſtorcźene. Konſiſtorſtwo njeje ßo pſches jene wuprajiło ſ twarſkim namjetom žyrkwinſkeho prjódkſtejerſtwa a žyrkwinſkemu prjódkſtejerſtwu ßu nowiſche nacźiſki pſchedrohe. Duž dha ſtary hubjeny twar pornjo něhduſchej Marjinej Marcźinej žyrkwi hiſchcźe dlějſchi cźaß woſtanje, kajkiž je był.

— S Afrikanſkeho bitwiſchcźa woßebite ważne podawki podacź njemóžemy. Tak wjele pak je wěſte, ſo ſa Jendźelcźanow tak derje njeſteji, kaž prjedy do ßwěta trubichu. W poßlednich tydźenjach njejßu tam ani žaneho wuſpěcha měli, měſto teho ſo ßu burjo Jendźelcźanow někotre raſy ſaßłapili a wojeńſke wotdźělenja ſajeli. My jim ſ wutrobu pſchejemy, ſo ßo njebychu ſaßakłe wotmyßlenja Jendźelcźanow dopjelnikle, ale ſo by evangelſki burſki lud, kotryž ſa ßwoju ßwobodnoſcź wojuje, woſtał ßwobodny lud, a ſo by ßo na jendźelſki lud tón ßud doſtał, kotryž je ßebi dawno hižo ſaßłužił pſches ßwoje ßebicźne wuſtupowanje mjes ludami.

Něſchto k roſpominanju.

Póſtne a jutrowne myßle.

Hdyž ßebi Jeſuß dobroproſcho na ßwojich njepſchecźelow pomyßli, njedyrbjał ßebi nětko na nich pomyßlicź, hdyž běchu jeho pſchecźeljo.

* * *

Žadyn cźłowjek, kotryž je ßwobodny, njebudźe ßo dnjej minycź dacź, hdyz k njebjeßam njepohlada; žadyn kſcheſcźijan ßo dnjej minycź njeda, ſo na kſchiž njepohlada.

* * *

Khryſtuß je horjeſtanył: W ſtarej žyrkwi ßo Jeſuß wobraſowaſche jako hodleŕ, kotryž ßo ſ hłubokoſcźe k hwězdam poſběhuje a pſchi tym ßwojich młodych na khribjecźe nješe.

* * *

Jako běſche Khryſtuß horjeſtanył, ßłónczko ſkhadźeſche, tak też hdyž Khryſtuß duchownje w tebi horjeſtanje, w twojej duſchi ßwětło ſbóžneho póſnacźa Božeho ſeſkhadźa. Dźěcźi teho ßwětła pak dźeja ßame do wěcźneho ßwětła, dźěcźi cźěmnoſcźe do wěcźneje cźěmnoſcźe.

* * *

Cźěło w rowje runa ßo ſchtomam w ſymje, wone ſeleninu khowaja pod ſwonkownej ßuchocźe. Ale my cźakamy na nałěcźo ſa naſche cźěło.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Czißło 16.
22. haprleje.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczećni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Quasimodogeniti.

1. Jana 5, 4.

„Wschitko, schtož ßo wot Boha je narodźiło, pschewinje ßwět a nascha wěra je to dobycźe, kotraž je ßwět pschewinyła.“

Grichiski mudry běsche junu prajił: Daj mi twjerdy dypk s wonka ßwěta, dha chzu zyły ßwět s hokow wusběhnycź.“ Běsche na zyłym schěrokim ßwěcźe po tajkim dypk pytał, ale namakał jeho njeběsche. Hdźežkuliž jeho wóczko shladowasche, wschudźom widźesche jenož kčěcźe a swjadnjenje, porodźenje a wumrjecźe, nastacźe a shinjenje. Halleluja, je jedyn twjerdy dypk s wonka a s wjercha tuteho swjadnjeneho, mrějazeho a hinjazeho ßwěta, a tutón dypk rěka Jesuß Khrystuß, wczera a dźenßa a tón ßamy do wěcznoscźe, kotryž morwy běsche, a hlaj, wón je žiwy wot wěcznoscźe hacz do wěcznoscźe. Schtóž je jeho namakał, tón je móz namakał, s kotrejž ßwět s hokow wusběhnje. Pschetož w Khrystußu je bycźe namakał, kotrež pschi wschěm nastaczu wostawa, naléczo, kotrež njeswjadnje, žiwjenje, kotrež njewumrje. W Khrystußu, tym horjestanjenym, wě wón ßwoje najsmutskowniſche žiwjenje wukhowane, a ßwój najhłubschi měr wobarnowany, kaž Pawoł praji: „Nasche žiwjenje je postajenje s Khrystußowym w Bohu“, a wot tuteho dypka běži jemu jutrowna móz do wutroby, kotraž jeho wysche ßwěta posběhuje. „Pschetož tón, kiž w naß je, je móznischi dyžli tón, kiž na ßwěcźe je“, wyska ßwjaty Jan.

Teho dla mózemy prajicź: Ssu hischcźe jutry, pschetož wěra do horjestanjeneho hischcźe dobywa. Kschescźijanska wěra pak njeje jenož sa wěrne dźerženje někajkeho skutka, ani jenož pschijecźe někajkeje wuczby; njewěrimy do stawisnow, njewěrimy do wumyßlenjow, ale wěrimy do parschony, do Jesom Khrysta, kotryž žiwy je a ßwoje žiwjenje tym ßobudźěli, kiž do njeho wěrja. Wěra njeje nabožinske sdacźe, ale hromadusamknjenje wot wutroby k wutrobje, wot ducha k duchej, wot parschony k parschonje. Wěra je móhł rjez tón skok, s kotrymž wutroba se wschěch žołmow a nawalnoscźow teho czaßa ßo wumóže na tón twjerdy dypk s wonka ßwěta, kotryž rěka Jesuß Khrystuß. Teho dla ßo ßwjaty Jan prascha: „Schtó je hewak, kiž ßwět pschewinje, khiba tón, kiž wěri, so je Jesuß ßyn Boži?“ Pschetož Jesuß móže tamny twjerdy dypk jenož bycź, hdyž wón Boži ßyn, hdyž towarstwo s nim je towarstwo s Bohom, hdyž wěra do njeho bójske, wěcźne ßwět pschetrajaze žiwjenje ßobudźěli. To je Janowe jutrowne wyskanje, so ta wěra do ßyna Božeho naß dźěcźi Boże cźini, kaž nasch tekstny staw ßo sapocźnje: „Kóždy, kiž wěri, so Jesuß je Khrystuß, tón je ßo wot Boha narodźił“ a nasche tekstne ßłowo nětk dale praji: „Wschitko, schtož ßo wot Boha je narodźiło, pschewinje ßwět.“ Bóh běsche w Khrystußu a sjedna ßwět — Khrystuß je psches wěru w kschescźijanach a pschewinje ßwět.

Pschecźiwnik wěry njeje po tajkim žadnu ßnadnischi — dyžli ßwět. Dźiwne ßłowo, tak husto wopacźnje

wułożene a frosumjene! Hdźe leži tutón ßwět a schtó mjenuje jeho mjesy? Luby pschecźelo, to je hłupe cźinjenje, porst posběhnycź a prajicź chzycź: To je ßwět, a tamne njeje ßwět. Pschetoż woboje je wěrno: „Zyły ßwět leži w słym“ a na wopak: „Wschitko Boże stworjenje je dobre a niczo njeje k sacźißnjenju, schtoż s dźakowanjom pschije. Pschetoż wone ßo wußwjecźi s Božim ßłowom a s modlitwu.“ Chzemy-li prawje rěczecź, dha dyrbimy prajicź: Sswět je wschitko, schtoż pschecźiwo ßwjatemu Duchej je. To je tón ßwět w naß, mjenujzy nasch stary Hadam s jeho lóschtami a słymi żadosćemi, a to je tón ßwět s wonka naß s jeho wabjenjom a ßwarjenjom. Ale to najważnische je, so ty spósnajesch, kajke ßo to wot tebje bycź sda, schtoż ßwět rěka, hdźe pola tebje tón dypk je, na kotrymż twój ßwět, to, schtoż sa tebje ßwět je, ßo s hokow wusběhnycź dyrbi, njech je wulke abo małe. Pola Esaua běsche ßwět ßokowe warjenje, pola Simsona Delila, pola Judascha móschniczka. Teho dla spytuj ßebje, hdźe twój pschecźiwnik je, kotrehoż ma twoja wěra pschewinycź, na kotrym sranliwym dypku chze cźe ßwět pschimacź, njech je se ßwojim lóschtom abo se ßwojim hroženjom.

A póczńje-li cźi stysknо bycź pschi tajkim bědźeuju s tak móznym njepschecźelom a prascheschli ßo bojasnje: kak móża ja ßłabe dźěczo ßwět pschewinycź? dha hladaj na Khrystußa, kak wón k ßwojim wuczownikam stupiwschi dźesche: „Budźcźe stroschtni, ja ßym tón ßwět pschewinył. Wukń na Khrystußu, kak je wón ßwět pschemóhł. Wón je ßwětny lóscht pschewinył tam w puscźinje, hdyż jeho spytowaŕ wabjesche: „Ssy-li Boži ßyn, dha rjekń, so tute kamjenje khlěb budźa; to wschitko chzu cźi dacź, je-li so dele panywschi ßo ke mni modlisch.“ Wón je ßwětnu hrosu pschewinył tam w Gethsemane, jako tón hórki khelich pijesche, a tam na kschiżu, jako hłóß spytowarja se rta hanjazych njepschecźelow rjekny: „Ssyli Boži ßyn, dha stup dele s kschiża.“ Je wobaj rasaj pschewinył, psches to, so pschi Wótzu wosta, so ßo jemu po lóschcźe ßwěta njesechzysche, so wón ßwětnu hrosu sczerpliwy pschecźerpi.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piśmje

abo

kajke myślе nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójßaßowe, 7. a 8. staw.

Runje ßamy dźeń, hdyż ßo na wjeczor wody wuwalichu, dźěsche Noach do kaschcźa, wón běsche sakhód, jemu wot Boha hižo psched ßedmimi dnjemi poruczeny, dokonjał, a s nim seńdźe do kaschcźa Sem, Ham a Japhet, jeho ßynojo, a jeho żona a jeho ßynow tsi żony.

Woni a wschelake swěrjata po ßwojej schlachczi a wschelaki skót po ßwojej schlachczi, wschelake waki, kotrež po semi waża, po ßwojej schlachczi, wschitko, schtoż móżesche lětacź, schtoż mějesche kschidła:

To wschitko dźěsche abo běsche hižo saschło do kaschcźa, po dwěmaj, wot wschelakeho cźěła, w kotrymż běsche żiwy duch, a kotrež ßu nuts schli wot wschitkeho cźěła, ßu byłe ßanz a ßaniza, każ běsche jemu Bóh pschikasał. A Knjes samkny sa nim.

O Jesu, lubschi sbóżniko,
Ja k měrej nětko podam ßo,
Straż ßam psched mojimi durjemi,
So njepschecźel mi njeschkodźi.

Hdyż běsche liczba wschitkich, na wukhowanje wuswolenych, do wukhowazeho kaschcźa saschła, pschija Bóh ßam sastojnstwo strażnika, so njebychu ßo ludźo wonka w ßwojich stysknosczach a sadwělowanjach na Noachowu twjerdźiznu nawalili. Tež mějesche ßo Bóh postaracź, so njebychu wody trasch s durjemi nuts do kaschcźa pschischłe. Cźłowske ruki njebychu móhłe durje tak krucźe sawrjecź; wschak ßo kaschcź potom 15 łohczi do wody sanuri, a to dleje dyżli 110 dnjow.

II. Schtucźka 17—24. Lubosnje wopißuje ßo nam nětko lijeńza, kak wody dale a bóle rostu, doniż stónczńje 15 łóhczi wyschsche dyżli wschě wyßoke hory njesteja. Wone pschenjeßu kaschcź tak psches wschě hory, so nihdźe njesałoži; a dale sahubja wone wschě żiwe bycźa se ßucheje semje.

Jako běsche Bóh sa Noachom durje sawrjeł, pschińdźe lijeńza schtyrzyczi dnjow na semju, a wody pschibèrachu a posběhnychu kaschcź wot semje.

Hnydom prěnje dny ßo kaschcź posběhnje, hdyż też — dokelż běsche nimale njelepy — dale njepłuwa.

Tak pschiběrasche jara wulzy woda a pschibywajche jara na semi, so kaschcź na wodach płuwasche.

Wody rostu dale a bóle, nětko też kaschcź płuwa a to pomału do połnózneje (ßewjerneje) strony.

A wody pschiběrachu hischcźe dale jara wulzy na semi, a pschibywachu tak jara, so běchu wschitke wyßoke hory pod wschěm njebjom pokryte.

Dotal widźesche Noach s kaschcźa, kak wjerschki horow s wodow won kukaja; nětko pak ßu ßo też wone psched jeho wocźomaj do wodow ponurike.

To spózna Noach s teho, so kaschcź nihdźe do hórskich wjerschkow njesałoži; trasch je jemu Bóh tole też nětak sjewił. Móżno wschak by pschezo było, so njeběchu najwysche hórske krajiny na semi powodźene, każ n. pśch. Himalaja w južnej Asiji abo Kordillery w južnej Amerizy. Schto by też to wot teho było! Wěrno by pschezo wostało, so běsche wscha semja powodźena a so buchu s tym wschě żiwe bycźa saniczene: běchu-li wody tak wyßoke, jako je ßo nam powjedało, dha schěrjachu ßo wone s jeneho kónza semje hacź na druhi, a na hory, s wěczńym ßněhom a lodom pokryte, njemóżesche ßo ani cźłowjek, ani swěrina wukhowacź.

Tehdy wsa kónz wschitko cźěło, kotrež po semi łasy, tak derje ptaki, jako skót a swěrjata, a wschitko, schtoż ßo na semi hiba, a wschitzy ludźo.

Hdyż ßu tele dny je stróżelemi a stysknosczemi pschischłe, dha drje je ßo nětotryżkuli ßwojich hrěchow kał a je ßo k Bohu wołał, so by jemu hnadu a ßmilnosćź spożcził. A schto praji nam ßwj. Pětr wo jich wumożenju s wěczńeho sahubjenja?

Sbóżnik je schoł a je prědował ducham w jastwje, kotsiż tehdy njewěrjachu, jako Boża sczerpliwosćź w Noachowym cźaßu wocźakowasche, hdyż kaschcź hotowachu.

Też morwym je evangelijon pschipowjedany, so bychu ßudźeni byli po cźłowjeku na cźěle, ale żiwi byli w duchu Bohu.

Wschitko, schtoż mějesche żiwy dych w ßwojim noßu na ßuchim, to wumrje.

Kak wschědnje, a tola tak nadrobnje wupowjeda ßo nam wscho; a saßo: niczo njenadeńdźesch, schtoż by cźłowske cźucźe rosprawje wo tutym żałoßnym podawku pschistajiło. Do Božeho ßudźenja rěczecź, ßebi ponižnosćź njeswaži, a cźłowske cźucźe ßo s Božej prawdosczu njesměscha, kotraż se żałoßnej mozu wscho sanicza. Tak sjednocźa nascha rosprawa dwoje: wona poczesczuje ßudnika a pokhila ßo s dźěczazej ponižnosczu: sda ßo, so pobożny nan podawk ßwojim dźěczom wupowjeda.

Sapomnicź njechamy, so je tónle żałoßny podawk do pomjatka wschěch ludow na semi hłuboko jaryty. Na wschej semi dopominaja ßo wschě narody hischcźe dźeußnischi dźeń na lijeńzu! A schto je pódla najspodźiwnische? Husto dosćź runaja ßo ludowe bajki nimale po ßłowje biblijskej powjesczi. Spominanje bajkow wschěch narodow na semi na lijeńzu je nam dopokas sa to, so je ßo tajka lijeńza też woprawdźe na semi staka; jenoż maja ßo narodne bajki wschěch ludow na semi po biblijskich powjesczach porjedźicź.

Tak, każ běsche ßebi Bóh wotmyßlił, bu sahubjene wschitko stworjenje, kotrež na semi běsche, wot cźłowjeka hacź do skota a hacź do wakow a hacź do ptakow pod njebjom, to bu wschitko sahubjene. Jenoż Noach ßam wosta, a schtoż běsche s nim w kaschcźu. Kaschcź pak je pschedsnamjo zyrkwje, se ßwěta a se ßwětneho sahubjenja wumożazeje, a woda cźini naß sbóżnych w kschcźenizy.

Někotre stworjenja s cźaßa do lijeńzy ßu ßo mjes tym zyle se semje shubiłe. Semja pak je nětko s pjerschcźu wschudźom pokryta, każ je to jeniczzy móżno było, hdyż běsche wschudźom s wodami pokryta.

A wody ſtejachu na ſemi ſto a pjecźdźeßacź dnjow.

Sa prěnje 40 dnjow wuwalichu ßo a roſcźechu wody; ſa pſchichodne 110 dnjow drje wody ſpadowachu, tola běchu pſchezo hiſchcźe tak wulke, ſo kaſchcź hakle na kónzu tehole cźaßa ſaßo na ſemju ſakoži.

8. ſtaw.

Lijeńza woſmje kónz.

III. Schtucźka 1—14. Runje tak luboſnje, kaž je ßo nam prjedy powjedało, kak ßu wody roſtke, rosprawja ßo nam nětko, kak ßu wody ſpadowale, doniž njebě wſcha ſemja ßucha: Noachowy dźenik leži pſched nami wotewrjeny, a Noach je na wſcho derje kedźbował.

Hdyž běchu ßo 40 dnjow minyke a wody doroſtke, ſpomni Bóh dotal po ſdacźu jenicźźy ſe ßwětom a jeho ſahubjenjom ßo naßadźowawſchi, wo kaſchcź a wo žiwe bycźa w kaſchcźu pak ßo njepoſtarawſchi, na Noacha a na wſchitke ſwěrjata a na wſchitkón ſkót, kotryž běſche ſ nim w kaſchcźu, a ßo nětko Noachej a kaſchcźej ſe ßwojim poſtaranjom pſchiwobrocźi. A Bóh pſchiwjedźe wětr na ſemju, ſo by mrócźele rostorhał a ſahnał a ſo by wody wußuſchił, a wody do podſemſkich hłubinow ßo ſhubiwſchi abo do pary a mhły ßo pſchetworiwſchi ſpadnychu.

A ſtudnje teje hłubiny wſchě njetrjebawſche wodźiſchcźa ſpóžerawſchi, buchu nětko ſaßo ſawrjene, a njebjeſke wokna buchu ſamknjene: a deſchcź pſcheſta ſ njebjeß hicź.

A wody wrócźichu ßo wot ſemje ſa mórſke, jěſorowe a rěcźne brjohi, a ſběžachu ßo ſaßo po ſto a pjecźdźeßacź dnjach.

Ssydomnaty dźeń ßedmeho měßaza, to je 6. haprleje, puſchcźi ßo kaſchcź, dotal we wodach płuwazy, na horu Ararat w Armeniſkej, něhdźe do krótkeho ranja ſ kraja Sserbow.

Ararat leži nimale woßrjedź wulkeho rjada afrikanſko-aſijatiſkich puſcźinow, kotrež běchu bjes dwěla něhdy ſ mórſkimi wodami poczrěte; wón leži tež nimale woßrjedź mjeſſeńſkich wodow wot Gibraltar na wjecźornym kónzu Europy ßem hacź k Bajkalſkemu jěſorejej w ßewjernej ßrjedźneje Aſiji; wón leži tež woßrjedź najdlěžſcheje ßmuhi, hdźež kawkaſiſka cźłowſka ſchlachta (raßa) bydli, a hdźež indo-europejſke rěcźe knježa, a hdźež ßu indo-europejſke bajki roſchěrjene; ſtóncźnje je Ararat ßrjedźiſchcźo najdlěſcheho pucźa na ßuchej ſemi „ſtareho ßwěta“ wot „noßa (kapa) dobrych nadźijow“ na južnym kónzu Afriki (hdźež nětkole Jendźelcźenjo ſ burami wojuja) a Behringoweje mórſkeje dróhi na ßewjerno-narańſchim kónzu Aſije. Njecham ſ teho niczemu dacź ßlědowacź; tola ſ teho, ſchtož ßym prajił, khutny cźitař ſawěſcźe ſacźuje, ſo njeje pſchipad, ale wſcha mudroſcź, kotraž praweho na wodach wodźi, a kotraž je po derje wumyßlenej radźe tuteho droheho wótza wſcheho cźłowjeſtwa ſ jeho kaſchcźom na horu Ararat ſakoźicź dała. Tu ſtejeſche Noach na ſtraži hladajo do kraja, kak wody dźeń a dale ſpadowachu.

(Pokracźowanje.)

Wulke wumjelſtwo.

My ßmy w cźaßu žiwi, w kotrymž wumjelſtwa kcźěja, dokelž cźłowjekojo wjele wumjelſtwow pytaja: jene wumjelſtwo ßo mało pyta a porědko wuknje, to je wumjelſtwo ßmjercźe. Jim je najwjazy žałoſtne, ſo dyrbja wumrjecź a woni njewjedźa, kak dyrbja wumrjecź.

Franzowſki kral Hendrich III. wopyta něhdy ßwojeje wěry dla w jaſtwje leżazeho Hugenottu Bjarnata Paliſſyja. To běſche wulki wumjelz a ßwojeho wumjelſtwa dla koło wokoło ſnate. Kral chzyſche jeho rad wukhowacź a poſpyta wſchitko, jeho pohnucź, ßwoju evangelſku wěru wotpſchißahacź. Jako pak ßo pſchewinycź a ſaßłapicź njeda, praji kral: „Potom mi mózno njeje, Was pſched ßmjercźu ſakhowacź.“ Tón wotmolwi: „Majeſtoſcź ja wěm, kak dyrbju wumrjecź.“ Haj, wjedźecź, kak maſch wumrjecź, to je ſawěſcźe potajnſtwo praweje žiwjeńſkeje mudroſcźe a wulke wumjelſtwo, kotrež ßama wěra do kſchižowaneho a horjeſtanjeneho wobradźi. Tam ßwjecźi wona najkraßniſche dobycźe — mjenujzy na ßmjertnych ložach kſcheſcźijanow ſtarych kaž młodych, mužow kaž žonow. A hdyž ßo w ſtarym kſcheſcźijanſtwje tak porědko něſchto pokaſuje wo tychle dobycźach, wopytajmy miſſionſke ßydleſchcźa naſchich kſcheſcźijanſkich woßadow mjes pohanami, ſo bychmy ßmjercź pſchewinjazu dobycźerſku móz wěry wohladali.

Pſched krótkim piſaſche Br. Brune wo ſbóžnym wumrjecźu ſtareho Mójſaßa Kgantiva na Adamskopje w južnej Afrizy: „Dźenßa ßo wot khorołoža ſtareho Mójſaßa wróczu. Pſched dwěmaj njedźelomaj bu wote mnje kſchcźeny. Wón cźuje ßwój kónz bliſko. Wón po mnje póſcźele. Ja tón 5 mil daloki pucź cźinju a wudźělu jemu ßwjate wotkaſanje. Kak pſchekraßni ßo jeho wobliczo ſ radoſcźu! Sſłowa dźaka běchu ſ jeho rta ßłyſchecź: „Moje cźěło wſchak je ßłabe. ale moja duſcha wjeßeli ßo w tym Knjeſu. Mi ßo runje dźe kaž ſchědźiwemu Simonej. Ja ßym ßwojeho ſbóžnika wohladał a ßwěrny nětko ſměrom domoj du.“

Wo ßynku wyſchka Monhnidichnidi powjeda miſſionar Reuter ſ Medingow na natwarjaze waſchnje, kak je domoj ſaſchoł. Stary pohanſki nan njeběſche ßwojemu ßynej wobarał, miſſionſku ſchulu wopytacź a tež niz kſchcźeńſku wucźbu. Hdyž bu jeho dźěcźo kſchcźene, mjeno Heſekiel doſta. Tole nadźije połne dźěcźo na dobo ſkhori. Na ßwojim ßmjertnym ložu leżo wón k ßwojemu nanej praji: „Mój nano, ja mam wulke cźělne boloſcźe; ale ja ßym jara wjeßely, pſchetož ja wěm, ſo mój wumóžnik žiwy je. Jenicźke mje boli, ſo ty, mój nano, jeho hiſchcźe njeſnajeſch. Duž wobrocź ßo k njemu, ſo ßo mój ſaßo wohladamoj.“ Tajke wumrjecźe pohanow ſymnych njewoſtaji; jow widźa woni ſ wocźomaj, ſchtož huſto bjes ſacźiſchcźa ſ jenym wuchom nuts a ſ druhim won dźe, ſo je evangelijon móz Boža k ſbóžnoſcźi.

Pſched krótkim cźitach wo ſbóžnym wumrjecźu 24 lětneje Chineſiſkeje žony. Wona běſche jenicźka kſcheſcźijanſka a hižo dlěžſchi cźaß na ßuchocźinu cźerpjeſche, wona běſche jara hubjena a ßłaba. Jejny muž wot kſcheſcźijanſtwa nicžo wjedźecź njechaſche. Ale wumrjecźe jeho žony bu jemu pucź pokaſować temu Knjeſej. Na ßwojim boloſtnym ßmjertnym ložu běſche wona połna radoſcźe w tym Knjeſu, jenicźka cźeża jej na wutrobje leżeſche: ſtaroſcź wo duſchu lubowaneho muža. Poßledni krócź ßo wono na njeho wobrocźi: Jeſuß pſchińdźe bórſy po mnje, ty mje nihdy ſaßo njewohladaſch, ty njemóżeſch ženje wjazy pola mje bycź, khiba ſo ßo k mojemu Knjeſej a ſbóžnikej wobrocźiſch. Njechaſch mi dacź ſbožownje wumrjecź a mi to ßlubicź? A wón to ßwjatocźnje ßlubi; duž ßo wona ſměrom lehny a cźakaſche na ſawołanje ßwojeho lubeho Knjeſa. Wona ßłyſcheſche, kak ludźo na haßy nimo dźěchu (běſche połny měßacźk, hdźež Chineſojo k modlenju do ßwojich pſchibójſkich templow dźeja); wona wjedźeſche, ſo ßo ludźo dźeja k Bohu hrimanja modlicź. Kak móżeſche wona ſa ßwojeho Knjeſa ßwědcźicź? Chinjeſiſke žony ßu bojaſliwi, jim njeje dowolene ſjawnje rěcźecź; ale Božji duch ju cźerjeſche, duž wokołoſtejazych proſcheſche: Wocźińcźe durje, wołajcźe ludźi nuts a dajcźe jim wohladacź, kak kſcheſcźijanka wumrje. To ßo ſta; ludźo pſchińdźechu nuts, woni tam ſtejachu a ſ wulkim ſpodźiwanjom na mrějazu hladachu. Chineſojo ßu wotroczzy ßmjercźe a ßmjertneje bojoſcźe cźaß žiwjenja a nětko widźachu tu młodu žonu na ßmjertnym ložu tak ſbožownu, kaž njebychu hiſchcźe ženje njewjeſtu kwaßny dźeń widźeli. Połna radoſcźe ſapocźa mrějaza wo ßwojim ſbóžniku powjedacź, kotryž jej ßmjertny dźeń najſbožowniſchi dźeń žiwjenja cźini, wona wſchitkich napominaſche ßo k Jeſußej wobrocźicź. Potom ßłyſcheſche wona paſtyrſki hłóß ßwojeho ſbóžnika a jejnej wocźi widźeſchtej teho, kotrehož druſy njewidźachu. S wulkim wjeßelom hibaſche ruzy: Jeſuß dźe! Jeſuß dźe! wołaſche ſ wulkim hłoßom; potom běſche domoj ſaſchła. Ludźo to ſe ſpodźiwanjom widźachu, ale powjeſcź wo jejnym wumrjecźu ßo njeßeſche pſches zyłu wjeß a druhe wokolne wßy. Tehdom njeběſche tam nimo njeje žadyn ßwědk ſa Khryſtußa, jako wona wumrje a nětko je jich wjele: jejny mandźelſki, 3 abo 4 pſchiwuſni ßu hižo kſchcźeni a wulka liczba ßo na ßwjatu kſchcźeńzu pſchihotuje. Tak móże tón Knjes ßłabych trjebacź, ſo by ßylnych k hanibje ſcźinił. Tak dawa wón žiwjeńſkemu wodychej, mozam wěcźnoſcźe wukhadźecź wot ßmjertnych ložow jeho drohokupjenych, ſbóžnych dźěcźi!

Ach, ſo by ſynk jeho ßłowa wjele morwych k nowemu žiwjenju wubudźił, ſo bychu nawukli, kak maju wumrjecź!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sańdźenu ßrjedu mějachmy ßwój ßerbſki dźeń w Budyſchinje. Dopołdnja mějeſche ßo na tſělerni nalětnja ſkhadźowanka ſtudowazeje młodoſcźe. Na to ſeńdźeſchtej ßo rěcźejpytny a narodopißny wotrjad Macźizy Sserbſkeje w „liſchcźej jamje“. Dopołdnja ßo tež naſch ßerbſki muſej w ßerbſkim domje ſ rěcźu kuſtoßa kn. tachantſkeho prědarja Schewcźika ßwjatocźnje wotewri. Muſej je rjenje ſarjadowany. Figuriny ßu pod ſchkleńzu, hdźež tola na 100 lět traja. My lubym Sserbam poruczimy, ſo bychu ßebi naſch muſej wobhladali. W nim je wjele rjaneho a hódneho ſ naſcheho ludoweho žiwjenja a waſchnjow. Ale naſch muſej dyrbi ßo hiſchcźe powjetſchicź. W naſchich ßerbſkich domach je hiſchcźe wſchelake

ſtarožitnoſtne, ſchtož by w muſeju dobre měſtno namakało. Duž njech jo tola lubi Sserbja, radſcho hacž jo židam ſa tuni pjenjes woſtaja, do naſcheho muſeja dadža. W kotrych cžaßach budže wón wotewrjeny, ßo hiſchcže woſjewi. Popoldnju $^1/_2$3 hodžin běſche hłowna ſhromadžiſna Macžizy Sserbſkeje w Gudžiž hoſcženzu. Dokelž běſche knjes pſchedßyda ßam ſadžěwany, wotewri ſhromadžiſnu měſtopſchedßyda, knjes farař Mrósak-Budeſcžanſki. Wón ſ hnutymi ßłowami wſchitkich pſchitomnych witaſche. Wobžarowacž dyrbjachmy ſaßo, ſo běſche ßo mało ſ luda ſeſchło. Hłownu rosprawu poda knjes pißmawjedžeŕ can. schol. Skala. Ju ſěžěhowachu daliſche jenotliwe rosprawy knihiſkładnika, knihownika, pokładnika a pſchedßydow wotrjadow atd. Se ſrudobu dyrbjachmy ßłyſchecž, ſo chže ßo hudžbny wotrjad ſaßo roſeńcž. Hudžbny wotrjad, kotryž ma ßo ſa wuwjedženje naſchich ßerbſkich konzertow ſtaracž, je tola jara nuſny. Tež ſa naſch ßerbſki džeń běſche nam lětßa tajki konzert pſchilubjeny, ale wuwjedł ßo njeje. Rosprawu delnjołužiſkeho wotrjada poda k. kandidat Schwjela. Bohu žel ßo tam lud mało ſa naſchu Macžizu ſajimuje, a wotrjad ma tu pſchiſßłuſchnoſcž, lud bóle a bóle ſahorjecž. Ale my Sserbja w Hornjej Łužizy mamy tež tu pſchiſßłuſchnoſcž, tónle wotrjad ſ tym, ſo ßo jako jeho ßobuſtawy ſapißacž damy, podpjeracž. Nekrologaj mějeſche knjes farař Mrósak-Hrodžiſchcžanſki. Wón ſpominaſche na ßmjercž ßwojeho ßyna Marcžina, ſtudenty Mrósaka, kotryž w ſańdženym lěcže wumrje, hdyž běſche na hłownej ſhromadžiſnje do Macžizy ſaſtupił. W rjanej rěcži poda nam wón žiwjenjoběh njeboho knjeſa fararja em. Rädy w Budyſchinje, kotryž je něhdy naſchu Macžizu ßobu ſałožił a jeje ßwěrny ßobuſtaw hacž do kónza był. Wón ma wulku ſaßłužbu wo naſche Sserbowſtwo. W pißmowſtwje je pſches dołholětne wudawanje protyki wuſtupił. — Pſchi nowowólbach do pſchedßydſtwa ßo dotalni ſaſtupjerjo jenohłóßnje ſ nowa wuſwolichu. Nowe ßobuſtawy ßo pſchiwſachu. Pſcheceželne rosrěcžowanje wo naſchim dželе ſa naſchu ßerbſchcžinu naß hiſchcže dlěje ſhromadženych džeržeſche. Pſchi tym njeſabu ßo tež na naſch narodny ſkutk naſcheho Macžicžneho domu. Sběrka mjes pſchitomnymi rjany wunoſchk pſchinjeßy.

— Kaž hižo ſjewichmy, ſtaj na krajnoſtawſkim ſeminarje lětßa dwaj kandidataj pruhowanje wobſtałoj: knjeſaj Albert ſ Jeſchiz a Wiederwach ſ Barta. Prěńſchi pſchińdže ſa pomozneho wucžerja do Budeſtež, druhi do Minakała. Knjes Wicžas, kiž běſche hacž dotal ſ wucžerjom w Budeſtezach, pſchińdže do Pßowjow. Khwacžanſke druhe ſchulſke měſto hiſchcže wobßadžene njeje. Kaž ßłyſchimy je ßo tam wucžeŕ ſ Pruſkeje ſamolwił. Sa krótki cžaß ßo tež wucžeŕſke měſto we Worzynje wuprózdni.

— Knjes Wicžas, kotryž běſche hacž dotal ſ prěnim wucžerjom w Khwacžizach, je ßo na wotpočink podał. Woßada ſarjadowa ſańdženu wutoru roszhonowańſki ßwjedžeń w Khwacžizach. Narěcže, w kotrychž ßo ſaßłužbnemu knjeſej wucžerjej ſa jeho ßwěrne dołholětne ſkutkowanje džak a Božemje praji, ßwědczachu wo luboſczi, kotraž běſche jeho ſe ſchulſkej woßadu ſwjaſała. Bóh wobradž jemu rjany wjecžor jeho ſprózneho žiwjenja.

— Nadžija je, ſo budže Łupjanſka woßada ſaßo ßamoſtatna. Łupjanſzy ßu ßo temu ſwólniwi wuprajili, ſo chzedža něſchto ſa farſkeho vikara płacžicž. Hdy bychu hižo prjedy ſwólniwi byli, ßnano njebychu ſ zyła ßwojeho duſchowpaſtyrja ſhubili.

— Dopißowař w „Sserb. Nowin“ nam na naſch naſtawk wo pſchijecžu do Budyſkeho ſeminara wotmolwi. Wón w tymle dopißu niczo noweho njepraji, hacž ſo ßo wot młodženża žada, ſo dyrbi na ſtejniſchcžu ßrěnjeje ludoweje ſchule ſtacž, a ſo dyrbjeli młodženzojo, dokelž naſche ſchule na tym ſtejniſchcža njeſteja, prjedy do Budyſchina do ſchule khodžicž. Spodžiwne je, ſo njedyrbjake naſche ßerbſke ſchule to dozpicž, ſchtož němſke na wßach, kaž bychu hubjeńſche byłe. Wě ßo, hdyž ſchuleŕ jeniczzy wucžbu wjeßneje jednoreje ſchule wužije, ſ cžežka pruhowanje wobſteji. Ale to je pſchezo tak było, ſo ßu tajzy, kotſiž chzychu na ſeminar, nimo ſchule privatne hodžiny wot ßwojeho wucžerja doſtawali. Tajzy ßu w prjedawſchim cžaßu pruhowanje wobſtali a móža jo tež nětko hiſchcže wobſtacž, tak derje kaž němſzy młodženzojo. To pak je wěſta wěž, ſo ma ßo Budyſki ſeminar najprjedy ſa potrjebnoſcž naſchich ßerbſkich ſchulow ſtaracž. Stanje pak ßo to potom, hdyž drje ßerbſzy młodženzojo ßwoje pruhowanje wobſteja, ale njedoßahajeje rumnoſcže dla njepſchiwoſmu? Na druhi ſeminar jim dacž khodžicž, khudži ßerbſzy ſtarſchi njemóža; duž ſkónczńje na žadyn ſeminar njepſchińdu a naſche ßerbſke ſchule ſchkoduja. Na tym knjes dopißowař niczo njepſchemění, ſo mamy ſa njeprawo. W prjedawſchich cžaßach ßo na naſche ßerbſke potrjebnoſcže dźiwaſche a my ßo nadžijamy, ſo ßaßo lěpſche cžaßy pſchińdu.

Rěki žiwjenja,

ſ někotrych woßebnych ſchpruchow ßwjateho pißma wuwjedžene.

Luk. 24, 46. 47.

A džeſche k nim: Tak je pißane, a tak dyrbjeſche Khryſtuß cžerpjecž a na tſeczi džeń horjeſtanycž wot morwych a dacž prědowacž w ßwojim mjenje pokutu a wodacže hrěchow mjes wſchěmi ludžimi, a ſapočzecž w Jeruſalemje.

Schto dha je teho krała wſchěch kralow nuſowało, tak cžerpjecž? Njehnuje tebi to wutrobu? — Ty ßy jo był! Ty ßy jemu tak wjele džěła a prózy ſ twojimi hrěchami nacžinił. Ale cžeho dla dha? Schto ßu jeho moje hrěchi naſtupali? Hlaj, hdyž Khryſtuß cžerpjeł njeby, by ty to wſchitko do wěcžnoſcže cžerpjecž dyrbjał. Jemu pak běſche tebje žel a teho dla je jeho k temu hnała, ſo radſcho ßam wumrje, hacž ſo by tebi wumrjecž dał. Njenamakaſch ßo ty do teho a njewobſchijeſch ty to? Ja tež njemóžu. Ale tak ſteji pißane. S tym je doſcž. Ale tak derje hacž to pißane ſteji, ſo je Khryſtuß horjeſtanył a ſo niczo njeje, ſchtož njeby dopjelnjene było, tak derje dyrbi tež to wěrno bycž, a mjeno Jeſuß pſchinjeße jo tak ſe ßobu, ſo evangelijon nětko praji: Dokelž je waß ßyn Boži wot podanſtwa cžerta a hrěcha ſ tym wußwobodžił, ſo je wón winu a khoſtanje hrěcha na ßo wſał a prawdoſcži Božej zyle a połnje doſcž cžinił, tak ſo ani cžert, ani waſcha wutroba wam tón ſakoń a Božu ßudnu prawdoſcž wutykowacž, waß ſ tym naſtróžicž a bojaſnych ſcžinicž njemóžetaj; dokelž ßmjertneje bojoſcže dla ßwoje žiwe dny k ßłužbje hrěchow wotßudženi bycž njetrjebacže. Schtóž na ßwěcže niczo radſcho njeßłyſchi, hacž: Jeſuß je ſa mnje wumrjeł, tón móže khroble wěricž: moje hrěchi ßu mi wodate. Pſchetož jene bjes druheho bycž njemóže. Komuž pak ßu hrěchi wodate, tón budže ßo teho ſradowacž, ſo je je wotbył, a njebudže ßebi žadacž, we nich ßamopaſchnje tcžazy woſtacž. Tudy rosdžělujetej ßo hubjaza abo morwa, a žiwa wěra. Cžłowjek, kiž je w hrěchach žiwy, njeje hiſchcže ani prědowanje ſakonja ani prědowanje evangelija prawje ßłyſchał. Pſchetož tón ſakoń wopokaže ſawěſcže ßwoju móz k morjenju a k ſatamanju, hdyž wón pſches prědowanje wo Khryſtußowej ßmjercži na kſchižu ßwoju prawu jaßnoſcž doſtanje; a evangelijon je móz Boža, ſbóžnych cžinicž wſchitkich, kotſiž to wěrja. Schtóž pak je w hrěchach žiwy, tón je njeſbožowny, tón tež njewě, kak wjele je Jeſuß ſa naſche wumoženje ſapłacžił, a tak njemóže ßo tež tajkemu wodacže jeho hrěchow pſchipowjedžicž. Tak bórſy pak, hacž wón evangelijon wo Khryſtußowej ßmjercži a horjeſtacža ßłyſchi, tak bórſy hacž jemu pſches Božu hnadu tajke myßle do wutroby pſchińdu, budže toßame ßwoju dwojaku móz ſ molom wopokaſacž, mjenujzy: morweho ſbudžicž a žiweho ſcžinicž, a naſtróženemu hrěſchnikej troſcht do wutroby prajicž. W Jeſußowym mjenje leži wodacže hrěchow. Schtóž tole cžita, tón wopomń to a njehladaj jenož tak ſwonkownje na mjeno Jeſuß, ale pytaj w nim jako tajki, kiž chze rad ſbóžny bycž, niz we hrěchach, ale wot ßwojich hrěchow, dha w nim wodacže hrěchow, žiwjenje a ſbóžnoſcž namakaſch. Pſchetož tak bórſy hacž je wina, khoſtanje a knjejſtwo hrěcha precž, je prawdoſcž, a ſ njej je wſchitke ſboże a žiwjenje wěſcže ßobu. Tak wſchitko pißane ſteji, a tak dyrbi bycž. Njebudže pak ſawěſcže na žane druhe waſchnje abo w druhim wuſtajenju ſhonjene, hacž ſo pokutu a wodacže hrěchow nihdy njerosdžělisch, ale wobſtajnje hromadže woſtajisch, hacžrunje je mjes nimaj rosdžěl. Tudy jena nuſna wěž druhu nuſnu cžini. Khryſtuß dyrbjeſche cžerpjecž a horjeſtanycž, to je nuſny ſaklad ſboža, a dacž prědowacž, je pomozna wěž, pokuta, to je wuſtajenje ſboža, wodacže hrěchow, je ſboże ßame.

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S. Bukecžanſkeje woßady:

N. N. ſ Cžornjowa . . . . . 3 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny džak

Gólcž, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Budyſchinku. Cžiſchcž a naklad Ssmolerjez knihicžiſchcžerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 17.
29. haprleje.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczíschczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Misericordias Domini.
1. Pětr. 2, 25.

„Wy běschcże jako sabłudźene wowzy, nětk pak scże wobroczeni k pastyrjej a biskopej waschich duschow."

„Sabłudźena wowza" — to je to snamjo naschcho żiwjenja, prjedy hacź Khrystußa namakachmy: bjes pastyrja, bjes schkita, bjes wodźenja, ßebi ßama pschewostajena, na ßebje ßamu pokasana, wopuschczena, ßamotna, wulzyschnje ßamotna w tym, schtoż tu najwjetschu potrjebnoscź sa czaß a wěczność nastupa, to je duscha, kotraż Jesußa njesnaje. Pschi tym to pscheßwědczenje, so ßmy sa stadło Boże stworjeni a narodźeni, so ßmy jako wowzy Khrystußowe wukupjeni a wukschczeni, k stadłu dobreho pastyrja powołani, so běchmy po tajkim Khrystußowe wowzy, ale sabłudźene wowzy, njewjedźo, na kajki pucź ßo nastajicź mamy; tam njebě żana zyroba sa nasch hłód po wěczných kubłach, żane sybolaze żórło sa laczność naschcje dusche po Bohu. Pschi tym roscźaza bojoscź, so w błudźe khodźisch, czim bóle widźisch, so to prawy pucź bycź njemóże, czim jaßnischo spóznajesch, so ßy w puscźinje. Ale wschak zyłu hłubinu ßwojeho horja a hubjeństwa, wulkoscź ßwojeje strachoty, wěstoscź ßwojeho sawutlenja, tu widźisch hakle do sady pohladujo, hdyž ßy ßwojeho pastyrja namakał, hdyž czi kaž schupisuy wot woczow panje a spěwacź mózesch:

Ja hubjeny a khudy
Ssym hewak na ßwěczi,
Schtoż mi je kraßne tudy,
To Jesuß wudźěli.

Potom jaßnje widźisch: Běsche wschitko w dobrym rjedźe, jenoż ja běch w błudźe; pola Jesußa ßameho je selena pastwa, wodacźe hrěchow, żiwjenje a sbóżnoscź, jenoż ja khodźach w puscźinje; Jesußowy hłóß je dołho, dołho po mni wołał, jenoż ja njeßym poßłuchał — „jene ja derje wěm, so běch ßlepy a nětk widźu", pschetoż ja widźu „Jesuß je mój dobry pastyŕ, na niczim ja nusu njesměju." Ja běch hłuchi, ale nětko ja ßłyschu, pschetoż tam w puscźinje, jako wowcziczży ßo tak styschczesche, tam je hłóß ßłyschała „to bě hłóß mojeho pscheczela na horach Bether", to bě hłóß, tak dźiwny, tak proschazy a lubosny, tak kralowski a ßmilenja połny. To bě hłóß: „Saule, Saule, schto pscheszěhasch ty mje?", bě hłóß w jutrownej sahrodźe: „Marja!" bě hłóß: „Ja — ja ßym twój dobry pastyŕ." A schtóż je na jeho hłóß poßłuchał a woczi wocźinił, tón je jeho stejo widźał s jeho czérnjowej krónu a s jeho hosdźazymi błusnami, tón je k jeho nohomaj panywschi wołał: „Mój Knjeże, a mój Bożo!" a je wołał: „Rabuni — mój mischtrje!" a je wołał: „Ja ßym teho Knjesa widźał a moja duscha je ßo wustrowiła." A hdyž tón dobry pastyŕ horkach k tym jandźelam rjekńje: „Wjeßelcże ßo so mnu, pschetoż ja ßym moju wowzu namakał, kotraż zhubjena běsche", dha rjekńje ta wobroczena duscha k tym, kotsiž ju setkaju: „Wjeßelcże ßo so mnu, pschetoż ja ßym ßwojeho pastyrja namakał. Halleluja."

A nětk ruku na wutrobu: Wěsch ty wo tajkim wobroczenju ßwojeho ziwjenja w najhłubschej wutrobje, so ßy ßo k Jesußej wobrocził, so wón zyle twój pastyŕ, twój biskop a dohladowaŕ byczź dyrbi, so pola njeho masch ziwjenje a wscheho doscź a bjes njeho njemóżesch ziwy byczź ani wumrjecź? — Niz jako hdy by kóżdy kschescźijan dyrbjał dżeń a hodźinu ßwojeho wobroczenja pomjenowacź móz, każ to błud wěstych kschescźijanow (methodistow) je. Wschak ma Bóh ßwoje wschelake waschnja a czaßy, w kotrychż człowjekam bliśko pschińdże. Saulus je nahłe wobroczenje měł, pola ßwj. Jana je pomałku a czische schło. Waschnja a czaßy ßu wschelake, ale jene je pola wschitkich wuczomnikow jenajke: wotwobroczenje wot prjedawscheho wopaczneho ziwjenja a parschonske podacze na parschonskeho Khrystußa. Je to stare a pschezo nowe praschenje teho Knjesa na jeho wuczomnika: „Schimanje Jonaßowy, lubujesch mje?“ Mózesch na njo wotmolwicź: „Knjeże, ty wěsch wschitke wězy, ty wěsch, so ja cże lubuju?“

Hamjeń.

Puczowanje po Bożim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdżech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójßaßowe, 8. a 9. staw.

Doczitawschi Noachowe stawisny njech mje moji czitarjo na horu Ararat pschewodża, so bychu ſ njeje do kraja pohladali a wohladali, kajki je dżenßa.

Wody pak sběżachu a wopanychu hacź do dżeßateho měßaza. Prěni dżeń dżeßateho měßaza (19. junija) pokasowachu ßo wjerchi niżschich horow.

Po schtyrzyczi dnjach (28. julija) wotewri Noach kaschczowe wokno, kotrež běsche wón sczinił, tamny dżěl wokna, ſ kotrymż pschińdże do jeho wobydlenja ßwětłosczź a powětr.

A Noach puschczi rapaka won, kotryż pschezo tam a ßem lětasche. Wón wonka we wodże doscź zyroby nadeńdże; wschak wschudżom sczerby pluwachu, ßo wjazy do kaschcża njewróczi. Tola, dokelż ßo nihdże ßynycź njemóżesche, so móhł wotpoczowacź, wróczi ßo stajnje saßo na kaschczowu tšěchu. Tak czinjesche, doniż wody na semi njewusknychu. Tak njebě Noach psches rapaka hischcże niczo wěste shonił.

Ssydom dnjow posdżischo puschczi wón holbja wot ßebje, so by shonił, hacź ßu wody na semi wopadłe.

Holb masane a błóczane městna njelubuje; njewróczi ßo wón do kaschcża, dha běsche to snamjo, so běsche semja hižo ſ městnami wusknyła.

Hdyż pak holb njenamaka, hdżeż by jeho noha wotpoczowała, wróczi ßo saßo k njemu do kaschcża, pschetoż wody běchu hischcże na wschitkej semi. Duż pschestrě wón ßwoju ruku a wsa jeho k ßebi do kaschcża.

A Noach poczaka hischcże druhe ßydom dnjow a puschczi saßo holbja ſ kaschcża.

Tón pschilecża k njemu psched wjeczorom, wo dnjo na schtomach ſ wody won kukazych pschebywawschi, a hlaj, wolijowy liscź wotlemjeny njeßesche w ßwojim pysku. Duż pósna Noach, so běchu wody na semi spadłe.

Wolijowz roscże rad w dołach a na hłuboko leżazych městnoscżach, pódla wostanje wón tež niski schtom; tak spósna Noach, so ßu wody hižo wulzy jara spadnyłe. Wolijowz pak tež pod wodu njesahinje, a tak ßo nam rosjaßni, so je holb runje wot tehole schtoma liscź pschinjeßł. Wschě druhe schtomy běchu hižo dawno sadußyne, dokelż běchu 9 měßazow dołho pod wodu byłe. Tola njeßměmy sa to měcź, so je to holb se ßwojeje mudroscże dokonjał, ale so je Bóh to tak naprawił a shotował, so by Noachej dżeń a jaßnischo sjewił, so na njeho spomina a so njeje na njeho sabył. S wolijowzowymi płodami wschak ßo holbje njeżiwja. S czaßa tuteho podawka ma człowjek wolijowzowu hałożku sa snamjo měra.

Ale wón czakasche, dokelż njebě ßo woda ſ molom hischcże na semi shubiła, każ wón ſ teho spósna, so ßo holb saßo wróczi, druhe ßydom dnjow a wupuschczi holbja, kiż ßo wjazy njewróczi, wón běsche potajkim domisnu namakał.

Tola Noach wocżaka se sczerpnoscżu hischcże něhdże 5 njedżel, doniż njebě semja tak wusknyła, so njebě nihdże wjazy wodow.

A sta ßo w scheßtym sczi a prěnim lěcże Noachoweje staroby prěni dżeń prěnjeho měßaza (= 22. septembra), so wody wusknychu, na semi. Ssamón dżeń wsa Noach kaschczowy kryw precź a widżesche, so běsche semja ßucha.

Tola pschezo hischcże 8 njedżel trajesche, doniż njeběsche semja tak wusknyła, so mózachu saßo człowjekoju bjes stracha na njej bydlicź.

Hdyż běsche ßo tónle czaß minył, je wschitka semja ßydom a dwazyty dżeń druheho měßaza wusknyła, 17. novembra 1657 po stworjenju ßwěta, 1 lěto a 10 dnjow po spoczatku lijeńzy.

IV. Schtuczka 15—9, 17. Nětko, hdyż běsche Noach dołho doscź w ßwojim kaschczu czakał, dostanje wot Boha poruczność, so by ſ kaschcża wuschoł. Czinjwschi, każ je Bóh=kasał, wopruje Knjesej wopor, a Knjes pożohnuje semju a człowjestwo ſ nowa, a postaji ßlub se wschěmi ziwymi byczemi, so njeby dale wjazy lijeńza pschischła, kotraż móhła semju sahubicź.

Duż rěczesche Bóh ſ Noachom, kotryż běsche nětko lěto a dżeßacź dnjow w kaschczu pschebywał, kotryż pak njechasche prjedy ſ njeho wuńcź, doniż njebě jemu to Bóh se ßłowom porucził:

Dźi ſ kaschcża, ty a twoja żona a twoji ßynojo a żony twojich ßynow ſ tobu.

Wschitke swěrjata, kotrež ßu ſ tobu, wot wschelakeho czěła, wot ptakow, wot skota a wot wschelakich wakow, kotrež po semi każa, wuwjedź ßobu won, a njech ßo hibaju a njech rostu a njech ßo pschisporjeju na semi.

Na to dżěsche Noach won a jeho ßynojo a jeho żona a jeho ßynow żony ſ nim.

A wschelake swěrjata, wschelake waki, wschelake ptaki a wschitko, schtoż po semi łasy, je won schło ſ kaschcża, kóżde k ßwojemu runja.

Bjes dwěła dżěsche wón a wscho, schtoż běsche ſ nim w kaschczu pschebywało, też bórsy ſ Ararata: semja běsche wscha pscheměnjena. Nowe hory a nowe doły tu běchu, nowe morja a jězory a rěki, a stare rěki běchu ßwoje rěcznischcża pscheměnike. By=li wón abo jeho potomnizy chzyli do krajiny hicź, hdżeż běsche něhdy paradis był, nihdy nanihdy njebychu Bożu sahrodu wjazy namakali, a tamne schtyri rěki, kotrež něhdy sahrodu powodżachu a ſ wulkeje rěki ßo wuliwachu, mějachu schtyri woßebite żórka, a jich rěcznischcża běchu ßo pscheměnike.

Noach pak, so by ßo Knjesej podżakował, so běsche jeho a jeho dom wumóhł, a so by Bożu hnadu ſ nowa swjedł na semju, wot Boha saklatu, twarjesche, doniż wot hory Ararat woteńdże, Knjesej woltaŕ, a wsa wot wschelakeho czisteho skotu a wot wschelakich czistych ptakow, ſ kotrychż běchu po 7 a 7 pschi nim w kaschczu byłe, ßedme swěrjo a woprowasche sapalny wopor na woltarju. Woheń na woltarju spali swěrinu do zyła, so by wona tak wscha jenoż Knjesej była poßwjeczena.

Prěni ras w Bożich stawisnach naspomni ßo tu woltaŕ. Prěnje, schtoż na woltarju spósnajesch, je, so je woltaŕ powyschenje, kotrež ßo wot semje k njebju posběhuje. Wot czaßa, so Knjes wjazy po semi njekhodźi a ſ człowjestwom wjazy wschědny wobkhad nima, jako něhdy psched shrěschenjom, wot czaßa ßem, hdżeż je ßo po powodżenju wscheje semje też paradis zyle shubił, a hdżeż stej njebjo a semja njepschecżelszy wot ßebje dżělenej, njehlada człowjek Bohu woprowazy abo k Bohu ßo modlazy wjazy k rańschej stroni paradiżskeje sahrody, ale k njebju; wot teho czaßa ßem ßo też wjazy wschědna runa semja sa to njehodźi, so by na njej człowjek Bohu ßwoje dary woprował, wón ma najprjedy semju, porażenu ſ Bożim poklecżom, posběhnycź, posběhnycź sa woltaŕ Boži.

(Pokraczowanje.)

Czěßłowy hród.

W Czechach ßu jow a tam wyßoke hory. — Na něktrejżkuli stałětne rospadanki leża, powostanki něhdyschich hrodow, kotrež ßu ßo w hižo dawno minjenym czaßu twarike. Woßebje na jenej horje tam hoborske powostanki widżisch, ſwalane prěki a podołhoscźi. Stwjelzata trawa ſ boka nich roscże a nad nimi moch. — Ssrjedź hory ßo tši schmrěki k mróczelam posběhuja, czehoż dla wokolny

mkody lud horje Tsi schmrěki rěka. Stari wokolni pak jej Czěßlin abo Czěßlowy hród praja.

Hora ßo se skalneje hłubiny do wyßoka proscži, najbóle pak na boku k wjeczoru won. Tu hischcże sbytki wot murje steja, kotrež kóżdemu ßwědcża, kak hoborski je tón twar był, kiż je tu něhdy s wyßoka do kraja hladał. Sbytki ßu na skalnym czole hory. Hdyż na nje ßo skhroblinschi dele do skałojteje hłubiny pohladasch, ßo woczi strózitej, tak nahle horine scżehno k nizinje wißa. Ale njestuj na ßamu kromu, dokelż móhła ßo czi hłowa sawjercżecż, a ty by do hłnbokoscże panył a na kamjenjach ßo sarasył.

Na druhej stronje hora tak nahła njeje, ale ßo bóle pomału k dolinje czehnje. Tu na jeje podnózach pola a pastwischcża leża. —

Hdyż tu junu w mkodych lětach ßahach a czahach, sa bajkami s luda ßlědżo, nadeńdżech stareho wowczerja pschi stadle. K njemu ßo ßynywschi wuczežech s waczożka bleschu wina — w Czechach njeje drohe — jemu pschipich a dach ßo tež jemu napicż. Potom jeho pschecżelnje proschach, so by mi powjedał, kajke powjescże je wo tutej horje ßłyschał.

Tón stary běsche swólniwy a pocża tak:

„Hlajcże, mój knjeże, tu na naschej horje je w sastarsku wulki hród był, a czi knjeża ßu byli pěkni a khudemu ludej miłoscżiwi. Ale sły wojerski lud je ßo tu do kraja walił, je rubił a palił, kónzował panow a spowalał semjanske ßydła. Pan tuteho hrodu je ßo bojawschi se ßwojej ßwójbu do Prahi czeknył. Lědom bě wotjěł, ßu hižo stóstnizy pschischli, wscho drjewjane spalili a wschitko potorhali, schtożkuli je s kamjenjow twarjene było. Teho dla tam hischcże rospadanki leża.

„Haj wschak, mój luby," ja dżach, „podobnych podawkow ja s druhich stron wjele snaju. Radscho bych měł, so by mi rosłożił, s czeho je mjeno Czěßlowy hród abo Czěßlin."

Nó hlajcże — wón wospjet sapocża — wo tym ßo dołha nicż baje. Ale ßo boju, so by wam wostudła była.

Czim dlěscha, czim lubscha," jemu wotmolwich, „proschu, baj, baj!"

Duż wón sapocża bacż:

Każ praja, ßu pjecża nutska w horje słoczane bydła a stwy. W nich bydlesche — schtó wě hdy — spodżiwny muż, nikomu s wěstoscżu snaty, dokelż ludżom s rědka na woczi pschińdże. Tola ßo wo nim powjedasche, so je wulki a ßylny, każ hobr, a nihdże njeje człowjek, kiż by tajki był każ wón. A dokelż mějesche w skale ßwój pschebytk, běchu jemu Skalan narjekli.

Hlaj, kolo wokoło hory bě tehdy czmowy lěß. Tu běchu mjedwjedże a wjelki na mjeńschej swěrinje s knjesom. Tež dżěchu dyß a dyß na pastwy won, tak so běsche pastyrjam wo jich skót wulki strach. Ani drjewar ani wuhleŕ bjes brónje njebě, hdyż dyrbjesche do tuteho lěßa na dżěło hicż.

Tón dżiwi pak khodżesche s hołymaj rukomaj w lěßu, bary a wjelki kónzujo.

Hdyżkuli pschi kromje lěßa khudu hribarku abo seleŕku nadeńdże, jej niczo njescżini; ale sa to, so bě ßo strózika, jej pjenježny sa=płaczenk da. Haj, żanemu człowjekej wón niczo njescżini, schtoż jenoż něhdy někajkemu rubježnemu panej. Hlaj, pod lěßom tudy je wowczeŕka, rjana holczka, wowzy paßka. Tu je nimo jěchazy semjan měcż chzył. A dokelż jemu njeje k woli byczż chzyła, je ßebi ju na konja swjasał, so by s njej na ßwój hród jěchał. Duż je Skalan s huscżiny slecżał a semjanej hłowu wottorhnył.

Dale ßo powjeda, so běsche zyle ßamlutki, njemějo ani żony ani dżěczi.

Něhdy ßebi samyßli, so by na wjerch hory hród stajił, kajkeż maja wyßozy semjenjo. Duż wobstara ßebi twarski lud: skałarjow, murjerjow, kowarjow, czeßlow a lěpjerjow.

Khětsje mi hród natwarcże! Skerje a lěpje. Hdyż budże hotowy, wupłaczu wam msdu, każ bohaty kral. Tola niz prjedy, hacż hotowi njejscże. Duż dżełajcże w skoku! Każ dołho twar traje, wam khléba a mjaßa a wina doscż nanoßycż dam!"

Sso wěri, so twarjenje dżěsche, wot schěreho ranja hacż do schěrych ßměrkow, jako by hrał. Někotsi twarzy drje radżachu: Bjerńmy ßebi khwile! Schto tajkale bjes dycha khwatanza chze? Mudrischo je, ßebi tu dżěło dżeržecż, tak dołho hacż dże. Czim dlěje jow traje, czim dlěje mamy ßo dobreho najescż a napicż pschi dobrej msdże.

Ale jich mischtr a roskasowar tu rěcż srasy. „Njejßmy=li prjedy hotowi, hacż prěnja koßa pod horu do rożki póńdże, by nascha próza wscha podarmo była. Wón je mi hrosył, so niz pjenjeżka msdy njeda, jeli so njeby hród poßledni dżeń do żnjow hotowy był. Je mi też ßlubił, so sa kóżdy dżeń, kiż bychmy do czaßa hotowi byli, hischcże kóżdemu na wulku msdu horschcż ßlěbora pschida.

Duż dżełachu wschitzy, hacż jim pót s czurami běżesche, każ něhdy twarzam babylonskeje wěże.

* * *

Najspěschnischi se wschěch běsche Sdenko, czěßliski wotroczż. To běsche wuskoczny młodżenz, rjany każ semjanski ßyn a do dżěła wjertny każ hibity jeleń. Tón chzysche ßmjercż rady mischtrowej wocżi sa ßebje dobycż a jemu spodobny bycż; pschetoż wón mějesche s Libuschku, mischtrowej dżowku, potajnu luboscż.

Ta běsche psche wschitke knjeżniczki rjana, rjana każ czernjowa róża woßrjedż ßnadnischich kwětkow; ale niz jenoż rjana, ale też sprawneje dusche każ wowzka.

So wona skradżu s milymaj wóczkomaj sa Sdenkom hlada, bě nan pytnył. Też běsche widżał, kak jeho najkhmańschi wotroczż, Sdenko, sa njej s woczomaj ßwěczi. A to bě jemu bjak, dokelż bě ßlěborny bohaczż. S twarjenjom hrodow pjenjes nabywschi běsche ßo shordżił, so běchu czi wschitzy psched jeho woczomaj schpatni, kiż njeběchu do słota pschischli każ wón.

Kak chzył Libuschku holemu czěßli wudacż, hdyż słoczanym knjesykam wocżi sa njej, sa tajkej bohatej njewjestu dżěchu? Haj, samożity knjes w kralowskim měscże, nahladny pschekupz, bě ßebi ju shladał a ßo hižo sa njej wobhonjecż dał. Ale wona wo njeho njerodżesche, dokelż bě Sdenkej wutrobu dała.

Wot nana se żeńtwu s bohaczżkom nucżena, ßo wona tajneje luboscże wusna a jemu skrucżi: „Njeßmě=li Sdenko mój nawożenja bycż, póńdu do klóschtrskich knjeżnow. Druhemu wutrobu njedam, a był=li kralowski ßyn."

Ale wschě salubne rěcże njehnuchu nana. Wón hrimasche na nju s tak ßurowym hłoßom, so ßo jej wutroba skrěni. Tola wosta lubemu ßwěrna a njespuschczi nadżiju, so ßnano jej tola pschichod tón żadany wěnczż nawije, a so chze potajkim ßwěru scżerpliwje czakacż.

(Skónczenje pschichodnje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Wschelake swjeßelaze wusnamjenjenja ßu czeßni ßynojo nascheho luda w poßlednich tydżenjach dostali. Knjes dwórski radżiczel Jakub je meklenburgski rjad ßerbskeje krony, knjes farař Kubiza w Bukezach ryczerski Albrechtowy rjad a knjes farař lic. theol. Rencż sakso=weimarski rjad spożczeny dostał. Hdyż ßo ßynojo nascheho luda cześcża, ßo nasch ßerbski lud ßobu czeszi.

— Na nowy tydżeń kolporteur nascheho evangelske=lutherskeho knihowneho towarstwa, k. Hattaß, ßo na pucż poda, so by nasche ßerbske woßady pschekhodził. Naschi Serbja dostanu knihe wo „ßlubjenym kraju", wot fararja Gólcża w Budyschinku spißane, kotrež ßu s rjanymi wobrasami a s rjanej pschehladnej khartu wu=debjene.

— S 1. meju ßo nowa póstska agentura w Pschiwczizach saloży, k kotrejż ßo wßy, hacż dotal k Plußnikezam ßluschaze, pschidżěla: Porschizy, Nowe Porschizy, Budyschink, Lětoń a Krakezy. Dotal buchu póstne wězy s Plußnikez rosnoschene, hdżeż rano a popołdnju jědny póst pschijědżuje. Nětko budże poßelnik s Kubschiz wězy pschiwoswcż, kotrež ßo potom wot Porschiz rosnoschuja. Hacż budże nowy póst sa wokolnoscż s wużitkom, je praschenje; pschetoż ruczne pschiwożowanje s Kubschiz a wotwożowanje do Kubschiz směje pschi hrosnym wjedrje ßwoju wobczeżnoscż a budże ßo w symskim czaßu husto doscż pschisamknjenje k czahej w Kubschizach skomdżicż dyrbjecż.

— Każ ßłyschimy, je knjes hamtski hejtman w Budyschinje, dr. Hempel, khorowatoscże dla dalschu dowolenzu hacż do septembra dostał. Jeho ßwobodny knjes s Oer dale sastupuje.

— Budyski knjes hamtski hejtman s Kraushaar ßo jako hamtski hejtman do Draždżan pscheßadżi a směje Łużiski ßejm na Wałpora po prawje, jemu pschewostajenym, noweho hamtskeho hejtmana sa Łubij wuswolicż.

— 500 lět je ßo minyło, so je ßo wumjelstwo knihiczischcża wot Gutenberga wunamakało. Sapocżatki jeho wunamakanja dżeja wschak na 550 lět wróczo, ale so běsche wunamakanje w ßwojim

dokonjenju, je něhdźe 500 lět. Duž budźe ßo też w tym lěćźe ſjawne wopomnjećźe ßwjećźicź. Woßebje wulki ważny ßwjedźeń budźe w Lipſku. Pſchetoż Lipſk je ßrjedźiſchćźo knihićźiſchćźerſtwa. W Lipſku je drje ßo najwjazy knihow ßwěta cźiſchćźało a ßo hiſchćźe cźiſchćźi.

— Něhduſchi evangelſki duchowny Göhre, kotryž je pſches to ſnaty, ſo je jako kandidata wjazy měßazow jako fabrikſki dźěłacźeŕ w Kamjenizy dźěłał, ſo by wobſtejnoſćźe mjes fabrikſkimi dźěłacźerjemi ſeſnał a kotryž je wo tych naſhonjenjach też knihe ſpißał, je w nowſchim cźaßu k ſozialdemokratam pſchestupił. To je wot něhduſcheho evangelſkeho duchowneho wobžarowacź, hdyž k ſtronje pſchiſtupi, kotraž wěru do Boha ſjawnje ſapřěwa. Wón ßam něhdy w ßwojich knihach piſche, kak je jeho bjesbóžnoſćź ſozialdemokratow rudźiła, a nětko ßo ßam do jich lěhwa poda. K temu hiſchćźe pſchińdźe, ſo je ßo ßam ſ jara bohatej žonu woženił a ſo njebudźe teho dla niczo ſacźucź trjebacź wo nuſy dźěławeho luda, kotrejž chze wotpomhacź pomhacź. Wón budźe nowy bohacźk pódla druhich bohatych wodźerjow ſozialdemokratow, kaž Singera, Bebela, ſ Vollmara a druhich.

— Wulka ßwětna wuſtajeńza w Pariſu je ßo wotewrika a ludźo ſe wſchěch kónzow, kotſiž maja połnu móſcheń pjenjes, ßo tam žołmja, ſo bychu ßebi wuſtajeńzu wobhladali. Wona podawa roshlad wo ſtejniſchćźu rjemjeßlniſtwa a pſchemyßła naſcheho cźaßa. Hódne je, ſo ßebi tajzy tule wuſtajeńzu wobhladaja, dokelž je też naſche němſke dźěło tam derje ſaſtupjene. Hdyž pak my njemóžemy tam dojěćź, hacź runje je tón króćź ta wuſtajeńza bliſko naſcheho wótzneho kraja, móžemy ßo ſ tym troſchtowacź, ſo ju nadźijomnje w bliżſchich lětach do naſcheho wótzneho kraja, do Barlina doſtanjemy. Potom móżeſch ßebi tajku wulku ßwětnu wuſtajeńzu ſ kraja wobhladacź.

— Po rjanym nalětnym wjedrje je ßaßo ſymne wjedro pſchiſchło. Ratarjo běchu dołho hižo cźakali, ſo bychu ßwoje ßywy wobſtaracź móhli. Hdyž pak ßu też nětko ßwoje pola ſ dźěła wobßyli, tola pſchi tymle ſymnym wjedrje niczo njeſeſkhadźa. Duž wſchak też niczo njepomha ßo pſchi tymle ſymnym wjedrje pſchekhwatacź, ſo ßywy cźerpiłe njebychu. Woßebje běrnam do ſemje woßadźenym ſyma njehoji a lěpje je ſ nimi cźakacź, hacź cźopliſche dny pſchińdu. Potom rucźe a rjeńſcho ſeſkhadźeja. S blakami ſkorźa, ſo ßu rožki jara pod ſymu cźerpiłe, tak ſo ßu je horjeworacź a ſ nowa woßycź dyrbjeli. Wě ßo to njejßu najlěpſche wuhlady, ale njeſpuſchćźmy pſchi tym nadźiju. Bóh luby Knjes móże wſchitko w prawym cźaßu wobrocźicź. My lóhko ſadwělujemy a ßebi na to ßłowo njemyßlimy: Cźłowjek myßli, Bóh pak wſchitko wodźi.

— 5. meje budźe wulki ßwjedźeń na khěžorſkim dworje w Barlinje. Tehdom najſtarſchi ßyn naſcheho khěžora krónprynz połnolětnoſćź dozpiji. Awſtriſki khěžor, kotryž je jeho kmótr był, je hižo ßwój wopyt woſjewił a też druſy knježerjo na tón ważny ßwjedźeń do Barlina pſchijědu. Měſto Barlin budźe ważny dźeń ßwjatocźnje ßobu ßwjećźicź. A wěſćźe ſa zyły wótzny kraj budźa tam wóčźka ſhladowacź, hdyž ßyn naſcheho lubowaneho khěžora ſjawnje pſched ßwětom jako ßamoſtatny kronpryz wuſtupi, hdyž je ßo jeho žiwjenje hacź dotal ſ cźicha měło. My derje wěmy, ſo khěžor na dobre, ale też krute wocźehnjenje ßwojich dźěćźi dźerži. Woni maja wuknycź a ßo pſchihotowacź, ſo bychu junu też tu ſtali jako ſmužicźi krucźi wodźerjo ßwojeho luda. Jich pſched ßobu měcź je dobra nadźija pſchichoda.

Schtóż to wěri.

Kak mała běſche ta žónka, kotraž tam ſtejeſche w pſchedawarni na hermanku. Wona móżeſche lědy pſches ßwoje ßudobje ſ jerjemi a kißałymi kurkami pohladacź. Rjana wona też njeběſche a rjenje jejny hłóß też njeklinczeſche, jako ſapocza powjedacź. Ale cźim dlěje by powjedała, cźim dale by wot ſwonkowneho do ſnutskowneho ſchła. To ßo jej wutroba wotewri kaž nalětne hona połne nowych rózow a wjeßelеje nadźije. To by póſnał jejnu wutrobu kaž ſbožowne dźěćźo, kotreż je ſbóžnje w ßwojej lubej wótcźinje žiwe. To buſchtej jejnej wocźi kaž ßłónczko na njebjeßach a ßrjedźa w cźiſchćźeńzy hermanka by bleczk měł, hdyž by ßo tebi wutroba ſhrěła a hdyž by rad dlěje woſtał. To běſche, kaž by tam žiwjenje namakał.

Sady w pſchedawarni leżeſche łopjeńko ſ wobraſom. „Je wón to“, ßo kupowarka praſcheſche na tu papjeru pokaſujo. „Je to njedźelſki pſchecźel? Cźitacźe wy jón?“

„To ßo wě“, ta žona wotmolwi, „hižo wjele lět. Jeho mam pſchi ßebi a pſchezo ſaßo do njeho pohladam. Ja ßebi jón kóždu njedźelu wote mſche ßobu woſmu. Ja jenož bibliju a tele łopjena cźitam, a to je też, ſchtož ja trjebam. Mi junkrócź něchtó praji: „Schtóż wěri, ſchtož wy tam cźitacźe, tón dyrbjał hižo daloko dele pſchińdźeny bycź, tón dyrbi hižo na ßłomje lěhacź. Ja jemu wotmolwich, ja to wſchitko hižo dołho wěrju a ßym pſchezo w mjehkim dobrym łožu ſpała.“

Něſchto k roſpominanju.

Sſłowo ſa naſch cźaß.

Njebocźiczki Wylem Hofaker w Stuttgarcźe ſetka junkrócź na haßy ſchuleŕku, kotruž běſche někotre lèta prjedy w pacźeŕſkej wucźbje měł, ale wot teho cźaßa wjazy wohladał njeběſche. Wón ju ſtrowjeſche a ßo na nju ſ tymi ßłowami wobrocźi: „Khodźiſch też ty prawy pucź?“ Tychle ßłowow ßo ta holza naſtróži. Pſchima te ßłowo też wam do wutrobow, wy lubi ßynojo a dźowki, kiž ſcźe wy w naléczu temu Knjeſej ßwěrnoſćź w žiwjenju, ßwěrnoſćź hacź do ßmjercźe ßlubili? Waſch ſbóžnik wam, hdyž wy pyſchni a rjenje ſwoblekani njedźelu do waſchich wjeßelow khwatacźe, na pucź ſtupi a wam ſe ßwojim paſtyŕſkim wócźkom do hłubokeje wutroby pohladnje a ßo waß praſcha: Moje dźěćźo, khodźiſch też ty prawy pucź, khodźiſch ty po wuſkim pucźu, ſa mnu, twojim wumožnikom???

* * *

Jako cźi wucźownizy na jutrownym wjecźoru ßwojeho lubeho Knjeſa a miſchtra ſaßo wohladachu, buchu wjeßeli, kaž dźěćźo w klinje ßwojeje macźerje, kaž dźěłacźeŕ po próży teho dnja, kaž pucźowaŕ, kotryž ßo k ßwojej ßwójbje wrócźi, kaž wowza, kotraž je ßo ſabłudźiła a ßwojeho paſtyrja ſaßo namaka.

* * *

Schtóż njeje nawuknył poßłuchacź a ßłużicź, njemóże roskaſowacź a knježicź.

* * *

Měj luboſćź a cźiń, ſchtož chzeſch.

* * *

Swěrny wotrocźk, dobry pokład w domje.

* * *

W ſrudobje njeje wjetſchi troſcht, hacź wopomnicź Khryſtußowe cźerpjenje.

* * *

To běſche Bohu wjele cźeże, jeneho cźłowjeka wumóź, hacź zyły ßwět, njebjeßa a ſemju ſtworicź. To je wón dokonjał ſ jenym ßłowom; ſo pak by tamne móżno byłe, je jeho luby ßyn ßam ßwoju krej dacź dyrbjał.

* * *

Jutrowne dobycze.

Pſched někotrymi lětami bu w Londonje mały hólź pſchejědźeny a do khorownje pſchinjeßeny, hdźež je jenož hiſchćźe někotre hodźiny žiwy był. Kak je wón rěkał a ſchtó ßu jeho ſtarſchi byli, njejßu ani wot njeho, ani na žane druhe waſchnje naſhonicź móhli. Tón mały hólczk je wſchudźom jenož mału ßadu prajił a ta rěkaſche: „Tell the Sunday lady J am going to Jesus“ to je pſchełożene: „Praj njedźelſkej knjeni, ſo ja k Jeſußej du.“ Bjes dwěła je to dźećźo njedźelſku ſchulu wopytowało, a to dołho doſćź, ſo by ßwojeho ſbóžnika póſnało, k kotremuž drje jo hewak nichtó pokaſał njeje.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale też we wſchěch pſchedawarńjach „Sſerb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lèta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźißła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchćź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchćźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 18.
6. meje.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Jubilate.
1. Pětr. 2, 11.

„Lubi bratsja, ja napominam waß jako podrużnikow a zusbnikow, sdalujcze ßo cželnych lóschtow, kiż napschecziwo duschi wojuja.“

„Jubilate“ rěka nascha dźenßnischa njedźela, dokelž ma ßo sawódny schpruch: „Wyskajcze temu Knjesej wschitkón ßwět.“ Psches tute sczenje dźenßnischeho dnja czehnje a klinczi tamne dźiwne wyskanje; pschetož 7 krócz ßo w nim wróczi to ßłódke ßłowo: Po małej khwili, po małej khwili“. Najprjedy kaž hudanczko a potajnstwo, potom kaž troschtne ßłowo a wjeßeła powjesć, skónczinje kaž jaßne wěschczenje na rjanu wěczinosć klinczi saßo a saßo: po małej khwili. To je tón hłóß, po kotrymž to Jubilate a wyskanje Božich dźěczi ßo spěwa; psalmy kschesczijanow dźeja po hłoßu: Po małej khwili. Wo tym synczi też nascha epistola, hdyž ßo sapoczinje: „Ja napominam waß jako podrużnikow a zusbnikow“. Pschetož Pětrowe wóczko pohladuje do wulkeho ropota na ßwěcze, na żiwy hermank semje, hdźež woni twarja a ßadźeja, kupuja a pschedawaju, ßo woženja a ßo wudawaju, hdźež czi jeni prósdni na torhoschczu steja, a czi drusy běża, baja a wołaja jedyn psches druheho — ale prěki psches tutu njeměrnu, njeczistu czischczeńzu widźi japoschtoł mału czrjódu podrużnikow czahnycz czische a ßwjedźeńszy, palmy w rukach a psalmy na hubach, wóczko do dalokosce słożene, woni ßebi požadaju lěpscheje domisny, a Bóh ßo njehańbuje, rěkacz jich Bóh.

O, to je něschto wulke wo tutu podrużnisku myßl, wo kotrejž Aßaf spěwa: Ja ßym twój podrużnik a měschczan, po drósy tudy a s měschczanskim prawom wobhnadźeny tam; kaž wschak zyłe ßwjate pißmo je wot tuteje myßle pschecżehnjene a wschitzy ßwjeczi Boži ßu wusnali: „My nimamy tudy wobstajneho města, ale to pschichodne pytamy“. Sawěscze to psches sto wězow pschepomha, hdyž ßebi rjeknjesch: Dźenßa a wěcznosc! Jenož dźenßa hischcze ßwěrny, jenož dźenßa hischcze wutracz, jutsischi dźeń budże ßo sa to ßwoje staracz. „Po małej khwili“ to czini wschitko czischcze hinak; po małej khwili pschińdźemy dom, s pusczinu do ßlubjeneho kraja, s dźěławeho dnja do ßabbata, s pschitwarka do najßwjeczischeho. Jow ßmy hischcze podrużnizy do Emmaußa a nasche wocži ßu dźerżane, ale Jesuß khodźi tudy hižo njewidźeny s nami, hlaj, wón je pola naß wschitke dny hacz do skónczenja ßwěta. Wón rěczi hižo tudy k nam a wotewri nam pißmo, list s domisny, so nascha wutroba ßo hori, wón hižo tudy k nam sańdże kaž w Emmaußu, a łama nam khlěb a dari nam ßwoju krej; ale bórsy wotpadnjeja wodźecza, dha roscżeja kschidła, dha pschijědże Heliaßowy wós, dha pschibliżuja ßo Lazarowi jandźelio a donjeßu naß dom do wótzneho doma, hdźež wjele wobydlenjow je, do wótzneho města Jerusalema, wyßokotwarjeneho města, do domisny, hdźež ßo palmy selenja a rěki żiwjenja ßo żórla, hdźež ßylsy ßo setrěja a słote harfy klincza; hdyž tón Knjes jatych Zionskich wumóże, hdyž Wótz ßwoje dźěczi, Ssyn ßwoju njewjestu dom powjedże, dha budźemy

jako cźi, kotrymž ßo dźije, tehdy budźe nasch rt połny ßmjecźa a nasch jasyk połny khwalenja.

Kak budźe nam, hdyž nětk do Kanaana
Ssmy dóschli, a nam date budźe to,
Schtož wutroba ßej myßliła njej' žana
A ani woko, ani wucho shoniło.
Duž schcźežku nahłu khětsje horje, dźěcźi,
Wschak płót a próza tu ßo sapłacźi,
Hacž doběhnjemy k tamnej wěcžnej hěcźi,
Hdźež wjaz', hacž myßlimy, Knjes wobradźi.
Hamjeń.

Pucźowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitar „Pomhaj Bóh=a".

(Pokracžowanje.)

1. knihi Mójßaßowe, 8. a 9. staw.

A Knjes cźujesche ßłódke wonjenje; wonjenje, k njebju ßo posběhowaze, běsche jemu lubosne a witane, dokelž jemu ßwědcžesche wo pomyßlenju Noachoweje wutroby. A Bóh dźesche w ßwojej wutrobje, běsche ßo ßam se ßobu rossßudźił: Ja njecham dale wjazy semju saklecź cźlowjeka dla, pschetož myßl cźlowšskeje wutroby je ßła wot jeho młodosćze, a teho dla měł ja jenu lijeńzu po druhej póßłacź. A nochzu wjazy wschitko, schtož je žiwe, sbicź, kaž ßym cźinił.

Tak dołho hacž budźe semja stacź, njedyrbi teho dla, kaž běsche w lěcźe lijeńzy, pschestacź ßyw a žně, mjersnjenje a cźopłota, lěcźo a syma, dźeń a nóz.

Tón krócź běsche Bóh lijeńzu póßłał, so by ßwětej snamjo (heksempel) postajił wo traschnym wocźakowanju ßuda a sahorjenju wohenja, kotryž budźe pschecźiwnikow póžrjecź, kaž też ßwj. Pětr pische: Ssamopaschnosćze dla nochzedźa wjedźecź, so běchu też njebjeßa sastarsku a semja, kiž s wody a psches wodu je wobstała psches Boże ßłowo; dha wschak je psches te ßame tamny ßwět s lijeńzu potepjeny a skaženy. Ale nětcźische njebjeßa a semja budźa psches jeho ßłowo wotłożene a k wohnju skhowane na ßudny dźeń, hdźež budźa satamani a bjesbóžni ludźo.

Wot nětka pak chze pschi ßwojim knježenju nad ßwětom liczicź s cźłowšskej hrěschnosćzu jako s něcźim, schtož je a schtož ßo njeda wukorjenicź psches swonkowne ßudźenja; wón chze wsacź cźłowšku hrěschnosćź pod Božu scźerpliwosćź, doniž njepschińdźe wumoženje a s nim jenicźke lěkařstwo, kotrež schkodu wot nutska wuhoji; pschetož Bóh je Jesuša Khrystuša sa hnadny stok psches wěru w jeho krwi postajił, so by wón prawdosćź, kotraž psched nim płacźi, wopokasał psches spuschczenje hrěchow, kotrež běchu hacž do teho cźaßa pod Božej scźerpliwosćźi wostałe.

Boža ßmilnosćź, kotraž ma hrěschnika tak dołho sa njeßbožowneho a ßo jeho dla rudźi, kaž dołho je móžno, jeho hischcźe s hrěchow wumóz, a Boža scźerpliwosćź, kotraž hrěschnika njeße a schcźedźi, kaž dołho je móžno, so by ßo wot ßwojich hrěschnych pucźow wotwobrocźił, sakomdźitej druhi a poßledni ßud Božeje ßwjatosćze, kotraž móže na hrěschnosćź jenicźzy pohladacź jako na winu a ßebje po tym też s njej sawjescź tak dołho, doniž njeje Boža hnada wscho wukonjała, schtož běsche ßebi sa wumoženje hrěschneho cźłowjestwa wotmyßlika.

9. staw.

Bóh wobtwjerdźi ßwój ßlub s tucźelu.

A Bóh s nowa radu składowawschi a wumoženemu stadleschku semju s nowa pschepodawschi požohnowa Noacha a jeho ßynow nimale se ßamymi ßłowami, s kotrymiž běsche prěnich cźłowjekow požohnował, a dźesche: Płodźcźe ßo a pschisporcźe ßo a pelńcźe semju.

A hdyž też niz tak, jako něhdy prěni cźłowjekojo, dokelž je ßo wasche stejischcźo mjes semskimi stworjenjemi zyle pscheměniło, dha dyrbicźe tola saßo s knjesom bycź nade wschěm Božim stworjenju. Wasch strach a wascha bojosćź — psched wami budźe ßo strachowacź a bojecź wscha swěrina na semi, wscha ptacźina pod njebjeßami a wscho, schtož po semi łasy; a wschitke mórske ryby ßu wam do wascheje ruki podate.

Wschitko, schtož ßo hiba a žiwe je, budźe wam k jědźi; jako selene sela, kotrež ßym prěnim cźłowjekam sa jědź postajił, ßym wam wschitko sa jědź dał, so byschcźe wy, kiž wy scźe s molom ßłabschi narod pornjo waschim wótzam, cźim ßylnischu jědź měli.

Jenož njejěscźe mjaßo, kotrež je hischcźe žiwe w ßwojej krwi, ani žanu swěrinu, kotraž je ßo sadußyła w ßwojej krwi, ani tajku kotraž ßo njeje woprawdźe sarěsała, ani też niz krej ßamu.

Ssym=li wam też podał wscho k jědźi, schtož ßo hiba a schtož je žiwe, dha macźe tola też swěrinske žiwjenje cźescźicź a macźe na wschu žiwu swěrinu pohladacź stajnje wjedźo, so njeje wot wscheho spočatka sa waß stworjena, a macźe ßo stajnje na to dopomnicź, so žiwjenje w cźecźazej krwi bydli; teho dla ma ßo też se wschej krwju po woßebitym prawom měcź; tola też waschu krej chzu ja schkitowacź a dohladowacź: pschetož ja też budu wascheho žiwjenja krej wjecźicź a chzu ju wjecźicź nade wschitkimi swěrjatami, a chzu cźłowske žiwjenje wjecźicź na kóždym cźłowjeku, haj, na nim cźim krucźischo, dokelž njeje cźłowjek, wot njeho sabity, jenicźzy jeho ßobustworjenje, ale jeho bratr, a bratrowe žiwjenje měł wón cźim bóle cźescźicź a wažicź.

Teho dla postaju sa wěcźny rjad a prawo: Schtóž cźłowšku krej pschelije, teho krej dyrbi też saßo psches cźłowjeka pschelata bycź; pschetož Bóh je cźłowjeka sa ßwoju podobnosćź stworił; schtóž teho dla shrěschi na cźłowškej krwi, tón shrěschi na Božej majestosćźi, kotraž je swjasana s cźłowškej duschu.

Wschě cźełko dostanje a wobkhowa žiwjenje s duschu, a dusha ma ßwoje ßydło w krwi; krej noßy duschu=žiwjenja po wschěm cźěle. Teho dla nima ßo krej postajicź sa cźłowske potrjebnosćze — wona ßłuscha Bohu a hodźi drje ßo sa to, so by na woltař pschischła a so by tam duschu wujednała; njepschińdźe pak na woltař, dha ma ßo semi wrócźicź, psches kotruž je data, sa cźłowšku jědź pak njeje postajene.

(Pokracžowanje.)

Cźěßłowy hród.

(Skónczenje.)

Mjes tym dźěłasche Sdenko kaž sa tsjoch; prěni sahe rano do dźěła a se schěrym wjecžorom s dźěła.

Mischtr pschi ßebi dźesche: Cźiń jeno cźiń! Běhaj a lětaj! Je=li pak ßebi myßlisch, ja cźi sa to Lubinku dam, dha błudniczki łojisch. — —

Tak dołho hacž hród twarjachu, njeda ßo Skalan žanemu twarzej a też niz twarskemu mischtrej widźecź. Tola wón wschitko widźesche, hacž runje psched ludźazym widźenjom tajny. Tak běsche widźał, kak Sdenko wobjed lutuje, so by móhł hubjenej starej macźerzy, pod horu bydlazej, sbytk mjaßa a wina dacź, hdyž je ßwjatok. Běsche też widźał, kak Sdenko ßłabemu starzej dóńdźe, kiž wał sběraneho drjewa njeßesche, a kak jemu ßobuželniwy młodźenz cźežu s khribjeta wsawschi do jeho wobydlenczka donjeßy. A dale bě s wjecžora widźał, kak pastyř se styskom jałojzu pyta, kiž bě ßebi wot stadła do kerkow saschła, a kak jemu Sdenko pytacź a namakacź pomha.

Junu, hdyž běsche ßwjatok, ßo Sdenkej sjewiwschi ßo praschesche: Pscheczo tak psche wschě mozy dźěłasch a cźeho dla tak srudźeny do semje hladasch, hdyž ßy ßamlutki?

Tón jemu wutrobu wotewri a sjewi ßwoju lubosćź k Libuschzy, a wuskorži starosćź, so jemu nadźija spaduje, a pschistaji s kóuza: Knjes mischtr dźě widźi, kak do dźěła pschimam a kak jara ßo spěchujo napinam; ale wón cźini, jako by bjes wocźow był, njemějo sa mnje ani lubeho pohladnjenja, ani rjaneho ßłowczka. Nihdy mi Libuschku njeda.

Duž wotmolwi Skalan s krótka: Daj pokoj. Njepuschcźtaj nadźiju, niz ty a też niz wona. Ssnano ma pschichod sa waju nawitych wěnzow; a pschińdźe=li cźaß, pschińdźe też kwaß.

* * *

Prjedy hacž koßy do žita dźěchu, stejesche hród, a s wjercha wyßoka wěža.

Tón dźeń tu potajkim bě, na kotryž běchu twarzy cźakali. Porjadu stejachu w dworje, hladajo wulkeje mšy, a psched nimi mischtr.

Duž pschińdźe Skalan wschón pokhmurjeny. Sso psched nimi stupiwschi, sahrima na mischtra s hněwom: Schto chzesch mi, njehańbicźiwy, do wocźow khacź, so scźe hotowi? Hdźe je skocźany wopon, kiž ma ßo wyschе hornich woknow do kraja ßwěcźicź?

Prjedy hacž tón horka pschibity njeje, njerěcž mi khroble, so ßy docžinił, a prjedy też scherpatki mſdy njehladaj.

Mischtrej nimale wutroba sprostny. Schto ßebi chzysche? Cžeja bě wina hacž jeho, so bě wopon pschi khwatanzy sabyty wostał.

Wón proscheſche twarzow ſ horzymi ßłowami, so bychu horje salěſli pschibicž, a lubjeſche kótliki pjenjes.

Nichtó pak njebě, kiž by ßo tajkemu strachej wustajił. Wschěm hrosa pſches koscže ržeſche, ſ wyßoka dele do ſkałow panycž a ßo sarasycž.

Duž Skalan mile na Sdenka kiwny.

Hnydom tón k mischtrej ſtupiwschi rjekny: Ja w božemje spytam, chzecže=li ßlubicž, mi jandželka Libuschku sa njewjestu dacž.

Mischtr ßebi myßleſche: ſ tym jeho wotbudu. Hdyž horka pſched woknom saléſy, ßo jemu dla straschneje hłubiny seznje a hłowa sawjercži, a tón mi mjersazy cžłowjek ßo do ßmjercže sarasy.

Teho dla džeſche: Mi k woli dži! Ja cži ju lubju.

Sdenko bě we ßebi ſjednał: Pak ßo mi radži a směju najrjeńſche sbože na semi, pak ßo njeradži a ßmjercž mje storhnje. Ale schto wo to? Schto chze mi semja, dyrbjał=li bjes mojeje lubuschki na ßwěcže bycž? Tak ßebi mischtr a Sdenko myßleſche, kóždy na něschto druhe; a hischcže hinak ßebi Skalan myßleſche.

* * *

Skrocžiwschi k hromadže deſkow ßebi Sdenko najtołschu wubra.

„Pscheczo to tola?“ ſamjeßy Skalan.

„Tu ßebi ſ hornjeje ſtwy pſches wokno pschiprawju, a ſtupiwschi na nju pschibiju wopon.“

„Tak pój!“

Deleka w dworje hladachu mischtr a lud. Kóždemu džełatowarſchej bě teho młodženza wutrobnje żel; hłaj, kóždy bě jemu dobry, a kóždy bě wěſty, so wbohi saraženju wuńcž njemóže. — Jenož jich mischtrej bě hinak.

Ale schto bu? Žana deſka ſ hornjeho wokna njewuje, a tola jim swažliwy Sdenko ſ woknom won na wocži ſtupi.

A na kajke waschnje?

Skalan mějeſche hobrſkej ruzy, kiž móżeschtej mjedźwjedže dajicž a duby ſ korjenjom ſe semje torhacž.

Pschischedschi se Sdenkom do jſtwy horje, džeſche wón: Pscheczelko, wostaj deſku. Ta cže pſched panjenjom ſdžeržała njeby. Ja tebje ſ woknom wutyknu a wobdžeržu. Nimasch ßo bojecž. Njehladaj pak po ſkale do hłubiny dele a sabij hosdže.

A ſběhnywschi jeho kaž ßyłny muž dźěczo, dżeržeſche jeho pod njebjom wonka. Schtó wě, kak jara je ßo Sdenkej wutroba tschaßła.

A jemu ßo na sboże poradži. Wón pschibij wopon. Nětk jeho saßo nuts wsa.

Na dworje deleka wjeßele juſkachu. „Nětko je dobyte; nětko budže kralowſke myto! Skalan, se Sdenkom ßo dele wrócžiwschi, ſ nohu tſi ras wo semju kopny. A ſ dobom pschińdžechu se semje pónoje ßwěczatych pjenjes.

A kóždy wjazy dosta, hacž bě ßo nadżał.

Duž bě wjeßele wulke. Schtóž pak wjeßeły njebě, runjež běſche też wjele dostał, to bě mischtr. Tón pokmurjenje hladaſche, kaž kołmasowy kónk, so dyrbi tola nětk bohate dżowczo tajkemu hołakej dacž.

Duž džeſche Skalan k njemu: „Njehladaj cžornje, ani ßebi njeſwaž, ßo dale ſepjeracž. Hewak ßo cži ſeńdže kaž wonemu panej, kiž chzyſche tehdy wowczerku wſacž. Twoja hłowa njeſteji na ſchiji twjerdscho, hacž jeho! A to chzu cži prajicž: Sa tydžeń smějetaj Sdenko a Libuschka kwaß, a to wſchak niz pola waß w měſcže, ale tudy na mojim hrodže. A wuhotowanje kwaßa ja wobſtaram. A wſchitkón lud, kiž je mi twarił, njech ßobu na kwaßnu hoſcžinu pschińdže.“

A po jeho pschikasni ßo wſchitko ſta.

Duž ßwjecžachu bunczaty kwaß. — —

Hdyž pak bě po ßłónczku tſeczeho dnja, Skalan młodymaj mandželſkimaj ſtupiwschi džeſche: „Mějtaj ßo dobro! Mój cžaß je ßo minył. Mój woßud mje wotßal woła. Teho dla du a njepschińdu nihdy wjazy ßem. Wscho wamaj wostaju: hród a wſchu nadobu. Jenož to ßebi żadam: Mějtaj ſa khudych darniwu ruku!“ A hdyž bě to doprajił, ſhubi ßo pſched nimaj ſ dobom.

Wot nětka bě Sdenko ſamožity pan, hrodowy knjes tu na horje horka.

Pika a ßekerz mějeſchtaj na ſcženje wißajo měr. Sa to ßo młody pan brónjow pschimaſche, so by dźiwinu morił, so njeby polam a ſtadłam wokolnych wobydlerjow żaneje ſchkody nacžiniła.

A dokelž bě prjedy cžeßła był, ßu hrodej a horje „Cžeßłowa Hora“ narjekli.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sserbſki muſej w Macžicžnym domje je wotewrjeny kóždu ßrjedu popołdnju wot 2—4 hodž. a wyſche teho kóždu prěnju ßobotu měßaza popołdnju wot 1—3 hodž. Saſtup płacži 30 np. Wscho bliżſche je ſhonicž pola knjeſa Ssmolerja. My lubych Sserbow napominamy, so njebychu ſkomdžili ßebi naſch narodny muſej wobhladacž.

— **Porjedzenka:** W poßlednim cžißle ma wě ßo wo nowej póſtnej agenturje rěkacž, so ßo wona w **Porſchizach** załoži. Liſty, kotreż ßo do Porſchiz abo druhich wßow wot Porſchiz ſaſtaranych ſcželu a buchu hacž dotal wot Plußnikez ſaſtarane, maja nětko adreßu měcž Porſchizy (Purſchwitz, Lauſitz).

— Roskora, kotraž běſche dla wólby noweho primarija Grafa w Kamjeńzu wudyrika, je nětko tola k ſpokojazemu kónzej dóſchła. Jena ſtrona běſche pſchecžiwo płacžiwoſcži tuteje wólby wustupika. Nětko je zyrkwinſka wyſchnoſcž należnoſcž pſchepytawſchi rosßudźika, ſo je wólba płacžaza, a nowy knjes primariuß ßo njedželu Cantate (13. meje) do ßwojeho ſaſtojnſtwa ſapokaže. Dokelž je knjes radžicžel Keller ſapucžował, směje ßo ſapokaſanje pſches k. primarija Wjazku w Budyſchinje.

— Kak wulka wucžeřſka nuſa je, wo tym piſche ßo ſ Biſkopiz: W ßußodnej wßy je 79 lět ſtary, hižo dołho emeritirowany wucžeř żiwy, kotryž běſche 2. džeń jutrow pſchi kſchcženży džěſcża pſchitomny, kotremuž je ſ wulkim džěsom; tón ſtary knjes bu ſaßo wucžeřſki vikar, dokelž wucžeř, ſa tamniſche tſecže wucžeřſke měſtno wuſwoleny, ßo wot ßwojeje ſchulſkeje woßady dżerži, dokelž dyrbi tam wostacž, doniž njejſtaj ßo taj 2 měßazaj po tym, ſo je ßwoje měſtno wupowjedźił, minyłoj.

— S wuměrjenjom noweje żeleſnizy, kotraž ma wot Wulkeho Hajna pſches Kinsbork ßo k nowej żeleſnizy ſ Wósporka pſchiſamknycž, je ßo wot wyſchnoſcže ſapocžało. Wě ßo, prjedy hacž k twarej dóńdže, móża ßo 8 lět minycž, dokelž ßu to hakle prěnje pſchihotowańſke dźěła.

— Nowy łódżowy ſakoń w khěżorſtwowym ßejmje jenož po połojzy pſchihłoßowanje dozpije, kaž je to po wobſamknjenju poſtajeneho wubjerka widżecž. Wójnſke łódże chzedża pſchiſwolicž, ale niz nowe łódże ſa wobkhad ſ wukrajom. Wyſchnoſcž pak budże do teho ſwolicž dyrbjecž, hdžež chze ſ najmjeńſcha dźěł ßwojich żadanjow dopjelnjeny měcž.

— Nowy ſakońſki nacžiſk pſchecžiwo njepózcžiwoſcži ßo najſkerje hischcže w tym ßamym ßejmje dale wuradżuje. Wobżarowacž by też było, hdy by wyſchnoſcž ßo wot agitazije ßwobodnoſmyßlenych ſatraſchicž dała a by tón ſakoń wróczo ſcžahnyła. Sakſki ßejm woſtanje hacž do 11. meje ſhromadżeny. Wón je wjeleważneho wuradżecž měł a poßlednje tydżenje ßo jeho dźěło khětro kopi. Woßebje ważne je pſchewſacże ſtarobnych pſchiłohow na ſtatnu pokładnizu. Dołho wocžakana żeleſniza ſ Wósporka do Radworja je ßo pſchiſwoliła a ſ jeje twarom ßo bórſy ſapocžnje. Też żeleſniza ſ Rakez do Wojerez je ßo wyſchnoſcži k wjedżenju dała.

— Na afrikanſkim bitwiſchcžu ßo w poßlednim cžaßu niczo ważneho ſtało njeje. Tak wjele pak je pſchewidżecž, ſo ßo Jendželcžanam tak njeſchlachcži, kaž běchu ßo nadżeli, hacž runje ßu tam noweho generała póßłali, na kotrehož běchu wſchu nadżiju ſtajili. Burjo chzedża ſa ßwoju ßwobodnoſcž wojowacž, hacž do poßlednjeho wodychnjenja.

Krwawna a njeprawna wójna w Afriży.

Hłóß: Sso ſbudžcže Boże dźěcži.

Schto wſchudżom ßłyſchecž w ßwěcže
A ſchto ßo powjeda?
Njej' ßłyſchecž w kóżdym lěcže
Tak ſrudna powjeſcž wſcha,
Kaž wſchudżom ßo tu rěcži,
Wot kraja ſ daloka,
Hdżež ſprawny lud a dźěcži
Tam domach pſchebywa.

Schto wažne ßo tam ſtało?
Schto ſrudne ſda ßo byćź?
Hdźeź burſko kraja wſcheho
K nam pſchińdźe tajka rěcź,
Wot luda kſcheſćźijanſkoh',
Kiž naſchej wěry je,
S toh' kraja Afrikanſkoh'
Hdźeź ſłota hora je.

Tam njepſchećźel je pſchiſchoł,
Wſcho ſ wójnu ſkaſyćź chze,
S tych wulkich mórſkich kupow
Ssu ludy jendźelſke,
Kiž ſ wjele ßami łódźow
Po morju woža ßo,
Ssu wjeſli bróń a mužow
Do kraja burſkeho.

Žałoſćź je jara wulka,
A wulke mordarſtwo,
Hdźeź wótry mjećź a kulka
Dha widźećź a cźućź ßo:
Ach, luby Knježe Božo,
Ty wójnow wodźerjo,
Daj wbohim buram ſbožo,
Kiž tebje proſcha to.

Doſćź wjele bitwow krwawnych
Ssu hižo biłe ßo
A morjenjow teź ſjawnych
Sso wjele ſtało jo.
Bóh luby Knjes wſcho ßudźi,
Schtoź widźi njeprawe,
Hdźeź luba macź ßo rudźi
A płacźa ßyroty.

Pſchi wulkej Moder rěźy
A teź pſchi Tugela,
We traſchnej ßłónczńcej hěźy
Tam ßylnje wojuja,
Cźi ſprawni lubi burja
Sa wótzny kraj ßwój ßam
A ſteja jako murje
Dźěd, nan, ßyn a bratr tam.

Kaž ſ mróčelow ßo hrima,
Rža tam jich kanony,
A Jendźelcźan ßo jima,
Kiž burow traſchicź chze,
Hdźeź burjo ßo na horach
Teź w ſkałach ſhromadźu,
A huſto ßmjercź do doła
K jendźelſkim póſcźelu.

Mój Božo! kak to ſrudźa
Toh' ſprawnoh' cźłowjeka,
Hdźeź w wójnje wjele luda
Pſches ßmjercź kónz namaka,
Kiž ſ wobej ſtronow padnje,
Prjed' hacž ßej pomyßli,
Pſches boloſćź krwawne rany
Tam ſkónczi žiwjenje.

Njech dopomnja ßo ßwěru,
Kiž cźinja njeprawdu
Tam buram pſche wſchu měru,
Kiž w cźeſćźi žiwi ßu.
Kak Farao je woſtał
We morju cźerwjenym?
Schto Kſerkſes je teź doſtał
We kraju Grichiſkim?

Teź hiſchcźe wjele wjazy
Ty cźitaſch ſ biblije,
Hdźeź ßu nam rjane ſchazy,
We knihach pißane;
Kak ßwěru Bóh tym pomha,
Kiž cźerpja njeprawdu!
Kak pyta wón tych domach,
Kiž ſ wójnu cźwiluju!

Bóh w njebjeßach ßam ßudźi
Wſchu ßwětnu njeprawdu,
Kiž ſtanje ßo pſches ludźi,
Jich žadoſćź nahrabnu;
Bóh ludźom wſcho tak ſtwori,
So móža žiwi byćź;
Schtóź mammona dla mori,
Ma junu ſ cźertom hicź.

Teutſcher w Porſchizach.

Něſchto k roſpominanju.

Troſchtne ßłowo ſa žarowazych ſtarſchich wot prälaty F. A. Bengela:

Hdyž něchtó ſ njebjeßami ſeńdźe, teź ſ wotewrjenymi durjemi na naß žiwjeńſki wodych ſaduwa. To chzemy wužicź ſa pſchichodne pady, hacž rjad na naß pſchińdźe.

* * *

Khwalicź a ßo dźakowacź

teź w ſrudobje a w cźežkim cźaßu njeje ſa kóždeho. Jan Mentzer to móžeſche. Lětny wjeczor ſtejeſche pſched ßwojim domom, ſ kotrehož woheń ßapaſche; niczo ßo wukhowacź njemóžeſche a duž ſtejeſche wón pſchi roſpadankach ßwojeho zyłeho wobßedźeńſtwa, wſchón khudy. A tola běſche wón wjeßeły w ßwojej wutrobje; na dele padnjenych rjadach ßedźo pěßnjeſche wón tón khěrluſch: „Hdy bych ja ſ tawſynt jaſykami". Tónle khěrluſch je hižo někotru wutrobu ſwjeßelił.

* * *

Khryſtußowa luboſćź k nam.

Bajka je, ſo w měſcźe Romje na torhoſchcźu pſches ſemjerźenje ſemja ßo roſſchcźěpi a wulka hłubina naſta. Duž pytachu, ſchto bychu cźinili, ſo by ßo hłubina ſaßo ſamkła. Wěſchcźeńſke knihi prajachu, ſo dyrbi ßo najlěpſche, ſchtož měſto Rom wobßedźi, do hłubiny cźißnycź. Wſchelake drohotne wěźy nuts ſmjetachu, ale hłubina woſta. Duž na dobo jedyn dźeń ryćźeŕſki muž pſchijěcha a ſawoła: Njewěſcźe wy, ſchto je najlěpſche w Romje? To je ſmužitoſćź!" To wurjeknywſchi ſkoczi do hłubiny a hłubina ßo ſaßo ſamkny. Tak je naſch ſbóžnik ſa naß ſchoł do wulkeje cźěmneje hłubiny ßmjercźe a naſche hrěchi na ßo wſał, ſo my wumrjećź njetrjebamy.

* * *

Prawu darniwoſćź nawuknjeſch pſches to, ſo wſchitko ſ Knjeſoweje ruki bjerjeſch.

Hudanczka.

Selena ta macźerka
Milijony dźěczi ma;
Žiwi je a póžera,
Khowa je do ßudnoh' dnja
[Semja.]

Ssrjedź běłeho dnja
Ty njewidźiſch mje,
A pſchińdźe-li cźma
Dha poſtrowjam cźe.
[Cźmowka.]

Je ßnadna holcźka ponižna,
Ta ßyda bliſko płoczika,
Tu ßłódke dychi dychota,
Sso minje ſ kónzom naležca.
[Hłoda.]

Praj nam, kotry ßwjaty Jan
Był je wjele zyrkwjow nan?
[Jan Ćźenić.]

„Pomhaj Bóh" njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale teź we wſchěch pſchedawarńjach „Sſerb. Nowin" na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźißła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 19.
13. meje.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Kantate.

Jakuba 1, 19. 20.

„Moji lubi bratsja, njech kóždy człowjek je spěschny w poßłuchanju, njespěschny pak k rěczenju a ujespěschny k hněwu. Pschetoż człowski hněw njeczini, schtoż psched Bohom prawe je.

Kantate rěka: spěwajcze! Spěwajcze temu Knjesej nowy khěrlusch, pschetoż wón czini dźiwy! To je tón nowy khěrlusch noweho testamenta, evangelion wo Jesom Khryschcze, wo kschižowanym a horjestanjenym, kotrež psches wußwjeczenje žiwjenja kschesczijanow wobnowi, tak so psches wschědne roskacze a pokutu teho stareho Hadama se wschěmi jeho słymi lóschtami a žadosczemi potepja a psches wěru wschědnje horjestawaju nowi człowjekojo, kiž w prawdosczi a njewinowatosczi psched Bohom žiwi ßu.

Kruch tuteho noweho žiwjenja ßo uam w dźenßnischej epistoli psched woczi staji. Tón nowy człowjek po Khrystußu je najprjedy spěschny k poßłuchanju. Wón poßłucha rady na Boże ßłowo, kotrež chze tu staru słósczź a saßakłosczź w naß wutupicź a Jesußowu czichosczź a pokornosczź na jeje město ßadźicź. Wón tež poßłucha rady na dobru radu abo na wutrobne samolwjenje bližscheho. Człowski hněw njeczini, schtoż psched Bohom prawe je. Wón jenož schkodźi, niczo njepomha. Najprjedy se ßwojim hněwom Bohu do sastojnstwa pschimasch. Jeho je wjeczenje, wón chze sapłaczicź, jeho hněwej dyrbisch město dacź. Potom tež ßebi měr ßwojeje dusche skasysch. Skoro žadyn wot wschěch hrěchow modlenju tak njesadźěła jako hněw. Kaž na wichorowych dnjach schkowronczk horjelětacź njemóže, so by tam horjekach ßwojeho Boha khwalił, tak w hněwnych hodźinach też modlitwa horje pschińcź njemóže. Wona ßo pschezo saßo dele czehnje a w njewjedrje dusche ßo sadußy. K temu ma runje w hněwje tón stary Hadam woßebnu móz. Stare psches hnadu dołho samknjene hłubiny ßo wocźinja. Myßliczki ßo skhroblja nuts pschińcź, kotrež běchu hewak twjerdźe swjasane a njeßmědźachu ani czische ßo wo durje klepacź. A kak rucze w czaßach, hdźež ßmy sapyrjeni bjes modlitwy, ßo wone do skutka stajeja! Potom pak je pscheposdźe. Woheń je bórsy sapaleny, ale ßo czežko wuhaßnje. Husto dyrbimy měßazy, haj, lěta dołho wopłakacź, schtoż ßmy na jenym dnju hněwa skuczili. Wsmimy teho dla w stajnym dopomnjenju na Božu luboscź a sczerpliwoscź, na Jesußowu czichoscź a poniżnoscź ßłowo nascheho w duchownym žiwjenju tak shonjeneho japoschtoła horje s czichej myßlu: Njech kóždy człowjek je spěschny k poßłuchanju, njespěschny pak k rěczenju. Dyrbisch ßwojemu bratrej, kotryž je na tebi hrěschił, dacź k rěczam pschińcź. Njeßměsch jemu s wichorom ßwojich skórźbow a porokow hubu samknycź. Kaž ßami dyrbimy bližscheho samolwicź, derje wo nim rěczecź a wschitko k lěpschemu wobroczicź, tak też dyrbimy wotewrjene a sczerpliwe wucho měcź sa jeho samolwjenje. Haj, dyrbimy ßo wjeßelicź, hdyž ßo wón samolwicź abo ßamo praweho czinicź może. Kak ßmy hižo někotryžkuliž se ßwojimi porokami pohłuschili, a potom ßmy pscheposdźe shonili, so mějesche ßo ta wěz

cžiſcže hinak, jako běchmy w horzocže wopſchijeli. Po tajkim kſcheſcžijanſka luboſcž ßłyſchi w tajkich padach rad druheho, prjedy dyžli ßama rěcži. K rěcženju dyrbiſch njeſpěſchny bycž. Luby kſcheſcžijano, prěnje, ſchtož wot wětra nadute morjo k brjoham cžiſka, je ſ wjetſcha jeſchcž. a prěnje, ſchtož ſapyrjena wutroba bližſchemu napſchecžiwo mjeta, je ſ wjetſcha hiſchcže hórje hacž jeſchcž. „Ale“, ty ßo praſcheſch, „kak dha dyrbju wutrobu, tutu khroblu a njeměrnu wěž, w tajkch hodžinach ſwjaſacž? Schto dyrbju ſapočžecž, hdyž nutskach ſle myßližki ßo pſches ßwoje mjeſe waleja?“ Stary Retterheim je pſchecžiwo hněwej trojaku radu dał: Hdyž ßy ßo roshněwał, dha dyrbiſch najprjedy wſchitke knefle liczicž, kotrež maſch na ßwojej draſcže, potom ABC ſe ſady ſ hłowy prajicž a ſkónczinje prawje nutrnje ßwjaty Wótčenaſch ſpěwacž — a nětk hakle wotmolwicž! Prěnjej dwě ßłowje ſtej dobrej, ale poßlednje je najlěpſche. Njerěcž we ważnych naležnoſcžach, njerěcž woßebje w ſahorjenych mjeńſchinach žane ßłowczko, khiba ſo njejßy prjedy ſ najmjeńſcha wokomiknjenje ſe ßwojim Knjeſom porěčžał. My ßo napſchecžiwo ſtawam wěſcže wjele prawiſcho ſadžeržimy, hdyž ßmy prjedy pola ßwjateje hłowy pobyli a ßebje ßamych jako jeje ſtawy ſaczuli. Naſcha hłowa w njebju ßwój ſtaw ſa ßobu cžehnje.

Hamjeń.

Pucžowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdžech, Bože ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitař „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokracžowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 9. ſtaw.

Po Božich ßłowach w 14. ſchtucžzy ßměmy ſwěrjata, kotrež ßu naſchemu žiwjenju ſtraſchne abo nam hewak ſchkódne, ſabicž a też ſe ſemje wutupicž.

Ma-li ßo ſaraženje cžłowjeka ſe ßmjercžu wjecžicž, dokelž je ßo ſe ſaraženjom Boži wobras w cžłowjeku womaſak, dha je też bjeſe wſcheho dwěla wěſte, ſo njemóže tute wjecženje wukonjecž kóždy, kaž ßo jemu wuſdanje, ale ſo je to jenicžzy wyſchnoſcži poručžene, wot Boha poſtajenej, kotraž je ſnamjo Bójſkeho prawa a Bójſkeje kraßnoſcže.

Tale kaſnja je ſ dobom ſakožk wſcheho wſchědneho a knježeŕſkeho prawa. Njechaſche-li Bóh wjazy cžłowjeſtwo jahubicž, dokelž je hrěſchnoſcž cžłowjekej pſchinarodžena, dha dyrbjeſche pſches kaſnje a prawa wſcho ſle ſahacžicž, ſo njemóhłe ßo bjes mjeſow daloko rosſchěricž, a tak ſakładny kamjeń położicž, na kotrymž měło ßo cžłowjeſtwo po Božim porjadku natwaricž.

Nětko pak ſcže ſ mojich ßłowow ſpóſnali, ſo ja žiwjenje lubuju; duž cžińcže, kaž ßym wam poručžił: rosroſcže a płodžcže ßo a pſchiſporjejcže ßo na ſemi, ſo by waß wjele było na njej.

A Bóh džeſche k Noachej a k jeho ßynam ſ nim, ſo bychu ſe ßłowom ſhonili jeho radu (8, 21 atd.) a ſo by ßo pſches ßwoje ßwjatoczne ßlubjenje jim ſwjaſał, ſo bychu tak prawe dowěrjenje do jeho hnady, ſaßo ßo wróczazeje, měli:

Hlaj, ja cžinju ſ wami mój ßlub a ſ waſchim ßymjenjom po waß a ſe wſchitkimi žiwymi ſwěrjatami, kotrež ßu pola waß, wot ptakow, wot ſkota, wſchitkich ſwěrjatow na ſemi, kotrež ßu pola waß, wot wſchitkeho, ſchtož je ſ wami ſ kaſchcža ſchło, a wot wſchelakeje ſwěriny na ſemi. A ja cžinju mój ßlub ſ wami, ſo njedyrbi nihdy dale wjazy wſchitko cžełło ſ lijeńzynymi wodami ſkónzowane bycž, a njedyrbi dale wjazy ſemja ſ lijeńzu ſkažena bycž.

A Bóh džeſche: To je ſnamjo, widžomne ſarukowanje, ßluba, kotryž ßym cžinił mjes ßobu a mjes wami a mjeſe wſchitkimi žiwymi ſwěrjatami, kotrež ßu pola waß, hacž do wěcžnoſcže, ſa wſchě cžaßy, doniž ſe ßwětom na kónz njepóńdže.

Swoju tucžel ſe ßydom barbow ßym do mróczelow ſtajił, jako nowy, dotal hiſchcže njebywazy podawk w mojej pſchirodže; tucžel budže ſnamjo mojeho ßluba mjeſe mnu a mjes wami.

Tucžel naſtawa na cžěmnych mróczelach, hdyž ßłónzo ſe ßwojimi pruhami pſches deſchczowe mróczele ßwěcži; tak ma cži prědowacž, ſo je njebjeſke ſwólniwe, ßo ſe ſeńſkim ſapleſcž. Tucžel je wupſcheſtrjena mjes njebjom a ſemju; tak ſjewi měr a pokoj mjes Bohom a cžłowjekami; wona ßaha po wſchěm njebjeſkiu wobłukom. Tak ſjewi ßo Boži hnadny ßlub, kotryž ßaha po wſchěm cžłowjeſtwu.

Po lijeńzy wuhladachu cžłowjekojo prěni ras tucžel na njebjeſkim wobłuku a na mróczelach; ſ teho njeßlěduje, ſo ßo do lijeńzy njeje deſchcžika ſchło, ale ſo běſche powětr do lijeńzy hinaſchi, dyžli po njej; pſchirodoſpytne wědomoſcže nam ſa to ßwědcža, ſo je ßo klima na ſemi po lijeńzy wſchón pſcheměnił. Tucžel, barbojty błyſchcž wukhadžazeho ßłónza ſ wotkhadžazeje mróczneje nozy, naſtawa po pſchirodžinych ſakonjach ſ pomozu powětra a wody a ßwětła; tola to nam niczo njedopokaſa pſchecžiwo temu, ſchtož ßo nam tu powjeda wo jeho wukhadže a wo jeho ſamyßłu. Pſchetož pſchirodžene ſakonje ßu poſtajene pſches Boha, a maja ßwoju poßledniu pſchiczinu a ßwój poßledni ſamyßł ſ tym, ſo ſjednocža pſchirodu a hnadu do Božich wotpohladanjow ſe wſchěm ßwětom.

A Bóh džeſche dale:

A ſ tutym ſnamjom maja waſche a moje wocži, waſche a moje wyßle ßo ſetkacž: ſtanje ßo, ſo pſchiwjedu mróczele, macže moju tucžel widžecž w mróczelach a macže ßo ſ tym dopomnicž na moje ßlubjenja a macže ßo ſ nim ſpokojecž.

Pohladajzy na tucžel, na ſarukowanje ßwojeho ßlubjenja, ſpomnju na mój ßlub, kotryž je mjeſe mnu a mjes wami a mjeſe wſchitkimi žiwymi ſwěrjatami wſchelakeho cžěła, a njebudu wjazy pſchińcž dacž lijeńzy, ſo by wſchitke cžełło ſkónzowała.

Tehole ſamyßła dla budže moja tucžel w mróczelach, ſo bych, jako wy na nju pohladacže, też ja na nju pohladał, a jako wy na mój ßlub ſpominacže, też ja ſpomnił na tón wěcžny ßlub mjes Bohom, kotryž njeje jako cžłowjek, ſo by łhał, ani jako cžłowſki ßyn, ſo by ßo něcžeho kał, a mjeſe wſchitkimi žiwymi ſwěrjatami wſchitkeho cžěła, kotrež je na ſemi.

A też džeſche Bóh tſecži ras k Noachej: To je ſnamjo ßluba, kotryž ßym ſcžinił mjeſe mnu a mjeſe wſchitkim cžełłom na ſemi.

Kraßny to wuras, wuras połny žiwjenja ſa wulkotnu wěrnoſcž, ſo ßu Bože ſnamjenja ſa jeho ßlub, na kotrychž je wón ßwój ßlub ſakožił, prawdžite noſcherjo jeho hnady, ſo nimaja jenicžzy pſched cžłowjekami, ale ſo maja też pſched nim ßamym móz a ważnoſcž. Njepſcheměnjomny wſchak žaneho noweho dopominanja njetrjreba; a tola ßu ſnamjenja ſa jeho ßlub wěrne a prawdžite ſjewjenja jeho hnady, wone njejßu pſchipadne, po wſchědnej woli wubrane ſnamjenja, kotrež hakle bychu ſ cžłowjekom něſchto było.

Bóh ſjewi tu jara wſchelakorje ßwoju dobrocžiwoſcž a wußywa ßwoju ßmilnoſcž ſ woßebitym wjeßelom, podobnje macžeri, kotraž ſaſkobjenemu džěſcžu ſ mnohimi luboſnymi ßłowami rěcži a luboſcžiwje ſ nim žortuje, doniž wone ſkónczinje na płakanje njeſabudže a dyrbi ßo ſaßo na nju poßmějkotacž.

(Pokracžowanje.)

Schtó bě tón mordař?

„Palenz je walenz.“ To ſtare pſchißłowo kóždy Serb ſnaje.

A něchtóžkuli k temu pſchiſtaji: To prajidmo jara ſ łaha rěcži a dyrbjało rěſniſche bycž. Abo chze drje ſchtó prajicž, ſo wono zyku hroſnotu pſched wocži ſtaja, kiž ſ palenza ſtupa, kaž wohidnoſcž ſ hele?

Wěrno wſchak je, ſo też palenz bjes wužitka njeje, hdyž jón ſ roſumom wužiwaſch. Ale też to je wěrno, ſo w nim ſ bjeſdna duch łaka, njepſcheczel cžłowjeſkich duſchow, a pſchekaſy wſchěch, kiž, ſabywſchi pſchihódneje měry, njewjedža, hdy maja doſcž.

A kohož je ſatraſchny łakanz doßahnył, nad tym je potom ſ tyranſkim knjeſom a jeho w ßurowych rjecžaſach džerži, ſ kotrychž ßo wuwicž a wudrěcž bjes Božeje pomozy nihdy móžno njeje.

Je ßnano mjes wami něchtó, kiž njeje ſe ßwojimaj wocžomaj tajkeho pjaneho widžał, kotrehož pſcheßylny duch palenza tſchaßy a torha a jemu cžłowſku nadobnoſcž tak ſedrěje, ſo je nam hroſno?

Ach, ſo bych tola ſto pokutnych jaſykow měł, ſo móhł wopiłzow ſ pucža jich ſkaženja ſawróczicž!

Ach, ſo móhł ſtrózate ßłowa, woßebje młodemu ſplahej, do wuſchow hrimacź: Pijeſch=li, njepſchepaß boźedła měru a mjeſu, abo tźiſch w djaßowych źeleſach hanibny ſajaty, prjedy hacź pytnjeſch!

Nětotſiźkuli ßu ſ rěcźemi, kiź móźa wottraſchicź, ßylniſchi dyźli ja.

Cźi njech wſchěm źałoſcź a hubjenſtwo wopiłych ludźi k wobliczu dźerźa, njech k ſtrósbemu źiwjenju ſ krutoſcźu rěcźa! Njech wułoźa cźěßnoſcź a tyſchnoſcź, hubjenſtwo, horjo a kſchiź, kiź ßo ſ palenzom ſkucźa!

A źohnuj jich ßłowa njebjeſki wótz! —

Napißmo tuteho ſpißa rěka: Schtó bě tón mordaŕ?

Prjedy hacź na tole pràſchenje wotmolwju, ſdźělu tu hiſchcźe ſe ßwojich naſhonjenjow podawki, ſ kotrychź ßo widźi, kak helſkeje pſchemozy wopiłſtwo dobycź wě.

I.

Pſched lětami ſnajach młodźenza, ßyna cźeßneje a nadobneje ßwójby. Tón běſche w dźěcźazych lětach nanej a macźeri radoſcź, podobny na młodu jabłońku, kiź luboſnje kcźěje a lubi wjeßele płody.

Jako bě wotroſtł, pſchińdźe do ſawjednych towaŕſchow. S nimi wón mjelczo ſtarſcheju ſchkleńczkowacź pocźa, a po něczim ſ lipanja do picźa ſajě. A ſo bě nan khlamaŕ, a mějeſche wſchelaki palenz, bě ſtraſchna wěz, ſawjedna ßynej dźeń jako dźeń, hdyź bě ßebi jeho nan k pomozy do khlamow wſał.

Hdyź ſtarſchej pytnyſchtaj, do kajkich njeſbožownych paßłow je jeju luby ßyn panył, prjedy tak duſchny a połny nadźije, chzyſche ßo jimaj wutroba puknycź. A w ſtróźelach tyſchnaj rěcźeſchtaj, proſcheſchtaj, hrożeſchtaj, kaž wjele je jenoź pobożnym wutrobam móźno.

Haj, na khwilu jemu drje nanowe ſtyſki a macźerne ßyłſy k wutrobje dźěchu. Ale to mjelczo ſaźrane bě huſto ſaßo pſches jeho móź. Wospjet wutrobnje wabjeny ſakła wón pſched nimaj palenz a ßlubi na ruku: Nihdy wjazy źaneho njewoptam; na nihdy niz!

Ale kohoź je ſkażeŕ cźłowjekow pod kwaklu ſtłócził, teho wón jateho dźerźi.

Pſched nim běſche teź tutón ßłaby, a dyß a dyß ſ nowa do błóta wopiłzow wjaſny.

Duź radźeſchtaj ßebi ſtyſkniwej ſtarſchej na wſchelaku pomoz, hdyź jimaj ſtaroſcźe wo ßyna ſpacź njedachu.

A ſkónczńje wuradźi nan: Kaź ßym hižo prajił, khlamaŕſtwo ſa njeho njeje. Hdyź ßebi něchtó po palenz abo kognak, arak abo rum pſchińdźe, jemu pſchezo ſaßo palenzowa wóń do noßa cźehnje a jeho ſ mozami ſmota. Dajmoj wboheho cźłowjeka ſ domu.

Ale ſchto ſ nim? Ssnadź drje by ßo pißaŕſtwu hodźił. Jakub ßo w měſcźe ſ telko radnymi knjeſami ſnaje. Snadź móhł tón jemu pola nich pißaŕſku ßłużbicźku wucźinicź, a ßebi jeho do domu wſawſchi, by jeho tak ſtajnje na krutej woteźzy měł. S naju mozu nad nim je kónz.

A kaź bě nan poſtajił, tak teź bu.

Jakub bě jeju najſtarſchi ßyn. Wón běſche wucźeŕ wědomoſcźow natury na wulkej Budyſkej ſchuli; muź ſtatneje myßle a kruteje wole. Tón ſ luboſcźe k nanej a macźeri a teź ſe źelnoſcźe k bratrej tuteho do wuſdy wſa.

A ſa něſchto cźaßa bě tak, jako by wěz na lěpſchim pucźu była. Duź pomyßli ßebi bratrowy paſtyŕ a wodźeŕ, ſo by krucźe ſcźehnjenu wuſdu popuſchcźicź móhł.

Ale to mějeſche ſły kónz.

Dołho njetrajeſche, a Jakub ßo ſtróźizy do teho pſchińdźe, ſo je nimale njemóźna wěz, ſkradźneho wopiłza dopaſcź.

Woſtajmy nadrobne wułoźenje wo tym, kak je palenzowy picźk ſ pokutu ſawróćźił, a dale ſaßo njeduchej na ßebi knjeźicź dał.

Jenoź jeniczki njeſkutk wam pſched wocźi ſtaju, na kotrymź móźecźe widźecź, kajku ma wopiłſke chzycźe źałoßnu móź.

Bratr Jakub bě, ſchtoź hižo prajach, wucźeŕ wo ſtwórbinych wědach. Duź dyrbjeſche mjes druhim ßobu wo ſwěrinje wucźbu dawacź, wo wſchitkim, ſchtoź lěta, płuwa, běha a po ſemi łaſy. Jako wuſtojny pſchirodoſpytnik mějeſche wón połne khamory ſatykanych ſchkleńzow, a w nich morjene jeſchcźerzy, ſmijizy, hady a druhe wohidne waki. A ſo te ſhniłe njebychu, bě na nje ſpirituß laty. — —

Junu dyrbjeſche wón na tſi dny precź. Hlaj, ſchto dyrbjeſche pytnycź, ßo domoj wróćźiwſchi? Schto bě? Stało ßo běſche, wo cźimź ßo źanemu cźłowjekej nihdy ßoniło njeby.

Źadoſcź po palenzu běſche njeſbožowneho bratra pſchemóhła. Ssebi źiweje rady njewjedźo, bě wón ſ wohidnych wakow ſpirituß wupił! —

II.

Lěto poſdźiſcho kubleŕku ſeſnach, ſ kotrejź bě njemało hórje. Njeßudźmy pak ju, dokelź je dawno na prawdźe Bożej.

Ta běſche ſ woprědka rjana kaź nahladna knjeni, teź cźiła a cźerſtwa a bohata, a jeje mandźelſki bě wubjerny muź. A pſchi tym njeběſche ſdata a horda, kaź někotrezkuli rjane a bohate žony ßu. Běſche teź cźicheho waſchnja, cźeledźi darniwa a pſchecźiwo khudym ßmilna. Njebě to wulke cźělne a duchowne ſbože?

A tola bě wona pſchi wſchěm tym ſbožu hubjena wboha. Haj hubjena wboha, hlaj, ſka waka, ſ palenza wulehnjena, mějeſche nad njej ſkażeŕſku móź. —

Hdyź hiſchcźe njeběſche na žeńtwu była, bě jej ßmjercź macźeŕku wſała. A nanej ſady khribjeta bě dyß a dyß palenza ßrěbła, hdyź mějeſche ſa cźeledź natoczicź hicź.

Nan wſchak bě małohdy cźiſteje hłowy. Kak móhł ßo dohladacź, ſo bě cźwiczka, w kotrejź bě cźeledźiny palenz, hižo ſaßo na duo, prjedy hacź by to ſchtó rjekł? A kak drje móhło jemu to do myßlow pſchińcź, ſo jeho ludźom tak nadobna Lejna ſkradźu ſ picźołki toczi? Njeby ßo kóźdy ras tſchaßka kaź ſ hroſu, hdyźkuli bě kmótra abo na kwaßu druźka, hdy by jej kmótr abo kwaßaŕ palenczka pſchipił. A k njewjeſcźe ſroſcźo, ſakcźě kaź ſarońſka róźa.

So pak je jědojta waka w tej kcźějazej róźi, ſchtó by to prajił?

Nadobni nawoźenjo khodźachu wo nju, a nan ju ſe ßwojeho kubła na wulke kubło nadobnemu młodźenzej wuda.

To běſche bunczaty ſemjanſki kwaß.

(Skónczenje pſchichodnje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Tſecźi dźeń ßwjatkow popołdnju budźe ßo bibliſki ßwjedźeń w Michałſkej woßadźe w Budyſchinje ßwjeczicź. Na ßerbſkim kemſchenju budźe prědowacź knjes faraŕ lic. theol. ryczeŕ Ryncź ſ Ketliz a na němſkim kemſchenju knjes diakonus Kölcź ſ Draźdźan. Tónle ßwjedźeń chze nam ſ nowa k wutrobje wjeſcź to praſchenje: „Schto je nam naſcha biblija?“ Njech ßo Sserbja w bohatej liczbje na turón waźny ßwjedźeń ſeńdu! Dokelź je ßo ßwjedźeń na tſecźi ßwjaty dźeń ßwjatkow położił, ſměje teź kóźdy wulku pſchileżnoſcź.

— Pobocźne ßerbſke bibliſke towaŕſtwo je ſańdźenu njedźelu ſkhadźowanje w Budyſchinje měło. Waźne wuradźenje je ßo měło wo cźiſchcźu noweje ßerbſkeje biblije ſ wjetſchim cźiſchcźom. Tónle cźiſchcź ßo nadźijomnje k lětu ſapocźnje. My Sserbja dyrbimy naſchemu ſakſkemu bibliſkemu towaŕſtwu wutrobnje dźakowni bycź, hdyź widźimy, kak wone na naſche ßerbſke potrjebnoſcźe dźiwa. Tajki wudawk je jara drohi a bibliſke towaŕſtwo dyrbi wulke wopory pſchinjeſcź.

— Sswjedźeń ſa ſwonkowne miſſionſtwo ſměje ßo lětßa w Njeßwaczidle. W ßwojim cźaßu podamy nadróbniſche woſjewjenja.

— Nowy 3. nakład bibliſkich ſtawiſnow wot k. Bartka je pſched krótkim wuſchoł. Wużitk tychle knihow woßebje w tym wobſteji, ſo ßu ſtawiſny na lěwej ſtronje w němſkej a na prawej w ßerbſkej cźiſchcźane. Kniha ma wulkotnje rjane wobraſy ſe ßwjatych ſtawiſnow a teź khartu wot Paläſtiny. Cźiſchcź je ßo wuſtojnje wuwjedł wot knjeſa Ssmolerja. My teź woßebje tule knihu knjeſam wucźerjam k temu poruczimy, ſo bychu ßerbſkim dźěcźom w nich cźitacź dawali, ſo bychu ßerbſke cźitanje ſkerje a lěpje nawukli.

— Hdyź ſ radoſcźu pſched krótkim lubym cźitarjam ſjewichmy, ſo je roskora dla wólby primarija w Kamjeńzu ſ tym k měrej pſchiſchła, ſo je zyrkwińſka wyſchnoſcź proteſt pſchecźiwo wólbje kn. diakona Grafa ja primarija ſaczißła a wólbu ſa płaczazu wuprajiła, a ſo ſměje ßo ſapokaſanje noweho knjeſa duchownego hižo pſchichodnu njedźelu, je měr ſaßo ſ nowa kaźeny. Nowy proteſt je ßo pſchecźiwo tej wólbje ſapołożił pola knjeſow miniſtrow, kotſiź maja poßledńje a najwyſchſche rosßudźenje. Duź dyrbi ßo ſapokaſanje ſ nowa wotſtorcźicź. Wobźarowacź je to teho dla wutrobnje, dokelź zyrkwińſki měr pódla cźerpi a dołho traje, prjedy hacź ßo źołmy ſaßo ſlehnu.

— My ßmy hižo dołhe lěta ſwucżeni, ſo pólſzy ratarſzy dźěłacżerjo w lětnym cżaßu k nam pſchikhadźuja, dokelž dźěłacżerjo pola naß pobrachuja. Dokelž pak nuſa pſches jich pſchikhadźenje pſchezo hiſchcże ſběhnjena njeje, ßu ßo ratarjo do Wuherſkeje wobrocżili, ßłyſchawſchi, ſo je tam wjele ludźi bjes dźěła a ſaßłužby, kotſiž bychu rad dźěłali. Duž nětko dźěłacżerjo wot tam pſchikhadźuja. Zyłe ßwójby ßu pſchiſchłe a chzedźa ßo jow ſaßydlicž. Ludźo je też khwala, ſo derje a pilnje dźěłaja. Hdyž naſch młody lud wjazy w ratarſtwje woſtacž njecha, ale do wulkich měſtow a fabrikow ßo cżiſchcżi, dyrbja ßo naſchi ratarjo druhdźe ſa ludźimi roshladowacž, kotſiž jim jich pola wobdźěłaja. Pſchetož k cżemu by dóſchło, hdy by ratarſtwo wotemrěło, kotrež je tak rjez cżěſchna macž zyłeho luda.

— Wulkotny ßwjedźeń je ßo w Barlinje ſańdźeny tydźeń wotměł, hdyž nětcżiſchi krónprynz do połnołětnoſcże ſ 18 lětami ſaſtupi. Wot knježeřſkich dworow běchu ſaſtupjerjo pſchiſchli, hdyž knježerjo ßami njeběchu pſchińcž móhli. Ssam pſchitomny běſche awſtriſki khěžor, ſakſki kral Albert. Sswjedźeń běſche rjane ßwědcżenje wo nutrnym ſwjaſku, kotryž naß ſ Awſtriſkej a też ſ Italſkej ſwjaſa a my móżemy prajicž, ſo je to ſaßo nowe ßylne rukowanje ſa měr w pſchichodźe. W hrodowſkej kapałzy wotmě ßo najwažniſcha ßwjatocżnoſcž. Po rěcżi knjeſa wyſchſcheho dwórſkeho prědarja Dryandra młody krónprynz ßwoju pſchißahu ßwěrnoſcże na khorhoj wotpołoži. S naſchich wutrobow klincża nutrne pſchecża k khěžorſkemu trónej: Bóh luby Knjes budž ſchkit a ßylnoſcž młodeho krónprynza, kotryž ma — da-li Bóh — junu wjeſcž khěžorſku krónu.

Ja ſnaju tych ßwojich a woni mje ſnaja.

(Jan. 10, 14.)

W Indiſkej jedyn muž druheho wobſkorži, ſo je jemu wowzu kradnył. Wobaj pſchińdźeſchtaj w poſtajenym cżaßu pſched ßud. Skórżbnik měješche ßwojich ßwědkow, kotſiž prajachu, ſo wowza jemu ßłuſcha. Ale wobſkorżeny měješche teho runja ßwědkow, kotſiž prajachu, ſo wowzu kradnył njeje, ale je ju dawno hižo ßam ſa ßwoje wobßedźeńſtwo měł. Pſchi tychle wobſtejnoſcżach wſchak běſche jara cżežko ſa ßudnika rosßudźicž, komu ſ teju dweju mužow wowza ßłuſcha. Duž jemu na dobo ſbožowny pſchipad pſchińdźe. Wón to waſchnje ſnajeſche, po kotrymž w rańſchim kraju paſtyrjo wowzy wołaja a kaſaſche jenemu mužej do pódlanſkeje jſtwy hicž. Hdyž běſche ßo to ſtało, kaſaſche temu, kiž běſche tam woſtał, wowzu wołacž, ſo by ßo pſcheßwědcżił, hacž na njeho poßłucha. Tón muž ßo wſchón prózowaſche, ſkocżo k ßebi wabicž, ale wſchitko běſche podarmo. Wowza niz kuſka njeſjewi, kaž by teho ſnała. Hnydom po tym ſawoła ju tón muž w pódlańſkej jſtwi. Lědy běſche wowza hłóß ſaßłyſchała, wona do jſtwy ſkocži a k bokej ßwojeho knjeſa ſtejeſche. Nětko běſche wſchak jara lóhko ſa ßudnika, rosßudźicž, cżeja je wowza. Druhi muž też dale njeſpytaſche, wowzu ßam ſa ßo żadacž.

Njeje to kraßny wobras k ßłowam „dobreho paſtyrja“: „Moje wowzy ſnaja mój hłóß a wone mje ſnaja a du ſa mnu. Sa zuſym pak wone njeńdu, ale cżěkaju wot njeho; dokelž tych zuſych hłóß njeſnaju.“ (Jan. 10, 27. 5.) Haj, tón dobry paſtyř, Jeſuß, ſnaje tych ßwojich. My njejßmy wſchitzy to ſnamjo: „Jeſußowe wobßedźeńſtwo“. Wone je ßo nam w ßwjatej kſchcżenizy ſpożcżiło. Ta wěſtoſcž, ſo tón Knjes naß ſnaje, je naſch troſcht. Wón twoju ſtaroſcž a twoje rudźenje ſnaje. Wón ſnaje twoje dźěło a prózdne khodźenje. Wón ſnaje twoju wěru a twoje dwělowanje. Wón ſnaje twoju liwkoſcž a ſymnoſcž. Wón ſnaje najpotajniſche pſchecża twojeje wutroby. Wón ſnaje pak też twoje běđźenje. Wón wě wo twojich modlitwach. To móżeſch wěſcże wěricž.

Snajeſch ty hłóß dobreho paſtyrja a poßłuchaſch pſchezo na njón? Kak huſto tón ſbóżnik woła! Hdźež ßo jeho ßłowo prěduje a wucži, tam je jeho hłóß ßłyſchecž. Kóżde ſbože, kotrež ßo tebi doſtanje, kóżda ſrudoba, kotraž na tebje pſchińdże, je tajke wołanje dobreho paſtyrja: „Pój ke mni!“ — O, wón rěcži huſto prawje khutnje a ßylnje k cżłowſkim dźěcżom, ſo bychu cżłowjekojo pſches móz jeho rěcże k ſemi padnycž a nětko tam hubjeni a bjes pomozy ležecž dyrbjeli. Ale ſchtóž ſ nuſy, hubjeńſtwa a ßmjercże luboſcżiwe pytanje dobreho paſtyrja ßłyſchi a ſchtóž nawuknje ßo pod jeho kſchiž poddacž — tón wěſcże do ſabłudźenych wowzow njeßłuſcha.

Pſched nětkotrymi lětami, tak powjeda farař Blumhard, — wumrje w měſtaczku B. dźěcżo wot 8—9 lět ſbóżnu, cżichu ßmjercž a ſ tajkej radoſcżu wěry, kaž je to pola tajkich dźěcżi porědko. Po waſchnju ſtarſchej żarowazy liſt do „Schwabſkeho Merkura“ (Nowinow) ſe ßwojim podpißmom póßłaſchtaj. Bórſy po tym doſta dźěſcżowy nan liſt ſ G. wot muża, kotryž běſche jemu cżiſcże njeſnaty. Muž pißaſche, ſo je żarowazy liſt ſ dźěłbracżom cżitał a to cżim bóle, dokelž ma cżiſcże to ßame mjeno kaž dźěſcżowy nan, ale ſo chze jemu w ßwojim liſcże też troſcht dacž, mjenujzy tón: wón je wowcżeř, jako tajki je junkrócž chzył wowzy do hórdow ſehnacž, ale pſchi wſchej prózy to dokonjał njeje, pſchezo bychu ſaßo pſches hórdy ſkakałe, ſo běſche tam bjes rady ſtejał. Skónczńje běſche najmjeńſche jehnjo pſchimnył, je pod pažu wſał a do hórdow donjeßł, duž bychu na dobo a ßame wot ßo ſtare wowzy ßobu nuts ſchłe.

Ach, pola kak wjele ßwójbow dobry paſtyř runje tak cżini kaž jow tón paſtyř a woſmje „jehnjo“, lube, małe dźěcżo, wot ſemje a donjeße jo nuts do ßwojich njebjeßow a chze pſches to ſtarſchich a zyłu ßwójbu ßobu nuts cżahnycž, dokelž ßu khróbliſchi hacž jehnjata:

Tón Knjes mój ßwěrny paſtyř je,
Mje w ßwojim ſtadle wodźi,
Mi niczo nuſa njebudźe,
Wón wobara wſchej ſchkodźi,
Wón mje tam ſtajuje napaße,
Hdźež ſtrowa trawa naroſcże,
Na kuzy Božoh' ßłowa.

Něſchto k roſpominanju.

Praſchenje.

W poßlednjej amerikanſkej wójnje pobožny młodźeńž jako dobrowólnik do amerikanſkeho regimenta ſaſtupi. Wón bu w jenej prěńſchich bitwow ßmjertnje ſranjeny a do bliżſcheho ſpitala donjeßeny. Wón ſ wjetſcha ſměrom leżeſche, dokelž jemu też powjedanje boloſcże cżinjeſche. Junu wjecżor pak wón wótſje a jaßnje ſawoła: „Jow!“

Jako nahladowař k ložu ſtupi a ßo jeho praſcheſche, ſchto ßebi żada, rjekny wón: „Cżiſche! Poßłuchajcże! Njeßłyſchicże?“

„Sſłyſchecž? koho?“, nahladowař ßo praſcheſche.

„Woni w njebjeßach runje mjena pſchecżitaja“ (po wojeřſkim waſchnju), wotmolwi wón, „a duž dyrbju wotmolwicž, hdyž ßo moje mjeno wotwoła.“

Krótko po tym wón ſaßo ſ jaßnym hłoßom ſawoła: „Jow!“, lehny ßo na bok a běſche morwy.

Nětko lubi cżitarjo, jene praſchenje: „Ssu waſche mjena też do ſapißa wojowarjow Khryſtußowych w njebjeßach ſapißane? Kóżdy, kotryž do jeho ßłużby ſtupi, ßo do jeho knihow ſapiſche. Scże wy to? Stajcże ßebi to praſchenje a wotmolwcże ßebi na to w tej myßli, ſo je Jeſuß pódla.

Dyrbjał-li ßnano ſchtó ſe ſrudobu wotmolwicž dyrbjecž: „Ně, moje mjeno tam njeſteji!“, potom dyrbjał ßo dopomnicž, ſo je tón Knjes na kóżdym dnju a w kóżdej hodźinje hotowy, kóżdeho, njech je młody a cżerſtwy, ſtary a ſprózny, pod ßwoju khorhoj wſacž. Ale wotſtorkowacž to dołho njeßmjeſch; pſchetož my njewěmy, kak bórſy ßo mjena w njebjeßach pſchecżitaja. A ſchtóž potom njeje ſapißany, tón njemóże „jow“ ſawołacž a ſteji pſched ſamknjenymi wrotami.

* * *

Stej jenož dwě druzinje cżłowjekow: cżi jeni ßu cżi prawi, kotſiž maja ßo ſa hrěſchnikow; cżi druſy, cżi hrěſchnizy, kotſiž maja ßo ſa prawych.

Hudanczka.

Schtó ßo wißajo pukny,
A wukida na ſemju cżrjewa.
[Hłowa]

Hdyž je cżiłe, ßo cżi kula,
Hdyž je ſraniſch, dha cżi běži.
[Sydło]

Jedyn widźiſch na haßy,
Druhi kładżeſch na rany.
[Kleſtr.]

Ssamón ſtotku dźěrkow ma,
Pſched dźěrkami wukhowa.
[Hrabowe nadobnitz.]

K cżomu ma braſchka bantaty klobuk?
[Zo by ßebi jón tłoſtz nał ngał ng oa]

Samolmitn redaktor: farař Gólcž w Budyſchinku. Cżiſchcž a nakład Ssmolerjez knihicżiſchcżeŕnje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Cžißto 20.
20. meje

Łětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchczérni w Budyſchinje a ßu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

Rogate.
Jakuba 1, 22.

„Budźćże cžinjerjo teho ßłowa a niz jeno poßłucharjo, ſ kotrymž wy ßo ßami ſjebacźe.“

To je dźiwna njewſchědna rěcź. My rěcžimy hewak wo wěrjenju ßłowa, wo cžinjenju ſkutkow; japoſchtoł jow rěcži wo cžinjenju ßłowa. Wón po tajkim nima ſ tymi niczo cžinicź, kotſiž naſch text pſcheměniwſchi praja: „Schto pomha kemſchikhodźenje? Njehodźi ßo Bohu runje tak derje ſe ſkutkami powołanja ßłužicź abo w ſtwórbje ßo k njemu modlicź? Prawje cžinicź — to je ta najlěpſcha nabožina.“ Hdźe praji ßwjaty Jakub tajke něſchto ſ jenej ſylbu? Na wopak, hdyž wón praji: „Budźćże cžinjerjo teho ßłowa“, dha ßo praſchamy: Kak dha móže cžłowjek cžinicź, hdyž jo ſ zyła ßłyſchał njeje? Na Jakuba ßo woni powołacź njemóża; pſchetoż wón je runje prjedy naſcheho texta prajił: „Wſmicźe to ßłowo horje ſ cžichej myßlu, kotrež je do waß ſchczěpjene a móże waſche duſche ſbóżne cžinicź“. Boże ßłowo je w kſcheſczijanu kaž roſtlina. Swjaty Jakub widźi móhł rjez w wutrobje kſcheſczijana žynjenjowe ſorujatko Božeho ßłowa ſaſchczěpjene a ſaßadźene, widźi jo korjenje bicź a wot tam zyłu woßobu pſchecźahnucź a pſcheroſcź. Roſcźe horje do hłowy jako póſnacźe, ſe rta won jako wuſnacźe, ſ rukow won jako dobre ſkukki, ſ nohow won jako khodźenje w ßwětle. Pſchezo je to ßłowo, tón Khryſtuß w ßłowje, kotrež kſcheſczijana pſchecźehuje a w nim ßo ſjewi. Zyłe kſcheſczijanſke žiwjenje je Jakubej tón ſchtalt, kotryž je ßłowo w kſcheſczijanu dobyło, roſtlina, kotruž je njebjeſki ſahrodnik ßadźił, kotrejež korjeń je ßłyſchenje ßłowa, kotrejež ſchtomik je cžinjenje ßłowa, a kotrejež płód je ſawoſtacźe w nim.

W kóždym ſkutku leži wěſte potajnſtwo. Prjedy cžinjenja ſteji cžłowjek pſched połnoſczu wſchelakich móżnotow: Dyrbju jo cžinicź, abo dyrbju ßo jeho woſtajicź? Mam to cžinicź abo tamne? Pſches ſkutk cžini wón wſchěm móżnotam kónz a poſtaji něſchto woprawdźite. Skutk pſcheßadźi ſnutſkowne do ſwonkowneho, to njewidomne do widomneho. To cžłowjek jara derje cžuje, ſo pſches ſkutk ßebi wrócźenje do hołych myßliczkow a do njewěſtych prjódkwſacźow wotrěſnje. Teho dla tak huſto cžaka a khabła, tón ſkutk cžinicź, to wóczko wutorhnycź, kotrež je jemu ſ pohórſchenjom, a tu ruku wotrubacź, kotraž jemu ſadźěwa, to rěka bjes pſchirunanja prajene: Wotpołożicź, ſchtož nam w duchownym žiwjenju ſadźěwa, a byrnjež by ßo nam tak lube a nuſne ſdało, kaž wóczko a ruka. Radźi-li ßo pak Božemu Duchej, cžłowjeka k ſkutkej nucźicź, dha je jemu tón ſkutk kaž khorhoj a krocžel do prědka na podróżniſtwje. Pſchetoż kóžde cžinjenje ßłowa jeho wobtwjerdźi na póſnatym a wobeńdźenym pucźu a wobohacźi wěru, a kóždy wopor, w luboſczi pſchinjeßeny, ſwjaſuje twjerdſcho na wulku wěz Božeho kraleſtwa.

Hdyž wucžomnizy ßwoje ßycźe a złowne měſto wopuſchczichu a ſa Jeſußom dźěchu na jeho wołanje, dha buchu cžinjerjo ſkutka a niz jenož poßłucharjo, a tuta

kroczel běſche ważna ſa jich zyke żiwjenje. Kſcheſczijan, kotryż je w prawym czaßu czěrjenju Ducha a napominanju ßłowa poßłuſchny, kotryż ßo njehanibuje ßwojeho Knjeſa póſnacź a ſa ßwojeho Knjeſa woprowacź, je podobny tamnemu khróblemu łódźnikej, kotryż ſe ßwojimi łódźemi na zuſe pſchibrjohi pſchijěwſchi łódźe ſady ßo ſpali a tak ßwojich wojakow nuczeſche, kraj dobycź. K tajkemu czinjenju ßłowa, k tajkej poßłuſchnoſczi wěry chze Boži Duch naß honicź. Rogate, „proſchcźe“ wo tutón nowy Duch.

Hamjeń.

Puczowanje po Božim piſmje
abo
kajke myſle nadeńdźech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitać „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 9. ſtaw.

V. Schtuczka 18—29. So by naſcha rosprawa Noachowe ſtawiſny dokóncziła, powjeda nam hiſchcźe ſ poſdźiſcheho Noachoweho żiwjenja podawk, ſ kotrehoż ßo nam dalſchi wuras żiwjenja Noachowych ßynow a narodow, ſ Noachowych ßynow wukhadźazych, jaßnje a raſnje ſjewi. S profetiſkim rosßwětlenjom wupraji pſchi tutym podawku ſchědźiwy nan żohnowanje a poklecźo na ßwojich ßynow, po tym kaž ßu ßo pſchi tutym podawku měli, a ſtawiſny wſchěch narodow hacź do naſchich czaßow ßwědcźa nam, ſo je ßo ſtało ſe żohnowanjom a ſ poklecźom, kaž je Noach prajił.

Noachowi ßynojo, kiž ßu ſ kaſchcźa ſchli, běchu czi: Sem, Ham a Jafet. Ham pak je Kanaanowy nan, kotryż ma zyle woßebitu ważnoſcź ſa poſdźiſche ſtawiſny Božeho kraleſtwa.

Czi tſjo ßu Noachowi ßynojo, wot kotrychż je, kaž na 10. ſtawje dale ſhonimy, po lijeńzy wſchitka ſemja wobßydlena.

S woſpjetowanjom teho, ſchtoż ßmy hižo na 8, 18. a 7, 13. ſhonili, natwari ßebi naſcha ſtawiſna móſt, ſo by naß po nim dowjedła ſ czaßa lijeńzy do noweho czaßa.

Tehdom po lijeńzy ßwoje żiwjenje ſ nowa ſpoczazy dźełaſche Noach rolu, ſ czimż běſche lijeńzy dla ſaſtał a płodźeſche pódła żita a druhich płodow też winizy.

Sa to ßo krajina, hdźeż běſche ßo ſaßydlił, woßebje derje hodźeſche. Hiſchcźe dźenßa roſcźe w Armeniſkej kraßne wino, kaž bórſy ſhoniſch, hdyż, dokóncziwſchi Noachowu ſtawiſnu, ſ mojimi lubymi czitarjemi na horu Ararat puczuju. 4000 ſtopnjow wyßoko nad morjom hodźi ßo tu hiſchcźe wino ſ dobrym wuſpěchom ßadźecź. Tak naloži Noach hiſchcźe 350 lět ßwoje żiwjenje, kaž dołho běſche Bóh jemu hiſchcźe ſpożcził, na ſemi pſchebywacź. Mjes tym ßu ßo jeho ßynam dźěczi narodźiłe, Jafetej 7, Semej 5 a Hamej 4 ßynojo, ſ kotrychż narjekaychu najmłódſchemu Kanaan. Też tute dźěczi wotroſczichu. Kak wſchelakore ſmyßlenja w ßwójbach knjeżicź poczachu, w Semowej a Jafetowej na jenej a w Hamowej na druhej ſtronje, ſhonimy raſnje ſe ßlědowazeho podawka, kotryż naß dowjedźe něhdźe do poßlednich lět prěnjeho lětſtotka po lijeńzy. Sa dołhe czaßy běſche Noach ſe ßwojimi jenoż winowe kicźe jědł, doniż njebě ßebi ſkónczńje wumyßlił, winowe kicźe wutłóczicź a wujehczeny moſcht ſa picźe nałożowacź.

A hdyż wón, ſ wopiwjazej mozu noweho picźa a pſchi wyßokej ſtarobje czim lóżo do ſtracha napitoſcźe podaty, junu ßo běſche wina napił, bu wón pjany, ſwjeſy ßo teho dla na ſemju a leżeſche w ßwojej hěcźe wotpſchikryty.

Teho, kotryż běſche krucźe ſtał pſched wodami najwjetſchich ſliwkow, — teho powali wino! Boże pißmo to ani njeſamjelczi, ani njepſchikryje; wone wupowjeda też hrěchi najwjetſchich ßwjatych, nam ſa ſpokojenje, ale też ſa hroženje.

A hdyż Ham, Kanaanowy nan, kotrehoż běſche najſkerſcho tutón jeho najmłódſchi ßyn, wuhladawſchi najprjedy dźěda napiteho, kajkehoż jeho hiſchcźe żenje widźał njebě, ſawołał, widźeſche ßwojeho nanowu hanibu — wotpſchikryty żiwot, — powjedźi wón to ßwojimaj dwěmaj bratromaj wonkach:

„Bratraj, pojtaj a pohladajtaj, ſchto je ßo naſchemu ſtaremu knjeſej ſtało. Stajnje je ßo khwalił ſa Božeho pſcheczela a měſchnika a je krucźe żadał wot ßwojich ßynow póczciwoſcź a czeßnoſcź; tola kajki je mi wón měſchnik Boži a wuczeŕ a wjedźeŕ ßwojich dźěczi! Njewě niczo wjazy wo ßebi ani wo ßwěcźe, a leży nahi a njepſchikryty w ßwojej hěcźe!“

Tak pak wón njerěczeſche czeßnoſcźe a póczciwoſcźe dla, hewak by wón nanej tu luboſcź wopokaſał, kotruż jemu poſdźiſcho bratraj wopokaſaſchtaj; ale wón běſche (na czoż też jeho mjeno „horzota“ pokaſuje) człowjek, kotryż běſche pſchikhileny njepóczciwemu a njerodnemu żiwjenju, kotrehoż běſche nan najſkerſcho teho dla czaſto porokował, a kotryż ßo nětko czim bóle wjeßeleſche, ſo móżeſche jemu też nětko nješchto porokowacź. W Hamowym hrěchu ſjewi ßo hańba wſcheho pſchichodneho hamitſkeho naroda; jeho hłowne ſnamjo ßu hrěchi pſchecźiwo ſcheſtej kaſni.

Duż wſaſchtaj Sem a Jafet ſchat — tamón ſpóſna najprjedy, ſchto ma ßo tu ſtacź, tola tutón ſczěhowaſche naměſcźe ßwojeho bratra a njeda ßo pſches Hama ſamylicź — a położiſchtaj jón na ßwojej wobej ramjeni a dźeſchtaj ſ wopjeczizu k njemu a pſchikryſchtaj ßwojeho nanowu hanibu: a jeju wobleczi běſchtaj wotwobrocźenej, ſo ßwojeho nanowu hanibu njewidźiſchtaj.

Schtó njeby tu ſpóſnał, ſo mataj wobaj tajku wutrobu, ſo nanowu wyßokoſcź a majeſtoſcź ſe wſchej bojoſczu czeſcźa.

A hdyż Noach wotucźiwſchi wot ßwojeho wina a ſchat na njeho wupſcheſtrjeny wuhladawſchi a wopraſchawſchi ßo najſkerſcho wot Jafeta, pſchi wſchěm tutym podawku woßrjedź wobeju bratrow ſtejazeho, ſhoni, ſchto běſche jemu jeho młódſchi ßyn czinił, dźeſche wón ſ profetiſkim duchom, ſo woprawdźe niz wón ale Bóh tón Knjes ßam pſches njeho, pſches wótza wſcheho polijeńſkeho człowjeſtwa, rěczeſche: Poklaty je Kanaan, a budźe wſchitkich wotroczkow wotroczk mjes ßwojimi bratrami.

Ham, mój najmłódſchi, je mi tajku ſrudobu nahotował, teho dla ma ßo też na jeho najmłódſchim, hižo tak ſjawnje po nanowych puczach khodźazym, moje wótzowſke poklecźe zyle woßebicźe dopjelnicź: ſe wſchěmi ßwojimi potomnikami njech je Kanaan ſatamany a poklaty do najběďniſcheho wotroczſtwa a do wſchědneho njewólniſtwa tamnymaj, kotrajż ßo njejſtaj ſawjeſcź daloj do ßameho ſhrěſchenja.

Pſchiczinu, ſo je Noach runje Kanaanej hamitſke poklecźe napołożił, nadeńdźeſch pak też w jeho mjenje. Kanaan rěka mjenujzy: njewólnik, tajki, kotryż nima ßwojeje wole.

Ham narjekny ßwojemu ßynej po poßłuſchnoſczi, kotruż żadaſche, ale ßam ani ßwojemu nanej ani Bohu njewopokaſa; ßyn měješe bycź nanowy wotroczk, nanowy njewólnik; nan chzyſche knjeżicź nad wſchěmi pod nim, a njechaſche ßo pokhilecź pſched nikim nad njeho. Nan jemu mjeno narjeknywſchi pomyßli ßebi jenoż na to, ſo ßyn ßwojeje wole měcź njeßmě, hdyż nan kaſa; Boża potajna pſchehladniwoſcź pak, ſtajnje a pſchezo knjeżaza, hlada na zyle druhe njewólniſtwo. Nomen est omen, to rěka na ßerbſki něhdźe: mjeno ſjewi hižo, ſchto ßo ſtanje w pſchichodźe.

A wot Hama ßo wotwobrocźiwſchi a tamnymaj ßynomaj ſ profetiſkim pohladanjom ßo pſchiwobrocźiwſchi, a měſto poklecźa pożohnowanje pſchipowjedajo, dźeſche Noach dale: Sem je ßebi najprjedy ſ dźěczazej ßwěru na to pomyßlił, kak móhł nana wukhowacź pſched hanjenjom a hanibu; jemu njech ßo też doſtawa nanowe najlěpſche pożohnowanje! Khwaleny budź Bóh tón Knjes Semowy, a Kanaan budź jeho wotroczk.

Sem — to rěka: mjeno; pſchetoż wón je powołany, ſo by ßo pſchi nim mjeno Boże wukhowało.

Khwaleny budź tón Bóh, kotrehoż ſměje něhdy Semowy narod ſa ßwojeho Knjeſa, ſa Boha ßwojeho ßlubjenja, ſa ßwojeho narodneho Boha; pſchetoż tutón je jeniczzy wěrny Bóh; wſchitzy druſy pak budźa ßo wołacź k jebazym pſchiboham.

S wutupjenjom Kanaanitow ſa czaß Joſuowy a ſ wobßydlenjom jich kraja pſches Israelitow je ßo wuras, ſ kotrymż ßo poßlednje ßłowa ſ Kanaanoweho poklecźa: „mjes ßwojimi bratrami“ na Semowu ſtronu roſjaßnja, w ſtawiſnach ſtał.

(Pokraczowanje.)

Schtó bě tón mordaŕ?

(Skónczenje.)

S woprědka wſchitko hacź nanajrjeńſcho dźěſche. Ale kaž ßo to tak rad ma, měješe ßo też tu.

Něktre żónſke, hdyż do czěpza pſchińdu, ßebi myßla, ſo je nětko tajenja kónz. Sso dleje njekryjo, dawaju widźecź, kajkeho ducha woprawdźe ßu. A tak běſche ſ młodej burowku.

Bórſy muż naſtróżeny pytny, kajke to ſeliczko je, kiž je ßebi ßadźił.

Duž pocža bjese wscheje komdy njesbožu haczicz. Ale wschě hrimaze rěcže, runje jako wschě ßłowa ſ dobrym mějachu jenož na khwilku wuſpěch.

Schto wón wschitko ſpyta, ſo by haŭbje a njehoju żeleſny ryhel ſaßunył!

Krucże wón cželadnym ſakaſa, ſa nju hdy po palenz hicz. Lubje wón korczmarja naproßy, ſo njedyrbi jej żadyn palenz pſchedacz, tež niz najmjenje. A hlaj, wona, czim dlěje a czim bóle ſa piczom tórna a dźiwja, ßebi rady pytaſche: wona měſchczańſke proſcherki ſ darami nawabi, jej potajnje palenz w proſcherſkim korbje noßycz.

Hdyž bě ſ khwilemi ſtróſba, drje ßo dohlada, w kajkich paſorach tczi, kajku hanibu ſkucża a kak ßo duſchny muž jeje dla rudźi. Haj, druhdy bě na ßebje wscha hněwna, haj, płakaſche na ßo. Ale pſchezo ſaßo ju bjesbóżne chzycże do bědneho tymjeſchcża ſtorhny.

Njejßu to hrożaze podawki? Njeje to wobarowazy wobraß, kiž do duſche woła: Sso palenza bożedla hladaj, abo ßy ſ lohka djaßowy ſtepcz! —

Někotryżkuli muž by to knolił a ßurowje bił.

Ale kotry nadobny mandżelſki dha rady haŭbu a haru czini, k wjeßelu ſa wſchón ſlopſchejazy lud?

A njebě jenu jeje ßmjercz żel, ſażraneho hubjenſtwa dla?

A njeběſche wona, hdyž bě na khwilu ſtróſba, tak pěkna a khmana, a pſchi ßebi ßwoje dla ſrudna?

Wſdawſchi ßo myßli, ſo ßnano by bórſy ſe żanym ßrědkom ſchto ſporjedźał, pocża wón ſ domjazym kſchižom ßo jednacz.

Sswěrne pſchecżelne duſche ſpokojachu jeho pſchi tym ſ myßlu, ſo ßo ſ njej porjedźi, hdyž budże macz.

Ale bohużel jich wěſchczenje hołe a hłuche woſta.

Baba drje dźěczko pſchinjeßy, niz pak maczeri ſdżerżliwu ſchiju.

Haj, bórſy ßo hroſnota poda, kajkejež njeby ßwět rjekł. To bě něſchto tak hroſne, ſo k wěrjenju podobne njeje, hacz runje je ſawěſcże wěrno.

Dźěczko ßo bórſy ſe ßwětneho hubjenſtwa miny.

Na jeho ſemrjete czełko někajke módrojte blaki ſtupachu. Teho dla kładżeſche czełarka w palenzu maczane rubjeſchka na njo, ſo bychu ſaſchłe. Po khwili żimaſche je do nózneho ßudobja, maczeſche ſaßo a kładżeſche ſ nowa hacz k popołdnju pohrjebneho dnja.

Popołdnju mějachmy pohrjeb.

Każ je to tu a tam pohrjebne waſchnje, běſche ßo pſchewodżerjam a pſchihladowarjam palenz dał. A ſchtoż njebě wupite, mějeſche wotroczk ſkhowacz.

My kmótſja ſ nanom a ſ kaſchczikom we woſu ßedżachmy, a ſa nami dołhi czah pſchewodżerjow ſtupaſche.

Macz pak ſ nami njeběſche. Ta ßłaboſcże dla leżeſche.

Sswěrna ßußodżina pak pola njeje woſta, ſo by jej poßłużowała, chzyła-li něſchto měcz.

Wot pohrjeba domoj pſchijěwſchi, ſtupichmy hiſchcże, kmótſi a ja, do domu, żarowazej maczeri bożemje prajicz a noweje ſtrowoty pſchecz.

A kajke ſtróżele czakachu na naß! Scho nam na ßmjercz ſblědnjena hladarka ſjewi?

Bórſy po naſchim wotjědżenju bě ßo hladarży ſdało, ſo wona ſpi. Duž běſche na khwilku ſ komory ſchła, w ſłoku pak je ßo ſaßo wrócziła, dokelž bě w komorje někajke dudkawe padnjenje ßłyſchała.

A ſchto dyrbjeſche widżecz?

Tu hubjenu na poł morwu leżo, a rosbite nózne ßudobje pſchi njej. Hlajcże, hornz, w kotrymž běchu żimanki ſ tych na czełko kładżenych lapkow, bě w kuczíku pod kożom ſabyty woſtał. A hdyž bě khora pytła, ſo nichtó pſchi kożu njeje, běſche ju tajki ſtyſk po palenzu pſchemóhł, ſo bě to piła. A pſchi tym bě ſ njemozu padnyła. —

Komu njeby to hroſno było, a tola też ſ wutrobu njeſbożowneje żel?

Bohu budź dźak, ſo njeje jej w tym hubjenſtwje do ßmjercże ſapadnycz dał! Dołhi czaß leżeſche czeżko na khorym kożu. Wě ßo tu ani kapki palenza njemějeſche. Ju wótre roskacże ſaja a do zyła pſcheńdże. A wona ßo ſ Bożej pomozu nakaſa a hidżeſche palenz bóle hacz jěd.

Rad chzyſche wot nětka wſcho dobre ſczinicz, ſchto bě ſkaſyła. Ale roſpite czełko khwataſche na kónz. Hiſchcże tak młoda lehny ßo na ßmjertne kożo, a ßmjercz jej na pokutnu wutrobu dychny.

A ſchto běſche ſ winu tak ſażneho kónza? Tón bjes měry palenz!

A to naß ſ nowa k praſchenju wjedże, kiž na ſpoczatku tuteho naſtawka ſteji: „Schtó bě tón mordař?“

III.

Něſchto lět je, ſo něhdże kralowſki hajnik do lěßa ſa knjeżich dźiwinu tſělecz dźěſche. A hdyž ßo ſwjeczori, njepſchińdże domoj, też naſajtra niz. — Hdże běſche woſtał?

Ludźo, kiž na polach dźělachu, běchu jeho do lěßa hicz widżeli, ßłyſcheli pak njeběchu, ſo by ßo w lěßu tſěliło. — S tamneje ſtrony lěßa bě korczma. W tej wón rad ßydaſche. Też tón dźeń běſche tam, pobywſchi w lěßu, dołhi czaß pſchebył a ßo wſchón ſ roſuma wopił. Potom bě po czmje, każ bě něchtó widżał, motajo duzy domoj do lěßa ſchoł.

Hdże bě woſtał, hdyž ßo domoj wrócził njeběſche?

Jeho mandżelſku, na jeho domojwrót czakazu, ſtrach kojeſche. Njeběſche njedawno prajicz ßłyſchała, ſo pak ſaßo rubjeżny tſělerˊ na ßorny khodźi, każ rucże ßo w lěßu ſaczmi a hajnik ßnadź w korczmje pſchi ſchkleńzy ßedźi?

A njeběſche jeje muž rjekł, ſo chze jeho wotpaſcz a łapnywſchi jeho do kłódy dacz. Njeje ßnadź jeho na rubjeżnej hońtwje trjechił a doßahnycz chzył? A njeje ßnadź jeho ſły człowjek ſatſělił, ſo ßo njeby popadnycz dał?

Strachoty połna mandżelſka najatych muži wupóßła.

„Bożedla pytajcże ſa nim. To je ßo lóhko někajke njeſboże ſtało.“

Czi ßlědżachu po zyłym lěßu horje a dele, prěki a podołhoſczi. Wot hajnika pak nihdże żaneje czary njebě.

Srudni ßo w nozy domoj wróczichu; jim běſche żel a hroſno, ſtyſknjwej żonje poražazu powjeſcz dacz, ſo jeho njejßu namakali, tak jara hacz ßu pytali.

Naſajtra pytachu jeho ſ nowa, a wróczichu ßo pſchipołdnju ſtruchli a blědźi domoj.

Jedyn ſ nich běſche jeho w khróſczinje, zyle na kromje lěßa, naſchoł, ale, Bóh ſwarnuj, kajkeho!

Wón leżeſche pod kerkom pſcheſtrěwſchi ſtawy, a tſělba pſchi jeho boku. Waki a czerwje běchu ßo do njeho dałe. Też lěßne żerjaki běchu wot njeho żrałe, a wón wſchak je njeběſche tſělał. Tſělba bě hiſchcże napjelnjena.

Wón běſche morjeny. Ale ſchtó bě jeho morił? Nihdże na zyłym czěle ani dźerki njebě, kiž by wot kulki była, nihdże też żane módrjeńzy wot ſaraženja. —

Schtó bě tón mordař? — Mordařſki palenz!

* * *

A ſrudno a hroſno! W tym lěßu ßo ſa małko njedżel podobne ſta.

Schoßař ſe ßußodneho knjeżeho dwora běſche tam ſchoł, ale domoj ßo njeběſche wrócził. Bě żonu a dźěczi wopuſchcził a ſa ßobu nuſu a dołh woſtajił.

Dźěczi, kiž běchu w jahodkach, namakachu jeho proſteho leżo.

Czorne ptaczíſka běchu wokoło njeho a nad nim. Wón pak je wot ßo njewuhna. Jedyn bě ßo jemu na ruku ßynył, ale wón jeho njeſhrabny. Druhi bě ßo jemu na hłowu ßynył a dypaſche wot njeho. Ale wón njemachny ſa nim, ſo by jeho wuhnał. Te ptaki ßo lědy do bokow dachu, hdyž ſaſtróżene dźěczi rěſnje ſakſchiczachu. Rapaki wſchak ßu radſcho pſchi morwych dyžli pſchi żiwych.

A ſchtó běſche tutemu żiwjenje wſał? Schtó bě tón mordař? Tón bjesbóżny palenz!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Bukeczańſki Boži dom ßo ſnutskownje wobnowja. Bukeczańſka woßada je ſtajnje hotowa, ſa ßwoju zyrkej wopory pſchinjeſcz a dawa jón najrjeńſcho wuhotowacz. Dźěło wobſtara ßławny moleŕ Krawz ſ Budyſchina, a móże ßo prajicz, ſo je ßwój nadawk najlěpje dokonjał. Hdyž ma Bukeczańſki Boži dom ßam na ßebi to dobre, ſo je jaßny a ſo ßo ludźo njetrjebaja pſchi mróczným wjedrje bojecz, ſo w ßwojich ſpěwařſkich piſmo czitacz njemóża, je ßo pſchi tymle ſnutskownym wobnowjenju woßebje na to dźiwało, ſo by wón dobru khwalbu ſnutskowneje jaßnoſcże měł. Wulkotny je ſaczíſchcz, hdyž do njeho ſaſtupiſch. To njeje żane pſchepjelnjenje piſaneje barbiny, ale napohlad w ßwojej luboſnej zunjoſczi wutrobu wobjimuje. Wyſche woltarja wohladaſch jehnjo, kheluch a ſnamjo

A a O. Tón wobras chże nutrnych kemscherjow na sbóżnika dopominacź, kotryż je jako jehnjo Boże nasche hrěchi njeßł a nam w ßwojej ßwjatej krwi płody ßwojeho ßwjateho wumoženja wudźěluje. Wón je to A a O, prěni a poßledni, każ nam ßwjate pißmo praji: „Jesuß Khrystuß wczera a dźenßa a tón ßamy, kiż je był do wscheje wěcznoscże.“ Wysche woltarja cźitasch napißmo: „Cźesćź budź Bohu we wyßokosćźi.“ Woßrjedź zyrkwje na wjerchu masch wulki kschiż ſ cźernojtej krónu. W cźernojtej krónje je wón sa naß na kschiżu wißał. Skote hwěsdy sybola ßo wokoło kschiża. Tež snapschecźne mèstno byrglow je rjanu debisnu dostało. Horka na wjerchu masch wobras jandźela, kotryż na harfje hraje, Mójsaßowej sakońskej tafli a snamjo a mjeno nascheho sbóżnika. Schtoż chże nam jandźel prajicź, cźitasch w napißmje wysche byrglow: „Spěwajcże Bohu wschitke kraje!“ Spody byrglow pak steji hnujaze napißmo: „Jedyn dźeń w twojich pschitwarkach je lěpschi dyżli hewak tyßaz“, kotreż chże kóżdemu kemschikhodźerjej, hdyż do Božeje ßwjatnizy sastupi, jeho wutrobu k prawej nutrnosćźi posběhnycź, so by teho Knjesa sacżuł a sbóżny měr ßwojeje dusche namakał. Bukecźanski Boži dom je ßo psches tole kraßne wudebjenje wěscże jedyn ſ najrjeńschich Božich domow nascheje Łużizy scźinił, a wona móże ſ radosćźu saspěwacź wo ßwojej ßwjatnizy: „Kak lubosne ßu twoje wobydlenja, Knjeże Zebaoth!“

— Sserbska prědarska konferenza smèje ßwoju skhadźowanku ßrjedu po ßwjatkach dopołdnja we „winowej kicźi“. Tón ßamy dźeń popołdnju ma tež towarstwo pomozy studowazych Sserbow ßwoju hłownu shromadźisnu. Je wjele khudych ßerbskich studowazych, kotsiż podpjery trjebaja. Duż je pschißłuschnosćź nascheho luda, so ßo sa nich stara, so bychmy weważnych powołanjach w naschej Łużizy mużow měli, kotsiż naschu maczérnu rècź snaja. Duż lubi Sserbja pschistupcże k tutemu towarstwu; ſ tym ßo wy ßobu staracże sa pschichod nascheho ßerbskeho luda. Lětny pschinoschk wucżini jenoż 1 hriwnu.

— Druhe wucżerske městno pschi Khwacżanskej schuli je ßo druhi krócź wupißało a to w ßerbskich a Budyskich Nowinach. Tón krócź je ßo rasnje żadanje wuprajiło, so móże do teho městna jenoż Sserb sastupicź. My ſ wutrobu Khwacźizam pschejemy, so bychu tež dobreho ßerbskeho wucżerja dostali.

— Póßelnik nascheho evangelskeho lutherskeho knihowncho towarstwa k. Hataß w tu khwilemi ſ rjanymi natwarjazymi knihemi psches nasche woßady khodźi. Duż maja Sserbja składnosćź ßebi rjane knihe k ßwojemu domjazemu natwarjenju kupicź. Cźi pak, kotsiż hischcże ßobustawy towarstwa njeißu, maja pschi tym dobru składnosćź, ßo psches knjesa póßelnika Hataßa jako ßobustawy sapißacź dacź. Lětny pschinoschk ja ßobustawy płacźi jenoż 1 hr. Sa to dostanu woni knihe wot nascheho towarstwa wudate darmo.

— 26. meje je ßo 200 lět minyło, so je ßo hrabja Zinzendorf, założeŕ Herrnhutskeje bratrowskeje woßady narodźił. Wón běsche rosßudźeny evangelski kschescźijan. Hdyż wě ßo na prěnim měscże bratrowska woßada jeho wopomnjeczo ßwjecźi, tola tež zyła evangelska zyrkej rad na tuteho evangelskeho rycżerja swomina. Duż budźemy tež my naschim lubym cźitarjam w pschichodnym cźißle jeho żiwjenjeběh podacź, so bychu pósnali, schto je njesapomnity hrabja Zinzendorf naschej evangelskej zyrkwi. Herrnhutska bratrowska woßada ßwjecźi jeho wopomnjeczo w tydźenju po ßwjatkach a je tón wopomnjeński ßwjedźeń ſ wulkej mißionskej konferenzu sjednocźiła, w kotrejż budźa sastupjerjo nimale wschitkich mißionskich towarstwow rèczecź. Tej ważnej dnjaj stej schtwórtk a pjatk po ßwjatkach. My móżemy lubym cźitarjam ſ zyłej wutrobu porucżicź, so bychu tež tehdom do Herrnhuta dojěli. Tam budźa kraßne duchowne wokschewjenje namakacź. Kóżdy, kiż tam pschińdźe, je tam rad witany.

Móz knihow.

Jendźelska kralowa Viktoria pschijimasche w ßwojim hrodźe wotpóßłanych afrikanskeho luda, kotsiż běchu hiżo domach, ale hischcże bóle w Jendźelskej wulku móz teho kraleństwa a dźiwy teho cźiscże hinascheho żiwjenja sesnali. Pschi rosrèczowanju jedyn tych wotpóßłanych k kralowej rjekny: „My chzemy wjedźecź, w cźim potajnstwo dźiwneje mozy Wascheje majestosćże leży.“

Kralowa by na ßwoje wójsko pokasacź móhła abo na ßwoje kódźstwo, ale wona da ßebi bibliju podacź, ruku na te knihi położi a rjekny: „Jow leży potajnstwo mozy Jendźelskeje.“

Dźiwne knihi ßu tola biblija. Swjask, w kotrymż je 66 wschelakich knihow hromadźenych, kotreż ßu ßo w běhu 1600 lět wot wjazy hacź 40 wschelakich spißacźelow: kralow a pěßnjerjow, wojakow, wucżenych a hrěschnikow, pastyrjow a złonikow spißake. Lědy jedyn spißacźel je ßo ſ druhim srěczecź móhł a tola maja te knihi dźiwnu pschesjenosćź. Kotre druhe knihi ßu tak spißane a sestajane? Wsmi 66 najlěpschich lěkarskich knihow, kotreż ßu ßo w 1500 lětach wot 40 najlěpschich lěkarjow spißake, scźiń ſ nich jedyn swjask a spytaj jenicźkeho khoreho ſ nimi wuhojicź.

Najlěpsche knihi lěkarstwa a druhich wědomosćźow ßu sa 20 lět sestarike; biblija ßama ßo njeje sestarika, wona ßo mloda dźerži psche wschitke cźaßy. Móże ßo prajicź, so dźeławosćźi cźłowjekow prjedy dźe a ſ dobom ju pschewodźa. Wschitzy njewěrjazy ßu pschecźiwo njej stanyli, ale njejßu jej kopjenka rubicź móhli. Wschitke ßwětne mozy ßu ßo sjednocźike, ju sahubicź: wona je ßo sanicźała, wußměschała, spalika, wjazy hacź żane druhe spißy saßudźała, ale wona ßo nakowej runa, kotryż tajkeho bicża ſ hamorom potrjeba. Wschitka pohanska ßwětna mudrosćź, wschelake nadběhi a mozy ßu ßo na nju walike, wone ßu ßame padnyke a ßo shubike, ale wona je wostała a wostanje. Wona je dźenßnischi dźeń do wjazy hacź 300 rèczow pschełożena a ßo lětnje po zyłym ßwěcże we wjazy hacź milijonu seschiwkach rosschěrja.

A wschudźom, hdźeż ta kniha pschińdźe, wona dźiwnje skutkuje. To wot teho pschińdźe, so je Boża kniha. Cźłowske knihi nam myßle druhich cźłowjekow sdźěła, je tak rjez do naß pschenjeßeja. Schtóż njecźiste powjedancźka cźita, ßo wot tych masanych, hrěschnych myßlow napjelni, wone ßu jemu lubo a jeho duch ßo do nich skoži, so je skóncźnje po tym ßamym waschnju żiwy. Cźitanje biblije dawa nam myßle Boże, mudrosćź Božu, lubosćź Božu pósnacź; wona naß ſ nimi napjelnjuje, twori naschu wutrobu a duch a naß k temu wjedźe, so my po jeho woli cźinimy.

Ssy ty hdy ßłyschał, so by jedyn cźłowjek prajił: „Ja běch njesbożowny wopikź, hańba sa moju ßwójbu, cźwila sa cźłowjestwo, ale ja ßym mathematiku a pschirodospyt studował, ßym knihi, w kotrymż ßo wo prawym żiwjenju rèczi, cźitał, a wot teho cźaßa ßym ßo wschón pschemėnił?“ To ßo stało njeje; ale móżu tebi niz jenoż jeneho, niz jenoż sto, ale wjele tyßaz cźłowjekow mjenowacź, kotsiż budźa tebi prajicź: „Ja běch hubjeny, njemėrny a bjes nadźije hacź do teho dnja, jako dźiwnu móz tych knihow pósnach. Wone ßu moje żiwjenje pschetworike, ja ßym wot słósćźow wußwobodźeny a měr je do mojeje wutroby a doma pschischoł.“ — To je dźiw, kajkiż jón biblija wschędnje dokonja.

To je nasch nusny nadawk, so bychmy na polěpschenju ßwěta dźełali. To pak nawukujemy w naschej bibliji. Duż wużijmy ßwoju bibliju, kotraż ma tajku móz w ßebi.

Nasch bibliski ßwjedźeń, kotryż ßo 3. dźeń ßwjatkow w Michalskej woßadźe ßwjecźi, chże tež tebi, luby ßerbski ludo, saßo pokasacź bohatstwa nascheje droheje biblije. Tam budźesch saßo ßłyschecź, kajka móz sa wutrobu a żiwjenje leży. Duż pschińdź tam tež w prawje bohatej licźbje, so by tón ßwjedźeń tebi saßo nowe pohnucże było se żórka twojeje biblije cźerpacź k duchownemu sbożu.

Nèschto k rospominanju.

Wótry jasyk je jenicźki rèsazy grat, kotryż bywa psches wobstajne trjebanje wótrischi.

* * *

To radosćź cźini we kódźi bycź, kotruż wětr tam a jow mjeze, hdyż ßy teho wěsty, so kónza njewosmjesch. Pschescźěhanja, kotreż zyrkwi hroża, ßu teho runjecża.

Hudanczka.

Nusnu maja honitwu,
Honja cźornu dźiwinu,
Popadnjenu njepjeku.
[Tyż.]

Wón njekhodźi żenje;
Hdyżkuki pak pada,
Sso praji, so dźe.
[Dełdcżit.]

Woheń jeje nan je, a woda je macź;
Dźowka je ßylna; tej njemóżesch stacź;
Ta ßo psched retomaß wosyczkow pschaha,
Wulzyschne nakłady hanejo cźaha.
[Sparа.]

Samolwity redaktor: farar Gólcź w Buyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čzißło 21.
27. meje

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Exaudi.

1. Pětra 4, 7. 8.

„Blisko je pschischoł kónz wschitkich wězow. Teho dla budźcże strósbi a wachujcże k modlitwam."

Boże stpicże je nimo. Tón Knjes je horje jěł, ſ jaßnej trubu powitany wot jandżelskich chorow horjekach, kotrež jemu napschecżiwo spěwachu: Khwaleny budź, kiž pschińdże w mjenje teho Knjesa, Hosiana we wyßokosczi! Je jako dobywar krocził pscheſ njebjeßa njebjeßow a je ßo ßydnył k prawizy majestosczże we wyßokosczi. Na wolijowej horje pak, ſ wotkal bě k ßwojemu trónej pschijěł, dżeschtaj dwaj njebjeskaj póßłaj w běłej drascże k tym sa nim hladazym wuczomnikam: „Wy Galilejszy mużojo, schto wy stejo do njebjeß hladacże? Tón Jesuß, kiž je wot waß horje wsaty do njebjeß, pschińdże tak, kaž jeho widźili scże k njebjeßam horje stpicź." Wuczomnizy to ſ radosczu ßłyscha a dżeja dom do Jerusalema a czakaju. Czakaja na wulecże ßwjateho Ducha, kotrež na ßwjatoczniczku ßo sta, a czakaja na saßopschińdżenje Khrystußowe, kotrež na ßudnym dnju ßo stanje. Jesuß je k nim pschischoł w ßwjatym Duchu a je ßwoje ßłowo dopjelnił: „Ja waß nochzu ßyroty wostajicź, ja pschińdu saßo k wam", wón pschińdże w ßwojej kraßnosczi a budże ßwoje ßłowo dopjelnicź: „Wótcże, ja chzu, hdżeż ja ßym, so bychu też czi ßami pola mje byli, kotrychž mi ßy dał". Po tym, so běchu ßwjateho Ducha dostali a bě ßo tak jich prěnje czakanje dopjelniło, leżesche jich zyłe druhe kschesczijanske żiwjenje mjes Bożim stpiczom a Khrystußowym saßopschińdżenjom; běchu jako czi, kotsiž na ßwojeho Knjesa czakaju.

Tak też nasche kschesczijanske żiwjenje leži mjes Bożim stpiczom a Khrystußowym saßopschińdżenjom, je ßo móhł rjez wulki exaudi — tydżeń czinilo. Snajemy wschak ßwoje ßwjatki, hdyż tón Knjes k nam pschińdże w ßwjatej kschczenizy a nam ßwojeho Ducha da a je pola naß wostał w ßwojim ßłowje. Tola czakamy we wěrje a w lubosczi a w nadżiji, czakamy na to, so jeho wobliczo wohladamy, czakamy na nowe njebjeßa a na nowu semju. Praschej ßo ßwjate pißmo a tych woßebnych muży Božich a dżěczi Božich nutskach, budża czi wschitzy wotmolwicź: „My nimamy tudy wobstajneho města, ale to pschichodne pytamy, ßmy czakali na město, kotrež je twjerdże saložene, kotrehož twarz a stworiczel je Bóh. Hdyż pak ßo teho nadżijamy, schtož niewidżimy, dha na njeho czakamy w sczerpliwosczi." Je domchzycże we wutrobjc kschesczijana, kotrež pod dżělom a bědżenjom swonkowneho żiwjenja a pod sabbatnymi hodżinami snutskowneho żiwjenja, pod wjeßelom a rudżenjom jow delkach njemjelczi, ale ßwoje kschidła hiba hornjej domisnje napschecżo.

K tajkemu smyßlenju nascheje wutroby, k tajkemu adventskemu schtaltej nascheho zyłeho kschesczijanstwa chze naß japoschtoł pschihotowacź, hdyż naß dżenßa dopomni: „Blisko je pschischoł kónz wschitkich wězow. Tón Knjes je blisko. Teho dla budźcże strósbi a wachujcże k modlitwam." Dwě wězy pak dyrbitej prjedy hicź a ßo roswicź

a dokonjecź, prjedy hacź tón Knjes pschińdźe. Ta jena je prědowanje teho evangeliona na wschěm ßwěcźe. Na dnju Bożeho ſtpicźa, hdyž ßo tón Knjes wot wucźomnikow roszźohnowa, je wón porucźił: „Dźicźe po wschěm ßwěcźe a wucźcźe wschitkich ludźi a prědujcźe to evangelion wschemu ſtworjenju!“ Tón Knjes nochze ſaßo pschińcź, doniž tuta pſchikaſnja njeje dopjelnjena, a hacź runjeź je ßo pſches wóßomnacźe ſtow lět minyło a milijonam póhanow to evangelion je pschipowjedane, dha wſchak hiſchcźe druhe milijony w nozy a w ßmjertnym khłódku ßedźa, k kotrymź evangelion ßo hiſchcźe njeje dobyło. W tutej myßli je tón ſkutk ßwjateho mißionſtwa ważny pokaſać na ßwětnym cźaßniku, pschetoź tón Knjes praji: „To evangelion wot teho kraleſtwa budźe prědowane po wschěm ßwěcźe k wobßwědczenju wſchitkim ludźom, a tehdy kónz pschińdźe“. Druhi kruch je roswicźe a ſrawjenje antikſcheſcźijanſtwa. Tón Knjes je prajił: „Njech woboje (njerjad a pſcheńza) hromadźe roſcźe hacź do žnjow“, a Pawoł praji: „Njedajcźe ßo na žane waſchnje nikomu ſawjeſcź, pſchetoź dźeń Khryſtußowy njepſchińdźe, khiba ſo prjedy to wotſtupjenje ßo ſtanje a ſjewjeny budźe tón cźłowjek tych hrěchow a to dźěcźo teho ſkaženja, kiž je pſchecźiwnik a ßo poſběha wyſche wſchitkeho, komuź Bóh a Boža ßłużba rěkaju“. Jow maſch tón druhi pokaſać na wulkim ßwětnym cźaßniku. Derje temu cźłowjekej, kiž ßo na tutón cźaßnik wuſteji a pſchezo wě, kak wjele je na cźaßu a w ßwojim cźaßu wopomni, ſchto ßo k jeho měrej hodźi!

Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitać „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 9. ſtaw.

Bóh roſſchěř Jafeta, kaž jeho mjeno „roſſchěrjenje“ ſjewi, ſo by w Semowych hětach bydlił; a Kanaan budź jeho wotroczk. Bóh njech Jafetowych potomnikow něhdy do Bożeho raja dowjedźe, kotryž je ßo w Semowym kraju a w Semowym narodźe, w Iſraelu, ſapocźał a poſtajił. Teho dla cźitamy pola ſcźenika Jana ſbóžnikowe ßłowa: Ja mam hiſchcźe druhe wowzy, te njejßu ſ teje wowcźeŕnje. A te ßame dyrbju tež pſchiwjeſcź, a wone budźa mój hłoß ßłyſchecź a budźe j e n e ſtadło a j e d y n paſtyŕ.

„Jafet, mój prěni narodźeny, njeje ßo bjesbóžnemu Hamej pſchiwobrocźił, ale je pſchiſtupił na pobožneho bratrowu ſtronu a je jemu pomhał ſ dźěcźazej ßwěru; teho dla njech jemu tež Bóh prawo, ſa prěnjeho narodźeneho poſtajene (5. Mójſ. 21, 17), wukhowa, a njech jemu najprjedy ſeńſke žohnowanje wobradźi, ſo ßo jeho narod woßebje rosmnoži a ſmózni na ſemi; junu pak njech jemu tež k duchownemu požohnowanju dopomha, kotreź je ßo Semej hižo doprědka doſtało.

So je ßo prěnje požohnowaze ßłowo ſtało, ſjewi ßo ſ tym, ſo je Jafet ſ wótzom najwjetſcheho dźěła cźłowſkeho naroda, woßebje ſ wótzom nawjecźornych a ßewjernych narodow; ſ njeho wukhadźeja keltiſke, perſiſke hrjekſke, germanſke, ßłowjanſke a druhe narody.

Tež druhe požohnowaze ßłowo je ßo ſtało. My wſchitzy ßmy Jafetitowje, bydlaze w Semowych hětach; a noweho ſakonjowa rěcź je Javanowa abo hrjekſka rěcź, kotraž je do Semowych hětow dóſchła; a ſ evangelijonom, w tutej rěcźi pſchipowjedanym, je Iſrael ſputany wot romſkeje ßwětneje mozy duchownje pſchewinył wſchu romſku ſemju a je ju pſchijał do ßwojich hětow.

Schtoź ſchtucźzyny kónz naſtupa, dha je ßo tež poklecźe, na Jafetowu ſtronu ßo pocźahowaze, w ſtawiſnach ſtało: Hrjekowje ßu pſchedobyli Phönikow, Romjenjo kartagiſkich, Turkojo egiptowſkich a Marokkanow, a cźorni (negerjo) ßu njewólnizy europiſkich w amerikanſkich kolonijach byli.

Noach pak bě po lijeńzy tſiſta a pjecźdźeßacź lět žiwy, hacź do lěta 2006 po ſtworjenju ßwěta, ſo běſche tak wſcha jeho ſtaroba 950 lět, a wumrje 2 lěcźi do Abrahamoweho narodźenja.

Noach běſche poßledni, kotryž je ßo tak ſeſtarił.

A nětko podajmy ßo na:

Wopyt na horje Ararat.

Wulkotny měſnik tſjóch krajow! — tajki poſběhnje ßo hora Ararat ſ armenſkeje krajiny. Wjerſchk tuteje hory ſhladuje dźenßa, pokryty ſe ſtajnym ßněhom, daloko do Ruſkeje, Perſiſkeje a Turkowſkeje, do ſtronow khudych na cźłowjekami, wopuſchcźenych, do ſtronow, do kotrychž jenož ſ wulkej prózu pſchińdźeſch. — Teho dla ßo tež pucźować porědko ßem ſabłudźi. Tola hinak budźe bórſy, hdyž budźa żeleſne kolije měſto Eriwan ſ měſtom Tiflis na Kawkaſu wjaſacź! Potom drje budźa huſto ßo tajzy ßem ſabłudźicź, kotſiž budźa cźichu hórſku ßamolutkoſcź kaſycź, ſchtoź ßo dźenßa jenož porědko ſtawa. Tola dźenßa njeje żeleſny pucź do Eriwana hiſchcźe natwarjeny a rubjeżnizy a na rubjeżniſtwo pſchikhileni Kurdojo ſtaraja ßo wo to, ſo ßo to hiſchcźe tak bórſy njeſtanje.

Naß wabjachu wědomoſtne ſajimanja na pucź do armeniſkeje krajiny. Na dwórniſchcźu wolijoweho měſta Baku ßo ſeńdźechmy, běchmy jich pjecźadwazeczo a ſchěſcź żónſkich, kotreż chzychu ßwojich mužow do njehoſpodliwych zuſych ſtronow pſchewodźecź. W derje wuhotowanych woſach ruſkeje żeleſnizy ßmy ſ woprědka derje, haj, jara derje wukhowani; tam bórſy ſabudźeſch, ſo po njehoſpodliwych ſtronach pucźujeſch, tež tehdy, hdyž ßo ßylny wětſik ſ puſcźiny na ßurowy njemdry wětr poßylnja. Na żołcź ſchěre mróczele ſ procha howrja po wußmalenej ſemi; błyſchcźata njebjeſka módrina, ſ kotrejeź dopołdnja ßłónzo hiſchcźe ßmaleſche, je ßo ſaſchěrika a ßama ſcźornika. S cźěmnych mróczelow cźecźe deſchcźik ſ cźežkimi krjepami na ßuchu ſemju. Sdaſche ßo, ſo njeje wjazy khmany cźaß ſa ſjeſd na horu Ararat. Tola dokelž běſche ßo hubjene wjedro tak nahle nawaliko, dha běſche móżno, a nadźija běſche wulka, ſo ßo wětr tež khětſe minje.

Wjecźor ßo na żołtu puſcźinu nakhili, kotraž ßo bliżeſche ſe ßwojimi hromadami pěſka a ſe ßwojimi nahimi ſkałami k tamnym — wjazy dyžli tyßaz --- wěžam petrolejoweho měſta Baku, a kotraž tež żeleſnizu Baku — Tiflis hiſchcźe daloko pſchewodźuje. Pſchihotowachmy ßo, ſałożiwſchi hiſchcźe prjedy do dwórniſchcźa Adźi-Kabul, na nózny měr. We woſach ruſkeje żeleſnizy ßy tež w nozy derje wukhowany. Schtóź je tak ſbożowny, ſo je jenož ſ druhim we woſowym wodźělenju, pſchiprawi ßebi ßwoje lěhwo na ſchěrokej ławzy. Ssu-li pak ſchtyrjo we woſowym wodźělenju, dha ßu tež cźi derje ſaſtarani: ſadna ſcźěna kóždeje ławki ßo poſběhnje a pſchitwjerdźi ßo pſches pſchihódne naprawy. Tak maſch na kóždej ſtronje woſoweho wodźělenja dwě lěhwje. Chzeſch ßebi lěhwo trochu ſmjehcźicź, dha wobrocźiſch ßo na konduktora (żeleſniſkeho ſaſtojnika pſchi woſu); tón tebi ſa tuni pjenjes wſcho trěbne požcźi, tež wucźiſcźi cźi twoju draſtu a wucźeßa cźi ſchkórnje. Potom ſawrjeſch ßwoje wodźělenje, lehnjeſch ßo w dale khwatazym cźahu k měru a pſcheſpiſch zyłu nóz runje tak derje kaž doma w ßwojim łożu. Sswěcźka, kotruź ſaſtojnik wuměni, hdyž je ßo dopaliła, wobßwětli cźi ſparnu komorku, hdyž nimaſch ſa khmańſche, ſo ſawěſchk pſched ßwězu ſcźehnjeſch a tak ßwětło pokhmuriſch. Rano wumyjeſch ßo we woßebitej měſtnoſcźi, kónz woſa ſaměſcźenej.

Wſchitzy naſchi běchu rano ſahe ſeſtawali, pſchetoź hižo w 6 h. mějachmy ſ cźaha na ſtaziji Akſtafa wuſtupicź, ſo bychmy pucź na lěwizu, k połdnju, naſtupili. Kak rjenje ſkhadźeſche ßłónczko! Běſche to myto ſa to, ſo běchmy tak ſahe na nohach?

Wětr běſche dohowrił. Rjane mróczne ßmuhi na ſchěrokim njebjeſkim wobłuku běchu po kromach ſpodźiwnje poſkoczane wot ßłónza, na njebju ßo błyſkotazeho, kotreź ßwoje pruhi pſches ſchěroki dok rěki Kura wulíwaſche. K połnozy bě ſtepa widźecź, k połdnju módre hory.

W korczmje na dwórniſchcźu ßyczi ßamowar. Tu wupijeſch rano ßwój cźaj, kotryž ßebi ſ naczorno bruneje juſchki ſ naparjenych cźajowych łopjeſchkow a ſ krop-horzeje wody ſe ßamowara nazydźiſch a ſ zitroninym (limonowym) wobrěſkom ßłódniſchi ſcźiniſch. Dokelž ßo běle ſdraſcźeny warjeŕ ſa ßwojimi błyſchcźatymi ſchklami pokaże, ſo by warjenja a pjecźenje na lampkach ſhrěł, dha poſtaramy ßo naměſcźe ſa naſche cźělne potrjeby. Mjes tym ſkładźemy tež naſchu pucźowanſku nadobu, kaž ju do Armenſkeje potrjebamy, na wós.

Wſcho njetrjebawſche woſtanje na dwóruiſchczu, doniż ßo ſa jĕdnacze dnjow ßem njewróczimy.

(Pokracżowanje.)

Hrabja Zinzendorf. (1700—1900.)

W tutych dnjach ſpomina naſcha evangĕliſka zyrkej na muża w Bożim kraleſtwje, kotrehoż je Bóh żohnowanje ſczinił ſa naſch evangelſki lud. Hdżeż mkody por ſteji pſched wĕrowanſkim woltarju a ßo ſpĕwa: „Jeſu prjedy dźi“, abo hdżeż woßada ſaſpĕwa: „Duſcha ſ duſchu ſjednoczena“, abo hdżeż mrĕjazy póſnaje: „Ta krej a prawdoſcż Khryſtuża“, tam ßo dopomnimy na pobożneho hrabju Zinzendorf, kotryż je tele rjane khĕrluſche pĕßnił.

200 lĕt ßu ßo ſaßo minyle wot jeho naroda. Wón ßo narodźi 26. meje 1700 w Draždżanach. Dwaj dnjej poſdźiſcho bu wón wot dwórſkeho prĕdarja Freinslebna kſchczeny.

Zinzendorf je wuſchoł ſ bohateho hrabinſkeho rodu. Jedyn dżĕl teje ßwójby bĕſche ßo w cżaßu reformazije evangeliju pſchiwobrocził. Jeho nan jemu ſahe wumrje. Wón bu wot ßwojeje wowki na kuble we Wulkim Hennersdorfje w naſchej Łużizy wocżehnjeny. Jow hižo tón hólczk ßwoju wutrobu pſchilĕhili ßwojemu ſbóżnikej, kiż bĕſche ßrjedźiſna jeho zyłeho cżucża a żiwjenja. To bĕſche hnujazy napohlad, hdyż by małeho hólza na kolenach k ſbóżnikej ßo modlicż widżał, a hdyż by jemu wowka bibliſke hiſtorije powjedała a hólz ſ njepſchetorhnjenej kedźbliwoſcżu a ſe ßwĕcżatymaj wocżomaj k njej ſhladował. Lĕdy bĕſche wón pißacż nawuknył, duż pißaſche wón liſty niz jenoż woßobam, kotrez bĕchu jemu lube, ale tež ſbóżnikej do njebjes w tej wĕſtoſcżi, ſo tam pſchińdu. Huſto by ßo na ſtoł ſtupił a wot tam ſahorjaze prĕdowanje dżerżał.

Poſdźiſcho pſchińdże mkody Zinzendorf 10 lĕt na mkodu wucżerńju w Hali, ſo by pod wocżomaj njebocżiczkeho Auguſta Hermanna Franki, kiż je Halſku ßyrotownju natwarił, dale wuwucżeny był. Pobożny duch, kotryż na tej wucżerni knjeżeſche, ßo jemu lubjeſche, doſtojny Franka bu jemu ſ bohatym żohnowanjom, pſchecżel, kotryż bĕſche każ wón ſmyßleny, mkody Schwajzar Bjedrich ſ Wattewille, ßo ſ nim k pſchecżelſkemu ſwjaſkej ſjednocżi, kotryż bu ſkónczńje „rjad żonopoweho ſornjeſchka“, ſjednocżenje pobożnych mkodżeńzow ſ tym wotpohladom, duſche ſa ſbóżnika dobycż. Jako ſtary ſchuler Frankowy, mißionar Bartholomej Ziegenbalg wot ßwojeho indiſkeho mißionſtwa w Trankeborje do Hale pſchińdże a nĕmſkim kſcheſcżijanam prĕnich wobroczenych Malabarow pokaſa a ſe ſahorjenjom wo ßwojim mißionſkim ſkutkowanju w zuſbje powjedaſche, to na mkodeho hrabju wulki ſacżiſchcż cżinjeſche a jeho w jeho roßßudże wobtwjerdźi ßwoje żiwjenje ſbóżnikej podacż.

Jako ſcheſnacżelĕtny mkodżeńz pſchińdże na Wittenbergſku univerſitu. Wón by ſ wutrobu rad duchownſtwo ſtudował, ale ſa hrabju ßo to tehdom njepſchihodżeſche. Jeho wuj a ſarucżnik (vormünda) to ſ zyła rad njewidżeſche, ſo tón mkodżenz tak pobożne pucże khodżeſche a ſa tym ſtejeſche, jemu te dżiwne myßliczki ſ hłowy wuhnacż. Duż dyrbjeſche mkodżeńz prawa ſtudowacż a nawuknycż jĕchacż a rejwacż, ſo by prawy knjezk był. Se wſchej pilnoſcżu wón prawa ſtudowaſche, ale pſchi tym tola bohoßłowz woſta; wón cżitaſche w ßwojej bibliji, ſtudowaſche Lutherowe ſpißy a podnuri ßo do wĕdomoſcżow bohoßłowſtwa.

Wot lĕta 1719 hacż do 1721 cżinjeſche wón, kcż bĕſche to tehdom waſchnje, wulke pucżowanje do Hollandſkeje a Franzowſkeje. W Düſſeldorfu to bĕſche, hdżeż wón we wuſtajeńzy wobraſow wobras Khryſtuża ſ cżernojtej krónu namaka: „To cżinjach ja ſa tebje. Schto cżiniſch ty ſa mnje?“ To bĕ roßßudżaze ſa jeho wutrobu a żiwjenje. „Tehdom proſchach ja ßwojeho ſbóżnika, mje do towarſtwa jeho cżerpjenjow ſ mozu torhnycż, hdyż moja myßl tam njecha.“ Tak praji wón ßam. W Pariſu ſta ßo jemu, ſchtoż ßo nĕkotremu pucżowarjej w katholſkich krajinach ſtanje: katholſka zyrkej ſpytaſche jeho wot evangelſkeje wĕry wotwobroczicż. Arzybiſkop w Pariſu, Kardinal Noailles ſeſna pobożneho mkodżeńza, mĕjeſche ſpodobanje na nim a pytaſche jeho ſa katholſku zyrkej dobycż; ale pola Zinzendorfa bĕſche na njepraweho trjechił. Mkody evangelſki ſtaremu Kardinalej tajke powucżenje da, ſo jeho tón dale na pokoj woſtaji.

Sso do domiſny wróczíwſchi mkody hrabja po woli tych ßwojich do ſtatneje ßłużby jako dwórſki a juſtizny radżiczel w Draždżanach ſtupi. 7. ſeptembra 1722 woženi ßo ſ hrabinku Reuß, kotraż bĕſche tajka ſmyßlena, każ wón. Wulke dżĕło wón w ßwojim powołanju njemĕjeſche, jeno ſo mĕjeſche mjeno. Sswój woprawdźity nadawk żiwjenja widżeſche wón w tym „temu Knjeſej Jeſußej duſche dobycż“. Duż pytaſche wón wobkhad ſ pobożnymi ſe wſchitkich ſchtantow a w ßwojim wobydlenju w nowym mĕſcże wotmĕwaſche ſkhadżowanki. Wón ßam wo nich powjeda: „W Draždżanach ßym bjes ſakaſanja mojich ßwĕtnych a duchownych wyſchſchich kóżdu njedżelu ſjawnu ſhromadżiſnu ſa kóżdżiczkeho a pſchi wocżinjenych durjach wotmĕł. Dżiwne bĕſche pódla, ſo bĕch ja prĕdař, kotryż ſ poßłuſchnoſcżu pſchecżiwo ſtarſchimaj teßak noßych. Luby ſuperintendenta Draždżanſki, dr. Löſcher, mĕjeſche teho dla ßobucżerpjenje ſ mojim podcżiſchcżenym darom a da mi cżinicż“. Wot wjeßelow na dworje Auguſta Sſylneho ßo wón ſdaleny dżerżeſche. Skhadżowanki buchu pſchezo lĕpje wopytane. To ßebi bibliſke mĕſta wukożowachu, khĕrluſche ßo ſpĕwachu.

Wón pak ßo w ßwojim ßwĕtnym ſaſtojnſtwje ſbożowny njecżujeſche. Wón ßo wo ßwoje ſaſtojnſtwo mało ſtaraſche, mĕßazy dołho bĕſche na pucżowanju. W lĕcże 1728 dżĕleſche ßo wot Draždżanow. Schtoż jeho mózne wot Draždżanow prjecż cżehnjeſche, bĕſche Herrnhut. Tam bĕchu wot lĕta 1722 evangelſzy wucżahowarjo ſ Cżĕſkeje a Morawſkeje pſchiſchli. Woni bĕchu Zinzendorfa proßyli, ſo by jim ſaßydleniſchczo pſchewoſtajił, hdżeż bychu wucżek mĕli pſched ßwojimi katholſkimi pſcheſcżĕharjemi. Tucżi cżĕſko-morawſzy bratſja bĕchu ſawoſtanki Huſſitow a nĕmſzy Waldenſarjo bĕchu ßo pſchiſamkli. Pod Jurjom Rokycżanom a ſararjom Michałom ſ Bradacż bĕchu ßo Cżĕſzy 1457 jako „bratrowſke ſjednocżeńſtwo“ hromadże ſamkli. Wuhnacżi cżĕkachu do lĕßow a puſcżinow, woni pak ßo ſ nowa roßßylnichu a wuſwolichu 1467 ſa ßwoje woßady w Cżĕſkej a Morawſkej biſkopa Mattheja ſ Kunwald. Poſdźiſcho bĕſche 4 biſkopow na dobo. W reformaziſkim cżaßu dżerżachu ßo bratſja ſ dżĕła k Lutherej, ſ dżĕła k Calvinej, woſtachu pak ßamoſtatni a ſeſtajachu w lĕcże 1576 ſhromadżeni wĕru wuſnacż. Pſches bitwu pola Bĕleje hory 1620 buchu ſniczeni a k wucżehnjenju nucżeni, mjes nimi tež ſnaty biſkop Amos Komjenſki; mały dżĕl dżerżeſche ßo w kraju. S nich ßu cżi khudżi wucżahowarjo, kiż 1722 pſches ſakſke mjeſy cżahnychu. W rosrĕcżowanju jich wodżeŕ David hrabi tu wulku nuſu wuſkorżi a Zinzendorf bĕſche hnydom hotowy jim pomhacż. 17. junija ßo prĕni ſchtom puſchcżi a ſaßydleniſchczo bu pod „Knjeſowe wukhowanje“ (Herrnhut) ſtajene. Jako hrabja to ſaßydleniſchczo wopyta a prĕnju pſchi dróſy natwarjenu khĕżu wohlada, ſaſtupi wón, dżakowaſche ßo ſ bratrami na kolenach ſbóżnikej, pożohnowa mĕſto a poruczi jich Knjeſowej hnadże. W ſjednocżenju ſ Berthelsdorfſkim ſararjom Rotu pſchewſa hrabja wodżenje woßady a 1727 ßwjatnizu natwari. Wón ßam ſjawnje do duchowneho ſchtanta ſaſtupi, w Stralſundże ßwoje duchowne pruhowanje wotpołoži a doſta w Tübingach duchownu ßwjecżiſnu. Morawſki biſkop Jablonſki jeho ſa biſkopa wußwjecżi. Na ßwojich pucżowanjach Zinzendorf ßwoje myßle pſchezo dale roſpſcheſtrĕ, ſałożi ſaßydleniſchczo a ſahori ßo ſa ßwjaty ſkutk mißionſtwa mjes pohanami. Hdyż je wón Herrnhutſku woßadu ſałożił, njeje wón ßam ßebi na to myßlił, ßo wotdżĕlicż wot krajneje zyrkwje. Jako bratrowſke ſjednocżenje bĕchu wuhancżi do Sakſkeje pſchicżahnyli a duż jeho tež nucżichu, ſo woni tajke woßebite ſjednocżenje woſtanu, a ſo ßo wone jako tajke ſarjaduje. Zinzendorfej bĕſche to ßrjedźiſno wuſnacża ßo ſałożicż na wu,ednarſku ßmjercż Jeſom Khryſta.

Wĕ ßo tole ſałożenje zyrkwje woßrjedż krajneje zyrkwje kedźbliwoſcż wyſchnoſcże a konſiſtorſtwa na ßo ſcżahny. Woßada dżĕ bĕſche ſa prènje 10 lĕt na 500 duſchow narostka a Awſtriſki dwór bĕſche ßo dla wucżehnjenja telko Cżechow a Morawow w Draždżanach wobcżežował. Duż wyſchnoſcż 1732 pod Shorjelſkim hamtſkim hejtmanom ſ Gersdorf komißiju do Herrnhuta póßła, „ſo by ßo wo wobſtejnoſcżi woßady po wucżbje a żiwjenju najdokładniſcho roshladała“. Komißija ßo pſcheßwĕdcżi, ſo jich njebĕ nichtó k wucżehnjenju ſawjedł, ale wona ßo poſtorkowaſche na waſchnju Božeje ßłużby, kotraż ßo wot krajneje zyrkwje rosdżĕli. Zinzendorf bĕſche nuſowany na pucżowanje ßo podacż a da ßebi wot theologiſkeje fakulty w Tübingach roßßud ſeſtajecż, kotryż bratrowſkej woßadże pſchesjenoſcż ſ Augsburgſkim wĕrywuſnacżom wobkrucżi. Roßßud konſiſtorſtwo njeſpokoji. Wone póßła 1736 druhu komißiju. Duſcha teje komißije bĕſche ſuperintendenta dr. Löſcher. Jemu hrabinka pißaſche: „Ja Waß proſchu, ſo byſchcże ßebi naſch lud prawje wobhladali. Wy budżecże póſnacż, kak ßo Boże ßłowo prawe a cżiſte wucżi a my ßmy tež po nim żiwi.

Pójcże ßebi po žohnowanje we Łužizy.“ 9. meje komißija do Herrnhuta pschińdże a wupraji, so wot někajkeho pscheßcžěhanja rěcž njeje, so budże łahodnje wustupicž, to pak ßebi tež sprawnoscž we wschěch wězach žadaju. 10. meje Božu ßłužbu wopytachu. Po dokładnym pscheßłyschowanju, pschi kotrymž drje ßo rosdžělnoscże wot krajneje zyrkwje, ale tola niczo njepraweho njepokasa, praji Löscher se ßylsami we wocžomaj ruzy posběhnywschi: „Wy bratsja a ßotry, se stysknoscžu ßym tu komißiju nastupił, jako poßoł měra ßym pschischoł. Nětk dżakuju ßo Bohu Wasche dła. Wy scże bohabojasna woßada. Wy macże tu cžistu wucžbu kaž my, jenož Wasche sarjadowanje my nimamy.“ Löscherowe wustupjenje w Herrnhucże běsche najlěpschi sacžischcž cžiniło. Kralowske wopißmo 1737 wupraji, so móże bratrowska woßada w Sakskej wostacž, je-li so pschi Augsburgskim wěrywusnacžu sawostanje, hrabja pak dyrbjesche po wukasni wyschnoscże s wonkach kraja wostacž, dokelž móhł měr kraja wrócžicž. 1748 komißija połne pschipósnacże Herrnhutskich wupraji. Tsinacże lět Zinzendorf ßam hischcże ßwoju woßadu nawjedowasche, hacž wón 9. meje 1760 ßwoju hłowu k měrej połoži. „Ja ßym hotowy“, to běsche jeho poßledne pósnacże.

Zinzendorf běsche, runjež mějesche tež wón ßwoje woßebitoscże, wulki w Božim kraleſtwje. Schtož tuteho cžucžiweho wodżesche a wobknjeżesche, běsche połne podacże do Knjesa. Luboscž k Khryſtußej, jehnjecžu Božemu, kiž ßwěta hrěchi njeße, běsche załožk a wabjenje jeho žiwjenja. S horzej luboscžu ßwj. Jana lubowasche wón teho, kotryž běsche na kschižu ßwoju krej sa naß pschelał a kotryž ßo ßam pucž wěrnoscże a žiwjenja mjenowasche.

S tutcje luboscże k Knjesej rosjaßni ßo jeho zyke žiwjenje a skutkowanje.

Wón běsche woßebity duch nascheje evangelskeje zyrkwje, twjerdże założeny w pißmje, ßamostatny w ßwojich myßlach, horliwy pschipowjedař evangelija, modleř, kajkichž je mało, japoschtow Knjesowy, kotremuž běsche dżiwna móz na wutrobach data.

W tymle podacžu na Knjesa je wón tež ßwoje kraßne khěrlusche pěßnił, kotrež horjazu luboscž k sbóżnikej dychaja. Njech jenož jena schtucžka k naschim wutrobam rěcži a my sacžuwamy s njeje jeho horjazu luboscž k Jesußej:

„Duscha s duschu sjednocžena
Měr w Bosy pytaju,
A jich luboscž wucžiscžena
Ma ßo k temu jehnjecžu,
Kiž tam psched tym stołom kraßne
Steji w ßwojej drohej krwi,
W ßwojej njewinoscži jaßne
Sso tym ßwojim pschekraßni.“

Jeho luboscž k sbóżnikej cžini jeho pschecżela khudych, ßłabych, hubjenych, spytowanych a wopuschcženych. Kóždemu Zinzendorf ßwoju pomhazu ruku poskicži. Schtož my dżenßnischi dżeń snutskowne mißionstwo mjenujemy, je wón hižo dokonjał.

Kaž běchu wucžownizy, Knjesowi japoschtolja, mißionarojo, tak je ßo tež wón se sahorjenej wutrobu mißionskemu skutkej mjes póhanami pschiwobrocžił. Pscheš njeho je mißionski skutk mózne wabjenje dostał. Haj, wón je ßo sa to prózował, so bu Knjesowa pschikasnja: „Dżicże po wschěm ßwěcże!“ skutk a žiwjenje. Wón je załožeŕ Herrnhutskeho bratrowskeho mißionstwa, kotrež ma dżenßa 137 stazijow, 250 mißionarow, 1900 pomoznikow s póhanow a 92,000 kschcženych kscheścžijanow. Wón je ßam do póhanskich krajow pucžował, so by tym, kotsiž w cžěmnoscži a scžinu ßmjercże ßedżachu, sboże w Khryſtußu pschinjeßł.

Duž njech je w žohnowanju wopomnjecże tuteho ßwěrneho ßwědka Khryſtußoweho, kiž je žiwy hacž runje je wumrjeł, žohnowany w ßwojej bratrowskej woßadże, kotruž je hrodżischczo Jesußoweje luboscże, hětu Božu pola cžłowjekow, scžinił, žohnowany w zykym evangelskim kscheścžijanstwje, kotrež ženje sabycž njeßmě, sa cžož ma ßo Zinzendorfej dżakowacž, tutemu wucžownikej knjesowemu, wo kotrymž ßłowo placži: „Schtóž wěri do mnje, jako pißmo praji, s teho žiwota rěki žiweje wody poběhnu.“ Na jeho pomnik je ßo rjane ßłowo napißało, kotrež jemu s połnym prawom placži: „Wón je postajeny, so by płód pschinjeßł a płód, kiž wostanje.“

Wschelake s bliska a s daloka.

— Nasch ßerbski lud je saßo pschi rowje ßwěrneho wótcžinza stacž dyrbjał. Pjatk tydżenja je nam cžische a směrom knjes kantor emer. Bartko, mějecžel saßłużbneho kschiża, wußnył. Wón běsche jedyn s tych wulkich mužow, kotsiž ßu nasch lud k nowemu žiwjenju wubudżili a ßwojemu ßlubjenju, kotrež běchu ßebi jako młodži hólzy dali, hacž do poßlednjeho wodychnjenja ßwěrni wostali. Wón běsche dobry ßerbski wucžeŕ, kotryž w ßwojej schuli krucże na to dżerżesche, so by ßo ßerbskim dżěcžom nabožina ßerbski wucžiła. Wón je nam spißał ßwoju cžitanku, kotraž ßo we wulkim dżělu naschich schulow trjeba. Wón je nam pschełożił bibliske stawisny, kotrež ßu ßo wot Macžizy Sserbskeje wudałe. Poßledni wudawk tutych němsko-ßerbskich bibliskich stawisnow je ßo hischcże krótko do jeho ßmjercże docžischczał. Kaž běsche to njebocžiczkeho žadanje, je wón hischcże dohotowanje tychle knihow docžakał. Hischcże wjele druhich rjanych knihow a spißow je jeho sprózniwa ruka spißała; pschetož tu wulku thwalbu dyrbimy jemu do rowa prajicž: Bartko njeběsche jenož Sserb, kiž sa ßwoje Sserbowstwo rěcżesche, ale kotryž tež s njewustawazej pilnoscżu sa ßwój ßerbski lud a narod dżěłasche. Tež redakzija nascheho „Pomhaj Bóh“ ma ßo jemu dżakowacž; wón je nam tež rjane nastawki a spěwy do nascheho łopjena spißał, kotrež je nasch lud rad cžital. Wón lud snajesche a ßo sa njón prózowasche. Hdyž běsche jako zyrkwinski wucžeŕ w Noßacžizach wußłużił, pscheßydli ßo do Budyschina a tam je ßwoje poßlednje skutkowanje tudy cžischcże do ßłużby ßwojeho luda stajił. Jako sarjadnik Macžicžneho domu je nam s wulkej ßwěrnoscżu hacž do poßlednich lět ßłużił. Hdżež móżesche ruku k dżěłu posficžicž, běsche wón hotowy. Kaž sa duchowne žiwjenje, staraſche ßo wón tež sa hospodarske žiwjenje nascheho luda. To je jako dołholětny pokładnik Małko-Wjelkowskeje nalutowarnje a wupožczernje wopokasał. Hdyž jeho mozy wotebjerachu, běsche jemu žel, so njemóżesche, kaž by to rad cžinił, ßo dale prózowacž, so dyrbjesche ßwoje sastojnstwo složicž. Wón pak běsche pschezo pschi naß. Hdżež ßo ßerbska shromadżisna wotmě, tam Bartko njepobrachowasche. Ssamo hischcże na poßledniu hłownu shromadżisnu Macžizy Sserbskeje, hdyž tež s wulkej wobcżežnoscżu pschi ßwojich hinjazych mozach, wón pschińdże, dokelž jeho jeho wutroba tam cžehnjesche, hdżež ßo Sserbja skhadżowachu. Wón nam ßam praji: „So mnu k kónzej dże“, a tuta shromadżisna běsche poßlednija, hdżež jeho mjes ßobu wohladachmy. Wón wot ßwojeho dżěła wotpocžuje. Nasch lud naschemu ßwěrnemu wótcžinzej Bartkej dżakowne wopomnjecże do wscheho pschichoda wobkhowa. Wón je ßwěru dżěłał a jeho dżěło njeje podarmo było w tym Knjesu.

— Srudna powjescž dże psches zyły sakski kraj, so je nasch lubowany kral Albert w Sibyllenorcże na ßwoje stare cžerpjenje skhorił. Bojoscž je wo lubowaneho krala wulka, dokelž je wón hižo we wyßokich lětach. Bóh chzył hnadnje dacž, so by saßo stanył se ßwojeho khoreho łoża a nam hischcże dołhe lěta sdżerżany wostał.

— Afrikanska wójna k srudnemu kónzej khwata. Burjo psched Jendżelskej mozu zosaja. Żana wulkomóż ßo nad nimi njeßmili, so by Jendżelczanam krute ßłowo prajiła wo njeprawdoscži, kotruž ßu pschecżiwo tutemu ludej shrěschili. Burjo wschak njejßu to wużiwali, schtož bychu ßebi wudobyli se ßwojim prěnim smużitym wustupowanjom, ale ßu nawalnym jendżelskim wójskam směrom do kraja pschicžahnycž dali a jim ßwoje rjane stejnischcża na bitwischczu pschewostajili. To je wulzy wobżarowacž. Ale srudne powucżaze dopokasmo to saßo je, so na ßwěcże móż psches prawo dże a dżiwacž ßo njetrjebamy, so lud sa ßwoje dobre prawo wustupujo mjes druhimi ludami ani jeneho njenamaka, kiž by sa njón rěcżał a druhe ludy tež k temu namołwjał, slej njeprawdoscži Jendżelczanow mjesu stajicž. Ně, burska komißija, kotraž knjeżerstwa proßby, sa jich prawo sastupicž, ßo wschudżom se symnej wutrobu wotpokasa a ßebicżni móża pschecżiwo wschemu ludowemu prawu cžinicž, schtož ßo jim sechze. So jim psches tule wójnu hordoscž na najwyschsche narosce, ßo dżiwacž njetrjebamy. Płody tejele hordoscże ßo bórzy pokaża.

Hudanczka.

Kotry ßón bě Nebukadnezar sabył, a kotry niz?

[Sadyž tón prěni: two nutřim ßwětowcžu; nječłowjek tón druhi: two nutřim cžłowjeku. Danjela 2. a 4.]

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Buyschinku. Cžischcž a naklad Ssmolerjez knihicžischczérnje w Budyschinje.

Bomhaj Bóh!

Čzißło 22.
3. junija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Sswjatki.

Japoschtolske skutki 2, 12. 13.

„Woni pak wschitzy buchu satorhnjeni a njewjedźachu, na czim ßu, a dźachu jedyn k druhemu: Schto sechze s teho bycz? Druzy pak ßo jim ßmějachu a dźachu: Woni ßu ßo w ßłódkim winje wopili.“

Satorhnjeni wot pohladanja na wuczomnikow s płomjenjojtymi jazykami na hłowach, se sbóżnym Bożim měrom na wobliczu, s khwalbnym khěrluschom na hubomaj: Jesuß je Meßiaß, sapschimnjeni wot dźiwneho pscheßwědczenja, so jow je něschto nowe do człowjestwa sastupiło, wołaja czi jeni: Schto sechze s teho bycz? Njebě to każ spoczatk noweho stworjenja, hdyż s noweho rěkasche: „Budź ßwětło a bě ßwětło“? Sswětło we wutrobach wuczomnikow, ßwětło w hětach nowosakońskeho Israela, mjes tym, so koło wokoło ßwět w ßmjertnym khłódku leżesche? „Schto sechze s teho bycz?“ Wotmolwjenje je krótko prajicz: Naleczo sechze s teho bycz! Pschetoż hdźež Boži Duch człowsku wutrobu napjelni, tam ßněh taje, tam ßo lód łama, tam wudyrja w lubosnym klinczenju nalětne hłoßy, njemóżeja jo dlěje samjelczecz, radoscz je pschewulka:

Khryst je stanył
A se wschej martry czahnył,
S teho ßo mamy sradowacz,
A Khrystuß chze naß troschtowacz.
Halleluja.

„Schto sechze s teho bycz?“ Sswjatki sechze bycz w tebi, hdy jenoż Bożemu Duchej w jeho ßłowje a sakramencze na ßebi skutkowacz dawasch. Pschetoż kschescżijan móże wjedżecz, hacż je ßwjateho Ducha dóstał. Schtóż mjes wami je Duchowy hłóß w jeho ßłowje ßłyschał, schtóż je jeho poßwěczenje na czmowe dno dusche shonił, schtóż je Khrystußowy schtalt psches pschekraßnjenje Ducha w evangeliju wohladał a je k Khryßußej we wěrje s wutrobu prajił: Ty ßy mój a ja ßym twój — tón tez wě jaßnje a wěscze: Czěło a krej njejstej mi to sjewiłej, ale ßwjaty Duch, tón s naschim katechismußom pósnawa: „Ja wěrju, so ja ßam se ßwojeho rosoma abo mozy njemóżu do Jesom Khryssta mojeho Knjesa wěricz ani k njemu pschińcz, ale ßwjaty Duch je mje psches evangelion powołał, se ßwojimi darami rosßwěcził, w prawej wěrje wußwjecził a sdżerżał“ — ßwjaty Duch je to na mni czinił. Hdy by tak było, jako błudnizy praja, so ßwjaty Duch tu wjazy njeje, dha njeby żadyn jeniczki kschescżijan na semi był, pschetoż pschi tym wostanje: Nichtó njemóże Jesußej Knjes rěkacz, khiba psches ßwjateho Ducha. Ně, każ wjele je kschescżijanow, tak wjele je ßwědkow, so je ßwjaty Duch tu a so je jich duchej to ßwědczenje dał, so ßu ßwjatki w jich wutrobje a so ßu Boži skutk sa ßwoju wutrobu shonili.

Ale niz wschitzy skutk Boži s ponižnej, nutrnej wutrobu pschijimaju, każ nasch text praji: „Druzy pak ßo jim ßmějachu a dźachu: Woni ßu ßo w ßłódkim winje wopili.“ To je to rosrißanje duchow, kotrez ßo wot tamneje

ßwjatoczniczki ßem pschezo a pschezo stawa. Jeni ßo dźiwaja, drusy ßo ßměja, jeni ßo prascheja, drusy hanja; w Jerusalemje jeni praja: „Schto sechze s teho bycź?“ drusy: „Woni ßu ßo w ßłódkim winje wopili“; w Athenje jeni: „Schto chze njebolak prajicź?“ drusy: „My chzemy tebje wo tym na druhi czaß ßłyschecź“. Njech ßo ßměja, njech jich hidźa — wschako je wěrno, hdyž praja: „Woni ßu ßo w ßłódkim winje wopili“; Bóh je jim wjeßełe wino ßwojeje hnady do wutroby lał psches ßwojeho Ducha, jeschczawe nětk pusoli psches khelichowu kromu jich wutroby s rěczenjom jasykow a khwalbuspěwanjom.

Na kotry bok chzemy ßo my stajicź? k prawizy abo k lěwizy? k wuczomnikam abo k wußměwzam? Schtóż ma wuschi k ßłyschenju, njech ßłyschi, a schtóż ma wutrobu k wopschimnjenju, njech wopschimnje, schtož Duch woßadźe praji. O, daj naléczu nastacź pola tebje, daj ßo ßwjatki czinicź w twojej wutrobje, pój, chzemy harfu wsacź a s wutroby spěwacź: Tón Knjes je kraßny skutk czinił, tón Knjes je wulke nad nami czinił, teho ßo sradujemy. Halleluja! Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piśmje

abo

kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitać „Pomhaj Bóh=a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Pokraczowanje.)

A nětko, něhdźe w 9 hodź. dopoldnja, nastajimy ßo na pucź. Kraßne je septemberske ranje! Seßydachmy ßo schesczo abo tež dźeßaczo do khmanych wosow, kotrež maja naß najprjedy hacź do Delijana dowjescź. Wosy maja krywy, ßu pak po bokomaj, prědku a sady woczinjene, so móżemy ßo po krajinje derje roshladowacź. Schtyri konje, do wosa sapschehnjene, dowjesu naß khětsy dale. Daloko prědku wohladasch jěsdneho Kosaku. Schtyrjo drusy jěchaja pódla nascheho wosa, a jedyn je poßledni mjes nami. Tuczi maja naß wobarnowacź, so njebychmy ßo trasch s rubjeznikami sesnali, kotsiž ßu w Delijanskich stronach s knjesom. Kosakojo pschewodźa naß s jeneje kosakskeje stazije hacź na druhu, hdźež ßo s druhimi jěsdnymi měnja. Swjeßeleni, so ßu „pjenjes na czaj“ dostali, sestupaja ßo do rjada, so bychu nam poßlednje Božemje prajili. Dokelž tež nasche konje wospjet sa dźeń wumėnimy, dha pschińdźemy khětsy dale, dokelž je tež droha jara khmana.

Akstafa a wschědne, na haßu wotewrjene klamy (kawki) ßu hižo daloko sady naß. Dróha posběhuje ßo ßnadnje ale stajnje, a daloko a schěroko móżesch ßo roshladowacź. Sa hodźinu wuhladamy Kasak; tu ßu runje skótne wiki. Wulke czrjódy czornych bykow, kosow a wowzow s tucznymi kopuschemi ßu tu na městnosczi pschede wßu na pschedań; druhe czrjódy bliża ßo hischcźe po dróhach. Tak je na drósy wjele żiwjenja a naschi Kosakojo maja prózy dosczź, so bychu drohu se ßłowami — druhdy trasch niz s najpschecźelniwischimi — haj se ßamym kschudom po jenej stronje wuprósdnili. Czasto setkamy wyßoko pokładźene wosy, potom saßo druhe, w kotrychž ßu ßo zyke ßwójby na pucź podake; haj, bórsy spósnajesch, so ßy na drósy, kotraž kraje se żiwym wobkhadom wjasa a so njeje tu hischcźe żelesniza pódla nascheje dróhi natwarjena. Podobnje je tež něhdy na naschich dróhach było, jako parowós (lokomotiva) hischcźe ludźi a twory njewożesche, hdyž běsche wósnik abo pohoncź hischcźe prěni a poßledni pohoncź na drósy.

Bliżimy ßo nětko módrym horam. Hacź dotal móżachmy ßo kokowokoło roshladowacź, tola nětko sapoczmu nam hory roshlad sahacźowacź, a hdyž ßo skónczmje ßydnjemy, so bychmy poßnědali, radujemy ßo nad naschim městaczku, wobdatym s horami, s lěßom pokrytymi. Póstna stazija wita naß se ßwojej hospodliwej tšěchu.

Psches hory posběhnu ßo hischcźe někotre jenotliwe cźěmne mróczele; te ßu ßo saposdźiłe po nóznym wichoru. My krocźimy dale a pschińdźemy hischcźe ras do jich kraleństwa; deschcźik měni ßo stajnje se ßłóncźkom; wuhladamy kraßnu, ně, zyku sep kraßnych tuczałkow, kotrež ßo jako hobrski barbojty móst prěki psches lěßny dół wupscheśtrju. Njech je sa naß tutón kraßny wobras Božeje stwórby dobre snamjo, kotrež naß do Armenskeje wita s wulkotnymi cźeßnymi wrotami.

Dźenßa chzemy hischcźe daloko. Wjeczor ßo w tutych stronach tež w létnich cźaßach sahe nakhili; duż tam sawěscźe hakle pschińdźemy, hdyž hižo tołsta cźma semju kryje. Dróha wjedźe wyßoko horka na hórskim brjosy; hłuboko delka kryje hižo tołsta cźma dół. Tola wóhnje wulkeho kosakskeho „lagera“ pódla wßy Delijan powjedźa nam, hdźe budźemy dźenßa wotpoczowacź. Sawěscźe, wabjaze ßo cźi njesesdawa, so dyrbisch dźenßa pod hołym njebjom spacź; měrjeć cźopłoty (thermometer) pokasa cźi jenož někotre skhodźeńki cźopłoty. Teho dla khwalimy ßebi korczmu, jaßnje poßwěcźenu, kotraž naß hospodliwje wita, jeli měli tež wschitzy hromadźe na semi spacź. Dokelž pak skónczmje wschitzy ßwoje łożo dostanjemy, sda ßo nam, so ßmy tu derje skhowani. Pilna korczmarka je nam wjeczeŕ każ sa semjanow pschihotowała, a cźim posdźischo hižo je, cźim lěpje nam seßłodźi. Hdyž dostanjesch w stronach, kotrež móhł nimale sa kónz ßwěta měcź, poliwku s „pirożkami“ (to ßu kulki, s cźěsta napjeczene a s mjaßom a bóbljejemi napjelnjene), ryby, pjerisnu, pjeczeń a někajku lisanku kónz wjeczerje a potom hischcźe kraßny cźaj abo tež khofej, dha tola sawěscźe skorżicź njemóżesch. To drje tež nichtó njeczini; kóżdy saléše nětko spokojnje na ßwoje lěhwo, khiba cźi niz, kotsiž ßo sa fotografowanje sajimuja. Jim je stajnje witane, hdyž pschińdźe cźaß, so je cźma każ w měsche. Potom ponowja woni schkleńczki, sa fotografowanje naprawjene, w ßwojich apparatach. Skónczmje je tež poßlednja ßwěczka w naschej sparnizy wuhaßnjena; zunje ßony dowjedu naß do dalokeje domisny, na schwizske hory, do němskeho khěżorstwa, do lubeje Lużizy, do ßłónczmeje Italskeje abo do rjaneho franzowskeho hłowneho města, na Themsyne brjohi abo ßamo psches morjo, hdźeżkuli ma runje kóżdy ßwoju domisnu, a hdźež lubi na dalokeho pucźowarja spominaju.

Hdźež mnosy na jenej ßłomje hromadu leża, tam tež cźi, kotsiž lubuja hacź do běłeho dnja spacź, sahe sestawaja. Najwjazy wot naß běchu ßo hižo na wyßoko natwarjenej khłódnizy nascheje korczmy seschli, doniż ßłónczko ßněhojte wjerschki horow njeposłocźa. Wjeß Delijan leżesche delka w dole psched nami, wobrubjena wot lěßnych hór, nad kotrymiž ßo nahłe skały posběhowachu. Na najwyschschich nahich skałach běsche ßo nowy ßněh w nozy naschoł. Běchmy runje s prawym cźaßom sestawali, so móżachmy ßebi wobhladacź, kak wjerschki hór s młodymi pruhami sesknadźaneho ßłónczka saßapachu, a kak ßo potom ßwětło dale a dale dele wuliwasche po hórskich hobrach, a kak skónczmje Boże ßłónczko sesknadża a ßyry dół s cźopłym ßwětłom napjelni. To běsche radostny napohlad. Nascha pschecźelniwa korczmarka staraśche ßo wo to, so móhł ßo tež nasch cźělny cźłowjek wokschewicź. W khłódnizy s rjanym wuhladom běsche „ßamowar“ postajiła a koło wokoło talerki s twaroschkom, s khlěbom, butru a druhim.

S nowymi spěschnymi konjemi, s nowym wojeŕskim pschewodom a s nowej radoscźu pucźowachmy dale do kraßneho ranja, po husto ßo wijazym pucźu woßrjedź selenych liscźojtych lěßow horje na armensku runinu. Hdźež ßo dróha s wulkim kołom wijesche, pschikrótschichmy koło pěschi. Cźasto doscź nakhadźesch wschudźom tam, hdźež ßo dróha winje, dweju wojakow skradźu na straży stejo, so byschtaj s nabitej tšélbu dróhu kryli na stronu horje a na stronu dele. Naschi Kosakojo njedachu nam po schcźeżkach tam, hdźež ßo dróha winy, ßamym hicź; tak njemóżachmy cźucźe porasyczź, so njeby ßamolutkemu, měrnemu dróhowarjej radźicź było, tu ßo na dróhu nastajicź.

Dale a dale horje běchu nasche wosy po dolinym brjosy dojěli. Lěß sapocza rědschi a rědschi bycź, sasta s nimale wěstej mjesu zyle, a skónczmje njesahacźi niczo wjazy naschimaj woczomaj. Hladachmy k poldnju psches schěroku, nahu, wyßoko leżazu runinu, kotraž ßo njepschewidźomnje psched nami roslěhasche. Sa nami leżachu hłuboko sarěsnjene doły s kraßnym lěßom; po jenym s tutych dołow běchmy horje pschischli na tutu wyßokosczź. Psched nami leżesche wyßoko leżaza runina, na kotrejž ani schtoma njewohladasch. A tola njeje runina runa każ blido, ale poruna morju, se żołmami pokrytemu. Na tutej runinje wohladasch wschelake jenotliwe hórki a hory, s wótrymi wjerschkami nastajene. A woßrjedźa błyskotasche ßo wulka woda. To běsche jězor Goczka, kotryž ßłónczne pruhi każ wulkotny schpihel k nam sczelesche. My stejachmy tu bjes dwěla na mjesy dweju krajinow, jara wschelakoreju, hdźež ma ßo cźłowjek w kóżdej do zyła hinak sežiwicź.

Najbóle ßo dźiwasch, so tu zyle hinasche rostliny wohladasch,

Tam lěžy ſ rjanym drjewom, tu runina, ſ trawu poroſczena, huſto doſcź wuhorjena wot ßmalazeho a palazeho ßlónza. Teho dla tu też nihdźe njewohladaſch, ſo bychu wobydlerjo drjewo nałožowali, hdyž ßebi tu dom twarja. Měſto drjewa ſaſtupja kamjenje, kotreż tu wſchudźom lawa ſkiczi, kotraž ſemju daloko a ſchěroko kryje. Tak ßo ſ cźežka na wßy dohladaſch: kamjeńtne domczki ßu niſke a rospróſchene natwarjene. Spodźiwna ßo czi kóžda wjeß ſeſdawa, pohladaſch=li na tamne nabrun „ſtogi“, abo kehele abo wěžiczki, kotreż tſěſchki na domach kryja, abo kotreż ßu też wokoło wßy naſtajene. To ßu pokłady ſa tepjenje w ſymje abo też ſa wſchědne warjenje a pjecźenje. To je wußuſcheny hnój, kotryž je do kuſkow — porunych naſchim brikettam — ſtłóczeny, na ßlónczku wußuſcheny a potom tak ſeſtajany. So by tole palenje też derje wuſknyło, ßu tele kehele ſnutſka próſdne. Spodźiwny wobras tworja też wulke khopjena ßyna na nikich tſěſchkach.

Naſch pucź dowjedźe naß pſches Ssemjenowku na brjohi wulkeho jěſora Goczka. 95 km (něhdźe 19 hodź.) daloko kryje wón puſtu runinu. Kupa ßrjedźa ſ klóſchtrom na njej a „nóß“ (połkupa) na jenym brjoſy pſcheměnitej jenoż ßnadnje wſchědnu jednoroſcź.

Mjes tym je ßo Boże ßłónczko na njebjeſkim wobłuku wyßoko poſběhnyło. W czopłym połodniſchim ßłónzu jědźe naſch rjad woſow po jěſorowym brjoſy.

(Pokraczowanje.)

Pſchemyſzl a Libuſcha

abo

żeleſne blido.

W ſaſtarſku běſche w Czechach khwalobny kral, kiž Krok rěkaſche. Tón běſche ſ mudroſczu pſches wjele kralow. A ſchtož bě hiſchcźe wjazy hacž mudroſcź: wón paßeſche ßwój lud jako najßwěrniſchi wowczeŕ ſtadło. Schtó móhł ßo dźiwacź, ſo mjeno tajkeho knježerja ſ khwalbu po kraju dźěſche?

So běſche jeho luby lud pod nim wjeßeły, bě jeho najwjetſche ßboże a ſtajna radoſcź. Jenoż jena wěz jemu druhdy wutrobu ſczeži, mjenujzy to, ſo ßo jemu žadyn ßyn narodźił njebě, kotryž by po jeho ßmjerczi tak kaž wón knježił; a bě ßo nadźije wſdał, ſo móhła jemu baba ßynka pſchinjeſcź, dokelž bě ſchědźiwy ſtarz. Sa to pak mějeſche tſi rjane nadobne dźowki. Te běchu pſche wſchě druhe knježniczki: kraßniſche a mudriſche. Duž je nan ludej ſa hódaŕki a wěſchczeŕki poſtaji.

Hlaj, tehdy knježeſche w Czechach hiſchcźe póhanſtwo a duchowna czma. Žana zyrkej a kſcheſczijanſka ßwjatniza tam njebě. Sa to ſtejeſche tu a tam pſchibójſki templ a pſchi nim praſchiza. Tam khodźachu ludźo, ßebi dacź ßony wukożecź, a ßo też praſchecź, kajkeho pſchichoda ſměja. A ſa tajkele praſchenja dyrbjachu w templach a praſchizach hudaŕki też jako wěſchczeŕki bycź. Tak jaßna ſ hłowu a miła ſ wutrobu žana ſ Krokowych dźowkow njebě, jako ta najmłódſcha, ſ mjenom Libuſcha abo Lubuſcha.

A hdyž bě ßmjercź ſtaremu kralej ſzeptaŕ ſ prawizy wſała, płakachu měſta a wßy, a ſrudne praſchenja po kraju dźěchu: Schtó budźe nam nětko runje tak miłoſcziwy knjes kaž njebohi Krok?

A praſchizy wotmolwichu: Nichtó na ßwěcźe teho tak hódny a khmany njeje, kaž wěſchczeŕka Libuſcha.

Duž prajachu po zyłych Czechach, ſe ßrjedźiſny kraja hacž na ßame kromy: Ssadźmy Libuſchu na kralowy ſtoł!

A ßylna ludowa wola ßo ſta.

A Libuſcha knježeſche po waſchnju ßwojeho nana: mytujo duſchnych a khoſtajo ſłych, ſpuſchczujo dawki a ſchkitajo měr. Duž kžěježeſche ſboże we wſchěch ſtronach, hacž ßamo w poßlednich wjeßkach.

Wjeßeli ratarjo dźěłachu pola, herzujo hladachu paſtyrjo ſtadła a ſradowni pczołarjo hajachu pczoły; a hdyž bě ßwjatok, dźěchu hußle a piſchczele.

S teho ßo roſumi, ſo je to ſ połnej prawdu, hdyž hiſchcźe dźenßa tu a tam praja:

„Libuſchin lětka
mjedowe czaßy.“

* * *

Ale, haj ale.

Nadutym ſemjanam to prawje njebě, ſo knježna wyſchſche nich ſteji. Někotryžkuli wulki bě nadźiju hajił: Hdyž wólba budźe, koho ßej hewak ſa krala woſmu hacž mje? Ta nadźija bě mnohim panam do łuže panyła. A ſjebana nadźija wulahny hněw.

S woprědka drje woni ßwoje ſłoby potajichu; bórſy pak tón abo wony rohi naſtajecź pocźa, a woßebje potom, hdyž khoſtany ſhoni, ſo knježeŕka wulkim wobara, niſki lud ſa ſtepcźe bracź. Duž poczachu pſchecźiwo Libuſchi mucźicź a paczicź. Hlaj, hižo jedyn jeniczki kóń, hdyž ſwóſhriwi, konjemz njeſchwarny ſczini.

Bórſy ſjěſdźowachu ßo mjelczo kralowej a ſkładowachu radu, kak bychu ju wotſchaßli.

Jeni radźachu, ju ſ mozu a ſ gwałtom ſe ſtoła ſtorczicź; druſy pak ßo bojachu, ſo by to ludźi dla, kotſiž ju na duſchi noſchachu, ſtraſchna wěz była, a ſo móhło jim ßamym wo hród a koſcźe hicź.

Hdyž běchu ſkónczńje pſches jene pſchiſchli, podachu ßo k Libuſchi na hród.

To hudaŕka potajnych myßli dawno ſnajeſche, kak ßebi czi knježa na nju pyſki a paſory wótſja a na czo jim dźe.

Tola wona jich rjenje powita. A hdyž pſched njej ſtejachu, ßo wopraſcha: Schto dobreho njeßecźe?

Duž najhórſchi worakawz pocźa: Wſchě ludy ßo ßměja, ſo muža jako krala nimamy, ale ſo žónſka nad nami knježi. Duž ßebi muža ſa krala žadamy. Dlěje wußměch a wudmo zyłeho ßwěta bycź, ßo nam nochze.

A wona wotmolwi: „Schtó je mjes wami błudneho ducha, kiž njewě, ſo ßebi krónu žadała abo nikoho wo nju proßyła njejßym? Njeje mi ju wſchón lud na hłowu ſtajił? A ſchtó wě mi poroka, hdyž měrju a ßudźu, kaž chze ſakoń měcź? Ale wěm wſchak, něktoſi ßo kajeja, ſo hołbiza knježi, kotruž ßu ßebi hołbje ſa ßwoju matuſchku wſałe. Ja hołbiczka paſorow nimam, do ſpjecziwych kraholzow rubacź. Waſche dla pak je wulki ßokow trjeba, kiž je wam jatſobjam ſ knjeſom. Dźenß hiſchcźe chzyła ßo króny a ſzeptarja wſdacź, jeli ſo bych wjedźała, ſo muž pſchińdźe, kiž prawdu haji, jako mój njebohi nan. Schtó je mjes wami, kiž tajkeho wě? A prjedy hacž tajki njepſchińdźe, chzu ßudźicź a woſtanu na trónje ßedźo!“ —

„Duž macźe!“ — ſarěſny jedyn ſe ſpjeczjwych panow — „Njejßym wam wěſchcził, ſo horda jałojza ſ tucznеje łuki dele njecha?“

„Tak“, praji wona, měnicźe, ſo ßym tu na tucznej paſtwje? Je traſch to ſboże a radoſcź, dźeń a nóz ludźom w ßłużbje bycź a baram a wjelkam wowzki torhacź a žracź wobaracź? Pſchi ßamych bohach, rada chzyła ßo tajkeje roboty wſdacź. Ale mi je wbohich poddanow żel. Mój hudaŕſki duch je mi ſjewił, ſchto žanemu mjes wami ſa nadrom tczi, kak rady by kóždy ßam kral był. Pak ſcherſcheńcźe ßo a ſchcźerkajcźe ſ mjeczom kaž jara chzecźe, tola wſchěm do woczow praju: žadyn mjes wami ßo hódny a khmany njeſda, ſo by kral był. A duch je mi wěſchcził, ſo dołho tracź njebudźe, ſo ſmějemy krala, kiž budźe miły, ale kraholzam pak kruty. Duž mějcźe ßo w ſtronu a dźicźe ßo ſa nim w praſchizy praſchecź. Njech wam jeho bohowje ſjewja. My ßami mudri doſcź njeßmy. A hdyž tón pſchede mnu ſtupi, dam jemu hnydom ſzeptar a krónu a wopuſchczu trón.“

(Skónczenje pſchichodnje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sswjatki mamy kollektu ſa naſch zyrkwiny fond w ſakſkej krajnej zyrkwi. Konſiſtorſtwo namołwja k bohatemu darjenju ſa tu ważnu kollektu ſe ſczěhowazymi ßłowami: „Na woběmaj ßwjatymaj dnjomaj ßwjatkow hromadźuje ßo ſaßa kollekta ſa naſch „powſchitkowny zyrkwiny fond“. Tole wuſtajenje ma tón ſamyßł wotmyßlenjam evangelſko=lutherſkeje zyrkwje kraja tehdom ßłużicź, hdyž nuſne ßrědki ſe ſtatnych, zyrkwinſkich a druhich pokładnizow njedoßahaja. Duž ßo ßrědki powſchitkowneho zyrkwineho fonda, woßebje pſchi dźělenju woßadow a ſałoženju nowych woßadow, pſchi ſałoženju nowych zyrkwinſkich ſaſtojnſtwow a twarje nowych zyrkwjow trjebaja, hdyž je pomoz nuſna. Schtóž je roswiwanje zyrkwinſkich wobſtejnoſczow kraja něka wobkedźbował, wě, kak wulke ßu potrjebnoſcźe. Ssrědki njedoßahaju; czim nuſniſchi je zyrkwiny fond k poßylnjenju. Duž — Bóh daj — ſo by ßwjatkowna woßada bohate dary nam wobradźiła, ſa nuſne potrjebnoſcźe naſchich woßadow.

— Kaž běſche prjedy wotmyßlene, ßo nětko tola njehodźi hacž do 1. njedźele po ßwjatej Trojizy wuporjedźenu kſchiſchnu

zyrkej poßwjeczicz. Poßwjeczenje je ßo wotstorczilo. Duz budze nusne, pschichodne ßerbske kemschenje hischcze w nakhwilnej kschizhnej zyrkwi wotmeczz. Prědowacz budze knjes farar ryczer Kubiza s Bukez. Spowjednu wuczbu pak směje wodzer naschich ßerbskich kemschenjow, knjes farar ryczer Jakub s Njeßwaczidła. My lubych Sserbow napominamy, so bychu ßwojich pschiwusnych w prawym czaßu na nasche ßerbske kemschenje dopomnili.

— Tseczi dzeń ßwjatkow směje ßo bibliski ßwjedzeń w Michalskej zyrkwi w Budyschinje. Sserbska ßwjedzeńska Boza ßłużba sapoczinje ßo dopołdnja w 1/2 10 hodz. a prědowacz budze knjes farar lic. Renez s Ketliz a němske kemschenje sapoczinje ßo dopołdnja w 11 hodz., na kotrymz budze knjes kaplan dr. Kölcz s Draždzan prědowacz. My wobzarujemy, so ßwjedzeń popołdnju njeje, so bychmy tam móhli pschitomni bycz, kotsiz mamy dopołdnja ßwoje kemschenje hischcze w domach.

— Nascha ßerbska prědarska konferenza směje ßwoje poßedzenje ßrjedu po ßwjatkach 1/2 10 hodz. we „winowej kiczi".

— Sserbske lutherske knihowne towarstwo ßo tón ßamy dzeń 1/2 12 hodz. tam sendze k ßwojej hłownej shromadzisnje.

— Popołdnju směje ßo hłowna shromadzisna towarstwa k pomozy skudowazeje młodoscze.

— Wójna w Afrizy ßo k kónzej bliži. Wbosy burjo budza ßo dyrbjecz poddacz. Jendzelska pschemóz je pschewulka. To je srudna wěrnosez.

Swjatki.

Dzenß nowy khěrlusch spěwajcze!
Wschě hłoßy, rjenje saklinczcze,
Kiž polne ßwjatoh' ducha ßu,
Czesez, khwalbu Knjesej dawaju.

Khrystuß nam ducha póßłał je,
Kiž wokschewicz nam duschu chze,
A tróschtowacz naß psches ßłowo,
Naß sdzerżecz psched słym s noweho.

Duch ßwjaty poßylń wěru nam,
A s nadziju naß wokschewń ßam.
Nam wobtwjerdz, wokschewń wutroby,
Hdyż w ßłużbje wopuschczeni smy.

Duż dzak nětk Bohu dawajmy,
A khwalmy jeho s wutroby,
Jom' spěwacz s hłoßom jandzelskim,
So w domje ßłyscha njebjeskim.

E. Helaß.

Měr we wójnje.

Na krwawnych bitwischczach ll. 1864, 66 a 70 ßu hischcze pohrjebnischcza, w kotrychż hacz na ranja horjestacza czi, kotsiż ßu we wótrej, krwawnej bitwje pschecziwo ßebi wojowali, hromadze wotpoczuja: pschecželjo a njepschecželjo ßu tam w ßmjercži bratrowszy sjednoczeni. A na pomnikach ßwěczi ßo sa pschecželow każ sa njepschecželow, sa Němzow a Pruskich, sa Franzowsow abo Awstriskich abo Danskich tón ßamy tróscht we wschelakich rěczach abo jasykach „Jesuß Khrystuß, horjestawanje a żiwjenje!" Kajke khutne prědowanje sa wschitkich njepschecželskich bratrow, kiž ßu ßo w żiwjenju wadzili a měra njerodzachu, hdyż pschi tych drohich czełach steja! Kajke khutne napominanje sa żiwych: Měr bycz njemóże, doniż Jesußowa luboscz njedobudze. Ale niz jenoż na pohrjebnischczach, tež w lazaretach a na bitwischczach czini shromadna nusa, bliska ßmjertna nusa, měr mjes njepschecželskimi bratrami.

Julius Dißelhoff, ßwěrny pomoznik Fliedera, salożerja diakonißestwa, jeho posdzischi naßlědnik, pschińdze 1864 prěni krócz na bitwischczo a do krwawneho dzełła, rany wobalecz. Pod wschelakimi wobczeżnosczemi ßo po něczim lazarety w Gotorsje, w Neumarku, w Schleswigu a w Haderslebenje natwarichu a se sranjenymi napjelnichu. „Sale w khorownjach", pische Dißelhoff, „sdachu ßo mi jako ßwjate města. Pschede wschěm czinjesche saczischcz měra, pschecżela a njepschecżela, Awstriskeho, Pruskeho a Danskeho w lubosnej jednocze hromadze wohladacz. Hibanje parschonskeho njepschecželstwa żenje saczuk njeißym. „Hdże je wascha domisna?" wopraschach ßo w Gotorsje młodeho awstriskeho kadetu, ryczerja s Z., kiż ßmjercži blisko w hospitalu leżesche. „Moja domisna je w njebjeßach", běsche wěste a wjeßele wotmolwjenje.

Shromadna nusa shromadny poßledni wottyknjeny kónz sjednoczi po sdaczu zusych, njepschecželskich muži.

Nalětnja roßa.

Nětk je saßo semja rjana,
Wschudze pycha nalětnja.
W dołach saßo roscze trawa,
Wschitke hórki sakczěja.

Na łukach je polno ßwědkow,
Hola polna wónje je.
Schtomy polne ptaczkow, ßwědkow,
So tu naléczo saß' je.

W trawje ßo saß' roßa błyschczi,
Pada jaßna s powětra,
Wjele tyßaz parlow wěsczi
Jenoh' krala króna da.

Tutón kral, kiž w horkach bydli,
Jeho dom ßu njebjeßa,
Tón wscho s jaßnym wóczkom widzi,
Zyły ßwět wón pschehlada.

Pokhili ßo jemu hłowa
A tu semju postrowi,
Puschczi saßo parle s nowa
Na tu semju w czischinje.

Kak je tola semja rjana
We tej pyschi nalětnjej!
Tola moje wóczko hlada
Sa dom w pyschi rjenischej.

E. Helaß.

Něschto k rospominanju.

Modlenje je dychanje dusche.

* * *

Dzeń bjes modlitwy je dzeń bjes żohnowanja.

* * *

Ruku pschi płusy, wutrobu w njebjeßach.

* * *

Bóh njeßłyschi hłoßy, ale wutrobu, każ wón tež do wutroby hlada.

* * *

Lěpschi hodleŕ, kiž k njebjeßam leczi, hacz knot, kiž w semi łasy.

* * *

Pěskowe sornjeschka wuczinja horu, minuty lěto, khwataze myßle wěczne skutki. Njeměj niczo sa ßnadne!

* * *

Hdyż je nam dzěło wjele prózy a staroscze naczinilo, chzemy tež, so by něschto wuschne było. Njewuschne dzěło je stajnje mjersaze a to czim bóle, czim wjetsche je dzěło było. Kak bolostne dyrbi sa sbóżnika bycz, hdy by jeho dzěło nad nami podarmo było!

Hudanczka.

Prědku wótra dypawka,
Horka króna czerwjena;
Sady ßwěcza ßerpy ßo;
Schija spěwa juskajo.

Běsche kwaß bjes kwaßarjow,
Nawoženja bjes kholow;
Njewjesta bě bjes koschle;
Hdże to bě, mi shudajcze!

Kotry poddan kralej s worzlom po hłowje jěsdzi?

Kotra żona je dyrbjała Bohu a jandzelam tykanzy pjez?

Wo czo ßo pschi pukach bohaczi hólzy najbóle boja, a wo czo czi khudzi?

Samolwity redaktor: farar Gólcz w Buyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čzißło 23.
10. junija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Trinitatis.
Romskich 11, 33—34.

„O kajka hłubokosczo teho bohatstwa, woboje teje mudrosczo a wědomosczo Božeje! Kak k njedopytanju ßu jeho ßudźenja a k njewußlědźenju jeho pucźe! Pschetoż schtó je teho Knjesa myßl pósnał a schtó je jeho radźiczel był?“

„Kak k njedopytanju ßu Boże ßudźenja a k njewußlědźenju jeho pucźe!“ tak praji ßwj. Pawoł, hdyž wón je spodźiwanjom ßo modli psched bohatstwom Božeho pósnaczża w Khrystußu, hdyž je nuts pohladał do Božich puczow s człowjestwom a s jeho ludom Israelom, kak Bóh ßwój pucź je dokonjał pschi wschěm hrěschenju człowjestwa a pschi wschěm wotpadnjenju Israelskeho luda, hdyž wón pohladuje na Boże pucźe, kotrež ßo ßudźenja czinja a na Boże ßudźenja, kotrež ßo pucźe k sbóżnosczi czinja. W sbóżnym dźiwanju wón wě: To njeje człowska mudrosczż ale wěczna Boża mudrosczż teho, kiž je prajił: „Moje myßle njeßu wasche myßle a wasche pucźe njeßu moje pucźe; ale tak wjele wyschsche njebeßu, dyžli semja, tak ßu tež moje pucźe wyschsche dyžli wasche pucźe a moje myßle dyžli wasche myßle.“

Chzemy-li tež my ßo s modlenjom ponižicz psched Božej mudrosczu, dha je to prěnje, so my spósnajemy: Boże pucźe ßu sa naß njewußlědomne potajnstwo, je-li so wón je nam ßam njesjewi. Pschetoż kaž to wumóženje ßo jeno wopschimuje wot hrěschnikow a niz wot prawych, tak tež Boże sjewjenje ßo njewopschimnje khiba wot móliczkich a hłupych a niz wot rosomnych a mudrych. Dźiwny Bóh! Wón, kiž bydli w ßwětle, hdźež nichtó dóńcz njemóże, wón chze pschińcz a ßebi wobydlenje czinicz we wutrobach tych, kotsiž ßu rosbiteho ducha a słamaneje wutroby. Ale tych hordych wón s daloka snaje a sa nasch natursti rosom wón ßo wodźewa do czěmnosczo potajnstwa, kaž je wón prajił, so chze w czmowym bydlicz Ssłuscha k tej wulkosczi Božej, so wón ßo tym móliczkim sjewi a tym hordym ßo skhowa, kotsiž bychu jeho rad wopschijecz chzyli s pjeczu ßwojich porstow a měricz s liczbu ßwojeho liczenja prajizy: jene njeje tsi a tsi njeßu jene! Ně, sawěrnje, k temu je nasch Bóh wěsczo pschewyßoki a pschewulki, hacz so by wón ßo wot rosuma wopschimowacz a wot mudraczkow wuměricz dał. Praschej ßo ras człowjeka, schto wón wot Boha a Božich pucźow wě bjes Božeho sjewjenja! Praschej ßo — niz wschak naschich mudrych, kotsiž wot małosczo ßem ßu wot kscheszijanskich myßliczkow wobdaczi, ale praschej ßo póhanow, a czi najnadobnischi a najmudrischi mjes nimi Athenszy budźa czi rjez wo ßwojim woltarju s napißmom: „Temu njesnajomnemu Bohu“. Abo praschej ßo jich najwjetschich myßlerjow, a woni czi wotmolwja kaž junu Simonides, kiž bu wot krala Xiero praschany, so dyrbi jemu prajicz, schto Bóh je. A Simonides ßebi wuproßy wóßom dnjow k pschemyßlenju, a hdyž ßo kral saßo praschesche, ßebi wuproßy dwě njedźeli, a hdyž tej běschtej nimo, dwójzy tak wjele, a hdyž bu kral njesczerpliwy, wón skónczże wotmolwi: „Czim wjazy ßebi to pschemyßluju, czim mjenje to wopschijam.“

„Nichtón njewě, schtó tón Wótz je, khiba jeno tón Ssyn, a komuž tón Ssyn by chzył sjewicź.“ Khrystuß ßam je polnje sjewjene potajnstwo Boże w parschonje, a Khrystuß je wschón tón pucź Boži s cźlowjestwom, kaž wón ßam praji: Ja ßym tón pucź, ta wěrnoscź a to žiwjenje, mjenujzy teho dla tón pucź, dokelž to živjenje ßym sa waß psches to wumóženje a teho dla tón pucź, dokelž ta wěrnoscź ßym sa waß psches to sjewjenje. Teho dla njepschińdźe nichtó k Wótzej, khiba psches mje. „Wot njeho a psches njeho a k njemu ßu wschitke wězy. Jemu budź cześcź do wěcźnoscźe.“ Hamjeń.

Pucźowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitar „Pomhaj Bóh=a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Pokracźowanje.)

Na khłódnej póstnej staziji w Jelenowzy kiwasche nam saßo wjeßeła hoscźina. Tak wubjerne pstruhi, kajkež jěsor Gocźka poskicźuje, drje porědko nadeńdźesch. Jim, kaž tež wschěm druhim jědźam, wopokasuje ßo wscha cześcź, woßebje tež teho dla, dokelž je kachetinske wino jara ßłódne a nam pstruhazu radoscź a wjeßele njekasy. Hdyž tež hospodliwy dom bórsy wopuschcźichmy, mějesche to ßwoju winu: dopomnichmy ßo na horu Ararat, kotruž mějachmy ßame popołdnje hischcźe wohladacź; k temu běsche tež město Eriwan, nasch pschichodny nózny pschebytk, hischcźe daloko.

Popołdnje je kraßne a ßłónczne. Wótre a tola nězne wohladasch hórske mjesy na runinje. A tam ßo wón posběhuje, wocźakany ale tola naß pschekhwatazy, Ararat, kónz nascheho pucźowanja. Daloko drje je, hdźež wón ßwój schěroki ßněhojty rjap posběhuje, a tola na měscźe spósnajesch, so je wón najmóznischa hora kolo wokolo. Hischcźe sakryja žołmy s lawy na runinje horu w delnim dźěle, haj druhdy je ßo sa někajkim něhdy woheńpluwazym hórskim kehelom, na runinje nastajenym, naschimaj wocźomaj zyle shubiła. Nětko pak je hórski sawěschk horu Ararat poßledni ras sakrył, runina je sa nami, hladamy do schěrokeho dołа rěki Arakses, kotraž ßo prěki psched naschim pucźom roslěha, a psched nami leži w ßamotnym měrje hora Ararat; wot jeje stopnja hacź na wjerschk mózesch ju wohladacź.

Runje na prawy cźaß ßmy ßem pschischli. Sslónzo je bliśko, so by domcźk doschło. Njebjeske barby měnja ßo wot połneje módroscźe woßrjedź njebja se selenymi, žołtymi a cźerwjenymi ßmuhami. Ssapate, skote mróczele pokryja njebjo, jako by moleŕ s hoborskim koschcźiczkom njebjeski wobłuk pobarbił, a s wulkeho morja wschěch tutych barbow wunuri ßo nascha hora, bohata na ludowych bajkach. Schěroki podłožk pscheńdźe skónczinje do nižschich horow. Khroble a nahle posběhnje ßo horni hórski dźěl a dwoji hórski kónz twori woßebitu ßmuhu, jako by ßo na woběmaj stronomaj wyßoka žołma posběhnyła: tej žołmje stej mały a wulki Ararat. Wohladasch=li tutej horje, masch hnydom sa to, so njejstej dwě horje, ale so hromadźe ßłuschetej, so stej wonej hórskaj dwójnikaj na jenym schěrokim podłožku. Woßebitoscź, kotruž, pohladasch=li na tutu horu, spósnajesch, leži wo tym, so ßo tutón hórski hobr jako ßyrotka — ßamlutki — posběhnje, žanu druhu horu njewohladasch kolo wokolo. Wón drje je hischcźe něhdźe 100 km daloko a tola wobknježi wón hižo wschě pohladanje do armenskeje krajiny. A je temu dźiw? 5200 m wyßoko posběhuje ßo Ararat k njebju.

Sswjatocźnje hnuty hladasch do krajiny. Sslónzo poskocźa ßněhojty wjerch wulkeho Ararata nad módrojto=naczerwjeń hórskim cźěle, kotrež ßo s barbow wjeczornego njebja wusběhuje. Skoty wjerschk ßo s kóždym wokomikom pomjeńscha a hora wosnamjenja ßo kaž wulki scźěn na njebju.

S cźucźom spokojnoscźe, kotrež stajnje masch, hdyž na to hladasch, na cźož běsche ßo něhdy saměrił, cźehnjemy ßwój pucź dale, Araratej napscheczo. Sajimujesch ßo sa kamjenje, mózesch ßo radowacź na žiłach cźornych a cźerwjenych obsidianow (= družina drohotnych kamjenjow). Potom pak ßynjesch ßo saßo na wós a sawijesch ßo derje do płachtow; wjeczory w tak wyßokej krajinje ßu symne. S tołsteje cźěmnoscźe błyskotaja Eriwanske ßwězy, a bórsy je ßo kóždy w ßwojim hoscźenzu saměscźił.

Khłódne, jaßne, napjelnjene s Božim ßłónczkom běsche ranje, hdyž chzychmy do klóschtra Ecźmiadźin dojěcź, hdźež ma armenski „katholikos“ ßwoje ßydło. Po drósy je hacź tam něhdźe 20 km daloko. Dróha wjedźe naß psches rěku Arakses; nad jeho skalnym rěcźnischcźu je město Eriwan natwarjene. Hłuboke rěcźnischcźo je ßebi rěka do podłožka s lawy wurymsała. Rjane stołpy s lawy wuhladasch na hłubokimaj rěcźnymaj brjohomaj. Sa Arakseßom schěrja ßo selene sahrody a winizy. S rěki wothacźene hrjebje powodźa sahrody a winizy. Hdźež pak cźłowjek wody njedowjedźe, tam narosćźe jenož rědka trawa na semi, wschak doscź płódnej. Druhdy wschak wohladasch tež schěre kamjenischcźa s wobeju stronow pschi pucźu. Husto posběhuja ßo tež nahłe skały pschi pucźu.

Sahrody a winizy wopuschcźiwschi wuhladasch duzy po drósy ßuchu krajinu, podobnu na stepu. Tu běsche wschak hischcźe něschto žiwjenja psches karawany wjelbłudow (kamelow), kotrež daloko po runinje wuhladasch, psches pucźowarjow a psches wschelake sapschahi na próschnej drósy. Kosakojo, naß pschewodźaze, dadźa ßwojim konjom rad pódla dróhi saskakacź, so móhli nam ßwoju wustojnoscź na konjach pokasacź. Khwalisch jich, dha pokasaja tebi hischcźe wjazy, so ßo skónczinje nabojisch, so móhli ßebi schiju swinycź. Kóń leczi kaž dźiwi, ale Kosak skocźi s konja a saßo do ßedła! A to wscho s cźežkej uniformu na cźěle a s tšělbu na khribjet powjeßnjenej; a radoscź je, na to hladacź.

W Ecźmiadźinje powitachu naß mnischa pschi klóschtrowych wrotach. Klóschtrsźy bratsja, s wjetscha rjenje sroscźeni ludźo, khodźa w cźornych drastach s cźornej kapuzu; tak dostanje kóždy jara khutny napohlad. Tola bórsy ßo pscheßwědczichmy, so tute cźorne draste kryjachu ludźi ßwobodneho měnjenja, nakhilenych tež na wjeßeloscź. Dowjedźichu naß do cźistych, ßwětłych, wulkich sparnizow, hdźež ßebi próch s cźěła smyjachmy, a do rjaneje, s wobrasami rjenje wudebjeneje sale, hdźež mózachmy s woknami won na klóschtrsku sahrodu a dale hacź na horu Ararat pohladacź. W powitanskej stwje powita naß patriarch, cźłowjek dostojneho napohlada. Pjecź a ßydomdźeßacź lět stary stejesche hischcźe kaž ßwěza. Namódrojtu drastu wodźety, s wulkim słotym, s drohotnymi kamjenjemi wudebjenym kschižom na wutrobnje a biskopski kij w ruzy dźeržo, powita wón naß.

(Pokracźowanje.)

Sswěrny pastyŕ.

Ty ßwěrny pastrje k twojim noham
Kak derje ßo k nim poßynu,
A poßłucham wschěm twojim ßłowam
Pschi tebi sbóžny wotpocźnu,
Se cźeŕnjow ty ßam s mikej ruku
Tu sběhnjesch jehnjo shubjene,
Joh' njeßesch na selenu łuku,
O ty mój ßwěrny pastyrjo.

O hdy by ßwět wschak spósnał radу,
So pschi tebi je prawy měr,
So twoja ßylna ruka hnady
Nam pomha pschenjescź cźežku cźěr,
Hdyž naß toh' ßwěta dźiwje žołmy
Nam nasche dusche sawjedźa;
Naß wjedźesch k žórłam, měra połny!
O ty nasch ßwěrny pastyrjo!

Kaž naß te palmy postroweja
We sbóžnym kraju domisny,
Tak cźiste wody wokscheweja
Na mikych honach wutroby,
Kak budźe nam na kónzu duzy,
Hdźež nasche dusche wotpocźnu
Wsmi k ßebi je, we twojej ruzy
Pschi ßwěrnym pastrje wostanu.

E. Helaß.

Pschirunanja wěcźneho w rostlinach.

Wobydlerjo južnych krajach husto praja, so te palmy najrjeńscho rostu, kotrychž króna ßo w młodoscźi s cźežkimi kamjenjemi

wobcźežuja. Dźiwna woßebitosćź palmy je dale ta, so ßo pschezo wětšikej pschiwobrocźi, tak kaž smužicźi wojowarjo njepschecźelej ßwoju zyłu móz se wschej krutosćźu napschecźiwo staja. — Małe snata běsche hacź dotal rostlina, kotraž „ßłód kažerka“ rěka. Kußasch=li jeje łopjena, tebi ßłódke a kißałe jědźe jenak ßłodźa; to ßłód cźisćźe shubisch.

Njedyrbjeli wot tych rostlinow něschto nawuknycź móz? „My khwalimy ßo tych tyschnosćźow“, praji Pawoł, „a hdyž ßym ja ßłaby, ßym ja ßylny.“ Psalmistej pak tež srudoba ßłódko ßłodźi a hdźež ßo Boža dobrocźiwosćź woptawa, tam njecźujesch hórkosćź bolosćźow. „Hdyž ja ßrjedźa w styskosćźi khodźu, wokschewisch ty mje.“

Pschemyßl a Libuscha

abo

żelesne blido.

(Skónczenje.)

A schto praschiza wotmolwi? Krótka a dźiwna wotmołwa běsche, a rěkasche:

Kóń młodźenza wě, kotryž ma żelesne blidko.
Tón budźe sa Czechi hłowa a ruka.

Ale schto chzyschе tajkele njejaßne hrónczko rjez? Hdźe bě wótry rosum, kiž by to wukładźicź móhł?

Nichtó njebě wustojny dosćź; jenož Libuscha móżesche jo wukładźicź. A kaž jim wona praji, ßo sta.

Pschede wschěm wubrachu dźeßacź panow se wscheho luda. Potom da Libuscha ßwojeho konja pschiwjesćź, běłeho kaž ßněh a rychłeho kaž wichor, na kotrymž dotal nichtó hacź Libuscha poßedźał njebě. Na teho pschipaßachu kralowske ßedło, a na nje położichu purpurowy płaschcź a ßłěborne cźrije; do zyła wschitko, schtož kralowna wuhuda.

Tak wuhotowani wujěchachu s hrodowych wrotow: w prědku rychliwy kóń, a sa nim na konjoch cźi panoje, do kraja won, žadyn pak njewjedźo, do kotreho kónza. Se spěschnym stupanjom dźěsche tón běły, jako by prawy pucź znał.

Tak dźěsche to psches kraj, łěßy a rěki, daloke strony, wschudźe njesnaty pucź.

Nasajtra sa łěßom hona dozpěwschi běły kóń na dobo rjehotacź pocźa. A schto běsche widźecź? Ssrjedź wulkeho pola ßedźesche na pólnym kamjenju ratar, młodźenz, rjany kaž khěžorski ßyn. Tón běsche s wołomaj worał, kotrajž ßo s boka na łuzy paßyschtaj, a ßwaczesche nětko.

Płuh s bróždy sběhnywschi bě jón tak powrócził, so běsche radliza swjerćha. A na njej mějesche ßwaczinu, jako na ßwětłym blidku, khlěb s twarožkom.

Runu ßmuhu psches bróždy ßo kóń na njeho winy a panoje cźehnjechu s wulkimi wocźemi sa nim. Blisko ratarja wón sasta a sarjehota wjeßele s nowa. Potom ßo s prědnimaj nohomaj psched nim poklakny a pokłoni hrihaty tył, jako by rjekł: ja tebje wyßozy cźišcźu. Cźi póßli ßebi prajachu: Hlaj, to je tón pytany muž; tón ma żelesne blido.

Wón ßo dźiwajzy hladasche a pschi ßebi myßlesche, schto ßo to ma?

Woni s konja stupiwschi jemu wo wschěm rosprawu dachu, schtó je jich póßłał a schto s nim chzedźa, a strowjachu jeho sa ßwojeho wjerćha.

Na to wón stanywschi wótku do ruki wsa a rucźe k wołomaj dźěsche. Tu ßo jeju dótknywschi praji: „Dha mějtaj ßo w stronu, towarschej prózy a potu. Dźitaj, s wotkelž staj, a mějtaj ßo dobro. Sa mnje je dobroty kónz. Pschichodnje dyrbju ßo s wutrobu pocźicź. A to budźe hórje hacź pót na stawach.“ A lědy to dopraji, slecźeschtaj wołaj wotsał, kaž by jeju wichor schtó wě hdźe wsał.

Potom staru wuskhnjenu wótku do semje saschtapi a dźesche: „Tu wostań, hdźež ßym cźe poßledni ras trjebał. Nětko budu k hinaschemu woranju druhu wótku trjebacź.“

A hlajcźe, hnydom sta ßo dźiw.

Ta wuskhnjena wótka žiwjenje doby a s njeje hałožka se schěscź rjanymi łopjeschkami wurosćźe.

Dłěhe hibity běły kóń stacź nochzysche. Wón s nohu hrjebajo saßo rjehotacź pocźa, jako by nucźił: mějmy ßo dom!

Duž pocźa młodźenz: „Dha dźimy nětko; dźimy, hdźež mamy hicź, kaž to bohojo chzedźa. Budźemy jim poßłuschni, hdyž mje tu wot pluha do hrodu wosmu!

Na to rubjany khabat se ßebje sćźahny, a wodźě ßo purpurowy płaschcź, kotryž bě Libuscha sa njeho na konja położicź dała. Potom ßo ßwoje cźrije s lipowych łykow a skorow wusu a ßo ßłěborne wobucźe wobu. To sćźiniwschi do ßedła skoczi a rjekny: „Duž dha nětk w mjenje wschěch bohow na pucź. Tola mój hrubjany khabat a lipowe cźrije a tež kožany waczožk, w kotrymž mějach ßwaczinu, wsmicźe ßobu.“

A pytnywschi někotrych s ramjenjemi sćźahnycź, pschistaji hischcźe: „Měnicźe ßnadź, so dyrbjał te ponižne smachi prjecź smjetacź? Ně, ßwěcźate sboże njedyrbi mje do hroda hnacź. Wopomńcźe, kajkeho mjena ßym wot ludźi dostał. Mi Pschemyßł rěkaju. A cźeho dła tak? Dokelž niczo bjes pschemyßlenja njecźinju. A tak je tež tu: te ponižne wězki chzu ßebi khowacź kaž woßobny schaz. Te mi psched wocźi staja, chze=li ßnadź mi hdy hordy duch do hłowy sajěcź, kajkeho roda a pokhoda ßym. A žadyn s mojeje schlachty njedyrbi hordy bycź a sabycź, so je s burskeho splaha.

* * *

Mjes tym hladasche Libuscha s wyßokeho hrodu do kraja won. W hrodowym dworje cźakasche mnohosćź ludźi, kotsiž běchu wcźipni, kajki móhł tola nowy kral bycź.

Wscha njeměrna hladasche hischcźe dotalna kralowna na pucź, po kotrymž mějachu nadźecźi jěcharjo pschińcź. Hdyž nadobny młodźenz blisko pschijěcha, rjany kaž skhadźazy dźeń, jej wutroba sehrawacź pocźa.

Zenje njeběschtej jej wocźi na žaneho mužskeho schlej, dokelž mějesche cźistu a pózcźiwu wutrobu. A nětko, hdyž Pschemyßła widźesche, se ßłódkim hibanjom sacźu, schto horza luboscź je.

A s nim bu runje tak, jako kraßnu knježnu, rjeńschu hacź rózu, wohlada.

Tež wón, kotryž ßo ženje sa žanej žónskej wohladnył njebě, ßo s luboscźu k Libuschi spyri.

A hdyž ßo tak wutroba s wutrobu setka, ßo tež ruka do ruki złoži, a po krótkim ßwjecźeschtaj Pschemyßł a Libuscha kwaß, k radosćźi zyłeho luda.

A sa kwaßnym blidom młoda kralowna stany a rěcźesche:

„Cźesćźeni lubi! Dotal ßym sa nasch lud s wěschcźerku była. Wot nětka budźe s tym kónz, kaž bohojo chzedźa. Jenož dwě wěschcźeni ßměm wam hischcźe wosjewicź:

S prěnja praju: Pschemyßł, prjedawschi rólnik, nětkole mój mandźelski a wasch kral, je morwu sesłhnjenu wótku do semje tyknył, a s teje je hałožka s młódnymi łopjenami wurostka. — To chze nam prajicź: wot njeho narosćźe kralowski splah, kiž smėje cźerstwy nadobny rósť. Schěscź je tych łopjenow było, a schěscź lětstotetkow pschińdźe, w kotrychž smėje tuta schlachta strowy a wjeßeły kcźěw, k sbožu cźěskeho kraja a luda.“

„A s druha wěschcźu: Wón je měł żelesne blido. Wot nětka pak smėje żelesnu pjascź. Teje njech ßo kóždy ludźipschescźěhar hlada, a byrnjež tež w kraju najwjetschi był. Pschetož ta rosbije kóždy nop njeprawdy a spjecźiwy rjap a tył. To rosnoschcźe po zyłym kraju. Ale pschistajcźe wschudźom: Pěkny lud ßo bojecź nima. Sa njón budźe kralowa ruka mjehka a mikosćźiwa, kajkaž je moja sa wschón lud była.“

Wschelake s bliska a s daloka.

— Sserbske poboczne bibliske towarstwo, psched lětom na namjet knjesa fararja Jakuba do żiwjenja stupiwschi, ßwjecźesche 3. dźeń ßwjatkow w Michalskej zyrkwi w Budyschinje ßwój prěni biblisti ßwjedźeń. Boże ßwjatkowne ßłónczko ßwěcźesche na wulke zyły kemscherjow, kiž tež ßwjaty dźeń ßwoju luboscź k Božemu ßłowu wopokasachu, a lube Boże ßłowo, ženje ßo njewucźerpaze, žorlesche ßo bohacze s knihow wschitkich knihow do wutrobow wschěch, kiž se ßwojej nutrnosćźu Boži dom pjelnjachu. Sserbski prědar, knjes farar lic. theol. Rjencź Ketliczanski, woładźinu ßwjatkownu modlitwu wo ßwjatkowne žohnowanje Božeho ßłowa pod wyschschimęschnisku dobroprótstwu nascheho sbóżnika staji: „Sswjecź jich w ßwojej wěrnosćźi; twoje ßłowo je wěrnosćź“ (Jan. 17, 17.) a rosestajesche: Boże ßłowo je nam 1. mózne ßwětło najwyschscheje a najsbóżnischeje wěrnosćźe, 2. žórło pobożneje wutroby a żiwjenja. Němski prědar, knjes diakonus dr. phil. Költzsch s Drježdżan, sałoži ßwoje prědowanje na Luk. 10, 39. a pschiwoła nam:

„Bibliſke towaŕſtwo, wottyknjeny kónz ßwojeho dźěła je ſ tſeczim ßwjatkownym dnjom zykeho ßwěta! 1. budź jako Marja a ſbudź k Knjeſowemu ßłowu hłuboke žedźenje! 2. budź jako Marja a ſahoŕ k njemu horzu luboſcź! 3. budź jako Marja a pokaž, ſo je Jeſußowe ßłowo duchowna móz k ßwjatemu khodźenju!“ Po ßerbſkim, kaž tež po němſkim prědowanju knjes faraŕ ryczeŕ Jakub po hnujazej narěczi, kotraž na poßłucharjow hłuboki ſaczíſchcź czinjeſche, ſchulſkim dźěczom biblije wudźělesche. Sswjatoczny ſaczíſchcź luboſneho ßwjedźenja ßo ſe ſpěwanjom arije powyſchi, kotruž měſchany chor pod wodźenjom knjeſa kantora Kaplerja pſchednoſchesche. Sswjedźenjowy wuſpěch ſa ſaměry bibliſkeho towaŕſtwa bě jara ſpokojazy; Kemſcherjo 268 hr. 7 np. a to po ßerbſkim prědowanju 178 hr. 67 np., a po němſkim 89 hr. 40 np. woprowachu.

— Knjes faraŕ Kubiza w Bukezach ßwjeczeſche 1. junija ßwój ßłěborny kwaß. Hacž runjež běſche ßo wotmyßliło, tónle dźeń w ßamej ßwójbje ßwjeczicź, běchu tola pſchecźeljo lubowaneho Bukeczanſkeho farſkeho doma tónle ważny ßwjedźeń ßebi wuſwolili lubowanu farſku ßwójbu na tymle dnju ſ wopokaſmom ßwojeje nutrneje pſchiwißliwoſcze ſwjeßelicź. Mandźelſkej w ßłěbornym wěnzu ßwjeczeſchtaj ßwój ßłěborny kwaß wobdataj wot ßwojich dźěczi — hnujazy wobras mandźelſkeho a ßwójbneho žiwjenja. Ale tež woßada je na rjane waſchnje tónle ßwjedźeń ßobu ßwjeczíła. Rano w 5 hodź. poſtrowi zyrkwinſki ſpěwanſki chor a ſpěwaŕſke towaŕſtwo mandźelſkeju w ßłěbornym wěnzu ſe ßwojimi ſpěwami. Rano w 9 hodź. pſchińdźe zyrkwinſke prjódkſtejeŕſtwo ſ kraßnym ßłěbornym darom. Knježa wuczerjo ßwoju dźakownoſcź ſe ſbožopſchecźom a darom ſjewichu. Tež wohnjowa wobora ßwoje ſbožopſchecźe wupraji. Prjedawſchi kandidatojo, kotſiž ßu ßwoje wudokonjenja ſa duchowne ſaſtojnſtwo w Bukeczanſkim farſkim domje namakali, ßwoje ſbožopſchecźa wuprajichu pſches knjeſa kapłana Tyſcherja a pſches knjeſa fararja Golcža ſ Budyſchinka, jako prěnjeho kandidatu lubowaneho Bukeczanſkeho farſkeho — kaž mózemy prajicź — kandidatſkeho doma, hdyž kandidatowy nan a kandidatowa macź ßwój ßłěborny kwaß ßwjeczíſchtaj. Wjele kraßnych darow ßo jimaj wobradźi. Luboſcź ßo jimaj napſchecźiwo horjeſche jako wutrobny a nutrny dźak!

Pod lipu na dworje měra.

I.

Jedyn dźeń bycź w njebju žiwy
Swjeß'li wjaz' hacž tawſynt tu.
Chzył ßwět pytacź žadoſcźiwy?
Ně, ja wot njoh' ſhladuju,
Móhł tež cźłowjek tawſynt lětow
Wjeßele w nim žiwy bycź,
Sechzy ßo mi ſ tutych hětow
K lěpſchom' bycźu poſběhnycź.

Prawje wjeßeły tu njeje,
Schtóž ßo ßmjercze bojecź ma,
Pſchicžiny dla wſchelakeje
Ssu tu bół, ſtyſk, ſdychnjenja;
Tam pak njeißu ßylſy žane,
Žałoſcź ani wołanje,
Tamne cźěła w njebju rjane
Ssmjercź wjaz' traſchicź njebudźe.

Tam, hdźež jehnjeczowa jaßnoſcź,
Jaßniſcha hacž ßłónzo je,
Wěczńje traje wulka kraßnoſcź
W Božim měſcze wobſtajnje;
Tu ju nichtó njeſroſemi,
Kak ßo wěczńoſcź wotměła,
Žadyn ßmjertny rt na ſemi
Nima teho ſhonjenja.

Boha widźecź, Bohu ßłużicź
Budźe jich lóſcht jeniczki,
Wón b'dźe jim dacź wot wſchoh' wużicź,
Woſtacź jich Bóh wobſtajnje:
Knježe, ſahoŕ we mni žadoſcź
Myßle k njebju poſběhacź
Pſchiwißnje na wěczńu radoſcź
Hacž tam budu pſchebywacź.

II.

K troſchtej mrějazych.

Ssmjercź, tu hětku móz mi ſłamacź,
Kotrejž twar ſkutk ſ hliny je,
Ale ty pak nimaſch tamacź,
Wſchak mój hrěch je ſniczeny,
Sniczeny niz pſcheſe mnje:
Ssrědnik ſa to wumrjeł je.

Haj, wón je tež horje ſtanył
Sa mnje k mojej prawdoſczi,
Mje pſches ßwjatu ſchczeńzu ſczahnył
K herbſtwu nad joh' kraleſtwje;
Jeſuß dźěſche do ßmjercze,
So bych ja měł žiwjenje.

Tu ta kotwiza mi w duſchi
Moju wěru wobtwjerdźi,
Póczńje bycź tež mój dych kuſchi,
Cźěło k twaczu woßłabi.
Jeſuß žiwy je a ma
Sa mnje dźeń toh' ſbudźenja.

Skutkuj we mni, ducho wěry,
So móhł ſtroſchtnje wumrjecź ja,
Na ßłub měſchniſkeje ßwěry,
Kaž Knjes Marczi pſchiwoła,
So ſchtóž do njoh' wěrił je,
Wěczńje wumrjecź njebudźe.

Ssrědniko ſtej lubowany
Pſchi mni w ßmjertnej hodźinje,
Budź mój kónz na twoje rany
Khwilka cźichoh' ſpanja mi,
Daj mi twojej' prawdoſcze
Draſtu, kiž ßněh běła je.

Hudanczka.

Kotra žónſka ſemrěta
Njebě dźowka maczeŕna?
[Žeńa.]

Wón njejěſdźi a koła ma,
Tež cźeßak, a ßo njeczeßa.
[Wuhaw.]

Schto jeno po mjehkim jěſdźi
a po ßebi žaneje kolije nima?
[Wołos.]

We woliju cźrjewko
Sso ßwěcźi kaž kuczwane drjewko.
[Hołsnc.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Bukeczanſkeje woßady:

Räda ſ Pomorz	1 hr.	—	np.
Matek ſ Bukez	10 =	—	=
Jyrla ſ =	1 =	—	=
Běrkowa =	— =	50	=
Kronina =	2 =	—	=
Proſt ſ Meſchiz	5 =	—	=
Pawoł =	1 =	—	=
Trodel ſ Błózan	1 =	—	=
Hartſtein ſ Trjebjeńz	1 =	—	=
Jakub =	3 =	—	=

S Noßacźiczanſkeje woßady:

N. N.	1 =	—	=
N. N.	2 =	—	=
N. N.	3 =	—	=
N. N.	3 =	—	=
Hromadźe:	34 hr.	50	np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Buyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchczeŕnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 24.
17. junija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedźela po ßwj. Trojizy.

1. Jana 4, 16.

„Bóh je luboscź, a schtóž w luboscźi wostanje, tón wostanje w Bosy a Bóh w nim."

„Bóh je luboscź", s tutymi dźiwnymi krótkimi, hłubokimi ßłowami spěwa ßwj. Jan tón khěrlusch tych khěrluschow, kotryž je pschi Božim trónje, s Božeje wutroby wopschijał. To je spěw teho wuczomnika, kotrehož tón Knjes lubowasche, kiž bě pschi jeho wutrobje ležał, w kotrehož wutrobje cźiche, ale mózne płomjo Jesußoweje luboscźe ßapa, na kotrehož schědźiwym wobliczu rańsche serja wěczneho žiwjenja ßo błyschcźa. Wón spěwa tamny khěrlusch, kotryž je cźlowjestwo tak dołho pytało, kotryž ßmy my wot małoscźe ßem tak husto ßłyscheli, kotryž do ßylsow semje tak husto nuts klinczi kaž jandźelska powjescź a njebjeski synk: „Bóh je luboscź".

Bóh je potajnstwo. „Je jedyn potajny Bóh a bydli w ßwětle, hdźež nichtó dóńcź njemóže", kaž pißmo praji. Jeho wěczna móz a bójstwo wschak ßo spósnawa na skutkach, mjenujzy na stworjenju ßwěta a nutrne wóczko widźi drje ßlědy njebjeskeje mudroscźe, kotraž na semi tak dźiwnje hrajesche. To ßu stopy Boha, kiž se ßwojej pychu psches stwórbu krocźi, wo kotrejž spěwamy:

Wšcho rjenje je sa cźlowjekow,
Duž njech na pyschi sahrodow
Sso twoje woczi paßu.

Ale wotmolwjenje na to praschenje: scho je Bóh? pohlad do wutroby Božeje nam stwórba njedawa. Ssu ßebi hłowu łamali, mudri wschěch hrodow a cźaßow s cźmowym hudanczkom, ale wschitzy njejßu dale pschischli hacź k Athenskemu wołtarjej s napißmom: Temu njesnajomnemu Bohu! Jenož wěczny evangelion nam dawa wotmolwjenje jaßnje a wyskajo: Bóh je luboscź.

Luboscź pak je też potajnstwo, hłuboke, sbóžne potajnstwo, jenož wot tych spósnate, kotsiž ßu lubowali. Někajke sdacźe wschak wschitzy wo tym mamy, schto je luboscź. Pschetož w někajkim schtalcźe je naschu myßl pschimała: Nanowa luboscź, macźerna luboscź, luboscź k nanej a macźeri, luboscź k bratrej a k ßotsje, njewjesczinska a mandźelska luboscź. Bóh je dom a ßwójbu móhł rjez nižschu schulu luboscźe cźinił, hdźež sahe móz luboscźe shonichmy, hdźež kóždźiczkeho ßebitoscź słama a s zunim gwałtom k podacźu na druheho nucźi. Ale wschitka kreaturska luboscź je jenož podomnoscź a poskhodźenk Božeje luboscźe: teje luboscźe Božeje k nam a nascheje luboscźe k Bohu a nascheje luboscźe mjes ßobu w Bosy. To ßu stopy Boha, kotryž s pychu ßwojeje luboscźe psches ßwoje wustajenja w cźłowschkim žiwjenju krocźi a nam, hdyž sboże a sbóžnoscź cźłowschkeje luboscźe shonimy, s tamnym spěwanjom saczucź dawa.

Ach praju ja, hdyž Božo ty
Nam hižo jow tak rjany žby
Na tutym khudym žwěcźi,
Schto hakle ma po tutych dnjach
We twojich słotych bydlenjach
Sso dóńcź na twoje dźěcźi?

Tute znamjo wscheje cźłowškeje luboscźe pak by sa naš potajnstwo wostało, hdy njeby wěcźny evangelion nam hudanczźko shudało: Bóh je luboscź. Halleluja. Sawěrnje, wulke je potajnstwo Boże: Bóh je sjewjeny w cźěle, Khrystuš je cźłowjek sczinjena luboscź Boža. Chzesch-li tu luboscź widźecź, chzesch-li teho wulkeho potajeneho Boha widźecź, dha pohladaj na Khrystuša, kotryž praji: „Schtóž mje widźi, tón widźi teho Wótza", a kotrehož žwj. Jan pomjenuje žłowo, wurjeknjenu wntrobu Božu. Teho dla rěka w luboscźi wostacź: w Khrystušu wostacź, do njeho wěricź a po nim khodźicź a w jeho luboscźi Boha a bliž-schich lubowacź jako žam žo. Hamjeń.

Pucźowanje po Božim pišmje

abo

kajke myšle nadeńdźech, Boże žłowo cźitajo.

Podawa žwěrny cźitař „Pomhaj Bóh-a".

Wopyt na horje Ararat.

(Pokracźowanje.)

Ecźmiadźinske murje khowaja sajimaweho wjele: prastare armenske spišy, sběrki zyrkwinskich žudobjow, starožitnoscźe, mjes nimi wulkn cźěsku wot Noachoweho kaschcźa.

K wobjedu sešydachmy žo z někotrymi mnichami a z patri-archom. Běsche to wutrobne pocześcźowanje naschich cźežko pod-tłóczenych hospodarjow. Hdyž tež patriarch a mnischa wježeli wopyt z Europy witachu a radoscź a wježelu myšl wobkhowacź spytachu, dha njemóžachu tola cźasto doscź hórku boloscź pschewinycź a potajicź, hdyž spominachu na bratrow a žotrow žwojeho luda, kotryž mějachu njecźłowjeske hrosnoscźe a njeschwarnoscźe pod zusym knjejstwom wucźerpjecź, wo kotrychž je tež „Pomhaj Bóh" pišało, a na kotrež naš dźenža hischcźe dopomina sběrka sa armenske žyrotki. Se srudobu hladachu naschi mnischa do pschichoda. Po móžnoscźi pytachu woni pomhacź. Powjedachu nam, so maja w klóschtrje hischcźe tri sta wbohich, kotrychž maja dźeń a nóz ranow dla hladacź. W klóschtrje Ecźmiadźin žo tež wschědnje wucźi, wo cźimž móžachmy žo z radoscźu pschežwědczicź. Hewak žo z wjetscha wschudźom armenske žyroty podtłóczuja. Ecźmiadźin-szy mnischa maja w klóschtrje tež žwoju cźischcźerńju, so bychu lud z knihemi a tež z nowinami „Ararat" sastarali.

Na naschim domojpucźu do Eriwana mějachmy składnoscź shonicź, kak poraženi w žwojich myšlach běchu sdźěłani Armenojo. Pschipadnje běsche nasch wós sastał pódla winizy. Pschecźelniwje pschinjeżechu nam tamnischi ludźo winowe kicźe a sdźělichu nam jich srudobu „mrějazeje Armenskeje" dla.

Popołdnju posdźe pschińdźechmy do Eriwana. Hischcźe žamón dźeń saměrichmy žo na Ararat. Wjecźor hischcźe dojědźichmy do wšy Aralik, hdźež nakhadźesch mjeńsche wojerske wodźělenja. Hižo tu sapocźnje žo semja posběhowacź k horje Ararat. Nozy posdźe, abo lěpje: hižo rano sahe, mjenujzy wokoło tsjóch hodź. pschińdźech-my do Aralika. W tajkej hodźinje žo z wjetscha wopyt njepowita. Tola wojazy na tutej staziji sastarachu naš z dobrej hoscźinu S tym žo cźłowjek sažo shraba, hdyž je wot symneje nozy a dołheho jědźenja — 5 hodź. dołho běchmy na wosu žedźeli — wschón smotany. So žo civilisaziji dźeń a bóle sdalowachmy, spósnachmy tu bórzy: njemějachu tu žanych ložow. Wobhladniwi běchu žebi pólne ložo kupili a žobu wsali. Sa druhich běsche tu mjehkich płachtow na doscź.

Sažo błyschcźeše žo rano njebjo w najrjeńschej módrinje. W kražnej jažnoscźi posběhowasche žo dwaj-wjerschkojta hora k njebju, po sdacźu blisko psched nami. Na sahrodźenym dworje wojerskeje stazije ležachu nasche wjelbłudy, žydom bě jich. Wone mějachu naschu nadobu donjescź hacź do Ssardar Bulaka w niži-nje mjes woběmaj wjerchomaj. Pšched wrotami khodźachu nasche konje na pastwje; jich nabrun wobžedźerjo paženu je.

Běchmy žebi wotmyšlili, so chzemy pola Kosakow na Ssardar Bulaku pschenozowacź, a potom na druhi dźeń žo na pucź podacź na wjerch maleho Ararata, wot žněha hischcźe njepokryty, 4000 m wyžoki. Něhdźe wokoło 4 hodź. rano bližesche žo cźrjóda jěsdnych horje. So žo nam njeby niczo swadźiło, pschewodźesche naš offizěr se žedmimi namjesnymi wojakami a z wjetschej cźrjódu jěsdnych Kurdow, kotryž běchu sa polizajszy pschistajeni. Pschińdźemy nimo běłych niskich khěžkow wšy Aralika, psches sahrody a sahony z bawmu požadźene. Cunjo posběhowasche žo krajina k tamnemu „hórskemu žedłu" mjes woběmaj Araratomaj, hdźež mějachmy sa žydom hodźinow bycź. Kerki, lědma wyschsche hacź schulski hólczež, kryjachu z woprědka krajinu, hdyž pak dale a wyschsche pschińdźech-my, běsche žo wscha kercźisna shubiła, a žucha trawa měnjesche žo jeniczźy z kamjenjotej, pustej a nahej krajinu. Husto nakhadźachmy schkalbisny prěki psched naschim pucźom z nahłymi brjohami. Někotremužkuliž „jěsdnemu" běsche tajka składnoscź wulzy witana, so móžesche se žedła skocźicź a konika sa wusdu wsacź. Mnosy wot naš wschak njeběchu swucźeni, na konju žedźecź; duž běsche sa nich wobcźežne, wožebje wobcźežne pak je, hdyž masch w tak wuskim žedle žedźecź kaž je tu waschnje. Pódla teho je tschemjen sa tak kuschi rjemjeń pschipažany, so njemóžesch ženje nohu někak wupschestrjecź. Někotry žedźesche na konjazym khribjecźe, so bě srudnje na njeho hladacź, a cźim srudnischo, cźim dléje hižo na konju žedźesche. Skónczźnje wuhladachmy tola z radoscźu běłe staniczki kosakskeho „lagera" pod „hórskim žedłom", a hlaj, dołho cźi sawěscźe njetrajesche, so bě žo kóždy w žwojim bydlenczźku saměscźił. Tu móžachu stawy, pschebite hacź na koscźe, z dobrej khwilu wotpocźowacź.

Pschi Ssardar Bulaku — prajachu nam, so tute žłowa rěkaja „bohotowe žórło" — nimale wožrjedź woběmaj kónczźojtymaj, vulkanskimaj horomaj je ruske wójnske sarjadnistwo žylnu kosaksku staziju postajiło. W lěcźe leži tam wóžom stow muži. Naš dla bě tam hischcźe sto wostało. W symje je tam tak žurowa syma a njehospodlinje, so wojazy tule staziju wopuschcźa. Ssylna stazija ma tu mjesu stražowacź. Pschi Araracźe bliži žo Persiska a turkow-ska mjesa ruskemu zarstwu. Namjesni tutych tsjoch krajow njeižu w pschecźelstwje mjes žobu žiwi. Kurdowje lěborka w Turkowskej a w schahowym kraju žo do teho wohladaja, so žebi Rušowje wot kóždeho zušnika w kraju naš žadaja. Hdyž je w jich kraju tak žucho, so wody nimaja, dha pytaja maczišnu, sa cźłowjeka a sa skót jenak trěbnu, tež sa mjesu, hdźež jim Rušowje hroža. Tak je tu skónczźnje k wěcźnej wójnje pschischło, hdźež žo cźłowške žiwjenje runje wyžoko njewaži. Wjele žo tu tšela, a rubježne nadpady turkowskich a persiskich Kurdow žo husto stawaju. Tola tež ruskim Kurdam blisko Ararata njemóžesch dale wěricź, hacź widźisch; powjeda žo, so žu woni hižo husto mjeńsche karawany wurubili, kotrež wojerskeho schkita njemějachu. Chzył-li ty žamlutki Ararat wopytacź, dha měło to sa tebje žwoje wobcźežnoscźe; móhło žo cźi tak seńcź, kaž kóždemu druhemu pucźowarjej, so měł žo žameje koschle z naheho cźěła wotrjez. S nami běsche žylny wojerski pschewod, duž móžachmy bjes stracha bycź, kaž dołho hromadźe wostachmy. So by žo wot naš wotžalił, njebych cźi radźił. Jedyn wot naš bě z jenym Kosakom schoł, so by kurwoty a podobnu pjerisnn tšelał. A hlaj, trójzy žo na njeho wutšeli. Wulke sboże bě sa njeho, so běsche žo tšeleŕ njelepje měril.

Móžno, so chzysche žo tšeleŕ wjecźicź: někotre dny do nascheho wopyta běchu tam kurdskeho rubježnika satšelili.

(Pokracźowanje.)

Wowcźi Marcźin.

I.

Radwoŕ mějesche w sastarsku něhdy tsjoch pichotnych khłopzow. Cźi rěkachu Hrjehoŕ, Michał a Marcźin. Cźeji žu byli a kak žu jim do domu rěkali, njemóžu rjez.

Cźi paženychu na wulkich pastwischcźach blisko Bronja kruwy. Hromadźe žedźo bajachu wo tym, schto by žadyn rad byk, hdyž budźe wulki.

Hrjehoŕ sanjeży husto tule pěžniczźku:

Starski muž bych rady byk,
So bych ludźi trapicź móhk!

Pěknischi běsche Michał. Pschecźiwo tajkemu žadanju wón

prajesche: Ludźi trapicź a pschesczěhacź? Ně, swarnuj to Bóh. Ale jich hladacź a pascź, by mi lubo było.

A Marczin? Wón ponižny měnjesche: Najebacź tajke blady! Mi by doscź było, bych-li nahladny wowczeŕ był. Rad chzył žwoje stadleschko pascź.

A hlajcze: na czož bě žanemu w młodoscźi schło, tak žo tež kóždemu sta.

Hrjehoŕ mějesche dobru hłowu. Duž jeho do města na schulu dachu. A hdyž bě tu wukhodźił, žo do Prahi poda, so by žwětne prawisna wuknył. Czeszelakomny žedźesche sa tym, kak by žo psche wschěch towaŕschow do wjeŕcha sprał. Teho dla žydasche wo dnjo a w nozy w schuli a w knihach, so bě wschón blědy kaž žydk a žuchi kaž kóscź. Sa to pak doby žebi pola wuczerjow wulku khwalbu.

Czi jeho kralej poruczachu, so by jeho do žwojeje kenzlije wsał. A tudy wón bórsy, tak młody hacž bě, se žwojej mudrej radu czežny rjad wyšokeho žudnika dozpě.

Kral, sesnawschi jeho roshladnu hłowu, bu jemu dobry a jeho sa žwojeho tajneho radźiczela postaji. Hlaj, to bě nětk wjazy, hacž bě žebi tehdy pschi kruwoch bał, wo wjele wjazy starskeho muža.

Hacž je nětk ludźi trapił a schkŕěł, powjedam potom.

Schto pak bu s Michałom?

Tež wón do města pschińdźe, a pobywschi tachantski hólczez, bu do Prahi daty, so by na duchowstwo studował. sa czimž jemu hižo dawno wutroba dźěsche. Wón žwěru wuknjesche. A jako bě wuwuknył, jeho sa kapłana wsachu, a sa něschto lět bu wón knjes faraŕ.

Dokelž bě ponižny, miły a dobroczinwy ja khudy lud a dokelž tež wjedźesche pschekory s luboscźu jednacź a žurowym knježim k dobremu rěczecź, nadoby khwalbu po złym kraju. A hdyž bě dotalny tachant se žmjercźu božemje prajił, bu wón na jeho městno wuswoleny.

Tak bě nětk duchowny pastyŕ, sa czimž bě w młodych lětach žonił, ale wjetschi, dyžli bě jemu hdy na myžle schło. A kaž bě to prjedy na myžlach měł, paželesche woždy se žwěrnej duschu kaž dyrbi bycź. —

A kak mějesche žo s Marczinom?

Tón žłużesche tójschto lět na knježim dworje, najprjedy sa jehnjazeho hólza, potom bu hotowy wowczeŕ a posdźischo měschcheŕ. A jako wowczeŕ na tachantskim kuble w měscze wumrje, jemu knjes tachant tute wowczeŕstwo do rukow da. To běsche dobra a bohata sažłužba.

Dźiwna wěz! Kiž běschtaj sa młode lěta kruwy hromadźe paškoj, běsche nětko jedyn žłužobnik a druhi jeho knjes. Wón pak njeběsche hordy ale wobkhadźowasche se žwojim wowczerjom kaž s bratrom.

Kak žo tola na žwěcze spodźiwnje wjedźe! Kaž běchu žebi něhdy w myžliczkach wěschczili, bě žo jim stako: prěnimaj wyschsche nadźateje měry, a tsecźemu tež pschihódnje doscź.

II.

Hladajmy dale.

Něschto lět posdźischo witasche Budyschin žwojeho krala. Tón běsche pschijeł, so by tu někotre njedźele na hrodźe pschebywał. Wschelazy panojo běchu s nim žobu, a wě žo knjes tajny radźiczel tež. Tón zyle sabywschi, so je kruwjazy hólz był, stupasche prosty, jako by prajicź chzył: Hladajcze, ludźo, kajki žym wyšoki pan!

Jeho drasta běsche s cžorneho drohotneho žomota, a na nim žwěczesche žo rjeczas s ryseho słota a na porstach błyskotachu žo pjerschczenje. Ale na stałach běsche tak žuchi kaž stradany tkalz, a do woczow bě błuki a blědy kaž s khoroscźu sdrjeny. Tola to njebě wina khoroscze, ně, ale wina sasłobjenoscze. Pod jeho woškobnej drastu bydlesche hruby duch. Kóždy pod nim stejazy sastojnik na njeho skoržesche, a wbohim poddanam žo husto mjelczo krala njeprawda sta.

Knježa městoweje rady a tachantszy knježa pschińdźechu psched krala s czežnym powitanjom na hród. Ssamo žo wě, so běsche tachant mjes nimi prěni.

Hrjehoŕ, po boku krala žedźo, wulkej woczi na žwojeho něhdyscheho towaŕscha czinjesche. Lědma jeho sesna, tak bě žo Michał s lětami pscheměnił a rosrostł. Wobliczo bě czerstwe, stawy schěroke a żiwot tołsty kaž žud.

Hrjehoŕ pschi žebi rjekny: Je to tón tehdyschi hwižk? Teho jeho lěnje żiwjenje żałožnje kormi, a ja žym pschi tucznych blidach kaž wukutlena wóchła! Haj wschak haj, prósdnikam do tuka dźe!

Njepopschejeŕski duch pocza žo s njemdrjenjom žukacź a wicź.

Hordy Hrjehoŕ budźische najradscho wsał, so by žo tachant tež psched nim tak ponižnje kłonił, jako psched kralom. To pak sto njesta. Psched nim wschak runje tak hłubokeho pokłonjenja trjeba njeběsche, a tołstym žo tež czežko skhila. Duž žo tón hordaczk roshněwa. Jemu psches moshy tśěli: Hladaj žo bobola! Kutkaczo czakaj! Te lěnje a tołste połcze chzemy czi wotbicź. Potom czi khilenje masnischo póndźe.

Haj, wón žam dźě mějesche lěnich a prósdnich dnjow doscź, a tola wosta kaž žuscheńka. Ale knjes Michał, kak móhł tón lěnjeho pascź? Wot ranja hacž do wjeczora mějesche poknu stwu ludźi. To mějesche wschelako radźicź, żałoscze pokojecź, saškkych žwaricź, swadźenych jednacź, kemsche wotdźeržecź a dary wudźělecź. Potajkim njebě to sawidne hrěschenje na lěnje dny niczo hacž žlepy a skschiwdźazy smył.

A jako sawistnik do teho pschińdźe, kak wschitkón lud Michała s luboscźu na duschi nožy, pocza jeho sawiscź hórje kužacź a žracź. Wón nawari žebi sku radu, kak by Michała sdrěł.

(Pokracźowanje.)

Pod lipu na dworje měra.

(Pokracźowanje.)

III.

W wježelach pod lilijemi
Paž žo rjeni,
Mój duch žebi požada
Sběhnycź žo kaž hodleŕ duzy,
Khrysta ruzy
Parlow wrota wotewrja.

Duž tež Knjeże Jesom Khryschcże
Chzył mi wěscże
S hnady njebjo wotewricź,
Kiž žy prajił: Scźinu žanu
Nałamanu
Njebudźesch ty dolemicź.

K sbóžnoscźi ja skutkow žanych
Nimam khmanych,
S kotrychž móhł žo troschtowacź,
Koschu pak na žmjercże brjosy
Twojej nosy,
So chzył ty mje k žebi wsacź.

Njech žwět sa mnje se wschěm pada,
Mój duch žada
Dozpicź k trónej jehnjecża,
Hdźež cźi žyły Cherubimow
Serafimow
S jubelhłožom pożłuża.

Puschcże cźělne swjaski moje,
Sdźeržcże twoje
Jesu, hacž do pschistawa
Moju łódź k tym honam měrnym
K twojim žwěrnym
Wowzam wěcznoh' stadleschka.

Niczo njedźerž mje na duschi,
Mój cźaž kuschi,
Schtož wot teho žwěta je
Kak móhł w puscźinach žo schmjatacź
A niz khwatacź
Do njebjeskej' miliny.

Tu kaž wo žni pucźujemy,
Bliže dźemy
K dnjej, kiž sa wschěch ważny je,
Ty móž'sch naš psches žmjertne wrota
K městu słota
Wjescź do wěcznej' rjanoscże.

Duschow sbóžniko spožcź wěru,
K twojom' měru,

Kotraž dźe psches mróczele,
Moja duscha tebje żada
A cźe hlada,
Hacž żo wotżal posběhuje.

Ty żam schtrafu njeżł ży ja mnje,
Spomń nětk na mnje
A psched Wótzom sastup mje,
Budź mój sarěčznik tam prawy,
Moje stawy
Budźa stanycź wjeżele.

Jesu, tebje chzu ja khwalicź
A cźi palicź
Wopor cźistej' luboscźe,
Ziwjenje ży Bożich dźěcźi
W tamnym żwěcźi,
Shromadź k nim tež żebi mje.

Wschelake s bliska a s daloka.

— Ssrjedu po żwjatkach mějesche konferenza żerbskich duchownych żwoju hlownu shromadźisnu w Budyschinje. Nimale wschitzy żerbszy duchowni běchu żo seschli. Pschedżyda, knjes farař Jakub, wotewri shromadźisnu s nutrnej modlitwu. S cźopkymi żłowami spominasche na semrjeteho knjesa fararja em. Rädu něhduscheho żwěrneho żobustawa nascheje konferenzy a na nadźije pokneho młodźenza studentu Mrósaka, kotrehož běsche tón Knjes wotwołał, prjedy hacž móżesche do skutkowanja w naż Sserbach sastupicź. W dźaknym wopomnjeczu wschitzy postanychu. Jednasche żo dale wo nowocźischcźu nascheje żerbskeje biblije, kotryž ma żo s wjetschim cźischcźom sa někotre lěta wot nascheho hlowneho bibliskeho towarstwa stacź. Dokelž je to wulki wopor, kotryž biblíske towarstwo naschemu ludej pschinjeże, je tež pschecź, so bychu lubi Sserbja tónle nowocźischcź se żwojimi darami podpjerali. W tej myżli běsche żo tež 3. dźeń żwjatkow w Michalskej wożadźe biblijski żwjedźeń żwjecźił, kotryž je żo psches Bożu hnadu na najrjeńscho poradźił. Sa to żwědczi tež bohata kollekta, kotraž běsche na żerbskim kemschenju wjele wjetscha, hacž na němskim. Knjes pschedżyda wosjewja, so budźe żwjedźen swonkowneho mißionstwa żo w Njeżwaczidle żwjecźicź. Sserbske prědowanje je dobrocźiwje knjes farař Waltař na żo wsał a němske knjes mißionski direktor Schwarz s Lipska. Sswjedźeń budźe żo wschědny dźeń żwjecźicź a lubi Sserbja hischcźe w prawym cźażu nadróbnische nashonja, so bychu żo na żwjedźeń hotowali a jón w rjanej liczbje wopytali. Knjes pschedżyda je żo sa to prózował, so njebychu żo do noweje zyrkwinskeje galerije wopaczne wukożenja żerbskich mjenow stajili, kajkež mamy w němskich knihach, hdźež żu Němzy bjese wscheho rosumjenja żerbske mjena wukożili. Nastawki wo jenotliwych wożadach sa nowu zyrkwinsku galeriju pschihotuja żerbszy duchowni. Kaž pak je pschewidźecź, njebudźe najskerje wupißowanje naschich Łużiskich wożadow do pschichodneho lěta wukhadźecź sapoczecź. Jara swjeżelaze běsche, so mózachmy żłyschecź list knjesa fararja Lawczeka, kotryž je něhdy dołhe lěta w naż Sserbach jako duchowny skutkował, kotryž je nětko s duchownym w Amerizy pola żwojeho żłowakskeho naroda. S hnujazymi, hłuboko saczutymi żłowami spominasche w tym liscźe na żmjercź naschego wodźerja Jmischa. S jeho rjaneho duchapołneho lista podamy lubym cźitarjam něschto w pschichodnym cźiżle. S dźaknej modlitwu wobsamkny městopschedżyda knjes farař Mrósak-Budesczański pożedźenje nascheje żerbskeje konferenzy, kotruž běsche knjes farař Jakub jako pschedżyda żażo w sjatej żiwosczi nawjedował a kotraž běsche żażo sjawne żwědczenje wo tym jenym duchu, kotryž żerbskich sastojnskich bratrow sjednocźa w luboscźi sa jich lud.

Pożedźenju żerbskeje konferenzy pschisamkny żo hnydom hlowna shromadźisna żerbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa. Knjes pschedżyda poda hlowne sliczbowanje, kotrež rjane żwědczenje da, so żu wobstejnoscźe w pokładnizy żo wo wjele polěpschike. Wón dale sjewi, so żo poślednjej knisy „Timotheus" a „Sslubjeny kraj" wot ludźi rad kupujetaj a so budźe żo nadźijomnje zyły skład rospschedacź. Na nowe lěto ma żo nowa kniha pschihotowacź. Kajka wona po wopschijeczu budźe, njebu hischcźe dowuradźene, ale k dalschemu rospominanju na pschichodne seńdźenje pschestajene. Też wo tym żo żażo spomni, so je w ludu pschezo żażo żadanje po nowym wudawku „Zionskich hłożow" a so budźemy żebi na to myżlicź, je żażo s nowa wudacź.

— Nowotwar Maleschanskeje schule żo w bliżschim cźażu sapoczńje. Twar je żo wustojnemu twarskemu mischtrej Kilianej we Wósporku pschepodał. Duž wschak budźe nětko druha schula w Maleschezach natwarjena. Hdy pak budźe tam prěni żerbski wucźeŕ pschińcź, je wulke praschenje. — Bohu żel je njenadźijzy sańdźeny tydźeń żażo młody żerbski wucźeŕ semrjeł, wucźeŕ Kschižan w Boschezach. Duž budźe żażo jene żerbske wucźeŕske městno wuprósdnjene wostacź dyrbjecź.

Żelesna wutroba.

Wón běsche prawy njedocźink, Schibarjez Khorla. Kaž běsche dobry a duschny jako hólz był, tajki khroblý a bjesbóżny běsche w posdźischich lětach. To drje s wjetscha na tym leżesche, so běsche macź we żwojej wulkej luboscźi pschecźiwo njemu żłaba była a njeběsche pruta trjebała, hdźež běsche nusnje było. Nana wón wjazy njemějesche, tón běsche hižo wumrjeł, hdyž běsche wón lědma lěto stary był. Nětko hižo w poślednich schulskich lětach wschelake hłuposcźe cźinjesche a macźeri scrudobu nacźini, a jako bě konfirměrowany, żo samkarjej do wucźby da, cźinjesche je hischcźe hórje a pschezo by mischtr żażo pschischoł a na njeho skoržił.

Potom by wón kóżdy krócź polěpschenje pschilubił, a junkrócź, jako běsche wschón rossudźeny na żwoje njeknicżomnoscźe, wudźěła s worzła wutrobu a da ju macźeri k wosnamjenju pokuty a roskacźa. Ale wón żłowo njedźerżesche, a jako běsche żażo tajki lóhkomyżlny skutk skucźił, żo wón żam hańbowasche a njechasche macźeri wjazy psched wocźi stupicź, wón cźekny won do dalokeho żwěta, dźěsche na Łódź a cźehnjesche do Ameriki. S New-Yorka pißasche żwojej macźeri a jej póst sjewi, na kotryž móże jemu pißacź. Ale w Amerizy shubi snutskownu móz, wón bu dundak, shubjeny na duschi a na cźěli. Tak minyschtaj żo dwě lěcźi. S cźażami běsche żo na póscźe sa listom praschał, ale żaneho namakał.

Junu, hdyž żażo s towarstwa żwojich słych towarschow pschińdźe a khabłajo po haży dźěsche, jemu do myżlow pschińdźe, żo na póscźe sa listom wot macźerje wopraschecź, pschetož pschi wschej żwojej skażenoscźi mějesche żedźenje po něcźim, schtož by jeho směrowało, so njeby żo żam psched żobu hańbowacź trjebał. Haj, wón list namaka, a jako jón wocźini, leżesche w nim — ta worzlowa wutroba, kotruž běsche něhdy macźeri daril. Jako tule kapju, kotraž wutrobu wosnamjenjesche, wocźini, njenamakasche tam niczo hacž kusk papjery, a jako na nju pohlada, widźesche wot macźerje s tschepotatej ruku napißane te żłowa: „A tón shubjeny żyn rjekny: Ja chzu żo sběhnycź a k mojej macźeri hicź a k njej prajicź: Macźe, ja żym shrěschił w njebjeżach a psched tobu, ja dale wjazy hódny njejżym, so bych twój żyn rěkał." To jeho se żelesnej mozu sapschimny, wón żo rudźesche, „żażo k macźeri", w nim hłóż wołasche, „prjecź s hubjenstwa a hrěcha k jejnej lubowazej wutrobje." A wón żo wrócźi. Wón pschistaji żo na Łódź a tak móżesche żo darmo pschewjescź.

Kajke běsche powitanje domach? Runje kaž w scźenju wo shubjenym żynu. Wona běsche hižo dawno na njeho cźakała, a jako jeho pschińcź widźesche, běżesche jemu napschecźo, jeho wobjima a jeho płakajo k wutrobje cźehnjesche. Wón pak pschimny do saka a poda jej worzlowu wutrobu. „Macźe", rjekny wón, „wsmi mje żażo horje a wěr, so chzu nětko hinaschi cźłowjek bycź." A wona póżna w jeho wocźomaj, so budźe tón krócź żłowo dźeržecź. Bohu dźakowano, wona żo njemolesche. Ale nětko bu wjeżele w domje po dołhej, dołhej srudobje a wjeżele běsche w njebjeżach na hrěschniku, kiž běsche pokutu cźinił.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske żyroty:

S Bukecźanskeje wożady:

Wujanzowa s Bukez	1	hr.
Bódlingowa =	7	=
Keŕkowa =	2	=
Hajnka we Wujeźku	5	=
Hromadźe:	15	hr.

W mjenje wbohich żyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Buyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 25.
24. junija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

2. njedźela po ßwj. Trojizy.

1. Jana 3, 14.

„Schtóž bratra njelubuje, tón wostanje w ßmjerczi.“

To je tak jaßne, kaž jenož něschto bycź móże. Schtóž ßwojeho bratra njelubuje, tón Boha njelubuje. Schtóž dźěczo njelubuje, też nana njelubuje. Schtóž pak druheho njelubuje, jeho też do ßwojeje wutroby njebjerje. Pschetož jenož luboscź do druheho sańdże a druheho do wutroby pschijimuje. Do człowjeka bjes luboscże wón sańcź njemóże. Tón Knjes Jesuß praji: „Schtóž mje lubuje, tón budże moje ßłowo dźerżecź, a mój Wótz budże jeho lubowacź, a my k njemu pschińdźemy a wobydlenje pola njeho czinimy.“ Je=li nětko Bóh pola tebje a w tebi wobydlenje czinił, dha je żiwjenje w tebi, pschetož Bóh je wěrne żiwjenje. Njeje=li pak twoja wutroba ßo hěta Boża sczinika, dha bydli a knježi w tebi ßmjercź, byrnjež by hischcże ßo tak jaßnje ßwětło żiwjenja wokoło rosschěrjało. Twoje żiwjenje ßo potom jenož w tebi hiba. Dokelž wutroba bjes bicża a hibanja bycź njemóże, dokelž něschtożkuliž lubowacź dyrbisch, dha lubujesch ßam ßebje. Se ßobu wobkhadźujesch, wokoło tebje ßo twoje myßliczki wjercża. Modlitwa, jeli so ßo hischcże modlisch, je czi jenož ßrědk, też wulkeho Boha do twojeje ßłużby sczahnycź. Twój bliżschi czi jenož hischcże płaczi, hdyž możesch jeho ßłużobnika ßwojich żadanjow a ßwojeho wużitka czinicź. Wottyknjeny kónz wscheho twojeho myßlenja a czinjenja ßy ty ßam. Ty ßy twój Bóh, psched ßobu ßo poklakujesch, ßebi ßłużisch, ßebje poczescźujesch. Ssy wschón skludźeny do ßebje wboheho hrěschneho człowjeka a twoje zyłe żiwjenje je hrěch. Je=li pak hrěch, dha je też ßmjercź, pschetož hrěch je ßmjercź. Żane żiwjenjowe żórła, sa tebje s njebjeß dele njeběża; czerpasch wschudźom se ßebje a se semje. Je=li so w tebi woßuchnje, dha możesch ßuchu semju jenož wokrjepicź se schpatnej wodu ßwojeje ßamßneje mudroscże a mozy, Bóh ßebje, ßwoju hnadu a prawdu temu njedawa, kotryž ßo jemu dacź nochze. Kak khudy je tola tajki człowjek, kotryž jeno pschezo na ßebje myßli, Bohu czescź njedawa a wot njeho żiwjenja njebjerje; kotryž ßo ßwojich bratrow sdaluje a kotremuž tehodla wot jenotliwych a s woßady żane rěki żiwjenja njepschiběża. Wón je dźěczo ßmjercże w ßebi a rosschěrja też wón ßmjercź wokoło ßebje.

Tuta ßebicźiwoscź ßo bratram napschecźiwo pokasuje jako czescźelakomstwo, jako nahrabnoscź, jako sawiscź a hidźenje. Czescźelakomny nima żaneho snutskowneho żiwjenja, żaneho wjeßela w Bosy. Wón je jenož sbożowny, hdyž drusy jeho khwalbu s jeho rta ßłyscha abo hdyž wón ju s jich rta ßłyschi. Tajke żiwjenje je ßmjercź. — Nahrabny je ßwoju wutrobu na symny mamon powißnuł. Jeho schaz je se semje pschischoł a niz s njebjeß. Wón jenož hromadźuje, so by měł. Wón je kaž hrib, kotryž stajnje nuts ßrěba a niczo njewupuschcża. A tola jo w ßebi skhowacź njemóże. W ßmjertnej hodźinje Bóh hrib wucźischczi. Pschetož niczo na ßwět pschinjeßli njeßmy, a je sjawne, so też niczo s njeho njewunjeßemy. —

Sawiſcź je cžeŕw ſ wótrym ſubom. Žerje ßama na ßwojej wutrobje. Žerje cžim ſpěſchniſcho a žadliwiſcho, cžim lěpje ßo bliżſchemu dźe. Wona je ßmjercź. — Hidźenje je woheń w duſchi, ſapaleny pſches něka̍ku kſchiwdu, kotruż je cži bliżſchi naczinił. Ssapa a ßaha ſtajnje k njemu a ty ßo wjeßeliſch ſkładnoſcźe, hdźeż móże ßo woheń ſapalicź a jeho ſboże a kubło do popjeła pſchewobroczicź. Jeho ſchkoda a ból je twoja radoſcź. Hdźe woſtanje tam luboſcź Boża? Schtóż ßwojeho bratra hidźi, tón je mordaŕ a ßam w ßmjercźi.

Schtóż ßwojeho bratra njelubuje, tón woſtanje w ßmjercźi, tu w ſnutskownej, tam we wěcžnej. Schto měniſch, móże cžłowjek ſ wutrobu połnej hidźenja do njebjeß ſańdź? Njebjeßa je wěcžna luboſcź twariła. Njebjeßa je nam, dokelż je ßami pſches ßwoju winu ſhubichmy, Khryſtuß ſe ßwojej luboſczu a ſe ßwojej krwju ſaßo dobył. Pſchi njebjeſkich wrotach, hdyż tam dóńdźeſch, je Knjeſowe prěnje a jeniczke praſchenje: „Maſch mje lubo?“ Luboſcź je njebjeßa wotamkła a je k nam dele pſchiſchła, a ta luboſcź, kotraż je ßo tutej wěcžnej luboſczi podała, do nich ſańdźe. Ssebicźiwoſcź a hida woſtanjetej pak wonkach. Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Pokracžowanje.)

Skónczńje běſche ßo wjeczor nakhilił. 2700 m wyßoko mějachmy pſchenozowacź. Tu je nozy ſyma, każ to w lubej Łużizy njeſnajeſch. To cži wjele njepomha, ſo móżeſch w ſtanu, hewak drje jara derje ſarjadowanym, pſchenozowacź. Duż wupichmy cžaj ſ konjakom — ſ tym pſcheradźichmy, ſo ßmy ſ nawjeczornej Europy, — ſo bychmy ßo hiſchcźe ſnutskownje trochu wuhrěli, doniż ſymna nóz ßwoje knjejſtwo njenaſtupi. Potom lehnychmy ßo pódla praſkazeho wóhnja, wjelbłudſku karawanu wocžakajo, ſo móhli ßebi hiſchcźe cžoplíſchu draſtu pſchewoblekacź. Tola na wjelbłudy mějachmy dołho cžakacź; te wſchak ßo ženje hiſchcźe njejßu pſchekhwatałe. Běſche cźma każ w měſche, hdyż ſkónczńje pſchińdźechu hacź do lěhwa. Je tuta ſwěrina hiżo wo dnjo ſpodźiwna doſcź, dha ſdachu ßo hakle cžim ſpodźiwníſche, hdyż ſ tołſteje nózneje cźěmnoty, jedyn ſa druhim, wuſtupichu do wóhnjoweho miſchkrenja.

Sswěczki do bleſchow ſtykawſchi, ſeßydachmy ßo k wjeczeri w offizirſkim ſtaniku. Běchmy tu naměſchany rjad ludźi, — ſaſtupjerjo wſchelakich narodow, a wſchitzy žiwi w pěknym měrje, wodźecźi ſ pucźowanſkej draſtu, ſ kwiczom pſche deſchcźik abo też ſ burku, kotruż ßebi na Kawkaſu kupiſch, tkanu ſ dołhich cžornych koßmow.

Na druhe ranje ſeſtawachu wſchitzy ſahe, ſo bychu ßłónczko ſkhadźecź widźeli. Zyle woßebity wobras ſkiczeſche ßo tu nam: ſchěroki Araksowy doł pſched nami a pod nami napjelnjeny ſ wotpoczowazej běłej kurjawu; a my ſtejachmy mjes horomaj każ na kupje ſ dwěmaj wjerſchkomaj. Tam a ßem wunurjachu ßo też druhe „rózki“ ſ kurjawineho morja. Wulki Ararat, ſe ßnèhom pokryty, błyſchczeſche ßo ſ woprědka cžeŕwjeny, potom ſloty w Božim ßłónczku, ſłónczńje wotemrjechu tute žiwe barby; ſymny a běły poſběhowaſche ßo k hołemu módremu njebju.

Bóle dyżli wulki, ſajimowaſche naß mały Ararat, na kotryż chzychmy ßo dźenßa podacź. Hobrſki kónz ſtejeſche wón pſched nami. Nahle ſběhaſche ßo k njebju, 20, 30, haj, ßamo 40° nahle, nam ſjewjo, ſo ſmějemy ßo wjele bědźicź. W jaßnym powětrje mózachmy kóżdu ſ jeho ſchkałbiſnow ſeſnacź. Hobrſke, horka wuſke a delka ſchěroke kwěkanzy móżeſche po wſchej hórſkej wyßokoſcźi wuhladacź. Woda bě po cžaßach tele kwěkanzy wurymſała a błóto a kamjenje delka pſchi horje napławiła. Bjes dwěła mějachmy ßebi hrjab mjes dwěmaj kwěkanzomaj ſa pucź wuſwolicź. Tak běſche naſch wobhladniwy, khmany wjednik hiżo ras cžinił.

Hodźinu daloko wot lěhwa móżachmy hiſchcźe jěchacź; potom ſapocža pucź nahły bycź. Pomału dźěſche ſ woprědka hiſchcźe po trawnej ſchcźežzy, poſdźiſcho jeniczzy po kamjenjach horje. Powětr ſapocža rědſchi bycź; to pokaſa ßo ſ tym, ſo dyrbjachmy huſto na pucźu ſaſtawacź. Tajke khwilki pak derje wužichmy. Roshladowachmy ßo po krajinje, ßo dale a bóle ſchěrjazej. Nam ſ napſchecźa ſběhaſche ßo po ſdacźu ſtajnje móznìſchi wulki bratr naſcheho małeho Ararata ſ wjerſchkom ſe ßnèhom ßo błyſchczazym a poczehnjenym ſ cžornymi a cžeŕwjenymi lawojtymi rěcźniſchczemi. S boka ßu ßo na wjerſchku wulkeho Ararata derje ſdźerżane jamy natwariłe, ſ kotrychż won je hora něhdy podſeńſki woheń (lawu) pluwała. Dokelż hiżo wyßoko ſtejachmy, mózachmy derje do tutych jamow pohladacź. Něktore běchu do koła wokoło njewobſchkodźene, jena běſche ſ jeneje ſtrony ßylnje wobſchkodźena, tola lawa běſche ßo poſdźiſcho ſ nowa ſe ſemje žórliła, a wulìwajo ßo daloko do doła běſche też něhdy naſtatu kwěkanzu ſaßo ſahojiła.

Drobne a wjetſche kamjenje kaſachu nam, ſo mamy wobhladniwje dale ſtupacź; pſchi tym pak ßo też ſta, ſo ßo dule wuwalichu a wyßoko poſkakujo do hłubiny khwatachu. Sboże bě, ſo žadyn ſ tajkich poſkakazych kamjenjow cžłowjeka njepotorhny. Hdyż běchmy ßo ſchtyri, někotſi też pjecź hodźinow dołho ſ napinanjom wſchěch mozow po horje horje bědźili, ſhromadźichmy ßo wſchitzy derje wukhowani na hórſkim wjerſchku. Też tu wuhladachmy kulojte naßypy, bjes dwěła kromy nèhdyſcheje wohenpluwazeje jamy.

Daloko delka wuhladachmy naſche lěhwo. Sdaſche ßo nam, jako bychu tam dźěczi ßwoje hrajki ſeſtajałe. Dale koło wokoło njemózachmy žane cžłowſke ßydło wohladacź. Rańſcha mhła běſche rospłunyła. W cžeŕwjenojtych a módrych barbach ſchěrjeſche ßo Araksowy doł. Do małeho wjecžora hladaſche ßo do puſtych turkowſkich krajinow, do krótkeho ranja wuhladachmy módre perſiſke hory. Nade wſchěm pak ſchěrjeſche ßo měrnje a cžiſche błyſchczaze njebjo ſ pruhami Božeho ßłónczka. My pak ſtejachmy, cžłowſkemu ropotej ſdaleni, ßamilutzy na wjerchu ßamotneje hory w dalokim zuſnym kraju. Sdaſche ßo nam, ſo je ßo dźenßa wulki ßwjaty dźeń ſapocžał. Cžichi, mjelczazy měr ſchěrjeſche ßo po wyßokimaj horomaj a po zyle woßebitym, měrnym wobraſu koło wokoło, kotryż je naſtał pſches najdźiwiſche a najßurowiſche podawki, kotreż ßo na naſchej a ſ dobom też ſ naſchej ſemju ſtawaju.

Stajnje wſchak tu měr w Božej pſchirodźe knjeżił njeje. Se ßurowymi ſběžkami ßu ßo tu něhdy w ſaſtarſku mozy hłubinow ſjewiłe, hdyż je ßo ſemja rospaczìła a żahłe rěki ßu ßo hodźiny daloko ſ lavu do krajiny wuliwałe, hdyż je pod hrimanjom a wrjeſkotanjom Ararat naſtał. Natwarił je ßo tehdy ſe żahłeje podſeńſkeje lavy, kotruż je ſemja wupluwała, a ſe żehliwych rosſchkrjenych kamjenjow, kotreż ßo żórlachu ſ jamow na horinym wjerſchku a po brjohach. Cžłowſke woko wſchak njeje Ararat w jeho prěnich ßurowych cžaßach wohladało; wón je ſawěſcźe ſtarſchi hacź cžłowſki narod. Jeho ſ kamjenjemi poßyte brjohi pak nam froſymliwu rěcź ſ lětow jeho młodoſcźe rěcža, hdyż je wyßoki narołt. Po powjeſczach je wón hacź do pjatnateho lětſtotka po naſchim liczenju hiſchcźe woheń pluwał. Każ ßo ſda, je pak ßo nětko ſeſtarił, a mozy ſ cžaßow jeho młodoſcźe? — po nich wſchak je. Smjerſki a horzota a wſchě tamne mozy w pſchirodźe ſkutkuja, ryja a żeru naſchu ſemju ſtajnje a wſchědnje ſ pomozu wody, ſo bychu ſaßo ſrunałe, ſchtoż ßu Boże mozy ſ pomozu wohnja něhdy w pſchirodźe natwariłe.

Też ſa tajle naſchej hobrſkaj hórſkaj dwójnikaj pſchińdźe ſawěſcźe něhdy cžaß, hdżeż budźa jeniczzy niſke hórſke ſdonki naſhoniteho dopomnicź, ſo ßu ßo tu něhdy hórſke hobry k njebju měriłe, doniż njebudźe napoßledk wſchón tónle hobrſki twar Božeje pſchirody ſrunany a niczo něhduſchu nadobnu wulkoſcź njepſcheradźi. Tola każ njeje żane cžłowſke woko wohladało, kak je hora naſtała, tak też bjes dwěła cžłowſke woko njewohlada, ſo ſ horu k kónzej khwata — khiba pſchekraßnjene cžłowjeſtwo.

Spodźiwny napohlad doſtanjeſch, wobhladaſch=li ßebi horni wjerſchk krucźe. Kamjenje ßu tu huſto ſe ſelenej ſchkleńzu poczehnjene; pſches nje wohladaſch rołki, ſe ſelenej abo cžornej ſchkleńzu poczehnjene. Sawěſcźe, błyſki ßu kamjenje ſwonka roſeſchkrjeli abo też kamjenje pſcheraſyłe, ſo je rołka pſches kamjeń naſtała.

(Pokracžowanje.)

Wowczi Marczin.

(Pokraczowanje a skónczenje.)

III.

Na kajke waschnje je Hrjehoŕ nětk paczik a schczuwak, schtó to wě?

Doscz mamy na tym, hdyż wěmy, so ßo kral na tachanta schepjericz pocza a dzeń a hórje na njeho jědzesche, so napoßledk pschi ßebi rjekny: „Saczěrmy jeho do czmoweho czěßna! Wuschkrějmy jemu tón tuk! Hdyż je tak mudry, każ ßo to ßkyschi, dha dajmy jemu hudanczkow, na kotrež nichtó doscz mudry njeje."

A każ běsche prajik, tak ßo też sta. Skasawschi tachanta k ßebi, praji kral: „Wschitkón lud twój rosum wyßoko khwali. Duż bych rad wjedzak, kak daloko woprawdże doßaha. Tsi praschenja ßu. Pokaż, so na wschě wotmolwicz wěsch. Prěnje rěka: Sa kelko czaßa bych na konju zykly ßwět do koka wobjěchak. To dyrbisch prajicz, a nießměsch ani hodzinki smylicz.

To druhe: Kelko pjenjes płaczu, abo kak drohi ßym, hdyż w kralowskej pysche s krónu a se szeptarjom na trónje ßedżu? Wulż mi to haczż do najmjeńscheho pjenjeżka!

A tsecze rěka: Staj mi na sjawne, schto ßebi we wutrobje myßlu, a tola je kża.

Tydzeń dołho czi czaßa dam. Sa tydzeń pschińdżesch saßo na hród. A moji panojo tu też budża. Psched nimi smějesch mi na te tsi praschenja prawe wotmolwjenje daczż. Duż rospomń ßebi derje. Njetrjechisch-li, czi derje njebudże: s hańbu bych cże wotehnaczż dak."

Njeßmilne paßle! Schtó by s nich wuléßk? Hdże je trasch na zykym ßwěcze tón człowjek, kotryż by sa sto lět tajku wěz wuhudaczż móhł? — Wbohi knjes Michale, to wo kożu póńdże!

Hlaj, wěste czi je, so budżesch ßamo w najmudrischich knihach podarmo ßlědżiczż. A skepschejazy Hrjehoŕ hižo psched ßobu widzi, kak tebje wuhnateho hanja a tyscha, a kak dale a bóle na kóscz a na kożu skhnyjesch!"

IV.

Sslónczko hladasche s módreho njebja na mejsku semju, na „Tachantez doły", s bliska „Stroweje studnje". Kwětki ßo ßměwkachu s pschecżelnym wóczkom, a se ßłódkej hubu dychachu wóń. W trawje lětachu mjetele, synczachu mjedowe babki, khodżachu wjeßele wowzki a spokojny Marczin dujesche na pischczeli lubosne hłoßy. Jako by wschudżom wscho horjo se ßwěta sajschło, běchu „Tachantez doły" polne radoscze.

Ale njejabzy Marczina njepokoj saja. Wón widżesche tachanta pomałku, czeżło krocżo, pschińczż. Jeho hewak tak jaßne wobliczo bě czmowe a hladasche do semje.

Hdyż k Marczinej dóńdże, tón pocza: „Pomhaj Bóh! Schto mi tak struchliwje hladasch? Ssy trasch skhorik, so tajki sblědnjeny dżesch?"

S poł dybawym hłoßom womolwi tachant: „Ach Marczinko mój! Pschecżelo luby, so mnu je kónz. Hdy by ty wjedżak, kak mje wutroba spina; mi je tak czěßno!"

Żelniwje praji Marczin: „A njeßmě to twój ßwěrny pschecżel a ßłużobnik shonicz, schto tebje czěßni?"

Duż wotmolwi tachant: Kral chze mi sa kożu saléßcz. A pschi tym mi też wutrobu srudźi, so na mnje naju něhdyschi towarsch Hrjehoŕ njelczo schczuwa, każ ßym to shonik. Kral je mi praschenja dak, sa kotrež nichtó doßahazeho rosuma nima. A hdyż jemu dospołnje wotmolwicz njemożu, chze mje daczż s hańbu s tachantstwa wuhnaczż."

„A kak te praschenja rěkaja?"

„Sa tydzeń mam sjewicz, kelko czaßa by trjebak, jeli so chzyk na konju wokoło zykeho ßwěta. Schtó móhł to rjez? — Potom dyrbju jemu na pjenjeżk prajicz, kak droho pschińdże, hdyż se wschej kraßnoscżu na trónje ßedżi. Schtó móhł wschě te milijony snaczż? — A poßlednje je najczeżsche: schto ßebi myßli — chze shudane měczż — a pschi tym to njeßmě wěrno byczż, schtoż ßebi myßli. — Je na ßwěcze hdże żana człowjecża duscha, kiż by ßo do teho dokopaczż móhła? To wschak też Salomon móhł njeby, kiż je tola zusej kralowni wschitke hudanczka wuhudaczż móhł. A moja hłowa też Salomonowa njeje. Duż widżisch, so je so mnu hubjeny kónz!"

Duż satorże Marczin: „Khort tola njechaj! Kajke ßu to wězki! A dale niczo njeje? Dha ßo rucże wscheje staroscze wsdaj. Pisches tajku huscżinu czi hischcze puczika wurubaczż wěm, byrnjeż żandyn pißmik njesnak. Hdyż tu pschi wowzach steju, mi wschelake do myßlow pschińdże, a nawjedżu něschtożkuli, schtoż ßnano do żanych knihow pißane njeje. S lohka praju kralej na tajke sabite praschenja, so směje woprawdże doscz. Jenoż mi, luby a dobroczżiwy pschecżelo, dowol, so sa tebje pched krala du. Ssym-li też ßnadnischich lizow, ßym tola, każ ßu mi prajili, w mjeswoczu skoro każ ty. A wokoło paßa ßej wokmy nawjasam, so bych kajki żiwot měk, kajkiż masch s Boha ty. Potom mje tachantsku drastu wobleczesch, a tajki chzu pched krala hicz. Nichtó njedyrbi shonicz, so ßym to ja. A dalsche wscho s Bożej pomozu a bjese wscheho sapjeranja póńdże."

V.

Postajeny dżeń pschińdże.

Na hrodże w błyschczatym salu ßedżesche kral. S wobeju bokow běchu panojo a wě ßo też Hrjehoŕ. Kralowy ßłużobnik wotewri durje, a do sale sastupi muż, wot wschitkich ßo sa tachanta mějazy.

Kral sapocza: „Duż wotmolw, kak wjele czaßa bych wokoło ßwěta na konju trjebak? A to mi tak wułoż, so ani wokomik smyleny njeje!"

A na to praschany ponižnje rjekny: „Knjes kralo, to wěm. Ssobotu rano, hdyż ßwita, ßo na konja ßynywschi tam doczakoj, hdżeż ßłónzo skhadża. A hdyż wone na njebjo stupi a ßwój pucż hicz póczinje, ßo s dobom s nim do jěchanja daj, ale njewostań ani krocżalki sady. A hdyż budże ßo njedżela dnicz, budżesch runje saßo se ßłónzom tam, hdżeż ßy dżeń prjedy sapocżak. Tak wobjěchasch ßwět sa jedyn dżeń a jenu nóz. Spytaj a shonisch!"

To krala a panow móznje pschekwapi. Wón dżesche: „K wěrje podobne wschak je, spytacz pak njecham. — Hdyż ßy to prěnje tak mudrje wuhudak, pokaż mi, kak s druhim steji".

Na to praschany wotmolwi: „Czeßny knjes kralo, to khowu njekama. Hlaj dżě, Knjes a kral njebjeß a semje, nasch sbóżnik, je sa tsizyczi ßlěbornikow pschedaty. Ty wschak ßy wulkotny knjes, tola pak tak wjele njejßy każ wón, ale ßy ßlěbornik tuńschi, potajkim dżewjecżadwazyczi. To njeměj mi sa sło!"

Haczrunje kralej prawje njebě, so wjazy njepłaczi, ßo tola po khwili poßměwkny a sanjeßy: „Nihdy ßebi pomyßlik njebych, so wjazy njepłaczu. Tola ßo wupinacz njecham a dam twojemu wułożenju prawemu byczż. Ale nětko to tsecze. To nihdy na nihdy njeshudasch, tak mudry haczż ßy. A teho dla hinak njebudże haczż so cże s hańbu wotehnaczż dam. Tak praj dha mi rucże: Schto ßebi myßlu a tola njeje wěrno?

Na to kral wotmolwjenje dosta: „Ty ßebi myßlisch, so tachant psched tobu steji!"

„Haj haj, to ßebi myßlu; wěrno, haj wěrno. Ale wschak njeßmě wěrno byczż, schtoż mam na myßlach. Duż njejßy po mojej pschikasni prajik, a ßy do paßlow popadnjeny, a każ je czi hrożene, dyrbi ßo stacż."

Na spodżiwanje wschitkich pak wuhudak snapschecżiwi: „To hischcze w koßydłach njejßym. Njebudż mi hněwny. Wě ßo je schibjeńczna wěz, kralej do woczow tyknycz, kak je ßo mylik. Dokelż pak hinak mózno njeje, dyrbju ßo wusnacż. Ty ßebi wopak myßlisch. Ja dżě tachant njejßym; ně, njejßym niczo druhe haczż tachantski wowczeŕ!"

Kajke to dżiwanje po zykym salu! S rosdajenej hubu hladachu wschitzy na tuteho muża.

Kral běsche na tajki podawk wschón bjes rěcże wostak. Potom pak sasběhny ßwój hłóß: „Mudrischi mużo, njejßy-li tachant, ßy hódny, so by tachantski knjes byk. Dotalny tachant budże wot nětka sa tebje wowczeŕ, a ty budżesch na jeho měscze. To budże myto sa twoju mudroscż. A wysche teho wuprosch ßebi wote mnje hnadu, kajkuż chzesch. Wsmi moje kralowske ßłowo, so czi po próstwje dam!"

VI.

Hrjehorjej běsche to mjedowa wěz, so bě Michała psches krala do niska stołkak. So pak móhł Marczin sa tachanta postajeny byczż, to jemu też spodobne njebě.

Marczin, ßo hłuboko pokloniwschi, pocza: „Miłoscżiwy knjes kralo! Bych ßebi sa te tsi wotmolwjenja tsi małe próstwiczki dowolicz ßměł?"

Kral wotmolwi: „Nadobo tsi? Njeje to bjes měry wjele? Ale njech je. Prosch ßebi khroble!"

Duż dżesche Marczin: „Wyßoki knjeże! Rospóscżel póßłow po zykym kraju. Czi njech ßo praschejа, haczż schtó lěpscheho muża snaje, haczż nascheho tachantskeho knjesa. Sawěrno, psches teho

žadyn njeje. Duž proschu: bożedla wostaj nam jeho ša naschego duchowneho wótza!"

Kral na bok pohlada, hdyž jeho radźiczel hněwny šedźesche. Ssnano bě jemu wopak, so njemóže Hrjehorjej k woli byc. Tola pokiwny s hłowu a dźesche: „Hdyž šo czi s kralowskim šłowom saroczich, njemóžu hinak, hacž do teho swolicz. Dha njech je."

Nětko Marczin wschón sradowany dźesche: „A s druha bych rad sa šebje šameho proššył. Ty chzesch mje k tachantej sczinicz? Božedla niz! Ja dźě pišacz a czitacz njemóžu. Kajki to tachant, kiž pißmika njesnaje? Abo dyrbjał hakle do schule khodźicz? Stary woł hubjenje wuknje. A schto by mi tachantske bohatstwo chzyło? Wschak mam, schtož k žiwjenju trjebam. Duž proschu: Wostaj mje pschi mojich wowzkach!"

Kral s hłowu wijesche. Ty šy mi skerje muž, niz jenož mudry ale tež duschny. Ach, schtó by wjazy tajkich poddanow měł. Twoja wola šo stań!"

Na to Hrjehoŕ hischcze bóle sežoknti a bu kaž schwabl. „Měj dźak!" wotmolwi Marczin. A nětko šnano šměł tsecźu próstwu wuprajicz. Kaž šłyschu, je to nětajki woššobny Knjes, kiž šo na naschego tachanta měri a tebi do wuschow šyczi. Teho dla hischcze pokornje proschu: Sakaž jemu to, so cze njeby wospjet tak schczuwał."

A jako kral tež to šlubi, šo Hrjehorjej žołcz pschela a šmjercz jeho shrabny. — —

Michał a Marczin wostaschtaj hischcze wjele lět w bratrowstwje žiwaj. Michał by Marczinej rad lubje schtó wě schto dał, so bě s czěšna tak mudrje a wutrobnje wumóhł. Tón šiwěrny pschecżel pak niczo njewsa. Jenož k temu da šo nawabicz, so běsche wot nětka kóždy šwjaty dźeń luby tachantski hóscz, woššrjedź duchownych knjesow na czeßnym stole.

Wschelake s bliska a s daloka.

S **Draždźan,** 17. junija. Nadźije połne šlubjenje, so budźe kschižna zyrkej po šwjatkach saßo poßwjeczena, njeje šo móhło dopjelnjicz, tak tež niz žadanje Draždźanskich Sserbow, hižo Janske šerbske kemschenje w nowej šwjatnizy šwjeczicz. Tež njeje hinak móžno było, hacž so wschitzy czi, kotsiž Nowiny njeczitaju, ale šo wosjewjenjow na šerbskich kemschach a „pschispomnjenjow" na khěrluschowych papjerjach dźerža, šu šerbske kemsche hakle sa pschichodnu njedźelu doczakali, na kotruž běchu, — wotmyßleneho poßwjeczenja kschižneje zyrkwje dla, — pschepołożene. Tola bě to jenož k tomu wjedło, so chzychu nětotsi hakle tehdy k spowjedźi a k Božemu blidu hicz, pschetož spowjednych bě wo nješchto mënje hacž hewak, hromadźe 116, ale šerbska woššada, kotraž se sradowanjom na prědowanje w šerbskej maczerńej rěczi poßłuchasche, bě wulka, kaž hewak. Prědowanje mějesche k. farař Kubiza s Bukez; spowjednu wuczbu k. farař ryczeŕ Jakub s Njeßwaczidła. Mjes spowjednymi hosczemi běchu tež saßo stawy delnjołużiskich šerbskich woššadow. K. farař ryczeŕ Jakub bě knihi, wot naschego šerb. luth. knihowneho towarstwa wudate, šobu pschinjeßł, tamne knihi „Sslubjeny kraj", wot k. fararja Golcza s Budyschinka tak rjenje spißane. S nich pscheda šo swjeßelaza liczba šerbskim Draždźanskim kemscherjam.

Pschichodna šerbska Boża šłużba wotměje šo, hdyž je šo — da-li Bóh — poßwjeczenje kschižneje zyrkwje 9. septembra stało, na 14. njedźelu po šwjatej Trojizy, 16. septembra t. l. K temu daj Bóh šboże!

— Wo lětuschim šwjedźenju sa mißonstwo mjes póhanami móžemy lubym Sserbam hižo šlědowaze sdźělicz. Tutón mißionski šwjedźeń budźe — da-li Bóh — w Njeßwaczidle a to wutoru 10. julija. Sa šerbske kemsche, kotrež šo s dypkom w 2. hodź. sapoczinje, je knjes farař Waltař s Wóßlinka šwjedźeńske prědowanje luboscziwje na šo wsał. Na němskich šwjedźeńskich kemschach prěduje popołdnju 1/2 4 hodźinach k. mißionski direktař se Schwarza, kotryž je w tu khwilu wodźeŕ zyłeho evang. lutherskeho mißionstwa, a jako tajki tež w šwojim czaßu šam w Indiskej pobył. — Lětša nasche małe šwjate dny do žnjow na njedźelu trjecha, kaž Jana, so pak by tež kk. duchownym šo wobdźělenje móžno sczinilo, je Njeßwaczilska woššada, kaž loni Bukeczanska, šebi a lubym hosczam dźěławy dźeń k šwjedźeńskemu w Božim mjenje sczinika. A Bóh daj, so by šo wschitko derje radźiło!

— Knjes tajny schulski radźicźel Kokel a radźicźel s ministerstwa staj psched krótkim w Budyštezach byłoj, so byschtaj wobstejnosczе dla noweho schulskeho twara šamaj pruhowałoj. Praschenje je, hacž ma šo w Budeštezach nowa schula natwaricz a k temu katholska w Hajnizach. K temu pak chzedźa Bělczenjo a wokolnosczе dla dalokeho pucźa do Budeštez schulu w Bělczezach měcz. Kaž šłyschimy, njeje nadźija, so šo katholska schula hdy natwari. Tole praschenje pak hischcze khabła, hacž šo Budesczańska schula powjetschi abo w Bělczezach šo nowa natwari. To dyrbi šo sa Bělczenjow prajicz, so je w symskim czaßu pucz do Budeštez daloki a wobczežny, hdyž wopomnimy, so dyrbja dźěczi šamo s Bónjez do Budeštez do schule khodźicz.

— Młodźenzske towarstwa mějachu sańdźenu njedźelu w Budyschinje wulku shromadźisnu. Wona běsche se wschěch stron derje wopytana. Woßebje šwjatoczne běsche, hdyž młodźenzy njedźelu rano w 6 hodź. s wěžow khěrlusche piskachu. Dopołdnja mějesche šo šwjedźeński czah do Pětroweje zyrkwje, hdźež knjes farař Rüling kraßne prědowanje wo ważnosczi młodźenzskich towarstwow w naschim czaßu dźerżesche. Popołdnju a wieczor běchu skhadźowanja, w kotrychž šo kraßne hnujaze słowa wuprajichu, kotrež wěsczе na młodych wutrobach bjes saczischcza njewostanu. Młodźenzske towarstwa, woßebje w městach, hdźež wschelakore spytowanja na młodych ludźi kakaja, šu wulzy ważne, hdyž młodych schkódnym wjeßelam sdaluja a w jich wutrobach žiwu schescźijansku myßl sbudźuja. Duž tež my s nowa lubych Sserbow napominamy, so bychu šwoje dźěczi, hdyž do města pschińdu, na tele młodźenzske towarstwa pokasali a šebi wot nich žadali, so do nich sastupja.

— W Chinje je njeměr wudyrił. Wěsta sekta „boxerow" chze wschitkich wukrajanow a woßebje kschescźijanow wutupicz. Kschescźijanske zyrkwje šu šo spalike. Wyschnosc, kotraž je w ruzy lescźiweje khěžorki-wudowy, je s tymle postupowanjom pschesjene a duž tež je wójsko na stronu boxerow stupiło. Ssamo žałoßna powjesc šo rosnjeßy, so šu Chinesojo wotpóßłanzow zusych krajow morili, tež naschego němskeho wotpóßłanza. To je wohańbjenje naschego ludoweho prawa, kajkez drje je šo porědko stało. Chinesojo, kotsiž šebi w šwojej hłupej saßlepjenosczi tak daloko skhrobla, šebi krute khostanje saßłuża, a njesaßłuża šebi, so dale jako šamostatny lud wobsteja, hdyž njeßu khmani, ludowe prawa sarukowacz. Duž šu šo tež ludy sjednocźiłe, jim se šwojim wójskom krute powuczenje dacz. Bjes dwěla je, so budźa Chinesojo se šwojim njekhmanym wójskom pobicźi, hdyž tam ludy doscz wójska pschiwjesu. Tež s naschego wótzneho kraja tam w bliższim czaßu wjetsche wójsko pojědże. Swjeßelaze wschak je, so ludy nětkole w tym postupowanju pschesjene Chinesam napschecźiwo stupja. Bojoscz pak je, kajke potom budźe, hdyž budźa šo płody dobycźa rosdźělecz; jeno so potom njeby k srudnej njejednocze dóschło a s teho druha wójna nastała.

— Wo wójnje w Afrizy wjazy wjele šłyschecz njeje. Burjo praja, so budźa hischcze dale Jendźelczanam napscheczo stupacz a so budźe wójna hischcze dlěje tracz. Pschemóz Jendźelczanow je wulka a duž wschak šo nadźijecz njemóžemy, so kónz hinaschi njebudźe, hacž so burjo podleža. Bohužel njeßu burjo płody prěnich dobycźow wukupili. Nowa wuczba pak tež je, so w naschim czaßu lud bjes wuwucźeneho wójska tola skónczinje podleži, hdyž tež w prěnim sahorjenjenju nětajke dobycze czini.

Nješchto k rospominanju.

Pucźowarska kniha sa kschescźijanow ma tsi stawy:

1. Wy scze zusbnizy na šwěcze;
2. Wy scze hoscza na hospodźe;
3. Wy scze pucźowarjo k domismje.

Hudanczka.

K wěrowanjam wjeßely,
Na pschewodach srudźeny,
K šwjatoczisnam pscheproscha,
Czělam spěwa do rowa.
[Sarg]

Njemdrjesche šo wulka łuža,
Pózrě czěkateho muža;
Tola wón šo njetepi,
Po tsjoch nozach wulecźi.
[Mann am Galgen]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske šyroty:

N. N. . . . . 2 hr.

W mjenje wbohich šyrotow praji wutrobny dźak

Gólcz, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 26.
1. julija.

Lětnik 10.
1900.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela po ßwj. Trojizy.

1. Pětr. 5, 6. 7.

„Bóh napschecźiwo steji hordym, ale poniżnym dawa wón hnadu. Teho dla poniżujcże ßo pod Bożu móznu ruku, so by wón waß powyschił w ßwojim cżaßu."

Cźlowjek ßo ßam se ßwojimi myßliczkami njeße wot młodoscże ßem; tón jedyn je sjawnje wupowjeduje, tón druhi je haji a kubła hluboko w potajnym. Ssedźi w kóždźiczkim cźlowjeku skradźny pěßnik a poeta, kiż wschelake dźiwje njesestajene pěßniczki we ßebi a we zyłym ßwěcże dokonja, ale ßwjate pißmo praji wo tutym waschnju pěßniczkow: „Myßl cźlowßkeje wutroby je sła wot jeho młodoscże." To płaczi wo wschěch hordych cźlowßkich myßliczkach a wo s wyßoka wßatych fantasijach a pěßnjach njesłamaneje wutroby. To je Pětr ßam shonił, jako wón do cźerpjenja khodźazemu Knjesej junu prajesche: „Bóh cźe ßwarnuj, to ßo cźi stacź njebudźe". Pětr běsche wupowjedźenje passionskeje historije, kotruż tón Knjes tam wěschczesche, jara njerjanu namakał a w ßwojej sahorjenej luboscźi k temu Knjesej pocża wón pěßnicź wo dobycźerßkim a krónowanskim cźahu teho Knjesa, wo Davidowym trónje a wo knjeżerstwje na ßwěcże a wo ßudźenju póhanow a schtoż dyrbjesche wjeßełohra hewak hischcże wopschijecź. Ale hlaj, tón Knjes jemu zyłe pěßnistwo hromadu storhny s krutymi ßłowami: Dźi wote mnje prjecź, satanaßo, ty ßy mi k pohórschenju; pschetoż ty njeměnisch, schtoż Boże je, ale schtoż cźlowjeczne je. Schtoż Pětr wo ßwojim Knjesu, to pěßni nasch natursti cźlowjek, tón stary Hadam, wo kschescźijanu. Hdyż wo cźerpjenju ßłyschi, wo tyschnoscźi na semi, dha praji hnydom: Bóh swarnuj, to ßo mi jenoż njestań! Ale tón Knjes też nasche najlěpsche, najnadobnische, hołe cźlowßke myßliczki wotpokasuje a praji: „Ty měnisch, schtoż cźlowjeczne, niż schtoż Boże je", a chze, so bychmy Boże myßle sesnali. Pětr pak je wuknyk a chze je nětko też wucźicź, chze też w tym ßo wobrocźiwschi ßwojich bratrow poßylnicź.

Sběhń ßwojej wocźi a pohladaj na Bożu ruku! Wona je móznischa dyźli wschitko na ßwěcże, wona regěruje njebjeßa a semju. Njeße hwězdy na njebju, wobknjeźi dóndźenja ludow a dźerźi wschak s dobom też nicże kóždeho cźlowßkeho żiwjenja, też twojeho żiwjenja w ßwojej mozy. Na cźoż wona panje, tam je cźeżscha dyźli wscho druhe brěmjo, każ David skorźi: „Twoja ruka leżesche wo dnjo a w nozy cźeżzy na mni." Hdźeż pak pschikrywa, tam ßy skhowany, każ też David proßy: „Njewotcźehń twoju ruku wote mnje!"

Hlaj, tute pohladanje dyrbisch pschede wschěm wuknycź, so twoje zyłe żiwjenje, wot prěnjeho haczź do poßlednjeho sdychnjenja, je wot tuteje mózneje ruki wodźene a sdźerżane. Ale kak mało jich tute pohladanje nawuknje. Woni widźa cźlowßke ruki, widźa woßud abo ßlepy pschipad. Ach ně, pohladaj horje — je Boża mózna ruka, kotraż je do twojeho żiwjenja pschimnyła a chze cźe ßwěru poniżecź. Sady cźlowjekow, kotsiż cźe srudźeja a cźi kschiwdu cźinja,

ſady podawkow a wobſtejnoſczom, kotrež czi cżežke ßu, dyrbiſch teho żiweho wſchehomóżneho Boha ſtejo widżecź, kiž czi tutych cżlowjekow, tute wobſtejnoſcże do pucża ſcżele, ſo by ßo na nich ſwucżował w twojim kſcheſcżijanſkim powołanju. Wukń wot Davida; jako Simei jeho ſetka, jeho ſaklinwaſche a na njeho kamjenje mjetaſche a Joab chżyſche jeho moricź, prajeſche wón: „Wotpuſchcżcże jemu, njech ßwari; pſchetoż tón Knjes je jemu kaſał.“ David wſchak běſche ſ kralom a Simei bě ſběżkař, kiž bě ßebi ßmjercź ſaßłużił; ale David widźi ſady teho kliwazeho Simea żiweho Boha ſtejo, a ßłyſchi ſe rta hanjazeho pſchecżiwnika prědowanje, kotrež Bóh jemu dżerżecź chże. Hlaj, to je duchapołne pohladanje na Bożu móznu ruku. Je-li pak to ßo hakle namakało, dha rěka, też ßo ponižecź pod tutu ſpóſnatu ruku Bożu, ßo ponižecź a wocżichnycź. Jenoż tam pod wulkeho Boha móznej ruku wocżichnje pſches měru khrobła a jara bojaſna cżlowjeſka wutroba. „Wukńcże wote mnje“, praji Khryſtuß, „pſchetoż ja ßym cżicheje myßle a ſ wutrobu pokorny, dha budżecże wotpocżink namakacź ſa ßwoje duſche!“ Bóh chże jara wyßoko ſ nami won, horje hacż k ßwojemu trónej — runje teho dla pak dyrbi tak hłuboko ſ nami dele do hłubokoſcże.

Hamjeń.

Pucżowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdżech, Boże ßłowo cżitajo.

Podawa ßwěrny cżitař „Pomhaj Bóh-a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Pokracżowanje.)

Naſchi Kurdża a Koſakojo, kotſiž běchu naß na ßamy horiny wjerſchk pſchewodżili, běchu ſwarili, ſchtoż ſa naß ßobu njeßechu. Se ßwjedżeńſkej radoſcżu ſeßydachu ßo pucżowanſzy towařſchojo k ſymnemu wobjedu. Wupichmy mnohe khmane napoje, a frěcżachmy mnohe khmane ßłowa.

A nětko, prjedy hacż ßo na pucź ſ hory dele naſtajimy, roshladajmy ßo hiſchcże ras koło wokoło. Pohladajmy hiſchcże ras do kraja, hdżež połměßaz knjeżi, pohladajmy do ſchahoweho kraja, pohladajmy do hoſpodliweho ruſkeho zarſtwa. Skónczńje pak wotpocżowaſche wóczko tola ſaßo na hobru ſ napſchecża nam, na Wulkim Araracże, kotryż pſched nami w cżichim měrje ſtejeſche — wyßoka a kraßna hora. Hladachmy pſches ſchkleńzy ſa někotrymi ſ naſchich pucżowanſkich towařſchow, kotſiž běchu ßo hižo wczera wjeczor na pucź naſtajili, ſo bychu poſpytali, na Wulki Ararat ſaléſcź. Tola my jich njewohladachmy. Naſchemu cżlowſkemu woku, — běſche też wobrónjene ſ wótrymi ſchkleńzami — běchu ßo minyli, ſawěſcże běchu jeniczki pſchemólczki dypk na hobru nam ſ napſchecża. Bychmy-li móhli ſa nimi pohladacź, bychmy wulzy ſrudżeni byli. Hdyż ßo radowachmy hladajo na móznu, cżicho wotpocżowazu horu a ſwjeßeleni ſ kraßnym dnjom ßo rosrěcżowachmy, dha leżi lěborka jedyn ſ naſchich ruſkich towařſchow ſ rosraženymi koſcżemi we hłubinje. Hora běſche ßwój wopor żadała. — —

My pak, njeſhoniwſchi, kajki woßud běſche naſcheho towařſcha pſchekhwatał, dżěchmy ſpokojeni ſ hory dele. Na drobnych kamjenjach njemóżeſch bjes ſtracha dele lěſcź. Też njeběſche runje radoſcź, ſ wuſkeho rjapa do hłubokich próſdnjeńzow na woběmaj bokomaj hladacź, woßebje niz, hdyż po horje dele dżeſch. So bychmy lěpſchi pucź měli, winychmy ßo na prawizu, tam, hdżež njeběchu ſcżěny próſdnjeńzy na prawizy wjazy tak nahle, a dżěchmy potom w próſdnjeńzy dale. Na roſcżenej ſkale drje njeby ßo derje ſchło. Tu pak běſche ſkała ſ hłubokim vulkanſkim pěſkom pſchikryta, w kotrymż móżeſch ßo krucże ſepjeracź, hdyż do njeho ſtupiſch hacż wyſche kulkow. Haj, khětſy a poſkakajo móżeſch tu zyle derje běżecź. Tak pſchińdżeſch bórſy dele. Delka nadeńdżechmy naſche jěſdne konje, na kotrychż bórſy do lěhwa Ssardar Bulak dojěchachmy.

Běchmy dozpěli, ſchtoż běchmy chżyli. Sboże běſche naß pſchewodżowało. Rětk móżachmy ßebi pomałku na dompucź myßlicź. Sa dżenßa pak běſche hižo poſdże, do Aralika dojěchacź. Sſłónczko běſche ßo hižo na khowanje naſtajiło, a wjerſchkaj Araratowſcżeleſchtej hižo dołhej, tſiróżkojtej ſcżinaj k ranju do krajiny pod nami. Tak dha ßebi ſapalichmy ſaßo woheń a pſchikładowachmy pilnje jaworzowe hakoſy. Jaworz roſcże tu wſchudżom koło wokoło. Saßo nakhili ßo cżěmna nóz na hórſku krajinu. Někotſi towařſchojo wrócżichu ßo poſdże ſ Wulkeho Ararata. Hacż na wjerſchk Wulkeho Ararata běchu chżyli, dóſchli pak tam njeběchu. Sa jedyn dżeń njemóżeſch hacż na wjerſchk hory dóńcź a ßo ſaßo do lěhwa wrócżicź. Druhe wodżělenje, tſjo ſ naſchich towařſchow ſ pſchewodżazymi Koſakami, njeběſche ßo na druhe ranje hiſchcże wrócżiło. Każ ßo ſdaſche, běchu woni hiſchcże jedyn dżeń na to nakożili, ſo bychu hacż na wjerſchk dóſchli. Dokelż běſche mjes tutymi tſjomi też Ruß, dha móżachmy jim, każ běchmy ßebi też frěcżeli, ßamym pucżowacź dacź ſe Ssardar Bulaka do Aralika a Eriwana.

Tak dha hotowachmy ßo na dalſchi pucź. Wjelbłudy, hiſchcże na paſtwje khodżaze, ſhonichu naſchi ßłużobni do lěhwa a pokładżechu je ſ naſchej nadobu. My pak ßo mjes tym hiſchcże po lěhwje pſchekhodżichmy. Runje ſeſtupachu ßo Koſakojo, ſo bychu hromadże ßwoju rańſchu modlitwu wuſpěwali. Tak ſapocżnje ßo kóżdy dżeń pola koſakſkeho wojaka. Kurdiſzy wojazy ſdalichu ßo tehdy wot nich, mějachu też woßebity ſtań a hinaſchu draſtu a druhe waſchnja; tak n. pſch. njejědża żane mjaßo. My dóńdżechmy hiſchcże nětotre krocżele dele k żórku; jeho woda běſche ßo jako drohi poklad hromadżowała do wulkich dónzow. Stadło ſpěſchnych ſchěrych pliſchkow a ßrokow honjeſche ßo tam ſ młodym ranjom. Sſo do lěhwa wrócżiwſchi, pſchihladowachmy, kak naſchi ßłużobni naſche wjelbłudy pokładowachu. Jeneho po druhim ßem pſchiwjedżechu a nuſowachu jeho tak dołho, doniž ßo na ſemju njelehny. To pak cżinjachu ſ wjetſcha jenoż ſ wjele ſtonanjom a ſ hněwnym korcżenjom. S hłowu hladachu do ſady a ſ hněwom wohladachu, kak cżeża na jich khribjecże roſcże, a někotry wjelbłud poſtany nahle ſ hněwom, měnjo, ſo je ßo jemu doſcź nakładło. Tola to wſcho niczo njepomhaſche; wone mějachu ßo ſ nowa poklaknycź a pſchihladowachu potom ſ nowa a hiſchcże hroſniſcho korczo, kak ßo jim cżeża dale nakładuje.

Seßydachmy ßo na konje. Koſakojo běchu ßo do rjadow ſeſtupali; „ura—a—a“ wołajo hladachu ſa nami. S jich wójnſkim wołanjom ßo někotry ſ naſchich koni naboja, a ſ tym ßo někotry ſ naſchich naſtróża. Jěchachmy po horje dele do doła, ßamy pucź, po kotrymż běchmy ſa wczerawſchim ßem pſchiſchli. Potom pak winychmy ßo na lěwizu, ſo bychmy lawiny rěcżniſchcża Wulkeho Ararata a měſtno, hdżež běſche ßo wulki dżěl hórſkeho brjoha do doła dele ſwjeſł, wopytali. Po pucżu pſchińdżechmy pſches někotre kurdiſke wßy, kotrež ßu ſa Araratom ſkhowane. Bruni wjeßnjenjo bydlachu ſ wjetſcha hiſchcże w jednorych ſtanach, natwarjenych ſ někotrych żerdżow a pokrytych ſ někajkej brunej płachtu. Tajke ſtaniki ßu jim woßebje witane, dokelż móża je bórſy ſaßo dale donjeſcź. W ſymje pak bydła w jednorych kamjeńtnych khěżkach. Saſtupiwſchi do jeneho tajkeho jednoreho domcżka, ßo ſawěſcże mało njedżiwaſch, wuhladajo na ſemi kraßne płachty (teppichi) ſ kraßnymi barbami, kotrež ludżom ſa tuni pjenjes wotkupichmy, ſo bychmy dopomnjeńcżko na horu Ararat ßobu domoj pſchinjeßli.

W tatarſkej wßy Achuri poßněbachmy a powobjedowachmy we wulkim ſtanje. Blido wſchak nam kryte njeběſche: naſch wobjed ſtejeſche na ſemi, ſ płachtami pokładżenej. K jědźi mějachmy jara dobre mloko, dale „ſchiſchlik“ a kraßne běłe „arbußy“ abo melony. „Schiſchlik“ ßu cżaſtki ſkopjazeho mjaßa, na widliczkach pſchi wohnju ſpjecżene. „Arbus“ abo „melony“ ßu roſtlinſke płody, naſchim kirbßam podobne; jich mjaßo ludżo ßyre jědża, dokelż jim jara derje laczńoſcź ſpokoji.

Sdaſche ßo, ſo chże naß dotalne ſboże ſ wjedrom wopuſchcźicź. Njebjo pokry ßo ſ hrożazymi cżornymi mróczelemi. Wone ſakrychu Araratowy wjerſchk, a bórſy ronjeſche ßo deſchcźik na wußmahlene brjohi. Tak hakle prawje ſpóſnawachmy, kajke woßebite ſboże běſche naß ſ dotalnymi ßłónczńymi dnjemi pſchewodżowało. Pſchi tajkim wjedrje naß na horu njewabjeſche. Pſched nami w Arakſowym dole a ſa nami na horach błyſkaſche ßo bjes pſcheſtacża, a ßo hrimaſche, jako chżyła ſemja ſ nowa wotucźicź, ſo by woheń pluwała. Dołho pak tajke ſnjemdrjenje Božeje ſtwórby njetrajeſche; a ſaßo běſche naß ſboże pſchewodżowało: nimale ßuſchi pſchińdżechmy do Aralika. Popſchachmy ßebi tu khwilku měra a ſ dobrym wobjedom doſtachmy nowe mozy. Ruſkim offizěram, naß hacż ßem pſchewodżazym, prajachmy tu poßlednje „Stupajcże ſ Bohom“. W nozy pſchińdżechmy do Eriwana, hdżež naß naſche żónſke witachu.

Dźeń wotpoczinka w Eriwanje! Tajki běchmy ßebi ſawěſćże ſaßłużili. Wużichmy jón ſ tym, ſo měſćanſke haßy a haſki pſchekhodźachmy, ſo wopytachmy ſtaru a nowu moſcheju (muhamedanſku zyrkej), rospadany perſiſki hród a winizy. Tu derje pobychmy! Rjane winowe kitki kupichmy tu punt ſa něhdźe tſi abo ſchtyri pjenježki, wulke kicże ſ kraßnymi, wulkimi, podołhojtymi ſornami bjes ſornjeſchkow. Tež wukupachmy ßo tu a paßechmy lěnika.

Wjele žiwjenja wſchak w Eriwanje njeběſche, a tola hladaſch ſtajnje ſaßo rad na tamne zuſe žiwjenje, woßebje w baſarach. Haßy ßu tu wuſke; duž khodźiſch ſtajnje w khlódku a pſchi tym pohladaſch do khlamow a dźěłarnjow, na haßu ſtajnje wotewrjenych.

Tu wohladaſch pjekarjow pſchi dźěle. Na deſkach ßuwaja niwke cźěſto na pěſk w pjezy, kotruž ßu pſches tepjenje po boku ſapyrili. Cźěſto rosběhnje na cźeńki, dołhi tykanz a je ſa krótki cźuß pſchepjecźeny. S wuſchikom wucźehnje pjekař tykanz ſ pjezy a ſeßuwa cźeńke khlěby, na ſapłatu podobne, do ßwojich khlamow; tam ſpowſcha je druhi pjekař na ſchtryczki kaž trjenja, abo wón pſchekole je a napowſcha jich wjazy na dołhe hoſdźe. Pſchińdźeſch k tajkemu Eriwanſkemu pjekarjej po khlěb, wottorhnje łóhcź khlěba, ſwije jón do walczka a potom jón pſchewaži.

(Pokračowanje.)

Lubin a Lubinka

abo

ſałoženje Lubija.

W Sserbach wſchelake měſtne mjena nadeńdźemy. Někotre ßu khětro dźiwne, jako: Holza, Kuty, Jama, Pakoſtniza a Tſi Žony a tak dale. S cźeho to abo tamne mjeno pſchińdźe, da ßo pola mnohich tak a hinak wukłado. acź. Žane pak njeje zyle bjes pſchicźiny date.

Pißmawucźeni a rěcźeſpytni ßu wjele prózy měli, ſo bychu wußlědźili, kajki ſałožk maja ßerbſke wßy a měſta. Pola někotrych wſchak to njeje cźežka wěz; mnohoſcź tych mjenow pak je wot mužow wſata, kotſiž ßu w ſaſtarſku tute wßy ſałożili. — Bukezy ßo mjenuja po ßwojim ſałożerju Buk, Schekezy po ſałożerju Schek.

A wjele druhich mjenow hiſchcże wujaßnjene njeßu. Kelko napinanja myſłow ſtej jenož mjenje Minakał a Njeßwacźidło wubudźałej! A ſchtó je, kiž móže nam njedwělowny wułožk dacź? A ſchtó wułoži nam zyle ſ połnej wěrnoſcźu mjena: Krebja, Klětno, Nart a Bart?

Hudacź drje ßo wo tym tak a hinak hodźi, ale hołe wuhudanja — byrnjež druhdy baßnikarjam ſajimawe — njeßu rěcźewuſtojnym hódź. Mjes druhimi ma ßo tež tak ſ mjenom Lubij. Njebocźiczki ßławny pſchepytowař ßerbſkeje rěcźe, Jan Ernſt Sſmoleř, praji: „Mjeno Lubij pſchińdźe wot ßłowa Lub, to rěka: Luby muž“. A najſkerſcho tež hinak njeje.

Mjes ludom pak hinak praja, a to na to waſchnje, ſo ßo ſtare bajki do wułožkow pſchadu. A tu bajku chzu wam ſ někotrymi pſchiłożkami podacź, kajkuž je mi mój wuj, njeboh Wicźas ſ Koporz, powjedał.

* * *

Hdyž ßo něhdźe we bajkach wo ſtarodawnych Sserbach jedna, ßo tež najbóle na jich kralow ſpomni. Ale to je najmjenje, ſchtož ßo wo ßerbſkich wjerchach prajicź wě. W naſchim cźaßu ſtare powjedanczka wo nimi dale a bóle doſynkuja. Druhdy ßo hiſchcże jich mjena ßłyſcha, jako: Pſchibyßław a Jaroměr, Miliduch a Dobroduch a druhe. Wo ßedmich kralach nad Lubinom, wo kotrychž ſtare bajki baja, ani jeneho mjena njeſnajemy. Porědko mjenuja ßo tež hiſchcże mjena wo jich ßydliſchcźach a hrodach, jako wo hrodźe krala Miliducha na Hrodźiſchku pola Židowa a Budyſchina.

Hdyž ßo něſchto wo kralach praji, ßo ßnano někomužkuli wo kraßnoſcźi ſłotych krónow a dejmantowych trónow dźije. Na to móžachu pola wonych kralow ſ cźežka myßle bycź. Nihdźe njemějachu pychu a debiſnu, kajkuž kral Salomon; žadyn njebě tak bohaty a mózny jako Ahaßveroß, wo kotrymž ßo w Eſtherinych knihach piša, ſo měješe ſto a ßydom a dwazyczi krajow.

Woni njeběchu woßebniſchi dyžli wulzy kublerjo a ſamožicźi knježa; njeßmědźachu tež po ßwojej hłowje roskaſowacź a dawki napołożecź, ale dyrbjachu ßo teho dźeržecź, ſchtož bě lud w ſhromadźiſnach wuradźił.

Jenož hdyž bě wójna, měješe kral najwjetſchu móz. Sa to pak dyrbjachu najprěńſchi do bitwy hicź. To wſchak běſche wulka cźeſcź a ßnadź někotremužkuli hordacźkej luba; ale pſchi tej cźeſcźi běchu tež ſtrachi, rany, krej a ßmjercź. Tak bě we wójnſkich cźaßach. — A hdyž bě měr, a kral ßo ludźom njeſpodobaſche, jeho wuhnachu a druheho ßebi wuſwolichu.

Potajkim ßo rady wěri, ſo žane mědliſanje njebě, w tamnych cźaßach w Sserbach ſ kralom bycź. Nimo teho běſche porědko — a to jenož w běднych cźaßach — po wſchěch Sserbach žadyn powſchitkowny wjerch. Sserbſki narod dźěleſche ßo do wſchelakich ſplahow. Kóždy ſplah pak, haj tež ſ woprědka ta a wona župa (krajina), dźerżeſche ßo k ßwojemu woßebitemu wjerchej.

So tajke wjerchowſtwa njemóžachu niczo nahladneho a woßebneho měcź, ßo ßamo wot ßo wě. Tola namakachu ßo pſchezo knježa ſ hordej hłowu, kiž ßebi ſ tajkej woßebnoſcźu wjele bycź dachu.

A wo jenym tajkim kralu a jeho dźowzy a teje nawoženju ßebi nětko powjedajmy.

* * *

Něhdy Sserby do dalokich delnich ſtron doßahachu, wjele dale Błótow a Barlina: wot łužiſkich horow hacź k morju dele. A ſplahi, kiž tute kraje wobydlachu, prjedy hacź ßo Němzy ſ mordařſkej ruku do jich kraja nawalichu, žiwjachu ßo w dobrym měrje: hońtwjerjachu w lěßach, wobdźěłachu pola, kublachu ſkót a wotměwachu ßwoje ßwjate dny. — Jedyn ſe ßwjatych dnjow bě wulki ßwjedźeń lěcźa, a to runje tehdy, hdyž je ßwjedźeń ßwjateho Jana. Wě ßo woni tehdy, jako běchu hiſchcże póhanjo, wo Janu niczo njewjedźachu.

Běſche to jich ßwjaty dźeń Woudy abo Wody. To bě po jich wěrje pſchibohowka wſcheje wody w žórkach, ſtudnjach, rěkach, jěſorach a hat ch.

Na tym dnju ßo młody lud k rěkam podawaſche, po tym ſo běſche ßo hižo do ſkhadźenja ßłónza kupał, ſo by ſ cźiſtym cźełom ßwjedźeń ßwjecźił; pſchetož tón dźeń maſany na cźěle bycź, bě po jich wěrje cźorny hřech.

Młode holzy napleczechu ſ wonjatych hałožkow a kwětkow wěnczki, a potom na nje ſaßwěcźene ßwěczki pſchitwjerdźiwſchi puſchczachu je na wodu.

Hólzy pak na cźołmach dale delka cźakachu a łojachu wěnczki, najbóle ſa tymi honjo, kotrymž ßwěczka haßła njebě. Kotremuž ßo poradźi, wěnczk ſ njehaßnjenej ßwěczku dobycź, temu bě to jako wěſchcźenje, ſo ſměje wón tu holzu, kotrejež wěnczk běſche, ſa njewjeſtu. S najmjeńſcha pak bě wona wjecžor ſ nim na rejach kralowna a wón ſ njej kral.

* * *

Hlajcże, tónle ſałožk do naſcheje bajki pſchima, kotruž ßu ßebi ſtari ludźo powedali.

W jenej župi, daloko wot naß k połnozy dele, w delnich ſtronach Sprewje, kralowaſche Duban, jedyn ſ wonych kralow, wo kotrychž prjedy porěcźachmy. Jeho kraj wſchak bě mały, ale jeho ſdatoſcź bě nimo měry wulka. Tón měješe rjanu dźowku, rjeńſchu dyžli w zyłej wokolinje žadyn wjerch. Lubinka bě jeje mjeno, wſchudźom po rjanoſcźi wukhwalena.

Rjeńſcho pak hacź jeje cźělna rjanoſcź ßwěcźeſche ßo we njej pózcźiwa a luboſcźiwa duſcha.

Junu ßwjedźeń Wondy wona ſ towařſchkami ßobu ßwojemu wěnczkej pluwacź da. A ſe wſchěch młodźenzow najnadobniſchi towařſch Lubin ßebi jón popadny. Sa to ßmědźeſche wón potom reje nawjedowacź. Wě ßo žana druha jemu ſ kralownu njebě hacź Lubinka.

To bě jim ſ woprědka ſeſkhadźenje wutrobneho ſboža, ale potom cźežkich rudźenjow a ſ kónza ſaßo pſchekraßnjenych lět. W jeje wutrobomaj bě ßo luboſcź ſaßwěcźiła, ale to płomjeſchko bě pózcźiwe a cźiſte jako hwězka na njebju. Lubinzy njebě wot małych lět ßem tak derje było, jako nětk, a ſemja njebě jej hiſchcże ženje tak rjana, a njebjo dotal niz tak ßměwkate a jaßnje módre. A tež Lubin bě tak radoſcźiwy, jako by pyſchny ßwět ſwjeßeleł pſched nim hrał.

Ale nadźija na žeńtwu to njemóžeſche bycź. Kak chzył bohaty a hordy nan ßwoju rjanku na kubleſchko wudacź?

Hlaj, młodźenz dale niczo njebě dyžli lěch, t. r. mały kubleř. Bě wſchak wſchudźe jako khrobły hońtwjeř khwaleny a ſnaty. W lěßach ſaniczeſche wón dźiwje ßwinje, miedźwjedźe a wjelki, ſo ßo ßłabſchi ludźo w lěßu bojecź njetrjebali, ani na paſtwiſchcźach wo ßwój ſkót. Ale to wſcho pſched woczomaj hordeho wjercha

Lubinzyneho nana, niczo njebě. Tón by rady ſa ßwoju dźowku wuropneho kralowſkeho ßyna wſak.

Hdyž ßo jemu pſcheradźi, kak ſtej młodej wutrobje k ßebi pſchikhilenej, ſakaſa jej wón, ßama ſ dwora hicź a ſa Lubinom hladacź.

To bě cźeßne horjo, hdyž ßo ſalubowanej njemóżeſchtej wjazy ſeńcź a lubkowacź. — Tola ßo ſaßo njenadźizy pſchi ſkładnoſcźi wohladaſchtej, njech też jenoż na khwilku, a porěcźeſchtej ſkradźu.

Hdyž mějachu w bliżſchej żupje wulki jěſdny kwaß, bě Lubinka družka. A nawożenja bě ßebi też Lubina na kwaß pſcheproßycź dał. W tamnych cźaßach proſchachu ßebi ſamożicźi ludźo kwaßarjow po zykłych ſtach a hotowachu tydźeń dołhe kwaßy. Tak bě też tu. A hdyž po wjecźeri ſtari kwaßarjo ſa blidom pſchi winje ßedźo ßebi wo ſtarych cźaßach powjedachu, ſarejwa ßebi wſchón ſpěſchny młody lud.

To bě tymaj wutrobomaj ſkładna wěz, ßebi ßłódke ßłowcźko rjez. —

(Skónczenje pſchichodnje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Konferenza łużiſkich duchownych w Sakſkej mějeſche ßwoju konferenzu ſańdźeny ſchtwórtk w Budyſchinje w ſali krajnoſtawſkeho ſeminara. Jako cźeßnaj hoſcźej běſchtaj pſchitomnaj knjes wokrjeßny hejtman ſe Schlieben a ſaſtupjeŕ konſiſtorſtwa knjes wyſchſchi konſiſtorialny radźicźel Klaus. Knjes tajny zyrkwinſki radźicźel Keller wotewri konferenzu ſ nutrnej modlitwu. Jeho hnujaza a hłubokoſacźuta narěcź, kotruž duchownym dźerżeſche, jednaſche wo prědowanju, kajke ma bycź w naſchej evangelſkej zyrkwi, ſo by naſche prědowanje płody pſchinjeßło. Wón poſtrowi kn. wokrjeßneho hejtmana ſe Schlieben a knjeſa wyſchſcheho konſiſtorialneho radźicźela Klauża. Saſtupjeŕ konſiſtorſtwa ßo ſ krótkimi ßłowami na ſhromadźiſnu wobrocźi pokaſujo wſchak na cźeźkoty naſcheho cźaßa, w kotrymž je duchownym ſcźerpliwoſcźe trjeba, wubudźujo pak też, ſo bychmy ßo njebojeli ßo ſałożujo na Knjeſowe ßlubjenje, kotreż je wón ßwojej zyrkwi dał. Knjes ſekundarius Häbler ſ Budyſchina mějeſche pſchednoſchk wo evangeliſaziji a zyrkwinſkich ſtowarſchenjach. Evangeliſazija chże ſ wonka zyrkwje w ſkhadźowanjach a pſchednoſchkach tych dobycź, kotſiž zyrkwi ſdaleni ſteja. Hdyž wſchak je myßl tuteho hibanja ßama na ßebi dobra, je Bohu żel tón pucź, kotryž je ßo khodźił, we wopacźnej ſahorjenoſcźi runje naſchej zyrkwi napſchecźiwo krocźił. Wodźerjo tuteho hibanja běchu ſektirarojo, kotſiž chżychu duchownych kedźbu njemějo, wſchitko lěpje dokonjecź, haj, ßamo ſchcheſcźijanow ſa ßwoje ſektiraŕſke nahłady dobycź. Duž ma naſcha zyrkej ſe wſchej wobhładniwoſcźu tole hibanje we wocźomaj wobkhowacź. Wěſcźe wſchak pak tam, hdźeż evangeliſazija pod wodźenjom duchowneho ſchtanta ſteji, móże wona něſchto dobre dokonjecź. Druhi dźěł pſchednoſchka rěcźeſche wo zyrkwinſkich ſjednocźenjach a ſtowarſchenjach, w kotrychž ßo woßadni k woßebitym nutrnoſcźam ſhromadźuja. Też tu dyrbjeſche ßo prajicź, ſo wſchak ma ßo na nje kedźbowacź, hdyž chzedźa wone w duchownym pſchesběhnjenju pſches duchowneho bycź, ſo pak ßu też ſ dobrym wużitkom, hdyž chzedźa duchownej wyſchnoſcźi k bokej ſtejecź, hdyž ßu wone woprawdźe ſjednocźenje khutnych ſchcheſcźijanow, kotſiž ßebi po duchownej zyrobje Božeho ßłowo żadaja. Żiwa rosmołwa ßo pſchednoſchkej pſchiſamkny.

— Każ ßo nadźachmy, ßo Łupoj k prěnjemu julijej hiſchcźe njewobßadźi, dokelž maja ßo wſchelake jednanja prjedy dokonjecź. Nadźijomnje pak tola hiſchcźe do ſymſkeho cźaßa wſchitko k dobremu kónzej dóńdźe, ſo njeby w hroſnym ſymſkim cźaßu duchowne ſaſtaranje Łupjanſkeje a Khwacźanſkeje woßady ſjednocźene woſtacź trjebało.

— Srudne běchu to cźaßy, jako ſańdźenu ſymu ſtrajk wuhlowych dźěłacźerjow w Cźeſkej wudyri a pola naß na wuhlach pobrachowaſche. Sozialdemokratiſzy wodźerjo běchu jich naſchcźuwali, ſo dyrbja ſtrajkowacź, dokelž ßo jim pſchemało mſdy płacźi. Cźi dźěłacźerjo dachu ßo naſchcźuwacź. Najhubjeńſcho běſche wbohi dźěłacźerſki lud pola naß potrjecheny, kotryž dyrbjeſche ſymu mrěcź, dokelž ßebi njemóżeſche ſa drohe pjenjeſy wuhło kupicź. Duž běchu ſozialdemokratiſzy wodźerjo na wbohi lud tule nuſu pſchinjeßli. Hdyž pak kónz zykłeho ſtrajka wobhładamy, ßo ſkutkowanje tutych ſozialdemokratiſkich wodźerjow hiſchcźe w druhim hubjeńſchim ßwětle ſjewi. Schto ßu wuhlowi dźěłacźerjo dozpili? Jich mſda je ßo wo něhdźe 3 prozenty powyſchiła — ale wuhło je **20** prozentow dróżſche hacź prjedy. Schtó ma najwjetſchi wużitk? Żidowſzy wobßedźerjo wuhlowych podkopkow. Duż móżemy ßebi myßlicź, ſo ma zyła wěz cźiſcźe druhi podkożk. Najſkerje ßu wobßedźerjo wuhlowych podkopkow ſozialdemokratiſkich dźěłacźerjow naſchcźuwali ſtrajkowacź, ſo bychu woni cźim bohatſche żně ßami do ßwojeho ſaka doſtali. Potom pak dźiw njeje, ſo ßo ſozialdemokratiſzy wodźerjo tak wobohacźa, ſo móża w kraßnych villach bydlicź. To je ſpocźinanje ſozialdemokratiſkich wodźerjow a lud je tak hłupy, ſo ßo wot nich ſaßlepicź dawa.

Kak ſtary muż w lotteriji hrajeſche a wjele pjenjes pſchi tym doby.

Tón muż wjele w lotteriji hrajeſche a wón to móżeſche, pſchetoż wón bě bohaty, ale wón po ßwojim waſchnju hrajeſche a wo tym chzu dźenża powjedacź.

Wón běſche ßebi ſapiſk w najlěpſchej khwalbje ſtejazych lotterijow napiſał a w nich hrajeſche. Dale pak ßo też hiſchcźe na tajkich lotterijach wobdźěli, wo kotrychž ßo jemu woſjewjeńki do domu pſchinjeßechu a też na tajkich, wo kotrychž běchu jemu ſnacźi prajili, ſo ßu wot nich łóß kupili a jemu nadźiju dobycźa woßebje wukhwalichu.

Něktore dny do cźehnjenja wón płacźiſnu łoßow wſa a ju — k pſchedawarjam łoßow? a ně, na nalutowańju wón pjenjeſy donjeße a da ßebi je do knihow, na kotreż běſche ßam napiſał: „lotterijowy dobytk“ ſapiſacź.

Kóżde nowe lěto liczby hromadźe liczeſche a by k temu wjeßele pſchiſtajił: „Lětża je ßo ta wěz derje cźiniła,“ a hdyž běſche lětne wunoſchki ſlicził, by ßo ſ zykej wutrobu ßmjał a prajił: „To je rjany dobytk.“

Tak cźinjeſche wjele lět a jeho „lotterijowe dobytki“ roſcźechu k rjanym hódnym pjenjeſam. Jako wón wumrje, ſtejeſche w jeho teſtamencźe pißane: „Wunoſchk mojich nalutowańſkich knihow je —, mjenowany „lotterijowy dobytk“ ſawoſtaju towarſtwu ſa ſnutſkowne miſionſtwo. Schtó běſche najwjazy w lotteriji dobył a ſchtó najwjetſche żohnowanje ſkutkował, wón abo cźi druſy, kotſiž běchu w lotteriji ßwoje pjenjeſy pſchěhrali? Ja ßebi myßlu, tón pobożny muż, kiž takle dźiwnje w lotteriji hrajeſche.

Něſchto k roſpominanju.

Wutrobu w njebjeßach, njebjeża we wutrobje.

* * *

Budź tak ßwěcźaty każ jehła a tak ſpěſchny każ pcźołka!

* * *

To je dobry pohoncź, kotryž móże na małym blaku ſawrócźicź.

Hudancźy.

Schtó je woßlepił a ſa tſi dny wotßlepił a ßobu duchowne widźenje dobył?

[Ssnj. Kawoſk ·laus]

Schtó jónu njejabzy pſchińdźe, każ paduch w nozy?

[Ssnuny bźeń.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

N. N. ſ K. . . . . 1 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale też we wſchěch pſchedawarńjach „Sſerb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Buyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 27.
8. julija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczeńni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedzela po ßwj. Trojizy.

Romskich 8, 18.

„Ja mam ßa to, ßo nětczišcheho czaßa czerpjenja hódne njejßu teje pschichodneje kraßnoscze, kotraž ßo nad nami ßjewicz budże."

Žane czerpjenje, kajkež mamy tu w nětczišchim czaßu pschětracz, njemóże naß dlěje wobczežowacz, hacz ßmy tudy žiwi. Nasche czaßne žiwjenje pak je ßo nam bórsy pominyło. Njeje nam tu, kaž bychmy ſ wětrom a ſ mróczelemi czahnyli, abo kaž bychmy ßo ſ łódzu po morju wjesli, abo kaž bychmy ſ ptaczkom leczili abo ſe schipu, kotraž je ßo ſ próka wutšeliła?

Dokelž pak ma tu kóždziczki człowjek ßwój wěsty czaß, kak dołho dyrbi bycz na ſemi žiwy, — wot ſpoczatka do kónza — duž dyrbimy ßo tež tónle krótki czaß, w kotrymž ßmy tu žiwi, ſczerpliwi a po duchu czišchi wopokasacz, a na to czakacz, kajki ſměje pola naß žiwjenje wukhód. Nasche czerpjenje wscho je krótke, duž ßo da lóhzy ſnjeſcz. Hdyž możesch ßebi brěmjo, kajkež dyrbisch uěhdże donjeſcz, kaž ſ jenym wotmachom wot ßo czißnycz, budżesch ßebi jo wěscze lóżscho njeſcz móz.

Schto je „czaß" pornjo „wěczłnoscži"? — Kaž do czišta niczo. Runje tak tež njejßu nětczišcheho czaßa czerpjenja niczo pornjo tej kraßnoscži, kajkuž budżemy junu ßami na ßebi widżecz. Pomyßl ßebi jeno khwilku, kajke wjeßele, kajku ſbóżnoscz je Bóh tym ßwojim wschěm pschihotował. Pornjo wschemu temu nětczišcheho czaßa czerpjenja wschitke do hromady niczo njejßu, hacz ſchtoż kapka wody pornjo morju, abo ſchtoż mała ſchkriczka pornjo ßłónzu.

Czeho dla ßo jenoż tak wjele ludźi kſchiża tak jara boji? Teho dla ßo jeho boja, dokelž je nam wscha pschichodna kraßnoscz hischcze potajena. To wschak dyrbimy wschitzy prajicz: My kſcheſczijenjo ßmy w Jeſußowym kraleſtwje hnady hižo jowle na ſemi wscho kraßni a ſbóżni ludżo. My tu ſ wocżomaj widżimy a możemy ßami ſ wutrobu woptacz, kajki je Bóh ſ nami pſcheczelny; wschako ma tež wot naß kóżdy Khryſtußowe ſnamjo ßam na ßebi, — ale wscho to je wschak tola hischcze pschezo něschto njezyłe a njedokonjane. Wscho dokonjane mamy ßami ſa ßo hakle w njebjeßach doczakacz.

Móhł jowle na ſemi ſchtó wot naß ſ wocżomaj widżecz, kajka kraßna budże tamna pschichodna kraßnoscz, wón by wěscze wschón ſczerpliwy ßwój kſchiż na ßo wſał a ßebi jón dale njeßł. A tajzy bychu wschitzy druſy tež byli. Sa horſchcz pjenjes abo ſa někajki kuß czeſcze, kajkuž jowle pſched ßobu widži, może na ſemi někotryżkuliž człowjek wjele, wjele czinicz a czerpicz. Njebjeſka kraßnoscz ßo nam dotal hischcze njeje ſjewiła; ſ wěru tu pola człowjekow tež huſto hubjenje doſcz ſteji. Pſche wſchě te mróczele, kajkež człowjekam kſchiż huſto naczini, njemóże pak ßo tama njebjeſka kraßnoscz lohzy pschedrěcz a pschecziſchczecz — ſe wſcheho teho to pſchińdże, ſo mjes człowjekami wjele tajkich njeje, kiž chzyli kſchiż a czerpjenja ſwólniwje a rad lubje na ßo wſacz a je ſczerpliwi njeſcz.

Wschak ßy ty ßam tola tež kſcheſczijanſki człowjek, duž ßo jenož, tak huſto hacž ßy w žanym czerpjenju, ſe wſchěmi myßlemi do ßamych njebjeß pſcheßadź a wopomń ßebi, kajka tam na naß kraßnoſcź czaka. Potom budźeſch móz wſcho wjele lěpje ſnjeſcź, haj, potom budźeſch móz wſcho to ſ wjeßelom ſnjeſcź. Tehdy, hdyž budźemy pola Boha w jeho kraßnoſczi, tehdy budźe dyrbjecź wěſcźe kóždźiczki ßam wot ßo wuſnacź: O, wſcheje tajkeje kraßnoſcźe, kajkuž ßměm tudy wužiwacź, ja nihdy hódny njejßym, dokelž ßym ßebi na ſemi ſpochi myßlił, ſo je moje czerpjenje pſche wſchu měru wulke a ſa mnje czežke, a dokelž ßym tule kraßnoſcź w njebjeßach ſpochi ſa něſchto małe a ßnadne dźerżał.

Wſcho wjeß'ły ßym, hdyž pomyßlu,
Kak budźe mi, hdyž poczahnu
Prjecž ſ tutoh' ſemſkoh' doła.
Tam ſapoczńje ßo wjeßele,
Kiž nihdy kónza njeſměje,
Tam radoſcź b'dźe pſchez' nowa.

Ja njewěm niczo wo ſtyſku
A ſrudobu niz njepytnu,
Hdyž na wěczńoſcź ßej myßlu,
Sdźerž tajku myßl mi, Jeſu, tu,
Hacž do njebjeß njepoczahnu.
Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitař „Pomhaj Bóh=a".

Wopyt na horje Ararat.

(Pokračowanje.)

Pſchi durjach noweje moſcheje je ßo ſjawny pißař czapnył. S wulkimi nawoczemi (brylu) na khutnym, ſtarym wobliczu a ſ běłym turbanom na hłowje poßłucha ſměrom na to, ſchtož jemu człowjek ſe wßy powjeda, ſo by jemu liſt napißał. Wón njepißa kaž my, ale na prawej ſtronje ſapoczńje a na lěwej ſtronje ßwoje rjadki ſkónczi. Pjero je ßebi ßam ſ czeńkeje, ßrjedźa próſdneje ſczźiny wureſał. Sswoje czornidło (tintu) czini ſ wodu židke, kotruž ſ małej łżiczku pſchiliwa. Na moſchejinym dworje žórli ßo czicho woda w niwkim hatku, hdźež ßo wěrjazy muſelman po poſtajenym waſchnju wumyje, prjedy hacž ßwoje modlitwy spěwa. Koło wokoło ßu khody, na dwór wotewrjene, hdźež wſchelazy na ſemi ßedźo ſ korana (= ſe ßwjatych knihow muhamedanow) czitaja, hłowu hłuboko na knihu ſkhilenu. Dale nutſka wohladamy ſchulerjow, kotſiž na ławkach kaž pola naß abo po zykej jſtwje na ſemi ßedźo ßo ſ czitanjom prózuja. Jich wuczeŕ ßo po ſdaczu njenapina. S poklaknjenymaj nohomaj ßedźi wón, ßo ani njehibajo na podložku ßwój czibuk (turkowſku trubku) kurjo.

Stara moſcheja je natwarjena na ſkałach nad Araksom. Wona ſapoczńje roſpadowacź, a na dworje roſcźe trawa. Pißane zyhele abo khachlizy leža tu po dworje. Straźnik, poſtajeny, ſo by kedźbował, ſo ßo njeby na moſcheji niczo wobſchkodźiło, je je ſwukamował, ſo by je pſchedawał. Pſches roſpadane ſcźěny pohladaſch do něhduſchich ſchulſkich ſtwow a modleŕnjow. Hnydom pódla moſcheje roſpaduje dźeń a bóle khanſki hród. S hrodowych pißanych woknow pohladaſch do Araksoweje hłubiny a dale hacž — Ararat.

S měſtna roſpadankow wróczimy ßo do měſta a dóńdźemy do kupjelow, hdźež ßo Eriwanſzy pilnje kupaja. Tu wuhladaſch kupjele ſa mnohich a tajke ſa jeneho człowjeka. Kupaſch ßo tu, abo kupaſch ßo tam, ſtajnje doſtanjeſch dwě ſtwi ſa ßwoje potrjeby. W jenej ſtwi ſměſcha ßo w kamjeńtnym korcźe ſymna a czopła woda. Korto, ſo by ßo w nim wukupał, tu njewohladaſch; wodu linjeſch ßebi ſ bowom ſ kamjeńtneho korta pſchi ſcźěnje pſches czěło. Woda pak wotběhnje po kamjenjach na ſemi. Druha ſtwa je ſa pſchewoblekanje pſchiprawjena. Na požadanje móżeſch ßo po wukupanju też po wſchěch prawidłach pſchetołkacź (maſſierowacź) dacź.

Popołdnju poſdźe dźemy do měſczańſkeje ſahrody, wo kotruž pak ßo měſto mało poſtara. Na ławzy ßedźo hladamy ſ nowa na hórſkeho hobra, wot naß hižo ſaßo dalokeho. Sſłónzo ſczele jemu runje hiſchcźe poßledni poſtrow dźenßniſcheho dnja. Poßledni raz wohladamy jeho a pohladamy na njeho; we wjeczornej rjanoſczi wohladamy ju, tamnu wyßoku horu, luby nam Ararat! Jutſiſchi dźeń ma naß dale dowjeſcź do Aleksandropola. Ssmy ßo roſßudźili, ßo tu na dompucź podacź, ſo bychmy ßławne roſpadanki „armenſkeho Pompeja", ſtareho hłowneho armenſkeho měſta Ani wohladali. Lěta 1319 bu pſches ſemjerżenje ſahubjene a ſ teho czaßa je měſto ſajimawe polo roſpadankow.

Doniž ſ Eriwana wotjědźechmy, wróczichu ßo knježa, kotſiž běchu na Wulki Ararat chzyli, k nam; — tola niz wſchitzy. Jich ruſki towařſch ſ Wladikawkaſa njeběſche wjazy pſchi nich. Spytali ßu, na Wulki Ararat ſaléſcź. Ruſki towařſch běſche pſchi wobczeżnym łaženju na wulkotnu horu ßam do prědka khwatał a hižo rano ſahe njeběſchtaj jeho jeho towařſchej wjazy wohladacź móhłoj. Popołdnju poſdźe běſchtaj ſkónczńje na Araratowy wjerſchk pſchiſchłoj. Też tu jeho njeběſchtej nadeſchłoj. Tak ebi myßleſchtaj, ſo je ßo ſaßo dele wrócził. Tola ani w Ssardar Bulaku, ani w Eriwanje jeho njenadeńdźeſchtaj. Spominaſch na ſtraſchnu krajinu a na ſtrachi, kotrež tebi hroża, podaſch=li ßo na wyßoku horu, ſe ßněhom pokrytu, maſch ſawěſcźe pſchiczinow doſcź, ſo móżeſch ßo wo jeho żiwjenje ſtrachowacź. Towařſchej tamneho człowjeka a hiſchcźe knjes, kotryž běſche jeho napoßledk na jeho puczu na horu widźał, wróczichu ßo teho dla hnydom k Wulkemu Araratej. Wſchitzy wſchak ßo wróczicź njemóżachu; jenož někotſi běchu ßo na wopyt na horu, ſe ßněhom pokrytu, pſchihotowali, a ſ dobrej pſchiczinu móżachmy ßo bojecź, ſo móże ſ prěnim njeſbożom hiſchcźe ßo druhe ſtowařſchicź, chzyli=li telko na horu. Tſjo naſchi towařſchojo ßo potajkim wróczichu, ſo bychu ſ pomozu koſakow ßwědomliwje ſa Wladikawkaſczenjom pytali. Kaž ßmy poſdźiſcho ſhonili, běſche wuſpěch jich pytanja wulzy ſrudny a ſrudźazy: namakachu jeho we hłubinje — czěło. Po tym, kaž tam jeho czěło leżeſche, — dale, ſo bě jeho ſłamana noha hiſchcźe czrij wobuta, a ſo žaneho liſczika njebě napißał, — to by ſawěſcźe czinił, by=li wón tu leżo hiſchcźe raz k ßebi pſchiſchoł, ſo bychu mandźelſka a dźěczi hiſchcźe něſchto ſ jeho poßlednich wokomikow ſhonile — wſcho to ſa to ßwědczeſche, ſo běſche jeho hižo pſchi padnjenju ßmjercź ſe ßwojej ßurowej ſymnej ruku wobjała. Wladikawkaſczanowe czěło donjeßechu koſakoju ſ Araraty do Ssardar Bulaka. Tu ſwjaſachu je na wjelbłuda, ſo by jo do Aralika donjeßł. S Aralika pſchewjeſechu jo do Eriwana, do Akſtafy a ſkónczńje do Tifliża na kawkaſkich horach. Tu ßu jeho pokhowali.

(Pokračowanje.

Lubin a Lubinka

abo

ſałoženje Lubija.

(Skónčenje.)

Reje wotměchu ßo na łuzy wonka, dokelž nutſka nihdźe ruma njeběſche. A dokelž bě czma, ßwěczachu ßebi koło wokoło wóhniki wot łuczwa.

Pſchi tajkej mjerwjenzy bě lohko móżno, ßo na bok minycź, ſo nichtó njepytny.

S boka łuki bě rjany haj. Ssrjedź tuteho haja pſcheſczěraſche wulka lipa wotnohi kaž ſakrywate ruzy. Tu ßedźo ſkorżeſchtaj ßebi naſchej młodej duſchi, kak ßo jimaj ſtyſchcźe, hdyž hromadźe bycź njemóżetej.

Lubin namołwjeſche: „Dźimoj mjelczo woſtajiwſchi wſcheho do zuſeho kraja. Tam ßo namaj żana żiwa duſcha k żeńtwje pſcheczíwjawa njeby."

Lubinka ßo temu ſe ßyłſami wobaraſche: „Mjelczo nana nihdy njewoteńdu, byrnjež by mi wutroba po tebi a twoje dla ſawutliła. Nan je tola pſchezo nan, a njech też njecha namaj dotal żohnowanje dacź. Bych=li czekła, by ßo jemu wutroba ſe ſrudobu roshorika. A też ſapaleny hněw móhł jeho moricź. Prjedy ßnano pak by naju ſaklał, a to by ßo czorne horjo namaj wyſche hłowy pukło. Se ßyłſami pak chzu jeho proßycź. A to prjedy njeſaſtanu, hacž ßo jemu wutroba ſmjehczi. Ssnadź napoßled tola dowoli, ſo ßměmoj ßwojej bycź."

Lědom bě to doprajiła, hlaj, dha njenadźizy k nimaj wulka žónska stupi, zyle běła jako měšaczkowe šwětło.

To běsche „běła baba“, wo kotrejž šo powjedasche, so je ženitwy-žadosćiwym k pomozy a k dobrej radźe, jeli so šo jim lubosćź s pózćiwosćzu hori.

„Moje lube dźěćźo“, wona s lubosćźiwym hłošom k Lubinzy pocža, „nana ani rudźicź ani hněwacź, ale lubje proššycź — to je sdobna wěz. Ale proššyła by podarmo, hdyž luby nawoženja njeby khětro pschestrěň rjaneho kraja měł. Tola budźetej pak na wschěm kónzu jara radosćźiwy dwónk. Lubinej šo schwarny kraj dostanje, a potom budźe šebi wón tebje khroble žadacź móz.“

Duž šo Lubin skhrobli: S wotkel šym dyrbjał khětro pschestrěň kraja wsacź?“

Wona wotmolwi: „Pytacź póndźesch, a jón smějesch.“

„Kak to pytacź? Dyrbjał to šwojich ludźi brónicź, so bych s nimi na druheho wjerćha cźahnył a jemu jeho župu wsał, kaž w Němzach něhdźežkuli cźinja? Žadyn pschecźiwjerski mjecź mje njedyrbi strachowacź. Ale to by s hrěchom było, druhim s mordowanjom kraj a ludźi bracź. Hlaj, moja ruka pschima radscho motyku a pluh hacź na cźłowjeka hlebiju a mjecź. A wosmje-li hdy bróń, dha njekónzuju ludźi, ale schkódne šwěriska w lěšach, kiž mam sa wowzami a howjadkami du.“

„To cźi rubjeźneje wójny trjeba njeje“, dźesche wona, „we wschelakich krajinach je hischcźe prósdnych stronow doscź, kiž hischcźe dotal nikomu nješkuscheja a na sašydlerjow wocźakuja, a šu rjeńsche dyžli wschě tudomne.“

„A wěsch mi žanu tajku pokasacź?“

„Wěm, ale tajku, kiž je wjele wjazy hódna, dyžli župka, kotruž nětko masch, a dyžli Dubanowa zyła župa. Tudomne hole, pastwy, kuže a pěski: to wscho ma šo psched tej krajinu khudobne tulecź, kotruž smějesch, jeli chzesch.“

A nětko jemu wona dale rospowjeda:

„Horka na južnej semi, hdźež šłónzo na połdnju steji, je tón tebi pschišudźeny kraj. Dźi a pytaj. Napschecźiwo šłónzu wosmjesch pucź. To psches wjele wodow a cźěmnych lěšow póndźe. A po cźežkich prózach a strachach pokažu šo rjane hory jako módre kopjenate rjady. Wysche jeneje budźe wulki běły šokoł lětacź, niže njeje pak šo rěka žołmi. Tam sastań. Ta krajina je dobra a hischcźe žaneho knjesa nima. Teho dla šebi ju wsmi a budź nad njej knjes.“

* * *

Lubin šo se šwojej Lubinku roszohnowa, šwojemu domej roskasa a šwěrneho hejtmana sa sastupjerja postaji. Potom seššedła šebi konja, wsa bróń a šekeru a wotjěcha s dwora. Połny dowěry, so jemu běła baba žanych kžow naczinika njeje, šo wón cźoło k šłónzu nastajiwschi wotsal da. Haj, wotsal šo da, nihdźe pak na pucź, hdźež móhł runu šmuhu jěchacź. A to njebě runa šmuha, a móžesche mało jěchacź, ale dźěsche s wjetscha pěschi, dokelž rěki, bahnischcźa a huste lěšy jemu to sadźěwachu, tak so dyrbjesche šebi konja skoro pschezo wjescź. Cźasto mějesche šo psches schtominu pracź, hdźež ani pružka njebjeskeho šłónza na dno nješwěcźesche. Druhdy dyrbjesche tež psches rěki s konjom pluwacź, abo šebi psches wulke cźerńje se šekeru cźaru rubacź, abo wokoło sadźěwatych bahnow šo tam a šem wicź. W nozy lěhasche se skocźeczom pod krywom hustych schtomow, njewjedźo, hacź jeho dźiwje šwěrjo njeskónzuje.

Wjele dnjow bě šo bědźił, ale hischcźe žanu horu njewohlada. To drje by něchtóžkuli nadźiju spuschcźił. Wón pak ju njeshubi. A hdyž po něktorych dalschich dnjach k hobrskemu schtomej pschińdźe, kotrehož wjerch wysche drnhich doššahasche, wón na njón saléšy, so by hladał, hdźe te pschilubjene hory šu. Hlaj, pytazymaj wocźomaj šo hory pokasachu, wot nasdala kaž dołhe kopjenate rjady.

Skónczńje dozpě rjanu horu, wysche kotrejež wulki běły šokoł sehrawasche a tež niže rjanu rěku wuhlada. To bě tón pschilubjeny kraj.

Pschi rjanych brjohach rěki šmějachu šo na njeho sybolate kuki; w kerczinach sradowachu šo se spěwom rjane ptaczki; pilne pczołki hromadźachu s kwětkow měd; na kromje haja paššychu šo šorny w dobrym pokoju, a šłónczko hladasche se spodobanjom na tón rjany kraj.

Tu šo jemu wutroba sawježeli, a wón s radosćźiwym hłošom wótsje shroni: „Ach, tu šo mi lubi, wulzy lubi. Tu budźe šo Lubinzy tež lubicź a tež jeje nanej. Tu šebi wobydlenje staju; tu šo saššydlimy. Hlaj dźě, niczeja ta wokolina njeje; schtó wě, hacž je tu hdy žana cźłowska noha stupiła!“

* * *

Hdyž bě šebi wschitko derje wobhladał, nastaji šo wróczo, ale prjedy hacž domoj, k Lubinzynemu nanej. Temu rospowjeda wschitke bohatstwa a wošebnosćze namakaneho kraja. Wón rosestaja jemu to s tak sahorjenej rěczu, so šo Dubanowe myšle hnuchu a šo jemu po tym wukhwalenym kraju sachzy, tak so dźesche: „Dha mje do tych stronow dowjedź, so se šwojimaj wocźomaj widźu, hacž wschitko tak je kaž šwědczjisch. Je-li se wschěm tak, kaž prajisch, seskhadźa cźi bórzy kwašny dźeń!“

A hdyž Duban, wot Lubina pschiwjedźeny, tajku wješelu a płódnu krajinu psched šobu wuhlada, sawoła wón nimale se šamym hłošom kaž Lubin: „Ach, tu šo mi lubi, rjeńscho lubi, dyžli doma w mojej župje, hdźež mam jenož pěsknizy a bahnischcźa a khójny. Jow je tebi pschestrěn wulka dosćź, a hischcźe druhim šobu. Haj, hdyž šo tu saššydlisch, pschicźahnu tež ja šem. Schtomy a trawa mi pokaže, so je tu tucźna pjerschcź a póda. Hdyž lěš spuschcźamy, mamy dobre pastwischcźa a płódne pola.“

Hdyž šo Lubin se wschěm kubłom s dotalneho domu sebra, scźahny šo tež Duban s zykym splahom šobu. —

A tak buschtej na podnožach lubosueje hory nowej šydle sałożenej. Tam, hdźež běsche prjedy s wólschemi wscho saroscźene, natwari šebi Duban nowe domy, kotrymž Woleschniza rěkachu. A druha wješ, Lubinowe šydlischcźo, dosta mjeno Lubij. Dźenša wona Stary Lubij rěka, s kotrehož hakle je posdźischo město Lubij srostło.

Ale pschecžo Lubij?

Schtož je Dubanowe saššydlischcźo było, njemóhło to Dubanezy rěkacź? Njedyrbjeli Lubinowemu sałożenju Lubinezy prajicź? Po cźim dha mjeno Lubij?

Něktsi takle wukkaduja:

Lubin je, rjane strony wohladawschi, radosćźiwje janješk: „Haj, tu šo mi lubi!“ A tež Lubinzyny nan je rjekł: „Tu šo mi lubi.“ A tež Lubinka šem pschischedschi je šwješelena prajiła: „Tu šo mi tak pschе wscho lubi!“

S teho je mjeno Lubij date. —

Saššo drusy takle měnja:

Prěni sałožeŕ je Lubin był, a Lubinka je luba hwěžka jeho dusche była. A po jeju mjenje městno Lubij rěka.

A tež hischcźe druhe wukkadowanja šo šłyscha. Schtó móhł to njedwělownje wujaššnicź? My to njebudźemy. Njech s tym je, kaž chze.

My jenož pschejemy: Njech wschitkim kiž tu bydla Boże žohnowanje kcźe, so šo jim tu na semi lubi. Njech šu tež w pobožnosćźi žiwi, kaž šo to jandźelam lubi, so po seńskim woteńdźenju do kraššneho raja pschińdu, hdźež budźe šo sbóžnym duscham pola Boha do wěczńosćze lubicź.

Wschelake s bliska a s daloka.

— My hischcźe junkrócź lubych Serbow na šwjedźeń swonkowneho mišionstwa kedźbliwych cźinimy, kotryž budźe šo da-li Bóh pschichodnu wutoru, 10. julija, w Nješšwaczidle šwjecźicź. Na šerbskim šwjedźeńskim kemschenju, kotrež šo popołdnju w 2 hodź. sapocźnje, budźe knjes farař Waktař s Wóšlinka prědowacź. Na němskim kemschenju, w 4 hodź., šmėje knjes mišionski direktor se Schwarz prědowanje. Wón je wodźeŕ naschcho Lipscźanskeho mišionstwa a je w šwojim cźaššu šam w Indiskej na mišionskich stazijach pucźował. Duž, lubi Serbja s wokolnosćze, njekomdźcźe šo, rjany šwjedźeń wopytacź. Do Nješšwaczidła jěsdźi želesniza. Duž je lohko, tam tež s dalschich woššadow dojěcź. Mišionski šwjedźeń je šo tež tak położił, so ma ratař derje khwile, woteńcź; pschetož šynowe žně šu nimo a rožkowe šo hischcźe sapocźałe njejšu. Duž, lubi Serbja! nastajmy šo wutoru do Nješšwaczidła na mišionski šwjedźeń. Bóh pak chzył dacź, so by šo šwjedźeń derje poradźił!

— Łužiske provinzialne towarstwo sa snutskowne mišionstwo šwjecźesche sańdźeny schtwórtk šwój létny šwjedźeń w Bjarnaczizach. Na šwjedźeńskim kemschenju, kotrež šo w ¼4 h. sapocža, mějesche knjes tajny zyrkwinski radźicźel šwjedźeńske prědowanje. Po kemschach mějesche šo w hoscźenzu shromadźisna. Tu rěczachu wschelazy rěcźnizy wo ważnosćźi šwjateho skutka mišionstwa, mjes nimi tež knjes farař rycźeŕ Jakub s Nješšwaczidła, kotryž je w tu

khwilu wodźeŕ naſcheho provinzialneho towaŕſtwa, dokelž je pſchedßyda towaŕſtwa, knjes hamtſki hejtman, hiſchće khorowaty a k ßwojemu wuhojenju w dalokoſćźi pſchebywa.

— Evangelſke lutherſke towaŕſtwo „Božeho kaſchćźa“, kotrež ßo ja evangelſko-lutherſkich kſcheſćźijanow, kotſiž w rospróſchenju mjes druhowěriwimi bydla, ſtara, ßwjećźeſche ßwój ßwjedźeń we Wjaſońzy ßrjedu 4. julija ſe ßwjedźeńſkim kemſchenjom a ſe ſjawnej ſhromadźiſnu, w kotrejž evangelſko-lutherſki duchowny ſ rospróſchenja wo duchownej nuſy ßwojich woßadnych powjedaſche.

— Naſch lubowany kral Albert bèſche ſaßo w poßlednich tydźenjach khorowaty. Po nowiſchich powjeſćźach pak je nètko ſtrach nimo a ßo ſ jeho ſtrowoſćźu dźeń a bóle polěpſchuje. Wſchitkim jeho poddanam nutrna próſtwa ſ wutroby klinčźi: Bóh ſdźerž nam naſcheho droheho krala hiſchće dołhe lěta po ßwojej miłoſćźi k ſbožu naſcheho luda a kraja!

— W Radſchowje ſměje ßo pſchichodnu njedźelu zyrkwinſki konzert, na kotrymž ßławni ſpěwarjo a hudźbnizy wuſtupja. Duž je ſa wſchitkich ſ Radſchowſkeje a ſe ßußodnych woßadow dobra ſkładnoſćź, rjanu zyrkwinſku hudźbu ßłyſchećź. Sapočźatk popołdnju w 4 hodź.

— Jako nowy hamtſki hejtman ſa Lubijſki wokrjeß je ßo póndźelu pſchipołdnju pſches wokrjeßneho hejtmana ſe Schlieben knjes hamtſki hejtman ſ Karlowitz ſapokaſał.

— Srudnje je ßo wojakej ſeſchło, kotryž w Pirnje pola artilleriſkeho regimenta ßłuži. Wón jako rekrut ſańdźenu naſymu do regimenta ſaſtupi. Nětko je ßo po dołhim pſchepytowanju wupokaſało, ſo wón němſki poddan njeje, ale awſtriſki. Duž je ßo wón, ¾ lěta pola ſakſkeho wójſka ßłużiwſchi, puſchćźił. Tónle cźaß ßo jemu ani njepſchiliči. Wón budźe najſkerje w bliźſchim cźaßu w awſtriſkim wójſku ßwój zyły ſakońſki cźaß wußłużićź dyrbjećź, hačž runje jeho žana wina njetrjechi, ſo je ßo wěž takle zofała.

— Srudna wěrnoſćź je, ſo ßu Chineſojo naſcheho němſkeho póßłanza ſ Kettelera w Pekingu na haßy ſkónzowali. To je najcźežſche ſranjenje powſchitkowneho ludoweho prawa, kotrež ßebi krute wotpokućźenje žada. Zuſobnika, kotremuž je ßo ſakitanje a wěſtoſćź jako ſaſtupjerjej jeho luda ßwjatočźnje ßlubiła a kotryž ßo na ſprawnoſćź tajkeho ßlubjenja ſpuſchćźa, w zuſym kraju, hdźež ſchkita nima, ſkónzowacź, je njekniczomnoſćź, ſo wjetſcha bycź njemóže. Jeho krej ßebi krute khoſtanje žada. To je tež naſch khěžor wuprajił. Cźeſćź naſcheho luda ßebi žada, ſo my tónle njeſdźěłany chineſki lud powučźimy. Duž je móžno, ſo ßo Chinje ſjawna wójna pſchipowjedźi.

500lětny narodny dźeń Jana Gutenberga.

Po wſchěm ßwěcźe ſpomina ßo w tutych dnjach na 500lětny narodny dźeń Jana Gutenberga. W Straßburgu ſteji na ſahrodniſkim torhoſchćźu rjany pomnik teho ſaßłużbneho muža. Wón w ruzy bibliju dźerži a delkach na pomniku ſteji napißmo ſ hiſtorije ſtworjenja ßwěta: „A bu ßwětło!“ Lěpſcheho pokhwalenja ßo knihiczišchćźerſtwu pſchinjeſćź njemóže. Pſchetož nowe wunamakanje bu noſcheŕ nowe wotućźeneho duchownego žiwjenja.

Gutenbergowe narodne lěto je pjecźa 1400 było. Wón je ßo pjecźa w Mochoczu narodźił. 1424—1438 ſeńdźe ßo w Straßburgu ſ něktorymi mužemi, ſo by ſchpihele dźěłał a kamjenje cźeßał. Tehdom drje cźinjeſche tež prěnje poſpyty ſe ßamowunamakanej praßu knihi cźiſchćźećź. Ale to běchu ßame poſpyty. Wě ßo wobraſy a kharty k hracźu ßo dawno hižo cźiſchćźachu. Wobraſy ßo na drjewowe tafliczki wurěſachu, ßo ſ barbu pocźehnjechu a potom ßo wotcźiſchćźachu. Tež bibliſke wobraſy ßo tajke wotcźiſchćźachu. Ssamo rosjaßnjaza ſchtucźka by ßo ſpody ſtajiła. Tak naſta w lěcźe 1420 prěnja biblija ſ wobraſami, tak mjenowana „biblia pauperum“ t. r. biblija khudych. Wona mějeſche 40 wobraſow a ßo ſa tuńje pjenjeſy wot khudych kupowaſche, hdy by hewak zyłe ſamoženje k temu nuſne było, ßebi bibliju kupicź.

Na tu myßl, ſo móhłe ßo na tole waſchnje zyłe knihe cźiſchćźećź, hačž dotal hiſchće nichtó pſchiſchoł njeběſche. Gutenberg by najprjedy na hładke tafliczki ſ bukoweho drjewa ßłowa wurěſał, je ſ cźornikom namaſał a potom na papjeru wotcźiſchćźał. To by potom rjany pſalm pſched nim cźiſchćźany ſtejał a wón by jón tak huſto wotcźiſchćźećź móhł, kaž by ßo jemu ſechzyło. Ale hdy by wón zyłe knihe cźiſchćźećź chzył, by wón telko tafliczkow narèſacź dyrbjał, kaž wjele bychu knihe ſtronow měłe. To běſche hobrſke dźěło. Duž pſchińdźe wón na tu myßl, kóždy pißmik ßam ſa ßo wurěſacź. Wón k temu małe ſchtabiki ſ bukoweho drjewa wſa (teho dla němſki: „Buchſtabe“ t. r. ſchtabik ſ bukoweho drjewa) a woßrjedź ſchtabika dźěrku ſcźini, „buchſtaby“ — pißmiki k ßłowu ſeſtaja, pſches dźěrku nitku pſchecźeže a ßłowo hromadźe ſwjaſa.

Pißmiki wſchak běchu bórſy dodźeržane. K temu běſche to wulka próza, telko pißmikow ſ drjewa wurěſacź, kelkož běſche ſa wulke knihe nuſne. Duž cźinjeſche pißmiki ſ kowa, kowoja a zyna. Wón by pißmiki ſ moßaſa wurěſał a kowoj horje linył. Kelko by wón ſ tym próży nalutował.

Mjes tym běſche wón Straßburg wopuſchćźił a ßo do Mohucza pſcheßydlił. Dokelž ßam ſamoženja njeměješche, ſjednocźi ßo ſ bohatym Janom Fuſtom, kiž jemu pjenjeſy požcźowaſche, ſo by móhł cźiſchćźerńju ſakožicź. Poſdźiſcho Fuſtowy pſchichodny ßyn, Pětr Schöffer pſchiſtupi. Wón ßebi hiſchće lěpſche hotowanje pißmikow wumyßli. Wón do worzloweho ſchtempla pißmik wudyri, ſo wyſche ſtejeſche; tónle ſchtempl by do kopora abo moßaſa wudyrił, ſo by pißmik nuts ſcźiſchćźeny był. Tam by wón potom te pißmiki wulał. Tak by khětſje wjele pißmikow hotowych wulał a to pißmiki běchu rune a wótre było.

To je rjane ſnamjo ſa Gutenberga, ſo ßebi wón wot ſpočźatka na to myßleſche Božemu ßłowu ßwoje wumělſtwo ßłužowne ſcźinicź. 1452 ſapočźa ſ cźiſchćźom biblije a 1455 ju dokonja. Ale tón cźiſchćź běſche jara drohi. 1457 wocźiſchćźi pſalmy a 1461 ſaßo zyłu łacźanſku bibliju. Ludźo ßo dźiwachu, hdyž bibliju w pſchirunanju ſa tunje pjenjeſy doſtachu. Najcźežſcho běchu mniſcha potrjecheni. Woni běchu hačž dotal bibliju wotpißowali a ſa drohe pjenjeſy pſchedawali. Woni buchu roshorjeni a ſatamachu nowe wunamakanje jako cźertowſki khumſcht a myßl rosſchěrjachu, ſo Fuſt w towaŕſtwje ſ cźertom ſteji.

Gutenbergej ßo napoßledku hubjenje ſeńdźe. Fuſt jeho wo wſchón dobytk ſjeba a jemu ſkónczńje cźiſchćźerńju prjecź wſa. Bjeſe wſchěch ßrědkow ßo Gutenberg ſaßo do Straßburga wobrocźi. Hdyž buſchtaj Fuſt a Schöffer jara bohataj, wón hórku nuſu cźerpjeſche. Wón běſche wſchón ſadwělowany. Skónczńje móžeſche w Mohucźu nowu cźiſchćźerńju ſakožicź. Ale dokelž ßo nowe wumělſtwo tež druhdźe rosſchěrjeſche, to njedozpi, cźehož běſche ßo nadźał. Wón wumrje 1468 khudy a potrěbny pſches ſrudny wotßud, kotryž běſche ſ nim ſchoł cźaß jeho žiwjenja.

Nowe wumělſtwo krocźeſche dobycźerſzy pſches wſchón ßwět. Hdyž pak my cźitamy w ßwojej bibliji a cźitamy w naſchim lubym „Pomhaj Bóh“ abo w druhich rjanych knihach, chzemy ßo na teho muža dopomnicź, kiž je pſches ßwoje wunamakanje a rosmyßlenje cźłowjeſtwu tule wulku trajnu ſaßłużbu wopokaſał. Jeho wopomnjecźo woſtań w bohatym žohnowanju!

Hudanczko.

Kotry kij doby ſa jenu jeniczku nóž liſcźe, kcźenje a płody?

[Ryenoray hij.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

S Bukecźanſkeje woßady:

Libichowa ſ Pomorz	3	hr.
Kowaŕk ſ Kołwaſy	2	=
Wjeliz ſ Wajiz (knježnja)	10	=
Kruwjazow ſ Rodez	2	=
Ssokolina ſ Rachlowa	1	=
Kowaŕ =	1	=
Wjela ſ Wadez	5	=
Hromadźe:	24	hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sſerb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Buyſchinku. Cźiſchćź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchćźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čzišło 28. 15. julija.

Lětnik 10. 1900.

Sserbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

5. njedźela po ßwj. Trojizy.

• 1. Pětr. 3, 10.

„Schtóż chze žiwjenje lubowacz a dobre dny widźecz, tón pojimaj ßwój jaßyk, so by ßłeho njerěczał a ßwoju hubu, so by njeludała.“

Najradscho chzył měcz kóždziczki cłowjek spochi dobre dny. Ale jeno mało ludźi wě, schto ßu po prawym „dobre dny“, a kak móhł cłowjek do nich pschińcz. Sswětni ludźo ßebi takle myßla: Dobre ßu tajke dny, hdyž móże cłowjek prózny wokoło khodźicz a lěni bycz, hdyž ma wschěch kubłow doscz, a hdyž móże ßebi na ßwěcze wjele wjeßela popschecz.

Ale wobhladaj ßebi khwilku tajke žiwjenje. (So pak móhł ßebi jo prawje derje wobhladacz, njech czi Bóh se ßwojim ßłowom pschi tajkim wobhladanju ßwětło dawa!) Schto budźesch ßebi potom prajicz dyrbjecz? Tole: Tajke žiwjenje mi na nihdy njemóże žiwjenje rěkacz, to wschak je tola kaž ßama hoła ßmjercz, — a tajkele dny mi na nihdy dobre njeßu, ale ßu ßłe, pschetož te cłowjeka pschezo bóle a bóle wot Boha wotwjedu, — wot njeho, kiž dyrbi bycz tola ßa naß, ßa wschěch najwyschsche kubło. Bóle ßo cłowjek se ßwětom bliski czini a bóle ßo wot Boha ßdaluje. Złe pak ßu tajkele dny teho dla, dokelž cłowjekej składnoscz dawaja, so potom wschón do hrěcha swoli a do skaženja sapadnje.

Hinasche myßle hacz ßwětni ludźo, ma wo tej wězy ßwjaty Pětr. Wón nam praji: Dobre ßu jeno tajke dny, hdyž móże bycz cłowjek jowle na ßwěcze prawje s czicha žiwy, w měrje, w dobrym pokoju a w sbožu. Schtóż ma jowle na ßwěcze w ßebi dobre ßwědomnje; schtóż ma w ßebi wutrobu, kiž je wscha s Boha wjeßeła; schtóż je wscho s czicha s ludźimi žiwy a ma we ßebi duschu wschu połneho pokoja, — tón je na ßwěcze najbohatschi cłowjek. Schtóż dyrbi tu žiwy bycz w njeměrje, w srudobje, tón tu nihdy žiwjenje nima, ale ßmjercz. Srudoba, kajkuž ma tu ßwět, ßmjercz sa ßobu czehnje. Na to dyrbi kóždy kschescżijan myßle měcz, so móhł tu s měrom a s pokojom žiwy bycz.

Sswjaty Pětr pak nam jowle praji, na kajke waschnje móhł schtó ßam sa ßo tez takle s měrom žiwy bycz. Wón naß wucži: Schtóż chze takle žiwy bycz, tón dyrbi ßebi jaßyk pojimacz, so njemóhł s nim niczo rěczecz, schtož było sle, a dyrbi ßebi hubu pojimacz, so by s njej njeludał. S jaßykom wschak tu a tam ludźo jedyn druhemu měr kaža, duž je tez ßwjaty Jakub ras prajił (Jak. 3, 8.), so je jaßyk wschón połny jěda a něschto njepokojny. A w tym dyrbi ßwjatemu japoschtołej kóždy prawo dacz.

Njech jeno kóždy do ßwojeho žiwjenja ßam nuts pohlada, — kak wjele njeměra a njepokoja je ßebi kóždy hižo s jaßykom naczinił! Schtóż měł tu rad dobre dny, tón kedźbuj ßwěru ßam na ßo, bjeŕ ßo s jaßykom na kedźbu, a kasaj jemu mjelczecz. Hdyž je ßo schtó s jaßykom pschekhwatał, móże psches to husto druhi wulku schkodu měcz.

Daj mi rěczecź, kaž ßo ßłuſcha,
So měła wſchu khwalbu duſcha.
Njedaj ženje mi wuńcź ſe rta
Sſłowam, kajkež ßu wot cžerta.

Měł pak ja hdy pſchißłuſchnoſcź,
Komu jeho bjesbóžnoſcź
Krucźe doſcź pſched woczi ſtajicź,
Njech móhł jom' wſcho ßwěru prajicź.

So by k wutrobje jom' to
Wſcho a do ßwědomnja ſchło,
Wón ßo poczał polěpſchecź
A na Boſy wjeß'le měcź.

Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitař „Pomhaj Bóh-a".

Wopyt na horje Ararat.

(Pokracžowanje.)

Běchmy drje w ſtaroſcźach, ſo ßo naſchi towařſchojo hiſchcźe ßem wrócźili njebèchu, tola njeſnajachmy hiſchcźe, kak ſruduy woßud běſche jeneho ſ nich podeſchoł: ßylneho cžłowjeka, kcźejazeho kaž róża. Cžehnichmy dale ßwoju drohu ſ Eriwana do twjerdźišny Alexandropol. Droha dowjedźe naß na hórku a tu wohladachmy wobras, kotryž ßwojeho runjecźa nima: měſto nad hłubokim Arakſowym dole roſpſcheſtrjene ſe ſelenymi ſahrodami a ſady njeho wulkotnu horu Ararat. Saßo a pſchezo ſaßo ßrěbachmy tule rjanoſcź do ßo. Dźenßa ſběhachu ßo dołhe ßłěborne mróczele na horu. Tola móznje poſběhowaſche wona ßwoju hłowu nad mróczelemi. Haj, ſdaſche ßo nam, ſo ßo nad mróczelemi hakle hórſki hobr ſapocžnje; wona njeběſche ßo jenicžzy ſ wjerſchkom pſches mróczele pſchedobyła, ně, ſchěroka płowaſche kaž běła, ßněhojta kupa wyßoko nad nami.

Pſched nami ſbudźi druha ßněhowa hora naſchu kedźbliwoſcź. Běſche to hora Alagös, wyſchſcha dyžli 4000 m. Tola wona je ſtajena na hižo wyßoki podłožk a njeje tak zyła natwarjena jako Ararat; ſ rjanoſczu njemóže ßo woprawdźe ſ Araratom měricź. Też tale hora je, kaž wſcha krajina daloko a ſchěroko pſches podſemſke wóhnjowe mozy naſtała. W mnohich, wjele mil dołhich rěcžniſchcźach ßu ßo, ſchtó wě hdy ſaſtarſku, zahke rěcžniſchcźa ſ roskwěkanej ſemje wuliwake; mózne, žałoſtne vulkanſke rosbuchnjenja ßu próch a popjeł daloko a ſchěroko rosmjetake. Dźenßa wohladaſch wſcho to we wſchelakich worſchtach nakładźene, hdźež je woda w ßwojich rěcžniſchcźach hłuboke a nahłe doły do krajiny wuryła. Porědko jenož je tuta krajina pokryta ſ roſtlinami; huſto wuhladaſch pólniſchcźa ſ rosraženymi kamjenjemi, cžornymi, ſchěrymi a cžerwjenymi, pſchi puczu. Sſłónzo běſche ſemju wußmaliło a wſchě roſtliny běchu dawno hižo wuhorjene. Hdźež pak běchu ludźo ſemju powodźowali, tam móżeſch Boži dźiw wohladacź, tak płódna je tam tuta ſemja, ſ rosdrjebjeneje lawy naſtata. Wſchě rěcžniſchcźa ßu ßo hłuboko do krajiny ſaryłe, kaž hižo prjedy naſpomnich. Měſta a wßy nad tajkimi rěcžniſchcźami leżaze, jako n. pſch. Aſchtarak nad Koſakom, ſdadźa ßo wußyte na ſkalniſchcźa. Wſchě domy abo ſ wjetſcha domcžki ßu jednorje ſ kamjenjow natwarjene. Mějachmy ſkładnoſcź, wo wßy Baſch-Abaran do někotrych ſaſtupicź. Ludźo pokaſachu nam pſchecźelniwje a ſ wěſtej hordoſczu ßwoje jednore, niſke wobydlenja — ßměm-li tak rjez —: ludźo a ſkót běchu tu hromadźe žiwi a žiwe a to — w pěknym pokoju. Wokno abo też wokneſchko wohladaſch jenož porědko, ſ wjetſcha pak žane. Sſnadna ßwětkoſcź, kotraž domcžk poßwětli, jako bychu tu pſchipoldnju hižo ßměrki padałe, pſchińdźe wot horka pſches próſdnjeńzu w tšěſche, hdźež ma ßo też wſchón kur wudobycź. Bórſy ſwucži ßo wóczko na tule ßnadnu ßwětkoſcź a potom wohladaſch pódła duri rjad ſparnizow, ſawěſcźe twjerdych, ſ płachtami pokrytych, a někotre wotdźělene měſtna ſa konje. Pſchi ſcźěnach wohladaſch rjad piſanych kſchinjow, kotrež traſch ßu w Nižnim Nowgorodźe na hermanku pobyłe. W nich khowaja ſpokojni ludźo ßwoju ßnadnu nadobu. Woßrjedź domcžka wohladaſch do ſplazaneje hliny wurytu jamu, poldra metra ſchěroku a runje tak hłuboku. To je jich pěź. Runje ßu ju ſapyrili. Pyrja tu ſ briketami ſe ßuſcheneho hnoja. Niſke kulojte pokruty ßu na namurjowane ſcźěny pſchilěpjene. Waźna domjaza nadoba je ruczny młyn. Tajki, kaž jón tu wohladaſch, je ſawěſcźe hižo pſched ſchtyri tyßaz lětami byk: wohladaſch dwaj kulojtej, cžeßanej kamjenjej, na ßrjedźa 40 cm ſchěrokej. Pſches ſpódny kamjeń je wóſka do dźěry wo ßrjedź hornjeho kamjenja pſchetyknjena. Pſchi kromje hornjeho kamjenja je ruczižza ſ drjewa naprawjena, ſo móżeſch horni kamjeń na delnim wjercźecź.

Pſched durjemi runje žito młócźa. Też to ßo tu dźenßa hiſchcźe ſtawa kaž pſched wjele tyßaz lětami. Na hunje ßu ßnopy roskładźene, ſo bychu woły ſorna wuteptake. Wſchě woły khodźa pornjo ßebi koło wokoło tak, ſo ma ßo ßrjedźny woł nimale na jenym měſtnje wjercźecź; ſwonkowny pak ma ßnopy na kromje wuteptacź. Sa někotrymi wołami wlecźa ßo krótke deſki kaž ßanje. Na nje ßo ludźo ſtupja, ſo bychu ßo ſorna lěpje ſ kłoßow wuronile. Spody je na tele deſki wjele twjerdych, różkojtych kamjeni pſchicžinjenych, kotrež po cžaßu ßłomu rosrěſaja a rostorhaja. Sorno wucžiſcźicź a pluwy wuwěcź dyrbi wětſik. S wopaczu mjetaja pluwy ſe ſornom do wětſika. Pluwy woſmje wětſik ßobu, cźežke ſorno pak padnje na ſemju. Dołho drje traje, doniž ßu wſchě pluwy pſchi tajkim cžiſcźenju wuwěte. Tola ludźi w tutych ſtronach ſemje wſchak njeměrny cžaß hiſchcźe njehoni. Wo ſchěrokim ßwěcźe tucźi ludźo mało ſhonja; tak wobkhowaja waſchnja ſtarſchich, dźědow, pradźědow a hiſchcźe dalſchich prjedownikow njeſkažene, woſtanu ſpokojni, hdyž też bohatſtwa ßwoje žiwe dny wohladali njeißu, a hdyž jich też jenož khuduſchka draſta pſched tajkim a hinaſchim wjedrom kryje. Woßebje dźěcźi — a tajkich wohladaſch wſchudźe nadoſcź — běchu huſto ſhotowane, ſo nam na ßměchi dźěſche: kholowy, kotrež jenož nohu pſchikrychu.

Nóż běſche ßo nakhilika, ſaßo hroſnje ſymna. Poſdźe pſchińdźechmy do Alexandropola. Saſtupichmy do hoſcźenza „Italia". Běſche to mjeno, kajkež w Ruſkej porědko nadeńdźeſch. Korczmař chzyſche ſ tym mnohich Italſkich k ßebi wabicź, kotſiž żeleſnizu ſ Karßa do Tifliża twarjachu.

S Alexandropola móżeſch ſa tſi hodźiny na pólnych puczach do roſpadankow ſtareho armenſkeho měſta Ani dojěcź. Wody pak ßo po puczu njeboj: ſ woſom maſch rěki pſchejěcź, ſo ßo żołmy huſto hacź do woſa waleja. Sanjeßene leża tute roſpadanki na wyßoko leżazej runinje, hdźež dźenßniſchi dźeń jenož porědko ludźi nadeńdźeſch. Deleka w ſtraſchnej hłubinje ſ nahłymi brjohami wije ßo rěka Arpacźaj. Hdźež ßo něhdy žiwjenje narańſcheho měſta ſchěrjeſche, knježi dźenßa ßama cžiſchina. Mnich a jeho ſtara hoſpoſa ſtaj jenicžkaj ſtajnaj wobydlerjej tuteho měſtna wulkotnych roſpadankow, hdźež je něhdy, kaž nam bajki — drje niz po wſchej wěrnoſczi — powjedaja, na 100,000 ludźi bydliło. Bratra Schcźěpana ßu ßem póßkali, ſo njebychu ludźo ſ wokoliny ſ njerosumom tute doſtojne powoſtanki ſe ſtarych cžaßow kónzowali, kotſiž huſto ßem po kamjenje pſchikhadźachu, hdyž chzychu ßebi nowy dom natwaricź.

Derje wukhowana murja ſ rjanymi, na poł kulojtymi wěžemi wobrubjowaſche měſto na ſtronje, ſ kotrejež my pſchijědźechmy. Měſczańſke wrota wotewrichu nam wuhlad na roſpadanki ſ wěžemi, domami a zyrkwjemi, na poł roſpadanymi. Bajki powjedaja, ſo běſche w měſcźe l. 1001 zyrkej. Minyła je ßo pycha a rjanoſcź w měſczańſkich hrodach, kotrež je něhdy kralowſki ſplah Bagratidow natwarił; cžłowjek a najßylniſche mozy Božeje ſtwórby ßu ßo ſtowařſchili, ſo by ßo wſcha něhduſcha kraßnoſcź ſahubiła. Byzantinſzy, Turkojo, Seldſchukkojo a Kurdojo ßu měſto ſapuſcźili a ſahubili, a pjecź krócź Georgojo jako dobywarjo do měſta ſacžahnyli. Stajnje a ſtajnje ſaßo ßo měſto ſhraba a pocža ſ nowa ſakcźěcź. Lěta 1319 ſemja rżeſche, a měſto běſche hotowe polo roſpadankow.

(Pokracžowanje.

Myto ſa pſcheradu.

Hdyž běſche iſraelſki lud pſches Cžerwjene morjo ſ Egiptowſkeje cžeknył, dyrbjeſche wón hiſchcźe 40 lět w arabiſkej puſcźinje pſchebycź.

S kónz teho cžaßa pſchińdźe wón k mjeſam Kanaanſkeho kraja, w kotrymž chzyſche pſchichodnje bydlicź. — W tym kraju bydlachu hižo wſchelake ſplahi, a to ſ wjetſcha w měſtach, kotrež běchu twjerdźišny.

Cźi wobydlerjo pak nochzychu ßwoje ßydliſchcźa ſ dobrym puſchcźicź, cźehoż dla dyrbjachu jich Iſraelitojo ſ brónjemi wuhnacź. To pak bě nimale njemóżna wěż, pſchetoż měſta mějachu wokoło ßebje tolſte a wyßoke murje. Měſto, kotrež chzychu Iſraelſzy najpſjedy dobycź, bě Jericho, kruta a ßylna twjerdźiſna. Teho dla bě jara cźeżko, jo dobycź a do njeho pſchińcź. Ale tola je wono iſraelſkemu ludej do mozy panyło, a to runje tehdom, hdyż ßu wěſchnizy ſ trubjelemi trubili a lud je wulke wokanje cźinił.

Pſjedy teho bě trjeba, ſo bychu Iſraelitojo měſto a wokolnu krajinu ſeſnali. A teho dla dachu ßo mjelczo jerichowſkeho krala wo wſchitkim wobhonjecź.

Joſuowe knihi nam wo tym takle piſchu:

Jericho pak běſche twjerde a ſawrjene měſto, ſo nichtó won a nuts khodźicź njemóżeſche. Joſua pak běſche dweju wobhonjerjow póßał a prajił: Dźitaj a wobhladajtaj kraj a Jericho. Taj dźěſchtaj a pſchińdźeſchtaj do doma někajkeje kurwy, kotrejež mjeno bě Rahab, a hoſpodowaſchtaj tam. Ale to bu kralej w Jerichu powjedźene: Hlaj, tu nóz ßu mużojo wot iſraelſkich dźěcźi ßem pſchiſchli, ſo bychu kraj wobhonili. — Duż póßła kral w Jerichu k Rahabje a da jej prajicź: Wuwjedź teju mużow, kotrajż ſtaj tebi do domu pſchiſchłoj; pſchetoż wonaj ſtaj pſchiſchłoj zyły kraj wobhonicź. — Ale wona wſa teju mużow a pſchikry jeju, a wotmolwi: Wěrno je, ſo ſtaj ke mni dwaj mużaj pſchiſchłoj. Ale ja njejßym wjedźała, ſ wotkal ſtaj byłoj. A hdyż ßo wrota w ßměrkanju ſamknychu, ſtaj wuſchłoj, a njewěm, hdźe ſtaj ſchłoj. Pytajcźe ſa nimaj khětſje, pſchetoż jeju doſcźehnjecźe. Wona pak jeju na tſěchu dowjedźe, a tam jeju ſ lenom pſchikry, kotryż běſche na tſěſche roſeſtajeny. — Cźi wupóßłani mużojo pak cźěrjachu ſa nimaj hacź k Jordanowemu brjohej. A wrota buchu ſamknjene, jako běchu cźi wuſchli, kiż ſa nimaj pytachu. — Pſjedy pak dyżli wußnyſchtaj, dźěſche wona k nimaj na tſěchu a dźeſche: Ja wěm, ſo je wam Knjes tón kraj dał; pſchetoż waſch ſtrach je na naß padnył, tak ſo ßu wſchitzy wobydlerjo teho kraja pſched wami woßłabnyli. Duż pſchißahajtaj mi nětk pſchi tym Knjeſu, ſo, dokelż ßym ja wamaj ßmilnoſcź cźiniła, chzetaj też ßmilnoſcź cźinicź w domje mojeho nana. So chzetaj żiweho woſtajicź mojeho nana, moju macź, mojich bratrow a moje ßotry a wſchitko, ſchtoż je jich. Taj mużaj wotmolwiſchtaj: Jeli ſo njebudźemoj na tebi cźinicź ßmilnoſcź a ßwěrnoſcź, dha njech naju duſcha ſa waß wumrje, jeli ſo njepſcheradźiſch tu naju wěź. — Duż puſchcźi wona jeju ſ woknom po ſchtryku dele; pſchetoż jeje dom běſche pſchi měſcźanſkej muri. A wona dźeſche k nimaj: Dźitaj tu na tu horu, ſo bychu waju njeſetkali, kotſiż waju honja. A ſkhowajtaj ßo tam tſi dny, hacź ßo faßo wrócźa, kotſiż waju pytaju, a potom dźitaj ßwój pucź. —

Dopowjedajmy wěź ſ krótka:

Wonaj wucźiniſchtaj ßebi, ſo dyrbi wona cźerwjeny ſchtryk, po kotrymż bě jeju po muri dele puſchcźiła, do wokna ſwjaſacź. S teho ſnamjenja iſraelſki lud ſpóſnaje, w kotrym domje wona ſe ßwojej ßwójbu bydli, ſo ßo njeby w nim nichtó nikoho a niczeho dótknył.

A każ bu prajene, tak bu też cźinjene. Iſraelſki lud doby měſto a ſahubi wſchitko, ſchtoż bě w nim żiwe: ſtarzow a dźěcźi, mużow a żony, haj, woły, wowzy a wóßły. Rahabu a wſchitkich w jeje domje pak Joſua żiwych woſtaji.

* * *

Hlajcźe, Rahab je ſ njepſchecźelemi ßwojeho měſta ſprawniſcha była, dyżli ſe ßwojim kralom a ludom. Sa to bě jeje myto, ſo bu ſ jeje ßwójbu pſchelutowana.

Ale rědkohdy je ßo pſchi podobnych podawkach tak měko.

S wjetſcha cźi wſchitzy, kotſiż ßu ſ njepſchecźelemi ßwojeho měſta a luda potajnje pſches jene byli, ßu w draczowſkich rukach hubjeny kónz wſali.

Budyſke króniki maja żałoßny pſchikład ſ cźaßa huſſitſkich wójnow.

Schtó mjes wami njeje wo ßurowych wójnach Huſſitow ßłyſchał? Ssu żani, kotſiż njewjedźa, kak ßu ßo te płomjenja palike?

Něchtóżkuli drje měni, ſo je to jeniczży dla wěry było. Kotſiż pak tute ſtawiſny jaßniſcho ſnaja, wjedźa, ſo je to wo narodnoſcź cźěſkeho ſplaha runje tak jara każ wo wěru ſchło.

Zyrkwinſzy wjerchojo, wěry dla w měſcźe Konſtanz hromadu ſeńdźeni, dachu jich krajana Hußa żiweho ſpalicź. Najhórſche ſchcźuwarſtwo na to bě ſe ſtrony němſkich biſkopow wuſchło.

To běſche krwawna kſchiwda a wonjecźeſcź ſa cźěſki narod.

Na to ßo poczachu w Cźechach njeměry ſběhacź. To dźěſche woßebje pſchecźiwo kněżorej Sigmundej, kotrehoż Cźeſcha ſa krala měcź njechachu, dokelż bě do teho draczowſtwa ſwolił, haczrunje bě pſjedy ſa Hußa ſakitne a ſaruczne wopißmo dał.

Cźěſki lud ßebi ßwědczeſche: To ma ßo wo naſchu narodnoſcź ſe ſtrony Němzow runje tak jara każ wo naſchu wěru, kotruż nam jako kezarſku hanja. Pſchimajmy ßo bróni!

Kněżor ſhromadźi na Cźechow ſ pomozu biſkopow wulke wójſka, nadpadnycź Cźechi a do ſemje ſteptacź.

Wo tym naſch ßerbſki ſtawiſnar Hórnik tak piſche: „Němſke duchownſtwo prědowaſche wſchudźom kſchiżowu wójnu pſchecźiwo cźěſkim kezarjam. Spodźiwne hibanje naſta też w cźěſkim kraju: wſchudże wołaſche ßo do brónje dla wotrażenja Němzow, kiż chzychu ſ Cźechami tak ſakhadźecź, jako to něhdy w miſchnjanſkim a pſchi Łobju leżazych krajach (t. r. na ßerbſkich ſplahach) cźinjachu.“

Kněżorſke wójſka běchu derje ſrjadowane; mjes nimi běſche wjele ſtow ryczerjow na konju, pokryczi ſe żeleſnej draſtu.

Sazpěty cźěſki, ſ wjetſcheho dźěła ratarſki lud, pak boßy a hoły, kak by tón pſched tajkim wójſkom wobſtacź móhł?

Ale cźěſki lud je ſmużity, żeleſny lud.

Wón hrabaſche zypy a widły, a kowaſche mjecże a piki, a ßo na hróſbne kněżorowe wójſka walimſchi je pobi, ſo ßo jich hordoſcź do haniby pſchewobrocźi.

Sta nadutych ryczerjow leżachu w krwi, a na mnohich ſemjanſkich wěżach ſmahowaſche cźorna żarowanſka khoroj.

(Pokracżowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

Mißionſki ßwjedźeń w Njeßwaczidle.

Mróczne deſchcźikojte wjedro w poßlednich njedźelach ratarja rudźeſche a ſ hłubokim żedźenjom cźakachmy na rjane ßłóncżne wjedro. Sańdźenu wutoru ßo lube Boże ßłóncżko pſches cźorne mróczałki, ſady kotrychż běſche ßo nam khowało, pſchedobu a rjane a ſłote nam ßwěcźeſche. Kajka pak běſche to woßebje radoſcź ſa lubu Njeßwaczidlſku woßadu, ſo běſche tón Knjes jich modlitwu wußłyſchał a na tón dźeń, hdźež chzyſche ßwój mißionſki ßwjedźeń ßwjecźicź, ſaßo rjane ßłóncżne popołdnje wobradźił. Ale też Ale też w duchownym naſtupanju móże ßo wo tym ßwjedźenju prajicź: Sſłóncżko Bożeje miłoſcźe a żohnowanja ßwěcźeſche nad kraßnje poradźenym mißionſkim ßwjedźenjom lubeje Njeßwaczidlſkeje woßady. S bliſka a ſ daloka běchu pſchiſchli a pſchijěli jako hoſcźo na mißionſki ßwjedźeń do Njeßwaczidła. Popołdnju w 2 hodź. ſeſtupachu ßo zyrkwinſzy prjódkſtejicźerjo a knjeża duchowni w měſchniſkej draſcźe, kotrychż běſche ßo 20 na ßwjedźeń ſeſchło, do krótkeho cźaha. Też knjes kollator ſ Vietinghoff do cźaha ſaſtupi, kotryż ßo pod ſynkami poſawniſtow a pod ſwonjenjom ſwonow do lubeho Bożeho doma hibaſche. Bożi dom běſche hižo do cźaßa wot nutrnych kemſcherjow pſchepjelnjeny. Kraßna pycha witaſche naß, hdyż do Bożeho doma ſaſtupichmy. Rjana kcźějaza ſelina w njeliczżnych wěnzach a pletwach pyſchеſche Bożi dom. Woßebje rjenje wupyſchene běſche Bożi woltař a klětka, na kotrejż wohladachmy rjany wěnz ſe ßerbſkim napißmom: „Jeſu, prjedy dźi nam tu na ſemi!“ Na dubje běſche kraßna króna. Nam běſche, każ by naß kcźějaza nalětnja ſtwórba nuts donjeßła do lubeho Bożeho doma. Nalětni wodnych duchowneho żiwjenja też naſche wutroby wokſchewjeſche na ßwjatym měſcźe a naß ſahorjeſche k ßwjatemu ſkutkej mißionſtwa nad pohanami. Po ſawodnym khěrluſchu a liturgiji, wot knjeſa woßadneho ſararja ryczerja Jakuba dźerżanej, ſpěwaſche nam pod wodźenjom knjeſa kantora Kalicha Njeßwaczidlſke ſpěwarſke towarſtwo ſ podpjeru knjeſow wucżerjow poſběhowazy a natwarjazy mużſki khor: „Njech ſdźerży tón Knjes nam ßwoje ßłowo.“ Na ßerbſkim kemſchenju wukoży nam k. farař Waltař w ßwojim hłuboko ſaczutym a ducha połnym a wutroby ſahorjazym prědowanju na ſałożku 1. Kor. 15, 58: Niz podarmo! heßło mißionſtwa! 1. Niz podarmo! naſch dźakny khěrluſch temu Knjeſej; 2. Niz podarmo! Knjeſowe ßlubjenje na naß. Na němſkim kemſchenju mějachmy wulku radoſcź knjeſa mißionſkeho direktarja dr. ſe Schwartz, wodźerja naſcheho Lipſczanſkeho mißionſtwa, kotryż je ßam pucźował na ſkutkowanſkich polach naſchich mißionarow w Indiſkej, jako prědarja ßłyſchecź. To běſche tak hnujaze a poſběhowaze ßłyſchecź, kak tutón cźeſcźeny muż nam powjedaſche ſe ßwojeho naſhonjenja a naß dowjedźe w duchu mjes pohanow. Wutroba nam rżeſche, hdyż ßłyſchachmy wo błudach a ſkażenju,

w kotrymž ſawutluja, hdyž ßo jim pſches evangelijon pomoz njepſchinjeße. Dźěło wſchak je mjes tymi ludami cźežke, — tak wón roſeſtaji — ale tola pokaſuja ßo ſwjeßelaze płody ſkutkowanja naſchich miſſionarow, kotſiž w Jeſuſowym mjenje ſa jeho kraleſtwo ſkutkuja. Wón ßo dźakowaſche, ſo ßo runje ſ naſcheje ſtrony bohate dary žórla ſa ßwjaty a cźežki ſkutk ſwonkowneho miſſionſtwa ſ tej nadźiju, ſo by tale luboſcź ſa ßwjate miſſionſtwo mjes nami woſtała a pſchibywała. Sswoje kraßne, wěſcże nikomu njeſapomnite prědowanje běſche knjes miſſionſki direktaŕ ſałožił na Jeremias 1, 9. 10. nam powjedajo wo dwojakim dźěle pohanſkeho miſſionſtwa: 1. wutorhacź, roſkłamacź, ſkaſycź a ſahubicź wſcho bjesbóžne; 2. twaricź a płodźicź wobydlenje Boże w ßwjatym duchu.

Njeßwaczidliſka woßada, kotraž je ſtajnje w ßwojich bohatych woporach ſa miſſionſtwo ßwoju ſahorjenoſcź ſa tón ßwjaty ſkutk ſjewiła, ßo jako prawa miſſionſka woßada wopokaſa pſchi ßwjedźenju pſches wulzy bohatu kollektu, kajkaž ßo hiſchcże na žanym miſſionſkim ßwjedźenju pola naß nahromadźiła njeje. Kollekta wuczini 890 hr. 55 np., a to na ſerbſkim kemſchenju 502 hr. 95 np. a na němſkim 387 hr. 60 np. To je rjane ſjawne ßwědčenje ſe ſkutkom ſa miſſionſtwo. Njeßwaczidliſka woßada běſche wothladała wot wulkeho pyſchneho cźaha. Duž běſche ßo druhich njenuſnych wudawkow woſtajiła, ſo by ßwój wopor bohaty a połny do Božeho kaſchcźa ſa miſſionſtwo ſapołožiła. Wot Boha bohacże žohnowany běſche miſſionſki ßwjedźeń w lubym Njeßwaczidle. Hdyž ßmy na bohatej kollekcże hižo rjany płód hnujazych ſa miſſionſtwo ſahorjazych ßłowow, kotrež ßu ßo rěczałe, ßłyſcheli, móżemy wěſcźi bycź, ſo je ßo pſches nje dobre ßymjeńtne ſornjeſchko do wutrobow płodźiło, kotrež hiſchcże w pſchichodźe dale ßwoje płody njeße. Wulki dźak ßłuſcha knjeſej kollatorej woßady, kotryž je ßo ſa ßwjedźeń ſtarał a ſajimował, najwutrobniſchi pak woßebje knjeſej ſararjej rycźerjej Jakubej, kotryž je wſcho tak derje a rjenje ſłožił na wulkotne poradźenje miſſionſkeho ßwjedźenja, kaž tež zyłemu ſarſkemu domej ſa wopokaſanu, nam derje ſnatu pſchecźelniwu, luboſcźiwu hoſpodliwoſcź; dźak zyłej lubej Njeßwaczidliſkej woßadźe a jeje ſaſtupjerjam. Njeßwaczidliſki miſſionſki ßwjedźeń je jena ſ najrjeńſchich rózow we wěnzu miſſionſkich ßwjedźenjow, kotrež ßmy jako ſerbſke miſſionſke towaŕſtwo w naſchich ſerbſkich woßadach ßwjecźili. Bóh luby Knjes pak žohnuj dale ſkutk miſſioſtwa mjes nami!

— W Draždźanach je knjes faraŕ em. Łahoda, kotryž běſche dołholětny faraŕ w Bukezach, wumrjeł. Wón ſtarobu wot 89 lět dozpě. Wón je ßo pſchezo, hacź runje je ßo dołhe lěta ſ naſcheje Łužizy wotßalił, hiſchcże na wjecźoru ßwojeho žiwjenja ſa naſche ſerbſke wobſtejnoſcże ſahorił. Tak wón kóžde lěto ßwój dar ſa naſche ſerbſke evangelſko-lutherſke knihowne towaŕſtwo woprowaſche. Wón móżeſche na dołhe wot Boha žohnowane žiwjenje a ſkutkowanje wróczo hladacź. Sa nim dźe tež dźak jeho woßady, kotruž je w duſchowpaſtyŕſkej luboſcźi paßł, do tamneje wěcźnoſcże, hdźež je ſbóžny měr namakał w ßwojim Knjeſu.

„Schtóž mje póſnaje pſched cźłowjekami, teho chzu ja póſnacź pſched mojim njebjeſkim Wótzom.“

Pobožny pruſki miniſter ſ Pfeil, kiž 14. februara 1784 wumrje, by wſchědnje wěſtu rańſchu hodźinu k natwarjenju Božeho ßłowa nałožił a běſche ßwojim ßłużownym najkrucźiſcho ſakaſał, w tym cźaßu někoho k ßebi puſchcźicź, ſchtóžkuliž by tež był. Duž ßo jedyn dźeń ſta, ſo kral Bjedrich II. ſ woßebitej pſchicźinu k miniſtrej runje w tym cźaßu pſchijědźe. Sſłużownik, kotryž běſche wſchón ſaſtróżany, ßebi tola njeſwěri pſchikaſnju ßwojeho Knjeſa pſcheſtupicź, ale ſjewi kralej jeho žadanje, ſo njecha w tej hodźinje myleny bycź. Na to wotmolwi pruſki kral ſměrom: „Ja wocźakam“. — Sa krótki cźaß ſtupi ßiwěrny ßłużomnik Boži pſched ßwojeho ſeńſkeho krala a ſamolwi ßo, ſo prjedy pſchiſchoł njeje, ſ tymi ßłowami: „Waſcha Majeſtoſcź chzyła ſamolwicź, ja ßym runje ſ kralom wſchitkich kralow rěcźał.“ — Hnydom po tym dźěſchtaj wobaj do dźěła.

To cźini kralej Bjedrichej, kiž běſche ßwobodnoſmyßleny a je někotre wußměſchaze ßłowa na pobožnych wurěcźał, wſchu cźeſcź, ſo wjedźeſche pobožnoſcź ßwojeho miniſtra derje ważicź. Ale ſ woßebitej radoſcźu naß napjelni, ſo ßo miniſtr ßwojeje wěry njehańbowaſche a ſ dźiwanjom na krala ßwojeho ſbóžnika njeſapře. Też my dyrbjeli we wſchěch wobſtejnoſcźach ßwojeho ſbóžnika pósnacź. To je huſto cźežke a pſchinjeße wußměſchenje a nacźini někotru njepodobnoſcź.

Jako wójſko pſches horojtu krajinu cźehnjeſche, dźěſche tón ßamy kral Bjedrich II., ſtary Fryza, njeſcźerpliwy, ſo kanony tak pomału pokracźowachu, ßam pěſchi po horje horje. S nim běſche general Schmettow, jedyn najpobožniſchich wojwodow Bjedrichoweho wójſka; kral chzyſche ßebi ßwój hněw na pomałke pokracźowanje ſacźěricź a ßebi myßleſche, ſo ßo jemu to najlěpje poradźi, hdyž ßwojeho generala kuſk ſchkřeje. Wón ßo teho dla praſcheſche: „Nó, kajke je, Schmettow? Ma wón dobre powjeſcże wot ßwojeho ſpowjedneho wótza ſ Barlina?“ Schmettow khutnje wotmolwi: „Ja wěm, na koho ßebi Waſcha Majeſtoſcź myßli. Tón muž je, kaž ßo mi praji, wěcźny a doſtojny duchowny. Ale ja jeho pſchipadnje ani njeſnaju a jeho na žane waſchnje ßwojeho ſpowjedneho wótza mjenowacź njemóžu.“ „Poßł'chaj Schmettowje!“ — praji Bjedrich ßo wußmějo — hdyž jeho ſpowjedny wótz pytnje, ſo wón jeho pſchecźiwo mi ſapřeje, potom njech ßo hlada!“ — „Ja nikoho njeſapřeju, Majeſtoſcź.“ — Kral mějeſche dale ßwoje ßměchi. Schmettow niczo njepraji. Skónczńje kral khwilu mjelczeſche a nětko Schmettow k ßłowu pſchińdźe: „Waſcha Majeſtoſcź je wjele žortniwiſcha hacź ja a wjele wuczeniſcha. Wyſche teho ſcże Wy mój kral; duchowne wojowanje mjes Wami a mjeſe mnu je teho dla na kóžde waſchnje njerume. Ale pſchi tym wſchěm njemóże mi Waſcha Majeſtoſcź moju wěru wſacź. A hdy by ßo Wam to poradźiło, byſchcże Wy wſchak mi pſches měru ſeſchkodźił, ale tola też ßam ßebi khětro doſcź.“ — Kralej tele ßłowa nadpadźechu. Wón ſtejo woſta, ßo na Schmettowa wobrocźi a praji hněwje na njeho ſe ßwojimaj błyſchcźatymaj woczomaj pohladnywſchi: „Schto to rěka, Schmettowje? Ja dyrbjak ßebi ſeſchkodźicź, hdy bych jemu jeho wěru wſak? Kak ßebi to myßlicże?“ — S njekhablazej měrnoſcźu wotmolwi Schmettow: „Waſcha Majeſtoſcź ßebi nětko myßli, ſo ma dobreho wojeŕſkeho na mni a ja ßo nadźijam, ſo ßo Wy njemylicże. Byſchcże li pak mi ſamóhł moju wěru wſacź, potom byſchcże hubjeneho cźłowjeka na mni měł, ſcźinu we wětſiku, na kotruž ßo njemóhł ſpuſchcźecź ani w radźe ani w bitwje.“ — Kral ßłowcźka njewotmolwi; wón cźiſche někotre mjeńſchiny dale ſtupaſche; potom wón ſtejo woſta a praji pſchecźelnje: „Praj mi tola, Schmettowje, ſchto je wo prawym jeho wěra?“ Schmettow wotmolwi: „Ja wěrju do bójſkeho wumoženja wote wſchitkich mojich hřěchow, ja wěrju do Božeho wodźenja, kotryž je kóždu włoßu na mojej hłowje rachnował a do wěcźneho, ßbóžneho žiwjenja po ßmjercźi.“ — „A to wón woprawdźe wěri, prawje ſ połnym dowěrjenjom?“ — „Haj, woprawdźe, Waſcha Majeſtoſcź.“ — Duž kral hnuty Schmettowowu ruku pſchimny: „Schmettowje, wón je ſbožowny cźłowjek.“ — Potom ſměrom dale dźěſche a ženje wjazy ßwoje ßměchi wo pobožnoſcźi njemějeſche. —

Haj, kſcheſcźijenjo ßu ſbožowni ludźo, dokelž njebjeßa wotewrjene widźa, dokelž maja Wótza, kotryž nad nami ſtražuje a ſbóžnika, totryž hřěchi wodawa. Ty njeßměł ßo teho ſboža hańbowacź. Tón Knjes je ßlubił: „Schtóž mje póſnaje pſched cźłowjekami, teho chzu ja póſnacź pſched mojim njebjeſkim Wótzom. Schtóž mje ſaprěje pſched cźłowjekami, teho chzu ja ſapřecź pſched mojim njebjeſkim Wótzom. (Matth. 10, 32. 33.)

Hudanczźy.

Schtó je do wotewrjenych njebjeß pohladacź móhł?

[Martin Schalcha.]

Kotra podružniza ženje w ßwojim domje widźecź njeje?

[Tułka ta cźěle.]

Dalſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

J. ſ K. . . . . 1 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale też we wſchěch pſchedawaŕnjach „Serb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſßły ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Buyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čžißło 29.
22. julija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczérni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

6. njedžela po ßwj. Trojizy.

Romskich 6, 11.

„Mějcże ßo ßami sa tych, so scże w hrěchu morwi, ale žiwi Bohu w Khrystußu Jesußu naschim Knjesu.“

Wschitko, schtož na semi była a ßo hiba, je sakonju nastacża a roscżenja podczißnjene. Pohladaj na mózny schtom, kak je tola nastał a narostł s małeho ßymjenjoweho sornjatka. Zyły schtom tczi w ßymjenju a niczo ßo njepschiczini, ale wón dyrbi ßo roswiwacz a wurosczc do korjenjow, schtoma a króny. Pohladaj na muża w jeho ßylnosczi, kak je wón nastał a narostł s małeho dżěsża, kotrež je ßo junu wot maczerných rukow noßyło a kubłało. Zyły muž tczi w dżěsżu a niczo ßo s wonka njepschiczini, ale dyrbi ßo wurosczc a roswiwacz w sczerpliwosczi. A kschescżijan je tež schtom płodżeny pschi wódnych rěkach ßwjateje kschczenizy, a jeho smutskowne žiwjenje je kaž rostlina s Božeho ßłowa narosczena, kotraž korjenje, czěło a krónu dobywa. A kschescżijan je tež dżěczo, Boże dżěczo, s bójskeho ßymjenja płodżene a s mlokom Božeho ßłowa naßyczene. Ale dyrbi ßo wurosczc a wukonjecz, tak dołho hacz je jow na semi žiwy a je sakonju roscżenja podczißnjeny kaž wscho žiwjenje.

W czim dha nětk wobsteji jeho nastacże a roscżenje? We wschědnym wotemrjeczu hrěcha, we wschědnym stawanju k žiwjenju. Runje dokelž je kschescżijan psches wěru do Khrystußa hrěchej wotemrjeł, dha dyrbi w mozy teho też wschědnje wotemrěcz a runje dokelž s Khrystußom psches wěru stanył je, teho dla dyrbi wschědnje w nowym žiwjenju khodżicz.

Wschitke bójske bycże nieße jow delekach schtalt roscżenja. Tak rucże hacz pschestanjesch ßo kscheścżijan czinicz, by pschestał kscheścżijan bycz. Schtom, kotryž njeroscże, wotemrěwa, a dżěczo, kotrež ßo njeroswije, ßo czini bědnik; kscheścżijan, kotryž wschědnje w pokucże a wěrje njepschibjera, wotebjera, hinje a ßłabnje. Schtóž ßo wot kapitala žiwi, tón rucże wokhudnje a schtóž na ßwojich drožd̄żach leżo wostanje, tón wokißali. Teho dla Luther praji: „Kscheścżijan je pschezo w hotowanju, nihdy w hotowosczi.“ Ale runje teho dla nießmě nasche hotowanje tu delekach sastacz, nießmě wojowanje pschecżiwo hrěcham wotpocżowacz ani roscżenje duchowneho žiwjenja ßo sadżěwacz. A tutaj dwaj kruchaj blisko hromadże wißataj: tón nowy człowjek jenož tak wjele ruma k wudokonjenju dobywa, hacz temu staremu człowjekej ßo wotwojuje, a saßo tón stary człowjek ßo jenož tak daloko saczěri a pschewinje, hacz tón nowy człowjek mozy dobywa s towarstwa s Bohom. Wsmi ßebi pschirunanje na dubowych łopjenach w symje: kak steja tak ßuche a swjadłe a tola tak twjerde na halosach. Symske wichory duja a tschaßeja, ale te swjadłe łopjena wostanu twjerde. Hakle, hdyž nalětne ßłónczko pschińdże a jeho horzota dubowy schtom pschecżehnje, dha nastanje hibanje a žiwjenje hłuboko nutskach, a hakle wubiwaze pupki wotstorkuja swjadłe łopjeńka. Tak je w kscheścżijanje: Horzota Khrystußoweje luboscże, nowe czěridło teho Ducha, kotryž

ſtary hrěch w bójſkej mozy pſchewinje, a kwětki a płody ßwjateho Ducha ßu, pſched kotrymiž cźělne ſkutki panycź dyrbja. To ßu potajnſtwa ſnutskowneho žiwjenja, kotrež ßo ſpochi jenož w pohrjebanju ſtareho cźłowjeka a w ſtawanju noweho cźłowjeka pokaſuje.

Hamjeń.

Puczowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a“.

Wopyt na horje Ararat.

(Pokračowanje.)

Saſtupichmy do najwjetſcheje wſchěch zyrkwjow. Wjeßeli běchmy pſchekwapjeni wot kraßnoſcźe wyßokeho, ſe ſtołpami debjeneho Božeho doma. Tſěcha běſche rospadała; njebjeſka módrina kryjeſche dźenßa ſtołpy. Pſchekhodźichmy rospadanki prěki a po dołhoſcźi, dóńdźechmy tež dele do kraßneje hłubiny, hdźež rěka Arpacźaj ſchumjeſche. Wſchu tule hłubinu běſche rěka po dołhich lětach wuryła a wſchu wotrytu ſkału k morju wotpławiła. W mjehkich ſkałach pſchi brjoſy wuhladaſch mnohe wuryty próſdnjeńzy, hdźež ßu něhdy ſpokojni ludźo bydlili.

Hdyž běchmy rospadane měſto pſchekhodźili, běſche naſch wodźeŕ wot bratra Schcźěpana ſkopika kupił, běſche jeho ſarěſał a ſpjekł; tak nadeńdźechmy pola mnicha ßwój wobjed. Na Kawkaſu, w Tiflißu a w Armenſkej ſmějeſch porědko wobjed bjes wowcźeho mjaßa. Wowcźe mjaßo wohladaſch warjene abo tež pjecźene ſtajnje pſchi ßnědanju, wobjedźe a ßwacźinje, ſo ßo ſkónczńje jeho wohidźiſch, hdyž njejßy, kaž tamni ludźo, na to ſwucźeny. W měſcźe Ani ßo ſ tym troſchtowachmy, ſo nětko bórſy poßlednjeho ſkopika na blidźe wohladamy. Naſch pucź wjedźeſche naß dźeń a bliže k Europejſkej ſemi, k naſchej domiſnje.

Nozy pſchińdźechmy ſaßo do Alexandropola. Rano ſahe pucźowachmy dale pſchi módrym njebju. Dźeń pucźa po runinje mějachmy pſched ßobu. Pſchi pucźu twarjachu żeleſnizu ſ Karßa do Tiflißa, poſdźiſcho pſchińdźechmy do Bambakoweho doła, do rjenje leżaneho ßydleſchcźa Karaklis, hłownehо hněſda „khroblych rubježnikow“. Skónczńje pſchińdźechmy nozy poſdźe do Delijana. Jenož mało hodźinki móżachmy tu pospacź. Druhi dźeń mějachmy hiſchcźe 70 wjerſtow hacź na pſchichodnu żeleſniſku ſtaziju, hdźež mějachmy ſ cźahom popołdnju w 4 hodźinach wotjěcź. Rano ſahe jědźichu naſche woſy po dróſy dele w kraßnym lěßojtym dole, hdźež běchmy pſched tydźenjom Araratej ßo bliżili. Prawy cźaß pſchińdźechmy na ſtaziju Akſtafa a bórſy dowjedźe naß cźah do Tiflißa.

1. knihi Mójſaßowe, 10. ſtaw.

Noachowych ßynow narod a pſchichodni.

I. Schtuczka 1—5. Prjedy hacź (11, 1—9) ßo narody, ſ Noachowych ßynow wukhadźaze, dla ſměſchenja rěcźow po wſchej ſemi rospróſcha, a (ſ wuwſacźom wuſwoleneho naroda 11, 10 atd.) po Božim wotpuſchcźenju po ßwojich pucźach khodźa, poda ßo nam najprjedy troji ſapiß, kotryž wſchě, tež najwſchelakoriſche narody na jedyn wukhad ſwjedźe a, ßudźiſch=li po jeho wopſchijecźu, ſda ßo, ſo je ſa Abrahamowe cźaßy ſapißany. Najprjedy poda ßo nam ſapiß Jafetoweho roda. Jafet je ſ wótzom narodow daloko bydlazych, ale ſa ßławny pſchichod ſhladanych. (9, 27.)

To je Noachowych dźěcźi narod: Sem, Ham, Jafet, kotſiž płodźachu dźěcźi po lijeńzy; ſ nimi je ßo wobßydlika wſcha ſemja.

Jafetowych ßynow běſche ßydom. Gomer je ſ wótzom Kimmerſkich abo Keltow, wobydlerjow pſchicźornomórſkich krajinow, Magog ſ wótzom Skythow, Madai ſ wótzom Medow, Javan ſ wótzom Joniſkich, Thubal ſ wótzom Tibarenow w póſdniſchej krajinje Pontuß, Meſech ſ wótzom Moſkhow na moskhowſkich horach mjes Araratom a Kawkaſom a Thiraß ſ wótzom Thrakow.

Gomerowych (1. Jafetowy ßyn) ßynow pak běſche 3; ſ nich je Askenas ſ wótzom Germanow (Němzow) po židowſkim měnjenju, abo Askanow w ßewjernej Phrygiji, Riphath ſ wótzom Riphow mjes Waldajiſkimi a Karpatſkimi horami, hdźež dźenßa woßebje Polazy bydla, a Thogarma ſ wótzom Armenow, kotſiž ßebi dźenßa hiſchcźe Thorkamatſi narjeknu.

Javanowi (4. Jafetowy ßyn) ßynoja ßu: Eliſa ſ wótzom Eliſejſkich abo wobydlerjow Peloponneſa, Tharſis abo tež Therſija ſ wótzom Dorow w Hellaßu, Kithim ſ wótzom Kitienſow na Kyperſkej kupje, kaž tež Karow na kupach ägäiſkeho morja a Dodanim ſ wótzom Dardanow w Epirußu.

Wot tutych Jafetowych potomnikow ßu rosdźělene kupy ludow po ßwojich krajach, t. r. ſ nich wukhadźeja pohanſke ludy, kotrež bydlachu něhdy na kupach ßrjedźoſeńſkeho morja a w pſchiſßrjedźoſeńſkomórſkich krajinach, a kotrež ßo poſdźiſcho rosſchěrjachu do ßrjedźeuropiſkich krajinow. Wſchě jich rěcźe wukhadźeja ſ jeneho rěcźneho korjenja: ſ indoeuropejſkeho.

Tak wukhadźeja ſ Jafeta Indowje, Medowje, Armenſzy a wſchě narody a ludy bydlaze wot Kaſpiſkeho hacź k atlaniſkemu morju, hrjekſke, romſke, ſchpaniſke, galliſke, britaniſke, germanſke a ßłowjanſke ſplahi. Kak ßwědomliwe a prawe ßu ſapiſki wo wukhadźe wſchelakich ſplahow wobßwědcźa nam dźeń a bóle najnowſche wědomoſtne pſchepytowanja. Pódla pak mamy tež na to kedźbowacź, ſo ßu do tuteho ſapißa narodow jenož prěnjotne narody ſapißane; tute ßu ßo poſdźiſcho wſchelako ſměſchale a ſ nich ßu wukhadźake narody, wo kotrychž nam powjedźa ſtawiſny.

II. Schtuczka 6—20. Nětko ſcźěhuje ſapiß Hamowych narodow. Hamowi potomnizy mějachu cźaſto ſ nim wobkhad; ſnutskownje pak běchu Božemu kraleſtwu ſ cźim ſdaleniſchi a njemějachu ani nadźije, kaž Jafet, ani ßlubjenja kaž Sem, ale khodźachu dźeń a ſtajnje w kwaklach narodow Jafetoweho a Semoweho ſplaha a ſhubjowachu pſches nje ßwoju ßamoſtatnoſcź hacź do dźenßniſcheho dnja.

(Pokračowanje.)

Myto ſa pſcheradu.

(Pokračowanje.

Pobity khěžor hiſchcźe dołho měr njeſcźini. S nowa wón wójſka brónjeſche, huſſitſke ſpjeranja poddußycź a cźěſki kraj do ßwojich rukow ſtorhnycź. Huſſitojo woſtachu teho dla k woborje ßwojeho wótzneho kraja ſ wjetſchinu. Mjeńſche cźrjódy cźahachu pſches cźěſke mjeſy ſ mjeczom a wóhnjom na wokolny kraj. Woßebje Łužiza dyrbjeſche pod jich hněwom rźecź. A cźeho dla? Pſchi ſapoczatku wójny běchu Huſſitojo do Łužizy póßłow póßłali a jich proßycź dali: „Pójcźe nam na pomoz! Dźerżcźe ßo k nam!“

Łužiſzy knjeża a měſta pak běchu na khěžorowej ſtronje. Sa to na nich wjecźeŕſke njewjedro pſchicźahny.

To wěſcźe, ſ wójnami ſwodźiwja bitwarſki lud, a wjecźeŕſke ſłoby ßurowzow wſchěch hiſchcźe ßurowiſchich cźinja.

Schtóž wo nawalach cźěſkich wjecźerjow do Łužizy w khrónikach cźita, temu je hroſno, hdyž widźi, kak pola wupuſcźuja, bróżnje a hródźe wurubja, ſ konjemi žně wupaßu, kak rubja a pala w měſtach a na wßach, a kónzuja ludźi, kotſiž jim nochzu dacź ſakhadźecź.

S zyła: tehdy bě ſrudny cźaß.

Khěžor Sigmund, wjerch tudomnych krajow, bě ßwěrukſchiwjeŕſki a ßłowołamarſki ßlěpz.

A hdźe běſche bohot, hdźe ßudnik, kiž njebył kaž praſchiwy Pilatus?

A zyrkwinſzy wjerchojo, biſkopojo tajzy a hinaſchi, njeběchu woni ſ wulkeho dźěła kaž Hanaß a Kajfaß?

A wbohi lud na wßach, njebě wón wot wjele knježich dajeny a teptany ſtepcź?

Měſta njedachu na wßach rjemjeßłam bycź, tak ſo dyrbjachu wjeßnjenjo do měſta po twory khodźicź a w khudobje woſtacź a měſcźanam bohatſtwo powjetſchecź.

Někotryžkuli pan bě na dróhach rubježny hejtman a w ßwojej wßy wužerny wjelk.

Wjele panow běſche pſchecźiwo měſtam, dokelž jim ſ rjemjeßłom a ſ pſchekupſtwom k bohatſtwu dźěſche. Duž rubjachu měſcźanam na pucźach twory, hdyž chzychu tucźi ſe ßwojim wudźělkom něhdźe na hermank.

Měſta pak ſběhachu brónje pſchecźiwo nim, powrócźachu jich rubježne hrody, a kotreho popadnychu, temu bě ſchibjeńza wěſta.

Tak běchu wſchitzy pſchecźiwo wſchitkim, a pſchi wſchěm tym hubjenſtwje nichtó hubjeńſchi njebě, hacź robocźan.

Schto k temu cźi ßydom krócź mudriſchi praja, kiž pſchezo tak ſ połnej hubu khwala, kak dobry je tola „ſtary dobry“ cźaß był.

*

W tehdyschim czaßu bě hischcze Łużiza khěžorski kraj. Hdyž běchu snjemdrjeni Czescha khěžora Sigmunda sa krala saczißli, wosta Łużiza khěžorej ßwěrna. Tón s czaßom widżesche, so to jeho ßwěrnym k dobrom njewuńdże. Teho dla wón hnydom pschi spoczatku sběžkow krutu pschikasnju da, Budyschin, jako też druhe łużiske města k njepschewinjomnej twjerdżisnje wobkrucżicz, so by tu wuczek psched Czechami był.

Duž khwatanza nasta, spadane stare saraczenja ponowicz, pschedmurje stwjerdżicz a stołsczicz a s tsělnymi wěžemi wobarnowacz, hłuboke hrjebiska narycz a psched městom po wschich bokach wyßoke naßypy natwaricz. — Budyschin dosta wot panow s wokolnych rycżerskich kubłow robocżanow; tachantstwo płaczesche czrjódy najatych muži, też abtissina s klóschtra Marijineje Hwězdy póßła na tsi sta robocżanow ßem, a měsczanska rada wobstara k tsělenju pólvra a kulow nadosczas wóßomnacze kanonow.

Ale tute woborne naprawy ßame njeběchu dosczas pomozy. K nim ßłuscha też wojerski lud. A dokelž bě wojakow mało, dyrbjachu wschitzy mužojo we łużiskich městach bróń nałożecz wuknycz, so móhli nadpadowazych se ßmjercżu witacz.

Budyschin wjele lět bjes kschiwdy wosta, mjes tym so mějesche Kamjenz, Lubij, Zitawa, Shorjelz a wjele wßow w popjele ßwojich ßydlischczow skorżicz a płakacz.

Sso na wobtwjerdżeny Budyschin dacz, bě tym trapjerjam hrosa.

Nimo Budyschina wschak běchu hižo czahali a ßo na njón s hněwom měrili; ale kak chzyli ßo tajkeje twjerdżisny smozowacz, kotraž je wot hobrskich skałow a wyßokich murjow a wobrónjenych mužow schkitana. A tola ßo napoßled na njón skhroblichu.

* * *

Paßmo njemdrych Hussitow, ßnadz na schtyri tyßaz muži ßylne, ßo wot Kamjenza ßem na město showri. Skasywschi Kamjenz, klóschtr Marijineje Hwěsdy a Kułow ßo na Budyschin pschihnachu. Jich nawjednik Měczißławczk pschikasa městu: Wotewrcże wrota, abo běda wam!

Sso rosumi, so ßo to njesta.

Kak móżesche hejtman Hussitow tak hrosycz a ßebi myßlicz, twjerdżisnu dobycz? Hdże dyrbjał jenož rěblow a druheje pschiprawy nabracz, so by móhł po skałach horje a pschez murje do města salěsczas? Wón pak wjedżesche, so jemu w měsczu pscheradnik ßłuży.

Radny knjes Prischwiz bě ßo sa wulki pjenjes k pscheradże nawabicz dał; a to běsche s dwěmaj njepschecżelomaj města potajnje jednał, a niz jenož s jenym ßamlutkim. Prěni bě swólba wjecżiwych a sawistnych panow; druhi bě wodżeř hussitskeho wójska.

Prjedy pißachmy, kak běsche wulki dżěl semjanow na łużiske města polny skobow. A Budyschin běsche jim najbóle do woczow kałazy czerń. Woßebje běchu mjes nimi tsjo, kiž na pschiležnosczas łakachu, Budyschin do semje steptacz a snicżicz. A dokelž njeběchu se ßwojim ludom dosczas mózni, namołwjachu też druhich k tajkej słóscżi. Pißane steji, so chzychu Njeßwaczidliskeho pana sarasycz dacz, dokelž tón njechasche ßobustaw pschi jich njeskutku bycz. — A schtož ßo jim se ßamej mozu móżne njesdasche, k temu ßej lescz a pscheradu na pomoz wsachu.

W měsczu snajachu radneho knjesa Prischwiza, kaž hižo prajachmy. Tón drje bě ßobustaw Budyskeje rady, ale sła waka, niz duschny a sprawny kaž Josef s Arimateje, ßobustaw wyßokeje rady, nam s biblije snaty.

Winowy piczk a na kóstki hraczk a na lubki dżiwi, běsche wón spochi w pjenjeżnej nusy. A tajki ßo s wulkej hromadu pjenjes rad popadnycz da.

Tsi ßłużby to běchu, schtož bě ßlubił.

Prěnja bě: Měsczanam pólvr womaczecz, so ßo k tsělenju hodżił njeby.

Druha: Město sapalicz, hdyž chze njepschecżel pschez murje, so bychu wobornizy k haschenju běżeli.

A tsecża: Wrota wotewricz, hdyž budże schmjatanza a ropot wóhnja dła.

Hdyž ßo wrota wotewrja, njech ßo nawjednik se ßwojim ludom do města wała, ludżi kónzowacz a domy swurubicz a sesapalecz.

Jenož jeho domej ßo niczo stacz njedyrbi. A so bychu wjedżeli, kotry jeho dom je, jón Prischwiz wusnamjeni. Hlajcże, Rahab w Jerichu do wokna ßwojeho domu czerwjeny schtryk swjasa; Prischwiz pak chzyschе czerwjene zyhele do woknow stajicz, so bychu rubjeżnizy jeho dom snali.

A hischcze něschto bě ßebi wysche pjenjeżneje msdy wujednał: By li wscheje wězy wina na sjawne pschischła a měsczanske knjejstwo jemu na koscze schło, ßlubichu jemu rubjeżni knjeża, so by pola nich na hrodże wuczek měł.

Prjedy prajachmy, so je pscheradnik s dwěmaj stronomaj jednał.

Ta druha strona běchu Hussitojo, w lěhwje psched městom wonka.

Też s tutymi bě wón djaßowsku pscheradu tkał. A kajkich sapletkow s tutymi běchu rycżerjo pletli, schtó wě? Lohko je k wěrje, so běchu woni Hussitow ßem schczuwali, so móhli s jich pomozu skażenje města skerscho wukonjecz.

Jene je wěste: pschesjene běschtej wobej stronje, Hussitojo a rycżerjo, w dobytym měscze sahubjecz a rubicz.

Potajkim łakasche njeßoże snutska a swonka měsczanskich muri.

(Skónczenje pschichodnje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Pjatk tydżenja wumrje w Stróżi pola Rakez wußkużeny knjes wuczeř Gustav Eduard Běrnik. Wón běsche nimale 78 lět stary. Wón běsche najprjedy wot 1844—1868 wuczeř w Schczeńzy, wot 1868—1894, hdżeż ßo na wumjeńk poda, s wuczerjom w Stróżi pola Rakez. Hacz runje běsche wón rodżeny Němz, wón tola ßerbsku rěcz derje nawukny. Wón je też s wulkim żohnowanjom w ßwojimaj ßerbskimaj schulomaj dżěłał a ßo prózował. Wón derje wjedżesche, so móża dżěczi jenoż něschto hódne nawuknycz, hdyž maju ßerbskeho wuczerja. Haj, ßamo hdyž běsche ßo njebocżiczki na wotpocżink podał, wón małe dżěczi wokoło ßebje shromadżi, so by je rjane biblijske historije w ßerbskej maczerńej rěczi powjedał a wucżił. Sa to běchu jemu też starschi jara dżakowni. Kajku wulku luboscz je ßebi wón pschez ßwoju ßwěrnosczas w ßwojej woładże dobył, sa to běsche wopokasmo to wulke dżełbracże pschi jeho czestnym thowanju w Rakezach. Haj, ßwěrny ßerbski wuczeř je ßwojej wocżi w ßmjercżi samknył. Sa nim dże hnuty dżak wschitkich, kotsiž ßu něhdy k nohomaj ßwěrneho wuczerja ßydali!

— Gustav-Adolfki ßwjedżeń Budyskeho wokrjeßneho towarstwa budże ßo — da-li Bóh — nasymu w Huczinje ßwjecżicz. — Sa nasche zyrkwinske ßwjedżenje ßmy pschi rjanym Njeßwaczidlskim ßwjedżenju rjane waschnje widżeli, kotreż je hódne, so by na naschich ßerbskich ßwjedżenjach prawo wobkhowałe. W Njeßwaczidle ßo nam tak derje na ßerbskich każ też na němskich kemschenjach spěwajomne khěrlusche a intonazije na czischczanej papjerzy do rukow dachu, so nichtó spěwarskich njetrjebasche. Tole waschnje je jara dobre. Kajka to wobczeżnosczas, hdyž dyrbja zusy s druhich woładow daloko ßwoje spěwarske ßobu noßycz. K temu móhł ßo rjany khěrlusch s naschich Zionskich khloßow po snatym khloßu ßobu wuspěwacz, dokelž mamy w naschich spěwarskich mało khěrluschow, kotreż ßo sa nasche zyrkwinske ßwjedżenje hodża. Duž njech tole dobre a wużitne waschnje ßwoje prawo wobkhowa na naschich ßwjedżenjach.

— Knjes duchowny Mikela s Kumschiz je wot zyrkwinskeje wyschnosczе sa pomozneho duchowneho do Zitawy postajeny a ßo tam s nowym měßazom pscheßydli.

— Knjeża wuczerjo, kotsiž maja lětßa jako wojazy ßłużicz, pschebywaju pschi 103. regimencze w Budyschinje. Wot Sserbow je pschi wuczerskej kompagniji lětßa jeniczki, kn. zyrkwinski wuczeř Pětrk s Budyschinka. Někotsi drusy, kotsiž maja hischcze druhe pruhowanje w tym lěcze czinicz, je ßo wotpuschcziło, so hakle k lětu ßłuża.

— Khwaczanske wojerske towarstwo je sandżenu njedżelu ßwoju khoroj poßwjecżiło. Wschitko je ßo derje wuwjedło. Knjes farar Sarjeńk mějesche poßwjecżensku rěcz. Towarstwow běsche ßo rjana liczba s wokolnosczе jeschło. Duž je ßo ßwjedżeń derje poradżił. Njech je wón też dale snamjo sa pschichod tehole młodeho towarstwa, kotreż wschak je ßo w dobrej myßli sałożiło, kotrehož potrěbnosczas pak na prěnje prawje dopósnacz njemóżachmy, dokelž ßu koło wokoło Khwaczicz wschudżom wojerske towarstwa, tak so drje wone, nětkole něschto psches 20 muži, na dalsche poßylnjenje liczicz njemóże. My pak towarstwu s wutrobu rjany pschichod pschejemy.

— Maleschanske 100 muži ßylne wojeńske towaŕstwo chże po 4 lětnym wobstaczu ßwoju nowu khoroj njedźelu 2. septembra, to je 30 lětny wopomnjeński dźeń na bitwu pola Sedana, poßwjeczicz.

— Kak ßo wěruwusnacza po Sakskej rosdźěla? Po poßlednim liczenju pschińdże na Budyske wokrjeßne hejtmanstwo 347,770 lutherskich, 259 reformirtskich, 34,892 romsko-katholskich, 34 němsko-kath., 278 Židow a 1854 druhowěriwych. Na Draždźanske wokrjeßne hejtmanstwo: 1,005,529 luth., 2959 reformirtskich, 51,909 romsko-katholskich, 312 němsko-kath., 2867 Židow a 4079 druhowěriwych. Na Lipsczanske wokrjeßne hejtmanstwo: 906,616 luth., 6520 ref., 25,793 romsko-kath., 501 něm.-kath., 5109 Židow a 2586 druhowěriwych. Na Zwikawske wokrjeßne hejtmanstwo: 1,355,755 luth., 800 ref., 29,692 romsko-katholskich, 581 němsko-kath., 1648 Židow a 5132 druhowěriwych. Potajkim w zykym kralestwje: 3,615,670 lutherskich, 10538 reformirtskich, 140,225 romsko-katholskich, 1428 němsko-katholskich, 9902 Židow a 13,631 druhowěriwych.

Njeskomdź praweho czaßa!

Jako Salmasius, ßławny wuczeny, na ßmjertnym kožu leżesche, praji wón k tym, kotsiž wokoło njeho stejachu: „Ja ßym zyły ßwět czaßa shubił. Hdy by ßo mi hischcze jene lěto žiwjenja pschistajiło, ja bych jo nałożował k czitanju knihow wschitkich knihow.“

Tak jich wjele praji, hdyž k kónzej dże. „Jeno so bych hischcze junkrócz móhł wot spoczatka sapoczecz — ja bych jo czischcze hinak czinił“ — pschi tym pak žaneje pschikhilnoscze njesjewja hinaschi bycz, ale wschitko dże po starym dale. — „Hdy by mje Bóh luby Knjes jenož hischcze junkrócz wustrowicz chzył — jenož so by mi hischcze s tuteje nuzy wupomhał — kak chzył ja potom pobožny bycz, czischcze po jeho woli žiwy bycz!“ A hlaj, ża němotre njedźele je wschitko zabyte. Wschědne žiwjenje se ßwojim njeměrom a bědźenjom, se ßwojimi staroscźemi a spytowanjemi je s tebje zaßo stareho człowjeka sczinilo, kotryž ßo mało wo Boha stara. — A tola ßu te dny shubjene, na kotrychž ßo ża Bohom njepraschesch, kelko je jich ża lěto? Kelko w twojim žiwjenju? Tele shubjene dny a hodźiny zapiżaju ßo do knihow žiwjenja. Wone budźa pschecźiwo tebi ßwědczicz na dnju ßuda. Tež wo tym ßebi Bóh wotmolwjenje żada, kak ßy ßwój czaß nałożił. „Ja chzu jón pschecźinicz s czitanjom knihow wschitkich knihow!“ Njedaj ßo žanemu dnjej minycz, bjes teho, so by Boże ßłowo czitał. Potom ßo tón dźeń ża wěczność njeshubi, a twoja duscha ßo tež njeshubi ża wěczność.

Czuń něschto ża teho Knjesa!

Na bitwischczu pola Gettysburga bě ßo horza bitwa biła. Mjes ranjenymi běsche pólny předar, s mjenom Rastman, kotryž běsche na khribjecze czežko ranjeny, dokelž běsche kóń na njeho padnył. Czorna, rudna nóz pschińdże, a jako wón w najżałoßnischich bolosczach leżesche a ßo hibacz njemóżesche, ßłyschesche wón hłoß mrějazeho: „O mój Bożo!“ Wón kedźbowasche, a wali ßo psches łuże krwě, hacž wón k mrějazemu pschińdże a s napinanjom wschěch mozow jemu wo wumoženju psches Khrystußowu ßmjercz runje w prawej hodźinje, hdyž ßo mrějazy wot kraja žiwych dźělesche, powjedasche. Duž pschińdżeschtaj k pólnemu předarjej dwaj wojakaj a prajeschtaj, so njedaloko hejtman w mrěczu leži. S dobom bě wón hotowy, ßo wot njeju s wulkej czwilu k skutkej ßmilnoscze donjesz dacz. A tak předowasche ranjeny hischcze wjele mrějazym wo tym, kotryž je ßmjercźi móz wsał, žiwjenje a njesachodnosć pak na ßwětko pschinjeßł. A schtó wě, hacž ßu hdy bóle hnute a troschtowaze ßłowa s erta wuschłe, hacž w tamnej żałoßnej nozy na krwawnym bitwischczu. A by strowy pólny předar mrějazym towaŕscham to ßame poßylnjenje pschinjesz móhł?

Ale druhe praschenje nam ryczeŕski skutk ranjeneho troschtarja blisko wjedże: By ßnano wón lěpsche położenje ża ßwoje bolosczе mècz móhł? Ja s czežka wěrju! Myßlu ßebi: na khribjecze ßo njehibajo leżecz, dołhu nóz niczo czinicz měcz hacž żałosczicz a skorżicz, by żałoßnische było, hacž we wschej stysknosczi a czwili wokoło noscheny bycz, so by ßwojim towaŕscham w czeŕpjenju hnadu a mrějazym poßledni troscht pschipowjedał. To da tež bolosczе ranjeneho khribjeta snjesz.

Abo njeje tak, hdyž do wulkich bolosczow, do stysknosczе a bojasliwosczе pschińdźemy, so potom troscht a nowu móz namakamy, hdyž Bohu s zykej mozu ßłużimy?

My dyrbjeli tež wo tym wot dźěczi ßwěta wuknycz, kotsiž w nuzy druheho ßrědka njesnaja, hacž ßo psches dźěło rospróschicz. Mamy lěpsche żórka troschta hacž wone, pschi tym wschěm pak je tole napominanje nusne:

Czuń něschto ża teho Knjesa!

Něschto k rospominanju.

Kschesczijanske żałbowanje.

Terstregen by ża czělne brachi husto jednore domjaze ßrědki wukasał. Wo tych pak my dźenßa njepowjedamy, my pak rezept sdźělimy, kotryž je jako lěkaŕ dusche wukasał:

Lut rudnosczе, 30 lutow sczerpliwosczе, 15 lutow hłubokeje poniżnosczе, 30 lutow ßmilneje lubosczе. To wschitko hromadźe rostołkaj w tołkaczu ßylneje wěry, naßypaj nuts ½ punta nadźije, sczin jo do pónowje prawdosczе, staj jo na woheń bóżskeje lubosczе a měschej jo se łżizu nutrneje modlitwy, lin jo do ßudobja wobstajnosczе, wodźej jo derje, so njeby płěßnjawz próżdneje czesczе nuts pschischoł a s tej żałbu masaj ßo wschědnje rano a wjeczor. Wona tebi pomha.

* * *

Wěra.

K kschesczijanskemu mużej, kiž pjeczaty dźěłasche, pschińdże junkrócz Knjes a jeho proschesche, so by jemu pjeczat wudźěłał, na kotrymž je snamjo wěry. Prjódkpißacz jemu niczo njechasche; ale snamjo wěry dyrbjesche horkach bycz. Hlaj, duž tón, kiž wěru derje snajesche, hwěsdu na pjeczat wudypa a koło wokoło te łaczonske ßłowa: coelis pendes, terrae servis, po ßerbsku: na njebjeßach wißam, semi ßłużu! — Luby czitarjo, masch ty tež tajku wěru? Sswěczisch ßo tež jako hwězda w twojim domje, w twojim ßußodstwje, mjes twojimi towaŕschemi a wuczomzami?

* * *

Czaß — Wěczność.

Na horje w Tirolskej steji wopomnjeńska tafla, kiž naß k rospominanju wabi. Na njej je wobras bura, kotryž s konjom a wosom do hłubiny padnje, widźecz. Spody jeho mjena czita puczowaŕ hłuboke ßłowa: S czaßnosczе do wěczności daloko njeje w 10 h. wotjědźech, a w 11 h. tam běch.

* * *

S powołanja a ża powołanje.

Kak masch ßo skhilecz. Benjamin Franklin wopyta jako młody muż duchowneho Kottona Matena, kotryž jeho pschi woteńdźenju s poßleńzu s doma won pschewodźesche. Duž pschińdżeschtaj psches huski khód, pschi czimž jemu pschiwoła: „Skhilejcze! Skhilejcze ßo!“ Dokelž Franklin to na prěnje ßłowo dosz njesrozymi a hischcze kroczel do prědka czinjesche, ßo s hłowu wo hrjadu praßny, kotraž prěki psches khód dźěsche. Duchowny praji: „Mój luby, Wy scze hischcze młody a macze ßwět psched ßobu; nawukńcze ßo skhilecz, so byschcze psches njón pscheschoł a wy budźecze ßo wschelakeho storczenja sminycz.

* * *

Epaminondos

póhan mrějo rjeknу: „Ja ßym dosz żiwy był, pschetož ja wumru njepschewinjeny.“ Kschesczijan pak móże prajicz: „Ja ßym dosz żiwy był, pschetož ja wumru pschewinjeny — wot lubosczе Khrystußoweje.

Dalische dobrowólne dary ża wbohe armeniske ßyroty:

N. s R.	2 hr.
L. s J.	1 =
Hromadźe:	3 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcz, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjesow duchownych, ale tež we wschěch pschedawaŕnjach „Serb. Nowin“ na wßach a w Budyschinje dostacz. Na schtwórcz lěta płaczi wón 40 np., jenotliwe czißła ßo ża 4 np. pschedawaju.

Samolwity redaktor: farar Gólcz w Buyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczeŕnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 30.
29. julija.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

7. njedzela po ßwj. Trojizy.

Jes. 54, 10.

„Skerje budza hory ßo hnucz a hórki ßo swróczicz; ale moja hnada njedyrbi wot tebje ßo wróczicz, a tón ßlub mojeho měra njebudze ßo wot tebje prjecz hnucz; praji tón Knjes, twój ßmilny Bóh.“

Hdyž wjeczor ßwojej woczi horje k jaßnemu njebju posběhnjesch, wuhladasch tam ßyłu ßo błyschczatych hwězdow a saczujesch něschto wo tym, schtoż je psalmistu sapschimnyło, hdyž wón spěwa: „Njebjeßa wupowjedaju Bożu czescz a twjerdzizna pschipowjeda skutk jeho rukow“. Jena hwězda pak je jaßnischa hacz druha a sda ßo czi, kaž bychu někotre naschej semi blizsche byłe.

Sswjate pißmo je tez tajke njebjo s jaßnymi błyschczatymi hwězdami. Te hwězdy ßu te ßlubjenja Boże a hdyž woßebje w nozach ßwojeho zywjenja ßwojej woczi k nim posběhujesch, tebi wutroba poskakuje w dzakownym wopomnjenju njeskónczneje ßmilnoscze nascheho Boha, kiž je tajku połnoscz ßwětła ßwojeje hnady na nasche zywjenje wulał. Ale tu je tez tak, so je nam jena hwězda blizscha hacz druha. Jene ßlubjenje je wjetsche hacz druhe. Psches někotre mózesch prawje hłuboko do Bożeje ßmilneje a dobrocziweje wutroby pohladacz. Tajke ßlubjenje je tez nasche ßłowo Jes. 54, 10. To je jene najjaßnischich hwězdow na hnadnym njebju Božim. A schto to ßłowo praji? Hory budza ßo hnucz. Pomyßl ßebi, schto dha je twjerdscho hacz hory! Na semi niczo njeje, schtoż by twjerdsche było. Hórki budza ßo swróczecz. To styskne wołanje bjesbózných na dnju ßudzenja: Hory, padajcze na naß, hórki, pschikrywajcze naß! njebudze podarmo. Wschemu, tez temu najwjetschemu, je kónz postajeny. Luby kschecziјano, njejßy ty to tez hizo w twojim zywjenju nashonił, so te hory, na kotrez ßo ty spuschczesche, te hórki, na kotrychz ßo ty wjeßelesche, ßu ßo hnułe a swróczałe, dokelz běchu sachodne? Njedopomnisch ßo na luboscz a pschecželstwo, w kotrymz ty dołho sboże a radoscz ßwojeho zywjenja namakasch? A hlaj, czaß pschińdze, hdzez bě wschitko nimo. O, kak sjebany je tón człowjek, kiž ßo na semske, na kubła a człowjekow, pokłady a wjeßela spuschcza. A hdyž bychu tez twjerdze stejałe, wone maja tola ßwój kónz. A hdy bychu tebi dołho wostałe, w ßmjerczi tebje wopuschcza a tebi niczo wjazy pomhacz njemóża.

Jenoż jene wostanje: moja hnada njedyrbi wot tebje ßo wróczicz a tón ßlub mojeho měra njebudze ßo wot tebje prjecz hnucz. Tón ßlub teho měra, kiž je w Khrystußu s nami sczinjeny, wostanje wěczńje. To je tón ßlub, so je nam tón Knjes ßwój měr dał, so je naß ßwoje dzěczi wuswolił, kotrymz wón hrěchi wodawa, kiž wón w ßwojej ßmilnosczi psches zywjenje pschewodza a w ßwojej wěczńej ßwěrnosczi sbózných czini. Tón ßlub njemóże a njebudze ßo hnucz. Ty mózesch ßo sabłudzicz a tón ßlub łamacz — wón wostanje ßwěrny a ty wostanjesch, hacz runjez by njeposłuschny był twojemu Knjesej, tola Boże dzěczo.

A teho dla też jeho hnada ßo wot tebje njewróćźi. Tón Knjes ſa tobu kłodźi w njeſpróźniwej ſćerpliwoſćźi tu na hrěſchnych pućźach twojeho žiwjenja a ćże pyta pſches hłóß twojeho ßwědomnja abo pſches wodźenja a doma-pytanja. Njech tebi też na ſeńſkim pobrachuje, jeho hnada tebi woſtanje. Wona tebi pſchezo ſ nowa Jeſom Khryſta dla hrěchi wodawa. Wona tebi w ſrudobje twoje ßylſy ſwotrěwa, a wona je pſchi tebi w ßmjerćźi, hdyž dyrbiſch wſcho ſeńſke wopuſchćźićź, hdyž žana pſchećźelſka ruka tebje njedźerži a tebje pſches ćźěmny dołh dowjedźe; wona wot tebje ßo njewróćźi. K njebjeſkim wrotam tebje donjeße a do jeho měra tebje ſawjedźe. Njeje to luboſna hwězda, kotraž nam ßwěćźi; Kak ſbóžni ßmy, ſo móžemy w tajkim rjanym ßwětle kłodźićź! Ty ßo ženje njemóžeſch nje-ſbožowny ćźucź, hdyž to ßłowo we wutrobje njeßeſch. A pſchi tym je to jenož jena hwězda. Wón, tón ßmilny Bóh, kiž tak pſches profetu rěćźi, je hiſchćźe wjele druheho prajił, w kotrymž je hiſchćźe wjazy luboſćźe a ßmilnoſćźe. To je jenož pruha, kiž ſ jeho ßwětła wot jeho tróna k nam ßwěćźi. Kajke ſboże, ſo my ſ Knjeſoweho rta wěmy, ſo junu naſcheho Knjeſa ßameho w jeho hnadźe wohladamy!

Hamjeń.

Pućźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo ćźitajo.

Podawa ßwěrny ćźitař „Pomhaj Bóh-a“.

1. knihi Mójſaßowe, 10. ſtaw.

(Pokraćźowanje.)

Hamowi ßynojo, kotſiž bydlachu po mjenje ßwojeho wótźa (Ham = horzota) w najćźopliſchich krajinach naſcheje ſemje, ßu: Chus (ſ wótźom Äthiopiſkich), Mizraim (ſ wótźom Egyptow-ſkich), Put (ſ wótźom ludow w Mawritanſkej a Libyſkej w ßewjer-nej Afrizy) a Kanaan (ſ wótźom Phönikow a Kanaanitow).

Ale Chußowi ßynojo ßu ćźi: Seba (ſ wótźom ludow w krajinje Meroe, dźěła Äthiopiſkeje Jeſ. 43, 3 —), Hevila (ſ wótźom makrob-ſkich Äthiopow w dźenßniſchej Abeſſiniſkej, Sabtha (ſ wótźom Aſta-borow pſchi Aſtaborußu w Äthiopiſkej), Raema abo Ragama (ſ wótźom wobydlerjow pſchiſtanſkeho měſta Rhegma nad perſiſki mórſki ſaliw) a Sabtecha (ſ wótźom wobydlerjow krajiny Zingis, nanajrańſcheho noßa Äthiopiſkeje).

Ale Raemowi, (wo kotrymž runje rěćźachmy,) ßynojo ßu ćźi: Scheba (ſ wótźom Sabäow w połodniſchej Arabiſkej) a Dedan (ſ wótźom Dedanitow pódla krótkonawjećźorneho dźěła perſiſkeho mórſkeho ſaliwa.

Chus pak płodźeſche a mějeſche ſa ßwojeho potomnika pódla runje naſpomnjenych wótźow też ćźłowjeka, w najſtarſchich ſtawiſ-nach wſchěch narodow zyle woßebićźe ßo wuſnamjenjazeho: Nimroda. Hižo jeho mjeno, po ßerbſki: „Spjećźujmy ßo“, dopomina naß na jeho waſchnje, na ſpjećźowanje nakhilene. Wón, powobras dolijeń-ſkich tyrannow, poća móźny byćź na ſemi.

Dotalni polijeńſźy ćźłowjekojo běchu byli měrnje žiwi dźěłajo ßwoju rolu a paßo ßwój ſkót. Nimrod pak běſche ßylny honjeŕ pſched Knjeſom; ſpjećźujo ßo pſchećźiwo Knjeſej, ſabjeraſche ßo ſ dźiwim hońtwjeŕſkim žiwjenjom, ſ kotrymž tak pokraćźowaſche, ſo ſkónćźnje ſa ßamymi ćźłowjekami honjeſche a jich kójeſche a tyran-ſtwo roſſchěrjeſche dale a hórje. Bóh pak po njewußlědźomnych radach ßwojeje mudroſćźe ſpožćźi, ſo ßo wſchě jeho khrobłe próźo-wanja poradźichu. Teho dla praji ßo hiſchćźe dźenßa wo ćźłowjeku, na móźne a naßylne próźowanja ßo ſaměrjazym, kotremuž ßo wſcho poradźi: Tón je ßylny honjeŕ pſched Knjeſom, jako něhdy Nimrod.

Poſdźiſcho doſta ßo jemu mjes pohanami ßama bójſka ćźeſćź. W njebjeſkich „koßach“, kotrymž „poß“ abo hwězda „Sirius“ na pjaty ſtupa, w Bakchuſu, t. j. Chuſowy „bar“ abo ßyn, a w Baalu, t. j. Knjes, ſpósnajemy jeho, tamneho naßylneho ćźłowjeka, nimale jaßnje ſaßo.

A ſpočźatk jeho kraleſtwa, ſałoženeho na ſpjećźowanje a na-ßylnoſćź, běſche Babel nad Euphratom, a Erech, a Akad, a Khalne, to ßu dźenßniſche roſpadaniſchćźa Warka, Niffer a město Cteſiphon, w Sinearſkim kraju w Babylonſkej ſtronje nad niźnim Euphratom a nad niźim Tigrißom.

S kraja Sinear je potom pſchiſchoł — ßnano ſ naßylnoſćźu wuhnaty, Aßur, kotryž ßo ſe ßwojim pſchiwiſkom nad hornim Tigrißom ſaßydliwſchi twarjeſche Ninive (we wužſchim ſmyßle ßłowa, dźenßniſche ßydło Nebbi-Junus ſ Kojundšuckom) a Rehoboth-Ir (d. j. městne daliny, najſkeŕſcho narańſche pſchedměſta, hdźeż hiſchćźe dźenßa roſpadanki nadeńdźeſch) a Kalah (dźenßniſche ßydło Nimrud), a Reßen mjes Ninive a mjes Kalah, ßnano dźenßniſche ßydło Selamiyeh.

Wujěſd abo wokrejß tutych měſtow bu poſdźiſcho ſjednoćźeny do jenićźkeho wulkeho ßławneho měſta Ninive (we wobſchèrniſchim ſmyßku), kotreż běſche poſdźiſcho ſ hłownym městom aßiriſkeho kraleſtwa.

Druſy pſchełožuja kónz 10. a ſpočźatk 11. ſchtućźki tak: S teho kraja je pſchiſchoł Nimrod do Aßura, do póſdniſchej Aßiriſkeje na narańſcheje ſtrony hornjeho Tigrißa, a twarjeſche Ninive atd. Tak njeby był Aßur, hakle w 22. ſchtućźy naſpomnjeny, ſe ſałoženjom tamneho wulkeho ßwětneho měſta, ale to by był też tamón, prjedy hižo naſpomnjeny Nimrod. Bjes dwěła je tole prawy pſchełožk a prawe ſroſumjenje tuteho městna.

Mizraim, druhi ſ Hamowych ſchtyrjoch ßynow, płodźeſche pſches ßwojich potomnikow Ludimſke narody, a to: Ludima abo Ludaow (mawritanſki lud w ßewjernej Afrizy), Anamima abo Anamäow, kotſiž bydla w Nilowym delćźe w Egyptowſkej, Leabima, we wjećźornej ſtronje wot tamnych, Naſtuhima abo wobydlerjow ßewjerneje pſchimórſkeje Egyptowſkeje, Pathruſima (wobydlerjow krajiny Pathures w hornjej Egyptowſkej, wokoło Thebena) a Kuſluhima abo Kolchiſkich (wobydlerjow krótkonarańſcheje ſtrony pſchi Čzornym morju, kotſiž běchu egyptowſkeho wukhada, a kotſiž ßo wot wſchěch ludow tamniſcheje ſtrony zyle raſnje roſdźělachu). Wot tutych ſ krajiny Kolchis ßu pſchiſchli abo ßu wućźahnyli Filiſtojo, to ßu po mjenje tajzy, kotſiž ßu wućźahnywſchi pſchiſchli, a ßu ßo ſaßydlili na krótkonarańſchej nabrjožnej ſtronje ßrjedźo-ſemſkeho morja mjes Gazu a Pelušionom, a Kafthorinojo, woby-dlerjo kupy Kreta. Čźi ßu ßo dźělili něhdy wot pontiſkich Kappa-dokow ſ južnych krajinow pſchi Čzornym morju a poſdźiſcho ſ dźěła ßo ſaßydliwſchi na krótkonarańſchim brjoſy ſrjedźoſemſkeho morja, ßu ßo ſjednoćźili ſ Filiſtami do jeneho luda.

Kanaan pak, Hamowy najmłódſchi ßyn, płodźeſche Zidona, ßwojeho prěnjeho ßyna, kotryž je ſ wótźom Sidonſkich abo Fönikow, a Hetha, wótźa Hethitow wokoło Hebrona a Berſaby, Jebuſija, wótźa Jebuſitow, kotſiž ßydlachu w Jebuſu abo Jeruſalemje hacž do ćźaßow Davitowych, Emorija, wótźa Amo-ritow, kotſiž běchu jedyn ſ najwjetſchich kanaanitſkich ſplahow, kotſiž na židowſkich horach a na Jordanowej narańſchej ſtronje ßydlachu, Girgoſija, wótźa Girgoſitow, Hivija, wótźa Hevitow pod Libanonom, Arkija, wótźa Arkitow pod Libanonom, Arvadija, wótźa Aradow na kupje Aradus pſchi ßewjernym fönikiſkim brjoſy, Zemarija, wótźa wobydlerjow hórſkeho hroda Simyra na Libanonje, a Hamathija, wótźa wobydlerjow krajiny Hamath abo Epiphanija w Syriſkej. Wot tutych ßewjernych ſtron Paläſtinſkeje ßu ßo rospłodźiłe Kananejſkich ſchlachty.

A Kananejſkich mjeſy běchu po dołhoſćźi wot połnozy k połe-dnju wot Zidona, hdyž dźeſche k Gerari, hacž do Gaſy, a po ſchěro-koſćźi wot wjećźora k ranju hacž pſchińdźeſch do Sodomy, Gomorry, Adamy, Zeboima a hacž do Laſy abo Kallirrhoë na narańſchim brjoſy Mortweho morja.

To ßu Hamowi ßynojo po ßwojich narodach, rěćźach, krajach a ludach. Woni ßu po wſchěm ſdaćźu też ßrjedźnu a južnu Ameriku wobßydlili.

(Pokraćźowanje.)

Myto ſa pſcheradu.

(Skónćźenje.)

Hdyž městowy nawjednik ſ Koldiz wjelki do hródźe ſ durjemi puſchćźićź nochzyſche, ßebi roshněwany Mjećźißławćźk wotmyßli, twjerdźiſnu ſ nadběhom dobycź.

Nadběh na město ßo ſapoća.

Měſćźenjo pak, Serbja a Němzy, ſtejachu krućźe ſ woboru na murjach, kóždy kaž law. Jich wjelćźi nawal ßo ſe ßmjerćźu powita.

Měſćźenjo njembrje tſělachu. Kotrymž ßo mokry pólvr njeſapali

wſachu pak proki a kloki, pak walachu cžežke kamjenje na lud, ßo na murje horje drapazy.

A hdyž woheń, kotryž bě Priſchwiz ſapalicž dak, na woběmaj bokomaj kotolſkeje haßy wuńdže, cžerjachu jenož cži haſchecž, kotſiž běchu ſranjeni abo hewak do krwawneho dželka khmani njeběchu. Ale wſchón druhi lud pak na murjach woſta a ſmjeta dživich nawalnikow ſ murje ſnak. Haj, žony a hólczata kidachu warjazu ßmoku a krop ßurowzam na hlowu dele. — Priſchwizej njeběſche móžno, njepſcheczela nuts puſchczicž.

Cžmowa nóz ſcžini bědženju kónz, ale Mjeczißkawk njebě twjerdžiſnu pſchemóhł.

Na druhi džeń bě runje tak žaloßna bědženza, a runje tak mało pſchimanza wuſpěcha torhny!

A kajkeho kónza ſměja daliſche dny?

Woborzam rany krwawjachu, a druhim, kiž běchu dotal bjes ranow wuſchli, cžekachu mozy ſ mucžnych ſtawow. A někotſižkuli poczachu ßo ſe ſtrachom praſchecž: Kak dołho budžemy hiſchcže ßo wobaracž móz?

* * *

Tſeczi džeń na nowu krwawjenzu ſeńdže. Hižo wot ranja ſapocža ßo ſchcžerczenje a hrimotanje.

Mjeczißkawczk ßapaſche ſ hněwom, pſcheczo bě hižo mnohoſcž bědžerjow ſe ßmjercžu ſhubił a ßo ſe wſchěmi mozami podarmo napinał. Dženßa dyrbjeſche Budyſchin pod jeho pjatu.

Wón zyke wójſko wokoło měſta poſtaji, ſady a prědku, horka a delka.

Nadběh na najkrucžiſchu ſtronu wjedžeſche Mjeczißkawk ßam. S wjeczora mějeſche Budyſchin ſchkit ſ pſchirody. S prěnja běži w podnóžach Sprewja, a ſ druha ßo tam wyßoke ſkały ſběhaju. A na cžole ſkałow je hiſchcže ſchkitowaza murja, w kotrejž ßu džěry k tſělenju, a mjenujzy tak, ſo móža tſělerjo ſ nimi won tſělecž a ßami ſa murju ſkhowani ſtacž.

Duž běſche woborzam nimale wěſte, ſo njepſcheczel ſ cžežka do měſta pſchińdže.

A runje na tule najhórſchu ſtronu Mjeczißkawczk ßam wjedžeſche.

Wubrawſchi ßebi najkrucžiſchich mužow, wſchěch ſ dołhim rěblom w rukomaj, chzyſche ßo ſ nimi na ſkału ſdrapacž, wón prjedy wſchěch.

Kaž džiwje kozory na dub, tak lětachu ſkhrobleńzy k wyßoku horje ſa nim a ſ nim. By-li ßo jim poradžiło, na murje ſaléſcž, dha běda měſczanam!

A hižo bě Mjeczißkawczk nimale na muri horka. Duž tſchepjetaj měſto!

Ale tu ſtorhny khroblcheho wojowarja ßmjercž. K wutrobje tſělenu ſ worzłowym klokom ßo ßurowz naſad wali.

Jeho pad nawalnikow ſtróži kaž hromowy ras. S dobom woſtajiwſchi nadběh, mrějazeho do lěhwa njeßechu.

A pſches to mějeſche koło wokoło wſcha bědženza kónz. —

Njepſcheczel na to, kaž pißane ſteji, „po próſtwje měſczanow“ Budyſchin wopuſchczi, ßo ſ cžrjódami do Delnjeje Łužizy cžerjo.

* * *

Hdyž běſche njepſcheczel wotſal, ßwjeczeſche Budyſchin džakny wumożeńſki ßwjedžeń, Bohu cžeſcž a khwalbu ſpěwajo. — Jedyn měſczan pak běſche, kiž ßo na pobožnych paczerjach ßwojich ßobuměſczanow njewobdžěli. Tón ßedžeſche ßakrujo w ſymje a poczmje w rjeczasach w jaſtwje. To bě pſcheradnik Priſchwiz, tón Judaſch.

Hdyž bě ßo njepſcheczel pſched měſtom na poraženje měril, běſche Priſchwiz k prjedawſchej pſcheradže daliſchu lahnył.

Žana ſe ſłóſczow, ani ta ſ pólvrom, ani ſ wóhnjom, ani ſ wrotami njebě tak jara na ſky bok ſa měſto wuſchła, kaž bě ßo wón nadžał.

Sa to chzyſche nětko njepſcheczelej ſjewicž, hdže ßu měſtowe najßłabſche ſtrony, hdže bychu ſ najmjeńſchej drějenzu do njeho pſchiſchli. Ale kak móhł jim to pſcheradžicž, hdyž k nim njemóže? hdyž ſawrjene wrota nikomu ſ měſta njedachu?

Ale ſła duſcha ßebi radžicž a pomhacž wě. Wón liſczíki piſaſche a je na kloki pſchiczini. Potom je won do lěhwa tſěleſche, jako by pſchimarjow ſatſělecž chzył.

To ſadrě knjes ſ Koldiz, roskaſował měſta. Duž ſ dobom falſchneho tſělerja do tołſtych żeleſow ſputacž da.

W cžmowej ſymnej džěrje bě temu Judaſchej ſtyſkno a hroſno, dokelž bě ßebi wěſty, ſo jemu dracžowa cžwileńnja wuſnacže wudrěje, jeli ſo winu prěje. Duž chzyſche radſcho ſwólniwje k pſcheradam ſtacž, ßo nadžejo, ſo ßudnizy ſa ſwólniwe wuſnacže łahodniſcho ßudža.

To pak běſche ßo żałoßnje mylił.

Hdyž bě ßo wſcheho wuſnał, ſa cžimž běchu ßo praſcheli, ßudžachu na njeho ßurowy ßud, zyle po żeleſnych prawach tehdyſchich cžaßow.

Dženßa drje tajkeho ſłóſtnika k ßmjercži wotßudža a jemu hłowu wotcža, abo dyrbi tola cžaß žiwjenja w rjeczasach ßedžecž.

Tehdy pak wotßudžowachu żadławzow hórje. Priſchwiz wſa w dracžowſkich rukach ſatraſchny kónz.

Potom, hdyž běchu ßudnizy khoſtanje poſtajili, jeho dracž do wołazeje kože ſaſchi, a tajkeho wleczeſche pſchede wſchěm ludom po haßach zykeho měſta. Hdyž bě to dokonjał, hiſchcže żiwemu żiwot roſpró a wutorże wutrobu a cžißny jemu mjeſwocži. Potom roſruba cžełko na ſchtyri kruchi a ſpowſcha je do ſchtryrjoch měſtowych wrotow. Tu wißachu, rapakam żratwa, doniž njeběchu niczo hacž hołe koſcže.

To bě myto ſa pſcheradu, zyle po ſtarym ßłowje, kiž ſ hroženjom ßudži:

„Pſcheradnik rapakam ßłuſcha!“

* * *

Dołho ßmy hładali na wſchelake hrěchi a ſtrachi, na bitwy, wóhnje, rany a ßmjercž. A napoßledk widžachmy hróſbne dracžowſke myto, kiž pſcheradnik doſta.

To żełne wutroby żaha.

Wone teho dla proſcha: Njech ßo nam tola po tajkich hroſnoſczach luboſny wobraz pſched wocži ſtaji, kiž by nam po telko wohidnoſczach wokſchewiſnu do duſche ſkicžił.

Duž je dobre, ſo ſpodobny pſchidawk pſchidamy. —

Tam na ſkale, kiž bě widżała, kak Mjeczißkawczk trjecheny padnje, bě poßlednja bědženza, ſe wſchitkich najhórſcha była a ſtrach běſche ſa měſto najwjetſchi hroſył. A runje tu bě ßmjertny klok ſa měſto ſpomożeŕ byk.

Bórſy ſběhny ßo wo tejle pomozy mjes ludom wſchelaka rěcž.

Mjes tym, ſo jeni prajachu: „Tón klok je wot ßwjateho Michała tſěleny byk“, ßonjachu druſy: „Arzjandżel Michał je woßrjedž woborzow ſtejo ſe żehliwym mjeczom winikow wotbił“. Ale na tym bě wſchón lud ſ jena: Wón je tón ſpomożnik byk. A ſa to budž jemu ßwjatoczny džak! Stajmy jemu zyrkej k džakej a k cžeſcži, a twaŕmy ju tam, hdžež je wón, pobicžeŕ, ſtał!

A natwariwſchi zyrkej, poßwjecžichu ju a dachu jej mjeno: Michałſka zyrkej.

A kóžde lěto tón džeń, hdyž dyrbjeſche pobity njepſcheczel cžěkacž, wotměchu do njeje ßwjedżeńſki cžah, wudebjeny ſ kſchižemi a khorhojemi, ßwěžami a ſpěwami. A niz jenož na tutym dnju, ale tež jutry a ßwjatki, na Boże ſtpěcže a na wſchitkich ßwjedženjach ßwjateje Marije běchu tam kemſche. —

Waſchnje tajkichle wurjadnych kemſchow je ſ reformaziju ſaſchło. Zyrkej pak njeje ſaſchła. Ně, nadobna hiſchcže ßo k njebjeßam ſběha, a Boże ßłużby ßo nětko w njej kóždžicžki ßwjaty džeń wotdžerża. — —

Stej, Michałſka zyrkej! Bożemje do wſcheho pſchichoda pod Bożej krycžiſnu ſtej!

Pokaſuj woßadže pucž do njebjeß, hdžež wójny a njeſboża njejßu! Wodž duſche do ſbóżneho raja jandżelow, hdžež kraluje ſ Boha wěki na wěki ſbożowny pokoj a měr!

Stej Bohu wjeŕſchnemu k džakej a cžeſcži a khwalbje!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Žně ßu ßo ſapocžałe na naſchich honach. Bóh tón Knjes je nam ſaßo rjane žně wobradžił. Hdyž běſche pſchi dołhim mokrym wjedrje wulka bojoſcž naſchich ratarjow wobjała, ſo hubjene žně na nich cžakaja, je Bóh tón Knjes hiſchcže w prawym cžaßu rjane ßłónczne dny wobradžił. Hdyž wſchak rožka ſ blakami rědka ſteji, ßu tola kłoßy wubjernje wulke, a rózka budže derje dawacž. Pſcheńza a jecžmjeń a woßebje wowß najrjeńſcho ſtejitej a ſchtož je najważniſche, woßebje ſa khudſchi lud, je nadžija, ſo ßo běrny najlěpje poradža. Duž chzemy Boha teho Knjeſa proßycž, ſo by nam nětko też rjany cžaß wobradžił, ſo bychu ßo žně derje domoj khowacž móhłe, a ßo jemu džakowacž, ſo je džěło ratarja po ßwojej mikoſczi tak bohacže żohnował.

— W Draždżanach twari ßo w tu khwilu nowa wojeŕſka

zyrkej, kotraž ßo na Michała poßwjecźi. Sa wojeńskeho fararja pschi tutej zyrkwi je ßo knjes farař Scholta, kiž běsche dotal ſ fararjom w Kumwaldźe, wuſwolił.

— Sa tydźeń, 5. auguſta ſměje ßerbſka ſtudowoza młodoſcź ßwoju hłownu ſkhadźowanku we Wóßlinku. My pschejemy, ſo bychu ßo młodźi ſtudowazy w prawej pschesjenoſcźi ſahorili ſa ßwoju narodnoſcź. Loni ßmy 25 lětne wobſtacźe naſchich ſkhadźowankow ßwjecźili. — Duž je to prěnja ſkhadźowanka w druhim ſchtwórcźu lětſtotetka. Njech je dobry ſapoczatk k dalſchemu kcźěcźu naſchich ſkhadźowankow! Wone je nětko dobry cźaß. Pſchetoż niz jenoż Sserbowka, ale też Lipſcźanſke Sorabikum ma rjanu bohatu liczbu ſtudowazych.

— Hdyž nětko ßynoja naſcheho luda won cźahnu do krwawneje bitwy w dalokej Chineſiſkej, chzemy jich pſchewodźecź ſe ßwojimi modlitwami na jich cźežkim a njewěſtym pucźu. W tej myßli je też evangelſko-lutherſke krajne konſiſtorſtwo Sakſkeje pſchikaſało, do zyrkwinſkeje modlitwy njedźelſzy woßebite dobroproſchenje ſa naſchich wojakow pſchijecź. Próſtwa ſa nich ma ßo tak: „Wſmi, luby njebjeſki Wótcźe, do ßwojeho ſchkita naſchich w dalokim kraju we wojowanju ſtejazych bratrow a tych, kotſiž ßo nětko won ſcźelu, ſo bychu ſ brónjemi ſa cźeſcź a ſbože naſcheho luda ſaſtupili. Daj jim na žołmach morja a mjes njepſchecźelemi twoju wſchehomózny pomoz naſhonicź. Spožcź jim dobycźe a ſbožowne domojwrócźenje a cźiń naß khutnych a ßwěrnych w tutym khutnym cźaßu.“ Wěſcźe niczo lěpſche ſa ßwojich bratrow cźinicź njemóżemy, ſo tu modlitwu w naſchich Božich domach ſ zyłej wutrobu ßobu ſpěwamy a ſo jich poruczimy temu wſchehomóznemu Bohu, w kotrehoż naſche ſbože leži ſa cźaß a wěcznoſcź.

— Sswětowa wuſtajenza w Pariſu ßo ſe wſchitkich ſtron wopytuje. Wona je wěſcźe widźenja hódna. Też naſchi ſtudencźa chzedźa tam wulki wulět cźinicź, hdyž ßo nětko próſdniny ſapocznu. Se wſchitkich univerſitow naſcheho wótzneho kraja ßu ßo k ſhromadnemu ſjěſdej ſjednocźili. Woßebje ſwjeßelaze pak je, ſo budźa woni, hdyž do Pariſa pſchińdu, hoſcźo franzowſkich ſtudentow a ſo budźa tucźi jim k cźeſcźi woßebite ßwjedźeńſke ſabawy ſarjadowacź. Kóždy ßo ſwjeßeli, ſo nětko po dołholětnym njepſchecźelſtwje ſkónczńje tak daloko dóńdźe, ſo ſaßo pſchecźelne ſmyßlenje mjes Franzowſami a naſchim ludom prawa dobywa. Sa to je tole ſtowařſchenje franzowſkich a němſkich ſtudentow rjane ßwědcźenje a dobre rukowanje ſa pſchichod. Hdyž ßebi młodźi pſchecźelniwje napſchecźo ſtupja, móżemy ßo nadźecź, ſo tole ſmyßlenje ſa pſchichod woſtanje.

— Powjeſcź, kotraž ſe Sserbiſkeje pſchińdźe, wſchudźom wulke ſpodźiwanje wubudźuje. Sserbiſki kral Alexander, kotryž je 24 lět ſtary, je ßo ſ něhdźe 30 lět ſtarej wudowu ßlubił. Wona běſche něhdy towařſchka jeho macźerje Natalije. Pſchichodna ßerbiſka kralowna je ſ luda, hdyž też maja jeje prjedownizy ſaßłużbu wo kraj. Hdyž wſchak ßo huſto w kralowſkich domach pſchekrucźe na to dźerži, hacź ma njewjeſta doſcź wyßoke ſemjanſtwo, kaž nětko pola njedawno woženjeneho awſtriſkeho arzywójwody, je tole tuto ßlubjenje dźiwne a najſkerje wbohu Sserbiſku, kotraž je hižo w roskorje a njejednocźe rosſchcźěpjena, do wjetſcheho njeměra ſtaji. So tajkale žeńtwa njemóże krajej k ſbožu bycź a k nahladnoſcźi pſched wukrajom pomhacź, je wěſta wěz. Młody kral pak pſchi ßwojim pſchedewſacźu woſtanje a chze ßo hižo, kaž ßo pißa, njedźelu ſwěrowacź dacź. Sserbiſki lud je wſchón roshorjeny, a ſrudne ſcźěhwki wěſcźe njewuwoſtanu.

Liſt fararja Lawcźeka ſ Ameriki.

Luby knjes farař Lawcźek ſpomina w ßwojim liſcźe, kotryž je knjeſej fararjej Jakubej pißał, najprjedy ſ hnutymi ßłowami na minjenje naſcheho droheho wótcźinza fararja Jmiſcha:

„Tón Knjes budź khwaleny, ſa wjele, wjele, niz jenoż Wam, jeho pſchecźelam a ſaſtojnſkim bratram abo jeho wjele cźeſcźenym ßwójbnym — ale zyłej lubej Łužizy. Wjele, wjele: profetu, japoſchtoła a to na dnju, na kotrymž najßwjecźiſchi ßwojich dobrych wotroczkow khwali (III. Dom. Adv.). Saměſcźe chzyſche dacź ſnacź, ſo ßu jemu też nětk tak lubi ßwěrni ßwěrni wotroczkojo, kaž druhdy (něhdy), a Wón jich tak cźeſcźi też nětk kaž druhdy (něhdy?). Duž wobarnuj ßwěrna ßerbſka ſemja próch ßwjecźeny Twojeho wulkeho ßyna, Wótza, profetu, japoſchtoła. Jeho wopomnjenje, ßwjecźene wopomnjenje poſběhń ßo nad tobu, kaž rjane ſerja ranja, ſerja žiwjenja, duchowneho a cźaßneho. Wy drohi knjeże a Waſchi wſchitzy druſy bratſja we wjeledoſtojnym knjeſowym ſaſtojnſtwje dyrbicźe Jeho Waſchemu drohemu łužiſkemu ludej ſarunacź — ale ſchtó abo ſchto Wam jeho ſaruna? Tón Knjes, kiž je wſchehomózny, chzył tak cźinicź a kaž Heliaßej Heliaßoweho ducha Wam Jmiſchoweho ducha dwójzy dacź. Tón Knjes pak jemu tyßaz dacź ſarunaj wſchitke dobroty, kotreż ßu ßo też mi njedoſtojnemu pſches njeho doſtałe.

(Pokracźowanje.)

Cźeſcź nana a macźeŕ!

„Nan móże ſkerje ſchěſcź dźěcźi ſeźiwicź, hacź ſchěſcź dźěcźi jeneho nana!“ Tole pſchißłowo ßo huſto w ßwěcźe dopjelni. — — — Nan pſchepoda ßwojim dźěcźom ßwoje kubło, khěžu, dwór, rolu a wſcho wobßedźeńſtwo a myßleſche, ſo budźa jeho nětko dźěcźi ſeźiwicź. Hdyž běſche wón khwilu pola ßwojeho najſtarſcheho ßyna pobył, ßo ßynej woſtudźi a wón praji: „Nano, nam je ßo dźenßa w nozy ßynk narodźił a hdźež Waſch ſtoł ſtejeſche, dyrbi nětko jeho kolebka ſtejecź, njechacźe Wy k mojemu bratrej cźahnycź, kiž ma wjetſchu ſtwu?“ — Stary tam cźehnjeſche. — Hdyž běſche khwilu pola druheho ßyna pobył, ßo też temu woſtudźi, a praji: „Nano, Wy macźe rad cźopłu jſtwu a mje wot teho hłowa boli; njechacźe k mojemu bratrej hicź, kotryž je pjekař?“ — Nan tam dźěſche. — Hdyž běſche khwilu pola ßwojeho tſecźeho ßyna pobył, bu też temu wobcźežny, ſo praji: „Nano, pola mje je tak wjele hary a njeměra a Wy ßwoje pſchipołdnje dźerżecź njemóżecźe, njechacźe k mojej ßotſi Khacźe? Ta bydli pſchi měſchcźanſkej muri, hdźež je cźicho?“ — Stary cźujeſche, kak ſteji a pſchi ßebi myßleſche: „Derje, ja chzu ßo naſtajicź a pola mojich dźowkow ſpytacź; žony maja mjehſchu wutrobu.“ —

Hdyž pak běſche khwilu pola ßwojeje dźowki pobył, bu jej wobcźežny a wona jemu praji, ſo ßo jara boji, hdyž nan ke mſchi abo něhdźe druhdźe dźe a dyrbi po wyßokim ſkhodźe dele; pola ßotry Hilže njetrjeba po ſkhodźe khodźicź, dokelž ta delkach bydli. So by ſměrom prjecź pſchiſchoł, jej tón ſtary po ſdacźu prawo da a cźehnjeſche k ßwojej druhej dźowzy. — — — Hdyž běſche khwilu pola njeje pobył, bě wón też jej wobcźežny a wona da jemu pſches někoho prajicź, ſo je jejne wkóżne bydlenje pſchi wodźe njeſtrowe ſa ſtareho muża, kotryž na jichtnu khoroſcź cźerpi: jejna ßotra, tótkowa mandźelſka pſchi Janowym pohrjebniſchcźu pak ma jara ßuchu jſtwu. Stary woprawdźe wěrjeſche, ſo móże prawo měcź a ßo k ßwojej najmłódſchej dźowzy Lenje poda. — — Jako běſche dwaj dnjej pola njeje był, jejny ßynk k ßwojemu dźědej praji: „Macź praji wczera k cźecźe Hilži, ſa tebje lěpſcheho pſchebytka njeje, hacź komorka, kajkuž nan ryje. — — Na tajkej rěcźi ßo ſtarzej wutroba ſłama, wón ßo w ßwojim ſtólzu naſad lehny a — wumrje. A Janowe pohrjebniſchcźo jeho pſchija a běſche ßmilniſche pſchecźiwo njemu, hacź jeho ſchěſcź dźěcźi; pſchetoż wone da jemu w jeho komorzy njemolenemu ſpacź hacź na dźenßniſchi dźeń. —

Tón ſły pſchikład dźěcźazeho njedźaka pokaſuje ßo Bohu žel pſchezo hiſchcźe. To je hroſnje widźecź, kajzy ßu dźěcźi pſchecźiwo ßwojim ſtarym ſtarſchim; kak woni wſchu luboſcź, kotruž ßu naſhonike, ſ njeluboſcźu ſaruna ja. Ale huſto wſchak ßo też ſtawa, ſo ſtarſchi žněja, ſchtoż ßu wußyli. Pſchewulka ßłaboſcź ßwoje płody njeße.

„Cźeſcź nana a macźeŕ“, to je ta prěnja kaſnja, kotraž ßlubjenje ma: „ſo ßo cźi derje póńdźe a ty dołho žiwy budźeſch na ſemi.“ (Ef. 6, 2. 3.)

Hudanczka.

W kotrym kraleſtwje žani panojo a poddanjo njejßu?
[W njeglejlim kraleſtwje.]
Wo kotrych pißane ſteji, ſo khěže wudowow žeru?
[Wo pilmawnych a ſamoſtatnych. Mſatka 23, 14.]
Schtó ma jeno kóždy ſchtwórty tydźeń kulojte mjes wocžo?
[Boži měſacź.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

L. ſ Dr.	2 hr.
M. ſ Dr.	1 =
Hromadźe:	3 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Buyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čžišło 31.
5. auguſta.

Lětnik 10.
1900.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczerni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

8. njedźela po ßwj. Trojizy.
Romſkich 8, 15.

„Wy njejſcźe wotroczźkoweho ducha doſtali, ſo ßo ſaßo bojecź dyrbjeli, ale wy ſcźe dźěczazeho ducha doſtali, pſches kotrehoż wołamy: Abba, luby Wótcże!“

Sswjaty Pawoł jowle tajkim piſche, kiž ßu nětkle kſcheſcźijenjo, kotſiž pak to njeběchu prjedy byli. Jim wón k wutrobje wjedźe, kajke je ßo jim ſ tym ſboże doſtałe, ſo ßu ßwjateho Ducha doſtali. Wón jim praji: Sswjateho Ducha ſcźe wy wſchitzy doſtali, duž nětkle njejſcźe wjazy, kaž byli wy ſa wotroczźkow a ßłużobnych, hewak dyrbjeli ßo wy ſ nowa ſaßo wſchitzy bojecź.

W ſtarym ßlubje bě, kaž byli w nim wſchitzy ludźo ſa wotroczźkow. Knjes, kiž nad nami wſchěmi knjeżeſche, bě Boži ſakoń. Tón pak jim kaž cźežke brěmjo na ramjenjomaj leżeſche, duž woni wo żanym wjeßelu niczo njewjedźachu. Hlej, w ſakonju ßo wot cźłowjeka ſpochi něſchto żada. Tam rěka: „Tole dyrbiſch — tole pak na żane waſchnje njeßměſch!“ Se ſakonjom Bóh tón Knjes wſchěm hrożeſche, wón by jim ſpochi dał prajicź: Schtóż mój ſakoń pſcheſtupi, teho budu ja bórſy wſchón hněwny khoſtacź. Duž běchu tehdy ludźo ſtajnje w bojoſcźi. Lud wſchak chzyſche tehdy tež wſchón nabojany wot Boha cźeknycź, jako jim wón na horje Sinai ßwój ſakoń dawaſche.

W cźaßu ſtareho ßluba ßu měli ßami pobożni ludźo tajkeho bojaſliweho ducha, kaž byli wotroczźy. Cźitaſch ßebi něhdźe něſchto w pſalmach abo pola profetow, budźeſch móz huſto widźecź, kak běchu pſched Bohom wſcho bojaſliwi. Jenoż porědko hdy je w ſtarym ßlubje něchtó Bohu „Wótz“ rěkał, to je ſkoro, kaž byli ßebi tehdy ßami njeſwěrili, ßebi tole lube Boże mjeno do rta wſacź.

My ßmy tu w nowym ßlubje. Pola naß je to nětko hinak. Nam je Khryſtuß ſ jaßnymi ßłowami kaſał, ſo dyrbimy Bohu „Wótz“ rěkacź, a ßo k njemu wołacź, kaž dźěczo k nanej abo k wótcźej. Wón je naß ßam wſchěch wucźił, ſo dyrbimy, hdyž ßo modlimy, k njemu rjez: „Wótcże naſch, kiž ßy w njebjeßach!“ Schtóż ſ nami ßobu do noweho ßluba ßłuſcha, tón ßam wě: Boha ßměm ja wo něczo runje won tak proßycź, kaž dźěczo nana, a ſ tajkimle duchom ßo nětko k Bohu wołamy: Abba, luby Wótcże!

S wotkal je ßo wſcho to takle pſcheměniło? Hlej, na ßwěcźe je było něhdy takle: Jowle na tej ſtronje je był Boži ſakoń; (tón pak by cźłowjeka wobſkorżował a jemu hroſu cźinił) — a na tamnej ſtronje ßu byli wſchitzy cźi khudźi hřeſchnizy. Nětkle pak je ßo naſch luby ſbóżnik każ do wſcheho ßrjedźa ſtupił. Sakoń je wón ſa naß wſchón dopjelnił a ſakonjowe poklecźe je wón wſcho ßam na ßo wſał.

W prjedawſchim cźaßu by ſakoń ſe ßwojim żadanjom a hroženjom ſpochi mjes cźłowjekami a mjes Bohom ſtał, kaž murja, ale tale ſakonjowa murja je nětko wſcha ſeſpadana; — nětko móże kóždy ſaßo ßam k Bohu pſchińcź, ßmě ßo jemu ßam runje tak bliſko ſtupicź, kaž dźěczo ßwojemu nanej.

Pomyßl ßebi jeno, kajke je to ſa tebje wulke ſboże, ſo ßy kſcheſcźijan, — nětko móżeſch Bohu cźiſcźe bliſko ſtupicź. Schtóż wo tajkimle ſbożu jeno něſchto mało wě, abo ſchtóż jo jeno mało ßam ſa ßo wużiwa, je na tym ßam we winje. Hladaj jeno kóżdy na ßwojeho Jeſußa, potom pak ßo ſ nim ſtowarſch a ßo ßobu ſ nim ſ wutrobnym dowěrjenjom k Bohu wobrocź. Takle budźeſch móż wěſcźe ſ nim wjele ſtroſchtniſchi pſched Boże wobliczo pſchińcź a budźeſch ßo móż lěpje k njemu wołacź: „Abba, luby Wótcże!“

By njewjedźił ty modlicź ßo,
Chze dacź cźi Ducha ßwjateho
Twój ſbóżnik, ſo by wucźił cźe,
Sso k Bohu modlicź dowěrnje.
Tón ßwědcźenje cźi wěſte da:
„Też ty maſch Boha ſa Wótza,
A ty ßam ßy też dźěcźo Boże“,
Duż ſmějeſch wěſte wěcźne ſboże
Pſchi ßwojim Knjeſu w njebjeßach
Po wſchěch tych ſemſkich ſtyſknoſcźach.
Duż k Wótzej wołaj ſtroſchtnje ßo,
A w wutrobje b'dźe cźicho wſcho.
Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójſaßowe, 10. a 11. ſtaw.

(Pokracźowanje.)

III. Schtucźka 21—32. Sapiß ſkónczi ßo ſe ſapiſkami Semoweho naroda. Pſchi Semowym narodźe je ßo ſnajomſtwo a cźeſcźowanje wěrneho Boha poměrnje najdlěje ſakhowało, doniż ßo woboje też jim njeje ſhubiło a ſkónczńje jenicźzy wot woßebiteho ſplaha ſakhowało. Potom ßo wſchě tſi ſapiſki hiſchcźe ras do jeneho zykka woſpjetuja, ſo by wukhad wſcheho cźlowjeſtwa ſ jeneho cźlowjeka krucźe byk ſałożeny ſa cźaßy, hdźeż ßo cźlowjeſtwo do njepſchewidźomnych rjadow wſchelakich narodow ſchcźěpi, doniż ßo njebudźe po ſtotkach (jap. ſkutki 2, 5 atd.) a po tyßatkach (ſjew. 7, 9 atd.) ſaßy ſhromadźowacź a ſjednocźicź pod jenu hłowu.

Sem pak, Jafetoweho, Noachoweho ſtarſcheho a prěnjonarodźeneho ßyna bratr, kotrehoż pak běſche w duchownym naſtupanju pſcheſcźahnył, płodźeſche też dźěcźi, kotryż je nan, a to nan wſchitkich Eberowych dźěcźi.

Na Eberowe dźěcźi ßo pſchi ſapißach Semoweho naroda woßebje dźiwa, dokelż ßo pſches nje Boże ßlubjenje dale plecźe a dokelż ßu woni ßwjatu rěcź w ßwojim narodźe jako Boże żohnowanje ſakhowałe.

A to ßu wſchě jeho ßynojo (wo tych, kotſiż ßu ſa ſtawiſny luda Bożeho woßebje ważni, poręcźi ßo poſdźiſcho hiſchcźe woßebje): Elam, wótz Elamitow abo Elymejſkich ſ ranja Babyloniſkeje, Aßur, wótz Aßyriſkich, Arfachſad, wótz ſtarych Kaldejſkich w dźenßniſchim kraju Kurdiſtan, Lud, wótz małoaſiſkich Lydow, a Aram, wótz Aramanow, w Syriſkej a Meſopotamſkej bydlazych.

Aramowi ßynojo pak ßu cźi: Uz, kotrehoż potomnizy ßu ßo najſkerſcho w krajinje Hawan ſaßydlili, Hul, jeho potomnizy drje w płódnej dolinje pod Antilibanonom, hdźeż je jězor Merom, bydlachu, Gether, wótz Gindarenow, kotſiż k połnozy wot Habela abo Aleppo w Cöleſyriſkej bydlachu, a Maß abo Maſech, wótz Maſiſkich, kotſiż na maſiſkich horach bydlachu.

Arfachſad pak, najważniſchi ſ pjecźoch Semowych ßynow, płodźeſche Salahu, t. r. po ßerbſki: wotpóßłanje; najſkerſcho běſche wón ſ wjednikom wotpóßłaneho ſemitiſkeho ſplaha. Salah płodźeſche Ebera.

Wot tuteho ßłowa, kotreż po ßerbſki „ſ tamneje ſtrony“ rěka, doſtachu Habrahamowi potomnizy mjeno Ebrejow abo Hebrejſkich, kotſiż běchu ſ tamneje Eufratoweje ſtrony ßem pſchicźahnyli.

Eber płodźeſche dweju ßynow. Jenemu rěkachu Jeleg, to je rosdźělenje abo roſſcźěpjenje, teho dla, ſo běſche ſa jeho cźaß ßwět rosdźěleny; a jeho bratrej rěkachu Jaketan.

A Jaketan, wótz wſchěch praarabiſkich narodow, płodźeſche Almodada, Saleſa, Hazarmaſeta, po kotrymż je ßo krajina Hadrhamawt w krótkonarańſchej Arabiji pomjenowała, Jarachu, Haderama, Uſala, Dikelu, Obala, Abimaela, Sebu, je to druhi hacź tamny w 7. ſchtucźzy naſpomnjeny wótz Sabaow w južnej Arabiji, Ofir (w krajinje Oman nadeńdźeſch hiſchcźe dźenßa ßydliſchcźo ſ mjenom el Ophir), Hevilu (drje dźenßniſche Khawlan w ſbożownej Arabiji) a Jobaba. To ßu wſchitzy Jaketanowi ßynojo.

A jich wobydlenje běſche wot Meſy abo Meſene, na dołhonawjecźornym kónzu perſiſkeho ſaliwa, hdźeż ßo do Sefara dźe, to je najſkerſcho ſtare kralowſke město Thefaron k krótkemu wjecźoru, k horje k ranju, to je, hdźeż ßo k arabſkej hórſkej krajinje Nedſched dźe, kotraż ßo woßrjedźa pſches połkupu roſłěha.

To ßu Semowi ßynojo po jich narodach, rěcźach, krajach a ludach.

To ßu narody Noachowych ßynow po jich domach a ludach, wot kotrychż ßu ßo rosdźěliłe ludy na ſemi po lijeńzy.

Tónle ſtaw ſwjaſa wſcho każ ſ nitku, ſchtoż je ßo na ßwěcźe wot ſpocźatka hacź do ßrjedźa, hacź do kónza ſtało, hacź runjeż maſch ſa to, ſo w nim niczo njeſteji, khiba morwe ßłowa a mjena. S tutym ſtawom maja ßo wſchě ſtawiſny ſapocźecź, ſ nim, dokelż naß do poßlednjeho kónza dowjedźe, maja ßo też ſkónczicź.

11. ſtaw.

Babelſka wěża. Směſchenje rěcźow. Semowa ſchlachta.

I. Schtucźka 1—9. S armenſkeje horojteje krajiny podachu ßo Noachowi potomnizy najprjedy do runiny Sinearſkeho kraja mjes Eufratom a Tigrißom. Sacźuwſchi, ſo budźe krajina ſ ludźimi bórſy pſchepjelnjena a ſo maja ßo teho dła po ſemi roſſchěricź a rosbrojicź, chzychu ßebi ßrjedźiſchcźo a ſhromadniſchcźo natwaricź, chzychu ſ hoborſkej nakhrobloścźu hacź do mrócźelow ſaléſcź, chzychu ſhromadźo a napinajo wſchě cźłowſke mozy ßo ſpjecźowacź temu, kiż w njebjeßach bydli. Tola Bóh ſajědźe do nich, rostorha ſwjaſk, jich hiſchcźe do zykka wjaſazy, jich rěcź, kotraż je najbliżſcha a najpotrjebniſcha pſchicźina ſhromadneho ſkutkowanja, a nuſuje jich ſ wopacźneho ſjednocźenſtwa do rospróſchenja.

Běſche pak ſa prěni ſtotk po lijeńzy na wſchitkim ßwěcźe hiſchcźe jenajki jaſyk a jenajka rěcź.

Po nahladach rabbinow a ſtarſchich bohoßłowzow běſche tale rěcź hebrejſka, po měnjenju powſchitkowneje wjetſchiny nowſchich rěcźeſpytnikow pak je ßo ſhromadna prarěcź zyle ſhubiła. To je wěſte: hebrejſka rěcź wuſnamjenja ßo pſches jednoroſcź w twurbach, pſches roſumne pſchiprawjenje ſynka a ſmyßła, pſches móż a rjanoſcź ſynka, pſches bohatoſcź a hładkoſcź wuraſa ſa nabożne myßle pſched wſchěmi rěcźemi na ſemi; móżno, lóhzy móżno, ſo je ßo tale rěcź w ßwojej prěnjotnoſcźi najlěpje wukhowała, dokelż je Bóh wot wſcheho ſpocźatka hebrejſki narod wot wſchitkich druhich narodow wotdźělił, a dokelż je Hebrejſkim ſwiß ſe wſchěm ſpocźatkom cźłowjeſtwa pſches ßwoje wodźenje ſakhował.

A ſta ßo, ſo woni ſ armenſkeje horojteje krajiny, hdźeż běſche ßo Noah ſe ßwojimi po wukhodźe ſ archi ſaßydlił, ßylneho pſchiſporjenja dła wot ranja cźehnjechu a nadeńdźechu runinu, płódnu a ſa rólniſtwo woßebje ßo pſchihodźazu, w Sinearſkim kraju, w Meſopotamſkej a Babyloniſkej mjes Eufratom a Tigrißom, a bydlachu dlěſchi cźaß tam; rěcź a wſchě ſmyßlenja jich ſjednocźachu. Tola poſdźiſcho ſchěrjachu ßo mjes nimi podobne bjesbóżne, nakhrobłe a ßo khrobolaze ſmyßlenja, jako něhdy mjes Kainowej ſchlachtu, a dźachu jedyn k druhemu: Pójmy, nimamy w ßwojim kraju też żanych ſkałow, dha mamy tu tola khmanu, tucźnu, hlinjojtu ſemju, cźińmy a palmy ſ njeje zyhele! A woni cźinjachu jako běchu prajili, a wſachu k twarbje, na kotruż běchu ßo ſaměrili, zyhele ſa kamjenje, dokelż kamanych a cźeßanych kamjenjow njemějachu, a hlinu, najſkerſcho ſeńſku ßmołu abo asfalt, kajkiż w tamnych ſtronach jara huſto nadeńdźeſch, ſa kalk, ſo bychu ſ nim jenotliwe zyhele hromadźe ſwjaſali.

A dźachu, na twar ßo nětko ſaměriwſchi, ſo by kóżdy derje ſnał, ſchto ßu ßebi twaricź wotmyßlili: Pójmy, twarmy ßebi město a wěżu, kotrejeż wjerch by do njebjeß doßahał, a ſcźińmy ßebi mjeno; pſchetoż budźemy ßnadź roſpróſcheni po wſchěm ßwěcźe, a potom budźetej město a wěża ßrědk, ſo ßo ſtajnje ſaßo ſkhadźujemy.

(Pokracźowanje.)

Napominanje.

Tu cžłowjek ßo njehordźi,
So bohatſtwo ma,
Móz wjeſchna jo měri
A, komuž chze, da;
Jed'n doſta móz, pjenjes,
So móże je wěcź,
Tón druhi ßo wo krosch
Ma do ßmjercźe drěcź.

Tu cžłowjek tež njeměń,
So druſy ſtepcź ßu,
Sslěpz jedyn kaž druhi
Ssmy pſched Bohom tu;
Tam ßławu a cžeſcźe
Jed'n wot ßwěta žnje,
Pak ſbóžnych bjes mjena
Sto pod ſemju dźe.

Tu cžłowjek puſchcź hidu,
K tej khwile jow njej',
Wón wodaj rad kſchiwdu
Tež pſhecźiwnikej;
Kak wjele ßej wójnu
Tu pſchipojdźichu;
Nětk ſ měrom pod ſemju
A ſjednani ßu.

Tu cžłowjek tež njetwař
Ssej khěžu ſa dźak,
A ſ hnadnej' ſchklě njejěs,
To doczaka bjak.
Schtóž wſchitko prjecź ſdawał
Ssej ſ dobroty je,
Tón hłódny pod ſemju
Se ßylſami dźe.

Tu cžłowjek mor ſawiſcź,
Wſcha kraßnoſcź je ßón,
Sswój pokoj a horjo
Ma kawka, ma trón.

Cžakanje teju ſtareju.

Wonaj ſaßo hromadźe ßedźeſchtaj taj ſtaraj w małej hubjenej hěcźe pſchi lěßu.

Wětr wujeſche we wuhenju, deſchcźik wo wokna, ſ papjeru ſalěpjene bijeſche.

Nan ſa blidom ßedźeſche, ſ biblije cžitajo. Macź ßedźeſche jemu ſ napſchecźa, ßwoju ſchtrymvu ſchtrykowajo. S cžitanjom tón wjecžor tak prawje hicź njechaſche, pſchezo ſaßo ßebi wón ßwoju brylu tryjeſche a ßo ſdaſche, kak bychu jemu ßłowa w hubje tcžazy woſtałe.

Wodźěł ßwjateho piſma, kotryž runjež cžitaſche, jemu najhłubſchu duſchu hnujeſche .... to dźě běſche wutrobu hnujaza hiſtorija wo „ſhubjenym ßynu".

Macź ſchtrympu prjecź położi a jena ßylſa po druhej ßo jej ronjeſche pſches blěde liza, mjes tym, ſo wóczko bojaſliwe do dźimjeje wětſikojteje nozy won hladaſche ... ſ dobom wona hromadźe ſjědźe, kaž by wołanje ſaßłyſchała, hdyž pak bliže poßłuchaſche, ſaßłyſcha ßame wucźe wětſika.

„Ty dźě dźenßa ani na to njepoßłuchaſch,. ſchtož ja cžitam", nan porokujo praji.

Macź lědy wotmolwi, potom pſchińdźe jej pomaku pſches rt, kaž by ſawołacź chzyła:

„Hdźe tež wón nětko je — naſch Handrij ...?"

Nan ßo wotwobrocźi a ſkónczńje wotmolwi: „To Bóh wě?"

To běſche jeju ſhubjeny ßyn, na kotrehož ßebi myßleſchtaj. Wonaj běſchtaj jeho dźenßa wjecžor wěſcźe wocžakałoj. Wón delkach wo wßy pola kamjenjecžeßarja dźěłaſche a běſche po ſdaczu na ßwojeju ſtareju ſtarſcheju cžiſcźe ſabył. Wcžera hakle běſche jeho nan tam wopytał a jeho wutrobnje proßył, ſo by ßobotu, mſdu doſtawſchi, hnydom domoj pſchiſchoł. A kak wěſcźe běſche wón to pſchilubił — ſo běſche macź po ßwojim najlěpſchim ſamóženju ſa njeho wjecžeŕ pſchihotowała.

Tola — žadyn Handrij ßo njepokaſa — po ſdaczu běſche ſaßo na ßwojeju ſtareju ſtarſcheju ſabył.

A tola, kak wutrobnje byſchtaj jeho pſchi wſchěch jeho ſabłudźenjach witałoj — haj, a jemu wſchitko wodałoj, jeno ſo by wón pſchiſchoł a by pokaſał, ſo jeju cžiſcźe ſabył njeje.

Jena hodźina po druhej ßo miny — ale Handrij njepſchińdźe. Hiſchcźe w połnozy běſche widźecź, kak ſtaraj lampu ßwěcźeſchtaj.

* * *

Delkach wo wßy běſche tón wjecžor wjeßele. W korcžmje běſche ßo ßyła dźiwje harowazych a wołazych kamjenjecžeßarjow a żeleſniſkich dźěłacźerjow ſhromadźiła; běſche dźi ßobota, hdźež běchu mſdu doſtali a tam dyrbjeſche ßo pſchecžinicź.

Mjes nimi běſche tež ſroſtny młody Handrij. Jeho liza běſchtaj cžerwjenej, wocži ßapaſchtaj ſ dźiwim lóſchtom a pſchi tym běſche wón najwótſiſchi w zyłym towarſtwje.

Duž pſchińdźe, ſo pſchi picźu do wadźenja pſchińdźechu. Wótre ßłowa ßo rěcžachu a bórſy bě towarſtwo we wótrym wurěcžowanju.

Žałoſtna hara ßo ſběže a do Handrija, kiž běſche najdźiwiſcho ſakhadźał a dweju towarſchow pſchimał, ßo wſchitzy dachu.

Se ßwojej hobrſkej mozu ßo najprjedy wobaraſche — duž błyſchcźeſche na dobo nóž — Handrij kałazu boloſcź ſacžu a cžopka krej wulecźa. Wón k ſemi padźe a ßwojeho ducha horje da. ...

* * *

Po połnozy ßo hiſchcźe ßłaba lampa w hěcźe pſchi lěßu ßwěcźeſche. Duž běchu krocžele ßłyſchecź a wſchelake hłoßy. Schto to běſche? Nětko woßrjedź nozy? Staraj ſtejeſchtaj wſchaj błědaj, kajki kónz to ſmějе.

Duž ßo durje wocžinichu a dźiwja ßyła pſchinjeße morweho muža do hěty a cžěło na ſchpundowanje położi.

„Jeſußo, ßmil ßo!" macź ſawoła a na ſemju padźe.

To běſche Handrij, jeje lubowany ßyn, kotrehož běchu tajkeho do domu pſchinjeßli. O, kajki běſche wón ſe žiwjenja ſchoł! Ach, to běſche pſchewulke hubjeńſtwo! — Shubjene — ſhubjene žiwjenje! —

A ſtaraj dale ßedźeſchtaj ſe ßwojimi dopomnjecźemi a ſrudnymi ſtaroſcźemi — doniž jeju ßmjercź njewumó.

* * *

A ſchto chze nam tale ſtawiſna prajicź? Njeběſche to jenož jedyn wopor mjes tyßazami, kotrež ßebi ſahubjaze palenz lěto wot lěta žada a do ſkaženja ſtorcži ſa cžaß a wěcžnoſcź. A je hiſchcźe wjele ſtarych, kotſiž podarmo cžakaja a cžakaja na ßwojeho ſhubjeneho ßyna!

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Swjeßelazu powjeſcź móżemy dźenßa ſjewicź, ſo je ßo ſaßo wucžeŕ ſa ßerbſku ſchulu w Sakſkej Łužizy dobył, kotryž móże naſche dźěcźi w macźerńej rěcži roswucžowacź. Sa druheho wucžerja pſchińdźe do Khwacźiz knjes Pohoncž, kotryž běſche hacž do teho cžaßa ſ wucžerjom w Nowym Měſcźe pola Hródka. Dokelž hacž dotal ßerbſki wucžeŕ njeběſche, dyrbjeſche kn. zyrkwinſki wucžeŕ Rybak wſchitke dźěcźi ßam wucžicź. To pak běſche ſa dlějſchi cžaß njemóżna wěc. Duž je dobre, ſo ßu Khwacźizy ßerbſkeho wucžerja po dołhim běđźenju a pytanju doſtali.

— Nowa Maleſchanſka ſchula je hižo hacž pod tſěchu natwarjena.

— W Hórnizach pola Žitawy je ßo 29. jul. ſałožkny kamjeń k nowemu Božemu domej położił. Sa tón nowotwar ßmy w ſańdźenym lěcźe kollektu w naſchich Božich domach hromadźili. Pſchi ßwjatocžnym ſkutku běchu pſchitomni: knjes präſident konſiſtorſtwa ſ Zahn, knjes wokrjeßny hejtman ſe Schlieben, knjes tajny zyrkwinſki radźicźel Keller a druſy. Duchowny Hager mějeſche ßwjedźeńſku rěcź a poßwjecźenje ſałožkneho kamjenja knjes tajny zyrkwinſki radźicźel Keller. Ryßowanje ſa twar je cžinił knjes architekta Kwentin ſ Pirny a budźe zyrkej něhdźe 450 měſtow wopſchijecź. Twar dyrbi w lěcźe 1901 dokonjany bycź a budźe na 76,000 hriwnow płacźicź. Bóh luby Knjes chzył ſchkitowacź twar noweho Božeho doma w naſchej lubej Łužizy.

— Na wſchitkich wyſchſchich wucžeŕnjach w Budyſchinje ßo twari. Gymnaſiaſtojo maja 6 njedźel próſdniny, dokelž ma ßo nowe tepjenje ſałožicź. Tež na evangelſkim ſeminarje ma ßo nowe pſchetwarjenje. Katholſki ſeminar pak ßo cžiſcźe nowy natwari a

je tež tónle twar nusuy, pschetož stare twarjenje pschi Pětrowskej zyrkwi je cžischće njedoßahaze.

— Njedželu 5. augusta směje ßo skhadžowanka ßerbskeje studowazeje młodoscże we Wóßlinku. Popołdnju je hłowna shromadžisna a wjeczor směje ßo ßerbski konzert. My lubych Sserbow Wóßlinczanskeje woßady a wokolnoscże na to kedžbliwych cžinimy, so skhadžowanka njeje jenož sa studowazych, ale tež sa lud. Studowazy chzedža lud sesnacź a ßo s ludom hromadže sahoricź sa naschu narodnoscź. Duž dha lubi Sserbja njedželu do Wóßlinka na hłownu skhadžowanku ßerbskeje studowazeje młodoscże!

— Wěscże sajimawe je ßłyschecź, kelko rěczow ßo na semi powjeda. Je 1064 wschelakich rěczow. Němszy rěczi něhdže 65 millionow cžłowjekow, jendželszy něhdže 100 mill., franzowszy 45, italszy 27, schpanischy 50, portugalszy 25, ruszy psches 70 mill. Indisku rěcž powjeda psches 100 millionow a jenož chineska rěcž je jeniczka na semi, kotraž ßo wot wjazy stow millionow, najskerje wot wjazy hacž 400 millionow cžłowjekow rěczi. Pornjo tymle liczbam je drje nasch luby ßerbski lud se 120,000 cžłowjekami, kiž ßwoju ßerbsku maczerńu rěcž powjedaja, ßnadny. Cžim bóle pak dyrbi naß to wabicź, so bychmy ßwědomliwje cžinili po ßłowje: „Hajmy ßwěru ßwojich wótzow rěcž a wěru!“

— Wójwoda Alfred Sakско-Koburg-Gothaski je njedželu wot Bożeje ruczki sajaty wumrjeł. Wón běsche něhdže 56 lět stary. Wón mějesche cžežku njesahojomnu khoroscź. Bóh je jeho wot jeho cžežkeho cžerpjenja wumóhł. Jeho lud žaruje wo knjeżerja, kiž je ßo ßwěru sa sboże ßwojeho luda starał. Hdyž Sakско-Koburg-Gothaski lud wo ßwojeho knjeżerja żaruje, kotrehož je Bóh po ßwojej miłoscźi wot cžežkich cžerpjenjow wumóhł, steji wulki lud nascheje Europy w najcżeżschej srudobje — italski lud — pschi marach ßwojeho krala Humberta, kotryž bu sańdżenu njedželu psches kulku morjeny. Żałoßna, hróßna powjescź dżesche póndželu psche wschón ßwět, so je ßo njedželu wjeczor njekniczomny cžłowjek na krala Humberta měrił a jeho Bohu żel tak trjechił, so hodżinu po tym wumrje. Wutroba chze ßo nam puknycź, hdyž wo tajkej dżiwjej njekniczomnoscźi ßłyschimy. Tak daloko móże cžłowjek pschińcź, kiž je wěru shubił, so ßwoju ruku posběhnje pschecźiwo krónowanej hłowje. To ßu płody powróczazych myßlow, kotreż ßu schczuwarjo do luda pschinjeßli. Tuto sawjedżene paßmo ßebi nětko w ßwojej błudnoscźi myßli, so ßwoje dżiwje nahlady wuwjedu, hdyž ferschtow morja. Hdyž je to tež ßamo srudna njembroscź a wrótnoscź, dokelž żadyn kraj bjes knjeżerja a wodżerja bycź njemóże, je to tola srudne wopokasmo, kak hłuboko móża ßo ludżo w ßwojich myßlach ponižicź, so ßo ani cžłowjekam wjazy njerunaja. Nasch cżaß je jow khutny cżaß! Duž je pschißkuschnoscź kóżdeho luda, so njeby směrom pschihladował, kak powróczaza strona dale dżeła a podrywa, ale so bychmy tutym nawalnym żołmam napschecżo stupili, prjedy hacž je posdże. Na to njech naß dopomnjecże naschcho ßylneho „żelesneho“ kanzlera Bismarka dopomni, kotrehož ßmjertny lětny dżeń ßmy w tym tydżenju měli.

List knjesa fararja Lawczeka s Ameriki.

(Pokracżowanje.)

Wón sajimawje wo ßwojim duchownym sastojnstwje w Amerizy dische:

„K ßwojim sastojnskim dżełam dostach sańdżeneho lěta nowe dżeło. „Konverria“ Ssłowenska ev. Jednota je mi napołożiła tón nadawk, so bych dżełał na organisaziji zyrkwje ßłowakskeje evangelsko-lutherskeho wěruwusnacża w U. S. o. A. (w sjednoczenych statach połnóżneje Ameriki). K temu mějach w ßwojej woßadże doscź dżełka. Wot lěta 1895 ßym tu doscź rjanu woßadu shromadżił, niż w jenym měscże, ale po pschikładże łużiskich woßadow (Kirchfahrt(po zyłej Wyomingskej-Larkawannaskej wokolinje. Pschetož w jenym měscże moji krajenjo w doßahazej liczbje njebydła, so bychu móhli woßadu sdżerżecź. Potajkim pschisamknychu ßo k mojimaj prěnjotnymaj woßadomaj Nanticok — Wilkej — Bowe w Luzern Conaty — Glen Lyon, Plymouth, Aschley, Kingston, Luzerne, Matlly Exeter Bora, Wesh Pittston a Pittston a Mill Creek a w Lockowanje Old Forge a Peckwitte. — Najwjazy dżełka cżinja mi paczerske dżěczi. Dyrbju kóżde lěto dwaj kursaj wobstaracź, druhdy tež schtyri. Pschi tajkej daloko rospołożenej woßadże móżno njeje, wschitke na dobo na jene městno shromadżicź; duž dyrbju ja k nim hicź. Pucź wjele wobcżeżnoscżow njecżini, pschetož wschitke ßu sjednoczene s tak mjenowanym „trolley“, to je: s elektriskej żelesnizu, a dalsche se żelesnizu, kotraž nam duchownym „tickety“ (billety) sa połojzu dawa. Narodow mam wot 30—36, wumrjecżow wot 8 do 6, wěrowanjow wot 1 do 10 — po tym kajke je lěto, dobre abo hubjene. Tón Knjes pak běsche tak hnadny, so mjes 100 narodami njemandżelski měli njejßmy.

Ssobustawow w mojej woßadże mam se wscheje Sskowakskeje, tola wulka wjetschina je s rańschich krajow ßem pschischła: se Sorischa, Zemplina, s Aberaj a s Ungwaru. S Liptowa, s Treza a s Nitry mam tež někotrych, a tež se ßußodneho města pola Pily, hdżež ßym rodżeny. Woni dżełaja w podkopkach anthrazitowych sa 1,25 dollara msdy (1 dollar = 4 hr.) na dżeń. Żiwnoscź pak je tu tunja: 25 zentow (dollar ma 100 zentow). Dollar móżesch ßebi salutowacź. A kak je s ratarstwom? ßo praschejcże; je-li semja tak wobdżełana, każ pola naß?! Niz połojza. Wulka pak je liczba mojich krajanow, kotsiž hischcże we 80. lětach ßem pschińdżechu, hdyž w majnach abo w „shopach“, t. j. w fabrikach, pjenjesy ßebi nalutowachu, kupichu ßebi farmy a bydła w doscź kżejazych krajinach w Minnesocże, Taborje a Angos, potom w Lakefieldże a tež w Arkansons w Skowaktowne.

W Nanticoke je tež kżejaza ev. luth. němska woßada, farař Rev. Dis a tež němska reformowana, farař Rev. Ruhloff. Němzy, kotsiž wot ßwojeho kraja dobru wucżbu dostachu, ßu tu trjebani s wjetscha k „skillid labor“ (dżełko), a najmjeńscha jich msda je 2 dollaraj (8 hriwnow). Hdyž je Němz „miner“, ma na kóżdu karu anthrazita 1. Hdyž ma 6 karow, dha ma 4 (16 hr.) na dżeń — po prawym 6 — ale dwaj da ßwojemu pomocznikej „lěbrej“, kotryž jemu pomha anthrazith na karu nakładowacź.

Sskowakojo, Polazy a Litwinjo maja saßo każ privilegidne na „nuskillid“ labor. Sskowazy pak ßu se fysiskej (naturskej) mozu psches wschěch, każ ßo to tež hodżi s teho widżecź, so pschi 35 narodach ßo jenož 10—6 khowanjow namaka.

Schto pak ma na ßebi, praschecże ßo, so je cżi někajka „Sskow. ev. Jednota“ někajki nadawk napołożiła!

Jako běchu żidża widżeli, so s amerikanskimi dżełacżerjemi „Kein G'schäft“ njeje, dha sawołachu ßłowakskich. Mjes nimi tež Sskowakow s krajow nasad stajenych. Evangelszy pak Sskowjenjo, pobywschi dwě lěcżi, sawołachu ßebi duchowneho, a tak powita prěnja woßada Ev. Sslow. w Streator-u. Hdy? — bórsy na to w Trevlandże. Pschi mojim pschikhadże běch dirigowany wot New-Yorkskeho ßlow. ev. fararja do Klevelandu. Tam shromadżich woßadku do 34 ßobustawow liczazu. Tež w Mount Carmel bě sałożena woßada. Po mojim wotkhadże s Klevelandu do Minneapolis bu sałożena woßada w Chicago a skónczńje w Kornellville.

(Pokracżowanje.)

Wohańbjeny wußměwz.

Knjes, kotryž ßo w póstowym wosu wjesesche, spytasche towarstwo sajimowacź a ßwoje njepschecżelstwo pschecźiwo ßwjatemu pißmu s tym sjewicź, so je wón po móżnoscźi wußměschowasche. „Schtož wěschczenja nastupuje“, praji wón mjes druhim, „ßu wone wěscże hakle pißane, hdyž běchu ßo podawki stake.“ — Ssobupucżowař, kiž běsche hacž dotal mjelczał, ßłowo wsa: „Mój knjeże“, praji wón, „njech je mi spożczene, sa wuwsacże s najmjeńscha jene dżiwne wěschczenje naspomnicź, kotreż je ßo tola hakle posdżischo dopjelniło: A to dyrbicże wy najprjedy wjedżecź, so w poßlednich dnjach wußměwzy pschińdu, kiž po ßwojich łóschtach khodża! Nětko towarstwu pschewostaju, rosßudżicź, hacž ßo dopjelnjenje bórsy po wěschczenju stało njeje.“ — Wußměwz womjelkny.

Kak derje tola je, hdyž je kischescźijan se ßwjateho pißma nawuknył, kak ma kóżdemu wotmolwicź. Sskowo, w prawym cżaßu rěczane, je słote jabłuko w ßlěbornej schkli.

Hudanczka.

Kotre pischczele móżeja piskacź, a njech tež niczeja hubu do nich dunyła njeby?

[Bhyaże, pikchćéle.]

Kotre snate knihi rěkaja skutki?

[Te „japoshtolske tkuti“.]

Schtó dyrbi ßwarjomnych ßwaricź, a nichtó ßo jemu wotkhlamacź njeßmě?

[Tudowny, Bzeboł.]

Schto ma ßwjaty Jan wjele wjetsche, dyżli ßwjaty Domasch?

[Bóh bźeń.]

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Buyschinku. Cżischcź a naklad Ssmolerjez knihicżischczérnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čzišło 32.
12. augusta.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczerni w Budyšchinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

9. njedzela po swj. Trojizy.

1. Kor. 10, 12.

„Teho dla, komuž so sda, so steji, tón so hladaj, so njepadnje.“

Czahanje Israelskich dźěczi pschez puszczinu wostanje sa wschitkón czasz snamjo sa człowske żiwjenje. S doma teje służby w Egyptowskej k swobodze słubjeneho kraja; s wotroczkowstwa k knjeżenju! Ale mjes tym dołhe khodzenje, tam a sem; czahanje pschez puszczinu s wjele nusy a tradanjow; wocżehnjenje Boże pschez khutnoscz a dobrotu; wschelake spytowanje wěry a posłuschnoscze; wschelake snamjenja Bożeje pomozy, ale też Bożeho khostanja. Schtoż je tón Knjes chzył, je wón dozpił. Wón poniži a spyta lud, „so by so sjewiło, schtoż by w jeho wutrobje było, hacz budża jeho kasnje dżerżecz abo niz“. Rossud Boži pak ma so tak: „To su ludźo, kotrychż wutroba pschezo błudźi a woni njechadża moje pucze pósnacz; so so pschisahach w swojim hněwje, so woni k mojemu wotpoczinku pschińcz njedyrbja. (Ps. 99, 11.)

„To so pak wschitko sta jim k snamjenju“, praji swj. japoschtoł, nam pak je napisane k wuczbje. Boże wotpohladanje wostanje to same, dyrbi so sjewicz, schtoż je w naschich wutrobach. Wón je nam wjazy dał hacz dżesacz kasnje; my mamy k temu też evangelij; my nimamy jenoż Mójsasa, my mamy też Khrystusa. Nam je wjazy słubjene, hacz Israelskim dźěczom, niz semski kraj, ale wótzny kraj w njebjesach. Nětk je Boża wola, so bychmy my w swojim semskim żiwjenju a we wschěch spytowanjach jeho swěru saczuli a jeho wótzowsku ruku pósnali. „Bóh je swěrny“, rěka w naschej swj. epistoli; „żane, khiba człowske spytowanje njeje was nadeschło; wón was njebudże psches wasche samóżenje dacz spytowacz; ale budże czinicz, so to spytowanje tak kónza dobudże, so wy jo snjesecz mózecze“. A tola je w naschich evangelskich wosadach wjele człowjekow, kiž w spytowanjach njewobsteja, ale podleża.

Njejsu te hrěchi, na kotrez swj. epistola spomni, też schkoda nascheho luda? Kak wjele je pschibóżnych! Kak husto dyrbimy shonicz, so maja sa sboże żiwjenja jěsc a picz! kak wjele srudnych wězow shonimy wo njepózczíwoscži, wosebje też młodeho luda! Kak wjele lohkomysłnoscze, Bohaspytowanja, kak wjele morkotanja a staranja! Je runje, kaž tehdy. A tola je so to wscho nam k snamjenju stało, so bychmy lózscho měli a w spytowanjach wobstacz móhli. Tola widżimy wjele swójbow kónz wsacz psches nanowe wopilstwo; dźěczi-dźěczi sdychuja pod jebanstwom a njeprawdoscżu prjedawschich narodow, telko stawow nascheho luda czerpi pod Bożim hněwom. Njesłyschimy? njewidżimy? smy hischcze pschezo hłupi?

Sso drje na jenym dnju njenawuknje, Boże pucze srosymicz. Je wjele dźěła, prózy, prószstwow a sylsow trjeba. Ale Bóh je swěrny; wón ma scżerpliwoscz s nami. Wón je rólnik, kiž na žně czaka. Psches sle a dobre dny nas dopomina a k sebi czehnje. Nasch lud je Knjesowu sylnu ruku husto shonił. Kóždemu domu je

ßo žohnowauje a pomoz, ſpytowanje a wotczehnjenje Knjeſowe pokaſało. Nichtón ßo njeſeſtari bjes teho, ſo wſchehomóznu ruku Knjeſa njepytnje. A k wſchěm tutym ßamßnym naſhonjenjam mamy hiſchcze warnowaze wopokaſma ſ prjedawſchich cžaßow, haj, ſ tamneje ſtarodawneje ſańdženoſcze, kotraž tola pſches ſnajomſtwo ſe ſtarym ſakonjom pſchezo cžerſtwa woſtanje w naſchimaj wocžomaj.

Sslyſchmy po tajkim Knjeſowe ßłowo! Schtóž ſpyta, po nim žiwy bycz, nawuknje móz a ſczérpnoſcz. Ale nichtó njebudze rucže miſchtr. Jich wjele ſaßo wotpaduje. „Komuž ßo ſda, ſo ſteji, tón ßo hladaj, ſo njepadnje", tak ßo nam dženß pſchiwoła. Twjerdži a wěſczi budžemy hakle poſdze. Duž njebudžmy pſchekhrobli. Abraham dyrbjeſche pſchezo ſ nowa wo wěru wojowacz, Pětr wo to, ſo Khryſtußa wuſnawaſche. Luther cžujeſche hněw jako koł w ßwojim cžele a Auguſt Hermann Franka ſwuczowaſche ßo dołho w dowěrjenju na Knjeſa, doniž ſe wſchej wěrnoſczu na durje ßwojeho doma ſa ßyroty tón ſchpruch ſtajicz njemóżeſche: „Kotſiž na Knjeſa cžakaju, doſtanu nowu móz, ſo ſ kſchidłami horje ſlecza, jako hodleŕ, ſo běża a njewuſtanu, ſo khodża a njewoßłabnu".

Bóh luby Knjes daj tež nam wſchitkim we wſchěm, ſchtož naß ſpytuje, dobycze pſches naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta.

Hamjeń.

Pucžowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdžech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitaŕ „Pomhaj Bóh=a".

1. knihi Mójſaßowe, 11. ſtaw.

(Pokracžowanje.)

Woßrjedž arabiſkeje puſczíny ſ wjecžorneje ſtrony, wyßokich hórſkich rjadow Tawrußa na ßewjernej ſtronje, iranſkeje wyßoko ležaneje krajiny na narańſchej ſtronje a dalokeho morja na južnej ſtronje roſlěhaju ßo krajiny, ßwoje wody do Eufrata a Tigriża ſczelaze, 160 mil po dołhoſczi a 50—70 mil po ſchěrokoſczi. Wobej rěžy ſtej rěcžnej dwójnikaj. Hižo w rosprawje wo paradiſu Frat a Hiddekel mjenowanej, woſnamjenitej ſe ßwojim mjenom ßwoje woßebitoſcze. Tigris je wótra, ſ nahłoſczu wětra khwataza rěka; Eufrat pak khmanje do prědka běžaza. Jeje žórli ležitej w Tawrußu, jene bliſko druhemu. W nimaj ſhromadžuja ßo wſchě wody, kotrež ſ wjecžorneje ſtrony armenſkeje pſchińdu, wyßoko ležaneje krajiny a ſ južnych namjeſnych iranſkich ſtron. Potom khwatataj dale pornjo ßebi, bližitej ßo bóle a bóle, doniž ßo njeſjednoczitej „w arabſkej rěžy" = Schat el Arab a ßo do perſiſkeho móŕſkeho ſaliwa wulinjetej. Tak je krajina wobeju rěkow, kotrejž ßwjate piſmo Aram Naharajim (Syriſka wobeju rěkow) narjeknje, wulkotna dolina mjes ßrjedžnoſemſkim a indiſkim morjom, hotowa dróha ſ Indiſkeje do Europy, ſ narańſchich do nawjecžornych krajow.

Ludžo, babelſku wěžu twarjazy, ſnajachu Božu wolu, po kotrejž mějachu wſchu ſemju wobßydlicz. Tola woni njechachu niczo wjedžecz wo powſchitkownym roſſchěrjeuju, chzedža radſcho w płódnej krajinje woſtacz a ßebi tu wulke ßwětne kraleſtwo ſałožicz. Wěricz ßo hodži, ſo běchu Hamitojo, Nimrod traſch jako najprěńſchi, tule myßl porodžili. Cži měnjachu, ſo móhli ßo Noachowemu pokleczu najlěpje ſminycz, hdyž požohnowanje, Jafetej date, powrócża; tón pak mějeſche wutrobu połnu myßli, kak móhł nade wſchitkimi knježicz.

Tehdy ſtupi Knjes dele, ſo by wohladał měſto a wěžu, ſchtož běchu cžłowſke dźěcži natwarili.

Woni měnjachu ſe ßwojimi njewěrjazymi a wopacžnymi myßlemi, ſo je Bóh daloko a ſo ßo wo nich njeſtara, ſchto tu cžinja a ſchto ßu ßebi wotmyßlili, a ſo dyrbi ßo jich ſkutk poradžicz, dokelž ßu ßo ſ mnohimi rukami a ſ krutej wolu do dźěła dali. Tola Bóh bě jim bliſko wot wſcheho ſpocžatka a hladaſche ſtajnje na nich.

Tola Knjes, dlějſchi cžaß jim mjelczo pſchihladawſchi a jim wotpuſchczíwſchi, ſo ßmědžachu po ßwojej woli cžinicz, dźeſche w radże Božeje ßwjateje Trojizy: Hlaj, cži wſchitzy ßu jenož jenajki lud, a jenajki jaſyk mjes nimi wſchitkimi, to wſchak by wſcho dobre a khmane było, bychu=li woni pobožni byli a ßo mje bojeli; tak pak ßu woni bjesbóżni a nakhrobli a ßu to ſapocželi cžinicz; njewobarali ßo jim ſ prawym cžaßom, dha woni njepſcheſtanu wot teho wſcheho, ſchtož ßu ſamyßlili cžinicz, a poradži=li ßo jim ſkónczńje ßwój ſkutk, dha budża dżeń a bóle naßylniſchi, nakhrobliſchi a ſaßakliſchi.

Duž dha njemjelczmy a njepſchihladujmy dale wjazy, ale ſkutkujmy! Stupmy dele a směſchejmy tam jich rěcz, ſo by žadyn druheho rěcz njeſroſymił.

A Bóh ſtupi woprawdże dele a dokonja po wſchelakorych pucžach ßwojeje mozy a mudroſcże, ſo ßo ludžo pſchi twarjenju roſſchczěpichu do wſchelakorych ſtronow, towaŕſtwow a župow, ſo ſapocža kóżda župa hinaſchu rěcz rěczecz, doniž ßo jenotliwe župy wjazy mjes ßobu njeroſumichu; duž ſkónczńje na twar ſabywſchi ßo zyle dżełachu a do zuſych krajow wucžahnychu.

Tak roſpróſchi jich Knjes wotßal do wſchitkeho ßwěta, ſo cži, kotſiž běchu w Sinearſkim kraju woſtali, měſto twaricz pſcheſtachu, wſchak tu k temu wjazy doſcz ludži njeběchu.

Hiſchcze dżenßa nadeńdżeja ßo mjes Babylonſkimi roſpadankami wulkotne powoſtanki něſajkeje wěże; wěžiny ſałožk měri na wſchě 2000 ſtupnjow koło wokoło; ſałožk je něhdże 200 ſtopnjow wyßoki, wěża ßama na podłožku ſtejaza pak nědże 35 ſtopnjow. Twarjena je tak, kaž je w 3. ſchtuczży prajene. Tymle roſpadankam narjeknje ßo: Biers Nimrud. Arabojo maja ſa to, ſo je to babylonſka wěża, ſ wóhnjom ſapuſczena.

Teho dla bu tutemu ſapocžanemu a hakle ſa poſdžiſche cžaßy ſ wěžu dotwarjenemu měſtu mjeno Babel = śměſcheńża date, dokelž bě tam Knjes prjedawſchu jenicžku rěcž śměſchał a bě rěcž wſchitkich krajow ſ njej ſcžinił, a dokelž běſche cžłowſke narody wotßal roſpróſchił, dotal tu hromadże bydlaze, po wſchitkim ßwěcże ſa Jelegowy cžaß ſe Semoweho roda, kotryž běſche žiwy 1757—1996 po ſtworjenju ßwěta.

Tehdy běſche ßo cžłowjeſtwo po powſchitkownym wuliczenju na něhdże 30,000 duſchow rosmnożiło.

Jako ludžo, w Sinearſkej hromadże bydlaze, hroſne ßłowo prajachu: „Pójmy, twaŕmy ßebi měſto a wěžu, kotrejž wjerch by do ..jebjeß doßahnył, a ſcžińmy ßebi mjeno", dha běſche cžaß hotoweho pohanſtwa pſchiſchoł. Pohanſtwo ſjewi ßo ſ dźěła ſ tym, ſo žiweho Boha ſapréje a ſbóżnoſcz ſazpiwa, wot njeho doprědka wotmyßlenu, a ſ dźěła ſjewi ßo ſ błudom, ſo móhło ßebi ſe ßwojej mozu a mudroſczu wupomhacz a dopomhacz ſe ßwojimi ßrědkami k ſbóżnoſczi. A tola mějeſche tele cžłowſke wotwobroczenje wot Boha Božemu knjejſtwu poßłużowacz, ſo by cžłowjekow po śměſchenju rěczow a roſpróſchenju narodow ſkónczńje po dołhim błudżenju k ſbóżnoſczi dowjedł, dawno ſa nich hižo wotmyßlenej.

Pohanſtwo je ſhubjeny ßyn, kotremuž nan, dokelž njecha dlěhe we wótznym domje pod nanowym dohladowanjom, ſaſtaranjom a pěſtonjenjom woſtacz, do dalokeho ßwěta cžahnycz da, derje ſnaje, ſo tola ſkónczńje, hdyž je nanowe namrěłſtwo pſchecžinił a hdyž je tak daloko, ſo by radlubje ßwój brjuch ſe ßwinjazymi ßłodžiſnami pjelnił, hižo nuſa a ſacžuwanje bědnoſcże budżetej jeho napominacz, ſo by ßo do wótzneho doma wrócził, ſo by ſ wjeßeloſczu a ſ dżaknej wutrobu doſtał měſtacžko, ſa njeho pſchihotowane a tež ſakhowane. Namrěłſtwo pak, kotrež ßyn ſ wótzneho doma doſtanje a kotrež w pohanſtwje pſchenjecha, ßu pokłady prěńſcheho cžłowſkeho žiwjenja w pracžaßach, hdyž Boha hiſchcże cžeſczachu; ale tež khutny, njewotpokaſomny pěſtoń (Gal. 3, 24) ſ wótzneho doma, ſakoń do wutroby ſapißany (Rom. 2, 15) je jeho pſchewodžował na jeho błudnych pucžach, a tež w najdalſchej dalinje a w najſrudniſchim ſabłudżenju wjaſa jeho hiſchcże jedyn powjas ſ wótznym domom: Dooomnjecże na to, ſ wotkal wón wukhadża (jap. ſk. 17, 29), ſnutskowne, ſtajnje ßo wonowjaze požadanje a žedżenje, nihdy njepohłuſchomne, po ſhubjenym pokoju we wutrobje.

(Pokracžowanje.)

Młodoſtne towaŕſtwo ſa roſßudżene kſcheſcżijanſtwo.

Ssmy hižo w ßwojim cžaßu lubych cžitarjow na tole ważne ſjednocżenje młodych kſcheſcżijanow wſchitkich krajow pokaſali, kotrež chze młodych w kſcheſcżijanſkej myßli a k kſcheſcżijanſkemu žiwjenju

sjednoczicz. Tajke sjednoczenje w naschim czaßu, hdzeż wěra khabła a njewěra ßo rosschěrja, ma wulku ważnosczˊ, hdyż chze na młodych dzěłacz. Duż też rad nowsche powjesczе wo skutkowanju tuteho towarstwa podamy, kotreż ßu ßo nam pschipósßłałe s prószтwu, je w „Pomhaj Bóh“ woczischczecz.

Młodostne towarstwo sa rossßudzene kschesczijanstwo mějesche sańdzeny měßaz dwě ważnej shromadzišnje.

I. 19. internazionalna (sa wschitke ludy) ßwětna shromadzišna młodostneho towarstwa sa rossßudzene kschesczijanstwo w Londonje wot 14.—20. julija w Londonje běsche wopokasmo wo mozy ßwět wopschimujazeho hibanja. Jeje hłowne heßło je: „Stara ßylnosczˊ sa nowe lětstotetki.“ Pschi wschej wójnskej harje wuczinjesche liczba pschitomnych se wschěch krajow ßwěta, psches 50,000: Australiska, Japanska, Južna Afrika, Indiska, Schpaniska, Franzowska, ßamo Bołharska, Turkowska a Egiptowska njepobrachowachu. Shromadzišny wotbychu ßo s dobom w dwěmaj wulkimaj stanomaj a w tsjoch wulkich halach w połnóznym Londonje, wot kotrychż kózda 8 hacz 1400 ßydłow wopschijesche. Wotewrjenska shromadzišna mějesche ßo pod wodzenjom duchowneho Mengera w Albertowej hali. Kózdy krócz, hdy bychu sastupjerjo Němskeje rěczeli, běsche powschitkowne sahorjene pschihłoßowanje ßłyschecz. Hnujaze běchu ßłowa wotpósßłaneho s Transvaalskeje, kotryż woßrjedz tuteho bratowskeho hromadzebyczˊa se wschěch narodow ßwoje bolostne czucze wupraji, ßebi pomyßło na bratrow w Afrizy pschecziwo ßebi wojowazych. Husto ßo na khutne podawki nascheho czaßa pokasa. Jako pschedßyda, duchowny Klark, kotryż běsche ßo runje wot puczowanja s Chiny wrócziłˊ, na tule srudnu wójnu spomni, ßo shromadzeni hnydom sa pschesczěhanych a morjenych kschesczijanow modlachu.

Po lětnej rosprawje generalneho sekretara w tu khwilu 59,712 młodostnych sjednoczenstwow se shromadznej liczbu ßobustawow wot 3,500,000 ßobustawow, kiż czuja ßo sjednoczeni psches to ßame ßlubjenje zyłeje ßwěrnosczе, Bohu ßwjeczeneho podacza, horliweho ßłuženja Bohu a praweho kschesczijanskeho sjednoczenja a ßu pschesjene we wschědnej modlitwje a czitanju Božeho ßłowa.

Najważnische běsche wutoru popołdnju, hdzeż ßo w shromadzišnach s dobom wot dobrych 4 rěczˊnikow wo ßwjatkownej mozy w naschej wutrobje rěczˊesche.

Jara posběhowaze běchu shromadzišny w němskim wodzełu a woßebje ßrjedu popołdnju, jako ßo wschitzy wotpósßłani sjednoczichu, kotsiż jendzelsku rěczˊ njepowjedaja. Duż běchu tam Schpanišzy, Franzowszy, Danszy, Schwedszy, Japanszy, Hollandszy, Schwajzarszy a Němszy se sjednoczenych statow, s Londona a Němskeje hromadze. Na kónzu wschitzy wótczе nasch spěwachu, kózdy po ßwojej maczeŕnej rěczi.

Wutoru czinjachu ßo wulěty na najważnische městna Londona.

Woßebje rjany wulˊt běsche do Windsora, kotryż běsche wudawaŕ nowin „Review of Reviews“ (kiż je pschecz̆el burow w Afrizy) sa ßwoje pjenjesy sarjadował. Na njón běsche 70 sastupjerjow wschěch krajow ßwěta pscheproschenych. Po wobjedze dyrbjesche kózdy rěczˊecz̆ wo: „Moja nadzija a moje wotmyßlenja sa pschichod.“

Tón ßamy wjeczˊor němski pschekupz němskich wotpósßłanych k wulzy zohnowanemu hromadzebyczu pscheproßby. Woni telegram na němskeho khězora wotpósßłachu.

Woßebje sahorjaza běsche shromadzišna wot wjazy hacz 1000 ßobustawow dzěsczˊoweho swjaska sa rossßudzene kschesczijanstwo. Shromadzišna wobsamkny ßo s dzakнej spěwanskej Božej ßłužbu, w kotrejż woßebje: „Njech Bohu dzakuje“ a Lutherowy khěrlusch: „Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh ßam“ mózne hnujaze skónczenje skiczichu. Na to wotměschtej ßo dwě wjetschej ßwjatoczˊnosczi, na kotrymajż jenotliwe narody s Božim ßłowom a shromadnym spěwanjom ßo ßłyschecz̆ dachu. To běchu posběhowaze wokomiknjenja, każ zyła konferenza, kotryż na wobdzělenych mózny saczischcz̆ wo wulkosczi młodostneho towarstwoweho hibanja czinjesche, dokelż je sjednoczene s khutnosczu wěrjazeho zˊiwjenja. Wobkedzbowacz̆ ßo dyrbi, so ßu hłowne saßady czischcze te ßame we wschěch dzělach ßwěta a maja tajku zˊiwjeńsku ważnosczˊ, so ßo wona w jenej myßli mjes wschěmi ludami pschipósnawa.

Schtóż historiju młodostneho towarstwa w Němskej znaje, wě, so je ßamostatnje nastało a bjes kózdeho sliwa wot druhich krajow ßo roswiło. So je němske młodostno-towarstwowe hibanje czischcze a poknje na biblischim załožku założene a dzěła, wo tym ßwědczˊesche w jenotliwym

II. němska shromadzišna młodostneho towarstwa sa rossßudzene kschesczijanstwo we Wernigerodze.

26. a 27. julija. Wo tutej ważnej shromadzišnje powjedamy lubym czitarjam sa tydzeń.

Wschelake s bliska a s daloka.

— Swjesełaza je powjesczˊ, so ßo w bližschim czaßu Łupjanska woßada wot Khwaczanskeje dzěli a saßo ßama ßwojeho duchowneho dostanje. Knjes duchowny Mikela saßo do Łupoje pschińdze a Łupjanszy ßo wjeßela, so móża jeho saßo powitacz̆, kotremuż ßu tak njerad czahnyczˊ dali. Ssnano ßo nětko też poßlednja nadzija dopjelni, so ßo Łupjanska woßada ßamostatna czini. Wě ßo ßu pschi tym wschelake wobczˊeżnosczе pschewinyczˊ, ale dołholětne prózowanja dyrbja tola skónczˊnje k wuspěchej wjesczˊ, so móże też duchowny w statnym sastojnstwje we woßadze wostacz̆.

— 10. njedzˊela po ßwj. Trojizy ßo bliži. Na njej spominamy na wutupjenje Jerusalema jako ßud Boži, kotryż dopuschczi na židowski lud. Hdyż nam 10. njedzˊela srudne prědowanje dzˊerži wo sabłudzenju israelskeho luda, my s kschesczijanskej nadziju pomyßlimy na naschu pschißłuschnosczˊ, też israelski lud saßo k temu Knjesej dowjesczˊ, so bychu w ßwětle evangelija khodzili. Duż dopomni naß 10. njedzˊela na mißionstwo mjes židami. Tale kollekta je wot zyrkwinskeje wyschnosczе pschiswolena a móże ßo, hdzeż to zyrkwinske prjódkstejeŕstwo wobsamknje, hromadzicz̆. Duż też saßo pschedßydstwo evangelskeho hłowneho mißionstwa proßy, so by ßo tale ważna kollekta w naschich Božich domach hromadziła. K temu je też leczˊaze kopjeno wudało s tym heßłom: Ps. 51, 20: „Czˊiń dobrotu na Zionje po ßwojej hnadze, a natwaŕ Jerusalemske murje.“ S hnutymi ßłowami pokasuja na czˊeżke skutkowanje mjes židami, kotsiż ßu czˊeżko sa evangelij dobyczˊ. Teho dla je też wjele ßrědkow trjeba, so by ßo to czˊeżke dzěło spěchowało. Njech ßo też na naschich wutrobach dopjelni to pschecze, s kotrymż ßo to leczˊaze kopjeno skónczi: „Njech też tole leczˊaze kopjeno zohnowane dzěło dokonja, wasche wutroby k dzělbraczu sa Israel a sa mißionstwo mjes Israelom pohnucz̆ a swólniwe czinicz̆, s woporami na darach a modlitwach ßobu k temu pomhacz̆, so by ßo Israel twariłˊ.“

— Ważne pscheměnjenje ßo 1. septembra w póstnym wobkhadze mjes Budyschinom a Huczinu stanje, kotreż budze wěsczе wschitkim wobydlerjam tuteje strony jara witane. Hacz̆ dotal jěsdzˊische dopołdnja s Huczˊiny do Budyschina a popołdnju s Budyschina do Huczˊiny małˊy woczˊinjeny póst s jenym konjom, na kotrymż mózachu ßo na najwyschsche 3 woßoby ßobu wjesczˊ. Duż dyrbjachu husto wjele ßedzˊo wostacz̆, dokelż běsche póst hižo połny. To běsche wulki njedostatk. Duż je ßo nětko póstna direkzija rossßudziła wot 1. septembra wulkemu póstej (omnibußej) s dwěmaj konjomaj dopołdnja do Budyschina a popołdnju wot Budyschina do Huczˊiny wobkhadzecz̆ dacz̆. Nětko budze tola nadzija, so kózdy, kiż chze s póstom jěcz̆, też města namaka. Sa tule krajinu, kotraż je wotležana, je nusne, so maja też ludzˊo jěsdnu składnosczˊ.

— 4. augusta ßu ßo pruhowanja theologow w Lipsku skónczˊiło. 33 studowazych běsche ßo k pruhowanju samolwiło, s kotrychż jedyn do pißnych pruhowanskich dzěłow a jedyn do rtneho pruhowanja wróczˊo stupi. 2 buschtaj dla njespokojazych pißnych dzěłow do rtneho pruhowanja wróczˊo pokasanaj. 29 ßu pruhowanje wobstali. Tón krócz̆ mjes nimi žadyn Sserb njeje.

— Pschi zyrkwinskim konzercze w Hrodzišczu, kotryż mějesche ßo sańdzˊenu njedzˊelu, a kotryż je bohacze shromadzˊenym poßłucharjam psches kraßne pschednoschki wulke wokschewjenje poskiczˊił, je ßo sa twarski fond 314 hriwnow nahromadziło.

List knjesa farara Lawczˊeka s Ameriki.

(Skónczˊenje.)

Tu w Amerizy je to waschnje. Hdyż je něhdze nowe towarstwo założene, dha amerikanske zyrkwje ßwojich mißionarow sczˊelu, so bychu nowych wobydlerjow do woßady shromadzili. Tak dołho hacz̆ duchowneho płacza towarstwa mißionstwa, wostawa mißija. Hdyż pak ßama ßebi zyrkej natwari — dha stanje ßo „full fledged church“ — t. j. woßada. — Sslowakam pak nichtó móhł njeje mißionarow ßłacz̆, dokelż nichtó jich rěczˊ njemóżesche.

Po tajkim wobstarachu ßo ßami. A to dyrbi ßo prajicź, so jim „Yankeeojo“ w tym mózńje wupomhachu. Na pschikład jim loty (semju) sa zyrkwje darichu, haj, też s dollarami jim wupomhachu. Ale we wulkim a zyłym ßo Sskowazy ßami wobstarachu.

Też w tajkich městach, hdźeż fararja dostacź njemózachu, shromadźichu ßo do sjenocźenjow a tute pomjenowachu „Sskow. ev. Jednota“; jenotliwe městna sjednocźenja pak cźißła tuteje jednoty, kotreż ßebi „charter“ wubrała na zyłu Ameriku jako „charitalle Union“. Tuta scźele ßwojich wotpóßłanzow do město, kotreż ßo postaji na wuradźowanja tutych wotpóßłanzow, kotreż ßebi jeneho pschedßydu wuswola a kóźde tsi lěta ßo shromadźuja. Poßledńja shromadźisna běsche w mojej woßadźe Wilkes-Bowe. Wotpóßłanzow płacźi zyła Jednota. We Wilkes-Bowe bě 50 cźißłow representowanych, wot teho cźaßa je saßo 10 nowych pschibyło. — Tuta shromadźisna je mi napołożiła, so bych kóźde cźißło pschidźěłał tomu abo druhemu fararjej, so bychu niz jenoź w dźěle kscheścźijanskeje luboscźe psches jene byłe, ale też jene cźěło w zyrkwinskim nastupanju byłe a twarike. Dźěło kscheścźijanskeje luboscźe tak skutkuje, so dawaju khorym ßobustawam podpjeru 5 dollarow w tydźenju a ßmjertnu podpjeru 400. Woni ßu wobsamkli, so też budu bracź sa ßobustawow s zyłeho ßwěta ßłow. sa sastupne 2 a lětnu płacźisnu 5, ale na ßmjertnu podpjeru.

Nascha amerikanska ßłowjansko-evangelska zyrkej budźe shromadźisny wotdźerżowacź w Braddocku kaž w ßrjedźisnje mjes New-Yorkom a Minnepoles-om. Wschitzy naschi ßłowjanszy fararjo ßu positiwneho ducha. Mamy pak tón nadawk, so bychmy sa dźěcźi dobre schulske knihi wobstarali, sa konfirmandsku wucźbu; k tutej budźa ßo Wasche knihi najlěpje hodźecź a dowolnoscź wot Waß k pschełożku mam. Dale bibliske stawisny. Tu też lěpschich knihow nimamy, hacź jakske schulske stawisny, ale prascha ßo, hacź dowolnoscź k temu dóńdźe. Dźěcźi khodźa do public schort ale ßobotu ßo po amerikanskim pschikładźe w katechismje, khěrluschach a bibliskich stawisnach wucźa.

Pschi tajkim naschim prózowanju nimamy wot kraja žadyn sadźěwk, ale wschu pomoz.

Pschi zyrkwinych ßłužbach lubi ßo naschemu ludej porjad kschcźenizy, wot Waß wuźiwany. Ranische Boże ßłużby dyrbimy ßłużicź po ßłowjanskim waschnju. Popołdnische pak ßłużimy po sakskim waschnju. Pschi wotkasanju teho Knjesa dźerżimy ßłowjański porjad, kotryž w tym wobsteji, so ßo psched spowjednej modlitwu spowjedne praschenja kładu; ale spowjednu modlitwu ßmy sawjedli, kotraž ßo w Sakskej wuźiwa, a kotraž ßo w sastarsku też w naschej zyrkwi wuźiwasche. Bóh tón Knjes chcył to wschitko k ßwojej cźescźi a k wumóźenju naschich duschow wodźicź.

A też Wam, wyßokodostojny knjeże! a też Waschemu zyłemu wyßozy cźescźenemu domej chcył strowoscź wobradźicź, a hdyž Waß wschěch s Waschimi sastojnskimi ßobubratrami na město Jeho ßwěrneho Imischa postaji, kotryž ßo nětko wjeßeli pola teho Knjesa: Duž wón, tón ßamy Knjes a Wótz wscheje ßmilnoscźe a hnady, chcył też s Wami bycź na kóźdym měscźe, pschi kóźdej krocźeli a pschi kóźdym dźěle. Haj, wón chcył Waß wschěch ßwjeßelicź a wobsbožecź s wulkim žohnowanjom w jeho dźěle a we Waschim ludu, so by žohnowanje cźaßneho a wěcźneho žiwjenja do wschěch stronow ßerbskeho luda wukhadźało a Waschich shromadźisnow a kemscherjow.

Hischcźe ßłowo wo Amerizy, cźescźeny Knjeże! tu je sibirisku powětr. Tónle kraj njeje sa běłych ludźi stworjeny. To je, khiba sa indianow, so bychu ßo s tomahawkami po hłowach bili. Te ßwójby, kotreż běchu w revoluziji žiwy, wotemrěwaju. Nordon ßo wulzyschnje w tym moli, schtož wón wo Amerizy pißasche. Tu, schto je najwjetsche Zemeteries! Kěrchowy! Schtó ßem s Europy pschińdźe a nima dobre płuza, tón namaka tu ßwój row. Khudźi, strowi Europjenjo pschińdu — ale s khudoby do — prajmy — bohatstwa, dha ßo maju derje. S teho ßem pschińdźe wulka ßyła wobydlerjow. Ale schto s teho wostanje w schtwórtej a pjatej generaziji.

Tola njejßym winojty ßwoju hłowu s tym cźwilowacź. Bóh tón Knjes žohnuj Waß a naß!

Wasch najpodwolnischi
w Khrystußu
Dan. S. Lawcźek.

Nontizoku,
27. haprleje 1900.

Sslepeho dobre spodobanje.

W nabožinskej shromadźisnje, w kotrejž běsche wjele njewěrjazych, něchtó se shromadźisny sawoła: „Moji pschecźeljo, ja njewěrju, schtož wam tucźi mužojo praja. Ja njewěrju do hele, ja njewěrju do wěcźneho ßudźenja, ja njewěrju do Boha; pschetož ja wot nich ženje niczo widźak njejßym!“ Tak powjedasche wón khwilu dale, doniž ßo druhi hłóß se shromadźisny njesběhny.

Njewěrjazy ßo ßydny, a druhi sapocźa: „Moji pschecźeljo! Wy prajicźe, so je jow w bliskoscźi rěka, to wěrno njeje, rěka njeje. Wy prajicźe, trawa a schtomy koło wokoło rostu, to njeje wěrno, njeje ani trawa ani schtomy. Wy mi prajicźe, so je tudy wjele luda shromadźeneho, ja saßo praju, to wěrno njeje, tu nichtó njeje khiba ja ßam. Ssnano ßo wy dźiwacźe, hdźe ja s mojej rěcźu chzu, duž chzu to prajicź, moji pschecźeljo. Ja ßym wot naroda ßlepy, ja njejßym ženje niczo wo tych wězach widźił. Ale hdyž ja jich bycźe prěju, to jenicźzy sjewi, so ßym ßlepy, pschi tym scźe wy a te wězy, kotreż ženje njewidźach, tu tola. A hdyž tónle njewěrjazy nabožne wězy prěje, dokelž je njewidźi, to jenicźzy sjewi, so je duchownje ßlepy, ale wjazy to njedopokaże. Moji lubi pschecźeljo, studujcźe žiwjenje Jesußowe, a wy namakacźe: Žiwjenje, ßwětło a prawdoscź.

Něschto k rospominanju.

Schtóž rad dawa, ßo dołho njeprascha.

* * *

Schtož ßy ty dobreho cźinił, to sabudź; schtož je ßo tebi dobreho cźiniło, to wopomń.

* * *

Mjelcźecź hacź do praweho cźaßa pschetrjechi rěcźniwoscź.

* * *

Powjedacź dźěcźi sa krótki cźaß nawuknu, mjelcźecź něktoryžkuliž sa cźaß žiwjenja njenawuknje.

* * *

Schtóž ma ßam schkleńcźanu tsěchu, njeßmě druhich s kamjenjemi mjetacź.

* * *

Lěpje je, ßam na ßwoju wutrobu dyricź, hacź s porstom na druhich pokasacź.

* * *

Bohaty je tón, kiž ma hnadneho Boha.

* * *

S hrěschnikami wójnu, s cźłowjekami měr.

Hudanczka.

Kotry japoschtoł je w ßwojej ßamßnej khěži bydlił?

[Sshi. Skutt. Mark. 1, 29.]

Schtó sa młódy ßerpik s lěhwizu pschima, ale jón na stare s prawizu dźerži?

[Mrěbacźt. Mikoby 6, a ftary 3; mußt Beģi to — dorte ſpodu.]

Kóždy dźeń ma ßwoje mjeno, kotremu je najßwjecźiscze date?

[Kreṽlemu tuttego roźta, ton ma ſpoźntcoge mieno.]

Sa cźo dyrbi tón kóždemu ßłużicź, kotryž chze psches wschěch woßebny bycź?

[Sa motrocźta. Mark. 10, 44.]

Kotry Jan je cźopły a kotry je symny?

[San ſtdcźenit je cźopty = 24. jun.; San ſcźenit je ſymny = 27. dez.]

Kotre lěto sapocźina ßo do hód a kotre po hodźoch?

[Byrtwine bo bdb ſ 1. adwentom a protycźine po bodźadi ſ 1. jan.]

Kotru semrětu Ssornu je ßwjaty Pětr k žiwjenju sbudźił?

[Skodyna Tabeln. Sap. ſtutt 9, 40.]

Kotry rócźny cźaß ma pschezo ßwój stajny dźeń?

[Hoby; te bu tódze lěto 25. dezembra.]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Bukecźanskeje woßady:

N. N.	—	hr.	50	np.
Wot Mužikoweje w Pomorzach	1	=	—	=
Wot M. P. w Zornoßykach	1	=	—	=

Hromadźe: 2 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czisło 33.
19. augusta.

Letnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtletnu pschedplatu 40 np.

10. njedzela po swj. Trojizy.

1. Kor. 12, 3.

„Nichtón njemóże Jesußej Knjes rekacz, khiba psches swjateho Ducha.“

Kóžde leto so dzesatu njedzelu po swj. Trojizy na Jerusalemske wutupjenje psches Romskich w lecze 70 po Khrystußowym narodu dopomnimy. 10. auguśta tuteho leta so dopjelni srudne weschczenje, kotrez be Jesuß w posledniich dnjach swojeho semskehoziwjenja wuprajił: Hlaj, wasch dom dyrbi wam pusty wostacz; njedyrbi zadyn kamjeń na druhim wostacz.“ Zalosny sud pschińdze na mesto a na lud Boži, dokelz Israel Jesußej Knjes rekacz njechasche, njepósna teho, kiz chzysche jich wokoło sebje shromadzicz, kaz pata swoje kurjatka. Hischcze starschi, ale runje tak zalosny je Boži sud na pohanow. Dokelz wjedzichu, so Bóh je a njejsu jeho czesczili jako Boha, ani so jemu dzakowali, ale su w swojich mysłach kniczomni sczinjeni a jich njemudra wutroba je saczmita — teho dla je jich Bóh tez podał do zadosczow jich wutroby k njeczistosczi, do njewernosczе a hanby. Kaz Israel sa slepymi wodzerjemi khodzesche, tak khodzachu pohanojo k nemym pschiboham, kaz buchu wodzeni.

A my kschesczijenjo, sa kotrym wodzerjom khodzimy my? Je swjaty Duch, kiz chze nasz tam pschinjesczi, so my Jesußej Knjes rekamy, swjaty Duch, kiz reczi w Bozim slowje a skutkuje se swojej mozu w zylej kschesczijanskej zyrkwi. Hdyz ani zidza ani pohanojo w swojich czasach posnali njejsu, schtoz so jim k merej hodzesche, dha njedyrbi nasz kschesczijanow porok trjechicz, so my njejsmy ani Boha posnali, ani teho, kotrehoz won je posłał, Jesom Khrysta. Tez njechamy do hrecha tych padnycz, kiz drje praja: Knjeze, Knjeze, tola na tuteho Knjesa njeposłuchaju, wjele wjazy chzemy so wuczicz, so bychmy s wosadu we wernosczi a w ponizносczi posnali: Ja werju, so Jesuß Khrystuß, werny Bóh a tez werny czlowjek, je moj Knjes.

Kóždy, kiz so tehole wusnacza wusnaje, so wotrjeknje wot zidowskeje samoprawdosczе a tez wot pohanskeje samowole. Mesto teho ma won sjawnje a widzomnje pokasacz. so swj. Duch jeho czeri a schtoz won w nim skutkuje. Wschelake su wopokasma a płody swj. Ducha. Sswjeczi japoschtoljo jich wjele w swojich listach mjenuja: lubosczi, mer, wjeselе, sczerpnosczi, dobroczinosczi, wera, czichosczi, pózczinosczi. S zylej parschonu kschesczijan bycz a niz jenoz kschesczijan rekacz, to je najwosebnische wotpohladanje zyleho skutkowanja swj. Ducha. A to, schtoz psches swj. Ducha sam budzesch, to dyrbja tez wschitzy drusy widzecz, to dyrbi jim k dobromu pschińcz, kaz swj. Pawoł pische: w kóždym wopokasuja so teho Ducha dary k temu, schtoz wuzitka pschinjese.

Sbudzi so wschudzom a we wschech swjate hnucze, dary swj. Ducha wopokasacz k shromadnemu wuzitkej, pomhacz, wumóz, lubowacz, troschtowacz, napominacz, posylnicz? Jim wjele pobrachuje hischcze tale lubosczi, kotraz njepyta to swoje, ale derjehicze bratrow. To je snamjo sa to, so hischcze parschonam pobrachuje, kiz Khrystußej Knjes rekaju.

Wěrna luboſcź k cźerpjazym bratram wukhadźa jenoż ſ luboſcźe k Khryſtußej; jenoż ta dawa ſkutkam luboſcź, wobſtajnu móz a wutracźe bjes kónza. Jow by duſchne było, hdy by hiſchcźe dar „duchow roſeſnacź“ mjes nami był; ſchtoż jenoż khwalbu a cźeſcź abo ßwój wužitk a dobytk pyta w tym, ſo druhim pomha, tón Khryſtußoweho ducha nima, abo ſchtóź pomoz jenoż dawa, ſo by pomozy potrjebny bórſy ſaßo ſchoł, temu też duch luboſcźe pobrachuje. Sſłużiſch twojemu Knjeſej jenoż ßłużo jeho dźěcźom.

Dźěła drje dźenßa wſchelake wězy cźłowjekow mjes ßobu, bohatſtwo a khudoba, ſchtant a powołanje, nuſa a hrěch — ale jedyn je tu, kiž chze jich wſchitkich k jenemu cźěłu ſjednocźicź, Khryſtuß. Wón je njewidomnu woßadu ſhromadźił a pſchidawa wſchědnje, kiž we wěrje a w luboſcźi ſbóžni budźa; tale woßada je widomna pſches mozy Jeſußoweho ducha, kotraž w njej dźěła, widźomna pſches luboſcź, kotraž ßo k ſhromadnemu wužitkej wupokaſuje.

Hdźežkuliž pak ſtejiſch abo dźěłaſch w tutym duchu, ſwólniwy, ſo by temu Knjeſej ßłużił, ty ßy Khryſtußowy ſtaw a twoje dźěło njebudźe podarmo w tym Knjeſu.

Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myſle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitać „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójſaßowe, 11. ſtaw.

(Pokracźowanje.)

II. Schtucźka 10—26. Wſchě druhe cźłowſke narody ßu nětko ſe ßwjatych ſtawiſnow ſpuſchcźene, doniž cźaß njepſchińdźe, ſo budźa ſaßo ſawołane. Semowa ſchlachta pak ßo nam hiſchcźe ras pſchedſtaja, ale jenicźzy ſ tymi ſtawiſnami, kotreż ßu ſ woprawdźitymi noſcherjemi Božeho ßlubjenja byli. Tak doſtanjemy tu pokracźowanje ſchlachty dźěcźi Božich po lijeńzy; tola cźłowſka ſtaroba ßo ſtajnje a bóle pomjeńſcha, najprjedy na tſi, bórſy na dwě a napoßledk na jenu ſchtwórcźiſnu pſchedlijeńſkich ſtarobow.

To ßu Semowe narody, wótza polijeńſkeho dźěcźi Božich: Sem běſche ſto lět ſtary a płodźeſche Arfachſada dwě lěcźe po lijeńzy, l. 1658 po ſtw. ßwěta, a běſche po Arfachſadowym płodźenju pjecź ſtow lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Skónczaza ßada, kotruž po 5. ſtawje wocźakujemy: „ſo wſchitka jeho ſtaroba běſche 86“, tu wuwoſtanje.

Arfachſad bě pjecź a tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Salahu a běſche po Salahowym płodźenju ſchtyri ſta a tſi lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Salah bě tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Ebera a běſche po Eberowym płodźenju ſchtyri ſta a tſi lěta žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Eber běſche ſchtyri a tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Pelega, a běſche po Pelegowym płodźenju ſchtyri ſta a tſizycźi lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Peleg bě tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Regua, a běſche po Reguowym płodźenju dwě ſcźi a dźewjecź lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Regu bě dwaj a tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Seruga, a běſche po Serugowym płodźenju dwě ſcźi a ßydom lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Serug běſche tſizycźi lět ſtary a płodźeſche Nahora, a běſche po Nahorowym płodźenju dwě ſcźi lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Nahor bě dźewjecź a dwazycźi lět ſtary a płodźeſche Tharaha, a běſche po Tharahowym płodźenju ſto a dźewjatnacźe lět žiwy a płodźeſche ßynow a dźowki.

Wo jeho trojim płodźenju ßo tu podobnje ſhromadnje rěcźi kaž na 5, 32 wo Noachowym; prajicź ma ßo jenoż, ſo wón ſe 70. lětom ſapocźa płodźicź. Po ſtarobje maja ßo tucźi tſjo bratſja tak ſrjadowacź, ſo běſche ßo Haran najprjedy a Abram 60 lět poſdźiſcho narodźił; pſchi nanowej ßmjercźi běſche tutón hakle 75 lět ſtary (12, 4), potajkim je ßo wón w nanowym 130. lěcźe narodźił, to je 2008 po ſtworjenju ßwěta. Hacź mamy Nahora po ſtarobje pſched Abramom abo po Abramu ſrjadowacź, je njewěſte, najſkerſcho pak je prěńſche prawiſche.

Nětko pokracźujemy ſ pſchehladom na 5, 31 podatym a doſtanjemy tak rjad polijeńſkich wótzow hacź na Jakuba.

11.	Sem	bě	žiwy	600	l.,	a	to	1558—2158	po	ſtwor.	ßwěta.
12.	Arfachſad	=	=	438	=	=	=	1658—2096	=	=	=
13.	Salah	=	=	433	=	=	=	1693—2126	=	=	=
14.	Eber	=	=	464	=	=	=	1723—2187	=	=	=
15.	Peleg	=	=	239	=	=	=	1757—1995	=	=	=
16.	Regu	=	=	239	=	=	=	1787—2026	=	=	=
17.	Serug	=	=	230	=	=	=	1819—2049	=	=	=
18.	Nahor	=	=	148	=	=	=	1849—1997	=	=	=
19.	Tharah	=	=	205	=	=	=	1878—2083	=	=	=
20.	Abram	=	=	175	=	=	=	2008—2183	=	=	=
21.	Iſaak	=	=	180	=	=	=	2108—2288	=	=	=
22.	Jakub	=	=	147	=	=	=	2168—2315	=	=	=

III. Schtucźka 27—32. S runje podatych ſapiſkow ßo poßlednje woſpjetuje a pſches Tarahowe ßwójbne ſtawiſny doſpołnja, ſo bychmy tak ſawod do Abrahamowych ſtawiſnow doſtali, kotreż ßo nam wot 12. ſtawa ßem podadźa.

To ßu Tharahowe narody, hacź na kotre ßu ßo prjedawſche narodowe ſapiſki wo dźěcźoch Božich podake: Tharah płodźeſche Abrama, Nahora a Harana, po ſtarobje pak po wopacźnym rjedźe: Haran, Nahor a Abram. Ale Haran płodźeſche Lota.

Haran pak je wumrjeł prjedy ßwojeho nana Taraha w kraju, w kotrymž bě ßo narodźił, w Urje Khaldejſkej mjes Niſibißom a Tigrißom pod gordiſkimi horami.

A Abram a Nahor, wobaj młódſchaj hacź jeju runje naſpomnjeny bratr, wſaſchtaj ßebi žonje. Abrahamowej žonje rěkachu Sarai, a wona běſche jeho pok=ßotra, dźowka ßameho nana ale niz ßameje macźery (20, 12), a Nahorowej žonje pak rěkachu Milka, kotraž běſche Haranowa dźowka, kiž běſche Lotowy, Milzyny a Iſzyny nan.

Tak běſche ßo Tharahowa ßwójba krucźe ſawrjeka, ſo by ßo ſakhowała pſched ſpytowanjemi póhanſtwa, ßo dźeń a bóle roſcherjazeho; woßebje modlachu ßo w tamnych ſtronach k njebjeſkim hwězdam a k wóhnju.

Tola też Tharah njebě ßo wobarał zyle pohanſkich waſchnjow. Wón cźerpjeſche mjes ßwojej ßwójbu wěſtu družinu domjazych bohow; tehdy mějachu ſa to, ſo maja tute domjaze pſchibohi wěſty wliw na domjaze derjehicźe a na domjazu ſrudobu; pola pſchibohow praſchachu ßo wo radu we ważnych naležnoſcźach.

Ale Sarai bě njepłódna a njemějeſche žaneho dźěſcźa.

Tole mějeſche wulku ważnoſcź ſa Abrahamowe dalſche žiwjenſke wodźenja. Tute wodźenja pak ſpocźachu ßo ſ tym, ſo ßo Bóh jemu hiſchcźe w Urje ſjewi a jemu pſchikaſa, ſo by ſe ßwojeho wótzneho domu wuſchoł.

Tharahej ßo na ßwojim dotalnym ßydle po Haranowej ßmjercźi wjazy njeſpodobaſche, duž chzyſche nětko Božej pſchikaſni poßłuchacź. Wón wſa ßwojeho ßyna Abrama, a Lota, ßwojeho ßyna Harana ßyna, a ßwoju pſchichodnu dźowku Sarai, ßwojeho ßyna Abramowu žonu, a wuńdźechu hromadźe ſ Ury Khaldejſkeje, ſo bychu do Kanaanſkeho kraja ſchli, do kraja, kotryž běſche Bóh Abramej ßlubił, ſo chze jón jemu pokaſacź, a kotryž poſdźiſcho jako Kananejſki kraj ſpóſnachu. A pſchińdźechu do Harana, poſdźiſcho Karrhä mjenowane, ſ połodnja wot Edeſſy, a bydlachu tam.

Tu ſaſta Tarah ſe ßwojimi, móżno, ſo jeho tole měſto wabjeſche, dokelž mějeſche te ßame mjeno, kaž jeho njebocźiczki ßyn. Poſdźiſcho je też Nahor ſa nanom cźahnył, a je ßo po nanowej ßmjercźi w Haranje ſaßydlił; teho dla rěka Haran też Nahorowe měſto.

A Tarah bu dwě ſcźi a pjecź lět ſtary a wumrje w Haranje.

(Pokracźowanje.)

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

Hdyž w tutych dnjach naſchi wojazy ſaßo prěni krócź po 30 lětach do zuſeho kraja cźahnu, ſo bychu ſ njepſchecźelemi wojowali, dopominamy ßo na poßlednju wulku wójnu. Kóžda wójna — też ſbožowna — ſda ßo nam bycź žałoßne wulke njeſbožo! Kóžda wójna je pſchecźiwo Božim ſakonjam — a běda cźłowjekam, kotſiž ßu na njej wina! Nadźijamy ßo, ſo budźe ßo kſcheſcźijanſka wěra junu tam hłuboko ſakorjenicź do wſchitkich ludow, do wſchitkich

wutrobow, so budźa žiwi je stajnym měrom, po ßłowje naschego sbóžnika: Lubujcże ßwojich njepschecželow! So bychmy naschim lubym Serbam pokasali, kajka woprawdźita wójna je, chzemy jim khróniku podacź, kiž je farař Klent spißał. Tón je w ßwojej wjeszy Fröschweiler, kiž njedaloko snateho města Wörth leži, měł wschitku wulku nusu bitwow wokolo města pschětracź. Wón poskiczi nam kraßny wěrny *wobraz* wójny. Wot Franzowsow nuczene czahnychu *nasche* wójska tehdy do zuseho kraja. Bóh je nam pomhał, so mózachmy ßo pschecźiwo nim wobaracź. W kóždej bitwje běchmy sbožowni! Hakle dźenßa spósnawamy, kajki dobytk je nasch wótzny kraj s tuteje sbožowneje wójny měł. Wot tamneho léta sapocża ßo dalsche roswicże, pokraczowanie nascheho khěžorstwa, a sapocża ßo bankerot Franzowskeje. S Božej pomozu je ßo nasch wótzny kraj poßylnił a rostł a dale roswił. Kóždy ßo naß boji. Tamna wjeska Fröschweiler, kiž běsche psched wójnu franzowska, nětko němskemu khěžorstwu ßłuscha. Prawym Bóh pomha; Bóh budże nam też pomhacź w dalokej Chineskej! To budź nasch troscht.

Pschipowjedanje wójny.

Napoleon běsche ßo s lescźu sa franzowskeho khěžora sczinił. Wón běsche Franzowsam měr a pokoj a derje srjadowane statne žiwjenje ßlubił. Dokelž ßo jeho ßlubjenjam wěrjesche, běsche wulki dźěł luda sa to khłoßował, so by ßebi Napoleon khěžorsku krónu na khłowu stajił. Ale mjelczo rěczesche ßo tam a ßem, so měr njebudże dołho tracź. Někotre měßazy sańdźechu. Wschitko dźěsche po starym rjedźe.

Běsche w juliju. Žałoßna horzota běsche nastała. Běchmy w Fröschweileru ßwoje ßyno sbožownje domoj skhowali a hižo pscheńzy srawjachu. Ale nadobo pschińdźechu do nascheje cźicheje wjeski cźemne powjescże wo wójnje .... Nichtó njewjedźesche, s wotkal běchu pschischkle. Ludźo ßo praschachu: „Wójna? Cźeho dla? S kim?“ Starschi, kotsiž mějachu ßynow pola wojakow, ßo wobhonjachu, schto nowiny pißaja, schto je ßo stało, hacź je strach wulki. Směrowach, kaž wjele bě mi mózno, nastrózane, bojasne wutroby, a saßo sańdźechu někotre dny. — Ale wójnska hara ßo powjetscheschе a rosschěrjesche, cźujachmy wěstu cźežku tużnotu w powětsje a wutrobach, cźujachmy, so wulkomozy mjes ßobu potajnu hru hrajachu. A hra ßo jara khwatnje hrajesche. — „Nětko“, dźesche na 12. dnju julija bohaty bur srudnje, „nětko smějemy tola wójnu; o běda, to slě póńdże, budź nam Bóh hnadny!“ A hlaj, Boże njewjedro cźehnjesche po njebju pschezo wysche a wysche, pschezo bóle ßo cźmowjesche, hacź napoßledk 19. julija błysk s howrjazym hrimotom do khłowneho města pruskeho kralestwa dyri.

Prěni saczischcź pschipowjedaneje wójny běsche na naschich wjeßnjanow pohłuschazy, porażazy. Franzowska we wójnje s Pruskej! To budże cżežke wojowanje, krawne bědźenje; wójna wo ßmjercź a žiwjenje! Schto pak nětko sapocżecź? Najprjedy dyrbjach bojasny lud směrowacź a troschtowacź, jemu pokasacź žiweho, wschitko wobkuježazeho Boha. A to njeběsche podarmo. Ludźo ßo shrabnychu. Njeběsche dźě mózno, woheń haschecź; ale bórsy bě ßo nasch elsaski lud do dweju stronow rosschczěpił, kotrejž ßebi w zykej wójnje njepschecżelszy napschecźiwo stejeschtej a też nětko hischcże (schtó też to je wina na tym?) ßo sjednocźicź njemóżetej.

Pola někotrych sjewjesche ßo njeskónczna wjeßelosczź, nadźija wěsteho dobycża a jěre hidźenje pschecźiwo Němzam. Pola druhich pokasowasche ßo hłuboka khutnosczź, cżežka bojosczź wo wótzny kraj a wěrna ßobuželnosczź s wěrybratrami a pschinarodźenymi njepschecżelemi. Wobej stronje chzyschtej ßwoju pschißłuschnosczź ßwěru dopjelnicź pak s dźiwjej saßaklosczu, pak s dowěru na Boha, kiž cżłowske stawisny wodźi.

(Pokraczowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Knjes Mikela je sańdźenu njedźelu ßwoje sastojnstwo jako duchowny we Łupoj nastupił. Łupjanska woßada je jeho s wulkej radosczu witała. Nadźijomnje nětko też bórsy k temu dóńdże, so budże Łupjanska woßada ßamostatna.

— Skhadźowanka ßerbskeje studowazeje młodosczże we Wóßlinku je kaž wot studentow tak też wot luda derje wopytana była. Wuradźowanja stachu ßo wot studowazeje młodosczże w rjanej pschesjenosczi. Njech je to rjane pschedsnamjo sa druhe 25 lět wobstacża naschich skhadźowankow, do kotrychž ßmy s tutej skhadźowanku saskupili. Sa hłowneho starscheho wuswoli ßo k. studenta prawisnistwa Gerhard Gólcź s Rakez.

— Wósborkske farske městno ßo w bliżschim cżaßu wuprósdni, dokelž ßo knjes farař Marczka na oruhe městno pscheßydli. Nětko je składnosczź, so móhł Serb do Wósborka sa duchowneho pschińcź, dokelž ßu tam hischcże Serbja. Hdyž wschak liczba Serbow wulka njeje, by tola wěscże k pschesjenosczi we woßadźe pomhało, hdy by tam Serb pschischoł. To pak ßo nětko hodźi, hdyž je ßerbski duchowny dostacź.

— Knjes cand. theol. Wicźas, kotryž je khwilu wuczerja pschi krajnostawskim seminaru w Budyschinje sastupował, po prósdninach jako wuczeŕ na seminaru w Bornje sastupi.

— Evangelske dźěłacźerske towarstwa, kotrež chzedźa evangelskich dźěłacźerjow w kscheszijanskej bratrowskej myßli sjednocźicź, pokasuja rjane rosczenje. Kónz léta 1899 wopschijesche staropruski swjask 10 towarstwow s 2391 ßobustawami; połnóznoněmski 16 towarstwow s 1500 ßobustawami, saksi 35 towarstwow s 1400 ßobustawami, ßrjedźno-němski 22 towarstwow s 4516 ßobustawami, khurhessenski 3 towarstwa s 940 ßobustawami, połnózno-połobjanski 11 towarstwow s 1535 ßobustawami, badenski 21 towarstwow s 3089 ßobustawami, rheinsko-pfalzski 28 towarstwow s 4646 ßobustawami, würtembergski 45 towarstwow s 3431 ßobustawami, rheinsko-westfalski 135 towarstwow s 30,000 ßobustawami, ßrjedźno-rheinski 19 towarstwow s 3200 ßobustawami. K temu pschińdże 7 towarstwow, kotrež do žaneho swjaska njeßłuscheja. To wuczini hromadźe 381 towarstwow s 78,583 ßobustawami. Rjana, swjeßelaza liczba evangelskeho duchowneho hibanja!

— Evangelske Gustav-Adolfske towarstwo smeje 53. khłownu shromadźisnu wot 11. hacź 13. septembra w Königsbergu.

— Wójna w Afriży pschezo hischcże dale traje. Jendźelczenjo pschezo hischcże samóhli njejßu, burow ßebi podczißnycź. Kaž je njeprawa wójna pschecźiwo měrnemu a sprawnemu ludej wot Jendźelczanow w ßamej ßebiczności a požadliwosczi po pokładach bohateho kraja wutroby ludow roshorika, ßo pschezo bóle pokasuje, kajse njekscheszijanske czucże jendźelski lud wodźi, kotryž ßebi cżesczź a nahladnosczź mjes kscheszijanskimi ludami żada. Kak njekscheszijanszy Jendźelczenjo sakhadźuja, ßu hischcże wschelake powjescże dóschłe, ale nowischa powjescź jich njeczłowsku ßurowosczź do praweho ßwětła staji. List Schwajzarskeho, kotryž je też w Afriży, pische: „Na poruczność ßwojeho wyschscheho jendźelszy po kraju wokolo dundaja. Woni k farmarjej (k wobßedźerjej burskeho kubła na kraju) pschińdu a dadźa ßebi wobßedźerja sawołacź. Tón je w burskim wójsku. Żona pschińdże, a jej ßo poruczi, so ma sa pjecź dnjow najnusnische s doma srumowacź a jón wopuschczicź. Potom ßo dom sapali a skót ßo prjecź cźěri. Husto ßu ßo žony a dźěcźi se stróżelemi tak pschewsali, so ßo krótkemu cżaßej minycź dadźa bjes teho, so bychu něschto wukhowali. Wone tam steja bjes statoka a ßrědkow. Na tajkim mésczże, hdźež ßo to ßame sta, běsche żona, kotraž porodej napschecźo hladasche. Wojazy pak njemějachu żaneje ßmilnosczże. Jako běsche farma spalena a wojazy woteschli, dóńdże jeje cżežka hodźina. Jej pak nichtó k pomozy njebě hacź młody Kaffr a jeje dźěcźi. Młody Kaffr jej s hałosow kusk pschikrywazeje tsěchi sczini a pomha jej kruch ßuknje wottorhnycź, so by dźěcźatko do njeho sawiła, dokelž niczo druhe k ruzy njemějesche.“ Tónle ßurowy podawk jenicźki njeje — ale móhło ßo wjazy hrosnischich ßurowosczow powjedacź. A tajke něschto cżini kscheszijanska Jendźelska — a nichtó niczo k temu njepraji? Hdyž pak to póhanske ludy, kaž Kaffrojo, widźa a ßłyscha, móża ßo woni potom sa nasche kscheszijanske ludy sahoricź? Je potom dźiw, so woni liwzy wostanu, hdyž ßnano woni ßami mißionarow k nim póscżelu!?

Młodostne towarstwo sa rossßudźene kscheszijanstwo.

(Pokraczowanje a skónczenje.)

Němska shromadźisna młodostneho towarstwa sa rossßudźene kscheszijanstwo we Wernigerodźe, 26. a 27. julija.

Sawod shromadźisny běsche konferenza s tej myßlu: Wschitke ßlubjenja Boże ßu Haj w nim a Hamjeń w nim, Bohu k khwalbje psches naß. 2. Kor. 1, 20. Prěnja rosprawa do samyßła sawjedźe wo praschenju: „Schto je rossßudźene kscheszijanstwo? Rosprawu mějesche k. farař Girkon s Mühlheima.

Wón pokasa na sakožku Phil. 3, 7—15, schto je samyßl a wotpohlad rossßudženeho kscheseźijanstwa, schtož je Bohu žel w naschim cžaßu woßlabnyło a ßo najmjenje wot młodosźe pyta. Rěčźnik dopokasa, kak je sakožk młodostneho towarstwa cžisźe po bibliji.

Druhi dźeń mějesche duchowny dr. Klark, pschedßyda ßwětneho swjasta młodostneho towarstwa hłowny pschednoschk wo: „Młodostne towarstwo sa rossßudźene kscheseźijanstwo?“ Wón wukoži ßwoje sasady: Pósnacźe k Khrystußej, dźěłanje sa Khrystußa, ßwěrnosćź k ßwojej zyrkwi (na tu położi woßebitu wažnosćź, towarstwo s dźěćźimi Božimi a rosestaja potom wažnosćź ßwět wopschijazeho hibanja sa kralestwo Boże.) Wón pschinjeße postrowjenja s Japanskeje, Chiny a Franzowskeje. Wón chzysche ßo nětko do Schwajzarskeje a Schpanskeje podacź.

Potom dźerżesche duchowny Girkon s Budwethma w narańschej Pruskej pschednoschk wo: Młodostne towarstwo praktiske wotmolwjenje na konfirmaziske prasche-nje. Wón pokasa, kak nusne je towarstwo w dźiwanju na wobstejnosćźe, do kotrychž ßmy psches dotalne waschnje pschi konfirmaziji pschischli. Prawy wottyknjeny kónz pacźerskeje wuczby dyrbi bycź, so kóždy młody kscheseźijan ßam ßwojeho sbóžnika sapschimnje. K temu 14lětny psche młody njeje. My trjebamy w naschej zyrkwi wjele kscheseźijanow w bibliji snatych, ßo modlazych a sa kscheseźijanstwo dźěławych. To je samyßł młodostneho towarstwa, so bychu młode dusche ßamostatne, ßebi wědomne žiwjenje s Bohom sesnaja a ßu mózni, spytowanja na nich wote wschitkich bokow ßo dobywaze, dobycźerśzy pschewinycź. Pschi wschěch wobstejazych nabožinskich sjednocźenjach tola něschto wažne pobrachuje w kscheseźijanskim wocźehnjenju, dokelž dyrbi ßo pacźerskej wuczbje, kaž nashonjenje wucźi, dalscha pomoz poskicźicź, so móhli ßwoje ßlubjenje praktiśzy pschewjesćź, hewak runa ßo konfirmazija na dobo pschekamanej liniji runje na wažnym dypku w žiwjenju młodeho cźłowjeka. Hdyž ßo dotalneho konfirmaziskeho waschnja dźerżimy, potrjeba wona wudospołnjenje a to 1. w nastupanju ßlubjenja hischcźe dobrowólnje wobkrucźicź, abo wobnowicź, so duchowny widźi, schtó je woprawdźe ßwěrny a sady njeho steji. To je sakožka myßl młodostneho towarstwa. To je dobra skladnosćź, pschi kotrejž móže ßo młoda khabłaza duscha sapschimnycź a najlěpschi pucź k temu ju sawjesćź do prawje trajazeje młodostneje radosćźe: Połne podacźe a ßwjecźene žiwjenje w Bosy. 2. Potrjeba konfirmazije wudospołnjenje w zyrkwinskej naprawje psches sarjadowane nawjedowanje młodosćźe, kotraž je ßo sa Khrystußa a jeho zyrkej snutskownje rossßudźiła a dobyta, so by tole ßwoje ßlubjenje w sjawnym žiwjenju móhła wopokasacź. To je sakožka myßl rosrěčźowanja wo bibliji a modleńskich shromadźisnow młodostneho towarstwa, kaž wone ßwoju ßłužbu poskicźuje. — W kóždym pruhowanju ßwjateho pißma jeho sastupjerjo derje wobsteja.

W tej myßli móża ßo pruhowacź sakožkne sasady, wustawki a skutkowanski porjad młodostneho towarstwa. Duž njech jemu nichtó s njedowěru blisko njestupi.

Wone chze bycź wudospołnjenje konfirmazije a s tym też nusny kruch stroweho ßylneho woßadneho žiwjenja.

Na kónzu rosprawowasche sekretar młod. towarstwa, knjes pomozny duchowny Blecher s Bilefelda: „5 lět młodostneho towarstwa w Němskej.“ Wón pokasa, kak bu w lěcźe 1894 po 5 wschelakich pucźach nimale w tym ßamym měßazu wěz młodostnych towarstwow snata k dopokasmu, so Bóh to běsche, kiž běsche ju wubudźił. Schtóž je kaž rěčźnik wot spočatka najcźeńscho ßo roswiwaze nitki wot spočatka wobkedźbowacź móhł, tón wě, so je Bóh ßwoju potajnu ruku w tym měł a je psche wschitke cźežkoty pschewjedł. To ma wjele rěkacź, sa rossßudźenje wo zyłej wězy. Mi je radosćź, wobkrucźicź móz, so my pschi połnje evangelsko-biblisskej wězy stejimy. Młodostne towarstwa skutkuja ßwěrnje ßwojemu sasadej: „Sa Khrystußa a zyrkej!“ W tu khwilu wobsteji 764 młodostnych sjednocźenjom s wjazy hacž 5000 ßobustawami we wschěch dźělach wótzneho kraja a jich wodźerjo ßu psches połozu duchowni. W tych 5 lětach je ßo pokasało, kak wažne nasche sasady ßu:

1. Sakožk a wottyknjeny kónz młodostneho towarstwa je połne podacźe wutroby a žiwjenja kóždeho ßobustawa na nascheho Knjesa a sbóžnika Jesom Khrysta.

2. Młodostne towarstwo njeje wot zyrkwje njewotwißne sjednocźenje. Wone s zyłej ßwěrnosćźu steji k tej zyrkwi, k kotrejž jeho stawy ßłuscheja.

3. Kóžde młodostne towarstwo je najnutrnischo s woßadu sjednocźene, hdźež wobsteji. Wone ma teho dla sa ßwoju pschißłuschnosćź, sa nju psches jene s Božim ßłowom po ßwojich mozach skutkowacź a jej pomhacź.

Tele sasady my połnje a zyłe sastupimy. Sa mózu wobßwědcźicź, so je ßo mi wot njewobdźělenych mobßwědcźiło, sa je ßo psches wliw młod. towarstwow połne pscheměnjenje w ßwětnych woßadach stało a je wschelake powabjenje pschischło. Wschelake pschikłady móhł ja wusběhnycź, kak je ßo psches potajne dźěło ßobustawow młod. towarstwow wjele duscham pomhało k wjeßelemu kscheseźijanskemu žiwjenju, ale my chzemy jenož na to pokasacź, schtož je tón Knjes cźinił, so by ßo jemu wscha cźesćź dała.

Wudawar njedźelskeho póßła krajneho towarstwa sa snutskowne towarstwo w Holsteinskej P. Klaußen ßudźi:

„Pschedstejazy spiß jedna wo wocźehnjenju konfirmirowaneje młodosćźe k zyrkwinskemu sjednocźenju. Schtó je w nowischim cźaßu tak krucźe a s wuspěchom sa tón-le wotpohlad dźěkał kaž młodostne towarstwo sa rossßudźene kscheseźijanstwo? To wěrno njeje, so wone po sektirarskim waschnju dźěła. Na wopak, jeho heßło je: „Sa Khrystußa a jeho zyrkej!“ a po tym heßłu ßo se wschej khutnosćźu dźěła. Cźim bliže jo sesnajesch, cźim bóle jo lubujesch. Jeno so by ßo prawje srosymił a podpjeral, potom pschindźemy my dale we wocźehnjenju młodosćźe k zyrkwinskemu sjednocźenju.“

Rěčźnik napominasche k ßobudźěłanju pschecźiwo mozy njewěry w naschim cźaßu. W pschichodźe budźe nam tón Knjes hischcźe někotre dobycźe poskicźicź k khwalbje jeho mjena. Je hischcźe 10000 městow w Němskej, hdźež ßo hischcźe niczo sa młodosćź stało njeje. Kajke to wulke polo skutkowanja sa pschichod!

* * *

Bližsche powjesćźe pschinjeße cźaßopiß młodostneho towarstwa w Němskej, kotrež w Bielefeldźe měßacźnje wukhadźa a na poł lěta 70 np. płacźi.

Něschto k rosponinanju.

Cźeho dla njejßy ty žiwy kscheseźijan?

1. Je to, dokelž ßo bojisch, so bychu ßo tebi wußmjeli? Pomyßl ßebi na to ßłowo: „Schtóž ßo mje a mojeho ßłowa hańbuje ..... teho budźe ßo też cźłowski ßyn hańbowacź.

2. Abo je, dokelž pola tych, kotsiž praja, so maja Khrystußa, ßłowa a skutki psches jene njejßu? „Tak budźe kóždy ßam sa ßo Bohu wotmolwjenje (rachnowanje) dawacź.“

3. Abo je, dokelž ty swólniwy njejßy, wschitko sa Khrystußa dacź? „Schto pomha cźłowjekej, hdy by wón runje zyły ßwět dobył a pak na ßwojej duschi schkodował?“

4. Abo je, dokelž ßo bojisch, so Bóh tebje wjazy njepschiwosmje. „Schtóž ke mni pschińdźe, teho budu ja won wustorcźicź.

5. Abo je, dokelž ßebi myßlisch, so tola njeby wobstajny wostał. „Wón, kiž je tón dobry skutk we waß sapocźał, budźe jón też dokonjecź hacž na tón dźeń Jesom Khrysta.

Hudancźka.

Wo kotrym póßli je snate, so je ženjeny był?

[Wo Bileam. 4. Mose. 1, 30.]

Kotry cźaßnik nacźahowacź ženje nikomu trjeba njeje?

[Sędźnikam. Matth. 7, 1.]

Kotra kula je koło wokoło hładka, a tola ßo s khwilemi rohata sda?

[Mjesac. ☽, ☾.]

Schto je wschědnje nusnische hacž Boži wschědny khleb?

[Skotma.]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armenske ßyroty:

S Sslepjanskeje woßady:

Wot ßwěrneho khoreho cźitarja „Pomhaj Bóh-a“ s Noweho Města . . . . . 3 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźernje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Cžißło 34.
26. auguſta.

Lětnik 10.
1900.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihicźiſchcźerni w Budyſchinje a ßu tam doſtacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

11. njedźela po ßwj. Trojizy.

1. Kor. 15, 10.

„Ale ſ Bożeje hnady ßym ja to ſchtož ßym, a jeho hnada na mni njeje podarmo była.“

Někotryžkuliž, kiž je dźenßniſche ßwj. ſcźenje nutrnje cžitał, budźe ßebi prajicź: Fariſejſki a złonik ſtaj ßebi tola prawje napſchecźiwnaj! Fariſejſki ßo khwali teho ßnadneho, ſchtož je k ßwojej ßamßnej cžeſcźi cžinił a złonik dyri ponižnje na ßwoju wutrobu, dokelž niczo k Bożej cžeſcźi cžinił njeje. My wobdźiwamy złonika dla jeho ponižnoſcźe a ſanjechamy fariſejſkeho dla jeho hordoſcźe; wěſcźe ſtaj ßebi jara napſchecźiwnaj cžłowjekaj, kotrejuž tón Knjes nam pſched wocźi ſtaji; ale w jenej wězy ſtaj jedyn kaž druhi: wobaj hiſchcźe niczo po Bożej woli cžiniłoj njejſtaj, wobaj ſtaj jenož ſa ßwojim ßamßnym dobytkom ſtejałoj, hladaſchtaj na to, ſo byſchtaj něſchto byłaj na ßwěcźe, jedyn pſches ßwoje duchowne waſchnje, druhi pſches ßwětne bohatſtwo, a woběmaj pomhaſche k temu ſjebanje, mjenujzy ßamoſjebanje.

Woběmaj ſtupi w dźenßniſchej ßwj. epiſtoli muž napſchecźiwo, kiž je woprawdźe wulke a ważne dźěło w Knjeſowej ßłužbje cžinił a kiž je tola w złonikowej ponižnoſcźi woſtał. To je ßwj. japoſchtoł Pawoł, kiž w złonikowej ponižnoſcźi njepſcheſtanje, na ßwoju wutrobu bijo wuſnaje: „Hódny njejßym, ſo mi japoſchtoł rěkaju“, kotrehož próſtwa wo hnadu pak je wußłyſchana, dokelž ßo wjeßele khwalicź móże: „S Bożeje hnady ßym to, ſchtož ßym!“ A hiſchcźe wjazy hacž to: wón ßmě tež powjedacź wo tym, ſchtož je cžinił, a to je ſawěſcźe wjazy hacž hubjene poſcźenje a ßnadne dary fariſejſke, wón móże wo wulkich a wjele dźěłach ſa Bože kraleſtwo powjedacź, kaž je „wjele wjazy dźěłał, dyžli woni wſchitzy“, ale jeho wutroba je ſprawna, jeho ponižnoſcź woprawdźita: niz ßebi ßamemu, ale Bohu dawa wón cžeſcź pſchiſpomnjo: „niz pak ja, ale Boža hnada, kotraž ſo mnu je“.

Někotryžkuliž kſcheſcźijan, kiž ßo ſ tutym mužom połnym wěry a hnady pſchiruna, pokhili ßwoju hłowu a pſchehladujo ßwoje žiwjenje njeſwaži ßo, prajicź: „ſ Bożeje hnady ßym ja to, ſchtož ßym“. Sso jemu ſda, jako by wjele mjenje dźěłał hacž wſchitzy druſy, jako by wo ßebi prajicź dyrbjał, ſo runje kaž złonik niczo k Bożej cžeſcźi cžinił njeje. Wón ßo ßnano potom praſcha, kak móże ßo to tola ſtacź, ſo tež ja ßwj. Pawołemu khwalobnemu khěrluſchej pſchihłoßuju a ſo móhł tež ja kaž wón wucźahnycź a po kraju abo po morju, mjes pohanami a židami něſchto cžinicź k Bożej cžeſcźi!

Tole je móžno ſa muža abo žonu, hdyž ßwěru jo chzetaj, a ßwj. epiſtola pokaže k temu tež pucź. Woni dadźa ßo najprjedy „dopomnicź na evangelijon“, kaž ßwj. Pawoł jow praji a „woſmu jo pſchezo ſ nowa horje a ſteja w nim tež“, je evangelion wo Khryſtußowym kſchižu, jeho ßmjercźi a horjeſtacźu, ſo je wón ſa naſche hrěchi wumrjeł a dla naſcheje prawdoſcźe ſbudźeny. Hdyž w tutej wěrje ſteja, dha ſteja w hnadźe, ßu hižo něſchto ſ Bożeje hnady, mjenujzy kſcheſcźijenjo. To je dobry

ſapoczatk= S tym je tež ßwj. Pawoł ſapoczał, jako ßwoju ßamßnu wolu a wſchě fariſejſke ſkutki puſchczi. A potom ßo ßwěru bědza pſchecziwo hrěchej, kiž jich pſchezo hiſchcze dzerži, dadza ßebi ßwěru wot ſbóžnika pomhacz, jón wſchědnje pſchewinycz a ſwuczuja ßo w Božich puczach. Czißnu wſchitke ſtaroſcze na teho Knjeſa, czinja wjeßele, ſchtož je jim kaſane a hladaju na kónz, ſo njeby jeno „Khryſtuß ſa naß“, ale tež „Khryſtuß w naß“ rěkało. Tak budza ſ czaßom wěſczi a wobſtajni w ßwojim kſcheſczijanſtwje, njehnucži wot ſkały nadzije a wěry, nihdy njewopuſchczeni wot ſaczucza: ja njeßym doſtojny wſcheje ßmilnoſcze a ßwěrnoſcze a tola tež pſchezo poßylnjeni ſ tym dowěrjenjom: „S Božeje hnady ßym ja to, ſchtož ßym“.

A tak ſteji wobhnadzeny kſcheſczijan ßrjedza w dzěkanju a njewě kak. Hacz runjež njewucżehnje, ſo by pohanow a židow wobrocził, dha wobdzěli ßo tola ßwěru na wſchěch ſkutkach kſcheſczijanſkeje luboſcze. Ssnano ſapowjedži ßebi wjeßele, njech je dwójzy ſa tydzeń abo niz, ſo by druhemu žohnowanje pſchinjeßł, ßnano dawa dzěl ßwojich kubłow, dzeßatk abo mjenje, ſo by lubej khudobje pomhał: jeho wutroba je ſwólniwa, jeho luboſcz ſprawna. W ßwěrnoſczi khodži pſched Bohom a człowjekami a njehlada na to, ſo wjazy dzěła, hacz druſy, ale na to, ſo tak wjele ſ dzakownoſczu czini, hacz móże. Hlaj, to rěka: „S Božeje hnady ßym ja to, ſchtož ßym“.

Hamjeń.

Puczowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitař „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójſaßowe.

(Pokraczowanje.)

12. ſtaw.

Abramowe połowanje, puczowanje, kſchiž a nuſa.

I. Schtucžka 1—8. Abram, ſa noweho ſapoczerja w dalſchim roswiwanju ſtawiſnow wſcheho ſboža powołany, doſtanje kaſnju Božu, ſo ma wopuſchczicz ßwój wótzny kraj a ßwoje pſchecželſtwo, a ſo ma do kraja czahnycz, kotryž ma ßo jemu hakle pokaſacz. Wěrjazy ßlubjenju, kotrež je ßo jemu ſa ßame czaßy doſtało, poßłucha wón Božej woli a pſchiſchedſchi ſe ßwojej mandželſkej Sarai a ſe ßwojeho bratrowym ßynom Lotom do Kanaana, ſhoni w haju More pola Sichema, ſo je na kónzu ßwojeho puczowanja.

A Knjes dzeſche pſchi ſjewjenju w Urje Khaldejſkej k Abramej: Dži ſe ßwojeho kraja a wot ßwojeho pſchecželſtwa a ſe ßwojeho wótzneho doma do kraja, kotryž tebi dzenża hiſchcze ſ mjenom njepomjenuju, ale na prawy czaß tebi pokaſam, ſo by tam woſtał.

A ja chzu cże tam, najebacz teho, ſo nětko njeje žanych wuhladow na to, dokelž je ßo twoja mandželſka njepłódna wupokaſała, wulki a wuſnamjenjeny lud ſczinicz, a chzu tebje ſe wſchěm czělnym a duchownym ſbožom požohnowacz a tebi ſa twój czaß a ſa wſchón czaß po tebi wulke mjeno ſczinicz: a budzeſch tež ſa druhich požohnowanje, dokelž poſtaju tebje ſa ßwětko, kotrež ßwěczi do czěmnoſcze na tutym ßwěcze.

Haj, ja chzu druhich jenož potom požohnowacz, hdyž ßo prawje k tebi maja, ßu pak twoji njepſchecželjo, dha chzu to měcz ſa njepſchecželſtwo pſchecziwo mi. Ja chzu požohnowacz tych, kotſiž tebje požohnuja, a chzu poklecz tych, kotſiž tebje budza poklecz; a poſtaju tebje ſa ßrjedžiſchczo wſcheho dotalneho człowſkeho naroda, dokelž pſches teho, kotryž pſchichodnje wot twojeho czěła pſchińdze, budza něhdy we tebi požohnowane wſchitke narody na ſemi.

Do teho ſtejeſche ßłowo wo ßlubjenju žónſkeho ßymjenja jako ßamolutka hwězda na njebju; ſ Abrahamowymi ſtawiſnami njeponuri ßo Boža ſbóžna rada jenož po ßłowje ßlubjenja ſ nowa luboſnje do wutrobow, ale ſaplecze ßo ßama do człowſkich ſtawiſnow.

Prěni ßwět běſche ſahubjeny pſches ſtraſchny Boži ßud, pſches lijeńzu, ßwět po lijeńzy pak runaſche ßo ſahe doſcz hrěſchnemu narodej do lijeńzy; tak mějeſche luboſcz Boža, kotraž njecha ſahubicz a ſkaſycz, ale kotraž chze ſdžerżecz a twaricz, něſchto nowe ſapoczecz: wona ſwjaſa ſwjaſki hnady po woßobje. S Noachom drje běſche Bóh hižo ſwjaſk ſwjaſał, tola po nim rjadowaſche Bóh, ſpominajo na lijeńzu, pſchirodu a jeje mozy; tak běſche ſwjaſk drje ſchkit a ſarukowanje, ſo ſahubjenje ſ nowa njepſchińdże, tola ſchkit a móz pſchecziwo hrěchej wón njekhowaſche. Tola człowſkeho hrěcha dla je pſchiroda podata do kniczomnoſcze a ßmjercze. Teho dla je pſchiroda hrěſchnikam ſe ßwojim žohnowanjom ſa ſkaženje, ſa podacze do pohanſkich hrěchow, pſchiwěrow a njewěry; ßamo Semowy narod, hoſpoda njewomaſaneho ſpóſnawanja Božeho, poczа bycz liwki a lěni, proſte wóczko poczа bycz ſchibałojte, ßamón Tharahowy, Abrahama wótzowy dom hajeſche a pěſtonjeſche pohanſke wězki. Tak žałoßnu móz mějeſche hrěch; ſ njej móżeſche jenicžzy tamna luboſcz wumoz, kotraž ßo rosßudži, ſo chze ßama bycz ſ człowjekom. A ſo by tole ſczłowjeczenje Boha, kotrež je ßo ſtało w Jeſußu Khryſtußu, tele njewußlědžomne potajnſtwo wěcžnoſczow pſchihotowało, temu ßłużicz mějachu Boże ſjewjenja ſ Abrahamoweho czaßa ßem.

Pſches wěru poßłuchaſche Abram Božej pſchikaſni, a njewjedžo, hdże pſchińdże, woteńdże tola ſ wótzneho doma. Tola běſche ßo jemu tale krocžel jeho poßłuſchnoſcze trochu połóżiła, dokelž tež Tharah, Abrahamowy nan, po tejle pſchikaſni ßo mějeſche a ßo ſe ßwojej ßwójbu ſ Abrahamom na pucz poda. Tón pak woſta ſe ßwojimi w Haranje, doniž tam njewumrje.

Po nanowej ßmjercži czehnjeſche Abraham wotßal precz, pak ßam ßo dopomniwſchi, ſo je ßo Boża wola hakle na ſpoczatku ſtała, pak dopomnjeny na to wot Boha ßameho pſches nowe ſjewjenje, ſo by tež wuſchoł ſ wótzneho doma, kaž bě Knjes jemu pſchikaſał. A tež tuta druha krocžel ßo jemu połóži, dokelž tež Loth ſ nim czehnjeſche. Abraham pak bě 75 lět ſtary, hdyž ſ Harana czehnjeſche, l. 2083 po ſtwor. ßwěta.

Tak wſa Abraham, kotryž běſche nětko ſ wjednikom wſchěch puczowarjow, kaž běſche to prjedy Tharah był, hdyž woni ſ Ury Khaldejſkej wucżahnychu, ßwoju žonu Saraju a Lotha, ßwojeho njebocżiczkeho bratroweho ßyna a wſchitke ßwoje a jeho ſamoženje, wowzy, howjadła, koſy, wóßły a wjelbłudy, kotrež běchu ſhromadżili, a duſche, wotroczkow a ßłużobne dżowki, kotrež běchu ßebi w Haranje pak nakupowali, abo kotrež běchu jimaj wot ßwojeje prjedawſcheje czeledże płodżeni. A woni dżěchu tam precz, ſo bychu do Kananejſkeho kraja pſchiſchli, kotryž chzyſche jemu Bóh hakle pokaſacz. Bóh wjedżeſche jich po puczu, po kotrymž karawany ſ Ury pſches Haran czahachu.

A hdyž běchu k mjeſy teho ßameho kraja pſchiſchli, ale ſ wopředka wot Boha hiſchcze ſnamjo doſtali njeběchu, ſo maja tu woſtacz, pſchecżahny Abraham wſchu narańſchu ſtronu tuteho kraja hacz tam, hdżež běſche poſdżiſcho měſto Sichem natwarjene, runje ßrjedz kraja, mjes horomaj Ebal a Garizim, w žórkojtym dole, 18 hodżin k połnozy wot Jeruſalema, a Abraham pſchecżeże tež tele měſto hacz k runinje ſ hajom More. Běſche to terebinthowy abo dubowy hajk, mużej, ſ mjenom More, ßłuſchazy. Pſchetož ſa tón czaß bydlachu Kananejſzy w kraju, teho dla njeßmědżeſche ßo ſaßydlicz, hdżež druſy hižo bydlachu; wón ßmědżeſche ſe ßwojimi ſtadłami jenož po ſtepach czahacz, kotrychž ßo Kananejſzy njemozowachu; tajki kraj pak běſche pódla haja More.

Tehdom runje w tutej najrjeńſchej krajinje ſjewi ßo Knjes Abrahamej a jeho powitajo do tuteho kraja dżeſche: Twojemu ßymjenju chzu tón kraj dacz. A wón natwari tam woltař Knjeſej, kotryž běſche ßo jemu ſjewił.

(Pokraczowanje.)

Němſke miſßionſtwo w rańſchim kraju,

to je nèmſke pomozne towáſtwo ſa wbohich armeniſkich, kotrež ßo ſa wbohe armeniſke ßyroty ſtara, proßby wo wocżiſchczenje ſczěhowazeje powjeſcze. Dokelž ßu ßo naſchi lubi Sserbja ſa tónle ſkutk kſcheſczijanſkeje ßmilnoſcze ſajimowali a pſchezo ſ nowa ßwoju ßmilnoſcz ſjewja ſ dobrowólnymi darami, ſa wbohe dżěczatka woprowanymi, ſo bychu ßo ßyroty, kotrež ßu ßo ſa ßerbſke dary wocżahnyke, tež dale wocżahnycz móhke. Nam ßo piſche:

Nózny nadpad na němſku ßyrotownju w Urmia.

Stazija Urmia w Perſiſkej, hdżež je ßyrotownja ſ 80 ßyrotami

pod wodźenjom knježny Marje Paulat, bu w meji wot Kurdow nadpadnjena. Kurdojo ßu ßebi, kaž je ſnate, woßebje w cžaßu pſcheſcźěhanja armenſkich kſcheſcźijanow hubjene mjeno dobyli pſches rubjenſtwo a dźiwjoſcź, ſ kotrejž pſchecźiwo armenſkim kſcheſcźijanam ſakhadźachu.

W měßacžniku armenſkeho pomozneho towaŕſtwa dawa knježna Paulat krótku powjeſcź wo nóznym nadpadźe Kurdow, kotruž cžitarjam ſdźělimy. Wona piſche:

„Ssmy wjele cźežkeho w tym cžaßu, jako běſche knjes Ismael, hoſpodaŕ ßyrotownje, do druheje ſtazije ſapucźował, pſchětrali, ale Boža hnada je nam pſchezo pomhała, ſo ßmy cžerſtwi woſtali a ſo móžemy ßo jemu ßamemu dźakowacź a jeho ßwjate mjeno khwalicź.

1. meje w nozy ½1 buchmy pſches ßylne tſělenje ſe ſpanja wubudźeni. Liczba derje wobrónjenych Kurdow běſche ßo do naſcheho dwora dobyło. Woni běchu maku dźěru pod murju, pſches kotruž woda wotběži, ſchěrſchu ſcžinili a ßebi tak ſaſtup pſchihotowali. Hdyž běchu khwilu ſtražnika (wajchtarja) wußměſchowali, tež do wſchěch bokow tſěleli, ßamo na jenu ſ naſchich wucžerkow, kiž ſ balkona ſa ſtražnikom wołaſche, dobuchu ßo někotſi mužojo po wuprajenju kuchaŕki do naſcheje khěže. S woknami, kotrež běchu ſ tſělbami rosbili, ſaléſychu do ſtareje kuchinje. Tam ſpaſche naſcha nowa kuchaŕka, žona ſ Chri a khuda holza. Naſch ſtražnik do rubježnikow tſěli, a woni khětſje ſa ßobu ſaßo tſělichu, ſo kulki k na ıróženju wobeju žonow won a nuts lětachu. Wonej do kuta ſaléſeſchtej, ale ſchto to pomhaſche. Woni jej ſa hłowu wſachu, tſchaßychu, ſchcźipachu, ſ nohomaj teptachu a ſe ßmjercźu hroſychu. Wonej dyrbjeſchtej durje k „Chanum“, to je jena žona doma, pokaſacź a prajicź, hdźe ßu pjenjeſy ſkhowane. Pſchi ßwěcźenju lampy, kotruž dyrbjeſche jim kuchaŕka ſaßwěcźicź, dohladachu ßo na durje ruma a je wukamachu. Na ſbože lampa haßny, jako ſaſtupichu a dokelž běchu 3 ſchwabliczki, kotrež běſche jim kuchaŕka daka, pſchetrjebane, rubježnizy jenož nabrachu, ſchtož w bliſkoſcźi namakachu. Njedźelſku draſtu a ſchaty naſchich dźěcźi jim Bohu dźakowano pſches cźmu ſkhowane woſtachu. Pſches druhe durje ſtareje kuchinje dóńdźechu Kurdojo do druhich delnich rumow, kotrež wſchitke pſchepytachu, tež ſkhód namakachu, kotryž do naſcheje ſpaŕneje komory a bydlanſkeje ſtwy wjedźe. Woni po nim horje dźěchu a ſ tſělbu wo ſkhodowe durje bijachu. Po wulkej ßmilnoſcźi naſcheho njebjeſkeho Wótza pak je njerosbichu, ale ßo ſaßo do delnich rumow wrócźichu.

Mjes tym běſche naſch wucžeŕ Rabbi Schlimun ßwoje wobydlenje wopuſchcźił a ßo do dwora podał. Jako rubježnikow w naſchim domje wuhlada, wón wjazy krócź na nich wutſěli; duž ßo Kurdojo na njeho wobrocźichu a jeho ſ kulkami pſcheßypachu. Bohu dźak, wſchitke mißnychu, jenož ſtołpy naſcheho doma pokaſuja ßlědy. Rubježnizy ſa nim hacž k ſkhodej ſchulſkeho doma běžachu. Tam wón poßledni krócź na nich wutſěli, a prjedy hacž mějachu woni khwile, ßo na ſkhód dobycź, běſche młody mudry muž hižo wupucź k ßwojemu a naſchemu wukhowanju namakał. Wot balkona cźiſchcźeſche ßo wón pſches maku, huſku ſchmarku pſchi woknje w dwórſkej muri a puſchcźi ßo po druhim boku 16 ſtopow hłuboko do ſahrody, ſo by mjes tym ıſchikhwatazym pomoznikam, kiž wo wrota pſchi dróſy klapachu, nuts puſchcźił. Naſche ſtarſche holzy běchu mjenujzy, hdyž najmjeńſche ſměrowacź ſpytach, na tſěſche naſcheho doma ſ zyłej ſchiju wo pomoz wołali. Bohu dźak, niz podarmo: we wulkich ßyłach pſchikhwatachu ſ měſta kſcheſcźijenjo a muhamedanſzy ſ brónjemi k nam na pomoz. Hakle, jako buchu woni do naſcheho dwora puſchcźeni, ßo Kurdojo wróczo ſcźahnychu. Wojowanje běſche wot ½1 hacž 3 rano trało; to běſche žałoßne ſa naß pſchipoßłuchacź, ale hiſchcźe žałoßniſche ſa naſcheho ſtražnika a rabbi Schliemuna, dokelž mějeſchtaj wobaj ßamaj pſchecźiwo pſchemozy Kurdow wojowacź. Tón Knjes je nam hnadny byk; hacž runjež ßu nam rubježnizy wſchelake kaž: tepichi, łoża, draſtu a pjenjeſy ſebrali, naß tola žana ſ jich kulkow trjechiła njeje. —

Wot wſchitkich bokow je ßo nam wjele dźělbracźa wopokaſało; najwjazy pak wot fěrſchty Medſchel is Ssaltana (měſcźanſkeho roskaſowarja w Urmiji). Wón nam jenož ßwoje wobžarowanje wuprajicź njeda, ale naſtaji ßo ßam, rubježnikow pytacź, ſchtož ßo jemu bórſy poradźi. Hižo do pſchipołdnja ßedźeſche 5 Kurdow w jaſtwje. 3 dny poſdźiſcho mějachu ſaßo Kurdojo wotpohlad, 25, naß nadpadnycź; jich wotpohlad pak bu ſniczeny. Fěrſchta hiſchcźe wjecžor 40 wojakow póßła, kotſiž zyłu nóz ſtražowachu. Na druhe ranje fěrſchta ßam ſaßo 11 wobrónjenych Kurdow ſaja. Schkoda, pſches Kurdow naczinjena, wucžini 100 tomanow (400 hr.).“

Pucźowanje w nozy a ßón na pohrjebniſchcźu.

Hłóß: Nětk dobru nóz ja dawam.

Hdyž pucźowach w nozy
Pſchi jaßnym měßacžku,
Mój wacžok mějach w ruzy
A kwicź na ramjenju,
Wſchón ſprózny wot toh' pucźa,
Kiž pſchiſchoł ſ daloka;
Mje ſprózne ſtawy hnucźa,
Sſo podacź do měra.

Duž pſchińdźech k pohrjebniſchcźu,
Hdźež běſche cźicho wſcho,
Nuts ſańdźech ſ wjeßeloſcźu
A myßlach ßebi to:
Tu wotpocžowacź budu
We kraßnej cźiſchinje,
Pſchi wjele ſpróznym ludu,
Kiž ſpja tu we měrje.

Tam wſach ßwój kłobuk ſ hłowy,
Sſo modlach pſchi ßebi
K tom' Knjeſej, ſo ßym ſtrowy.
Mam hiſchcźe žiwjenje
A ſpomnich tež tam ßwěru
Na tych, kiž w rowach ſpja:
Scźe měli prawu wěru,
Waß Jeſuß ſawoła.

Duž k měru ßo ja podach
Pſchi jenym rowje tam,
Sſo cźichom ſpanju dodach
Wſchón pſchemoženy ßam,
Duž wo ßnje ßo mi ſdaſche:
Sſo rowy wotewrja
A cźicho ßo mi praj'ſche:
Ach hladaj, ſchto ßo ſta.

Dwaj rowaj widźach tudy,
Sſo wotewrjenaj ſtaj,
Tu bohaty, tam khudy
We nimaj ßedźeſchtaj,
Kaž ßo mi widźecź daſchtaj
We morwych ſnamjenju
A jedyn k druhom' dźeſchtaj,
Sſo wumoženi ßu.

Hdyž wotbiło tam běſche
Na wěžnym cžaßniku,
Kaž ßo mi to tam dźeſche
Hodźinu dwanatu,
Dha ſapocžnyſchtaj ſpěwacź
Po kraßnym hłoßu ßej,
Sſo njem'żach jim doſcź dźiwacź
A myßlach: žiwej ſtej.

Jich khěrluſch kraßny běſche,
Kaž ženje ßłyſchał tu,
So płakacź ßo mi chzyſche,
Hdyž jón tak ſpěwachu:
Cžeſcź Bohu Knjeſej Wótzej,
Dźak lubym Jeſußej,
So ſ Duchom ßwjatym móznaj
Naß ſtaj tu wumohłaj.

S tej' mozy cžertowſkeje,
Kiž na naß knježiła
A tež ſ tej' wěcžnej' hele,
Kiž naß by wobdała:
Cžeſcź, khwalba Trojizy ßwjatej,
Do wſcheje wěcžnoſcźe
So k Božom' měrej wſatej
Mój ſ hrěſchnoh' ßwěta ßmój.

Tu žana žałoſcź njeje
A žane ſkorženje,
Tu njejßu ßwětne reje,
Tež žane piſkanje,
Tu je měr Boži wěcžny,
Kiž Jeſuß wobradźi
Pſches ßwoje ßłowo mózne
Naß wěcžnje ſwjeßeli.

Tu njejßu kubła žane,
Niz khudych ſrudoba,
Tu je dom wſchitkim rjany
Móz Boža ſdariła,
Tu bohaty, kaž khudy,
Tu ſtary a młody
Je Bohu Knjeſej luby,
Hdyž jemu ßłużił je.

Hdyž wuſpěwana běſche
Cžeſcź ſ khwalbu Knjeſowi
Dha ſpaſche wſchitko cźiſche
W tej ßamej cźiſchini.
Duž cžaßnik hnydom dyri
Dypk jenu na ßwój ſwón,
Hdyž wuſpał běch ßo w měrje,
Ja widźach ſo był ßón.

Duž moje wězy ſebrach
A ßo tam wotßalich,
So wotpocžink, kiž trjebach,
Ja Boha pokhwalich:
Wy ſpicźe pak tu w měrje,
Waß Bohu poruczu
A ja we dobrej wěrje
Nětk dale pucźuju.

Hacž Bóh Knjes mje tež budźe
Se ßwěta wołacź ßam,
A jeho Boże pucźe
Mje budźa pſchewjeſcź k wam,
So tudy bych ja ſ wami
Tež cźiſche ležecź móhł
A junu ſ wjele ſtami
Do njebjeß k Bohu ſchoł.

Teutſcher w Porſchizach.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— W Budyſchinje je ſańdźeny tydźeń knjes diakonus em. Mrós wumrjeł. Wón běſche dołhe lěta kapłan pſchi Michałſkej zyrkwi w Budyſchinje a je ßwojej woßadźe jako ßwěrny duſchowpaſtyŕ ßłużił, hacž ßo na dobo na derje ſaßłużeny wotpocžink poda. Bóh tón Knjes jemu ſpožczi, ſo móżeſche wjecžor ßwojeho žiwjenja w dołholětnej ſtrowoſcźi a cźiłoſcźi pſchebycź. Jeho něhduſcha woßada praji jemu nutrny dźak do jeho rowa ſa wſchu

ßwěrnoscź a luboscź, ſ kotrejž je w njej na Božej roli jako ßwěrny ßłužownik ßwojeho Knjeſa dźěłał.

— Měſcźańska rada we Wósborku je tamniſche farſke město wupißała a wočakuje ſamolwjenja w bliżſchim cźaßu. Nadźijomnje ßo tam ßerbſzy duchowni ſamolwja, ſo by Wósbork ßerbſkeho duchowneho doſtał, kiž by ßerbſkim ſtawam woßady w macźerńej rěcźi ßłužicź móhł.

— Na Nětcźinjanſkim naßypje měješche ßo ſańdźenu njedźelu lěßny ßwjedźeń mužſkich a młodźeńſkich towaŕſtwow ſ Budyſchina, Lubija, Nowych Koporz a Wósborka. Se ſtami běchu ßo wobydlerjo ßußodnych wßow a ßobuſtawy mjenowanych towaŕſtwow na rjanym městnje pod Božim módrym njebjom ſeſchli. Pſchikhadźazych witachu hižo ſ daloka ſynki chora poſawniſtow Budyſchſkeho młodźeńſkeho towaŕſtwa, kotryž też ſpěwanje khěrluſchow pſchewodźeſche. Rjane, poſběhowaze a hnujaze běchu też pſchednoſchki a narěcźe, kotrež ßo w ſhromadźiſnje dźeržachu. W mjenje ſarjadowarjow rěcźeſche knjes bankſki ſaſtojnik Młynk ſ Budyſchina. Wón wułoži, kak móża ßo wſchitzy tam lubje witacź jako dźěcźi teho wulkeho Boha, kiž ßo kraßnje ſjewi w kraleſtwje ſtwórby, ale hiſchcźe wjazy w kraleſtwje hnady. Woßebje hnujaze běchu ſdźělenja, kotryž dawaſche knjes mißionar Tempel ſ Małeho Wjelkowa ſe ßwojeho bohateho naſhonjenja w mißionſkim dźěle w Surinamje. Wot teje myßle wukhadźo: „W Božim kraleſtwje njeje próſdnokhodźerjow“ pokaſa na nuſnoscź duchowneho dźěła, najprjedy kóždeho ßameho na ßebi, potom pak też na druhich. Towaŕſtwowy hladaŕ Zacharias ſ Draždźan napominaſche k rosßudźenoscźi w kſcheſcźijanſkim žiwjenju a khodźenju, pokaſa na pſchikładach ſe žiwjenja, kajke bohate a trajaze žohnowanje móže huſto jeniczki žiwy a rosßudźeny kſcheſcźijan wokoło ßebje rosſchěricź a wubudźeſche k dźěławoſcźi we wěſtej nadźiji ſkónczneho wěſteho dobycźa teho kraleſtwa naſcheho Knjeſa Jeſom Khryſta. Jako ßo ßłónczko nakhileſche, wuſtupi duchowny woßadny wótz knjes faraŕ Kubiza ſ Bukez a rěcźeſche ſahorjene a wutrobu ſhrěwaze ſkónczne doßłowo. Wukhadźo wot ßłowa (Sach. 1, 16.): „Ja chzu ßo k Jeruſalemej ſaßo ſe ßmilnoſcźu wobrocźicź a mój dom dyrbi w nim bycź twarjeny, praji tón Knjes Zebaoth“ dowjedźe wón na ſakožku wot njeho cźinjenych hiſtoriſkich pſchepytanjow wo tamnej krajinje a jich wobydlerjach nutrnje poßłuchazych poßłucharjow w duchu wrócźo do ſańdźenych cźaßow, wuſběhny wulki rosdźěl mjes tehdomnymi a nětcźiſchimi cźaßami a pokaſa, kajke mozy ßu nětcźiſche kcźějaze wobſtejnoſcźe nam pſchinjeßke, mjenujzy žiwa wěra a kſcheſcźijanſka pobožnoſcź ſjednocźenej ſ dźěławoſcźu a pilnoſcźu. Wón ſkónczi ßwoju rjanu narěcź ſ modlitwu a ſ požohnowanjom. Wſchitkich, kotſiž běchu rjany ßwjedźeń wopytali, buchu wokſchewjeni a woni ßo domoj wrócźichu ſ tym žadanjom, ſo bychu k lětu ſaßo tajki ßwjedźeń ßwjecźicź móhli.

— Diakoniſke wuſtawy ßu ſjawne napominanje na młode holzy ſtajike, ſo bychu ßo rosßudźike, jako diakonißy Božemu kraleſtwu ßłužicź. Wjazy hacź 13000 diakonißow drje ſteja w tu khwilu we ważnym dźěle; ale hiſchcźe junkrócź tak wjele je trěbnych, ſo bychu doßahale ſa wulku potrjebnoſcź we woßadach. W Barlinje ßamym móhło ßo hižo trojzy tak wjele ßotrow trjebacź, kaž tam nětko dźěła a w běhu cźaßa budźe tam ßnano 10 krócź tak wjele trěbnych.

S Chiny je powjeſcź dóſchła, ſo ßu ſjednocźene wójſka město Peking dobyłe. Chineſojo ßu zofali. Khěžorka je twóchnyła. Sam němſki póßłanz je ſkónzowany. Póßłanzy druhich krajow běchu hiſchcźe žiwi a ßu ßo wukhowali. Hdyž je też wěſcźe tónle prěni wuſpěch pſchecźiwo Chineſam ſwjeßelazy, ßebi my tola na žane waſchnje myßlicź njeßmémy, ſo je nětko wójna ſkónczena. Chineſiſke wójſko je mózne a móže ßo kóždy wokomik wrócźicź. K temu ma ßo doſcźcźinjenje žadacź ſa ſkónzowanje němſkeho póßłanza a tyßazow kſcheſcźijanow, dale pak dyrbimi też rukowanje ſa to měcź, ſo ßo tajke něſchto wjazy njeſtanje. Duž je nuſne, ſo ßo pſchezo wjazy wojakow do Chiny ſcźele a ßo też w tych dnjach pola naß nowi wojazy do Chiny wuhotuja. Bóh chzył naſchich wojowarjow ſchkitowacź, ſo bychu ſbožownje wojowali ſa ßwój wótzny kraj!

K žnjam.

Pomaku ſtupaſchtaj dwaj mužej po próſchnej dróſy. Pſched rózkowym polom woſtaſchtaj ſtejo. „Kak wjeßeli ßu žnjeńzarjo pſchi ßwojim cźežkim dźěle!“ pſchiſpomni tón jedyn. „Holzy ßo napowjedacź njemóża, a mužojo ßo też ßobu ßměja. Woni drje ßo wjeßela, ſo móża to žohnowanje domoj khowacź?“

„To najrjeńſche na tym žnjowym poli ty njewidźiſch“, praji tón druhi. „Tam ta prěnja to je.“

„Rjanoscź dyrbi wona bycź?“ druhi ſnapſchecźiwi. „Mi ßo ſda, kaž by ſaldy w jejnym wobliczu wot jow póſnacź móhł; a kcźějaza wona tola też njeje.“

„Wona je wucźerka w Božej wucźerni“, druhi dale powjedaſche. „Wcźera běch ja w jejnym domje, jako cźežke hrimanje na njebjeßach ſtejeſche. Jejne dźěcźi běchu wokoło njeje. Jenož modlcźe ßo! praji wona. Hdyž ja pſchi ßycźenju ſady waſcheho nana khodźu a rožku wotebjeram, ßo ſtajnje cźiſche we wutrobje modlu, ſo chzył nam Bóh luby Knjes rjane žito wobarnowacź. Ja mam njebjeſkeho Wótza tak lubo a rjane žito też, kotrež je nam wobradźił. Ja ßebi myßlu, wón ßo wjeßeli, hdyž ßo jemu pſchezo dźakuju a jeho bjes pſcheſtacźa proſchu. Jemu to pſchewjele njeje.

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokračźowanje.)

Bitwiſchcźo.

Hdźe budźe wójna wudyricź a ßo wojowacź? W Pariſu a po zyłym kraju ßo wołaſche: „Do Barlina! do Barlina!“ a też pola naß ßo powſchitkownje wěrjeſche, ſo budźa ßo bitwy w Němzach bicź, ſo ßo lěwy brjoh Rheina ſpěſchnje dobudźe a ßo hordym Němzam pſchah a kwakla napołožitej. Franzowſojo běchu dźě hacź dotal najßylniſchi lud zyłeho ßwěta a Napoleon běſche prajił: „Wulki lud, kiž ſa prawu wěz wojuje, ßo njemóże pſchewinycź. Kóždy dopjelú ßwoju pſchißłuſchnoſcź a Knjes njebjeſkich wójſkow budźe ſ nami.“

Běſche ßo potajkim wobſamkło, do němſkeho kraja ſacźahnycź, a dźeń wote dnja ßo na to cźakaſche. Wójnſki miniſtr Le Boeuf běſche w ſenacźe woſjewił: Franzowſka je archiprêt, to rěka: hotowa hacź do najpoßledniſcheho knefla na ſtupnjach. Wojakam ßo tak rjez póda pod nohomaj paleſche, njemóžachu doczakacź, dobywajo do Barlina ſacźahnycź. Kak hotowa pak Franzowſka woprawdźe běſche, je ßo poſdźiſcho w dnjach wot 20. julija hacź do 5. auguſta a w běhu zyłeje wójny pokaſało; a do kotreje ſtrony mějachu cźahnycź — też njewjedźachu. Běſche ßo tola zyle njejabzy zyła južna Němſka jako jedyn muž ſběhnyła a ßwój wótry mjecź cźahnyła.

My w naſchej wjeſzy měnjachmy, ſo dźěl franzowſkeho wójſka pſches Straßburg do Badenſkeje a Württemberga ſacźehnje, a ſo hłowne wójſko ſ Metza po dole rěki Nahe pſches město Saarlouis do Pruſkeje ſacźehnje. So móhła ßo zyła Němſka w prawym cźaßu wobrónicź a na wójnu ſhotowacź a franzowſkim nadpadam napſchecźo ſtupicź, na to nichtó njemyßleſche. A ſo móhło němſke wójſko pſches Weißenburg do naſcheje cźicheje wjeſki pſchińcź — ßo pola naß žanemu cźłowjekej dźało njeje.

Ale tak bywa to we wójnſkim cźaßu! Kóždy wočakuje drje cźežke domapytanje, krejpſchelecźe, woheń a ſapuſcźenje; ale ſo móhło to wſchitko jeho domiſnu, jeho wjeß, jeho ſtatok, jeho woßobu potrjechicź, na to nichtó njepomyßli.

Kóždy napjaty na to cźaka, ſchto ßo ſtanje, kóždy ſ wcźipnoſcźu na nowinki cźaka, na hrimanje bitwow a powjeſcźe dobycźa, hdyž ßo to jenož wſchitko w dalokej krajinje ſtawa a žane naſche polo ßo njewupuſcźuje, žadyn kamjeń ſ naſcheho doma ßo njerosłama. O kajka ßlepoſcź a njeluboſcź cźłowſkeje wutroby! — Ssmy bórſy ſhonili, ſo běſche runje naſcha krajina jako bitwiſchcźo prěńſchich najkrwawniſchich bitwow wuſwolena.

(Pokračźowanje.)

Hudanczka.

Do kotrych woknjeſchkow njebjeſka hwězka ſ wjeßelom hlada?

[Do połnocnych.]

Schto njewoſmje ßebi duſchny kſcheſcźijan ſ hłowy, hdyž do Božeje ßwjatnizy pſchińdźe?

[Wjeſołe.]

Hdy ma ßo roboczan runje tak derje abo ßnadź lěpje hacź kralojo ſa ſłotym blidom?

[Když ſ cźichim ßwědomim ſpi.]

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 35.
2. sept.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

12. njedzela po ßwj. Trojizy.

Jes. 48, 18.

„O, hdy by ty na moje kasnje kedzbował, dha by twój měr był kaz wodowa rěka, a twoja prawdosczź kaz mórske zołmy."

Kak bězi wodowa rěka po ßwojim wot stworiczela jej pokasanym puczu. Se zórka na horje ßo zórlo wona ßwój pucz hacz do morja czehnje. Pschi jeje brjohomaj sběhaja ßo skały a selenja ßo łuki, tam je ßłyschecz honjenje a hibanje měsczanskeho ziwjenja a je widzecz njesprózniwe dzěło ratarjow — a ßrjedza bězi rěka njemolena s měrom dale. Schtoz jej napschecziwo stupi, ju njesadzerzuje; wona wostanje wodowa rěka a bjes pschestacza schumi woda dale a hacz runje je tyßaz a hischcze wjazy zołmow nimo do morja czahnyło, saßo nowa woda se zórła pschiběhnje a rěka połna wostanje. A hdyz rěka psches kraj bězi, semja kczěje a rola płody njeße a zimjenje ßo hiba. Tajki dyrbi po ßłowach profety Jesajaßa twój měr bycz, mój kschesczijano. Jeho zórło je horkach na tych ßwjatych horach Bozich, s kotrychz nam pomoz pschiúdze, s teje hórki, kotraz bu w tutym poßlednim czaßu powyschschena wyschsche hacz wschitke hory a hórki zyłeje semje, na Golgatha, w teho sbóznikowych ranach, pschesz kotrez ßmy wuhojeni a twojeho měra rěka dyrbi dale bězecz zyły pucz twojeho ziwjenja, doniz nuts njepoběhnje do měrneho morja sbóznieje wěcznoscze. Wokoło tebje drje ßo wyßoke skały njewěry sběhaja, ale wone tebje molicz njeßmědza. Někotry sadzěwk, kamjenje srudoby, haczenja hrěcha móza tebi napschecziwo stupicz: ale měr twojeje wutroby je móz, kiz wschitko pschewinje. A hdzez je tajka wutroba, wona kraj wokschewi. Koło wokoło ßo pola sprawneho dzěła selenja a w jeho mozy ßo zohnewanje wupschestrěwa na wscho czinjenje a khłódny wětsik troschta do horzoty horja duje. Twój měr budze kaz wodowa rěka.

Dale rěczi profeta wo mórskich zołmach. My ßebi tu na to njeměrne morjo myßlicz njeßměmy — pschetoz wone je se ßwojim njeměrom wobras hrěcha. Na cziche morjo ßebi profeta myßli, w kotrehoz wodach ßo zyłe njebjo s luboßnymi hwězkami wobrasuje, kotrez tak prawje saczischcz ßwjateho khutneho měra na człowjeka czini. Nichtó to morjo pschewidzicz njemóze. A schto wone załoßneho w ßebi khowa! Wulke swěrjata ßu w jeho hłubinje ziwe, ale wone nikomu njeschkodza, kiz psches morjo jědze. Czěła tych, kiz ßu ßo w nim tepili, ßu w nim sahrjebane, ale nichtó ßo jich njenastróži, kiz do teje hłubiny pohladnje. A pokłady, parle a drohe kamjenje w nim potajene leza a ludzo sa nimi pytaja. A po morju jědze łódz wótznemu krajej napschecziwo; morjo je schěroka dróha, kotraz kraje njedzěli, ale je wjasa. Kaz mórske zołmy budze twoja prawdosczź, mój kschesczijano, so twoja wutroba jako prawa, jemu spodobna, wot hrěcha wuczischczena psched nim wotpoczuje. Haj, wutroba, kiz je czicha, w kotrejz ßo njebjo se wschěmi hwězkami ßlubjenjow wobrasuje, pschesz kotrez zane wichory ßwědomnja a spyto-

wanja njeduwaja, ale w kotrejž njebješa šame wotpočžuja, kotrež je nam Božži šyn we wěrje pschilubił. A kajkež tež twoja wutroba srudne naschonjenja a słamane nadžije a saniczene sboże w šebi khowa, prawdosczž wschitko pschikrywa, so je sabyte, kaž wopor morja; a schtož je tam šwjatych pokładow s Božeho kralestwa, słota wěry, parlow sczerpliwosczże, to twoja pytaza ruka posběhnje a na žołmach prawdosczże twój czołmik wěczhnemu wótznemu krajej napschecžiwo jědže. Kaž mórska žołma dyrbi twoja prawdosczž bycž.

Tutón kraßny dar šebi my dobycž njemóžemy s naschimi mozami; Bóh chze nam jón s luboscże dacž. Ale něschto dyrbimy tola też pódla czinicž: „O, hdy by ty na moje kasnje kedžbował“. To tola woprawdže wulke žadanje njeje! Wón myßli pschi tym niž jeno na džeßacž kasnje, ale na wschitke šłowa a napominanja w šwjatym pißmje. Na nje dyrbisch kedžbowacž, so je twoja duscha se wschěm šwojim myßlenjom na nje wobroczena. Czim bóle ty na Boże šłowo kedžbujesch, šo k njemu džeržisch a po nim khodžisch, czim bohaczischa budže twojeho měra wodowa rěka. Czim sprawnischo a šwěrnischo šo ty jeho šlubjenjow džeržisch a jeho šmilnosczi šo dowěrisch, czim połnischa a wjetscha budže twoja prawdosczž; pschetož w jeho šłowje šo wona wschitkim po njej šebi žadazym człowškim wutrobam wudžěluje.

Spytaj! Kedžbuj na jeho kasnje a hladaj na to, kaž by je džeržał. Potom budže twój měr kaž wodowa rěka a twoja prawdosczž kaž morske žołmy. Wón je to prajił, kiž šwoje šlubjenje džerži.

Hamjeń.

Puczowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdžech, Boże šłowo czitajo.

Podawa šwěrny czitař „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójßaßowe, 12. staw.

(Pokraczowanje.)

Kananejski kraj, Palästina abo šlubjeny kraj, s wjeczora wot šrjedžnoseńskeho morja, s połnozy wot Libanona, s ranja wot pusteje a s połdnja wot kamjentneje Arabiskeje wobrubjeny, je pschez tute šwoje mjesy wot wobkhada s druhimi ludami džělany. Jeniczka wjetscha rěka, Jordan, wuliwa šo, pscheběžawschi jězoraj Merom a Genezareth, kónz kraja do Mortweho morja. Tónle kraj je Knjes šwojemu wuswolenemu ludej šlubił, so by tu njesawjedženy wot pohanskeho pschibójstwa wěru do njeho, do jeniczkeho wěrneho Boha, sakhował a Boże šłužby, wot Boha šameho postajene, wutworił, so móhł s tuteho luda, budže=li czaß dokonjany, wuńcž sbóžnik sa wschón šwět.

Tónle kraj, woßrjedž tsjoch senskich wodželenjow, tehdom jeniczzy snatych, mjes Egiptowskej na jenej a mjes wulkimi asiatskimi kraleństwami na druhej stronje ležazy, njeběsche pak jeniczzy wotdželeny wot nich, ale běsche też šrjedžischcžo mjes wschěmi druhimi krajemi. Pschez bliskosczž sónizskeho šwětneho wikowarstwa a pschez bliskosczž najsnamjenitschich wikowanskich puczow stareho šwěta běsche šlubjeny kraj do šrjedžischcža šwětneho wobkhada stajeny. Tak běsche s dobom bywschi najprjedy czicha a potajna šadžerńja Božeho kraleństwa woßebje khmany, so by dosrawjene sboże do wschěch kónzow a k wschěm narodam rosschěrjał.

Potom, hdyž bě stepa sa Sichemom wotpaßena, Abraham wotßal czehnjesche a pschińdže se šwojimi stadłami a se wschěm šwojim domom 5 mil dale k połdnju na horu, kotraž k ranju města Bethel, posdžischo hakle tak mjenowaneho, leži, psched tym pak rěkasche Lus; a Abraham je tam pod horu šwoju hětu stajił, so měješe Bethel k wjeczoru a kralowske šydło Ai k ranju. A natwari też tam Knjesej woltař a prědowasche wo Knjesowym mjenje, wón sarjadowa a postaji też tu sa šwojich stajnu Božu šłužbu.

Bethel rěka dom Boži. Tole město, 3 hodž. wot Jerusalema, je šo w najnowschim czaßu saßo w dole s mnohimi khmanymi pastwischczami wußlědžiło. Dženßa rěka městnosczž Beitîn (Bethel). Mjes nim a mjes Tell êl Hadschar ležitej dwě kamjentnej horje, kotrejž šebi Josua wuswoli, so bychu tam s wjeczora města Ai 30,000 skradžu łakali; pod jenej s njeje je Abraham šwój stan natwarił.

Abrahamowa Boža šłužba njeběsche jenož šwětłosczž, kotruž jeho wěra mjes Kananejskimi, w czěmnosczi khodžazymi, rosschěrjesche, ale też šrědk, s kotrymž wón šwoju czeledž sakhowa, so Boha woßrjedž hrubych a wowrótnjenych narodow šwojeho czaßa spósnachu. Tak njech kóždy wikuje, kotryž je wot Knjesa punt dostał, a njech šwoju šwězu saßwěczi, so by šwěczika ludžom a k czesczi Božej. A schtóž ma też wulki dom, kaž Abraham, tón by tola czaßa dosczž měł, so by Bohu se sjawnej domjazej Božej šłužbu šłužił, jenož hdy by chzył; ale skuposczž je korjeń wscheho sleho, dokelž tebi khwile a městnosczž ani we wutrobje, ani wo dnjo njewostaji, so móhł šo k Bohu modlicž.

II. Schtuczka 9—20. Hdyž drohota do Kananejskeho kraja pschińdže, poda šo Abraham do Egiptowskeje, a wudawawschi tam šwoju mandželsku sa šwoju šotru, swjedže na nju wulki strach; ale Bóh šmili šo nad nim a rospleczże schmjatanzu k sbožownemu konzej.

Potom šo Abraham dale pohnu, wopuschczíwschi też městnosczž wokoło Bethela, so by šo druhdže sa pastwischczami roshladał, a czehnjesche k połdnju do južneho kraja.

Běsche pak hłód w kraju, hewak płódnym, druhdy pak też se šuchotu sbitym. Duž czehnjesche Abraham bjes Božeho poruczenja, jenož so by šo nusy sminył, dele do Egiptowskeje. Egiptowska je pschez Nilowe powodženja woßebje bohata, a je hischcže dženßa, kaž tehdy, wukhowanka pastyrjow, hdyž do wokolnych krajinow hłód pschińdže. W Egiptowskej chzysche Abraham jako zusobnik pschebywacž, pschetož hłód bèsche jara wulki w kraju, a wón to woßebje czujesche, dokelž sa šwoje stadła wobschěrne pastwischcża trjebasche.

Egiptowska rěka w bibliji też Mizraim, po druhim Hamowym šynu, kotrehož potomnizy šu šo tu saßydlili. Wona je płódna, 2—5 mil schěroka a něhdže 112 mil dołha dolina w dołhonarańschej Afrizy, kotraž pschez dwaj rjadaj horow nastanje, a po kotrejž Nil běži. Wschědnje džěli šo Egiptowska do tsjoch džělow, do hornjeje, šrjedžneje a delnjeje Egiptowskeje. Płódnosczž swißuje jeniczzy s kóždołětnymi Nilowymi powodženjemi; pschez to běsche Egiptowska sa wschě czaßy žitowa pokładniza sa europiske a asiatske kraje. Klima je tu jara stajne, ale jara czopke, woßebje w šrjedžnej a hornjej Egiptowskej. Zahły wětsik, nalěto, hdyž stej džeń a nóz jenak dołhej, s krótkeho ranja wějazy, kotremuž khamsin rěkaju, muchi a kuntwory, skopczki a žaby, mór a jětra, sahorjene woczi a šleposczž šu tu snate czwile. Egiptowczanow, s brunej kožu, s runym czołom, s koscżojtym mjeswoczom woßebje pschi lizomaj, s wulkej hubu, schěrokimaj hubomaj a njelepymaj nohomaj, mějachu po wschěm šwècże sa njerjanych ludži. Woni schczěpjachu šo do wschelakich schlachtow abo worschtow. Tajkich běsche pschi spoczatku schtyri, posdžischo powyschschichu pak šo na šydom. Najstarsche egiptowske stawisny měscheja šo s bajkami a šu nam jenož w sleńkach skhowane; do tutych sleńkow šłuscha też powjedanczko wo wójnskim nadpadže Hyksoßow, kotryž je šo trasch krótko do teho czaßa podał, hdyž je Abraham do Egiptowskeje pschischoł. Tak by był Faraon, wo kotrymž 15. schtuczka rěczi, se 14. dynastije (kralowskeho doma). Hakle s Psammetichom w 7. stotku do Khr. sapoczu šo dopokasane stawisny egiptowskeho kraleństwa.

(Pokraczowanje.)

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Prěni husarojo.

Mac Mahon, wulki rjek a wójwoda s Magenty, běsche nawjednistwo Rheinskeje armeje dostał. Kóždy powitasche tutu wólbu s wjeßelej dowěru; pschetož swuk jeho mjena, šława jeho skutkow běsche dobry wosnam sa schkitowanje elsaßkeho kraja a sa spěschny dobyczérski nadpad do južneje Němskeje.

Ssam hischcže njebě dóschoł do šwojeho hłowneho kwartěra w Straßburgu a general Furrot, nawjedowař prěnjeje divisije, kiž běsche dołhe lěta komandanta Straßburgskeje twjerdžisny, mjes tym

wschitko wjedźesche. Njepschestawajzy wujesche a howrjesche lokomotiva po koliji Hagenaw-Bitsch-Saargemünd, kanony, wojazy, konje a zyroba njeßechu ßo nimo naß. My pschezo hischće myßlachmy, so to wschitko k khrobłemu nadpadej psches Straßburg, Metz abo Saarbrücken płaczi. Ale nadobo 22. julija pschińdźechu prěni wojazy k nam do Fröschweilera. To běsche něhdźe 40 muži ßylne wodźělenje tsećzeho regimenta husarow. Cźi mějachu jako grande garde (wulka straża) dróhu ſ Wörtha do Weißenburga strażowacź a sa njepschećzelom ßlědźicź.

We wßy nasta ſrudno-wjeßele hibanje, jako tucźi prěni ſakitowarjo wótzneho kraja do naſcheje wjeſki pschijěchachu. Wjeßnjenjo wſchak wſchudźe, a woßebje pola naß w Elſaßu, wojakow lubuja. Se wſchitkich domow ludźo pſchiběżachu a wobhladachu ßebi ſ khutnoſczu a ſ wjeßeloſczu tutych rjanych jěſdnych w jich nowych, ßo błyſchczątych draſtach, ſ jich mjeczemi a piſtolemi, a jich ſpěſchne, wóhniwe konje (běchu to wuherſke a arabiſke). To běſche wulka radoſcź! Někotryżkuli tam pſchiſtupi, kiż běſche też něhdy wojak pobył a rěczeſche ſ nimi po franzowſku a potom ſaßo po němſku, każ by też ßmjercźrady ßobu cźahnył a pomhał Prußakow nabicź. A kak ſtejeſche tam někotrażkuli maczerka, kotraż mějeſche ßwojeho ßyna pola wojakow a kiż dyrbjeſche nětko też do wójny! Kak ßo wona ſtaraſche — ſe ßylſami we woczomaj — hacź też to ſbożowny na wójnje pobudźe. Kak rady by jemu hiſchće nęſchto nadoby, nohajzy a nęſchto pjenjes ßobu na pucź daka! Tón abo tamny mjes huſarami běſche drje też Němz, Elſaßki abo Lothringſki — dwójzy tak wulka wjeßeloſcź! S tajkim móżeſche ßo rosmołwjecź. Tón dyrbjeſche powjedacź, hdźe ßu poßledni krócź w kwartěrje byli, ſchto ßo ſtanje, ſchtó budźe dobycź, hacź njeje Wonez Pětra abo Jana tam a ßem widźak? A kak ßu tehdy hłódnych a lacźnych wojakow do ßwojich domow wſali? Torhachu ßo wo nich! Běchu też tucźi huſarojo woprawdźe ſ wutrobu lubi ludźo! a dyrbjachu do wójny — Bóh wě, hdźe budźa wojowacź, krwawicź a wumrjecź! „Jim chzemy tola wſchitko poſkicźicź, ſchtoż mamy, wino a palenz, połcź a jeja. Ssu nam wſchitzy witani hoſczo.“ A ſawěrno, to běſche horliwoſcź a ſahorjenoſcź w zykłej wßy, kotruż mózu lědma wopißacź. A hdyż mějeſche tuta grande garda wjecźor ßwoje lěhwo wo wßy, hdyż rychłe konje ßwoje ßyno żerjechu a wjecźeŕ ßo pſchihotowaſche, běſche cźichi rjany wójnſki wobras a někotryżkuli wjeßnjan by radłubje ßobu ſpěwał: „Niczo njeje rjeniſche, hacź wojerſke żiwjenje“.

Poſdźiſcho pak widźachmy pola naß druhi wójnſki wobras — a ſyma naß kojeſche a ſtawy nam tſchepotachu.

Prěni hońtwjerjo.

Połk huſarow pola naß dołho njewoſta. Hižo po dwěmaj dnjomaj buchu woni psches ſchwadronu jěſdnych hońtwjerjow (Chasseurs á cheval), nawjedowanych wot generała ſ Berniſch, wotměnjeni. Mějachu tón ßamy nadawk, każ jich prjedownizy. Běchu runje tajzy pſchecźelni, rjani, luboſcźiwi pacholjo, mějachu runje tajku rjanu draſtu ſe cźmowoſeleneje barby, ſ cźerwjenymi ßmuhami po kholowach, ſ cźornymi ſchnórkami a ſ perſiſkej kożuchowej cźapku na cźole; mějachu te ßame rychłe konje a te ßame brónje, jenoż mějachu nimo wſchědneho jěſdneho teßaka krótke tſělby. Też woni buchu, każ jich prjedownizy, wot wſchitkich ludźi lubje powitani a derje naßyczeni. Wſchitzy nanoſchowachu na pſchemoh khlěb, wino, butru, mjaßo, haj ßamo naſch ſkupy Joſef pſchinjeßy ſ wutroby rady pokrutu khlěba ſe ßwojeho khamora.

Stary tołſty korczmař, kotremuż wulki horjenz ßłuſcha, je też pſchiſchoł a wobhladuje ßebi ßmèiwkajo nowe wjeßele hibanje. A Janſchez Jurij, kiż běſche też něhdy komiß-khlěb woptał — ſchto wjedźeſche tón wſchitko powjedacź wo ßwojich wojerſkich lětach, kak běſche w Montpellier tajke dobre, tunje wino pił, kak běſche marſchała Bazaine hiſchće jako leutnanta ſnał a kak běſche Mac Mahona jako wyſchka ßwojeho regimenta pomět. A naſch ßußod nam powjedaſche, kajke cźeżke lěta tola nětko ßu a kak móże ßo ſ łóhka ſtacź, ſo, runje każ lěta 1814, Pruſzy, Bołharſzy, Rußojo a Awſtriſzy naſch wbohi kraj lěta dołho dußyja; ale njech jenoż naſchi wojazy ſ wjeßelej dowěru do wójny cźahnu; Franzowſa ju tola njemóże nihdy na nihdy pſchěhracź! Tak ſlětowachu rěcże tam a ßem hacź do cźmoweje nozy; też wſchelazy druſy pſchińdźechu, a běſche ſpodźiwno, ſchto tucźi tola wſchitko pſchinjeßechu a wjedźachu a rěczachu.

Hońtwjerjo buchu nawjedowani wot młodeho luboſcźiweho wyſchka, H. ſ Lapierre. Na tutym knjeſu běſche widźecź, ſo běſche ßebi wědomny cźeżkeho nadawka ßwojeho powołanja a ſo chzyſche jón ſe wſchej ßwěru ryczeŕſzy dopjelnicź. Ja jeho pſcheproßych, ſo by na farje ſ nami wjeczerjał, a wón pſcheproſchenje ſ dźakom pſchiwſa. Rěczachmoj wo tym a tamnym, wo wulkej ważnoſczi prěnich bitwow, wo ſkónczenju tuteje wójny. Wón bě pſcheßwědczeny, ſo budźa ßo w prěnich dnjach do Němſkeje pſchedobywacź, a ſo budźe Franzowſka woßebje dla ßwojich najlěpſchich bróni Němzow porażycź. Ale we wſchitkich jeho ßkowach a nadźijach leżeſche tajka pſchiſtojnoſcź a doſtojnoſcź, kiż jara dobry ſaczuſchcź na mnje cźinjeſche. — Chzych jeho pſcheproßycź, ſo by na farje pſchenozował, ale wón nochzyſche, a ja pſchewodźach jeho do lěhwa. Duzy po pucźu dźeſche wón: „Njeje nichtó we waſchej woßadźe, kiż by ßo ſkhroblił, we wſchědnej draſcźe ſkradźu do bliżſcheje nawjeczorneje wokoliny rekognoſcźirowacź hicź. Chzył rady wjedźecź, kak wokoło měſta Wörth, Sulz, Hatten atd. ſteji.“ Wobroczich ßo na młodych muži, kiż hiſchće pſchi ßmĕrkanju we wulkich ßykach w biwaku pſchebywachu ſ próſtwu, ſo by ßo chzył tola tón abo tamny na tute nózne puczowanje podacź. Wuſtnerez Domaſch běſche hnydom ſwólniwy; jemu pſchepoda ßo ſaſyglowany liſt na ßußodneho woßadneho prjódkſtejerja, kiż mějeſche jón wotewricź a w nim ważne nowinki pſchecźitacź a ſaßo ßußodnemu prjódkſtejerjej pſchipóßłacź. Tak patrulirowaſche tutón nózny poßoł psches Wörth, Preuſchdorf, Sulz, Hatten atd., a wróczi ßo pſchipołdnju k nam. Do liſta běchu wſchitzy prjódkſtejerjo napißali: Njeje ßo niczo ſtako.

Běſche wjecźor wokoło woßmich. Radźi buchu naſchi burja a woßebje naſch młody lud hiſchće hodźiny dołho pola wojakow woſtali, ale knjes ſ Lapierre prajeſche jim pſchecźelnje, ſo maja ßo domoj podacź. Wón da wſchitkón woheń w lěhwje wuhaſchecź; wojazy lehnychu ßo na ßwoje mantle; a pod wulkej kruſchwinu ſtrażowaſche kedźbliwa straża. Cźmowa nóz leżeſche nad naſchej elſaßkej ſemju. Schto ſtaji cźěmny pſchichod?

(Pokracźowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sswjedźeń Budyſkeho pobocźneho Guſtav-Adolfſkeho towaŕſtwa budźe ßo njedźelu 30. ſeptembra w Hucźinje ßwjecźicź. Sswjedźeńſke ßerbſke kemſchenje ſapocźnje ßo popołdnju w 2 hodź. a budźe na nim knjes farař Räda ſ Budyſchina prědowacź. Popołdnju w $^1/_2$4 hodź. budźe němſke kemſchenje a je pſchecźelnjwje němſke ßwjedźeńſke prědowanje knjes tajny zyrkwinſki radźicźel Keller pſchijał. Hucźinjanſka woßada śmĕje prěni Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń w ßwojim Božim domje. Spodźiwne je, ſo hacź runjeż ßu ßo mißionſke ßwjedźenje w Hucźinjanſkim Božim domje ßwjecźiłe, ßo tam hacź dotal żadyn Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń ßwjecźił njeje. S cźim wjetſchej radoſczu budźe Hucźinjanſka woßada Guſtav-Adolfſke towaŕſtwo do ßwojeje ßrjedźiſny witacź a też lubi Sserbja ſ wokolnych woßadow rad pſchińdu w luboſczi k naſchim evangelſkim bratram w rospróſchenju.

— Hdyż ßmy w poßlednim cźißle naſcheho „Pomhaj Bóh-a“ lubym cźitarjam powjedali wo nadpadźe, kotryż je ßyrotownja armenſkich ßyrotow w Urmia pſchecźerpicź dyrbjała, móżemy jim w pſchichodnym cźißle wobras tuteje ßyrotownje podacź, w kotrejż ßo armeniſke ßyroty wotczahny, ſa kotruż naſchi Sserbja ßwoje dobrowólne ßmilne dary wopruja, ſo bychu ßo wocźahnycź móhłe.

— Minakalſki Boži dom ßo pſchetwaruje a budźe nowy twar w bliżſchim cźaßu dokonjany. Swjeßelaze je, ſo Minakalſka woßada woporniwje ßwój luby Boži dom porjeńſchuje. To je cźim bóle pſchipóſnacź, dokelż je wona też nowu ſchulu natwaricź dyrbjała.

— W Ssmeczkezach ßo pſchichodnu njedźelu 2. ſeptembra popołdnju w 4 hodź. ſakożkny kamjeń położy k nowemu evangelſkemu Božemu domej. Nadźijomnje ßo evangelſzy kſcheſcźijenjo ſ wokolnoſcźe na tymle ßwjatym ſkutku wobdźěla. Dołho je ßo hižo potrjebnoſcź pokaſała, dokelż mnoſy evangelſzy w Ssmeczkezach bliſkeje evangelſkeje zyrkwje njemějachu. Duż je ſwjeßelaze, ſo ßo dołholětna nadźija nětko dopjelni.

— W Sakſkej je ßo nětko nowy ſakoń wo dokhodnych dawkach wudał. Wón wſchelake pſchemĕnjenja pſchinjeßy a je kóżdemu radźicź, ſo ßo wo nowych poſtajenjach ſakonja wobhoni, hdyż ßo kónz lěta żada, pſchehlad ßwojich dokhodow podacź.

— Pſchichodnu njedźelu, 2. ſept., na 30lětnym wopomnjeńſkim dnju dobycźa pola Sedana, Maleſchanſke wojerſke towaŕſtwo ßwoju khorhoj ßwjatocznje poßwjecźi.

— Kajke ſrudne ſcźěhwki ma wopiłſtwo, ſhonimy ſ rosprawy ſ Draždźan. S tych ſa pjecź lět do měſczanſkeje błudnizy pſchijatych

běſche 556, kotſiž běchu jenož pſches wopiłſtwo roſum ſhubili. Hdyž ßo k temu cźi pſchilicźa, kotſiž ßu pſches wopiłſtwo najprjedy na duchakhoroſcź ſkhorili, a ſkónczńje tola wobłudnili, pokaže ßo, ſo je 50 prozentow, t. j. połojza do błudnizy pſchijatych, pſches wopiłſtwo roſum ſhubiło. To ßu ſrudne liczby, kotrež praja, kajku žałoßnu ſchkodu wopiłſtwo naſchemu ludej naczinja.

— Wußudźenje pſchecźiwo mordarjej italſkeho krala je ßo mělo. Mordař Breſſi žaneho roskacźa njepokaſa, ale ſe ſymnej krwju ßwoje wrótne anarchiſtiſke nahlady ſaſtupowaſche, kotrež ßu jeho k mordařſtwu wabiłe. Ssudniſtwo je jeho k khoſtańni na cźaß žiwjenja ſaßudźiło, dokelž po tamnych ſakonjach jeho k ßmjercźi ſaßudźicź njemóżeſche. Duž ſměje italſki ſtat mordarja ßwojeho krala dale žiwicź. Tajki ſłóſtnik by ßebi ßmjercź ſaßudźił. Tež je ſpodźiwne, ſo ßo wyſchnoſcźe pſchezo hiſchcźe njehibaja, pſchecźiwo anarchiſtam krucźe poſtupowacź, hdyž je mordařſki njeſkutk Breſſija ſaßo wopokaſał, kak ßu anarchiſtiſkemu derje ſrjadowanemu ſwjaſkej ſjednocźeni ſ jenym ſamyßłom, knježerjow a wyſchnoſcźe ſniczicź a ſkónzowacź.

Wußłyſchenje modlitwy.

Ssyn pobožneho kantora powjedaſche: „Mój nan wot młodoſcźe na ßłabe wocźi cźerpjeſche. Wón běſche teho dla nuſowany, jara ſahe nawocźi noßycź. Najhórje běſche ſa njeho pſched něhdźe 16 lětami, hdźež běſche cźiſcźe woßlepił. Lěkař běſche prajił, ſo ßo wuhojicź njemóże, a wón ßo hižom na to hotowaſche, na wotpocźink hicź. Jeho penſija by tak niſka była, ſo by ſe ßwojimi ſchtyri dźěcźimi a ſe ßwojej žonu lědy nanajnuſniſche k žiwjenju měł. Duž wón huſto ßwoje ſtaroſcźe w horzej modlitwje pſched Bohom wußypa. Junkrócź ßo woßebje nutrnje k Bohu wołaſche a namaka połóżenje ßwojeje ſrudoby w horzych ßylſach, kotrež hodźinu bjes pſchestacźa běžachu. So byſchtej ßo pſches to jeho wocźi pohórſchiłej, teho ßo wjazy bojecź njetrjebaſche, dokelž ßo jeho ßlepoſcź wuhojicź ujehodźeſche. Wón mějeſche hiſchcźe lěkarja a ßedźeſche w cźmowej ſtwi. Jako běſche ßo wupłakał, lěkař ſaſtupi, telko ßwětła ſcźini, kelkož trjebaſche k wobhladanju a ſ wulkim dźiwanjom ſawoła: „Schto to je? Waſchej wocźi ja wjazy njeſeſnaju, wonej matej ſaßo widźenje“.

Dotal ßlepy muž móżeſche lědy wěricź, ſo lěkarja pſched ßobu widźi. Po někotrych njedźelach ßwědomliweho hladanja mój nan k wulkej radoſcźi ßwojeje wyſchnoſcźe ſaßo do ßwojeho ſaſtojnſtwa ſaſtupi a wón je wot teho cźaßa wſchak ſ nawocźemi khodźicź dyrbjał, ale tola wjazy na wocźi cźerpił njeje. Mój nan wjedźeſche, ſo ma ßo ſa ßwoje wuhojenje wußłyſchenju ßwojeje próſtwy dźakowacź.

Evangelijon je móz Boża.

Pſched krótkim dźeržeſche generalny ſuperinteudenta w pruſkej provinzy zyrkwinſku viſitaziju. Też khoſtanzow w khoſtańni wopyta. 38 mordarjow ßo jemu pſchedſtaji. Swoju narěcź wón takle ſapocźa: Ja ßym na zyrkwinſkim viſitaziſkim pucźowanju. Nětko pſchińdu k wam po ßłowje naſcheho ſbóżnika: „Ja ßym jaty był a wy ſcźe mje wopytali.“ Potom pſchipowjedaſche jim wjeßelu powjeſcź wo ſbóżniku hrěſchnikow. Skónczńje wón praji: „Nětko chzemy ßo modlicź. Ja pak nikoho k temu nuſowacź njecham, ſo mnu ßo modlicź. Jenož ſchtóž chze, njech ßo ßobu modli.“ Schto ßo ſta? Wſchitzy 38 mordarjo ſ generalnym ſuperintendentom ßo k modlenju poklaknychu. Pſchi roszohnowanju woni kaž jehnjata k zyrkwinſkemu wyſchſchemu pſchiſtupichu, jich wjele jemu ruku koſcheſche a ßo jemu dźakowaſche, ſo jich njeběſche ſazpił, ale k nim pſchiſchoł. Saſtojnizy ßo mało njedźiwachu na měrnym a doſtojnym ſadźerženju mordarjow. My ßo tak jara njedźiwamy, pſchetož evangelijon je móz Boża ſa hrěſchnikow, — ſa woprawdźitych hrěſchnikow. —

Diakoniſſa wopyta pſched mało lětami k ßmjercźi ſaßudźeneho mordarjo w jeho khódźe. „Schto chzecźe wote mnje?“ praſcheſche ßo ßurowy cźłowjek. „Ja jenož k Wam pſchińdu, ſo bych Wam prajiła, ſo Waß Jeſuß lubuje“, wotmolwi diakoniſſa. „Wy ßo mylicźe, Wy mje tola ſ zyła njeſnajecźe“, ſnapſchecźiwi mordař. „Tola, ja Waß ſnaju, ja derje wěm, ſchto ſcźe Wy cźinił, ale Jeſuß Waß tola lubuje“, praji diakoniſſa. — Potom cźitaſche wona jemu hiſtoriju wo pokutnym mordarju ſ Jeſußom kſchižowanym a modleſche ßo ſ nim. Evangelijon to ſkutkowaſche, ſo tónle dźiwi muž ßylſy płakaſche a ßo ſ zyłej wutrobu k ſbóżnikej hrěſchnikow wobrocźi. Se ßłowom a ſkutkom je wón hacž ßwojemu wotprawjenju pokaſał, ſo běſche jeho wobrocźenje ſprawne. Poßlednju dobru jědź, kotraž ßo k ßmjercźi ſaßudźenym do wotprawjenja poſkicźi, wón njerodźeſche. Sa to wuproßy ßebi, ſo ßo jemu biblija a liſty, kotrež běſche jemu diakoniſſa po tamnym wopycźe hiſchcźe piſała, do kaſchcźa położichu. We wěrje dźěſche na ſchaffot a teho dla je tež do wěcznoſcźe ſchoł.

Jaſtwowy duchowny běſche huſcźiſcho bjes wuſpěcha ſ mordarjom powjedał. Krótki cźaß do jeho wotprawjenja jeho hiſchcźe junkrócź wopyta, a dokelž žane ſkutkowanje ßwojich ßłowow njepytny, woſtaji tam wón niczo njeprajo ſe ſrudnej wutrobu papjerku ſ njedźelſkim prědowanjom, kajkež Barlinſke měſchcźanſke miſſionſtwo kóždy tydźeń roſeſcźele, ležo. Wot wonkach wobkedźbowaſche jaſtojnik jateho a widźeſche, kak wón prědowanje cźitaſche a běſche pódla wſchón hnuty. Jaſtwowy duchowny, kiž bu ſawołany, wjeßeleſche ßo, ſo běſche twjerda hrěſchnikowa wutroba ßo ſkónczńje ſmjechcźiła. Sbóżny we wěrje do Jeſußa je tež tónle mordař do wěcznoſcźe ſchoł. Evangelijon je móz Boża k wumóżenju a k wěcznej ſbóżnoſcźi, ſa wſchitkich, kiž na to wěrja.

My njejßmy dźak budź Bohu žani mordarjo, ale tola wſchitzy hrěſchnizy. Derje kóždemu, kiž na ßwoju wutrobu dyri a ſdychuje: „Božo, budź mi hrěſchnikej hnadny“, a potom wěri do wjeßeleje powjeſcźe wo Jeſußu, kiž je pſchiſchoł do ßwěta pytacź a ſbóżne cźinicź, ſchtož ſhubjene je. Na tych, kiž ßu w Khryſtußu Jeſußu, njeje niczo ſatamanſtwa hódne.

Nješchto k roſpominanju.

Schto je wjazy winojte?

Bohaty muž da 500 hriwnow k zyrkwinſkemu twarej. To je wěſcźe dźaka hódne. Nimale w tym ßamym cźaßu ßłyſcheſche ſtara, wot jichtneje khoroſcźe potulena, khuda wudowa w Indiſkej prěni krócź ßłowo wo luboſcźi Božej, kiž běſche ßwojeho jeniczko narodźeneho ßyna do ßwěta póßłał pytacź, ſchtož je ſhubjene. Pſchežne koło, pſchi kotrymž ſtara wudowa, kotrejež jeniczki ßyn běſche wumrjeł, runje ßedźeſche, jako miſſionarka wo Jeſußu Khryſtußu powjedaſche, bórſy ſ měrom ſtejeſche, pſchetož kedźbliwje pohanka na kóżde ßłowo poßłuchaſche. Miſſionarka dale dźěſche, ale bórſy ludźo ſa njej wołachu, ſo žona ſa njej pſchińdźe, kotraž chze ſ njej powjedacź. S wulkimi wobcźežnoſcźemi khora dóńdźe; wona chzyſche póßelzy evangelija k nohomaj padnycź. Wona pſchinjeße jej 25 np. jako dźak ſa prěni krócź ßłyſchane Bože ßłowo — to běſche ſaßłužba zyłeho tydźenja. Se ßylſami we wocźomaj wona na tym wobſta, ſo by ßo jejny dar pſchijał. Schtó wjazy da? tamny bohaty, abo tale khuda?

* * *

Hejchlerjo maja połnu hubu, ale próſdnu ruku.

* * *

Molowana róża njewonja.

* * *

Ja ßym jedyn dźeń ſhubił, praji něhdy khěžor Titus, jako njeběſche na jenym dnju hiſchcźe nikomu niczo dobreho cźinił.

* * *

Ty njeßmjeſch do ſtudnje, ſ kotrejež ßy ßo napił, žaneho kamjenja cźißnycź.

* * *

Na cźož ſchtó ßwoju wutrobu póißnje, to je jeho Bóh.

* * *

Pjenjeſy ßu kaž ßłona woda: cźim wjazy pijeſch, cźim laczniſchi ßy.

Hudanczka.

Kotremu cźłowjekej běłe a cźorne podarmo rěcźiſch?

[Schudnik.]

Kotſi mužojo ſkhowaja ßamo na Božej ßłužbje klobuk na hłowje?

[Bitša.]

Kotre ſwónczki njeißu ſa kruwu na paß wokolo ſchije ale ßu ſa jeje brjuch?

[Ta trava, kotrejž rěkaju twónczki.]

Kotrych njebocźiczkich nichtó k rowu njepſchewodźa ani njepohrjeba?

[Kotrejž na morju hunwjelo.]

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 36.
9. sept.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

13. njedźela po swj. Trojizy.

Gal. 3, 22.

„Pišmo je wschitko pod hrěch wobsamkło, tak, so by tón slub pschischoł psches wěru do Jesom Khrysta a daty był wěrjazym.“

Kak móże hrěschnik psched Bohom prawy a sbóžny bycz? To je najwažnische praschenje kóždeje wěry. Sa mnje a sa tebje niczo wažnische njeje hacz nascha sbóžnosćz. Chzemy nasche žiwjenje shubicz, jow czasnje a tam wěczhnje, tole žiwjenje, kotrez my sa tyšaz lět sašo njedostanjemy, kotrez so tak rucze sminje, chzemy jo w snadnych a kniczomnych wězach shubicz a sa wěcznosćz so wo wschón troscht sjebacz? Chzemy Boha sapomnicz a saprěwacz, kiž je jo nam dał a kiž, tak wěrno hacz je wón žiwy, wot naš samolwjenje žada? Sawěrnje, sboże nascheje dusche je žalošnje wažne a wscho druhe, na czoz nasch duch a nascha wutroba myslitej, je pornjo temu kaž nózny són, kiž so minje, prjedy hacz je so tebi dodźało. W czim pak wobsteji sboże sa hrěschnika? Na czo chzu so sałożecz? Wy mi prajicze: Budź dobry człowjek, dha hižo psched Bohom wobstejisch, pschetoz Bóh tón Knjes je wschitkim człowjekam do wutroby pisał swój sakoń, so wjedźa, schtoz je sle a dobre; hdyž po tym czinisch, dha je dosć, wjazy sebi Bóh njeżada.

Ach, woni bychu drje prawo měli, kiž tak rěcza, hdy by nam pomhało, so wěmy, schto je dobre a sle, mjes tym, so nam jenoz pomhacz móże, so my jo czinimy. Na tym pak leži, my njeczinimy po sakonju, my smy pschestali, nimamy žaneje mozy. Duž nasche sboże njepschińdże se sakonja, kotryž nas wjele wjazy satama prajo nam pschezo, schtoz njeczinimy.

Swjaty japoschtoł praji: „Pišmo je wschitko pod hrěch wobsamkło“, a pobožni wschěch czasow su po nim prajili: Smy wschitzy hrěschnizy a nimamy teje khwalby, kotruz psched Bohom měcz dyrbjachmy“. Tu je pósnacze, hdże rańsche serja sboża sa duschu saswitaja. Pokuta je swětło, kotrez s błudnych puczow samoprawdosćze a njeprawdosćze nas na pucz k Bohu wjedże. Schtóž njepschińdże jako shubjeny syn k Wótzej, tón Wótza s zyła njenamka a schtóž psches wschědnu pokutu huske wrota njenamka, tón njepschińdże do towarstwa s Bohom. Jenoz potom je naschej duschi pomhane, hdyž so wona sama sudźi a so pokhili pod sud Boži, kiž w jeho slowje a w swojim swědomnju mamy. Ssamsnu prawdosćz pytacz, s dobrymi pschedewsaczemi sašo dobre czinicz, na Božej smilnosczi nimo běžecz, to su wscho spytowanja stareho człowjeka, kiž chze swoje sboże sałožecz bjes Boha a bjes Jesom Khrysta, wo kotrymž swjate pišmo praji: „Njeje w žanym druhim sbóžnosćz, tez njeje žane druhe mjeno pod njebjom date tym człowjekam, w kotrymž my móhli sbóżni bycz“.

Chzesch-li k sbožu pschińcz, dha wěř do Jesom Khrysta. Wón je twój srědnik, twój kral, twój wyschschi měschnik, jenicżki mjes ludami, psches kotrehoż mózu hrěschnizy sbóżni bycz. Njemóżesch so Bohu temu Knjesej derje

ſpodobacź, hdyž ſjewjenje jeho luboſcźe ſaprěwaſch. Khryſtuß pak je ſjewjenje Boże. Tuta jena wěz ſaniczi wſchu twoju prawdoſcź, pſchetož wjedź, jenož hdyž do Khryſtußa wěriſch, dari tebi Bóh tón Knjes nowe žiwjenje, wodawa tebi twoje hrěchi a cžini tebje praweho. To hakle rěka ſboże doſtacź. A k temu njewjedźe wjele pucźow, ale jenož jedyn, na kotrymž žadyn cžłowjek niczo pſcheměnicź njemóže, pſchetož Bóh tón Knjes je jón chzył a wuſtajił. Tutón pucź je ſtarodawny rjad Božeje hnady, pſches pokutu k wěrje do Jeſom Khryſta.

Khoremu njedawaja jenož kaſnje ale tež lěkarſtwo, potom móže wotkhoricź a ßwoje powołanje dopjelnicź. Bóh tón Knjes je zyłemu ßwětej ßwój ſakoń do wutroby piſał. Hdy by to hižo pomhało, cžeho dla leži tola zyły ßwět w ſłym? Rjeknjeſch: woni njecžinja po nim. Cžiſcźe derje; cžiniſch dha ty po nim? Spytaj jenož, Boži ſakoń ſ prawej khutnoſczu dźeržecź, dha bórſy póſnajeſch, cžeho dla ty a zyły ßwět po nim njecžini. S dobrym waſchnjom a ſ cžeſtnym khodźenjom, ßamo hdy by hiſchcźe dźeßacź krócź lěpſchi był, hacž njejßy, njepolěpſchujeſch twoju wutrobu, kotraž je ſła wot młodoſcźe ßem a žaneje praweje luboſcźe k Bohu, žaneje wěrneje Boha bojoſcźe, žaneho wěrneho dowěrjenja k Bohu nima. Kak ſ twojej wutrobu ſteji, hdyž ßo nuſa na tebje dawa, hdyž tebi ludźo kſchiwdu cžinja abo hdyž ßo na ſłe lóſchty, na ßamoluboſcź w twojim zyłym cžinjenju dopomniſch? Ja cźi praju: Twoja wutroba je pſchibójſka, pſcheſtupjerka najwjetſcheje Božeje kaſnje, kotraž ßo tak ma: „Dyrbiſch ßo Boha wyſche wſcheho bojecź a jeho lubowawacź a ßo jemu dowěricź“. Duž dyrbi wěrno woſtacź: „Piſßmo je wſchitko pod hrěch wobſamkło“. Wone ſtaji zyły ßwět pſched Bohom jako hrěſchnika, kiž žaneje nadźije teho ſboža nima. Wěrno pak dyrbi tež woſtacź, ſo ſboże tu je, wot Boha lubeho Knjeſa ſa hrěſchnikow pſchihotowane, ſo dyrbja pſches Jeſom Khryſta ſbóžni bycź.

Ja ßym pſches Khryſta krwawne rany
Tón prawy grunt nětk namakał,
Troſcht druhi njeje namakany,
So bych ßo we nim ſradował,
Tón grunt mi wěcžnje woſtanje,
Hdyž wſchitko druhe ſahinje.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſßmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitař „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójſaßowe, 12. ſtaw.

(Pokracžowanje.)

A hdyž ßo Abraham k Egiptowſkej pſchibliżowaſche, rjekny wón k ßwojej žonje Sarai: Hlaj, wěm, ſo ßy ty rjana žona, dha ßo ſtanje, ſo, hdyž tebje Egiptowcženjo wohladaja a hdyž bjeſe wſcheho dwěla požadanje po tebi w nich naſtanje, ſo bychu cźe doſtali, woni rjeknu: To je jeho žona; my ju hinak do ßwojich mozow njedoſtanjemy, hacž ſo najprjedy jeje muża wotbudźemy A dokelž ßo hruba njeprawdoſcź pſchecžiwo zuſbnikej mjes nimi wſchědnje ſtawa, njebudźa ßebi dołho rosmyßlicź, ale budźa mje ſabicź a tebje žiwu ſdźeržecź. Ty pak maſch ſawěſcźe telko luboſcźe, ſo mje do tajkeho ſtracha njeſawjedźeſch. Luba, njepraj tola niczo wo tym, ſo ßy moja mandźelſka; praj radſcho, kaž ßmój ßebi pſchi ßwojim wukhodźe ſ wótzneho kraja ſrěcžałoj a kaž je tež po prawdźe (20, 12), ſo ßy moja ßotra, ſo by ßo mi derje ſchło twoje dla, a moja duſcha žiwa woſtała twoje dla.

Abraham měni, woni budźa ßebi myßlicź, my dyrbimy ßo ſ jeje bratrom ſpſchecźelicź, ſo by nam ßwoju ßotru dał. Ja pak chzu ßo hižo ſ nimi tak dołho komdźicź, doniž cžim prjedy, cžim lěpje jich kraj ſaßo wopuſchcźimy. Jeho wurěcź, hacž runjež njeje nahłana, njehodźi pak ßo nihdy ſa prawu měcź; wón je ſapřeł ſ njej wěrnoſcź, a tak je wona wuſchła ſe ßłabeje wěry. Lěpje by było, by=li wón Bohu radźicź dał, kak móhł jemu ſ jeho nuſy wupomhacź. Tola w ſchmjatanzach, hdźež wupucźa njewohladamy, ſabłudźimy ßo rad na wopacžne pucźe. Swjate piſßmo pak nam ſmylki ßwojich ßwjatych njeſamjelcži, tež je njeporjeńſchi, niz traſch teho dla, ſo bychmy po nimi cžinili, ale ſo bychmy ſ jich ſtawiſnow nawukli, kak měli ßo w podobnych wobſtejnoſcźach lěpje měcź.

Sarai běſche tehdy 70 lět ſtara. Dokelž pak ludźo tehdom dwójzy tak wyßoku ſtarobu dozpichu, jako nětko, dha mamy ßebi Sarai jako 35lětnu žonu mjes nami myßlicź.

Egiptowſzy, Kananejſzy a Fönizijſzy běchu najſdźěłaniſche Hamowe narody. Mjes nimi nadeńdźeſch wulku ſdźěłanoſcź roſuma a dokonjane wumětſtwa pódla hróſbneje ſkaženoſcźe.

A ſta ßo, cžehož běſche ßo Abraham hižo bojał, hdyž do Egiptowſkeje pſchińdźe, widźachu Egiptowſzy tule žonu, ſo běſche jara rjana.

So ßo Sarajina rjanoſcź tak khwaleſche, ſroſumimy lóžo, dopomnimy=li ßo na to, ſo běchu egiptowſke žony, njeběchu tež runje tak cžorne jako Nubki a Äthiopki, tola wjele bruniſche hacž Aſiatki. Na pomnikach, hdźež chzychu žonam ſ wyßokeje worſchty ßłěny liſacź, dachu jim ſtajnje jaßniſchu barbu.

Widźachu ju tež Faraonowi ſěrſchtojo abo pſchidwórni ſaſtojnizy a khwalachu ju pſched tehdomniſchim kralom, kotremuž kaž kóždemu egiptowſkemu kralej Farao narjeknychu. A žona bu wſata do Faraonoweje khěže abo haryma.

W tutych praſtarych cžaßach běſche Egiptowſka hižo ſdźěłany kraj ſ podobnymi waſchnjemi jako poſdźiſcho narańſche kraje, hdźež mějachu kralojo wulke harym. Po dlějſchim cžaßu pſchihotowanja buchu ſa kralowſke pódlanſke žony abo mandźelſke pſchijecźi. Se wſcheho ſwißa ſpóſnajeſch, ſo Faraon ſe Saraju njeje wobkhada měł.

A kral cžinjeſche Abrahamej dobrotu jeje dla; wón doſta wowzy a woły a wóßły a wotroczkow a dźowki a wóßlizy a wjelbłudy (kamele).

Ssu to wſcho dary, kajkež ßu Nomadej najbóle witane. Wone dyrbjachu jemu ſarunanje bycź, ſo běchu jemu Saraju ſ mozu wſali. Mjes dźowkami, kotrež běſche wot Faraona doſtał, běſche tež Hagar, kotruž je poſdźiſcho Saraji dał (ſtaw 16).

Na cžaßnych kubłach njemějeſche Abraham w Egiptowſkej tradacź; a tola: ßwoje najnadobniſche a najdróżſche kubło, żonu ßwojeje luboſcźe, běſche wón ſhubił, haj, ſe ßłabej wěru běſche ju ßam woprował. Schtó móhł jemu ſaßo k njej dopomhacź? Tón, kotryž naß ſtajnje lubuje, ſhładkuje wſcho, ſchtož my ßami ſaſchmjatamy.

Ale Knjes njemóžeſche do teho ſwolicź, ſo by ßo macź wuſwoleneho naroda ſa ßrědk cžělneho požadanja poniżiła; duž cžwilowaſche Faraona, doniž Sarajiny pſchihotowanſki cžaß njeſkóncži, ſ wulkimi cžwilemi na jeho cźile a tež na jeho domu, ſo Faraonowi měſchnizy a ſnamjenarjo bórſy ſpóſnachu, ſchto chze Bóh ſ tym prajicź; ſo ßo to Saraje, Abrahamoweje žony, dla ſtawa; po Božim wodźenju běſche ßo nětko wukopało, ſo Sarai njeje Abrahamowa ßotra, ale ſo je jeho mandźelſka.

Duž powoła Farao Abrahama k ßebi a dźeſche: Cžeho dla ßy mi to ſcžinił? cžeho dla njejßy mi ſjewił, ſo je wona twoja mandźelſka? Cžeho dla ßy prajił, ſo je wona twoja ßotra? Teho dla chzych ßebi ju ſa mandźelſku wſacź. A nětk hlaj, tu maſch twoju žonu, wſmi ju a dźi.

S teho njeſcźěhuje, ſo Abrahamowa bojoſcź ßwojeje pſchicžiny njemějeſche. A tola ſpóſnajeſch w tutym poroku něſchto, na cžož Abraham wotmolwicź njemóže. Tak ſtejeſche wohańbjeny pſched kralom; ale Farao njewrócži jemu jenož jeho mandźelſku a njeżadaſche ßebi dary wrócžo, kotrež běſche jemu hižo darił, ale poruczi ßwojemu ludej jeho dla, ſo bychu jeho pſchewodźili a jeho mandźelſku a wſchitko, ſchtož wón mějeſche.

(Pokracžowanje.)

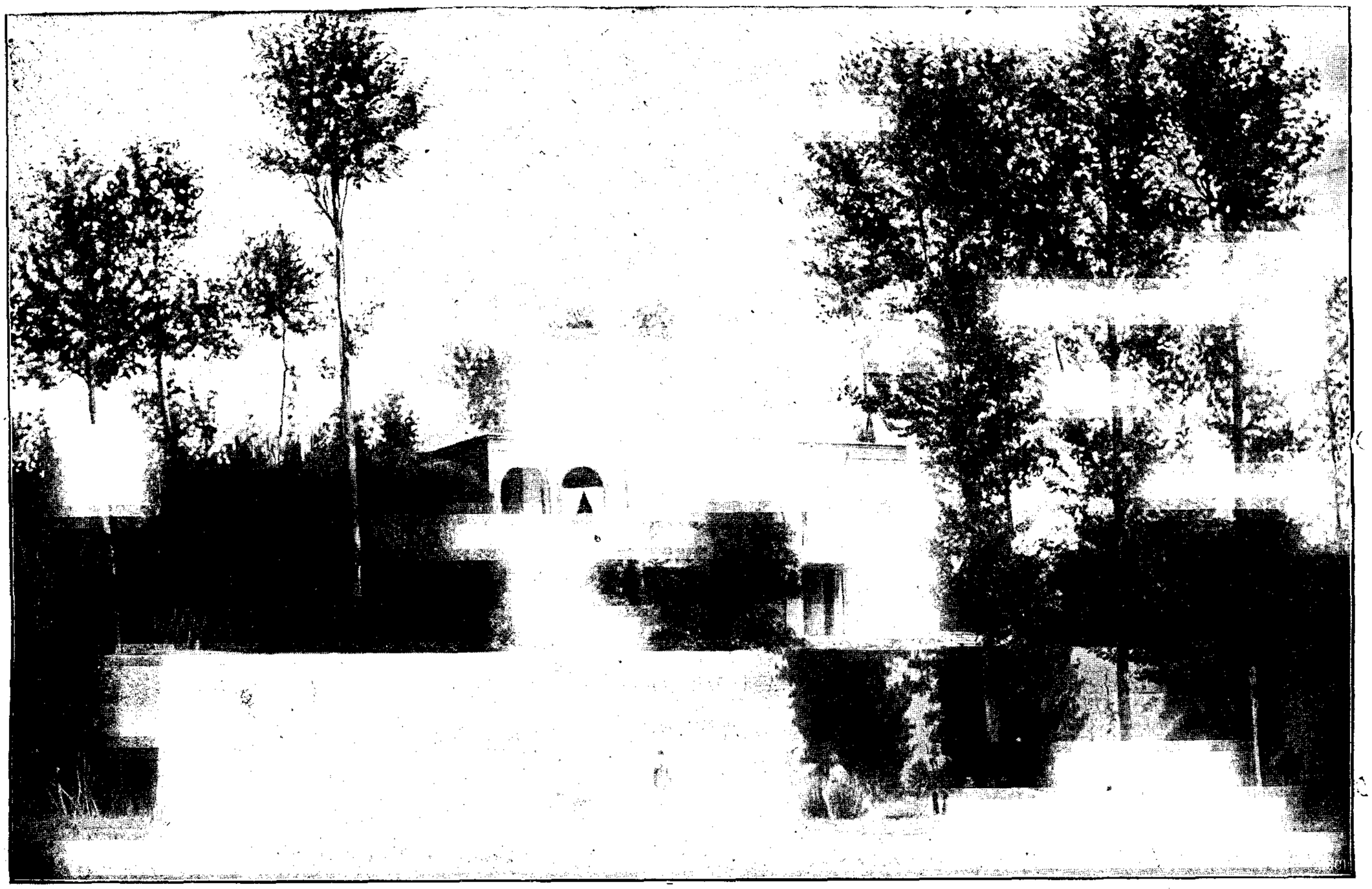
Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

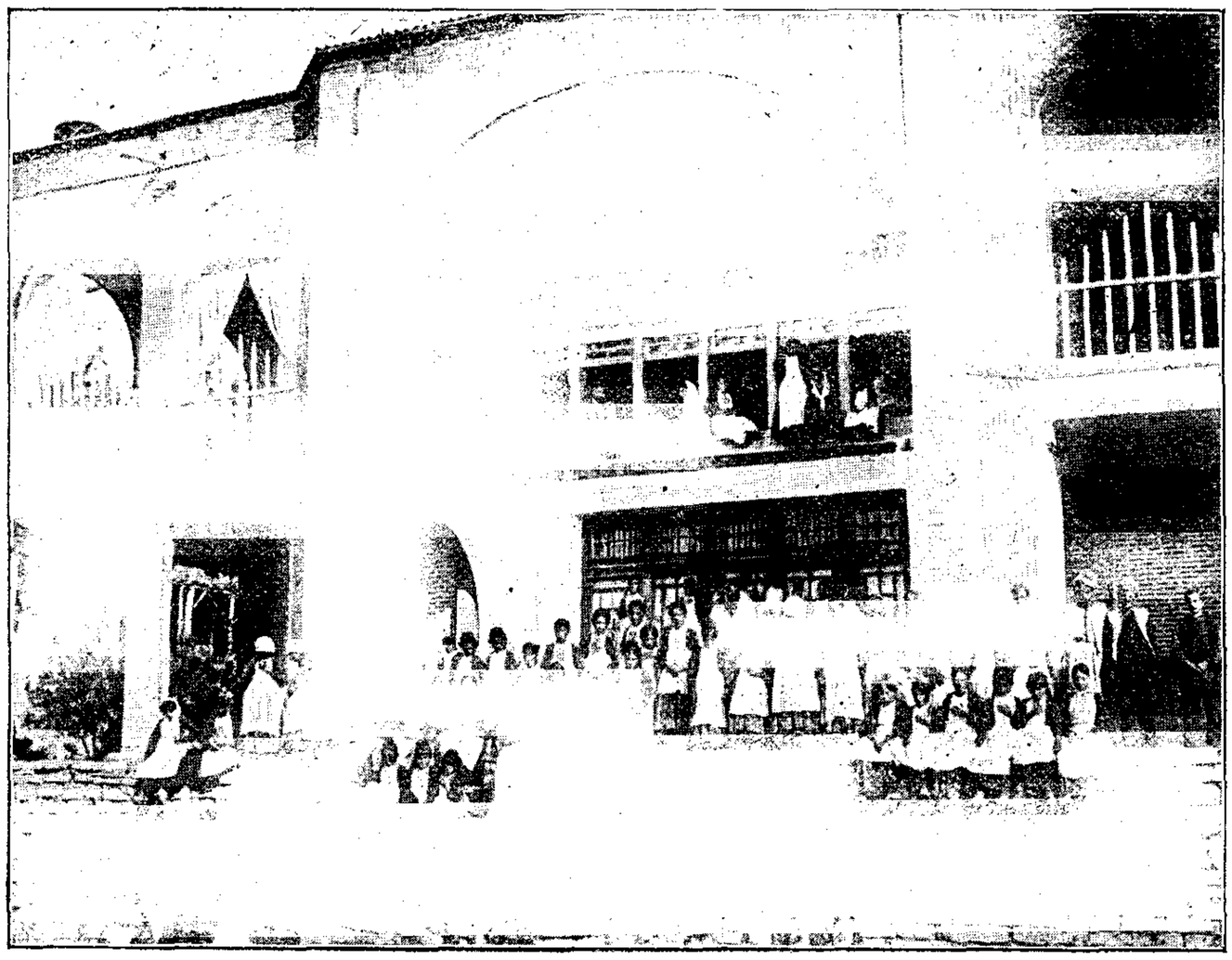
— My dźenża lubym cžitarjam wobraſaj pſchinjeßemy, kotrajž ſtaj ßo nam wot miſßionſtwa w narańſchim kraju pſchewoſtajikoj. Tole miſßionſtwo ßo ſa armeniſke ßyroty ſtara. Naſchej

wobrasaj pokasujetaj ßyrotownju, hdźež ßo też ßyroty hladaja, kotrež ßo sa dobrowólne dary Sserbow wotcźehnjeja. To je ta ßama ßyrotownja, kotraž měješche pśched krótkim pśches nadpad Kurdow cźerpicź. Wo tym nadpadźe ßmy wóndano lubym cźitarjam powjesćź dali. Mißionstwo je nam taj wobrasaj w dźakownosczi pschewostajiło, dokelž ßo naschi Sserbja w ßmilnej luboscźi sa wbohe ßyroty staraja. Wone chze nam hischcźe dalsche wobrasy pschewostajicź.

— Draždźanska kschižna zyrkej je hotowa. Wot pschichodneje njedźele ßo jaßo kemschenja w njej wotdźerżuja. Dotalna nakhwilna zyrkej ßo wottorha. My Sserbja ßo ſ kschižnej woßadu w Draždźanach wjeßelimy, so je twar ſ Bożej pomozu dokonjany, dokelž mamy w njej też ßwoje ßerbske kemschenja. Duž ßo też nasche ßerbske woßady ſ darom pschi nowym poßwjecźenju kschižneje zyrkwje wobdźěla. My ſ wutrobu pschejemy, so by kschižna woßada nětko do wscheho pschichoda ßwoje Boże ßłużby w ßwojim rjanym Božim domje wotdźerżecź móhła a by psched wóhnjowym njesbožom wukhowana wostała. Noschi Sserbja směja hnydom njedźelu po jejnym poßwjecźenju ßwoje prěnje ßerbske kemschenje w njej. To budźe njedźelu 16. septembra. Knjes farař Kschižan ſ Hodźija směje spowjednu wucźbu a knjes farař rycźeŕ Jakub jako wodźeŕ ßerbskich kemschenjow pak prěnje prědowanje w nowoposwjecźenej zyrkwi. Duž njech lubi Sserbja ßwojim pschiwusnym w Draždźanach a wokolnosczi w prawym cźaßu wo tym ßerbskim kemschenju powjesćź dadźa, so by ßo ßerbska woßada w Draždźanach w bohatej liczbje sešchła. Woßebje njech ßo njesabudźe jim sjewicź, so budźe kemschenje njedźelu sa tydźeń jaßo w kschižnej zyrkwi.

— Njedźela 2. septembra běsche ßwjatocźny dźeń sa evangelsko-lutherskich w Schmecźkezach; pschetož na tym dnju połoži ßo sakładny kamjeń k evangelsko-lutherskej zyrkwi w Schmecźkezach. Popołdnju w 4 hodź. sešli ßo na ßwjedźeńskim měsczu ßobustawy twarskeho wubjerka. Mjes nimi běsche knjes konsistorialny radźicźel Meusel ſ Draždźan jako sastupjeŕ evangelsko-lutherskeho konsistorstwa, knjes knježeŕski radźicźel ſ Wilucki jako sastupjeŕ wokrjeßneho hejtmanstwa, wschitzy duchowni ſ Kamjenza a druzy knjeza duchowni a hosczo. Po wuspěwanju khěrluscha: „Jed'n twjerdy hród je nasch Bóh ßam“ stupi knjes archidiakonus Munda, kotryž je ßo woßebje sa sakoženje woßady prózował, na pschichodne woltarnischczo a dźerżesche poßwjecźeńsku rěcź. Wón w hnujazych ßłowach rěcźesche po ßłowje Božim: „To je tón dźeń, kotryž tón Knjes cźinił je; teho dla wjeßelimy a sradujmy ßo we nim“. Na to rěcźesche knjes kapłan Jencź ſ Kamjeńzu pschejo, so by ta zyrkwicźka, w kotrejž směja ßo da-li Bóh też ßerbske kemschenja, ßwětło sa wschitkich była, kotsiž ßo pósnaja k cźistemu ßłowu

Bożemu. Hdyž běsche knjes ryčeŕkubleŕ Rinyk jako pschedßyda wubjeŕka salożkne pißmo wuczitał, kotreż mějesche ßo do salożkneho kamjenja położicź, ßo wone samurjowa a ßwjedźeńske klepnjenje na salożkny kamjeń sčěhowasche. Knjes duchowny Güntzel skónczi s nutrnej modlitwu a žohnowanje wudźěli. K skónczenju hnujazeje ßwjatoczności wuspěwasche ßwjedźeńska shromadźizna: „Njech Bohu dźakuje“.

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Prěni njepschecźel.

Hižo wjazy krócź bě ßo pola naß wołanza sběhnyła: „Pruszy du; Pruszy tu ßu! Schtó je to prajił? Hdźe woni ßu?“ Schtó móżesche to s powschitkowneho hołka nashonicź? Wjeßnjenjo pschiběžachu, wołachu, čěkachu — hońtwjerjo jěchachu tam a ßem, wschudźe ßo patrulirowasche — Pruszy pak njepschińdźechu a wschitko bu saßo směrom. A tola njeběsche to prawy měr w naschich wutrobach. Želesniza howrjesche potajnje wodnjo a w nozy s Reichshofena nimo naß. Czischina ßo sapoczesche, ale to běsche czischina do njewjedra. Nadobo 24. julija rano sahe pschiběža Hrodez Jakub na ßmjercź blědy s Elsaßhausena a wołasche s zyłej schiju: „Pruszy pschińdu! Pruszy tu ßu! Ssym jich widźał! Ssu psches Elsaßhausen jěchali! Dyrbjach jim pucź pokasacź!“ „Běda, běda nam! Nětko ßmy shubjeni. Pruszy mějachu teßak w hubje a w kóždej ruzy natykanu pistolu!“ A jako wschitzy tak psches wjeß rejachu, stysknjwje jedyn pschemo druheho běžachu, běsche tajki styst a hara a wołanje, jako bychu 100,000 Pandurow do wßy pschischli, kiž chzedźa muže a žony a dźěcźi spalicź. A jako wschitzy tak we wulkich ßyłach psched farski dom pschiběžachu a woßebje žony ßwoje ruzy łamachu a płakachu, jako by wschitko shubjene było — ja jich napominach, so bychu ßo tola směrowali a ßo Bohu poruczili — pschijěcha s Wörtha s zyłym khwatkom jěsdny žandarm a pschinjeßy powjesćź, so je czrjóda Prußow s nahimi mjeczemi a natykanymi pistolemi psches Wörth jěchała, wołajo: Wójna! Wójna! Žandarm chze do Niederbronna, so by to regimentej prajił, so bychu tutych Prußow sajeli a snicžili. Nětko ßo hakle naschi ludźo směrowachu a wschitzy, maki a wulzy, chzychu pomhacź wótzny kraj wumóz.

Nasch młody hońtwjerśki offizěr, młody hacź do ßmjercze khrobły rjek, kotrehoż móżesche hižo najmjeńsche snamjo bojosče a styska roshněwacź, njemóżesche ani wokomik wjazy směrom na ßwojim městnje wostacź, jěchasche se ßwojimi mużemi tam a ßem, shladowasche do wschitkich stron, do polow a łeßow, do horow a dołow. A hdyž ßebi tón abo tamny s pukotanjom wutroby abo s czežkimi myßlemi pót s czoła trějesche, wołasche wón: „Allons mon brave! pas peur! nous mourrons pour la patrie!“ (Khwataj, mój schwarny pacholo! Žaneje bojosče! My chzemy wumrjecź sa wótzny kraj!) A schtóż to widźesche a mějesche sprawnu kscheseźijansku wutrobu we ßebi, dyrbjesche ßnano płakacź a prajicź: „Bóh schkituj waß; wczera hischcze na rychłych konjach, dźenża hižo ßmjercź we wutrobach, jutsje do khłódneho rowa!“

Tak sańdźe połdra hodźiny pschi stajnym jěchanju a czakanju a kedźbowanju, pschi wschelakich pschecźach a napominanjach. Duž wróczi ßo tamny žandarm, prajizy, so regiment s Niederbronna njepschecźelej napschecźo czehnje. „Czi dyrbja sabycź saßo pschińcź!“ dźesche bur Michał. „Jenoż so njecźehnje abo so hischcze wjazy sa nimi czahnu,“ mudrowasche nasch Willibald, „ßu s czežka ßami.“

Naschi hońtwjerjo pak běchu dawno duzy po pucźu, so bychu khroblym zusbnikam móżnotu wsali, ßo wróczicź.

(Pokraczowanje.)

Khwal teho Knjesa!

Žona rjemjeßnika Brody běsche dołho khora była. Wotkhorjenje pomału pokraczowasche. To młodej žonje, kotraž njeběsche żenje khora była, pschepomału dźěsche. Wona běsche njesczerpliwa, nimale czežkeje myßle. Jejnej wocźi ßo wjeßełej ßwěczeschtej, żenje njeby ßo wußmjała.

To muża jara czischczesche, kotryž by ßwojeho powołanja dla wot doma prjecź był, kotryž by wjeczor ßam sprózny był a njeby khmany był, ßwojej žonje powjedacź.

Popołdnju ßedźesche wona jedyn dźeń sa blidom, chzyssche něschto k schiczu pschirěsowacź. Wona spytasche dźěłacź, ale żaneho łóschta njemějesche. Schalka s mlokom tam stejesche, ale wona njeběsche hischcze niczo pila. Jej ßo niczeho njechasche.

Mała schěsczlětna Dorka stejesche sa ßwojim małym blidkom, wona něschto warjesche. Warjeńska maschina běsche jej najlubscha hra. Wona běsche hakle psched krótkim wuprajiła, so chze macź bycź, kotraž móże wjele dobreho waricź.

Nětko wona praji: „Nětko je hotowe, Bohu budź dźak!“

Brodźina ruzy do klina połoži a ßo praschesche: „Czeho dła ty tak rjeknjesch?“ Dorka ßo se ßwěczatymaj wocźomaj k macźeri wobrocźi a rjekny: „Njewěsch ty, so dyrbi ßo pschezo tak prajicź? Ja běch prjedy s Lejnu pola jeje wowki. Ta je jara pilna. Wona mějesche schtrympu hotowu a praji: „Bohu budź khwalba!“ Potom je wona nam prajiła, so dyrbimy pschezo tak rjeknycź, hdyž mamy něschto hotowe. Macźi, czeho dła to njeßy wjedźała?“

Brodźina běsche hnuta. Jej běsche, kaž by ßo jej wot dźěcźazych hubow w mało ßłowach khutne prědowanje dźerżało.

Wona niczo njepraji a Dorka dale powjedasche: „Macźi, schto je mi Bóh luby Knjes dobreho czinił?“

„Czeho dła praschesch ßo tak, dźěcźo?“

„Haj, Lenina wowka je hischcze prajiła, w bibliji tajke něschto rjane steji, to — so dyrbimy Boha khwalicź a njesabycź, schto je wón dobreho czinił. Macźi, pytaj to a czitaj mi tu rjanu historiju.“

Prjedy hacź móżesche Brodźina wotmolwicź, Dorka do komory khwatasche a bibliju pschinjeße, ju macźeri na klin położi.

„Wona je czežka“, praji holczka. „Tam wjele historijow nutskach steji. Czitaj nětko, macźi.“

Brodźina bibliju wocźini a czitasche 104. psalm: „Khwal teho Knjesa“.

Se stuknjenymaj rukomaj Dorka pschipoßłuchasche a skónczuje praji: „Nětko ja sabycź njecham, schto je mi Bóh luby Knjes dobreho czinił.“ „Macźi“, wona pschistaji, „czeho dła płakasch ty?“

Brodźina ßwoju mału holczku k ßebi sczahny, majkasche ju a praji: „Ja ßym srudna, so ßym sabyła, schto je mi Bóh dobreho czinił a so ja żenje njepraju: Bohu budź khwalba.“

„Ale, macźi, nětko ty też njesabudźesch. Ja dyrbju hischcze něschto waricź.“

Mała saßo dale dźěłasche, macź směrom ßedźesche. Wona ßebi na tón schpruch myßlesche: Se rta dźěcźi ßy ßebi khwalbu pschihotował.

Jako Broda wjeczor domoj pschińdźe, jemu žona wjeßeła napschecźiwo pschińdźe.

„Schto je ßo tebi stało?“ ßo wón dźiwajo praschesche.

„Dźěcźo je mi do ßwědomja rěczało, so je mi hańba było. Wodaj mi, so ßym tebje psches ßwoju njespokojnosć czwilowała. To dyrbi hinak bycź.“

Wona powjedasche, kak běsche ßo wschitko mělo. Mużej ßylsy we wocźomaj stejachu. Czische wón praji: „Jow njewěm niczo druhe prajicź, hacź: Khwal teho Knjesa!“

Něschto k rospominanju.

Dosć je lěpje hacź pschewjele.

* * *

Spokojeni dyrbimy bycź s tym, schtoż mamy, żenje pak s tym, schtoż ßmy.

* * *

Schtóż żanych staroscźow nima, ßebi je czini a byrnjež by je sa pjenjesy kupicź dyrbjał.

* * *

Horjo a kopschiwy wschudźom rostu.

Hudanczka.

K czemu ma hajnik selenu ßuknju?

[Zo by jeju tam wjac njeje.]

Kotry —row hubjeńschi njeje, hacź tón pola Rakez a tón pola Klukscha, a tola jomu „sły“ rěkaju?

[Zomorow = morgo—jutra.]

Kotre stworjenja Boże molerjo rózkate czinja, hacź runje ßu kule?

[Chwóstaj.]

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Czischcź a nakład Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 37.
16. sept.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

14. njedźela po swj. Trojizy.

Gal. 5, 16.

„Ja praju pak: Khodźcże we Duchu."

Khodźcże we Duchu; to je prawe kschescźijanske khodźenje. Schto pak rěka: po Duchu khodźicz? Něktosi maja sa to, so je to: dobre poczinki wopokasacz. To drje je wěrno, ale njesmě so sapomnicz, so dobrych poczinkow nichtó nima, khiba so so njeje s nowa narodźił s wodu a s Duchom. Hdźež Boži Duch prjedy njeje nasz k pokucże a k wěrje rosswětlił, tam dobrych poczinkow nimamy. Srudna wěz je w požadanju cźěła pschecźiwo Duchej. Wschědnje to sami na sebi widźimy. Požada swětna luboscz pschecźiwo Božej luboscźi, hordoscz pschecźiwo ponižnoscźi, nahrabnoscz pschecźiwo smilnoscźi, njescźerpnoscz pschecźiwo scźerpnoscźi. Ach, my hubjeni ludźo, schtó nasz wumóże? Budźmy stroschtni. Swjaty Duch, nam daty w kschcźenizy, a pschezo s nowa daty tym, kiž njebjeskeho Wótza wo njeho prosscha, pomha nam móznje. Wón je słota wotežka, kotraž nasz pschezo wotdźerżuje, so njeczinimy, schtoż my chzemy a schtoż njesměmy; wóna je schkit, kiž nasz sakituje pschecźiwo żehliwym schipam słeho požadanja; wón je mecz, kotryž nasz k dobyczu wodźi pschecźiwo wschemu nowemu nadběhowanju. Proschcże wo swjateho Ducha, mozujcże so jeho we wěrje a khodźcże we nim: dha njebudźecże po żadoscźi cźěła czinicz.

Krasna swoboda wschak kiwa tym, kiž wot Ducha so wjescz dadźa. Jeli so pak was tón Duch wjedźe, dha njejscże wy pod sakonjom. Boži Duch wumože wot bojoscże pschestupjeneho sakonja. „Poklaty je kóždy, kiž njewostanje we wschitkim tym, schtoż pisane je w knihach sakonja, so by wón to czinił" (Gal. 3, 10), praji Boże słowo. Schtóż pak so wot Ducha wjescz da, tón njeczini po sakonju jenoż nuzowany, ale rad lubje. Boži Duch je jemu sakoń do wole sapisał; wón njemože hinak, hacz rad po nim czinicz. A w tajkim człowjeku srawja potom město żałosnych słóscźow, wot swj. Pawoła w 20. a 21. schtuczzy mjenowanych, rjane a lubosne płody Ducha: luboscz, wjesełoscz, měr, scźerpliwoscz, luboscnocz, dobroczinwoscz, wěra, czichoscz, pózczinwoscz. Nichtó njeje, kiž tele płody khwalił njeby. Ale khwalicz njeje doscz. Boże kralestwo njewobsteji w słowach, ale w mozy. Ssami chzemy je w sebi a na sebi srawicz dacz posłuschni tamnemu Knjesowemu napominanju: Dajcże wasche swětło swěczicz psched ludźimi, so bychu wasche dobre skutki widźeli a wascheho Wótza w njebjesach khwalili.

Jeneje wězy pschede wschěm je nam k temu trjeba: Dajcże nam na Khrystusa hladacz, kaž swj. Pawoł na njeho hladasche, jako tele rjane słowa pisasche. „Kotsiž Khrystusej pschisłuscheja", praji wón na posledku w swj. epistoli, „kschizuja swoje cźěło s lóschtami a żadoscźemi". Hrěchej je so wón wotrjeknył, Khrystusej pschisłuscha wón a jeho wobsedźeństwo je wón. To tez nam pschisteji, so bychmy swjaty lud byli, kiž je sam jeho a so swěru dźerżi k dobrym skutkam a psches to pschipowjedał dobre poczinki teho, kiž je nasz powołał s cźěmnoscże k swojemu

kraßnemu ßwětłu. Je drje wulka a cžežka wěz, cžěło kschižowacz; możemy rosymicz, so je ßo w starym kschescžijanskim cžaßu wjele ßwěrnych ßwědkow na puste města se ßwěta podało, ale rosymimy tež, so je hischcże wyschsche a kraßnische, hdyž ßrjedza ßwěta a w ßwojim nam wot Boha datym powołanju sa tym stejimy, so bychmy w Duchu khodzili a psched zyłym błudzazym ßwětom wobßwědczili, so chzemy Khrystußej pschißłuschecz. Njebudże to na jene dobo ßo po dokonjanym waschnju stacz móz, duž słożmy ßekeru najprjedy na te hrěchi, kotrež najwjazy cžujemy. Bóh tón Knjes, kiž woboje móznje dawa, to, so chzemy, a to, so cžinimy, móże tež naß cžłowjekow Božich cžinicz, k wschemu dobremu skutkej hotowych.

Kschižuj mje, o kschižowany!
Se wschěm, schtož ja ßym a mam;
So ja budu namakany
W twojich ranach tu a tam;
Kschižuj wschak mój cžělny lósycht,
Sczjiń mi hórki ßwěta kosycht:
Pschetož, schtóž ßo s nim da khostacz,
Budże tež s nim krony dostacz.
Hamjeń.

Pucžowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitař „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójßaßowe, 12. a 13. staw.

(Pokracžowanje.)

Pohladajmy nětko hischcże ras wróczo na poßlednju stawisnu! Cžeho dla je ßo nam wona powjedała a kajku ma wona ważnoscz, praji nam Ps. 105, 13—15: „A woni cžehnjechu wot luda k ludu, wot jeneho kraleßtwa k druhemu ludu. Wón nikomu njedopuschcži, so by jim kschiwdu cžinił a khostasche kralow jich dla. Njedótkajcże ßo mojich žalbowanych a njecžińcże profetam žaneje skóscże.“

Spodźiwnje schkituje Bóh ßwojich wuswolenych tež w najwjetschej nusy, a tež Abrahamowa wěra ßo njeje sjebała. Tole ma naß nasch podawk wucžicz. Praschenje pak, hacž je Abraham prawje cžinił, steji hakle na poßlednim měscże. Ľedma hakle je Abraham wěste ßlubjenje dostał, so budże Kanaan kraj jeho potomnikow, dha ßo tež jeho wěra s tym spytuje, so ma do Egiptowskeje wucžahnycz. A dokelž Egipcžan wolu a njeprawdu jich kralow, kotsiž ßebi pschecžiwo zusemu wscho dowola, derje snajesche, mějesche ßo bojecz, so jeho tam sabija — potom by podarmo wěrił a Boże ßlubjenje by sniczene było — a so budża tam Sarai sajecz a hrósbnym cžělnym požadanjam podacz. Wón pschima ßo teho dla poßlednjeho ßrědka, kotryž je po jeho měnjenju jemu wostał: wón wudawa Saraju sa ßwoju ßotru a pschewostaji Bohu, so by wón cžescz ßwojeho ßlubjenja wukhował a ßwoje dźěcži schkitował. W tutym smyßłu cžini tež Abraham posdźischo stajnje a pschezo. W jebanju, kotrež wón nałożuje, spósnajemy, kaž posdźischo pola Jakuba a Mójßaßa, ßłabu a njecžistu wěru, kotraž njekedźbuje hischcże zyle ani na Božu pomoz, ani na cžaß, hdyž pomoz pschińdże, a kotraž chze teho dla po ßwojej woli do cžaßa ßo do Božeje pomozy měschecz. Tajka dostanje stajnje ßwój ßwar. Kóždy cžłowjek ma ßwjatu pschißłuschnoscz, wěrnoscz prajicz bjese wscheho khabłanja a ma bycz pscheßwědczeny, so ma ßo kóždzicžka łża sazpicz, tež ßamo potom, hdyž měka pódla najlěpsche wotpohlady. Sskabeje wěry dla tele jaßne pósnacże njepósnajemy pola mnohich, hewak ßwjatych woßobow stareho ßluba. S zyła je snamjo staroteßtamentskeho hospodarjenja, so ßo pódla žiwjenja we wěrje a pódla nežneho wobkhada s Bohom naturski cžłowjek husto dosez po wschej ßwojej hrubosczi sjewi, schtož ßo w nowym ßlubje tak wjazy njestawa. Kaž chze tu Abraham ßwoje žiwjenje s jebanstwom wukhowacz, tak móża w Davitowym žiwjenju stejecz pódla jeho wobkhada s Bohom tamne podawki s Bathsebu a Urijom; w nowym ßlubje ßo tajke wjazy njehodźi: pak je cžěło, pak je duch knjejstwo nastupiło, a kwaß hnady ma bóle, dyžli prjedy, wscho pschekißalicz.

13. staw.

Abraham wotdźěli ßo wot Lota, ßwojeho wuja.

I. Schtucžka 1—13. Sso wrócziwschi do krajiny mjes Bethelom a Ajom s Egiptowskeje, pastwischcża sa jeho a Lotowe wjetsche stadła wjazy njedoßahnu; wón porucża teho dla ßwojemu wnukej, so by ßo wot njeho dźělił a ßebi wuswolił, hdże chze ßo saßydlicz. Lot wuswoli ßebi Jordanowu runinu a postaji ßwoje stany pódla Sodoma.

A tak cžehnjesche Abraham s Egiptowskeje, hdžež běsche tola jenož na krótki cžaß chzył pschebywacz, se ßwojej mandźelskej a se wschitkim, schtož mějesche, a Lot, kotryž běsche ßobu w Egiptowskej pobył, tež s nim, k połdnju, to je do połodnischeho Kananejskeho kraja, do ßameje strony, s kotrejež běsche jeho hłód wuhnał.

A Abraham běsche jara bohaty na skocże, na ßlěborje a slocże. Tak khětsje sta ßo Boži ßlub žohnowanja. Požohnowanje se semskimi kublami běsche tutemu mužej wěry sarukowanje duchowneho a njewidźomneho žohnowanja.

A wón dźěsche ßwój pucz, wschědnje po krótkich puczach, kaž ßo sa jeho stadła hodźachu, wot połdnja hacž do Bethela, na to městno, hdżež mějesche prjedy ßwój stan, ßrjedź Bethela a Ai=a, runje na tym městnje, hdżež běsche prjedy wołtař twarił a předowasche tam wo Knjesowym mjenje. Wón pschihotowa ßo na to, so by tu dlějschi cžaß wostał, sarjadowawschi wokoło wołtarja, hischcże stejazeho, stajnu Božu ßłużbu.

Lot pak, kotryž běsche s Abrahamom cžahnył a ßo w ßamej stronje saßydlił, mějesche tež wowzy a woły a hěty, nahladnu liczbu małeho a wulkeho skotu a nahladnu liczbu stanow sa ßebje a sa cželedź.

A semja njemóżesche na dołhi cžaß snjesez, so byschtaj wonaj hromadże bydlikoj; pschetož jeju samoženje bě s Božim žohnowanjom, kotrež ßo Abrahama dla tež Lotej pschiwobroczi, sa krótki cžaß tak wjele, a běsche tak narostło, so njemóżeschtaj wjazy hromadże bydlicz.

Teho dla běsche wot teho cžaßa, so běschtaj ßo saßo pola Bethela saßydlikoj, stajna swada mjes pastyrjemi Abrahamoweho skotu a mjes pastyrjemi Lotoweho skotu; tež bydlachu w tym cžaßu Kananejszy a Farisejszy jako prawdźicži knjeża w kraju, tamni w městach, tucži na wßach.

Dokelž pastwischcża a studnje, kotrychž ßo domjazy njemozowachu, jenož s nusu sa stadła wobeju doßahachu, ßo Abrahamowi a Lotowi pastyrjo nimale swadźichu. Abrahamowi pastyrjo drje chzychu prěni bycz, a Lotowi ßo njechachu tulecz; łóhzy bě tež móżno, so Lot ßwojim ludźom pomhasche a jich skhroblesche, so bychu psched Abrahamowymi ludźimi wotpaßli a studnje wucžěrali.

Farisejszy ßo na stawje 10, 15—19 mjes Kanaanskimi dźěcżimi njenaspomnja. Mjeno chze najskerscho prajicz „farasothiszy“ wobydlerjo, t. r. tajzy, kotsiž na ßamostejazych dworach abo rospróschenych kublach — na wßach — bydlachu a niz w městach. Na wßach a w městach bě hižo wscho wobydlene, teho dla njemóżachu ßo Abrahamowe a Lotowe ßydlischcża dale rosschěrjecz; tak njebě hinak móżno, hacž so ßo Abraham a Lot dźěleschtaj a kóżdy ßydło ßam sa ßo sałoży.

Abraham jako wuj a hłowa zyłeho cžaha, a dokelž běsche s noscherjom Božeho ßlubjenja, by drje móhł ßwojemu wujej prajicz: Wucžehń s tuteje strony a saßydl ßo druhdże; tola Abraham dźesche s lubosnymi ßłowami, bratroweho ßyna ßebi sa runja postajo, haj, jemu wuswolenje pschewostajo, k Lotej: Luby, njech njeje mjese mnu a mjes tobu swada a mjes mojimi a twojimi pastyrjemi; pschetož mój ßmój bratraj.

Njeje wschitkón kraj psched tobu? Ja cże proschu, wotdźěl ßo wote mnje! Mam sa lěpje, so ßo swonkownje dźělimoj, snutskownje pak ßo njedźělimoj. So pak njemóhł ßebi pomyßlicz, so ja to ßwojeho wužitka dla cžinju, a so mi wo měr njeje, móżesch ßebi ßam krajinu po ßwojej woli wubracz. Jeli so ty na lěwu stronu pocżehnjesch, chzu ja na prawu; abo jeli so chzesch ty na prawu, chzu ßo ja na lěwu podacz.

Cžłowjek w narańschich krajach, chze=li wón njebjeske strony postajicz, stajnje k ranju hlada; teho dla je předku narańscha, na prawizy połodnischa abo južna, sady nawjecžorna, na lěwizy połnózna abo ßewjerna strona.

Mam sa to, so ßo nam tež tu skutk Abrahamoweje wěry powjedźi. Měr lubujo porucži Lotej wólbu. W ßwojej wutrobje wschak bě pscheßwědczeny, so budże Bóh wscho tak wodźicz, so ßo jeho ßlubjenje stanje. Tak wuswoli Lot po wschej ßwobodże,

niczo jeho njepohnu, so by ſ Kananejſkeho kraja wuſchoł; we wſchěm pak dokonja ßo jeniczzy Boża rada. S dobom pak ſjew, Abraham ſ tym ßwoju ponižnoſcź a měrnoſcź, ſo ßo, najebacź tehoi ſo je nanowy bratr, Lotowy bratr mjenuje, a jemu wolicź da.

(Pokraczowanje.)

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Prěnja bitwa.

Zyke wójſko njepſchecźelow wobſtejeſche ſ würtembergſkeho ſtabſkeho offizěra, hrabje Zeppelina, ſ tſjoch badenſkich offizěrow a ſe ſchtyrjoch dragunarjow. Jim běſche ßo nadawk ſtajił, pſches Lauterburg do Elſaßa jěchacź, ſo bychu naſzonili, hacź ßu ßo tam hižo wjetſche njepſchecźelſke wójſka nahromadźiłe. Woni běchu ßo ſbožownje pſches Sulz, Wörth a Fröſchweiler dobywali a běchu potom po lěßnych pucźach tak daloko dojěchali, ſo mózachu zyku żeleſnizu wot Gundershofena hacź do Niederbronna a wulki dźěł Elſaßkeje krajiny pſchehladacź.

Hacź běchu hižo ßwój Joſuowy a Kalebowy nadawk dopjelnili, abo hacź chzychu jón hakle dopjelnicź, wo tym — ſ dobrymi pſchicźinami — naſcha khrónika mjelczi. Schtoż pak je ßo na tamnym ßamotnym, ſ wulkimi lěßami wobdatym, mjes wßami Ebersbach, Gundershofen a Reichshofen leżazym Schirlendworje ſtało, dyrbi ßo naſchim potomnikam ſdźěliczź.

Běchu do tuteho dwora ſawróczili, běchu ßwoje konje do hródźe dowjedli a napizowali, chzychu tež trožku wotpoczowacź wot dalokeho jěchanja a hižo pruſkotachu pjeczene jeja w pónowi a mějachu hłódnym wojakam derje ſeßkodźecź na zuſej franzowſkej ſemi, duž ..... hara naſtanje ..... zyły hońtwjerſki regiment pſchicźehnje, zyły dwór je wobdaty ..... ſchto nětko? Noże a widliczki padnu jim ſ rukow, mjecze ſlecza ſ nóżnjow, ſkocza ſe jſtwy a ſkhowaju ßo ſady ßwojich koni — ßo tſěli a franzowſki podwyſchk padnje — ſaßo ßo tſěli a tſěli — leutnant Winſloë ßo na ßmjercź frani, druſy padnu — někotre mjeńſchiny ſadwělowaneho wojowanja; ale pſchemóz je dobyła; dwaj offizěraj a dwaj dragunarjej ßu jeczi; Winſloë ßo wukrwawi, ale hrabja Zeppelin a dwaj dragunarjej twóchnychu. Zyły regiment ßo wróczi a pſchicźehnje wjeczor ſ powſchitkownej radoſczu do Niederbronna. W Pariſu ßwjecźeſche ßo ſ illuminaziju wulka bataille du Schirlenhof. A też pola naß w Fröſchweileru běſche wulka radoſcź, jako ßo naſchi dobywarjo wrócźichu. Wjeßekoſcź běſche tak wulka, a ſahorjenoſcź tak powſchitkowna, ſo ßo naſchi dobri ludźo njemózachu doſcź napraſchowacź, dodźiwacź, dokhwalicź, a też naſchi wojazy njemózachu doſcź jeſcź a picź a powjedacź hacź do cźěmneje nozy. Jako dobycźerſke ſnamjo běchu krótku tſělbu jěſdnych ßobu pſchinjeßli, kotraż ma ßo jako wěczny pomnik w zyrkwi khowacź. Kak bu tola tuta tſělba wobdźiwana a wukhwalena!

Hrabja Zeppelin je pjecza na konju morjeneho franzowſkeho podwyſchka twóchnył a ßo krótki cźaß po wulkej bitwje do Schirlendwora wrócźił, ſo by ßwoju worcźiſnu ſapłacźił. Hacź temu tak je, wón ßam najlěpje wě, pſchetoż je hiſchcźe żiwy, a hdyż to też jako ponižny knjes do ßwěta njetrubi, ßwět to tola junu ſhoni. — Na kóżdy pad je wón khrobły jěſdny; pſchetoż jeho jěchanje do Elſaßa woſnamjeni niz jenoż dobru ſnajomnoſcź naſcheje krajiny, ale też ſazpiwanje ßmjercźe, kiż dyrbi też njepſchecźel wobdźiwacź. Po bitwje je wón potom na ßwojim cźornaku dale pſches Elſaſku jěchał, njedaloko naſcheje wßy jěchaſche po lěßnych pucźach. A jako tehdom wjeczor na paſtwiſchcźach mjes wßomaj Nähweiler a Linienhauſen Wendlingez Pětr kruwy paßeſche, pſchińdźe na dobo dźiwny muż, kiż tola żadyn Franzowſa bycź njemóżeſche, ſpróżneho konja ſa ßobu wjedźo, a praſcheſche ßo, hacź njemóże kuſk mloka doſtacź. — Duż pohladny Wendlingez Pětr ſe ſtróżelemi na njeho ... „Haj, chzył Wam rady něſchto mloka dacź, hdy bych hornz měł, ſo móhł dejicź.“ „Temu móżu pomhacź“, dźeſche zuſbnik a wucźeże kożanu wěz ſ kapßy, do kotrejež móżeſche dejicź a ſ njeje picź. Nětko dyrbjeſche Wendlingez Pětr dejicź; a mloko zuſemu knjeſej kraßnje ſeßkodźa, duż dyrbjeſche Pětr hiſchcźe junu dejicź. Potom da naſtróżanemu kruwarjej toleć a praji jemu dobry wjeczor. To ſta ßo wſchitko mjes tym, ſo nimale 300 kroczel dale franzowſzy jěſdni nimo jěchachu a wſchitkich Prußow w lěßu ſakliwachu a ßo tola do lěßa njeſwěrichu, jich ſniczicź.

Hrabja Zeppelin pak je dale cźahnył a je wjeczor do Gunſthala pſchiſchoł a tam pola wulkeho Pětra dwě ſchkleńzy cźerwjeneho wina wupił, za kotrejž je 10 frankow ſapłacźił. A na druhi dźeń běſche hižo ſaßo pola němſkeho wójſka ſ ważnymi powjeſcźemi a naſhonjenjemi. Wendlingez Pětr pak njeje tutón wjeczor a tute dejenje do kożaneje cźerpawy ſabył — hacź na marach leżeſche.

Hońtwa ſa dragunarjemi.

Běſchtaj, każ ßym hižo prajił, dwaj dragunarjej cźekłoj a běſchtaj w lěßu hoſpodu pytałoj a namakałoj, mjes tym ſo mějeſchtaj jeju pſchecźelej ſady murjow Niederbronſkeho jaſtwa cźiche myßle. Jedyn běſche na noſy ranjeny a teho dla ſa njeho cźěkanje pſches cźernje a ſkały wěſcźe żadyn żort njebě. Tutaj dyrbjeſchtaj bórſy ſhonicź, ſchto Elſaſzy ſamóża, hdyż ßo wo tym jedna, wótzny kraj wot barbarow wumóz. Bórſy ßo powjedaſche, ſo ßo hiſchcźe někotſi Pruſzy w lěßu khowaja, a hlaj, naſch hońtwjerſki regiment w Niederbronnje móżeſche bjes teho měrnje ſpacź, ale burja w Sauerhofenje wjazy njemóżachu. Haj, Sauerhofen, to njeje żana wſchědna wjeß! Schtóż ju ſnaje, tón wě, ſo ßu w njej wubjerni duchojo, filoſofojo, pěßnjerjo, woßebje pak wubjerni wótcźinzojo, kiż nihdźe ßwojeho runjecźa nimaja! Huj! hdyż cźi na blido ſ pjaſcźemi bija a ßo hotuja, ßwět dźělicź!! — Tak ſroſumiſch, ſo w Sauerhofenje wjazy w nozy ſpacź njemóżachu, doniż tamni żadławi pacholojo njebudźa ſajecźi a ſniczeni. Teho dla bu wobſamknjene, ſo maja wſchitzy mużojo do lěßa cźahnycź a banditow żiwych abo morwych do Sauerhofena pſchinjeſcź.

Kajki běſche to wulki dźeń ſa tutu wjeß! Tuta ſahorjenoſcź! Tute hrimanje a klecźe! Tute ſazpiwanje ßmjercźe! Schkoda, ſo jenoż dwaj abo tſi ſta Prußow w lěßu leża. Wczera njejßu ani jeniczkeho ſajeli. Dźenßa by kóżdy diwanacźe morił. — Schtó pak ma tutón wójnſki cźah nawjedowacź? Schto dołho praſchecź? Hlajcźe tam na běłym konju hněwneho komandanta, kak wón elegantnje ſcźeßany a ſdraſcźeny pod woknami naſchich knjeni tam a ßem jěcha, ſo jenoż tak ſchkrě lětaja. Ja dam ßwoje cźeßne ßłowo, ſo wón hiſchcźe do prěnjeje bitwy cźeknje. Haj, a tam jeho adjutant na hrjehotazym konju (jeho mjeno ßym ſabył, ale to niczo njeſchkodźi), wón je wojak, ßamo podwyſchk, był — jeho ſ zyła na hłoßu ſpósnajeſch, a Pruſzy budźa jeho ſpósnacź na ſkutkach — kak wón, w kóżdej ruzy piſtolu, w howrjazej cźrjódźe hreji: „Hdźe woni ßu? hdźe ßu? hdźe ßu? Allons enfants de la patrie!“ a lud hreji ßobu .... Hlajcźe, kak ludowe wójſko ſahorjene ſ tſělbami, nożemi, koßami, zypami, ßynowymi widłami, kolikami atd. po dróhach wokoło cźaha a wſchitkim njepſchecźelam ßmjercź a ſniczenje pſchiſzaha. Jenoż jedyn tam naſdala ſteji, naſch mudry lěkař ßo jim ßměje a bórbota do ßwojeje brody: „O, ſchtó měł puta, tajke ſwěrjata putacź!“ Ale wón tola wſchelake lěkařſtwa a noże ßobu woſmje a jěcha pomaku ßobu do wójny, ale ſa wójſkom.

(Pokraczowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Pſchichodnu njedźelu ſměje ßo prěnje ßerbſke kemſchenje w nowej kſchižnej zyrkwi w Draždźanach. Spowjednu wucźbu ſměje knjes farař Kſchižan ſ Hodźija a prědowanje knjes farař ryczeŕ Jakub ſ Njeßwaczidła. Każ ßłyſchimy, chzedźa też Sserbja ſ Łužizy tam dojěcź, ſo bychu pſchi prěnim kemſchenju w kſchižnej zyrkwi, ſ Bożej pomozu ſaßo natwarjenej, pódla bycź móhli a ßebi pſchi tym kraßny Boži dom wobhladali. Wutwar je woprawdźe kraßny a wulkotny.

— Hłowna konferenza wucźerjow Budyſkeho wokrjeża měješche ßo ſańdźeny ſchtwórtk.

— W Schönbachu měješche ßo Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń. Sswjedźeńſka kollekta je ßo cźěſkej woßadźe Kloſtergrab pſchidźěliła. Wona je jena ſ tych woßadow, hdźeż ßo w ſańdźenym lěcźe evangelſke hibanje najprjedy pokaſa.

— We Wittgendorfje ßwjecźeſche ßo ſańdźenu njedźelu biblijſki ßwjedźeń. Prědowanje měješche k. ſuperintendent Pacha ſ Wulkeho Hajna na ſałożku Jan. 5, 37—40, praſchenje wukożujo: „Hdy mamy w ßwjatym pißmje wěczne żiwjenje?“ 1. Hdyż njejßmy jenoż ſwonkownje ſe ßwjatym pißmom ſnacźi, ale Boże ßłowo we wutrobje noßymy. 2. Hdyż niz jenoż w pißmje pytamy, ale w nim wołanje Wótza k Ssynej ßłyſchimy.

— W Kralowzu (Königsbergu) je ßo w tu khwilu hłowna ſhromadźiſna Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa wotměła. Se wſchěch kónzow naſcheho wótzneho kraja ßu ßo pſchecźelju naſcheje droheje evangelſkeje zyrkwje ſeſchli. Shromadźiſna póßła poſtrowjazy tele-

gram na khěžora. Bližschu rosprawu wo shromadźisnje podamy sa tydźeń.

Nasyma.

Sso slocźi hižo nasymnje
Na płodach bohate!
Duž wozucź khwalba, wjeßele
A cžucźe dźakowne.

Hlaj, kak ßo błyschcźi sahroda
Se ßadom liczkatym,
Ta hak'sa s płodom shibnjena
„Pój!“ woła, „pój, tu ßym!“

Tež worjech, bós, pjeńk winowy,
Schtož móża, pschinjeßu,
Lěß dawa hriby, jahody,
Hat ßłódnu rybiczku.

Pschatr, pinza, lubja poj'daja,
Schto pola darjachu,
Kaž zakta běrny seßłodźa —
Khlěb khudych ludźi ßu.

Njech khwali rjane naléźe,
Schtóž kwětku lubo ma,
My posběhajmy nasymje
Kiž płód na blido da!

Njedźelske dźěło.

My ßmy nawukli, so je wschědne dźěło njedźelu sakasane, so ßu jenož skutki luboscźe a nusy dowolene. Schtož ßu skutki luboscźe, je nam nasch sbóžnik w ßwojim semskim žiwjenju husto pokasał, hdyž wón khorych hojesche; to nam tež ßwjaty Jakub w ßwojim liscźe prajił: „To je cžista a njesmasana Boža ßłužba: k ßyrotam a k wudowam w jich nusy pohladacź.“ Ale schto ßu nusne skutki? Rjemjeßlnik, kotryž njedźelu dźěła, so by nusowazeho wotebjerarja spokojił, ßebi myßli, so je to nusne dźěło. Ratař, kotryž njedźelu pschi hrožazym njewjedrje ßwoje ßyno abo žito do ßucheho khowa, ßebi myßli, so je to nusne dźěło. Robocźan, kotryž, dokelž je schěscź wschědnych dnjow sa ßwojeho Knjesa dźěłacź dyrbjał, njedźelu ßwoju rolu dźěła, ßebi myßli, so je to nusne dźěło. Ale njeda ßo na to waschnje s tym ßamym prawym kóžde njedźelske dźěło, hdyž je někak nusne, samolwicź. Ale hdźe wostanje potom hischcźe Boža kasnja?

Je schtó, kiž móhł rossudźicź, schto je nusne dźěło a njedźelu dowolene. Wěscźe tajki je a to njeje žadyn mjeńschi hacž Boži ßyn ßam, kiž nam tež wo druhich kasnjach najlěpsche wukładowanje da. Wón ßo prascha (Luk. 14, 5.): „Schtó je mjes wami, hdy by jemu woßoł abo woł do studnje padnył, so by wón jeho na měscźe njewucźahnył ßabatny dźeń. Jow jedna ßo wo žiwjenje a byrnjež by žiwjenje skocźecźa było. Chzył-li jow hacž na druhi dźeń cžakacź, by skocźo s cžwilemi kónz wsało. Teho dla je to nusny skutk a dowoleny, haj, pschikasany, skocźecźu žiwjenje sdźerżecź. Schto je po tajkim nusny skutk? To je tajki, pola kotrehož ßo wo žiwjenje jedna, njech je to žiwjenje cžłowjeka abo skocźecźa. Pschi khoroscźi a strachocźe, pschi wódnej a wóhnjowej nusy tež njedźelu pomhacź je dowoleny a nusny skutk, haj, pschi tym skutk luboscźe. (Luk. 6, 9.)

Potom hischcźe jene: Nasch sbóžnik ßwojich wucžomnikow sakituje, hdyž ßu kłoßy psches žnjowe polo khodźo wotschcźipali, dokelž běchu hłódni. To běsche po židowskim sakonju hewak dowolene, ale farisejszy a pißmawucženi mějachu to sa wotßwjecźenje ßabata. (Matth. 12.) Sak ßměmy tež my njedźelu cžinicź, schtož je nusne, so bychmy ßwoju žiwnoscź a potrjebu měli.

To je ta wucžba, kotraž s Božeho ßłowa k nam rěcži. Hacž ßo cžłowjekam lubi abo niz, je druha wěz. Cžłowska ßebicžnoscź huski pucź rad wěscźischi cžini. Ale schtóž Boha poßłucha, tola pschi tym huski pucź khodźi. Wopomń tež pschi kasni wo ßabacźe: „Schto pomha cžłowjekej, hdy by wón runje zyły ßwět dobył a na ßwojej duschi pak schkodował?

Skónczńje chzu lubemu cžitarjej, kiž je wěscźe „njedźelski pscheczel“, někotre ßłowa sa njedźelu podacź:

1. Njeżadaj wot žaneho rjemjeßlnika njedźelske dźěło, dokelž ty tež druhich k hrěchej sawjedźesch.
2. Wobstaraj to, schtož njedźelu trjebasch, ßobotu.
3. Wotstorkuj njedźelu wschitko, schtož ma khwile hacž do póndźele.
4. Wjmi s njedźelu ßwjecźenjom radscho krucźischo hacž psche lóhko: ty tola hischcźe shrěschisch.
5. Wopomń, so twój hubjeny pschikład na druhich skutkuje a jich do hrěcha sawjedźe.
6. Njeboj ßo tež druhich na jich pschißkuschnoscź pschecźiwo Bohu dopomnicź a pomhaj se ßłowom a se skutkom, so by njedźela pschezo wjazy kscheścźijanam žohnowany dźeń była. To daj Bóh!

Kruschki a truźki.

Cžinisch-li ludźom ßměch a wjeßele,
Ty žněješch wschudźe cześcź a witanje;
Chzesch pak wucžicź a polěpschicź,
To budźa khribjet rad cži wobrocźicź.

* * *

„Luboscź, njebudź falschna“, praji
Boże ßłowo; — cžeho dla?
Dokelž jich tak wjele haji
Judaschowske smyßlenja,
Noscha na jasyku měd,
Ale we wutrobje jěd!

* * *

Hrěch pscheklepanej' mudroscźe
Swět ßebi radscho woda
A měni, tón ßo wupłócźe
A mała je ta schkoda.
Hdyž rěka pak: wón woßoł je,
Wón lěpje njewě, njemóże,
Jom' na wutrobu swala
Wschě hrěchi, kiž jich pala.

Něschto k rospominanju.

Pod pschikryczom najwyschscheho.

W małych kupjelach, w kotrychž běch sańdźene lěcźo, ßo scźěhowaze poda: Knjeni N. běsche sahe k měrej schła, prjedy pak běsche ßo, kaž kóždy wjecźor, pschikrycźu najwyschscheho poruczika. Ssrjedźa w nozy ßo jej dźijesche, so je woheń wudyrił, jaßnje ßłyschesche płomjo ßo palicź. Wona horje slecźa, s woběmaj nohomaj s loża skocži, s tschepotazej ruku ßwěczku saßwěcźi. Duž — w tym ßamym wokomiknjenju, hdźež ßwěczku saßwěcźi, kruch wjerćha wysche loża dele padźe. — Tak běsche ju Bóh na dźiwne waschnje wobarnował. (Pś. 91, 4. 5.)

* * *

Na tym ßwěcźe dyrbisch pak bórsy wumrjecź, pak scźerpliwje žiwy bycź.

Hudanczka.

Wěsch mi, kotre wokeńczki
Wschědnje, hdyž ßo swjecźori,
Sso ßame wot ßo sawrěja
Na wuspróznjene woknjeschka?
[·vɔʞɔɐɟɹɐɯ ɐgo ‘ɹɐɯɐʞ]

S koschlow starych wutworjenka,
Běła, cžista, rjana, cźeńka,
Noßy wěrnoscź po ßwěcźe,
Druhdy pak tež njemdrje kžě.
[·ʌɐəlɔʇoʞ]

Kosak ma swjerćha hłójczku a spody nóżku; schto pak ma ßrjedźa?

[·(ʇo—ſ—ɑſ) „ſ“ ʇɐqɯıʞ]

Schto njeje niz cźěło, niz duch, a nima žaneje bróńje, njeje widźecź a ßłyschecź, a tola pschemože hobrskeho muża, a był-li tón ßylnischi, dyžli sto muži?

[Sɔpɐɹ ɟɐɯɹıɔ·]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armenske ßyroty:

N. s M.	3 hr.
A. s B.	1 =
Hromadźe:	4 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cžischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Bomhaj Bóh!

Čišło 38.
23. sept.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišchczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

15. njedźela po swj. Trojizy.

Gal. 5, 25.

„Smy-li w Duchu žiwi, dha khodźmy tež w Duchu."

W Duchu žiwi bycz móża jeno czi, kiž su Khrystußowego Ducha dostali. Masch jeho? Pisches swjatu kschczenizu sy drje jeho dostał. Ale je tež mózny w tebi a skutkuje to, schtož so k twojemu wěcznemu měrej hodźi? Czim hłubscho my swoje hrěchi pósnawamy, czim wutrobnischo wěrimy, czim wěsczischi mózemy bycz, so je Boži Duch w naschich wutrobach žiwy.

Schtóž je w Duchu žiwy, tón budże tež w Duchu khodźicz. Duž so samo wě, so budże ponižny. Pschetož schtóž so wschědnje a swěru psched Bohom ponižuje a ma swój samsny hrěch psched woczomaj, tón njemóże dołho wo druhich ludźi hrěchach powjedacz a so wysche tych pschesběhnycz, kiž so wot někajkeho pada pschekhwataja. Ssamo psched njepokutnym dyrbi nascha samsna khwalba czeknycz. Wschak widźimy sły korjeń a twjerdu mysl tež w sebi samym. Tón Knjes pak praji: „Czi prěni budża posledni a czi posledni prěni." S Bożej hnadu móżeja woni nam, hdyž njewachujemy a njeprosymy, bórsy prjedy pschiincz. A k temu ma Bóh tón Knjes tole prawo: „Komu je wjele date, wot teho budże tež wjele žadane; komu je mało date, wot teho budże tež mało žadane."

Hdże wostanje nascha hordoscz? Njedyrbimy wjele wjazy swjatemu japoschtołej prawo dacz, hdyž praji: „Lubi bratsja, hdyž by něhdże człowjek wot někajkeho pada pschekhwatany był, dha pomhajcże jemu sasso horje s czichim duchom, kiž wy duchowni scże?" My njemóżemy miłeho a dobroczinweho Ducha Božeho w swojej wutrobje czucz a pschi tym surowi a krucži pschecziwo bratram bycz. Duž wěrni kschescżijenjo nikoho druheho surowje njewotsudźeja, ale Duch czicheho Jesuša jich wobknježi a tón njeje duch dźěczi hrimanja (Mark. 3, 17.), kotrymž tón Knjes dźesche: „Njewěstaj, kajkeho Ducha dźěczi wój staj?" (Luk. 9, 55.)

Schtóž w Duchu žiwy je, tón budże tež w Duchu khodźicz. To budże so na ponižnoscži, tak tež na luboscži pytnycz. Luboscz je Khrystußowy sakoń, kotryž mamy dopjelnicz. O pschecželniwy sakoń, kiž ma Khrystußowe mjeno bjes poklecża teho sakonja. Schto prěduje mi hewak Khrystußowa luboscz, khiba, so dyrbju tež lubowacz, dobrotu czinicz, pschecželniwy a scżerpliwy bycz? Luboscz, kotruž bratram wopokasujemy, dyrbi samosaprěwanje bycz. To je to khodźenje w Duchu. „Hdyž wy lubujecże tych, kotsiž was lubuja, kajke myto wy smějecże? Njeczinja to tež złonizy? a hdyž wy so jenoż pschecziwo waschim bratram luboscnje sadźerżicże, schto wy wosebneho czinicże? Njeczinja tež tak złonizy?"

Hdyž so my drje druhdy luboscnje sadźerżimy, potom pak smy saso twjerdźi a samowolni, schto je to hinak hacz khodźenje w czěle, hdźez człowjek po swojej samsnej mysli a woli czini a njesteji pod łahodnym Khrystußowym pschahom? Jenoż potom khodźimy w Duchu, hdyž je nascha luboscz swěrna a woporliwa, haj, hdyž my so

ßami ſapomnimy. Tajka ßwěrna luboſcź ßo jeno potom w naſchich wutrobach ſakorjeni, hdyž je japoſchtolſke ßłowo: „Njech jedyn njeße teho druheho wobcźežnoſcź, dha budźecźe tak tón ſakoń Khryſtußowy dopjelnicź“, wotewrjeny nutskhód do naſcheje wutroby namakało.

Potom naſcha wěra luboſcź wußwjecźi. Potom budźe Boże ßłowo ßwětło, kotrež nam wutrobu ſhrěje a rosßwětli. Potom ßebi w Božim domje a pſchi wołtarju w ßwjatym wotkaſanju móz wuproßymy, ſo móżemy wjazy njeſcź a wjazy lubowacź. Potom budźemy w ſtajnym hladanju na teho Knjeſa ßwoje wſchědne dźěło ſapoczecź a dokonjecź a żaneje ſkładnoſcźe njeſhubicź, hdźež móżemy dobrotu cźinicź. Ssmilnoſcź Boża wucźi naß tež ßmilnych bycź. Jeho wodawanje wucźi tež naß wodawacź. Tak njebudźe hinak: Schtóż je Ducha doſtał, budźe tež w Duchu żiwy khodźicź. Khryſtuß cźim dlěje a cźim lěpje ßwoje bycźe w nim doſtanje.

Dokelž nětk Bóh tón Knjes ſ wótzowſkej luboſcźu nam ßwojeho Ducha dawa a dokelž Khryſtuß w naß bydli, dha maju tež jeho wucźomnizy ſtajnje na jeho nowy ſakoń luboſcźe hladacź. Duž je Boże ßłowo połne napominanjow k ßwěrnemu a njeßebitnemu dawanju na bratrow. Duž tež ßwjaty Pawoł żada: „Dajcźe nam dobrotu cźinicź na wſchitkich ludźoch, najwjazy pak na tych, kiž ßu naſcheje wěry.“ A to budźe temu, kiž ma Khryſtußoweho Ducha, lohko a pſchezo nowe wjeßele, hacź junu ſa njeho žně wěcźneho wjeßela w Božim raju pſchińdu, kaž ßwj. Pawoł praji: „W ßwojim cźaßu budźemy tež žnjecź bjes pſcheſtacźa.“

Jow ßyjecźe ſa wěru, tam žnějecźe ſa widźenje! Jow cźerńnje a wóſt, tam ſłote kłoßy a połne ßnopy! Jow ßłaboſcź a nuſa, tam dobycźe a żohnowanje wot miłeje ruki Božeje. Wótz teho Ducha, kiž je ſawdawk naſcheho herbſtwa, budźe naß tam wjeſcź, hdźež ſhonimy: ſchtož żane woko njeje widźało a żane wucho njeje ßłyſchało a do żaneho cźłowjeka wutroby pſchiſchło njeje, ſchtož Bóh je pſchihotował tym, kotſiž jeho lubuja.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójſaßowe, 13. ſtaw.

(Pokracźowanje.)

Tehdom poſběhny Lot, kotremuž ßo ſpodobaſche, ſo ßmě ßebi najlěpſchu krajinu wuſwolicź, ßwojej wocźi, ſo by ßebi tež najlěpſchu a najpłódniſchu ſtronu ſhladał, a dokelž běſche ßo tež bórſy rosßudźił, hdźe ma ßo wobrocźicź, naſtaji ßo na pucź a wobhlada wſchitku runinu koło wokoło Jordana, na woběmaj brjohomaj Jordana wot jězora Genezareth hacź k tehdomniſchemu dołej Siddim. Schtož bě tu wohladał, jeho ſpokoji. Pſchetož prjedy, dyžli Knjes Sodom a Gomorru ſkaſy, mějeſche pſchijórdanſka krajina wjele wody ſ mnohich rěkow a rěcźkow k powodźenju hacź k Zoarej, abo kaž tehdy městu rěkachu: hacź k Bele, a běſche luboſna kaž Knjeſowa ſahroda, kotruž běſche něhdy w Edenſkej ßadźał a běſche płódna kaž Egiptowſka, ßwojeje płódnoſcźe dla ßławjena.

Egiptowſka běſche — ſchtož jej Bóh njebě ſpożcźił, běſche cźłowſke wumělſtwo dopomhało — najpłódniſchi kraj ſtareho ßwěta.

Pſchijórdanſka ſtrona běſche tehdy wulzy płódna dolina, hdźež poſdźiſcho Mortwe morjo ßwoje knjejſtwo naſtupi. Sda ßo, ſo je ßo Jordan w tamniſchim dole do mnohich rěcźniſchcźow ſchcźěpił, kotrež ßu ßo ſkónczńje w podſeńſkich próſdnjeńzach a ſchkalbiſnach ſhubiłe. So by ßo Jordan po dole, wot nětſiſcheho Mortweho morja k Arabiſkemu móŕſkemu ſaliwej wjedźazym, wuliwał, njeſda ßo derje móżno, dokelž tež hornje Jordanowe rěcźniſchcźo po najnowſchich měrjenjach hižo nimale hłuboko leži.

Duž wubra ßebi Lot, ßo wrócźiwſchi wot ßwojeho wobhladanja, ſo by Abrahamej rosprawu podał, wſchitkón pſchijórdanſki kraj, wo kotrymž runje ßłyſchachmy, a lubjerad pſchibethelſku krajinu wopuſchcźiwſchi, cźehnjeſche k ranju, abo lěpje: k krótkemu ranju. A tak ßo rosdźělischtaj w dobrej pſchesjenoſcźi jedyn bratr wot druheho, a Abraham bydleſche w Kanaanſkim, ßlubjenym kraju, a Lot w měſtach w runinje, w krajinje 5 městow: Sodom, Gomorra, Adama, Zeboim a Bela. A měwſchi paſtyŕſke żiwjenje ßyte, ſtaji ßwoje ſtany hacź do Sodoma, ſo móhł po měſcźanſku żiwy bycź, kaž ßo jemu lěpje ſpodobaſche. Tu je ßo tež bórſy woženił.

Běſche=li tež po ßwojim měnjenju jara derje wolił, a mějeſche=li tu tež wſcho jara pſchihódne, ſchtož by ßebi pſchał, bě ßebi tola woprawdźe jara njekhmanu ſtronu wuſwolił, ſo mějeſche poſdźiſcho w Sodomje wjele ſrudoby wuſtacź; pſchetož ludźo w Sodomje běchu ſli a wulzy hřěſchnizy pſched Knjeſom, a ſ tym je ßo ſapletł do wulkich ſtrachow ſa cźěło a duſchu.

Tak ßmy ſaßo ſpóſnali nowe pokroczenje w dopjelnjenju wulkeho Božeho ßlubjenja! Kraj běſche Abramej a jeho ßymjenju ßlubjeny; a hiſchcźe bydleſche Lot, tež bohaty a mózny, a Abramowe bliſke pſcheczelſtwo, ſ nim w ßlubjenym kraju. Duž njemóże kraj wobeju paſtyŕſkeju wjerchow wjazy ſnjeſcź, ſwada mjes paſtyrjemi ſwjedźe jeju, ſo mataj ßo dźělicź. Abraham ſawjedźe dźělenje na najluboſniſche a najnjeßebicźniwiſche waſchnje, ßebi wědomny a wěſty teho, ſo jeho Bóh wodźi. Nětko pak ſcźěhuje Boże wobkrucźenje, ſo ma kraj Abramowy bycź.

II. Schucźka 14—18. Lědma je Lot wucźahnył, pſchißudźi Bóh ſ nowa Abramej Kanaanſki kraj a pſchikaſa jemu, ſo by kraj prěki a po dołhoſcźi pſchecźahał. Abram to ſcźini a wuſwoli ßebi haj Mamre pódla Hebrona ſa ßrjedźiſchcźo ßwojeho dalſcheho ßydła.

Hdyž pak běſche ßo Lot wot Abrama dźělił, a hdyž běſche tón, jako něhdy ſe ßwojeho wótzneho kraja a ſe ßwojeho wótzneho doma, tež woteſchoł wot ßwojeho pſchecźelſtwa, dźeſche Knjes k Abramej, jemu ßo ſjewjazy bórſy po tym na horje pola Bethela, hdźež móżeſch ßo daloko a ſchěroko roshladacź: Poſběhń, jako prjedy Lot ſe ßebicźnoſcźu, tak tež ty nětko we wěrje, ßwojej wocźi a pohladaj wot měſta, hdźež bydliſch a kotrež je po ſdacźu ßnadniſche hacź tamne, kotrež je ßebi twój wuj wuſwolił, k połnozy, k połdnju, k ranju a k wjecźoru. Pſchetož wſchitkón kraj, kotryž widźiſch, chzu ja tebi dacź a twojemu ßymjenju wěcźnje, tebi jenož po ßlubjenju, ale twojemn ßymjenju něhdy jako njewjaſomne a njeſhubjomne namrělſtwo a wobßedźeńſtwo.

Wſcho, ſchtož Bóh cźini, je wěcźne; wón njecźini abo njedawa woprawdźe nihdy niczo ſachodneho; pſchetož tež wſcho ſachodne, ſchtož nam ſpożcźi, ſpożcźi nam w zyle wěſtym ſwißu ſ wěcźnym, a hdyž ßo cźłowjek wſcheho teho ſ wěru mozuje, dha pſchinjeße wěcźne płody. Kanaanſki kraj je ſarukowanje a ſnamjo noweho ßwěta, kotryž maja wěrjazy, kotrychž wótz je Abraham, wěcźnje wobßedźecź; a jenož teho dla je jeho cźělne ßymjo Kanaanſki kraj wobßadźiło, ſo by ßo Božemu kraleſtwu cźara na wſchej ſemi pſchihotowała.

A chzu twoje ßymjo ſcźinicź jako próch na ſemi. Jeli ſo budźe ſchtó móz próch na ſemi wulicźicź, tón budźe móz tež twoje ßymjo wulicźicź; pſchetož niz jenož wulki lud, kotryž wot twojeho cźěła pſchińdźe, mam ſa twoje ßymjo; ale tež wſchitzy, kotrymž je ßo ſbóżnoſcź, tebi a twojemu ludu pſchihotowana, doſtała, budźa twoje dźěcźi rěkacź, kaž ßo Galatiſkim piſa: kotſiž teje wěry ßu, tajzy ßu Abrahamowe dźěcźi. — Scźe=li pak wy Khryſtußowi, ſcźe Abrahamowe ßymjo a po ßlubje herbjo.

Teho dla ſtań ſ měſta, hdźež nětkole bydliſch, a pſchekhodź kraj po jeho dołhoſcźi a po jeho ſchěrokoſcźi, pſchetož tebi chzu jón dacź; ty móżeſch ßo nětko hižo ſa krajneho knjeſa po wſchěm prawu měcź, dokelž dotalnych wobydlerjow tu jenož hiſchcźe khwilu cźerpju.

Pſches tute khodźenje po kraju dyrbjeſche ßo Abram profetiſzy kraja mozowacź; ſa wobßedźeńſtwo njeje doſtał ani krocźele, kaž dołho je tež żiwy był.

Sa *prěni* cźaß ſtawiſnow naſcheje ſbóżnoſcźe, ſa paradiſke a pſchedlijeńſke cźaßy, běſche Bóh cźłowjekam bliſko po cźěle a duchu; pobożni, kaž Henoch, khodźachu ſ nim. Ale tajke bydlenje Boha

mjes cžłowjekami ma ſ lijeńzu ßwój kónz; Bóh ſdaluje ßo do njebjeß, ſo by ßo wot nětka wot tam cžłowjekej ſjewił. Tola wſchě ſtawiſny ſaměrja ßo nětko na to, ſo by wón ſaßo wobydlenje mjes cžłowjeſtwom doſtał. Sa druhi cžaß, ſa cžaß patriarchow, pokaže ßo Bóh ſaßo widžomnje na ſemi a wobkhadža po woßobje ſ cžłowjekami. S džěla ſjewi ßo cžělnje, ſo móžeſch jeho widžecž abo ßłyſchecž, ſ džěla pak duchownje, hdyž běchu cži, ſ kotrymiž je wobkhadžał, někak pſchetworjeni, abo wón ſjewi ßo jim wo ßnje. Tola ſ tym wón hiſchcže na ſemi njebydli; pſchetož Bóh ßo ſaßo ſdaluje abo poda ßo do njebja; jeho ſjewjenja ßu jeniczzy powoſtanki prjedawſcheho a ſnamjenja ſa pſchichodne.

Tehdom ſběhny Abram po woßebitej Božej pſchikaſni ßwój ſtan, a pſchecžahnywſchi kraj po dołhoſcži a po ſchěrokoſcži, bydleſche dlějſchi cžaß dale k połdnju wot Bethela w dubowym abo terebintowym haju, Amorejſkemu mužej ſ mjenom Mamre ßłuſchazym, kotryž je w Hebronje, a twarjeſche kaž prjedy pola Sichema a potom pola Bethela Knjeſej woltař.

Tele ßydliſchcžo je ßrjedžiſchcžo woſtało, ſ wotkal je ßo ßlubjenje wo wobßedženſtwu tuteho kraja dokonjało; tu je patriarchiſka ßwójba najdlěje a najradſcho bydlika, tu je ßwojich morwych khowała. (Pokracžowanje.)

Tſi kórzy pſcheńzy.

Wicžaſowa běſche dobra burowka, ale kuſk nahrabna. Wona běſche w dobrych wobſtejnoſcžach žiwa, a jeje muž běſche pſchezo mjehku a cžopku wutrobu měł a běſche ßrjedž w žohnowanju a w ſbóžnoſcži tamneje Božeje kaſnje ſtał, kotraž naß napomina: „Dobrotu cžinicž a ßobudžělicž njeſabudžcže!“ Ale druhdy běſche jemu to jeho žona hórke cžiniła, a poßledni žnjowy ßwjedžeń běſche k ſlej ſwadže mjes mandželſkimaj dóſchło, dokelž chzyſche bur tſi kórzy pſcheńzy khudym rosdawacž a burowka to pſchidacž njechaſche. Lubeho měra dla bur tehdom pſcheńzu dał njeběſche, ale hłuboka boloſcž běſche jemu była, ſo njeběſche ßměł Knjeſej wopor pſchinjeſcž. Potom běchu burej naſymſke wětſiki pſches cžěło ſadunyłe, wón běſche poł lěta khorował, a jako bě cžaß nalětneho wußywa, běchu burej Wicžaſej row ryli a jeho cžěło dele puſchcžili jako „wußyw na nadžiju“. Žona njeběſche ßo chzyła dacž troſchtowacž, pſchetož wona běſche ßwojeho muža lubowała a běſche nětko wopuſchcžena wudowa ſ tſjomi džěcžimi, kotrež dyrbjeſche ßama wocžahnycž, a ſ wulkim kubłom, w kotrymž dyrbjeſche nětk ßama hoſpodaricž.

Nětko běſche ſaßo žnjowy ßwjedžeń, a Wicžaſowej kałaſche pſches wutrobu, jako ſtary luby knjes lěkař ſ durjemi ſaſtupi, a wſchitka ból minjeneho lěta ßo jej ſ zentnařſkej cžežu na duſchu położi, ſo dyrbjeſche ßo ßynycž a hórke ßylſy płakacž. Stary knjes mějeſche tež ſa wutrobne rany dobry rezept. Wón khwilu cžiſche pódła burowki na ſtólzu ßedžeſche a da ßo jej wupłakacž; potom praji ſe ßwojim miłym a wěſtym hłoßom: „My mamy Boha, kiž pomha, a Knjeſa, kiž wot ßmjercže wumože.“ Burowka ßebi wobliczo ſe ſchórzuchom wodže a horze ßylſy płakaſche, ale jako běſche jej lěkař hiſchcže někotre troſchtowaze ſchpruchi prajił, bu wona ſměrom. Wón jej praji: „Wicžaſowa, ja ßym dženßa pſchiſchoł, ſo bych Waß proßył, khudej Schurakez ßwójbje něſchto khlěba do domu póßłacž; muž je hižo lěta dołho khorowaty a w domje je wulka nuſa. Wy ſcže lětßa rjane žně měli; duž ßym ßam pſchiſchoł, ſo bych ßłowo ſa khudu ßwójbu pola Waß rěcžał.“ Saßo burowka ſtyſknjwje płakaſche, ſo knjes lěkař ßo dživajo na nju hladaſche. Na to wona wocži k njemu poſběhny a jemu płakajo powjedaſche, ſo je poßledni žnjowy ßwjedžeń ſe ßwojim mužom ſwadu měła dla tſjoch kórzow pſcheńzy a ſo běſche Schurakez ßwójba mjes tymi była, kotrymž běſche jeje mandželſki džakny wopor ſa žně póßłacž chzył. To běſche khutna pokutna hodžina, kotruž mějeſche tudy burowka, ale tež hodžina ßwjatych ßlubjenjow. Hdyž běſche knjes lěkař woteſchoł, ßo wona na njebocžiczkeho muža dopomni — a cžinjeſche po jeho myßli — a póßła khudym khlěb, ſo njebychu nuſy tradali. — Jeje wutroba běſche ßo ſmjehcžiła.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Cžežke njeſboże je naſch ſakſki kralowſki dom podeſchło. Hdyž prynz Albert njedželu wjecžor domoj jědžeſche, ßo konjej ſplóſchiſchtej. Pohoncž a prynzowy ßłužobnik ſ woſa panyſchtej, prynz pak ßedžo woſta a konjej ſ nim dale cžerjeſchtej. Pſchi ſawinjenju pucža bu prynz ſ wulkim wotmachom ſ woſa cžißnjeny. Wón ßo tak cžežko ſrani, ſo ſa 20 mjeńſchinow wudycha. Jeho cžěło ßu do Draždžan dowjeſli, a tam je ßo ßrjedu wjecžor ßwjatocžnje khowało. Zyły ſakſki lud žaruje ſ zyłej wutrobu. Srudny podawk pak naß ſaßo wucži, ſo ßmjercž do kralowſkeho domu a do khudeje hěty khodži, tak derje po młodych w kcžějazych lětach kaž tež po ſtarych, a ſo dyrbimy ßebi do wutroby ſapißacž a wſchědnje wopominacž ßłowa khěrluſcha:

Ja ſteju w rowje ſ jenej nohu,
Hacž k njemu jenož krocžel je;
Ta duſcha budže cžahnycž k Bohu
Hdyž ßo ta hěta rospanje.
Spomń na to, moja wutroba,
So ßmjercž ßo k tebi pſchibliža.

— Sańdženu njedželu mějeſche ßo lětuſche tſecže ßerbſke kemſchenje w Draždžanach. Wone mějeſche pſches to woßebitu ważnoſcž, ſo móžeſche ßo ſaßo w nowopoßwjecženej kſchižnej zyrkwi wotměcž. Na tónle džeń běchu Sſerbjo hižo dawno cžakali, pſchetož hdyž běſche tež nathwilna kſchižna zyrkej lubym Sſerbam ßłużiła a jich k ßerbſkim nutrnym kemſchenjam ſhromadžowała — kſchižna zyrkej ßama, w kotrejž Sſerbja ſ Draždžan a wokolnoſcže dlěje hacž 50 lět ßwoje kemſchenje džerža, je tola pſches ważne dopomnjecža ßerbſkej woßadže w Draždžanach a wokolnoſcži woßebje k wutrobje pſchiroſtła. Tutón drohi Boži dom w ßwojej nětcžiſchej błyſchcžatej pyſchi ſaßo wohladacž a Božu ßłužbu a ſpowjedž w macžerńej rěcži ßwjecžicž, běchu teho dla tež Sſerbja ſ dželа ſ dalokoſcže po hodžiny dalokich pucžach pſchiſchli, a w kſchižnej zyrkwi běſche pſchi ſpoczatku Božeje ßłużby wulka ßerbſka woßada ſhromadžena. Knjes farař Kſchižan ſ Hodžija mějeſche ſpowjednu wucžbu a nětcžiſchi wodžeŕ ßerbſkich kemſchenjow w Draždžanach, knjes farař ryczeŕ Jakub ſ Njeßwaczidła, prědowanje. Wón ſłoži ßwoje prědowanje na Luk. 2, 14: „Cžeſcž budž Bohu we wyßokoſcži!“ S wulkeje ßerbſkeje woßady tež rjany džěl k Božemu blidu ſtupi, běſche jich 251 (101 mužſkich a 150 žónſkich). Boža hnada budž nad lubym Božim domom a ſwarnuj jón pſched dalſchim njeſbožom. Wón žohnuj miloſcžiwje naſche ßerbſke kemſchenja a ßerbſku woßadu w nim!

— My lubych Sſerbow hiſchcže junkrócž na to kedžbliwych cžinimy, ſo Budyſke poboczne Guſtav-Adolfſke towarſtwo ßwój lětuſchi ßwjedžeń w Hucžinje njedželu po Michale, džeń 30. ſept., ßwjecži. Popołdnju w 2 hodž. budže ßerbſke ßwjedženſke kemſchenje, na kotrymž ſměje knjes farař Räda ſ Budyſchina prědowanje. Němſke kemſchenje ſapoczńje ßo $^1/_2$4 hodž., a ßwjedženſke prědowanje je knjes tajny zyrkwinſki radžicžel Keller pſchecželniwje pſchijał. Zyrkwinſke prjódkſtejerſtwo w Hucžinje pſches ßwojeho pſchedßydu knjeſa fararja Mateka wutrobnje na ßwjedžeń pſcheproſchuje, a my lubych Sſerbow ſ wokolnych woßadow napominamy, ſo bychu w luboſcži k naſchej evangelſkej zyrkwi w bohatej liczbje njedželu 30. ſeptembra do Hucžiny pſchiſchli.

— W Oſchatzu bu ſańdženu njedželu knjes ſuperintendenta Kalich, rodženy Sſerb, kotryž běſche hacž do lěta 1895 duchowny pſchi Michalſkej zyrkwi w Budyſchinje, khowany. Wón ßo narodži w Lutyjezach pola Hodžija. Prjedy běſche wón farař w Hornim Wujeſdže a pſchińdže wot tam ſa kapłana Michalſkeje zyrkwje w Budyſchinje. Jow bu wón pſchi woteńdženju knjeſa fararja Wjazki ſa fararja wuſwoleny. W lěcže 1895 doſta cžeſczomne powołanje ſa ſuperintendentu w Oſchatzu. Hdyž bu jemu pſched něſchto lětami jeho mandželſka ſe ßmjercžu wotwołana, je wón ßam bórſy ſa njej ſchoł. Wón je cžaß ßwojeho bycža w Budyſchinje ſa naſch ßerbſki lud ßo ſtarał a ſa njón dželał. My mamy tež rjane ßerbſke prědowanja w druhim artiklu, kotrež je njebocžiczki napißał a kotrež ßu ßo wot naſcheho ßerbſkeho knihowneho towarſtwa wudałe. My jeho poßledni krócž wohladachmy, hdyž naſcheho ßerbſkeho wótza Jmiſcha k rowej pſchewodžachmy, W ßwojej pſchiwißliwoſcži k njemu a k Sſerbam běſche pſchijeł jemu poßlednu cžeſcž wopokaſacž. Nětko je tež tak bórſy domoj ſchoł ſe ßwojeho ſprózniweho ſkutkowanja a džak naſcheho ßerbſkeho luda dže nam ſa wſcho, ſchtož je ſa njón cžinił. Pſchi jeho ßwjatocžnym khowanju běſche jeho prjedawſcha Michalſka woßada ſaſtupjena pſches knjeſa fararja Rädu.

— Bohacže wopytana běſche 53. hłowna ſhromadžiſna Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa w Kralowzu, na kotruž hižo tydženja ſpomnichmy. Po podatej rosprawje běſche w ſańdženym lěcže dokhodow 1997842 hr. Rosdało je ßo wot hłowneho towarſtwa 1499402 hr.

Liczba poboczných towarſtwow je ſrostka wot 1891 na 1918, žónſkich towarſtwow wot 572 na 590. Měſto Kralowz a wjeczorna Pruſka provinza běchu ßwjedżeńſki dar hromadżili a wuczinjeſche niz mjenje hacž 42,000 hriwnow. 50 woßadow doſta po 200 hr., jedyn dar ßo ſ 9000 hriwnami poſtaji a ſa Guſtav-Adolfſki ſwón w Sprynu ßo 23,000 hriwnow poſtaji, Duž woſta k rosdżělenju ſa hłowne pſchedßydſtwo 18,400 hriwnow. Tſi woßady ßo kóżde lěto ſa wulki dar luboſcże namjetuja. Lětßa běchu to Lianno w Pruſkej, Mundenheim w Baierſkej a Turn w Czěſkej. Wſchitke 3 woßady ßu w nuſy; wone dyrbja ßebi nowu zyrkej twaricz. Mundenheim je měſto, kotrež pſches dżěłaczerſki lud ßylnje roſcże. Liczba evangelſkich woßadnych je ſa 3 lěta wot 300 na 1600 mjes 6000 katholſkimi narostka. K zyrkwinſkemu twarej, kotryž ma 100,000 hriwnow płaczicz, hiſchcże 20,000 hriwnow pobrachuje. Turn w Czěſkej dowolnoſcz k zyrkwinſkemu twarej jenož doſtanje, hdyž ßu twarſke pjenjeſy hromadże a k temu hiſchcże 20,000 hr. pobrachuje. Ta woßada, kotraž ſ wjetſchinu hłoßow dobudże, doſtanje 14,932 hr., kotraž ßo pſches dary ſ Kralowza na 20,000 hr. powyſchi; ſa prěnju podležazu woßadu je 6441 a ſa druhu 6541 hriwnow. Wothłoßowaſche ßo ſa Lianno 27, ſa Turn 75, ſa Mundenheim 101 hłoßow. Duž běſche poßlednja dobyła. Pſchedßyda pak tež druhej woßadże k dżělbraczu hłowneho towarſtwa poruczi. Bohacże wopytana ſhromadżiſna Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa ßwědczi ſaßo wo bohatym żohnowanju Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa.

Kruſchki a truzki.

Dawki dżě ßu dobrota,
Kaž to kóżdy widźi.
A ſchtóż jich ßo wobara,
Swoje ſbože hidźi,
Daj to mjeńſche ſwólninvy,
Njechaſch-li bycz rěſany!

* * *

Doſcz lakomnych je na ßwěczi,
Kiž bychu radźi widżeli,
So by jich ßwět ſa Boha měł
A ſa nich dżěłał a ßo drěł.

* * *

Dźiw czaſto, huſto ſpodźiwny,
Tu na ßwěcże ßo ſtanje,
So njenamaka widżazy,
Pſches czož hdże ßlepy panje.

* * *

Schtóż w ſbožu czichi, ponižny
Sso dżerži wußměwſtwa —
Tón, hdyž rjad horja na nim je,
Ssměch ßłyſchecz njetrjeba.

Rěki żiwjenja,

ſ někotrych woßebnych ſchpruchow ßwjateho pißma wuwjedżene.

Pſchißł. Sal. 19, 17.

Schtóż ßo na khudym ßmili, tón požczuje temu Knjeſej; tón budże jemu ſaßo dobrotu ſapłaczicz.

Sbožapołni człowjekojo, kiž macże czaßne kubła a tutón kraßny ſchpruch w pomjatku, kak derje nałożicże waſche ſamoženje, hdyž jo Jeſußowym ſtawam, a na tajke waſchnje, kaž Knjeſej Jeſußej ßamemu, na dań požczicże. O haj, ſbóżni ludźo! Pſchetoż ſbóżnik chze wam ſaßo dobrotu ſapłaczicz. O kak budża ßo waſche duſche potom ſe ſbožom paſcz, hdyž wy ſa waſche, tudy na požczonk date ſcherpatki w tamnej wjeßelapołnej wěczności kraßne kraleſtwo a rjanu krónu ſ ruki Knjeſa doſtanjecże! Luba duſcha, wopomń to derje a njeſapowjedź khroble wot nětka żanemu khudemu żaneho dary wjazy, kotrež wſchak twoje njejßu, ale Bohu ßłuſcheja. Ale hdyž ßebi jedyn potrěbny żada, ſo by ßo nad nim ßmilił, pomyßl ßebi: Derje, Knjes Jeſuß tu je a żada ßebi kuſk khlěba a kuſk wody, chzył da ty tutemu lubowanemu, kotrehož ſaſtojnik jenož ßy, něſchto ſapowjedźicz? Ně, ſawěſcże niz! Wotewř ßo, prawiza, a daj tutemu hubjenemu bratrej něſchto, ſo tež moja lěwiza njewě. Budżeſch to ßame we wěrjazej poßłuſchnoſczi a ſ hotowej wutrobu cżinicz, budże czi Jeſuß twoju nětk wopokaſanu ßmilnoſcz na tamnym dnju tak, kaž by jemu ßamemu wopokaſana była, wulzy poſběhowacz a tyßaz krócz ſapłaczicz. Moja wutroba, chzemy nětk Jeſußa tak huſto hacž je móżno, k naſchemu dołżnikej ſcżinicz, pſchetoż

Schtóż ſrudnych ſwjeßeluje,
Teho Bóh ßam wokſchewi;
Schtóż ßo khudym wudżěluje,
To Bóh derje ſapłaczi.
Schtóż rad wjele dawa, tón
Doſtanje wjele, ſchtoż wón
Ssebi żada, Bóh, hdyž widźi,
So 'mu dobre je, wudżěli.

Ora et labora!

To rěka po ßerbſku: Spěwaj a dżěłaj! Kak to naſchi prjedownizy lěpje dżeržachu, hacž naſch nětcziſchi narod. Stary łódźnik pak je wo tym pſched něſchto czaßom dobru wuczbu dał. We wulkim pſchiſtawſkim měſcże, hdżeż łódże ſe wſchitkich kónzow ßwěta leżachu, leżeſche jena dale wonkach. Woßebny knjes, kotryž chzyſche do njeje, ſtupi do małeho czołma pſchi brjohu leżazeho. Wodżeŕ czołma běſche ſ dobom hotowy, woßebneho knjeſa na wulku łódź dowjeſcz. Pſchi ſaſtajenju wjeßłow dohlada ßo tón knjes, ſo na jenym ſtejeſche „ſpěwaj“ a na druhim „dżěłaj“. Wußměſchujo ßo łódźnika wopraſcha, kajki ſamyßł ma to dźiwne napißmo; ſo na to w naſchim czaßu ſdżěłany człowjek wjazy njedźiwa. Dżěłacz je najwažniſcha wěz, a jenož dżěłacz a to nadżěłane ßebi ważicz. „Knjeże,“ wotmolwi doſtojny łódźnik, „to ßo Wy ßylnje molicże. Ja pak chzu tola, kaž wy měnicże ſpytacz.“ S tym wuſběhny wjeßło, na kotrymž „ſpěwaj“ ſtejeſche a dżěłaſche jenož ſ druhim, na kotrymž „dżěłaj“ ſtejeſche. Czołm ßo pſchezo w koleſku wjercżeſche a wot měſtna njepſchińdże. „Hlajcże, luby Knjeże, ſo bjes modlenja do prědka njeńdże“, praji wjeßele ſtary łódźnik a ſdżěłany knjes běſche wſchón pſchekhwatany wot roſomneho wotmolwjenja.

Něſchto k rospominanju.

Porſt Boži.

Pjecz porſtow ma hrěch arabiſke pſchißłowo praji. Dwaj ßwojemu woporej na wocži połoži a rjeknje: „Njewidź ani khutnoſcże Božeje kaſnje ani hroſnoſcz twojeho ſkutka ani kónza twojeho pucża.“ Dwaj porſtaj połoži na wuſchi hrěſchnika a praji: „Budź hłuchi pſchecźiwo proſchenju tych ßwojich, pſchecźiwo napominanju wot horkach.“ Poßledni porſt połoži na hubu hrěſchnika: „Ty njeßmjeſch niczo napſchecźiwo prajicz, ty dyrbiſch poßłuchacz a woſtacz w mjelczazej poßłuſchnoſczi.

* * *

Kſchiž je ßekera, ſ kotrejž naß Bóh wobruba, ſo njebychmy do dalokeho pola nuts roſtli, tak daloko, ſo bychu wſchitke ßuche a ſłe hałoſy prjecz byłe, potom je tu płódnoſcz.

* * *

Nuſa a ßmjercz nimo żanych durjow njeńdu.

Hudanczka.

Wſchitzy mužojo ßu wot ſtworjenja ßem macżerje měli, jenož kotry jeniczki niz?

[·wɹɔvɔ]

W kotrym ßłowje ßu ſta a tyßazy ßłowow?

[·ʇıʇɔıɹ ıq ɐɟɐ ɐlɐoɹʞ uıʞɐ ʞ]

Ssu-li hrěchi ſwodawane, je to ſbóżna wěz; ale ſchto by hiſchcże wjele lěpje było?

[·ɹɐlʇ ʞvɟɐɐ ɐɥɟɐlu ʞɹɐɔ]

„Pomhaj Bóh“ njeje jenož pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawańjach „Serb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacz. Na ſchtwórcz lěta płaczi wón 40 np., jenotliwe czißła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: ſarař Gólcz w Budyſchinku. Cziſchcz a naklad Ssmolerjez knihicziſchczerńje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čišło 39.
30. sept.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczérni w Budyšchinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Znjowy dźakny swjedźeń.

Ps. 67, 6—8.

„Tebi, Božo, so dźakuja ludy, tebi dźakuja so wschitke ludy, semja dawa swoje płody; požohnuj nasch Bóh, nasch Bóh; požohnuj nasch Bóh, a wschón swět njech so jeho boji.“

Dźenz czeszczże Boha spokojni,
A khwalcże jeho hnadu!
Wón tez, hdyž mało wobradźi,
Wě k sežiwjenju radu.
Kiž sdźerži swět
Tak wjele lět,
Tón wulke wězy czini
A stajnje derje měni. (761, 1.)

Tak budże so dźenza wěscże we wjele serbskich kemschach spěwacz. Žně njeběchu tak bohate kaž w prjedawschich lětach. Tajka połnoscz pak, kaž běchmy po jara khudym poslednim lěcże wocžakowali, njebu nam wobradźena. Bože myzle su hinasche hacž człowske byłe. Bě tez sazo czežke lěto, kotrez rólnik se žnjowym dźaknym swjedźenjom wobsamknje. Wjele rjanych nadźijow je sa wjele lět njewidźena załozna suchota skasyła. Někotryžkuliž steji psched pschichodnej symu se stysknjwym praschenjom: Hdźeha budże mi piza sa luby skót? Bjes teho je straschny mór, „kiž po czmje łasy, khoroscz, kotraž pschipołdnju skónzuje“ (Ps. 91, 6.) naschemu krajej wjele schkody pschinjesł a a wscho wikowanje a sazłuženje jara sadźewał. Wscho to móže dźenza na człowsku duschu staroscz a stysknjwoscz pschinjescz.

Tola dyrbi swjate piszmo prawo wobkhowacz se swojej khwalbu: Tebi, Božo, dźakuja so ludy. Pschezo smy my ludźo swojemu Knjesej dźak winojczi. My drje wschědnje wjele shrěschimy a sazłužimy wjele khostanja. Sa dobre a sa khude žně, sa dobycże a sa shubjenje mamy so jemu dźakowacz. Žně su Boże wodźenja sa ludźi. K sebi chze nas sczahnycz, njech je psches swoju dobrotu, njech psches swój hněw. Hdyž da staroszi na ludy pschińcz a czežkemu domachpytanju, dha chze wón swětej sazo ras pokasacz, so je wón hischcże s knjesom a njeda so sa směch měcz. Schto pomha człowjekej, hdy by wón runje zyły swět dobył, a by tola na swojej duschi schkodował? Po tym słowje maja Boże dźěczi tez žně a wscho Boże domachpytanje wobhladacz. Bóh tón Knjes ma njeradźenje a drohotu, krupy a deschcz, mór a wójnu w swojej ruzy a trjeba wscho k wotczehnjenju hrěschneho swěta, kotryž na njeho sapomni.

Lubi pschecželjo, njedajcże nam tez w tutym lěcże na dźak sapomnicz! Hdyž my na swoju słósczz a skomdźenja hladamy, smy Bohu lubemy Knjesej njewurjekliwy dźak winojczi sa to, schtoż je nam hischcże dał.

A dał je wón. Semja dawa swoje płody, praji nasch psalm. Njeběchu so rožki krasnje poradźiłe? njeje dha tez kulkow dobytk bohaczischi hacž sebi běchmy myzlili? Hischcże njeje žana nusa pola nas. Możemy

temu Knjesej na jeho praschenje: Scże dha też nusu měli? pschezo hischcże wotmolwicź: o, Knjeże, nihdy żaneje.

Semja dawa ßwoje płody a budże je pschezo saßo dawacź. Knjesowy ßlub ſ nami steji twjerdże: Tak dołho hacź semja stacź budże, njedyrbi pschestacź ßyw a żně, mjersnjenje a cźopłota, lěcźo a syma, dźeń a nóz. Wón móże a wón chze ßam cźinicź, so kraj ßwoje płody dawa. „Kotryż też ßam ßwojeho ßyna njeje pschepuschcźił, ale je jeho sa naß wschitkich podał, kak dha by wón też njechał ſ nim wschitko nam hnadnje dacź?“ (Rom. 8, 32.) Dźakujcże ßo temu Knjesej wschitke ludy.

K dźakej pak dyrbi prośtwa pschińcź: Požohnuj naß Bóh nasch Bóh. Dwaj rasaj se ßamßnymi ßłowami napomina naß psalmski spěwar k dźakej. Na Božim żohnowanju je wscho leżane. Ale jeno tym budże tole żohnowanje, kotsiż jeho wo nje prosscha. Proschmy teho Knjesa, niz jeno ſ prósnymi ßłowami, ale tak, so je nasche żyłe żiwjenje modlitwa, wjedźena w stajnej bliskosczi njewidomneho Boha, jako bychmy jeho pschezo psched ßobu widomnje měli.

To budże najlěpschi dźak na żnjowym dźaknym ßwjedźenju. Tajke modleŕske żiwjenje budże wot Boha żohnowane. Jeli so pak budża cźłowjekojo dale modlitwu a Boże ßłowo saprěwacź a jeho kasnje pschestupjecź, wo kschiż njerodźicź w khróbłej njewěrje a na wěcźnoscź sapomnicź, jeli so kschescźijenjo dale psches hordoscź a nahrabnoscź bohatych a psches sawiscź a morkotanje khudych Boha teho Knjesa roshněwaja, potom budże Bóh tón Knjes hischcże wótrische pruty trjebacź, so bychmy do ßo schli a ßo k njemu wobrocźili.

Pschetoż też jeho żohnowanje ma tón kónz, so bychmy ßo jeho bojeli.

Wschón ßwět njech ßo jeho boji. Niz jenoż w starym sakonju dyrbimy ßo Boha bojecź, też nascha kschescźijanska wěra żada prawu bohabojosczź. Wukładowanje kóżdeje kasnje sapocźnje ßo se ßłowami: Dyrbimy ßo Boha bojecź a jeho lubowacź. Hdźeha ßo namaka pak dźenża tajka ßwjata bojosczź psched majestosczu żiweho Boha? S nohomaj teptaja Boże kasnje. Mamon je jich Bóh, Boże mjeno nimaja we wutrobje ani w skutku; njedźelu wotßwjecźuja, starschich saprěwaja, mordowanje a ßamomordowanje je żałoßnje pschibjerało, mandźelstwołamanje njeje wjazy hrěch, paduchstwo wulkich paduchow njeßmě wjazy kranjenje rěkacź, njesprawnosczź je wschudźom, żadosczź po lóschtach a pjenjesach je shromadna rola starych a młodych. Móżemy dha prajicź, so je nasch lud bohabojasny? O, ně, nasch narod dyrbi hakle saßo sapocźecź, ßo Boha bojecź. To njech je na żnjowym dźaknym ßwjedźenju nascha najwjetscha skórżba; niz, so je tak mało płodow w Božej stwórbje, ale tak mało płodow wěrneje bohabojosczże.

Każ ßo nětk ſ dwojakej pilnosczu na polach prózujemy, so bychmy pschichodne lěto bohate żně měli, tak chzemy ſ Božej pomozu we wschědnym horjehladanju k njebjeskemu Wótzej a se ßwěrnej modlitwu sa tym stejecź, so bychu nasche wutroby płody pschinjeßłe k wěcźnemu żiwjenju, hdyż njebjeski Knjes tych żnjow pschińdże, so by ßebi rjane ßnopy żadał.

Na to chzemy wutrobnje proßycź: Požohnuj naß Bóh, nasch Bóh.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piśmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitar „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójsaßowe.

(Pokracźowanje.)

14. staw.

Abram wumože Lota. Melchisedech jeho požohnuje.

I. Schtucźka 1—16. Na wójnje, kotruż Kedor Laomer, elamski kral, se ßwojimi wasallemi pschecźiwo kralam w Siddimskim dole, kotsiż běchu ßo wot njeho wotrjekli, wjedźesche, běchu też Lota sajawschi wotwjedli. Abram pak cźěri se ßwojimi wotrocźkami a sjednocźenymi sa dobywarskim kralom, a njewußwobodźi jenoż ßwojeho wnuka ſ jeho mozy, ale wrócźi też wschě wurubki.

A sta ßo sa cźaß sinearskeho abo babylonskeho krala Amrafela (hdźeż běsche něhdy Nimrod wscho ßwětne kralestwo sałożił, kotreż pak běsche nětko woßłabnyło, so jenoż Sinearska k njemu ßłuschesche), Ariocha, Elassarskeho krala (najskerscho Artemita w južnej Aßyriskej), Kedor Laomora, Elamskeho krala (pschi persiskim mórskim saliwje) a Thideala, krala póhanow (jena ſ tych stron, kotrymż posdźischo „póhanska Galilejska“ rěkachu): so ßu wojowali ſ kralemi pjecźich městow w pschijórdanskej runinje, ſ Beru, Sodomskim kralom, a ſ Biersu, Gomorrskim kralom, a se Sineabom, Adamaskim kralom, a se Semeberom, Zeboimskim kralom, a ſ kralom ſ Bely, kotryż mějesche trasch ßame mjeno, każ jeho kralowske město, kotreż je posdźischo mjeno Zoar dostało.

Kóżde wjetsche Kananejske město mějesche, każ ſ Josuowych knihow spósnajemy, ßwojeho krala; sönizískemu ludej ßo spodobasche, so ßo do małych ßamostatnych kralestwow dźěleschе, kotreż běchu psches swjask swjasane. Něschto podobneho wohladasch też sa najstarsche hrjeßke cźaßy.

Kananejszy, w jara bohatym Siddimskim dole, dowěrjachu ßo tak ßwojim mozam, so ßo spjecźowachu pschecźiwo swjaskej ßylnych krajow narańschich stron.

Cźi wschitzy ßu ßo, hdyż ßo njepschecźelske wójsko jich krajnym mjesam ſ dołheho wjecźora ßem bliżesche, do doła Siddim shromadźili, hdźeż je nětkole ßólne abo Morwe morjo, a sestupachu ßo tam se ßwojimi cźrjódami, hotowi na wójnu.

Woni pak běchu ßami wina na tutej wójnje; pschetoż woni běchu 12 lět kralej Kedor Laomorej ßłużili a w 13. lěcźe wot njeho wotpadnyli.

Teho dla pschicźahny Kedor Laomor a jeho wasallisy kralojo, kotsiż ſ nim běchu, w schtyrnatym lěcźe, a sbichu na ßwojim pucźu ſ Babylonskeje po wulkej wójnskej drósy psches Damaskus najprjedy někotre ludy, kotreż běchu ßo też sarjekli, dań dale płacźicź, mjenujzy hoborskich ludźi w Aštarocźě Karnaimje, lud, wulki po srósstu, ſ tamneje jórdanskeje strony, kotryż bésche ſ najpréńschimi woydlerjemi w kraju był, a Susim abo Samsumim w pósdnischim Amorejskim kraju w Hamje (t. j. Rabbath Ammon), a Emim, też narańscho-jordanski hoborski lud, na Kiriathaiskim polu, ½ hodźiny ſ wjecźora Medaby, a wot tam dale k połdnju Horejskich na horach Seir, kotrychż ßu posdźischo Edomitiszy pobili. Tak dobuchu wschu narańscho-jordansku a arabahsku krajinu hacź k runinje Pharan, ſ palmami porosczenej, kotraż je pschi pusczinje ßameho mjena, to je hacź do Ailah na ßewjernym kónzu älanitiskeho mórskeho saliwa.

Potom, hdyż běchu tak prěni samyßł ßwoje wójny dozpili, wobrocźiwschi ßo wot dalscheho pucźa k połdnju k dołhemu wjecźoru, pschińdźechu k studni Mišpat, to je Kadeß abo Barnea na južnych mjesach kananejskeho kraja, a skasychu wschitkón Amalekitiski kraj, wobydlerjow teje strony, kotraż posdźischo Amalekitiskim ßłuschesche, a też Amorejskich, kotsiż w Hazezon Thamarje bydlachu, kotreż posdźischo Engeddi rěkasche.

Tak běchu njepschecźelju wulke koło wokoło Siddimskeho doła sczinili. Hdyż pak ßo nětko ſ dołheho wjecźora nawalichu, wucźahnychu Sodomski kral, Gomorrski kral, Adamaski kral, Zeboimski kral a Belaski kral, kotreż je Zoar, a hotowachu ßo k bitwje w dole Siddimje ſ Kedor Laomorom, Elamskim kralom, a ſ Thidealom, kralom póhanow, a ſ Amrafelom, Sinearskim kralom, a ſ Ariochom, Elassarskim kralom. Tak wojowachu w tutej wójnje schtyrjo dotal dobywarszy kralojo ſ pjecźimi kralemi, kotsiż ßo wobaracź a jim hrożazy nadpad wotrasycź spytachu.

W dole Siddim pak běſche wjele hlinjanych abo asfaltowych jamow; teho dla běchu tuczi pjeczo runje tu ßwój wójnſki rjad poſtajili, ſo bychu njepſcheczela, ſbiteho, do hlinjanych jamow ſhonili a jeho tak ſkónzowali. Ale hinak ßo ſta, hacz běchu ßebi myßlili; Sodomſki a Gomorrſki kral a wſchitzy kralojo ſ nimaj ſjednoczeni czękachu, a padnychu tam ſbiczi do hlinjanych jamow; a kotſiz woſtachu, ſo jich ßmjercz w hlinjanych jamach njenadeńdze, kaz n. pſch. Sodomſki kral, czękachu na moabitiſke hory na narańſchej ſtronje.

Asfalt je naczorń ſeńſka żiwiza, kotraz ßo ßwěczi kaz tuk a ßo hizo pſchi ßnadnej czopłocze rosſchkrěje. Dok běſche wſchón pſchepjelnjeny ſ tajkimi jamami, ſ kotrychz ßo tajka ſeńſka żiwiza żórleſche. Hiſchcze dzenßa wunuri ßo ſ Morweho morja ſeńſka ßmoła a pluwa w ſchkrutach po wodze. Tez w Meſopotamſkej a w ſtronach wokoło męſta Baku, hdzez ßo naſche pucowanje na horje Ararat ſapocza, namakamy tajke żórka, ſ kotrychz ßo ſeńſka ßmoła żórli. Tajkim żórkam njeßměſch ßo pſchedaloko bliżicz, hewak ßo pſchekamaſch a ßo ſhubiſch.

(Pokraczowanje.)

Evangelſka woßada na paſtyrjowym polu.

S powjeſczow ſ rańſcheho kraja wot Jeruſalemſkeho towaŕſtwa wudatych.

„Hlaj, ja pſchipowjedam wam wulke wjeßele, kotrez wſchemu ludu ßo doſtanje, pſchetoz wam je ßo dzenßa tón ſbóżnik narodźił!“ Tónle evangelij prědowaſche ßo w ßwjatej nozy Khryſtußoweho naroda na ſahonach k ranju Betlehema a jón ßłyſchachu paſtyrjo, kotſiz tam w nozy ßwoje ſtadła paßechu. A tole prědowanje podarmo njeběſche: „Dźijmy do Betlehema a wohladajmy tu wez, kiż ßo ſtała je, kotruż je nam tón Knjes ſjewił“, ßo do ſkutka staji; „a woni pſchińdźechu khwatajzy a namakachu wobeju, Marju a Joſefa, k temu to dźeczatko w żłobje leżo.“ A ſkónczńje: ſchto běſche wuſpěch, kotryż paſtyrjo wot ßwojeje hodowneje Bożeje ßłużby na paſtyrowym polu a pſchi żłobje domoj pſchinjeßechu. Woni khwalachu Boha ſa wſchitko, ſchtoż běchu ßłyſcheli a widźeli.“ Wjeßele dźakowneje wutroby ſa kraßne ſnutſkowne naſhonjenje klinczeſche w khwalbje.

Jenoż mało tych zuſych, kotſiż dzenßniſchi dzeń pſches Palästinu pucuja a Betlehem wopytuja, ßebi khwile woſmu, „paſtyrjowe polo“ a nimale ſaßypane powoſtanki ſtarokſcheſczijanſkeje zyrkwje na nim wopytacz. A tola je tónle blecżk ſemje wobkłódkowany wot ſtarych wolijowzow, wobdaty wot kczejazych polow a ſelenych trawniſchczow prawje khmany pucowarjej wſchelake njelubośne ſaczíſchcze ſabycz dacz, kotrez ßobu pſchinjeße ſ narodneje zyrkwje, kotraz ßo wſcha czorni wot wyrucha, a kotraz je ſe ſwonkownej pychu pſchepjelnjena, hdzez próſdne waſchnja knjeża a kſcheſczijanſke wěruwuſnacza na ßwjatych męſtach ßo wo prawa wadźa, ſo dyrbitaj ſtajnje dwaj turkowſkaj wojakaj ſtrażowacz, ſo njeby k pukam pſchiſchło. Ale ſchtóż khwile nima, poł hodźinki na paſtyrjowe polo dóńcz, njedyrbjał ſ najmjeńſcha ſkomdźicz na wężu narodneje zyrkwje ſtupicz, ſo by ßo tam roshladał nad Betlehemom a lubośnej wokolinu.

Po najwyſchſchim blaku kiwa nam wěża evangelſkeje narodneje zyrkwje ſ miſſionſkim domom, hdzez je ßrjedźiſna evangelſkeho miſſionſtwa Jeruſalemſkeho towaŕſtwa w Palästinje. Dale k wjeczoru witaja běłe twarjenja wßy Betdjala ſe ſeleniny wolijowych lěßow. Tſi zyrkwje ßo wyſche twarjenjow poſběhuja, najwyſchſcha zyrkej němſkeho evangelſkeho miſſionſtwa.

Wobroczimy ßo nětko k ranju, ſwjeßeli ßo wóczko na rjanym wobraſu. W dole na paſtyrjowym polu ſteja twarjenja wßy Bet Sahur. Jow ßo naléczo dwě njedźeli prjedy ſapocznje hacz na Betlehemſkich horach.

Duż pſchińdu prěnje płody wot pola a ſchtoma — wobraz prěnjeho pſchipowjedanja evangelija a jeho prěnjeho płoda paſtyrjow na polu. —

Pſchi tym njemózachmy my němſzy miſſionſzy dźełaczerjo dotal bjes rudźenja na tole lubośne męſto pohladacz; pſchetoz wone běſche ßo pſchipowjedanju evangelija ſamknyło. Wot Betlehema běſche ßo pſched lětami dźeßaczimi poſpyt czinił, pſches ſchulſku wuczbu a prědowanje wobydlerjam paſtyrjoweho pola ßwětko evangelija pſchinjeſcz. Jako potom poſdźiſcho dźełko w Betlehemje do rukow Jeruſalemſkeho towaŕſtwa pſchińdze, woſta miſſionſtwo w Bet Sahur hiſchcze někotre lěta pod wodźenjom jendźelſkeho miſſionſkeho towaŕſtwa. Dokelz pak žanych wuhladow na wuſpěch njeběſche, ßo pſched něhdze 15 lětami puſchczi. Tak woſtachu paſtyrjowe polo a jeho wobydlerjo w nozy njewěry. Jich duchowne żiwjenje runaſche ßo ſaßypnjenym roſpadankam na paſtyrjowym polu.

Tola nětko mózemy wulke wjeßele pſchipowjedacz. Pruha ßwětła padnje na tónle kruch ſemje. Wone je ſaßo mało ſtadło, kotrez je ſ radoſczu evangelijon ßłyſchało, pſchijało a je wěrjaze naſhonjenje paſtyrjow na polu czinilo.

Běſche pſched nimale $^3/_4$ lěta, jako bu młodźeńz ſ Bet Sahur w parlowowej dypańi, hdzez ſ někotrymi evangelſkimi ſ Betlehema hromadze dźełaſche, na wuczbu kedźbliwy czinjeny. Wón khodźeſche potom pilnje do naſchich Bożich ßłużbow a bibliſkich hodźinow, pytaſche wobkhad ſ miſſionſkimi dźełaczerjemi a ſrawnymi woßadnymi a wupraji ſa někotre njedźele, ſo móże jenoż we wuczbje evangelija ßwoje ſboże namakacz. Wo wopaczńoſczi ßwjeczenja ßwjeczatow a ßwjatych a poſczeńſkich ſaßadach griechiſkeje zyrkwje běſche pſcheßwědczeny. To dyrbjeſche ßo pola teho muża czim wyſche ważicz, dokelz běſche něhdze 7 lět w griechiſkim klóſchtrje pſchebywał, ſo by mnich a męſchnik był. Żiwjenje w klóſchtrje ßo jemu njelubjeſche, duż běſche do ßwojeje ßwjeczińy wuſtupił. Hdyż běſche w evangeliju ßwojeho ſbóżnika namakał, nam jeneho po druhim wot tych ßwojich pſchiwjedźe, najprjedy ßwojeho nana, potom ßwojeho bratra, potom tez ßwójbu ßwojeho wuja a druhich ſnatych. Krótko do jutrow mózachmy ßo ſ radoſczu pſcheßwědczicz, ſo běſche 30 duſchow roſßudźenych k evangelſkej zyrkwi pſchiſtupicz. Nětko pak běſche to wobczežne, ſo żane evangelſke ßydliſchczo abo woßada w Bet Sahur njeběſche. Duż dyrbjachmy te 30 duſchow najprjedy naſchej woßadze w Betlehemje pſchidźělicz, doniż ßo pſchedßydſtwo Jeruſalemſkeho towaŕſtwa njeroſßudźi, hacz chze woßadu a ſchulu we wßy na paſtyrjowym polu ſałożicz. Dokelz pak ßo ſda ſemja ſa to pſchihotowana a ßo wjazy pſchiſtupow wocakuje, je Jeruſalemſke towaŕſtwo w poßedźenju pſchedßydſtwa 4. julija wobſamkło, ßydleſchczo w Bet Sahur ſałożicz. Hólczaza a holczaza ſchula dyrbitej ßo wotewricz a duchowne ſaſtawanje dyrbi ßo na prěnje ſ Betlehema ſtawacz.

Tak ſmějemy woßadu we wßy na „paſtyrjowym polu“. Dźełko w Betlehemje je podpjerane k ranju a k wjeczoru pſches woßady Bet Sahur a Betdjala. Bóh daj, ſo by bórſy ſaßo jaßne ßwětło evangelija ßo na paſtyrjowym polu ßwěciło.

Tale powjeſcz budze tez wulke wjeßele pola pſcheczelow naſcheho miſſionſtwa ſbudźicz. Duż nadźijamy ßo, ſo budźa tez woni wjeßelu ruku podacz tu nowu ſtaroſcz, kotraz ßo dźełu naſcheho miſſionſkeho wodźeŕſtwa napołoži, njeſcz pomhacz a to na modlazej wutrobje kaz ſ pomhazej ruku. Duż wjeßelcze ßo ſ nami lubi pſcheczeljo nad nowej evangelſkej woßadu na paſtyrjowym polu.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

S Hrodźiſchcza. Roswuczowanje prědaŕſkeho ſeminara ſa ßerbſkich ſtudentow mějachu ßo tu pod nawjedowanjom kn. fararja Mróſaka wot 27. auguſta hacz do 24. ſeptembra. Na nim ßo tucźi knjeża wobdźělichu: Pawoł Mróſak ſ Hrodźiſchcza, Pawoł Wiczežk ſ Pſchiſchez, Korla Rěſbaŕk ſ Budyſchina a Jan Kſchižan ſ Hodźija.

— Provinzialne towaŕſtwo ſa ſnutſkowne miſſionſtwo ſměje ßwoju lětuſchu ſhromadźiſnu póndźelu 1. oktobra popołdnju w 4 h. w Marczinym wuſtawje na Wettinſkej dróſy w Budyſchinje. Lětnu roſprawu poda knjes duchowny Häbler ſ Budyſchina a lětne ſliczbowanje knjes rěczńik Sachſa. Na to budze ßo wo roſdźělenju darow rěczecz, kotrez ßu naſběrane, ſo bychu wuſtawam naſcheho ſnutſkowneho miſſionſtwa k lěpſchemu pſchiſchło. Na tule ſhromadźiſnu pſcheproſchuje pſchedßydſtwo provinzialneho towaŕſtwa niz jenoż ßobuſtawy towaŕſtwa, ale tez wſchitkich pſcheczelow ſnutſkowneho miſſionſtwa a wěſcze budze to woßebje witane, hdyż ßo pſcheczeljo ſnutſkowneho miſſionſtwa ſ luda w bohatej liczbje ſeńdu, ſo bychu ßłyſcheli wo ſkutkowanju ſnutſkowneho miſſionſtwa a ßo ſa tón ważny ſkutk ſahorili.

— Na Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń, kotryż ſměje ßo pſchichodnu njedźelu w Hucźinje, ßo hiſchcze junkrócz wutrobnje pſcheproſchuje ſ tej nadźiju, ſo bychu ßo woßadni ſe ßußodnych woßadow w bohatej liczbje na tón ßwjedźeń ſeſchli. Sſerbſke kemſchenje ſapocznje ßo popołdnju w 2 h. ſ prědowanjom knjeſa fararja Rädy ſ Budyſchina a němſke popołdnju w $^1/_2$4 hodźin, na kotrymż budze knjes tajny zyrkwinſki radźiczel Keller prědowacz.

— Naſymſka ſhromadźiſna Łużiſkeho prědaŕſkeho towaŕſtwa

měješche ßo sańdźenu ßrjedu w Budyschinje. Tole towarstwo je w lěcźe 1716 w Lipsku na universicźe wot ßerbskich studentow sałożene a je w prěnim cźaßu towarstwo ßerbskich studentow, kotsiž na duchownstwo studowachu, było, posdźischo ßo łužiske prědarske towarstwo scźini sa studowazych duchownstwa nascheje zyłeje Łužizy. Sserbam pak je ßo stajnje wěste prawo w towarstwje sdźerżało. Tak je też Sorabikum ßerbski wotrjad towarstwa. Najwjazy naschich ßerbskich duchownych je s teho towarstwa wuschło a ßo w roswucźowanjach, kotrež maja studencźa pod wodźenjom theologiskich profeßorow, pschihotowało sa ßwoje duchowne sastojnstwo. Tute najstarsche studentske towarstwo ßwój pschiwisk k Łužizy żiwy sdźerži. Teho dla ßo też kóżde lěto w nasymje w Łužizy sjeńdźe, so bychu ßo nětcźische ßobustawy s prjedawschimi ßobustawami kaž też prjedawsche ßobustawy mjes ßobu wohladali. Pschi tej składnoscźi ßo też pschednoschk wotdźerži. Tón krócź měješche pschednoschk knjes duchowny Dillner s Reichhardtsdorfa wo tej myßli: „Duscha, duschowpastyrstwo, duschowpastyr.

— Sańdźeny pjatk je ßo nowa schula w Huszy poßwjecźiła. Zyła schulska a doroscźena młodoscź, wucźerjo a schulszy prjódkstejerjo cźahnychu pod synkami hudźby popołdnju w 3 hodźinach k starej schuli. Jow ßo na ßwjatocźnoscźi knjes knjeżerstwowy radźicźel s Oer, knjes schulski radźicźel Schütza a knjes farar Handrik wobdźělichu. Knjes kantor Ludwig wurěcźa hnute ßłowa starej schuli, w kotrejž běsche ßo psches 40 lět wucźiło. Na to hibasche ßo ßwjedźeński cźah k nowej schuli. Pschi durjach noweje schule pschepoda natwarjer schule, knjes twarski mischtr John s Lubija, klucź. Knjes schulski radźicźel Schütza nowe schulske twarjenje wottamkny. Na to stupi ßwjedźeńska woßada do khěże, s różemi pyscheneje, hdźež ßo też na poßwjecźenju schule hnadna knjeni hrabinka Schall-Riaucour je ßwójbu wobdźěli. Hdyż běschtaj knjes schulski radźicźel a knjeżerstwowy radźicźel s Oer ßwoje pschecźa wuprajiłoj, měješche knjes farar Handrik poßwjecźeńsku rěcź tak derje w němskej kaž w ßerbskej rěcźi. Twar, kotryż je kraßnje wuwjedźene a wschitke nowoscźe w schulskim twarje posticźuje, ßo wote wschitkich pschitomnych wobdźiwasche a ßebi powschitkowne pschipósnacźe dobu. Twar, kotryż ma 7 wßam sa wucżerńnju ßłużicź, płacźi 80,000 hriwnow. Wobej starej schulskej twarjeni stej ßo pschedałoj.

— Khowanje sakskeho prynza Alberta, kotryż je tak njenadźizy psches njeszbože wo żiwjenje pschischoł, měješche ßo ßrjedu tydźenja na ßwjatocźne waschnje w dwórskej zyrkwi w Draždźanach. Cźělnu rěcź měješche jeho bratr, duchowny, Max.

— Sakski biskop Wahl je pschezo hischcźe khory, a po lěkarskim wuprajenju njeje nadźija, so saßo k duchownym mozam dóńdźe, so by ßam saßo móhł ßwoje biskopske sastojnstwo sastacź. Duż staj ßo dwaj sastupjerjej wot bamża postajiłoj. Sa herbske krajiny Sakskeje je ßo postajił konsistorialny pschedßyda Maaz w Draždźanach, sa naschu Łužizu knjes can. cap. cantor Łuschczanski.

— Wójna w Afrizy ßo k kónzej pschibližuje. Burjo drje hischcźe tu a tam w małych cźrjódach Jendźelczanow pscheścźěhaju, ale tola żaneho wuspěcha dozpicź njemóża a budźa ßo poddacź dyrbjecź. Hdyż na to spominamy, kajka njeprawda běsche, so Jendźelczenjo tule wójnu sapoczachu, je cźim bóle wobżarowacź, dokelž směje wójna sa nich srudny kónz. Prěcź wschak ßo njeda, so burjo prěnje wuspěchi bitwow doscź wużili njejßu. Tehdom mózachu Jendźelczanow s kraja wuhnacź, ale Bohużel ßebi njeswěrichu, krucźe a khróble na sjawne bitwischczo stupicź. To dyrbja nětko cźežko wotpokucźicź. Nasche ßobucżucźe je wěscźe s ludom burow, ale so ßu we ßwojej njerosßudźenoscźi prěni wużitk s ruki puschcźili, maja ßami ßebi pschipißacź.

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokracźowanje.)

Schto je ßo duzy po pucźu stało! Kak wschelako je ßo Vive la France! (Sstawa Franzowskej!) wołało, spißacźel njewě. Jenoż telko wón wě: Jako běsche zyłe ludowe wójsko Albrechtowy dwór woblehnyło a komandant njepschecźelske wójsko ßwjatocźnje napominasche, ßo na hnadu abo njehnadu poddacź, wustupischtaj — dwaj młodaj njewobrónjenaj pachołaj. „To staj! to staj! My jejû mamoj! Vengeance! á bas la Prusse!“ (Wjecźmy ßo! Prjecź s Prußakami!) wołasche ßo s tyßazorych schijow. —

Sstónczko běsche ßwój domczk dóschło, wjecźorne ßmerki spadowachu. Wójnski cźah běsche ßo psche wschu měru derje poradźił. Juskajo a wyskajo wrócźichu ßo naschi khróbli wojowarjo domoj, jateju dragunarjow sputaneju sa ßobu wlecźo. Nasajtra buschtaj runje jako někajkej pakostnikaj w rostorhanej drascźe wot żandarmow do Niederbronna wjedźenaj. Khrónikar nihdy njesabudźe, kak jedyn s nadobnych wojowarjow jimaj pschiwoła: „Wamaj ma ßo hłowa wotcźecź!“

.... Ty s hłowu wiesch, luby cźitarjo a pscheczelo! Ty myßlisch: O, hdźe ßu ßo tucźi Elsaszy w jich wótcźinskej sahorjenoscźi sabłudźili. Ale budź směrom! Njeßwar jich! W Gamersheimje w Němzach měješche ßo podobna honćwa sa dwěmaj ranjenymaj franzowskimaj dragunarjomaj!

Wopyt frauzowskeho lěhwa.

Nasajtra popołdnju pucźowach s někotrymi pschecźelemi do Niederbronna, so bych ßebi tam lěhwo honćwjerskeho regimenta bliże wobhladał. Wójna wubudźuje wschak nimo druhich schkódnych żadoscźow woßebje też cźłowsku wcźipnoscź, so rady ßwojej wocźi a wuschi wschudźom tykasch, hdźež po prawym niczo cźinicź nimasch a hdźež móżeja cźi cźasto schpatnje doscź nadrjebicź, hdyż ßy pschejara wcźipny. Tak sjeńdźe ßo njebocźiczkemu Dornez Jakubej (Bóh budź jemu hnadny!), kiž w bitwje s tšěchi ßwojeje bróżnje hladasche; granata pschilecźa a rosrasy jemu nop, tak so morwy na huno padny.

Hotowachmy ßo teho dla na pucź. Bórsy widźachmy nasdala żelesniske wosy njepschestawajzy tam a ßem jěsdźicź, setkachmy też duzy po pucźu wulke cźrjódy wojakow, jěsdnych a tšělzow, a skónczńje po wschelakich sadźěwkach dóńdźechmy do Niederbronna. Tam pak běsche żiwjenje, wołanza, měscheńza wcźipnych měschcźanow, knjeżkow a burow, wojakow, żonow a dźěcźi. A na wschitkich wobliczach widźach jenicźzy tute praschenje: kak to wotběhnje? a jenoż w někotrych wutrobach pschecźe: schkitui naß, luby Knjeże Bożo!

Dóńdźechmy do franzowskeho lěhwa. W khłódku wyßokich lipow stejachu w dołhich rjadach pschiwjasane konje, kiž pak luboscźiwje ßwoju hłowu hromadźe tykachu, pak ßo njemdrje kopachu, pak njescźerpliwje hrjehotachu. A pola nich stejachu abo leżachu wojazy. Jedyn myjesche ßebi ßwoju schklu, druhi natykowasche ßwoju trubku, drusy hrajachu s khartami, drusy saßo piwo pijachu a spěwachu narodny spěw. Wschitzy běchu tak wjeßeli a spokojeni, jako njeby ani jenicźkeje mróczatki na njebju, ani jenicźkeho němskeho wojaka we kraju było. Druhdy khodźachu někotsi wyschzy po lěhwje — rjani, woßebni mużojo — a hladachu s tajkej dowěru na tute żiwjenje, majkachu ßwoje konje a wosjewjachu ßwoje pschikasnje .... My pschińdźechmy a dźěchmy a stejachmy a ßwojej wocźi wudźerjachmy .... To wschitko wschak běsche dospołnje nam njesnate a sajimawe — a tola też khutne a straschne.

Na dobo nasta wulke běhanje a tłócźenje. Schto ma to rěkacź? — Lieutenant Winsloë běsche wumrjeł a měješche ßo khowacź. Dźěchmy do ßrjedź lěhwa. Tam stejesche kaschcź a na nim leżesche jeho krwawa drasta, jeho dragunarska cźapka a mjecź. A koło wokoło kaschcźa stejachu franzowszy wyschzy, khutni a srudni so cźi ßamemu ßylsy do wocźow stupachu a wutroba sdychowasche: O hdy by tola na ßwěcźe jednota a prawda a měr był! Farar Schiman stejesche pschi kaschcźu a cźitasche 90. pßalm a pokutnu modlitwu. Tehdy ßnano je někotryżkuli na ßwoje dźěcźaze cźaßy, na ßwoje dźěcźaze modlitwy pomyßlił, jako jemu luba macź ruzy stykowasche, a kak je horje pohladnył k temu, kiž wschitke bitwy wodźi. Wo jenym to s najmjeńscha khrónikar s wěstoscźu wě. Tón běsche schwižny, rjany wyschk; wón stejesche pschi kaschcźu morweho se styknienymaj rukomaj, a na nim běsche widźecź, so ßo ßobu modli, so njeje ruby wojak a też żadyn mukar, ale wěrjazy kscheścźijan a khroblý wojak.

Dźěchmy po pohrjebje saßo domoj, ale mjelczachmy duzy po pucźu; myßlachmy stajnje na prěnju pscheiatu krej. To běchu prěnje wulke kapki, kiž buram pschipowjedaja, so ßo Boże hrimanje pschibližuje a wichor a sapuscźenje jeho sahonam hrosy.

(Pokracźowanje.)

Hudanczka.

Hdy budźa ßo milijony s wody a se semje mjerwicź.
[.nlnq wlnqnß vlß]

Kotry dźeń je wschitkim wěsty, tola njeje nikomu snaty?
[Ssmlertnq bźeń.]

Samolwity redaktor: farar Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čzišło 40
7. okt.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

17. njedzela po swj. Trojizy.

Ef. 4, 3.

„Hladajcze swěru na to, so byschcze jednotu teho ducha sdzerzeli psches swjask teho měra.“

Žana roskora a swada so Bohu Knjesej njelubi: wonej stej njebójskej a hrěschnej a sadźewatej Božu czesez na semi. Měr na semi, to bě prěnje jandzelske pschipowjedanje wo zohnowanju kschesczijanskeje wěry w tej nozy, jako je Boži Ssyn na semju pschischoł. A w swojej poslednjej nozy je wón we wyschschiměschniskej modlitwje nutrnje prosył, so bychu wschitzy jene byli, so by swět wěrił, so ty mje pósłał sy“. (Jan. 17, 21.)

Duž tez swj. Pawoł w dzensnischim swjatym tekscze jednotu w duchu nam jako najrjeńschu czesez sa Boha teho Knjesa psched wocži staji (pschir. 3, 21). Ale je mózno, so su wschitzy kschesczijenjo we wutrobnej czesczi žiwi? Sawěscze, sedmory swjask, swity se sydom krasnych nitkow, dzerzi tule jednotu hromadze. „Jene czěło a jedyn duch, jako wy tez powołani scze na jenu nadźiju waschcho powołanja, jedyn knjes, jena wěra, jena kschczenisa, jedyn Bóh a Wótczez wschitkich, kiž je wyschsche wschitkich a psches wschitkich a we was wschitkich.“ Jene czěło su wschitzy kschesczijenjo na swjatkownym dnju sczinjeni; jich powyschena hłowa je tón Knjes sam; woni su jeho stawy. Nětk njesmě, kaž na naschim samsnym czěle žadyn staw pschecziwo druhemu bycz; žadyn staw tón druhi saprěwacz ani so wot njeho dzělicz, hewak czerpi zyłe czěło. Wschak smy my tez wschitzy k jenemu duchu napowani (1. Kor. 12, 13). Schtóž do Khrystusa wěri, tón tez Khrystusowcho Ducha dostanje, kiž w słowje a w swj. saktramentomaj so nam sdźěluje. Mamy-li jeho, dha njemóże žadyn bratr teho druheho hidzicz ani saprěwacz; wschak Duch jeho wucži: pola Boha njeje žane hladanje na parschonu; smy wschitzy hrěschnizy a jedyn kaž druhi wumoženi pschez drohu Jesusowu krej.

Duž mamy tez jenu nadźiju naschcho powołanja, mjenujzy pschez swojeho lubeho sbóžnika wěczznu sbóžnosez dostacz. Hdyž pak dwaj k temu jenajkemu kónzej dzetaj, dha mataj tez jenajki pucz a jenajku mysl. Na semi wschak su Boże dźěczi jara wschelake; jene bydli w hrodze, druhe w khěžzy, jedyn ma kralestwo herbowacz, druhi nima niczo herbowacz. Ale w njebjesach je nam wschitkim nasche herbstwo krasnje pschihotowane. A to so wěmy, so dyrbimy junu wschitzy w naschcho Wótza domje bydlicz, dyrbi a móże wschemu rosdźělenju a wadzenju wobaracz. Haj wschak, hdyž so swadzerjow a hadraczkow wopraschcham: kak? a wój chzetaj junu jenu nadźiju herbowacz, wój chzetaj zyłu wěczznosez w njebjesach hromadze žiwaj bycz, a njemóżetaj krótki czas na semi měr dzerzecz? ja sebi mysłu, potom dyrbjałoj wonaj swoje měcze prjecz czisyycz a měr sczinicz.

Wschak mamy jenoz jeneho Knjesa, kotremuž służimy. Jedyn je nasch mischtr. Jesus je nas wschitkich k temu wukupił, so bychmy w jeho wěczznym kralestwje jemu jako jeho wotroczzy a dzowki służili. Njeje wěrno,

hdyž dwaj w ßamßnym domje wjele lět jenemu knjesej ßłužitaj, to jeju husto hacž k ßmjerczi swjasa, hdyž staj w ßamßnym regimencze kralej jako wojakaj ßłużiłoj, to dawa kameradstwo a pschecželstwo, pornjo kotremuž žane druhe njeje? K temu ßamemu towarstwu a bratrowstwu dyrbimy swjasani bycz, hdyž naschemu njebjeskemu Knjesej a kralej ßłużimy a pod nim sa jeho kralestwo wojujemy a na nim dželamy. Do tuteje ßłużby ßmy wschitzy psches ßwjatu kschczenizu stupili. Duž ßmy wschitzy jenajku hnadu dostali a ßmy wschitzy postajeni k dżěczatstwu psches Jesom Khrysta po dobrym spodobanju jeho wole. (Ef. 1, 5.) Schtož pak dyrbi naß pschede wschitkim druhim twjerdże swjasacz a sjednoczicz, a njewidomny swjask gmejnstwa wokoło wschěch kschescżijanow na zykym ßwěcze pokožicz chze a móże, to je jenajka wěra, kotruž mamy. Pschetož dżiwnje! Kaž rostorhnjena zyrkej Boža na semi je, do wschelakich wjetschich a mjeńschich podzyrkwjow, jene japoschtolske wěrywusnacze do Boha Wótza, Ssyna a ßwjateho Ducha maja tola wschitzy, kiž hischcze kschescżijenjo rěkaju. Ssu nětk saßo tajzy wustupili a Bohužel ßu to połwěrjazy wuczerjo naschich młodych studentow duchownstwa byli, kiž chzedża japoschtolske wěrywusnacze s naschich Božich ßłużbow wuhnacz. Bóh to njedaj! Wot teho czaßa, hdżež evangelska zyrkej to czini, budże pschestacz kschescżijanska bycz a gmejnstwo wěry se wschěmi druhimi kschescżijanskimi zyrkwjemi měcz. Jenož hdyž wulke wumožerske skutki tuteho wusnacza we wěrje wusnawamy, mamy prawo, Boha ßwojeho Wótza mjenowacz a tak ßo jednoty se wschěmi druhimi kschescżijanami wjeßelicz, kiž khwala: Jedyn Bóh a Wótczez wschitkich, kiž je wysche wschitkich a pschese wschitkich a we waß wschitkich. — Ach, lubowani pschecželjo! Je tak wjele njeměra a swady w domach, w zyrkwjach a w sjawnym žiwjenju, so ßo žane napominanje nam nětk ważnische njesda hacž tole: hladajcze ßwěru na to, so byschcze jednotu teho ducha sdżerżeli psches swjask teho měra. Daty je nam tajki swjask w ßedmorej schnórje. Jeho ßydom nitkow chzemy ßo twjerdże dżerżecz a to ßwoje czinicz, po tym so je Bóh to ßwoje czinił, so by „měr na semi“ tež skutk a wěrnosczż był.

Ach ßmil ßo tež sa tutón czaß!
Daj saßo twoju hnadu,
Wot njejednoty wumóż naß!
Wot stadła wsmi wschu swadu,
So w jenym duchu ßłuži czi
A khodźi w twojej luboszczi,
Kaž twojim to ßo ßłuscha!

Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piśmje

abo

kajke myßle nadeńdżech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitar „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójsaßowe, 14. staw.

(Pokraczowanje.)

Duž wsachu dobywarszy kralojo wschitke kubła w Sodomje a Gomorrje a w druhich městach, a wschitku jich jědż a czehnichu prjecz.

Woni wsachu tež Lota ßobu, Abrahamoweho bratroweho ßyna, a jeho samoženje, pschetož wón bydlesche w Sodomje, a czehnichu prjecz.

Njemyßl ßebi, so běsche to wójna, so bychu kraj dobyli; ně, woni czehnjechu na rubjenje, kaž tež n. psch. Hrjekszy w sastarsku. Dobywarjo chzychu po móżnoszczi wjele drohotnych wězow, skót a tež ludźi w njepschecželowym kraju narubicz, a ludźi do njewólnistwa dowjesz. Tak chzychu ßo s dżěla wjeczicz, na tym, schtož běsche ßo podało, s dżěla chzychu ßebi dań swěszczicz sa pschichodne czaßy.

Tehdom pschińdże jedyn, kotryž běsche czeknył, a powjedźi to Abrahamej, Hebrejskemu abo wukrajnemu abo tamostronskemu, kaž běchu jemu tamnischi ludźo narjekli, dokelž běsche s tamneje Eufratskeje strony do jich kraja pschiczahnył, kotryž w haju Amorejskeho Mamre bydlesche, kotryž běsche, mjenujzy Mamre, Eskolowy a Anerowy bratr. Tuczi tsjo bratsja a wjednizy Amorejskich mějachu s Abrahamom ßlub.

So Abrahamej Hebrejski narjeknychu, njeßmě nam dżiw bycz. W sastarsku dostachu wschitzy rad ßwoje mjeno po wukhadże; tak dosta ßo tež Abrahamej mjes Kananejskimi tute mjeno po jeho wukhadże. Posdżischo pak ßo tute mjeno nimale shubi psched mjenom „ßynojo“ abo „dżěczi Israelske“. W starym testamencze nadeńdżesch tute mjena jenož hischcze w ercze wukrajanow abo w rosrěczowanju s nimi. Wschón israelski lud mějesche ßo sa ßwjaty narod, teho dla mějachu tež mjeno Israel sa ßwjate, mjeno Hebrejszy pak sa wschědne. Tak běsche tež sa czaß noweho testamenta hacž do naschich dnjow: mjeno Israel a Israelitojo je ßwjate a domjaze mjeno mjes ludom, Hebrejszy abo Židża pak je wschědne a sa zusych.

Hižo teho dla, so mějesche Abraham s tamnymi tsjomi ßlub, mějachu sa to, so je Abrahamowa pschißłuschnoszcz, so na pomoz pschińdże; tola měnjachu, so budże czim swólniwischi, dokelž běsche bratrowy ßyn mjes sajatymi.

Hdyž pak Abraham ßłyschesche, so bě jeho bratrowy ßyn jaty, wobróni wón ßwojich wotroczkow, tsi sta a wóßomnacze, w ßwojim domje narodżenych. Běchu to tajzy, kotsiž běchu na wobrónjenje kmani a kotsiž njeběchu kupjeni, ale wot jeho stareje czeledże narodżeni. Teho dla móżesche ßo tež skerje na nich spuschczecz; a wón czěrjesche sa njepschecželemi hacž do Dana.

Dan njeje tu tamne město, kotremuž rěkachu sa prjedawsche czaßy Lais abo Leschem, kotrez je sa czaßy ßudnikow splah Dan dobył a kotrez je hakle po tutym wótzu ßwoje mjeno dostało, ale je to město w połnóznej Palästinje, kotrez ßo potom s pschimjenom Jaan naspomni.

A rosdżěli ßo se ßwojimi ludźimi a se ßwojimi swjaskarjemi do tsjoch czrjódow a nadpadnychu w nozy njepschecželow, hdyž spachu a hdyž njeběchu w ßwojej radoszczi ani strażu postajili, se ßwojimi wotroczkami, a sbi jich s khroblosczu, na Božu pomoz s dowěru założenej, a honjesche jich hacž do Hoby, kotraž na lěwej stronje města Damaskußa leži.

A wotehna saßo wschitke narubjene kubła a pschiwjedże tež saßo ßwojeho bratra Lota s jeho kublom, tež žony a lud, kotrez běchu njepschecželjo ßobu wsali.

Abraham běsche do czaßa postajeny wobßedżer tuteho kraja; teho dla je to jeho staroscz, so by kraj wobarnował pschede wschej njeprawdu; a staroscz Boha, kotryž je jeho k temu powołał, je, so by jemu dopomhał k dobyczu. Dobycze, kotrez běsche ßo jemu spożczyło, wusnamjenjesche jeho psched wschěmi jako teho, kotryž swjedże krajej žohnowanje a schkit; jemu pak běsche dobycze sarukowane sa to, so běsche jemu ßlubjeny kraj runje tak wěste, jako woprawne pschichodne wobßedżeństwo, so je po powołanje a po prawdże wobßedżer a schkitował teho kraja.

Podawk je profetiske pschedsnamjo sa to, so Abrahamowe ßymjo wojujo s asiatiskej ßwětnej mozu (pschedstajenej psches 4 kralow) ani njepodleži, ale so samóże wschěch wumóż, kotsiž k njemu pschińdu wo pomoz pytajzy.

II. Schtuczka 17—24. Abraham běsche psches tele dobycze wjele dobył na nahladnoszczi. Kral Salemski, Melchi=Sedek, kotryž njebě ßobu na wójnu czahnył, pschińdże jemu napschecziwo s khlěbom a winom, so by wokschewił jeho a wschěch, kiž běchu s nim, a jako měschnik wěrneho Boha požohnuje jeho. Tak poßwjeczi jeho dobycze a tež jeho ßameho Bohu. Je to spodżiwny podawk, so tu wótz wschěch wěrjazych, tón, s kotrymž je Boże kralestwo w skaženym człowjestwje psches ßlub hnady ßo sapoczało, druheho sa ßwojeho měschnika spósnawa, kotryž jeho požohnuje w mjenje Božim, a kotremuž wón poßwjeczi dżeßatk wscheho rubjeństwa. Bóh sjewi tak ßwoju ßwobodnu hnadu a ßwoje skutkowanje, so da wustupicz s pohanskeho luda měschnika, kotryž ma bycz s jednarjom

mjes wótzom Abrahamom a Bohom: tak je wón ſnamjo wěczneho kralowſkeho měſchniſtwa ßyna Bożeho.

Hdyž wón ſaßo ſ bitwy pſchińdże ſ Kedor Laomerom a kralojo ſ nim, wuńdże jemu napſchecźiwo Sodomſki kral na polo, kotrež ßo mjenuje kralowſki dol, ſo by jemu dobycźa dla ſbožo pſchał a rubjeńſtwa dla ſ nim ſjednał. Dla ſjěſda Sodomſkeho a Salemſkeho krala ſ Abrahamom doſta dol ßwoje mjeno, poſdźiſcho narjeknychu jemu dol Joſafat.

Ale tež druhi kral tamneje ſtrony pſchińdże jemu napſchecźiwo Melchiſedek, po prawym: „Malki-Zedek", to je kral prawdoſcże. To běſche bjes dwěla ſtajny titul, kaž n. pſch. Abimelech, Adoni-Zedek atd. Melchiſedek, kral Salemſki (t. j. měr), pſchinjeße chlěb a wino, niz jenož, ſo by jeho cźělnje wokſchewił, ale woßebje teho dla, ſo by ſe ſnamjenjom pokaſał, ſo je ſ nim jeneje wěry, a ſo by požohnowanje pſchihotował. A wón, tutón poßledni ſ prěnjeho wobydleŕſtwa, kotrež běſche wſchudźom pſches Kananejſkich wutłóczene, běſche měſchnik Boha najwyſchſcheho, ſakhowawſchi woßrjedź pohanſkeho kraja póſnacże jeniczkeho wěrneho Boha, ſjednocźa wón w ßwojej woßobje měſchniſku a kralowſku doſtojnoſcź.

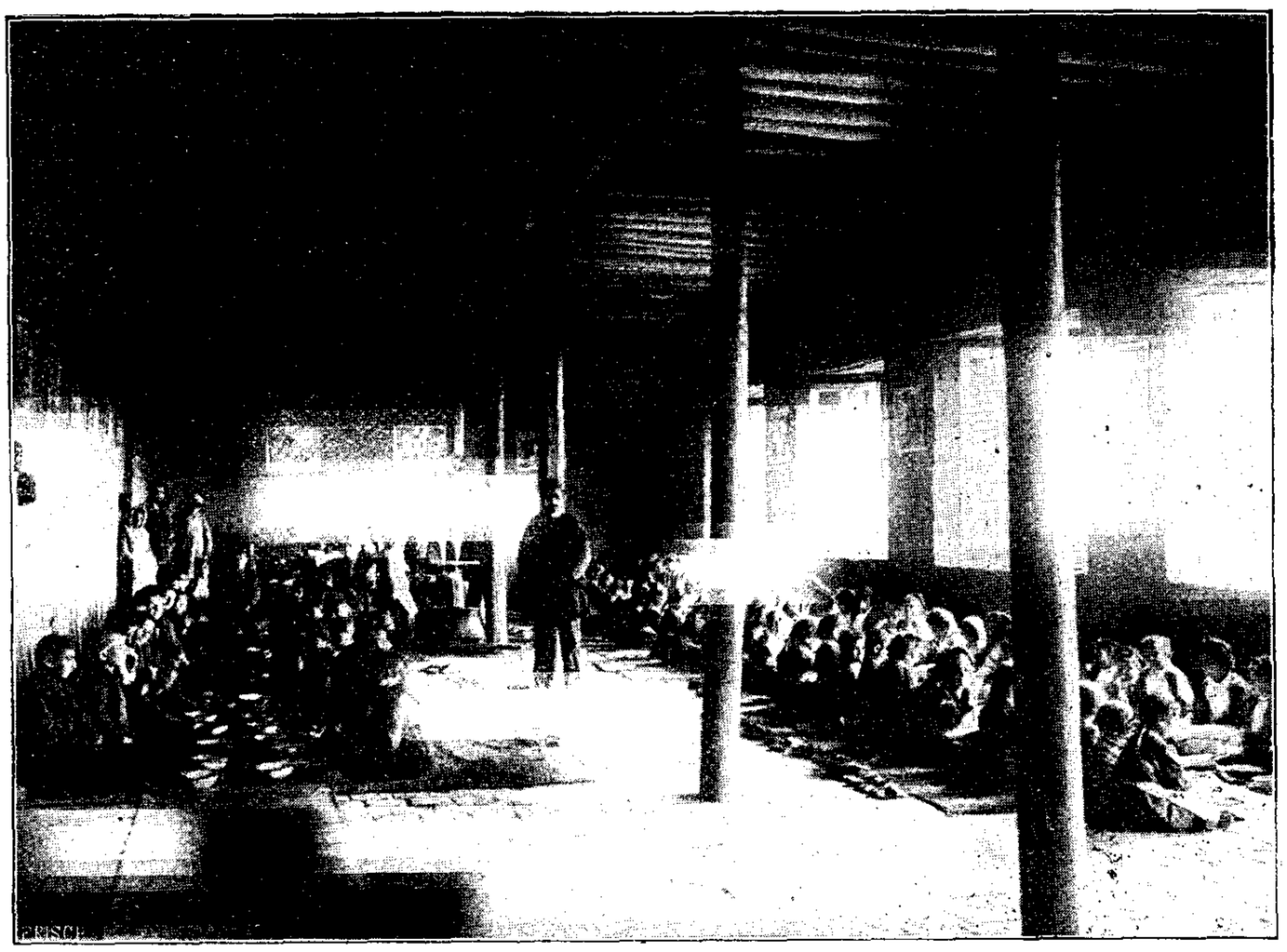
Salem rěkaſche ſa prěnje cźaßy Jeruſalem. Poſdźiſcho pak, najſkerje pſches Davita, kotryž je w duchu ważnoſcź měſta ſpóſnał, ßo mjenu ßłowo jeru = ſałożenje pſchiſtaji, tak rěka połne mjeno „ſałożenje měra" abo „měſta měra".

Luther piße wo Melchiſedeku: Wón njechaſche woprowacź, ale wón chzyſche ßwojich hoſcźow wokſchewicź a poczeſcźicź: tak je ßo Khryſtuß woſnamjenił, kotryž je ßwět naßycził ſ evangelijom.

Prěni wobydlerjo Kananejſkeho kraja po rospróſchenju ßu bjeſe wſcheho dwěla Semitowje, najſkerje ſe ſemitowſkeho ſplaha lud. Mjes nimi abo pódla nich ſaßydlichu ßo bórſy ſ ranja pſchicźahny wſchi Kananejſzy, mózny ſplah ſ Hamoweje ſchlachty, kotryž ſemitſku rěcź pſchijawſchi drje ßo ſłoži po prěńſchich wobydlerjach; tola ſ pſchikhadom nowych ſtawow ſ narańſchich krajow doſtachu ſkónczńje pſchemóz.

(Pokracźowanje.)

ſ njemu khwata. — Sa němſku Božu ßłużbu, kotraž ßo ½4 hodź. ſapocźa, běſche ßo zyrkwińſkemu prjódkſtejeŕſtwu poradźiło, k. tajneho zyrkwińſkeho radźicźela Kellera ſa ßwjedźeńſkeho prědarja dobycź, kotryž ßwoje prědowanje na ſjew. Jan. 3, 7—11 ſłożujo woßadźe wukładowaſche: Napominanje Guſtav-Adolfſkeho wuſtawa na evangelſki lud: „Dźerž ſchtož maſch, ſo by cźi nichtó twoju krónu njewſał." Wone naß dopomnja 1. na drohi ſchaz (kubło), kotryž je naſchej zyrkwi poruczeny, ſo bychmy jón ßwěru wobarnowali; wone da nam ſprominacź 2. na ßylſow połnu hiſtoriu naſcheje zyrkwje a naſchich wěrybratrow w rospróſchenju, ſo bychmy ßo nad nimi ßmilili. Sſłyſchachmy prědarja, kotryž ſ połneho cźerpa, ſ hłubokoſcźe ßwjateho pißma a ſ bohateho ſhonjenja, nam najprjódzy roskładujo, ſchto my na naſchej evangelſkej zyrkwi mamy, potom pak ež naß napominajo, ſo bychmy jako ßobudźełacźerjo do požohnowaneho dźěła Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa ſaſtupili. Do prědowanja ſpěw měſchaneho khora, podpjeraneho wot knjeſow wucźerjow ſ wokolnoſcźe, a po prědowanju ſpěw mužſkeho khora, pod wodźenjom knjeſa kantora Hajnika poſkicźeneho, Bożej ßłużbje porjeńſcheſchtaj. Prěnju wołtarnu Božu ßłużbu wobſtara na woběmaj kemſchenjomaj knjes woßadźiny duchowny, mjes tym ſo požohnowanje na ßerbſkim kemſchenju k. farař Matek ſ Barta, na němſkim knjes farař Handrik ſ Maleſchez wudźěleſchtaj. Wunoſchk kollekty běſche po ßerbſkej Bożej ßłużbje 65 hr. 75 np., po němſkej 66 hr. 52 np.

Jědźna ſala w armeniſkej ßyrotowni w Choi.

Zyłej Hucźinjanſkej woßadźe, jeje młodźinje, kotraž běſche k ßwjedźenjej nowaj ßwěcźnikaj na wołtoŕ darika, kaž tež woßebje tamniſchemu zyrkwińſkemu prjódkſtejeŕſtwu a jeho knjeſej pſchedßydźe ßłuſcha ſa poradźeny ßwjedźeń derje ſaßłużeny dźak. Tón Knjes pak ſpožcź ßwojej zyrkwi, ſo by wona ßwój nadawk nad nuſucźerpjazymi evangelſkimi w rospróſchenju dopjelnika, to ſchtož knjes tajny radźicźel Keller na kónzu ßwojeho prědowanja jako žadanje wupraji: jaßne wóczko a cźopku wutrobu, wjazy wutrobneho ßobuſacźuwanja a wjazy horjazeho ßurowjenja ſa Boże kraleſtwo, wjazy modlitwy a wjazy wjeßołoſcźe, wopory dźaka pſchinjeſcź.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

S **Hucźiny.** Budyſke Guſtav Adolfſke towarſtwo ßwjecźeſche ſańdźenu njedźelu ßwój lětuſchi ßwjedźeń w Božim domje w Hucźinje. Běſche to prěni Guſtav-Adolfſki ßwjedźeń w tamniſchej zyrkwi a Hucźinjanſka woßada běſche teho dla tež wſchitko hacź najrjeńſcho pſchihotowała. Popołdnju w 2 hodź. cźehnjeſche pyſchny ßwjedźeńſki cźah — kotremuž ßo w farſkim dworje direktoraj towarſtwa, knjeſaj ßwjedźeńſkaj prědarjej a pſchitomni kk. duchowni pſchiſamknychu — pſches rjane cźeßne wrota do luboſnje wupyſcheneje zyrkwje, kotrejež najprěńſcha pycha běſche wulka ßwjedźeńſka woßada, kotraž běſche ßo ſ daloka a ſ bliſka ſeſchła. Na ßerbſkim kemſchenju ßyn něhduſcheho Hucźinjanſkeho fararja Rädy, k. farař Räda ſ Budyſchina, prědowaſche. Na ſałożku Gal. 6, 9. 10 wón ßwjedźeńſkej woßadźe pſchiwoła: Evangelſzy kſcheſcźijenjo, podpjerajmy ſkutk Guſtav-Adolfſkeho towarſtwa! 1. w luboſcźi k tym, kiž ßu naſcheje wěry, 2. w nadźiji na teho, do kotrehož wěrimy. S luboſnymi ßłowami wón niz jenož wo nuſy naſchich wěrybratrow w rospróſchenju a wo požohnowanym ſkutkowanju Guſtav-Adolfſkeho wuſtawa powjedaſche, ale wón tež poßłucharjam k wutrobje wjedźeſche, ſo mamy my, kiž w domiſnje ſa bohacźe krytym blidom ßedźimy, pſchißłuſchnoſcź, naſchim bratram w rospróſchenju pomhacź, runje kaž macź, hdyž jeje dźěcźo w zuſbje khore leži, jeho wothladanje druhim ludźom njepſchewoſtaji, ale je-li móżno, ßama

— Dotalny farař we Wósborku knjes Marcźka je ſańdźenu njedźelu ßwoje roszhonowaze prědowanje dźeržał. Wjecźor wuhotowa jemu jeho dotalna woßada woßebitu ßwjatocźnoſcź. S mnohich rěcźow bě ßłyſchecź, ſo Wósborkſka woßada ßwojemu dotalnemu duchownemu njerad prjecź cźahnycź da. Knjes farař Marcźka ßo ſ hnutymi ßłowami ſa jemu wopokaſanu cźeſcź a luboſcź podźakowa. Wón w bliźſchich dnjach Wósbork wopuſchcźi, ſo by do ßwojeje noweje woßady cźahnył. Wósborſke farſke měſto hiſchcźe ſ nowa wobßadźene njeje, ale ſměja ßo hakle pruhu prědowanja, po tym ſo ßu tſjo wot kollaturſtwa zyrkwińſkemu prjódkſtejeŕſtwu poruczili. Bohu žel mjes tymi tſjomi žadyn Serb njeje, hacź runjež ßu ßo Serbja do Wósborka ſamolwili. Naſcha zyrkwińſka wyſchnoſcź je poſtajiła, ſo ma ßo ſa tych Serbow, kotſiž ßu hiſchcźe we Wósborkſkej woßadźe, ſ cźaßami ßerbſka ſpowjedź dźeržecź. K temu dyrbi nětko kóždy krócź duchowny ſ zuſeje woßady pſchińcź. Njeby to ſdobne było, ſo by Wósborſka měſchcźańſka rada jako kollaturſtwo na tule potrjebnoſcź dźiwała a hdyž ßu ßo tam Serbja ſamolwili, tež Serba k wuſwolenju poruczíła, ſo by ßo duchowny we Wósborku ſa wſchitke duchowne potrjebnoſcźe ßwojich ßerbſkich woßadnych ſtaracź. To je wěſcźe wobžarowacź. Hacź do nowowobßadźenja farſkeho měſta ma knjes farař Garbař-Kotecźanſki Wósborkſku woßadu ßobu wobſtaracź.

Khutne czaßy w Perſiſkej.

Po zadanju miſzionſtwa ſa rańſchi kraj wotcziſchczane.

W nawjeczornej Perſiſkej, hdzeż běchu pſched nětkotrymi lětami w czaßu krwawnych pſcheſczěhanjow Armeniſzy czekli a hdzeż běchu ſ wulkej nuſu wukhowanje namakali, je lětßa hłód wudyrił. Tam, njedaloko perſiſko-turkowſkich mjeſow ma němſke miſzionſtwo ſa rańſchi kraj dwě ßydleſchczi, jene w Chói (naſch wobras!), jene w Urmia. Wobej ſtej we woßebitymaj ßyrotownjomaj 200 ßyrotow pſchijałoj, kotrejż ßo wot němſkich knjenjow wodzitej. Tajke dźěło na wopuſchczenych ßyrotach, hdyż ßo to ſtawa w mjenje Knjeſa Jeſußa a na to waſchnje, ſo wſchitke dźěczi teho lubeho Knjeſa Jeſußa póſnaja a lubowacz nawuknu, je miſzionſtwo, kotrež dyrbi ßo wot kóždeho dźěſcza Bożeho ſ dobroproſchenjom pſchewodzecz. Nětko hiſchcze tón hłód k temu pſchińdże, ſo mózachu ßo dźěczi lědy wukhowacz. To je nowe czężke pruhowanje wot teho Knjeſa, ale wón wěſte pucze khodźi a wuwjedże wěſte wotpohlady a hdyż mamy wo nuſy a hubjeńſtwje, wo ſrudobje a horju powjedacz a pſchezo ſaßo ſa czerpjazych bratrow proßymy, je tola naſcha pſchiſßłuſchnoſcz w czichej poßłuſchnoſczi wěry teho Knjeſa khwalicz; pſchetoż „poſdźiſcho“ my ſhonimy, k czemu mějachu tajke pruhowanja w ruzy ßwěrneho Boha ßłużicz.

Knjeża Henſelmann, pſchedſtejiczerka němſkeje ßyrotownje w Chori powjeda ſczěhowaze:

„W tu khwilu je tu wulka drohota a żałoßna nuſa. Ludźo, kotſiż běchu w cziſcze woßebnych wobſtejnoſczach, dyrbja nětko wo khleb proßycz. Płaczíſny ßu ßo wo trojake ſdrożiłe; wjeczor ßu dróhi połne żarowazych czahow — wſchitko ludźo, kotſiż ßu hłoda wumrjeli. Sa naß Němzow jako ßobuwobydlerjow měſta je żałoßne, ſo tym wbohim ludźom w jich nuſy pomhacz njemóżemy. Hromady wuczehnjenych Armeniſkich ſ Turkowſkeje jow nimo pſchińdu a lěhaja pſched naſchimi durjemi.

Wczera běſche na hermanku wulki ſběżk — hłódne żony ſe ßwojimi dźěczimi pſchińdźechu a żadachu poniżenje khlěbowеje płaczíſny. Jena żona bu morjena; dwě ſtej jara ſbitej. Jow je żałoßne. Naſch knjes Iſmael praji mi pſched nětkotrymi dnjemi, ſo ſ zyła żaneje pſchikhilnoſcze wjazy nima dźěłaczerjow pſchijecz, dokelż nimale wſchitzy ſ hłodom padaja. To je prawje khutny czaß a ſchtó wě, ſchto hiſchcze budźe. O, hdy bych ja bohata była! Kóżdy dźeń khori Armeniſzy po lěkarſtwo pſchikhadźeja — kak bych jim radſcho khleba a mjaßa dawała!“

(Nětotre njedźele poſdźiſcho.) „Dwě njedźeli ßo ſ rěkami deſchczika dźe. Żito na polach leży, ludźo jo deſchczika dla domoj khowacz njemóża, wone hnije a wuroſcze. Drohota je jara wulka a hłód żałoßny. Żony a maczerje běchu ſběżk czinile. Woni dźěchu na hermank wobrónjene ſ kijemi a revolwrami a żadachu ßebi poniżenje płaczíſny ſa khleb a żito. Woßebje pſched domom jeneho Scheidſa, kiż běſche zyłe żito nakupił a jo tuńſcho woſtajicz njechaſche, wulku haru czinjachu. Wón je jenu żonu ſabił, dwěmaj druhimaj nop rosbił, ſo je dwělowaze, hacz żiwej woſtanjetej. Studowazy, kiż běchu na boku żonow a ſ nimi ſběżk powjetſchichu, Scheida khětro ſbichu a jeho żito ludźom dachu. Iſmael a ja běchmój na hermank ſchłoj: to běſche żałoßny napohlad, hubjene ſahłódnjene żonjaze woblicża, na kotrychż ßo czertowſka radoſcz ſyboleſche, ſ kijemi wobrónjene każ rubjeżne ſwěrjata ßo torhajo wo khleb a czěſto. — Wſchitke khlamy běchu ſamknjene, jich wjele ßo wot żonow rosbi a wurubi. Hdyż naß żony wohladachu, na naß wołachu: „Wy ſcze dobri, wy macze wutrobu ſa khudych a czerpjazych, wy budźecze nam pomhacz.“ Potom ßebi myßłachu, ſo ßmy my pſchiſchli wěz pſchepytacz a ſ gouvernérom jednacz. Wboſy ludźo — hdy bych to móhła! Porědko hdy ßym ßebi tak żadał Krösus bycz. Khoroſcze ßu jow wulke. Bohu dźakowano je naſcha ßyrotownja wukhowana a naſcha ſtwa ſa khorych próſdna. Ja ßym we wulkej ſtaroſczi, kak dale budźe. Jenoż pjenjeſy wjazy njedoßahaju. Lěkarja nuſnje trjebamy. Wot bliſka a ſ daloka ludźo khodźa a chzedźa pomhane měcz. Hódnoſcz tudomnych lěkarjow mózemy rosßudźicz, hdyż ßłyſchimy, ſo ßo mje jedyn wo radu ſa ßwojich khorych praſcheſche. Wóndano jako Muhamedanku wopytach, jejne khory pſchiwuſny pſchińdże, ſo by ſo mnu rěczał; to je ßo po ſdaczu rosſchěriło, pſchetoż jako my wróczo jěchachmy, hromada ludźi mje proſcheſche, jich pſchepytacz a jim pomhacz, żona każ dźiwje na mojeho konja ſlecża, wotežki pſchimny a ſ wutrobułamazym hłoßom wołaſche: „O Chanum, wukhowaj mi żiwjenje!“ Wy mózecze ßebi myßlicz, kak mi běſche. Jow je pomoz nuſna. Wyſche nuſneho ſaſtaranja naſchich ßyrotow je lěkař nuſny, ſo bychu ßo khori na njeho wobroczicz móhli. Bohu żel pak je miſzionſka pokładniza ſ wjetſcha próſdna. Duż proßymy Boha, ſo by nam nowych pſchecželow dobył.“

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Swaczina w Barlinje a ßnědanje pola naß.

Dyrbimy nětko wupowjedacz, kak buchu naſchi franzowſzy wojazy ſ jědźu a piczom wobſtarani; to radźi njeczinimy, pſchetoż njeje wěricz, kak mało je ßo naſcha wyſchnoſcz wo zyrobu ſa ßwoje wójſka ſtarała. — My běchmy po czaßu na 6000 muży do naſcheje wßy doſtali a běchmy ſ woprawdźitej wótczinſkej luboſczu wſchitko woprowali, ſchtoż mějachmy. Teho dla měnjachmy, ſo ſtaj khěżor a wyſchnoſcz tež ßwoju pſchiſßłuſchnoſcz czinikoj, pſchetoż ſa njeju tola naſchi ßynojo a bratſja do ßmjercze dźěchu, a my měnjachmy — w naſchej khłupoſczi! — ſo dyrbja ſa kóżdym regimentom tež woſy ſ khlěbom, mjaßom, winom, khofejom, tobakom a podobnymi wězami jěſdźicz. A naſchi lubi wojazy ßebi to tež myßłachu, běchu zyły dźeń wjeßelych myßli, drěmachu w nozy bjes ſtaroſcze. Pſchińdże khwila, pſchińdże rada. Ale hdyż ranje ſaßwita a hornzy ßo naprawjachu, ſo by ßo poliwka warika, tu żaneje zyroby njeběſche, wojazy njemějachu niczo jěſcz. Tola soit! (njech je). Junkrócz wſchak dyrbiſch wutracz. Wojak je wjeßelych myßli, natyka ßebi trubku a ſaſpěwa ßebi ſpěw a je ſpokojny. Ale ſ kurjenjom ßo njemóżeſch naßyczicz Pſchibliżi ßo pſchipołdnje, popołdnje, wjeczor; wbohim wojakam korczi żołdk. Schto nětko? — Nětko pſchiběżachu wyſchzy a wojazy ſ czrjódami do wßy, do domow — pſchiſtojnje ſ pjenjeſami w ruzy. — „Pardon monsieur, pardon madame, (wodajcze knjeże, wodajcze knjeni) njemóżecze nam něſchto khleba, połcża a jejow pſchedacz?“ »Pſchedacz« ßo tehdy hiſchcze wrajeſche. Ale my jim niczo njepſchedawachmy, my jim radlubje darmo dawachmy, pokrutu khleba a kuſk mjaßa a zyble. „Dźicze w Bożim mjenje.“ „Merci monsieur, merci madame.“ (Sso dźakuju knjeże, ßo dźakuju knjeni.) Ale prěni hiſchcze ſ wrotami wuſchli njeběchu, pſchińdźechu hižo druſy: „Excusez monsieur, excusez madame, njejßmy hiſchcze ſa zyły dźeń niczo pojědli .... zyroba njeje dóſchła. Njechacze nam něſchto kulkow abo mjaßa abo khleba pſchedacz?“ Schto ßebi chzychmy? Tam w durjach ſtejachu hłódni wojazy proſcho, żałoſczo: pour l' amour de dieu (ſa Bożu hnadu) dyrbjachmy ßo ßmilicz. Saßo jim wſcho darmo dachmy, ſchtoż trjebachu. Ale tež tuczi hiſchcze njeběchu wobſtarani, a pſchezo ſaßo druſy tu běchu a po nich ſaßo druſy a druſy. A ſkónczńje njemějachmy ani drjebjeńczki khleba wjazy ſa naß. Luby Bożo, hdyż na to ſpomnju, kajka běſche to hara, kajke proſchenje hacz do běłeho ranja. A tola je nětotryżkuli hłódny do ßwojeho ſtana ſaléſł bjes „Vive la France“ — wón njeje wjazy „ßława“ wołał. Kajki hněw, kajke ſubyſchipjenje! Hdże dha je naſcha zyroba? czeho dla tu żadyn wyſchk njeje, kiż by ßebi zyrobu ſa ßwojich wojakow wumożował? O běda, o hańba! Hdyż je wojak nuſowany, w ßwojej wótczinje rubicz a proßycz — ſchto potom??

(Pokraczowanje.)

Nětſchto k rospominanju.

Wěczne hibaze, wěczne khodźaze a ßo khowaze ßłónczko runa ßo ſa ßmjertnych człowjekow ßłónczku wěrnoſcze. Wone ſkhadźa, wone ßo khowa, wone tak wěſcze ſaßo tak ſkhadźa każ njebjeſke ßwětło, kotrež naß rano k dźěłu woła.

* * *

Kóżdy domczk ma ßwój kſchižik.

* * *

Dźěło ma hórki korjeń, ale ßłódki płód.

Hudanczzy.

Na czo muż ſ woczomaj njehlada, ale ſ wuchom poßłucha, hdyż chze rad ſhonicz, hacz ta wěz dźe abo ſteji?

[Za łacuhu chodźitz.]

Schtó móże wulki hornz wody wuprózdnicz, bjes teho, ſo by ju wulał?

[Woheń.]

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyſchinku. Cziſchcz a naklad Ssmolerjez knihicziſchczerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 41.
14. okt.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

18. njedźela po swj. Trojizy.

1. Kor. 1, 5.

„Ja dźakuju so swojemu Bohu, so wy pschez njeho we wschěm scże wobohaczeni, na wschej wuczbje a na wschěm pósnaczu.“

Kelko człowjekow steji jeniczzy sa tym, so chzedźa so wobohaczicz. S tym shubja swoju duschu. Wona je pschedata na swonkowne wězy, so pschezo bóle wot Boha wozusobni a shubi swoju móz. Nutskowny człowjek wotemrje we wěrje, hdyž na czaßne kubła swoje dowěrjenje staji. Wón nießłuži wjazy Bohu, ale swětej; wón njeje wjazy żiwy sa kschescżijansku poßłuschnoscz, ale sa kniczomnu sachodnoscz. Wón we wschěm to swoje pyta, niz pak na sbóżniku. Duż tón Knjez praji, so lóżo kamel pschez jehline wucho pscheńdże, hacz so bohaty do Bożeho kraleństwa pschińdże. Wón tajkich bohatych měni, kiż su wot Boha wotpadnyli, dokelż su s luboscżu k swětej luboscz k Bohu shubili. Sswjaty japoschtoł pak pische na Timotheja: Tym bohatym w tym nětczischim swěcże pschikaż, so njebychu byli wyßoko smyßleni, tez so njespuschczeli na njewěste bohatstwo, ale na żiweho Boha, kiż nam bohacże dawa wschelake wězy wużiwacz. (1. 6, 17.) Khudym pak pschiwoła wón: Wulki dobytk pak je, schtóż bohabojasny je a doscz ma na tym, schtoż Bóh jemu da, pschetoż my niczo na swět pschinjeßli njejßmy, a je sjawne, so tez niczo s njeho wunjescz njebudźemy. (1. Tim. 6, 6. 7.)

Tole rěczi swjaty japoschtoł woßebje k khudym wo wobohaczenju. Wón ma to sa nadawk wscheje mozy a wscheje khudoby, so wonej naß wobohaczitej. Tola niz kubło tuteho swěta, ale wjele wjazy Khrystuß dyrbi nasche bohatstwo bycz. Wón je jeniczki wěrny pokład naschich wutrobow. Korinthiska woßada wobstejesche s wjetscheho dźěła s najkhudschich ludźi. Tola po duchu běchu najbohaczischi a swjaty Pawoł móżesche jich khwalicz: „Ja so dźakuju swojemu Bohu, so wy pschez njeho scże we wschěm wobohaczeni.“

Hnada Boża wobohaczi naß. My ju dostanjemy w Khrystußu Jesußu pschez wěru. Mamy-li Jesußa lubo, a wotpołożimy-li pschezo s nowa hrěch a dźerżimy-li swjaty slub s Bohom w dobrym swědomnju, dha póczinje nascha wěra bycz swětło we wutrobje a pokład nascheho żiwjenja. Wona budże pschezo polnischa, wobstajnischa a bóle dźěczaza. My sroscżemy potom snutskownje bóle s Bożim słowom a dowěrimy so wěscżischo jeho slubjenjam. Boża luboscz je nam twjerdy sałožk nascheho żiwjenja, jeho scżerpnoscz nascha nadźija a wscho, po czimż so naschim duscham stysła, je nam w njebjeskim Wótzu wobradźene. Niz wěrno: ta duscha, kotraż je swojeho Boha w Khrystußu wěsta, je so wobohaczika na swětle, měrje a wjeßelu?

Ale s wobkhada se sbóżnikom sroscże hischcże wjele hinascheho bohatstwa naschim wutrobam, naschim domam a naschemu żiwjenju. S teho roscże najprjedy luboscz. Wona budże we wschědnym wobnowjenju a wobroczenju wot sachodnych wězow pschezo wjetscha, móznischa a bóle

dźěława; wona napjelnjuje nasche myßle, ßłowa a skutki. Cźłowjek, kiž móże woprawdźe lubowacź, je bohaty; schtóž pak žaneje luboscźe we wutrobje nima, tón je khudy pschi wschěch ßwojich semskich kubłach. S wěry pak pschińdźe też ponižnoscź. Směješch wjele mjenje staroscźow a njeměra, hdyž chzesch pschezo prawje mały bycź psched Bohom a psched tobu. Spokojnoscź a ponižnoscź stej bohatstwo, kotrež nam bohacźi sawidźa. Pósnaj pschezo hłubscho ßwoju niskoscź, so niczo njeßy a so masch wscho s hnady. Tak hłuboko pak hacž ßo w ponižnoscźi sasahorisch, tak wyßoko horkach narosczesch. Budźesch bohaty na módlitwje, na sahorjenju sa jeho kralestwo a na nutrnym dostatku twojeje dusche s tym Knjesom.

Tak ßo psches Jesom Khrysta we wschěm wobohacźimy „na wschej wuczbje a na wschěm pósnaczu“. Jesußa pósnacź je wschěm se sbožom, kóždy dźeń roscź a pschiběracź w tym pósnaczu, so bjes Jesußa žaneho měra a žaneho troschta w žiwjenju a w ßmjercźi nimam, so je sdźerženje towarstwa s nim pschez Boże ßłowo, modlitwa a ßwjaty sakrament najwažnischa należnoscź w tutym cźaßu, to je najwěscźische a najkraßnische bohatstwo.

Tón njeje bohaty, kiž ma wjele, ale tón, kiž niczeho njetrada. Tak dołho, hacž hischcźe skoržimy a sdychujemy, nascha khudobu hischcźe pschez Knjesowe bohatstwo dopjelnjena njeje. A to tola dyrbi bycź. „Na niczim ja nusu njesměju!“ (Ps. 23, 1.) Kajke kraßne ßlubjenje! Kak daloko ßmy my hischcźe wot njeho. A tola dyrbimy też my jo shonicź. Wscha njespokojnoscź, wscha staroscź a srudoba dyrbi ßo s nascheje dusche shubicź a połne žohnowanje a bohatstwo hnady dyrbi naß napjelnicź. Ach, hdy dha budźe to, hdy dha, kaž wuczomnizy na Knjesowe praschenje: „Scźe wy też hdy nusu měli?“ wotmołwimy: „O Knježe, nihdy žaneje!“ Potom, lubowani pschecźeljo, hdyž my ßo pschez lubeho Jesußa na wschěch tych kubłach wobohacźicź damy, kotrež je nam pschinjeßł, budźe wón ßam nasche jenicźke bohatstwo, kubło a samoženje.

Duscha, schto ßo prózujesch
We tych ßwětnych wězach tudy?
Wěcźnych kubłow sabudźesch,
Lubujesch te hrosne brudy;
Pytaj Knjesa Jesußa,
Wschitko druhe njepomha.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitać „Pomhaj Bóh-a“.

1. knihi Mójsaßowe, 14. staw.

(Pokracźowanje.)

A nětko požohnowa Melchisedek, dokelž běsche s měschnikom, Abrahama, kotryž stejesche s nim na ßamym sałožku nabožiny a wěry, a dźesche s pěßnjerskimi ßłowami: Požohnowany budź ty, Abrahamje, najwyschschemu Bohu, kotryž njebjeßa a semju wobßedźi; a khwaleny budź Bóh najwyschschi, kiž je podał twojich njepschecźelow do twojich rukow.

A temu, spósnawschi jeho sa ßwojeho měschnika a ßrědnika, pschez kotrehož mohł Bohu wopor dźaka woprowacź, da Abraham dźeßatk wot wschitkeho, schtož bě njepschecźelam wsak.

Melchisedek je ßłónzo, ßo khowaze s cźaßa najprěnischich sjewjenjow, kotrež se ßwojimi poßlednimi pruhami s požohnowanjom ßwěcźi na teho, kotryž je wuswoleny, so by njeßł ßwětło do pschikhadźazeje nozy. Ale požohnowaze khowanje tehole ßłónczka je s dobom wěschcźenje, so kraßnische ßłónzo seskhadźa: pschez Abrahama budźa požohnowane wschě narody na semi.

Melchisedek je poßlednje kscheńczko minjeneho cźaßa, Abraham khochor a spočatk noweho cźaßa, wobohacźeneho se ßlubjenjom a s nadźiju. Melchisedek wukhadźa se stareho Noachoweho ßluba, kotryž je załoženy sa wschě narody bjese wscheho wuměnjenja, Abraham pak steji hižo w nowym ßlubje, kotryž je jenicźzy sa wuswoleny narod załoženy; ale ßlub sa wschitkich skónczi ßo jara wuski; pschetož Melchisedek steji tu jako ßłužownik a cźesćźowar Boha, kotryž je s Noachom swjask swjasał, ßamlutki mjes skaženym narodom, kotryž je ßo wot wěrneho Boha wotrjekł, a je ßo podał pod mozy s pschirody; mjes tym so ma nowy ßlub, załoženy sa wuswoleny narod a s Abrahamom ßo spočazy, wschěm narodam sbóžnoscź pschinjescź — a sawěscźe ju też pschinjeße.

Woßrjedź pschibójskich narodow ßłużesche ßo tu hischcźe wěrnemu Bohu. Melchisedek narjekny jemu „Bóh najwyschschi“, to je Bóh, kotryž steji s dobom wyschsche, dyžli wscho, schtož je stworjene, kaž ßo też husto praji wo Jehovje: „kiž njebjeßa a semju wobßedźi“. Wón je jeju stworicźel a knjes bjese wscheje mjesy, mjes tym so pohanske pschibohi w ßwěcźe steja a niz nad ßwětom; wón pak njenarjeknje jemu Knjes-Jehova, tak móżesche jemu jenicźzy Abraham narjez, dokelž běsche wón Bóh ßwojeho ßluba. A tola narjekny jemu Abraham runje tak, kaž Melchisedek Bohu, kotrehož cźesćźi; tak sjewi jemu, so je sjednocźeny s nim pschez ßamu wěru. Dla měschnistwa, wot wěrneho Boha dostateho, je Melchisedekowe žohnowanje mózne; runje teho dla poßwjecźi jemu Abraham dźeßaty dźěl wscheho, schtož bě njepschecźelam wsak. Licźba dźeßacź wosnamjeni dospołnoscź abo něschto zyke. Poßwjecźesche-li ßo hdy dźeßaty dźěl dostateho abo rubjeneho kubła Bohu, mějesche ßo s tym wobßedźeństwo sbytknych dźěłow poßwjecźicź a Bohu spodobne sćinicź. Tak wuhladamy tu měschnika, kotryž ßwoje sastojnstwo s cźłowjeskeho wotkhoda njewotłožuje, kotryž swonka cźaßneho a swonkowneho hospodarjenja stareho ßluba steji, a kotrehož tola Abraham sa ßwojeho měschnika pschipósnaje. Wschudźom pokasa Bóh, po wschěch stawisnach sjewjenja, też ßwojim pschecźelam a lubuschkam, so wón ßwoje dary jenicźzy po ßwobodnej hnadźe wudźěła, ženje po cźělnych woßebnoscźach, so slětuje nad postajenjemi, kotrež je ßam załožił, jeho ßwobodna wola, kotraž sjewi, pschełamajo zahrodźenja, so knježa kasnje wyschscheho rjada. Tak pschipowjeda tutón měschniski kral myßl wěcźneho, bójskeho, ani na swonkowne kasnje njeswjasaneho měschnistwa, kotraž je ßo stała s Khrystom. Tak rosjaßni ßo też spodźiwnoscź, so ßo tu Abraham khila psched měschnikom, stejazym swonka hnadneho ßluba, hdyž bě wón tola ßam dostojny był, so ßo jemu najwyschsche sjewjenja Boże stachu, hdyž ßo s nim nowe hospodarstwo Boże na semi sapočza, hdyž běsche ßam Bohu, kotryž běsche ßo jemu sjewił, mnohe wołtarje natwarił a běsche woprował a ßwjatocźnu Božu ßłużbu postajił.

Tehdom dźesche Sodomski kral, wuhladawschi, so Abraham dźeßatk Melchisedekej dawa, a teho dla měnjo, so chze Abraham wscho rubjeństwo sa ßwoje kubło showacź, a so njecha prjedawschim wobßedźerjam niczo wrócźicź: Daj mi tola ludźi, žony a druhi wotwjedźeny lud, kubło wsmi ßebi.

Ale Abraham dźesche k Sodomskemu kralej: Ja posběhnu ßwojej ruzy k Knjesej, najwyschschemu Bohu, kiž njebjeßa a semju wobßedźi — njeßy runje słyschał, so je ßo twój rodak, Salemski kral, tak k njemu wołał a mje w jeho mjenje požohnował? — so wot wschitkeho, schtož je twoje, nochzu wsacź ani nitki, a cźrijoweho rjemjeschka, so ty njeby rjekł ani w ßwojej wutrobje, ani k druhim, hdyž mje nětko Bóh bóle a bóle požohnjuje s cźaßnymi kubłami a ßo też k temu hischcźe stanje Melchisedekowe požohnowanje: Ja ßym Abrahama wobohacźił.

Abraham sdźerži ßo wschěch pschißłuschnoscźow napschecźo tym, kotsiž hischcźe psched Božim kraleństwom steja, dokelž ßo zyle Božemu ßlubjenju dowěri; tak je wón snamjo sa tych, kotsiž ßu Jesußa Khrystußa dostali.

Sodomske kubła njeßu s požohnowanjom sa tebje; duž wotrjekń ßo jich twojeho Boha dla!

Jenož to, schtož ßu młodźeńzy, moji ludźo, sjědli, drje mi njepschiliczischj; ale mužojo Aner, Eskol a Mamre, kotsiž ßu so mnu schli a na kotrychž ßo nima mój pschikład složowacź, njech wosmu ßwój dźěl wotdobytych kubłow.

Tak stara ßo Abram sa ßwojich pomoznikow, sa kotrychž jeho

pschiczinu njepłacza, hdyž je sam njeżebicziwy a bohaty, dokelž je z Bohom swjasany.

(Pokraczowanje.)

Wjeżna wójnska khrónika z lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Kak franzowszy wojazy swojich wyschkow pożłuchachu.

Khrónikař to rady njepowjeda, a tola jo dyrbi wupowjedacz; pschetož je wěrno, so bohużel w franzowskim wójsku žaneje pożłuschnoscze njeběsche. To drje w prěnich dnjach po pschipowjedženju wójny pytnycz njeběsche, mějachmy dže jenož horstku jězdnych wo wży, a czi běchu bóle na wopyt hacz na wójnu pschischli. Ale hdyž bě wjazy tyżaz muži do Froschweilera pschischło, mój Božo, kajki srudny wobras duchowneje a nabožneje sanjerodženoscze je so nam tehdy poskicził! Hnydom spóznachmy: Tuczi ludzo njejżu ani prěni skhodzeńk sdżěłanoscze dozpili, njewjedža, so wojak njeżmě maschina bycz, ale so dyrbi tež wschědny wojak myżle měcz a wjedżecz, wo czim so we wójnje jedna. Kóždy wojak dyrbi żebi prajicz: „Ja żym żiwy staw na czěle mojeho luda, moje sadżerżenje, moje skutkowanje je jara ważne.“ Ale tuczi wojazy, kiž widżachmy, běchu jenož liczby — kaž żami prajachu —, żyra zyroba sa kanony, pour la gloire de la France (sa żławu Franzowskeje). A z tutej żałożnej njesdżěłanoscżu sjednoczesche so moralska sanjerodženoscz. Tajke schlampate lidorske waschnje! Żana wojerska krutoscz, czescz a hordoscz. Dundachu a łażachu wokoło kaž lěni, hubjeni proscherjo, a tute grawocżiwe žłokanje, tute njembre hracże z khartami! Tu rejenje wschelakich njepózcziwych spěwow! Tute klecże! Dženża so bischcze hněwam, hdyž na to spominam. — Ale sabudźmy na tajke schpatne spomnjeńki. Tajke wězki widżisch a żłyschisch w kóždym wójsku. — Nasche njesboże pak běsche wjetsche. Hdżež je wojak hruby, bjesbóżny, moralisży shubjeny człowjek, tam njeje žaneje krutoscze, ani żwěry, ani pożłuschnoscze.

Tak daloko běsche z nami pschischło. Swjaski porjada a nabožnoscze běchu so roswjasałe. Kóždy czinjesche, schtož so jemu prawe sdasche. Wschědny wojak dżěsche z lěhwa, hdyž chzyschce, a so sażo wróczesche, hdyž chzyschce. Setka korporola — ani kuska czeszczowanja, ani njestrowjesche. Běsche-li někajki wukas wudaty — njemějesche żadyn wuschi. Wukas so wospjetowasche — wojak so żmějesche. Korporola z khostanjom hrosy — wojak sczahuje z ramjenjomaj! Khostanje? Allons donc! (Pójmy tola!) Korporola dżěsche swój pucz a sa nim dżěchu klecża a woschczěrjenja — to wón wschitko żłyschesche a pytny, ale tola żebi njeswěri khostacz, wón njechasche, wón njemóżesche — que voulez — vous? c' est la guerre! (schto chzecże? to je wójna!)

A sawěscże, tajki korporola móże so z dostatej czescżu dospoknje spokojicz, pschetož, hlaj, rnnje pschińdże tam jeho serżant, a nětko sejhraje jemu runje tak. Tajki serżant drje so tež hněwa, ale wón żebi praji: „Dženża wjeczor abo jutse rano chzu swojemu lieutenantej runje tak sejhracz — oh, tón dyrbi żebi to lubicz dacz! Schto żebi chzecże? Wójna je wójna.“ Nizwěrno, to njeje wěricz? A tola je wschitko wěrno. A kaž so wojak pschecziwo swojemu podwyschkej sadżerżuje, tak sadżerżuja so podwyschzy pschecziwo swojim wyschkam, a wyschzy pschecziwo swojim generalam, a generalojo pschecziwo swojemu khěžorej. Nichtó njecha swojeho nawjedowarja pożłuchacz. O, hdyž na tajke wobstejnoscże spominam! Kak husto je so stało, so su wschědni wojazy swojich wyschkow nabili!

Pjatk wjeżor (2. auguśta) pschiczeżechu Turkojo do nascheje wży. Wschitzy běchu na nohomaj, so bychu żebi tutych czornuchow z dalokeje puscziny wobhladali. Ja dżěch z pschecżelom hejtmanom po wży. Wschudżom so z ludżimi mjerwjesche — wojazy — żałożna czżischczeńża. Duž so sta, so mój luby hejtman wschědnemu wojakej na nohu stupi, sta so to pschipadnje w měschenzy. „Schtó kasa Wam, mi na pjatu stupicz? To żebi njedam lubicz!“ Hejtman mjelczesche, požrě swój hněw, a jako so jeho wopraschach: „A tajkeho człowjeka hnydom njesajecże?“ wotmolwi: „Mój knjeże — njemóżu to czinicz, jutsje by mi hižo kulku do hłowy tsělił.“ Je to móżno? Haj, to je woprawdżita wěrnoscz. Tak daloko běsche z nami pschischko, so njebu jenož wschitkón porjad, wschitka wyschnoscz wużměchowana, wyschzy dyrbjachu so swojich samych wojakow bojecz; a czasto doscz sym słyschał: „Tutemu, tamnemu w tutych dnjach póczka do hłowy sleczi.“ A jako běsche pola Weißenburga general Donay padnył, powjedasche so sjawnje, so je jeho franzowska kula trjechiła. Nichtó so njedżiwasche. Tak běsche so tuta hruba njeposłuschnoscz w naschim wójsku sahnědżiła.

Ale boželda, kak jenož je to wschitko móżno było? Kak móże tajka njeposłuschnoscz nastacz? Stawisny to wucża. Na tutym hłubokim moralískim sanjerodżenju njejżu franzowszy wyschzy, ani wojazy wina, ale — franzowszy duchowni a kralojo! Franzowski wojak wobżedži, kaž zyły lud, rjane bohate duchowne dary. Hdy by so tutón franzowski wojak wot dżěczażych lět żem prawje wukublał, ale jeho starschej, jeho zyrkej a jeho wótczina żu so pschemało wo njeho starale. Wón je z rědka schulu wopytał; wot sto wojakow móże 10 abo 20 czitacz a pisacz, drusy njemóża ani to ani tamne. Pola nasz móże kóżde dżěczo wjazy. A wot tajkich wojakow chzesch wojersku disziplinu żadacz? Schula je podłožk wscheje sdżěłanoscże, pózczíwoscże, a běda tej zyrkwi, tenu krajej, kiž so njestara wo dobre wukublanje swojich dżěczi!

Franzowski wojak njeje wot doma żem hubjeńschi, bjesbóżnischi a schpatnischi hacz drusy. Ale schto móże żebi wón sa to, so je so jeho nabožina keklija scziniła a njeje lépscha hacz pohanstwo. Schto móżesche żebi wón sa to, so běsche tuta skażenoscz wschitke koła luda wot najwyschschich hacz do najnižschich pschežraka a sajědojczíła? Ně, to njeběsche jeho wina, Bóh swarnuj. Ně, franzowski wojak, kajkiž tudy anno 1870 pola naż běsche, běsche srudny, wobżarujomny wupłód zyłeje jeho wótczíny a wón żebi njeje pschěhracże bitwy na dnju 6. auguśta sażłużił, ale czi, kotsiž hischcże dżenża wulzy bohacże wobdarjeny franzowski narod sajědojcża a snicża. —

(Pokraczowanje.)

Wschelake z bliska a z daloka.

— Provinzialne towarstwo sa snutskowne mißionstwo mějesche 1. oktobra swoju hłownu shromadżisnu w Marczinym wustawje w Budyschinje. Lětnu rosprawu poda knjes sekundarius Häbler z Budyschina. Wón w swojej rosprawje na to spominasche, so je towarstwo w sańdżenym lěcże psches wschelaku srudobu pscheńcz dyrbjało. Pschedżyda provinzialneho towarstwa, knjes hamtski hejtman Hempel skhori, kaž tež wodżeŕ Betlehemskeho wustawa w Wjasońzy, kn. Kriegern. Towarstwo je tež wschelake wurjadne dary w sańdżenym lěcże dostało: 500 hriwnow k podpjerje bědnych z Marczineho wustawa w Sohlandże puschczenych, 600 hriwnow so provinzialnemu towarstwu pschepodachu, so by je po swojim rossudże nałożiło. W shromadżisnje rosdżělichu so rosdżělomne pjenjesy sa wschelake wustawy snutskowneho mißionstwa. Pschedżyda provinzialneho towarstwa knjes hamtski hejtman Hempel so swojeje khorowatoscże dla sasso z nowa do połodnischeho kraja poda. Duž budże městopschedżyda towarstwa knjes farař ryczeŕ Jakub, kotryž je jeho w poslednim czasu sastupował, tež hacz na dalsche należnoscże ważneho skutka snutskowneho mißionstwa w naschej Łużizy wodżicz.

— Dokelž je wuczeŕska nusa jara wulka, je sakska wyschnoscz dżěl tych seminaristow, kotsiž su w prěnjej rjadowni a bychu hakle po prawym jutry jako kandidatojo do wuczeŕskeho sastojnstwa won stupili, hižo Michała do mnohich wuprósdnjenych městnow póslało, so by so tola najwjetschej nusy wotpomhało. Kaž słyschimy, pschińdże tež do Boschez, hdżež je 2. wuczeŕske město wot smrjecże kn. wuczerja Kschižana wuprósdnjene, sasso wuczeŕ. Wě so, je jara derje, so tam, hdżež dyrbjesche prěni knjes wuczeŕ nětko schtyri rjadownje sam roswuczowacz, sasso jedyn wuczeŕ pschińdże, hdyž tež Serb njeje. Wot teho, so by serbski wuczeŕ nětko Michała prjedy do służby stupił, niczo njesłyschimy. Temu so tež dżiwacz njemóżemy, dokelž dże je tak mało Serbow na seminarje. Kak budże naschim serbskim schulam pomhane, kotrež sebi po serbskim wuczerju żadaju?

— We wědomostnym pschednoschku, kotryž profesor Onken z Giessena poslednju symu dżerżesche, wón sdżěli, schtož je hacz dotal mało znate, so běchu poslednje słowa fěrschty Bismarka: „Luby Knjeże, ja wěrju, pomhaj mojej njewěrje a wsmi mje do twojeho njebjeskeho kralestwa.“ Rjane słowo, kotrež nam naschego njesapomniteho kanzlera sasso w błyschczatym swětle wěrjazeho kschesczijana pokaże.

— We Speyeru twari so wopomnjeńska zyrkej protestazije wot lěta 1529. Wot tamneho lěta sem my evangelszy rěkamy protestantojo, to su tajzy, kotsiž su protestirowali, njeprawemu żadanju napschecziwo stupili a jo wotpokasali. Tehdom běsche sebi katholski khěžor żadał, so dyrbja so evangelszy sjawnje swojeje

wěry wotrjeknyć. Pschećziwo temule njeprawemu žadanju evangelſzy 1529 w Speyeru ſjawnje wuſtupichu a jo wotpokaſachu, prajo, ſo je to wěz ßwědomnja a ſo ßo w tajkej wězy poddać njemóža, ſchtož jim jich ßwědomnje kaže. K dopomnjećzu na tónle ważny ſkutk, pſches kotryž je ßo naſcha droha evangelſka zyrkej w ſtraſchnym cżaßu ſdżeržała, ßo w Speyeru rjana wopomnjeńſka zyrkej twari — jako zyrkej něhduſcheje proteſtazije. Twarſki wubjerk je zyrkwinu wyſchnoſcź ſakſkeje krajneje zyrkwje proßyła, ſo by do noweje zyrkwje Lutherowu poſtawu darila. To je wěſcże hódny a nuſny dar do tuteje wopomnjeńſkeje zyrkwje. Sakſke miniſterſtwo je do teho ſwolilo, ſo móża ßo w naſchich woßadach dary ſa tule Lutherowu poſtawu hromadżeć. To móże ßo ſtać pſches kollektu, pſches domjazu kollektu abo dobrowólne dary, kaž to kóżde zyrkwinſke prjódkſtejerſtwo wobſamknje. Duž tež lubych Serbow napominamy, ſo bychu w luboſczi k ßwojej drohej evangelſkej zyrkwi ßwój dar pſchidali.

— Hrabja Walderſee je do Chiny pſchijěł a wodżerſtwo wulkomozowſkeho wójſka do rukow wſak. Kaž ßo ſda, njebudże wójna wjazy dołho tracź, dokelž Chineſojo ßwoju njemóz cżuja a měr ßebi žadaja. Knježerſtwa ßebi žadaja, ſo bychu ßo winowaczi khoſtali a chineſiſki khěžor je ſwólniwy do teho ſwolicź, jeno ſo budże to tež pſchewjeſcź móz pſchecżiwo leſcżiwej khěžorowej wudowje. Mordarja němſkeho póßłanza ſ Kettelera ßu popadnyli a wón na ßwoje wotßudżenje cżaka. Pſchecź je jara, ſo njeby wójna pſchedołho traka. Pſchetož wona krajej wjele płaczi a wulke praſchenje je, hacź budża Chineſojo ſ zyła žaneho ſarunanja płacżicź móz. Duž je powſchitkowne pſchecże, ſo by ßo wójna ſ Božej pomozu bórſy ſkónczika.

Jich jandżeljo w njebjeßach widża to wobliczo mojeho Wótza w njebjeßach.

Matth. 18, 10.

Jako běchu ßo Hußytojo pod nawjedowanjom Prokopa do Miſchnja nuts walili a běchu pſchecżiwo Němzam dobycżerjo woſtali, woni wupuſcżujo a wurubujo pſchecżiwo Naumburgej cżehnichu. Wobydlerjo Naumburga wjedżo, ſo jich Prokopius woßebje hidżeſche, wobſamknychu ßo wobaracź. Woni naprawy k ſakitanju cżinjachu a jedyn druhemu k khróbłoſczi rěcżeſche. Woprawdże tež Prokop pſches dweju ſajateju burow papjerku do měſta póßła, na kotrejž pißane ſtejeſche: „Tym w Naumburgu njedyrbi ßo żana hnada doſtacź.“ Duž ßo Naumburgſzy wobydlerjo na to pſchihotowachu, ſo budża pſches hněwneho njepſchecżela ſaniczeni.

Tehdom běſche w Naumburgu ſamkař żiwy, ſ mjenom Wylem Wjelk, wot wſchitkich rad widżeny. Wón běſche tehdom runje jako wodżeř wuſwoleny a wumyßli ßebi ſcżěhowazu myßl: Starſchi dyrbja ßwoje dżěczi pſchichodny dżeń běle ßmjertne koſchle woblez a jim do njepſchecżelſkeho lěhwa hicź dacź, ſo bychu pſched wójwodu na kolena padnyli. Dżěczi budże Bóh wobarnowacź a móżno je, ſo ßo pſches nje zykemu městu hnada doſtanje. Hdyž běchu měſchcżenjo do teho ſwolili, ßo wón ßam k Prokopej poda a proſchesche wo wotſtorcżenje nadběha wo jedyn dżeń. Wón wot Prokopa papjerku ßobu pſchinjeße, na kotrejž ſtejeſche: „Tebi je hacź do jutſiſcheho dnja cżaß k rosmyßlenju.“

Na poſtajenym dnju dyrbjachu wſchitke dżěczi města, kotrež njeběchu pſches 14 a niz niże 7 lět ſtare, ßo pſched radnej khěžu ſhromadżicź, 238 hólzow a 321 holzow. Dżěczom bu pſchikaſane, ſo dyrbja, hdyž do lěhwa pſchińdu, ſ rukomaj k njebjeßam poſběhnjenymaj dele padnycź a wołacź: „Hnadu! Hnadu!“ To dyrbjachu tak dołho cżinicź, hacź ßo nad nami njeßmila. Je-li ſo pak bychu njepſchecżeljo ßurowi byli, potom dyrbjałe ßwoje dołhe ßmjertne koſchle wotpinycź a ßwoje ſchije jim podacź a ßo moricź dacź. Tak wone woteńdżechu a jich jandżeljo ſ nimi.

Starſchi běchu mjes tym we wulkej ſtaroſcżi wo ßwoje dżěczi. Macżerje dżěchu ſa nimi hacź na měſto, hdżež móżachu wſchitko pſchewidżecź. Jako běchu dżěczi bjes teho, ſo by jim ſchtó wobarał, do njepſchecżelſkeho lěhwa pſchiſchli a pſched wójwodu dowjedżene, ßebi tón w ſpočatku tu wěz rosjaßnicź njemóżeſche. Dżěczi cżinjachu. kaž běſche wotrěcżane, wone padżechu na kolena a wołachu: „Hnadu! Hnadu!“ Prokop běſche hnuty, wón pſchikaſa dżěcżom ſ měrom bycź a wójnſku radu dżeržeſche a ſa poł hodżiny da wón tym dżěcżom tu wěſtoſcź, ſo ßo jim jow żaneje ſchiwdy njeſtanje. Potom po herzow póßła, k temu da wino, wiſchnje a druhe pſchinjeſcź a ßo ſe ßwojimi roskaſowarjemi ßrjedża mjes dżěczi ßydże, kotrež nětko wjeßele wokoło njeho rejwachu a ſpěwachu.

Wjecżor dżěczi ſaßo prjecź cżehnichu. Pſchi wrotach dyrbjachu wołacź: „Viktoria Huſſiata!“ Měſchcżanam da wón pſches nje prajicź, ſo jim żaneho kubła njebjerje. W nozy ßwoje lěhwo wotłama a rano żadyn njepſchecżel wjazy widżecź njeběſche.

Wulke běſche wjeßele w měſcże. Miſchtr Wjelk doſta dar wot 200 ſchěßnakow a poſtaji ßo k dopomnjecżu na tole wukhowanje lětnje 28. julija ßwjecżicź. Dżěczi dyrbjachu w cżahu kóżde léto na měſtno lěhwa cżahnycź a buchu ſe ßadom a druhim ſwjeßelenjom ſwjeßeleni. S herzami cżehnichu won a nuts a wołachu: „Viktoria Huſſiata!“

Schto ßu woni widżeli w twojim domje?

2 Kral. 20, 12—14.

Kſcheſcżijanſka knjeni mějeſche woßebnych hoſcżi, kotſiž někotre dny w jeje domje pſchebywachu a kotrymž po móżnoſcżi wſcho ſpodobne ſcżini. Wona da wſchemu hicź a da wot teho, ſchtož jeje wutrobu ſ radoſcżu napjelni, po móżnoſcżi mało pytnycź, tak ſo wo kſcheſcżijanſkich wězach njepowjedaſche, tak ßo tež wot domjazych lubowana domjaza nutrnoſcź njedżerżeſche. Sswědomje wſchak knjenju hrjebaſche, ale wona pytaſche ßo ſ tym směrowacź, ſo njeßmě ßo hinak ſmyßlenym wěra nanuſowacź. Ale ßwědomje ßo pſchi tym směrowacź njechaſche. Njeběſche jeje mjelcżenje tež ßwědcżenje? Njeběſche to Pětrowy ſkutk, ſaprěcże? Duž wſa knjeni, hdyž běchu hoſcżo woteſchli, ßwoju bibliju, a woczinjwſchi trjechi na 2 Kral. 20. A praſchenje w 15. ſchtucżzy jej pſchikrycże wot woczow wſa: „Schto ßu widżeli w twojim domje?“ Wſchitko widżenja hódne, wſchitke drohotnoſcże, wſchitke pokłady, wſchitke dopomnjeńki, wſchitke wobraſy a meble atd., ale wo najwjetſchim pokładże ßwojeho doma, wo Božim ßłowje a wo wěrje do njeho njeběſche ßwojim hoſcżom niczo pytnycź daka. Wona ßo ßwojeje bojaſliwoſcże hańbowaſche. Wona ßo dopomni na ſtaw naſcheje wěry, kotryž ßo tak jara lohko ſabudże a ſakomdżi, ſo mamy ßwoju wěru pſched cżłowjekami wuſnacź. Duž ßlubi ßwojemu Bohu, ſo wot nětka ßwojeho ſbóżnika pſched ludżimi póſnaje a ßwojemu ßwětku ßo ßwěcżicź da. A ſchto je kónz tehole podawka? Tón móża ßebi naſchi lubi cżitarjo ßami napißacź. A woni budża to cżinicź, hdyž woni pomjenowany ſtaw, 2 Kral. 20, cżitaja w ßwětle noweho teſtamenta Mat. 10, 32, Luk. 12, 8 a Rom. 10, 9—10.

Kruſchki a truzki.

Kak wſchelaka je wołanza:
„Na ſad! na ſad!“ a „do prědka!“
A hdyž ßo prawje pſchi ßwětli
Tu pſchicżiń wſchelka rospomni,
To kóżdy plecże prawiſna,
Kiž jom' najlěpje poßłuża.

* * *

Na ſboże twaricź, błaſnoſcź je,
Tu kóſtka wſchelko panje;
Schtož njemyßliſch, to najſkerje
A runje won ßo ſtanje!

* * *

Najprěńſchi korjeń wſcheho ſkeho
Wot ſpočatka hacź do kónza,
Wón rěka: błud a njewěra.

Hudanczka.

Kotry pěkny muž ma na ßwěcże helu?
[Ꞩwěcźu nꝛ ſꝛn ma ꝛoun.]

Kotry kußk żeleſa roſpraja kódżnikej na morjach pucże?
[Tꝛaꝛowa abo maqnetowa ieꝛka.]

Hdy móża ßo ludżo na morju picża ſtradacź?
[Ꞩꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺ ꝺꝺꝺ

Bohaj Bóh!

Czißło 42.
21. okt.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Smolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

19. njedźela po ßwj. Trojizy.

Ef. 4, 22—24.

„Dha wotpołożcze po prěńschim waschnju teho stareho czlowjeka, kiž psches jebate lóschty ßo skasy; wobnowcze ßo pak w Duchu ßwojeje myßle a wobleczcze ßo teho noweho czlowjeka, kotryž po Bosy stworjeny je we wěrnej prawdoscźi a ßwjatoscźi.“

To je prawy hłowny a mózny schpruch, kaž Luther praji. Wy schulske dźěczi, wy konfirmandojo a wschitzy, kiž něhdy tajzy běschcze, scze jedyn kaž druhi tole Boże ßłowo s hłowy nawukli. Pschetoż jako bě wam w prěnim artiklu pokasane: schtoż rěka Bóh stwori czlowjeka ßebi k podobnoscźi, k podobnoscźi na Boha stwori wón jeho, dopomnichu waß wuczerjo na to, so je Khrystuß s nowa warbował, schtoż bě Hadamowa wina skasyła, a so móżemy my jenicžzy na tym w ßwjatej kschcźenizy wobnowjenym Božim snamjenju ßebi myßlicź a pytnycź, kak sbóżny bě něhdy czlowjekow prěnjotny schtant w paradisu. Nasch schpruch je wam potom pschi wuczbje wo ßwjatej kschcźenizy saßo psched duschu stupił w tym praschenju: schto ma tajke s wodu kschcźenje na ßebi? Tam ßebi tón Knjes wot waß žadasche, so byschcze stareho Hadama podtepili, snamjo noweho czlowjeka pak w ßebi pschekraßnili. Haj, wy lubi kschescźijenjo wschitzy, tak husto hacź dźewjatnata njedźela po ßwj. Trojizy pschikhadźuje, je wam tež nasch tekst saßo a saßo do ßwědomnja a do wutroby płodźeny. Duž dyrbjeli my jón prawje snacź a po nim czinicź. Ale na tym hischcze jara wjele pobrachuje, pschetoż czežki, wulki a ßwjaty je khumscht, ßebje ßameho ßo wußlez a Khrystußa ßo woblez.

Na to pak dźe nasch tekst.

Pschetoż schto pische ßwjaty japoschtoł? Dha wotpołożcze po prěńschim waschnju teho stareho czlowjeka, Ach, twojeho stareho czlowjeka njesnajesch ani prawje. Na najwyschsche mjersasch ßo na njeho, hdyž je něschto hłupeho czinił a tebi psches to schkodu naczinił. Twojeho stareho czlowjeka njehidźisch s wutrobu, ale dźerżisch jeho sa njewinowateho a luboscze hódneho, sa duschneho a sprawneho. Kak by dha tebi do myßlow pschischło, ßo jeho wußlez? Ssuknju, kotruž masch po twojej myßli sa rjanu, njeczißnjesch prjecź, ale wobkhowasch ju. Teho dla pschińdźe tež, so bohu žel we wjele wězach pschezo tón stary a ßamy wostanjesch, so wschě twoje njepoczinki, kotrež hižo w młodoscźi nan a macź na tebi wustajischtaj, hischcze nětk, hdźež ßy muž, žonu a dźěczi mjersaja a czwiluja. Haj, hischcze wjazy. Schtóż wschědnje njewotpołożuje stareho czlowjeka, tón budźe ßo pschezo bóle s jebatymi lóschtami skasycź. Duž ßo stawa, so móżeja hrěschnizy w ßwojich hrěchach sestaricź a seschědźiwicź.

Woni ßu potom s dołhim swuczowanjom na hrěch podobni na twjerdy dub, kiž njemóże ßo wjazy shibowacź, ani czahnycź, ale kiž móże jeno ßekera praweho ßudnika w ßwojim czaßu wotrubacź.

Duž dźenß, tak dołho hacž je cžaß, sapoczń wotpołożicź stareho cžłowjeka a wojuj prawje! Njedaj žanemu ranju saßwitacź, hdźež ßo pschi wobnowjenju twojeho kschcźeńskeho ßluba njewotrjeknjesch staremu cžłowjekej; njedaj žanej nozy cźe pschikrywacź, bjes teho, so njewuplějesch we wutrobnym roskaczu narosczene czernje a wósty!

Ale kak ma to ßo stacź? Wschak dyrbi móz w tebi bycź, pschezo cžerstwa a pschezo khrobła, kotraž tule wójnu njesprózniwje sapoczinje a wuwjedźe. Duž pische ßwjaty japoschtoł: Wobnowćźe ßo w Duchu ßwojeje myßle. Nasche myßle ßu prawidło nascheho žiwjenja. Kajkež je smyßlenje, tak duje wětr. Wscho na tym leži, so pschezo prawu myßl, to je jaßny rosom wo słym a dobrym, ßwjate wotpohladanje jenicžzy sa njebjeßami stejecź, dospołnu a swólniwu poßłuschnosćź pschecźiwo Bożej woli, horze žadanje po tym, schtoż je horjekach, we wutrobje masch. Ale kaž rěka wodu ßama se ßebje nima, ale se žórła, tak tež ty ßam w ßebi tajke duchowne žiwjenje nimasch, ale dyrbisch jo wsacź, hdźež ßo žórli, mjenujzy s Jesußa, psches ßwjateho Ducha w ßłowje a sakramencźe. Schtóż je s Jesußom žiwy, tón dostanje jeho myßle. A jeno tajkemu móże wschitko pschinjesćź, hdyž ßo jemu prěduje: wotpołoż stareho cžłowjeka a swoblek ßo noweho cžłowjeka, to je Khrystußa, kiž je po Bosy stworjeny we wěcžnej prawdosczi a ßwjatosczi. Daj ßebi prajicź, nichtó njeje nihdy Boże ßamßne snamjo widźił, ale wschak wěmy, so ßu te tsi poczinki: ßwjatosćź, prawdosćź a wěrnosćź, najwažnische schtuki w Božim snamjenju, a schtóż ma te tsi na ßebi, tón je k Božej podobnosczi wobnowjeny. Ale hdyž je hižo psches ßwjatu kschcźenizu Boża podobnosćź w naß wobnowjena, dha ma ßo s njej kaž s marmorowym pomnikom, kotryž chze mischtr se ßwojim błózkom wobdźełacź: pschezo jaßnischo a podobnischo na teho, kotrehož dyrbi pomnik pschedstajicź, wudźěła wón wscho, hacž je dokonjane. Haj, psches wobkhad w modlitwje se sbóžnikom dyrbimy my ßo do jeho snamjenja pschekraßnicź wot jeneje kraßnosczе k druhej, hacž wón budźe tam wscho na naß a w naß nowe cžinicź a my budźemy jemu runi a jeho widźecź, kajkiž wón je.

O wěcžne ßwětło, wobnow mje,
A twoje wobliczo njech je
Mi ßwětłosćź, kiž mje rossßwěcźi
A moju duschu napjelni. (198, 1.)

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piśmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

1. knihi Mójsaßowe.

(Pokracźowanje.)

15. staw.

Abrahamowa wěra a prawdosćź dostanjetej khwalbu.

I. Schtucźka 1—11. Jako po wójnskich strachach nowe Boże wobkrucźenje Abrahamej schkit pschilubi, dha wusna ßo ßwojeje hórkeje bolosczе, so nima žaneho dźěsczа a so ma teho dla wotroczk wschě jeho kubła namrěcź, ma=li žohnowanje wostacź w jeho domje. Tola Bóh ßlubi jemu cźělneho herbu, a Abraham wěrjesche tutemu ßłowu bjese wscheho dwělowanja. Sa cžaßy kabłanja a ßłabeje wěry wuproßy ßebi pak snamjo ßwojeho ßlubjenja, kaž je Bóh prjedy Noachej tucźel dał. Ale wschehomózny Bóh pokhili ßo s wulkej mikosczu hischcźe dale: wón swjasa ßwjatocžnje swjask kaž běsche to mjes ludami s woprowanjom waschnje; tak běsche ßo ßmjertnemu cžłowjekej woprawdźe swjasał; a nětko wotkryje jemu nowe, krucźische wuhlady do pschichoda ßwojich potomnikow.

Abraham běsche mnohe khrobłosczе a njeßebicžnosczе pokasał, dha sta ßo, so pschińdźe sa njeho cžaß snutskownеho spytowanja. Tak ßedźische ras psched wjecžorom ßam w ßwojim stanje a srudne myßle jeho krjudowachu. Tehdy ßo jemu Knjesowe ßłowo we widźenju dosta. Hdyž běsche ßo zyle do ßwojich myßlow samyßlił, shubichu ßo jemu dale a bóle swonkowne myßle, so niczo wjazy njewidźesche a njeßłyschesche ani wokoło ani pódła ßebje, sa to pak ßo jemu snutskowne myßle wotewrichu a jeho ducha wón wuhlada s duchownym wóczkom Knjesa, kotryž běsche ßo jemu hižo wospjet sjewił, a wußłyscha s duchownym wuchom jeho ßłowa. Knjes pak, kotryž je doma w hłubinach nascheje wutroby, a kotryž pohlada do najpotajnischich kucźikow nascheho bycźa, jemu na cźiche skóržby a praschenja jeho dusche wotmolwi prajizy: Njeboj ßo, Abrahamje, ja ßym twój schkit a twoja jara wulka mzda.

Tajzy ßmy my cžłowjekoјo: druhdy ßmy my wjeßeli a spokojeni, jako bychmy ßedźeli w njebju mjes ßwjatymi jandźelemi, a bórsy saßo ßmy srudni, jako bychmy khodźili tyßaz mil pod semju; druhdy ßwój pokoj w najjaßischej ßwězy wohladamy, a bórsy ßmy wscho sabyli a nascha myßl ßo salhowa do cźěmnych, cžornych mrócželow.

Abrahama je sawěsczе srudźiło, so ßo jemu na jenej stronje Boża hnada tak wulkotnje sjewi a so běsche Boże žohnowanje, jemu spožczene, tak widźomne, so pak mějesche na druhej stronje pschezo hischcźe na to cžakacź, schtoż by jemu najlubsche a najkhmańsche byłe: ßyna ßwojeho cźěła a herbu ßwojich kubłow. Pódła teho sestarischtej ßo Abraham a jeho mandźelska dźeń a bóle a móžnosćź, so ßo jemu najhorzische požadanje dopjelni, sdalowasche ßo dźeń a bóle. Temu wschemu wón njemóżesche dorosumicź.

Schtoż nikomu njemóżesch wupowjedacź, to wupowjedaj Bohu: wón ßłyschi sdychowanja twojeje dusche a potajne skorzenja twojeje wutroby. Wón njeje nihdy daloko, steji stajnje pschi tebi a wußłyschi bórsy a rady, schtoż khudy cžłowjek proßy: Duž spokoj ßo!

Njebědź ßo pschichoda dla ani se stыskniwymi myßlemi ani s dwělowanjemi, hacž ßo cźi date ßlubjenje tež dostanje! Njejßy ty hakle njedawno we wojowanju s Kedor Laomerom shonił, kajki wěsty schkit a kak mózna bróń pschecźiwo swonkownym njepschecźelam cźi ßym? hewak by ßo cźi móhło srudnje seńcź: wulke bě jeho wójsko a khmany na wójnu a swucženy na wójnu běsche wón ßam! A njejßy ßo ßam wusnał, hdyž je tebi Sodomski kral mnohe kubła porucził, so masch ßwoju mzdu hižo s tym, so ßym ja s twojim pschecźelom, a so ßym tebje pschijał do ßwojeho towarstwa, a so masch teho dla wschu druhu mzdu sa ßnadnu a so ßo jeje lubje rad wsdasch? Duž wsmi dha mje a ßłowo mojeho ßluba tež sa schkit pschecźiwo twojim snutskownym njepschecźelam, pschecźiwo myßlam, kotrež cźe žeru we wutrobje, a kotrychž dla masch ßo bědźicź s dwělowanjom, a spokoj ßo sa cžaß, so hischcźe žaneho ßyna nimasch, s tym, so ßym ja twój! njech ßym ja tebi wjazy a drohotnischi, dyžli wschě dźěcźi a dźěcźidźěcźi, sa kotrymiž ßo rosshladujesch se žedźenjom.

Schtóż Boha lubuje, teho najwoßebnischa mzda je, so Bóh jeho saßo lubuje.

Pschi tamnych Božich ßłowach spósna Abraham hakle prawje ßwoju srudobu, kotruž běsche dotal do wutroby sawrjeł. Pschepjelnjene wody ßo bjese wscheho pschestacźa s dusche wuliwachu, jako by hacźenjo ßo rostorhnyło, a tak wotmolwi na Knjesowe lubosne ßłowo nimale hněwny: Knježe, Knježe, schto chzesch mi dacź? schto pomha, so skopisch wschě ßlubjenja na mnje, hdyž tola nichtón njemóże namrěcź twoje hnadne žohnowanje po mni? Ja nimam dźěcźi; ale tajkim ludźom, kotrež namrěwstwa nimaja, wobradźisch dźěcźi; mój domowy sastojnik na pschikład ma ßyna, tutón Elieser s Damaskußa; kaž ßo mi nimale sda, ma tón bycź s mojim herbu.

Bjes dwěla běsche Abraham Eliesera kupił, hdyž cźehnjesche psches Syrisku do Kananejskeho kraja.

Abraham pomyßli ßebi: Najprjedy mějach ßo dźělicź wot ßwojeho wótzneho doma, potom mějach ßo dźělicź wot Lota, a runje po tutym dźělenju wot Lota je mi Bóh woßebje ßlubił, so budźe Kananejski kraj mój kraj; tak dha njemóże bycź Boże wotpohladanje, so by ßo dostało moje namrěwstwo a žohnowanje na nim wotpočžowaze mojim pschiwusnym, ale ja mam pschijecź ßwojeho prěnjeho wotroczka sa ßwojeho ßyna. Duž dźesche Abraham dale: Hlaj, ty mi njejßy ßymjenja dał a mi drje tež žane wjazy

njewobradźiſch, a hlaj, ja ßym hotowy, ſo ßo ſpokoju ſ tym, ſo žaneho dźeſćźa nimam; mojeho wotroczkowy ßyn — wſchak je to tola twoja wola, budźe mój herba.

Abraham je tu wſchu ſtaroſcź a wſchu krjudu ſe ßwojeje wutroby, kotrejež ßo wjazy dowobaracź njewjedźeſche, pſched Bohom wußypak. Stajnje wſchak je lěpje, hdyž ßwoju nuſu a ſtaroſcź Knjeſej do mjeswocža wuſkorźiſch a ſ nim ßamym ßebi radu ſkładujeſch, dyžli ſo ſa Bohom morkotaſch a ſo ßo do ſrudoby, kotraž duſchu tyſchi, ſaryjeſch. Nad tymi, kotſiž takle cźinja, dobudźe bórſy ſpytowanje, ſaßydli ßo w jich wutrobje a ſtorcźi jich do ſkaženja. Kotſiž pak Božej wutrobje wuſkorža, ſchtož jich ſrudźi, tyſchi a ſpytuje, tym wupomha Bóh pſches ßwojeho ducha a wuwjedźe jich ſ błudnych puczow, na kotrež ßu jich myßle ſe ſtaroſcźemi wobcźežene dowjedle.

(Pokracžowanje.)

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokracžowanje.)

Prěni póßli bitwy.

Na dnju 6. anguſta rano wokolo ſchtyrjoch ßłyſchachmy prěni krócź ſ kanonami tſělecź. Nichtó njewjedźeſche, hacž běchu to naſche franzowſke abo němſke. Ale kajki ſacźiſchcź cźinjeſche tute hrimanje kanonow na naſch zyły lud! „Nětko ßo ſapocžina, nětko pſchińdźe cźežka hodźina. Schto ßo ſtanje? Je dha to móžno? Ně, nihdy nanihdy njebychmy ßo teho nadźijeli, ſo je njepſchecźel tak bliſko, tak bliſko .... Bitwa potajkim, bitwa tudy pola Fröſchweilera — my ßmy ſajecźi .... Wulki Božo w njebjeßach, ßmil ßo nad nami!“ Tak žałoſcźi ßo pſches zyku wjeß. — „Woni du, woni du, luby Jeſu! hdźe cźěkamy, ſchto ſapocžnjemy?“ tak ſtona ßo we wſchitkich domach a dworach. — Tež w mojim domje je ßamy ſtrach a ſtyſk. „Hdźe cźěkamy? Schto budźe ſ naſchimi dźěcźimi, ſ zyłej naſchej nadobu?“ Wobrocźu ßo na naſcheho lěkarja Saraßina, ſ kotrymž ßym ßo ſpſchecźelił. „Prajcźe mi prawdu, ßu to póßli woprawdźiteje bitwy?“ — „Haj, dźenßa ßwita cźežki dźeń.“ — Nětk njetrjebamy wjazy dwělowacź. Boże hrimanje ßo pſchibližuje, Boža ruka leži cźežko nad naſchej wßu, nad naſchej wótcźinu. O, kak pukoze mi wutroba, tak ſtyſknjwje! Hdźe jenož chzemy? Njejßmy hiſchcźe ſ zyła niczo ſkhowali! Doma leža pjenjeſy ſa nowotwar zyrkwje ... tam ßu tež moje nalutowane pjenjeſy, wſchitke moje dobre knihi. — A hdźe dha maſch draſtu, rubiſchka, ßlěborne ſchklě a kžizy ... njejßy dha hiſchcźe niczo ſrumowała? Njechamy wſchitko do pinzy njeſcź, abo do kólnje abo kuchinje? Dźi, ſkhowaj jo, ſaryj do ſahrody .... Njeßkyſchiſch dha? — Skhowaj ty! .... ja njewěm ... ja njewěrju nikomu — to nam tola niczo njepomha! Cžakaj, wěm měſtno, tam jo wěſcźe njepytaja. Pój, khwataj, wſmi wſchitko a jo ... tam ... hlaj tam ... ſkhowaj, ſaryj jo do hnoja ... khwataj, wuryj dźěru a nuts ſe wſchitkimi wěžami ... tam derje leži ... Ale nowa pjerſchcź, mokry hnój ... njemóžeſch to pytnycź? — Njeje naß nichtó widźał? — Hlaj, tam horjeka ßu wſchitke wokna wotewrjene ... cźi ludźo tam ßu naju ßnano widźeli. My to njeßměmy tudy woſtajicź ... To ßo pſcheradźi — ßo nam kranje. Rosmjetaj hnój ſaßo, wſmi ſaßo wſchitko ... khwataj ſ nim prjecź, do jſtwy ... Wſchudźom ßo ſ ludźimi mjeŕwi. — Luby ſbóžniko! Tu hiſchcźe wobaj ſtejimoj, zyle pohłuſchenaj, poraženaj, potulenaj a płakamoj, žałoſcźimoj a ſtonamoj, a chzemoj wſchitko ſkhowacź — a tola žadyn ßo njehiba a wſchitko leži, hdźež leži. Prußzy wojazy ßu hižo w tamnym dole — poßłuchaj, ſaßo ßo tſěli ... Naſch lěkaŕ Saraßin pſchezo bóle ſblědnje .... „Knjes doktor, hdźe chzecźe?“ — „Budźcźe jenož směrom. Pſchińdu ſaßo!“ — „Haj, směrom! Wy chzecźe naß wopuſchcźicź!“ — Sawěſcźe. Wón wopaßa ßo ſ mjecžom, tykny ßwoju piſtoliju do paßa, ſawda nam ruku prajiwſchi božemje. Móžeſch ßebi něſchto žałoßniſche myßlicź? — Tu pſchezo hiſchcźe ſtejimoj, a wonka žołmi a mjeŕwi ßo ſ ludźimi a wojakam. Njewěmy ßebi žaneje žiweje rady. Božedla, ſchto chzemy jenož ſapocžecź? Chzemy do pinzy hicź? abo do hródźe? abo do bróžnje? Pſched mojimaj wocžomaj ßo cźmi ... Nětko njeßměſch wo ßwoje wězy płakacź, abo chzemy cźěkacź do druheje wßy. — Haj, hdyž pak ßo duzy po pucźu njeſboże ſtanje! ... wbohe dźěcźi njemóža běžecź. — Tam tež wjazy njedóńdźemy, dyrbimy woſtacź. Ale wo jſtwje njemóžemy woſtacź ... Wěſch ty, ſchto? Wſmi naju dźěcźi a dźi ſ nimi do hroda; knjeni hrabinka cźi wěſcźe praji, ſchto maſch cźinicź ... Dźi, khwataj! ja doma woſtanu, doniž budźe mi móžno, potom pſchińdu k wam. Ssedma hodźina je wotbiła. Lěkaŕ Saraßin ßo wrócźi. „Schto chzecźe?“ „Dźenßa budźe krawny dźeń!“ Wón praji ßwojim młodym lěkarjam: „Hejda, hólzy, njebojcźe ßo, ſadźeržcźe ßo, jako žane granaty lětałe njebychu! A potom ke mni: „Knjes faraŕ, my trjebamy zyrkej; wſchitke ławki dyrbja ſ zyrkwje, a potom ma ßo do njeje telko ßłomy nanoßycź, hacž je móžno.“ Ja ſ nim do zyrkwje du. Spěſchnje ßo wſchitke ławki wunjeßu a zyły rum ßo ſe ßłymu pokładźe. To ßame ſtanje ßo tež we ſchuli. Wſchitko woła a howri. Wojazy cźahnu ſ hudźbu pſches wjeß ſ njeliczomnymi cźŕjódami, Turkojo ßo hromadźa, ſapocžnu helſke wołanje a cźěrja do bitwy. Wrócźu ßo domoj. Wrota ßo ſamknu. Saßo ßo ſ kanonami tſěła. Na dobo ßo ſa wrotami klepa, ßo hrimoze a ßo kłeje: François, François, mon Solferino, mon Solferino! l' ennemi est là! (Franko, mój kóń Solferino, njepſchecźel tu je!) Cžeho dla ßu wrota ſawrjene? Schto ma to rěkacź? — Pſchikhwatam, proſchu wo wodacźe; François khwata do hródźe, wuwjedźe ßwojeho konja, pſchepoda jo ßwojemu wyſchkej, kiž hnydom prjecź jěcha kaž wichor. — Ja tež ſaßo na dróhu du. Tu widźu marſchala, a pola njeho je zyła cźŕjóda generalow. Wſchitzy ßu na konju a w pyſchnej draſcźe, tajzy khutni, tajzy blědźi, tajzy ßwjatocžni .... Mój Božo, kajki wulki njeſapomnity wokomik! Rěcža mjes ßobu njeměrnje, ważnje ... porucža wukaſy; jěchaja tam a ßem. — Nětko jěcha tež marſchal do bitwy! Jěchaj ſ Bohom, rjeko, ty hrajeſch ſ woßudom ßwojeho khěžora! Ale general Duccot je tu ſe ßwojimi wyſchkami woſtał. Wón ßo krucźe woprascha, hacž jeho nichtó njecha na wěžu dowjeſcź. Dźěch ſ nim horje na wěžu. Shladowachmoj do wokoliny. Tam ſady, na tamnych hórkach ſteja cžorne cźŕjódy njepſchecźelow. Tam, haj hladaj, tam we tych cźŕjódach ßo hiba, pſchezo bliže ßo hiba, pomału ale pſchezo bliže ... ſaßo ſabłuchnje, ßo ſahrima .... Bojoſcź naju łoji na wyßokej wěži; dźemoj ſaßo dele. Kóždy ſ naju mjelcźi. Na wobliczu generala Duccota pak widźu ßamu ſtaroſcź a ſtyſknoſcź. Ssynje ßo na ßwojeho konja a jěcha k ßwojemu regimentej. Je na poł woßmich. Bitwa je ßo ſapocžała.

(Pokracžowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Srudna powjeſcź pſches zyły Saſki kraj dźe, ſo je kral Albert na ßwoje ſtare cźeŕpjenje ſ nowa ſkhorił a ſo je ßamo do njemozy padnył. Wſchón lud naſcheho wótzneho kraja tule powjeſcź ſ wulkej ſrudobu ßłyſchi a ßo ſjednocźi w tej nutrnej próſtwje: „Bóh luby Knjes chzył jemu bórſy ſaßo wotkhoricź dacź a jeho dołho hiſchcźe ſdźeržecź naſchemu wótznemu krajej a jeho ludej, kiž jeho ſ zyłej wutrobu lubuje a cźeſcźi.“

— Nowy ßerbſki bibliſki pucźnik ßo cźiſchcźi. Tón krócź je jón ſa cźiſchcź pſchihotował kn. faraŕ Matek-Bartſki. Wón budźe w prawym cźaßu hotowy a Sserbja jón doſtanu. Ssobuſtawy naſcheho lutherſkeho knihowneho towaŕſtwa jón darmo doſtanu kaž ſtajnje. Druſy pak móža ßebi tež tu ważnu knižku, kotraž nam kóžde rjane ßłowo ſe ßwjateho pißma ßobu da, ſa 10 np. kupicź. Knježa duchowni ſměja ju na pſchedań, hdyž je wuſchła něhdźe w měßazu dezembru. Tež pola knjeſa Ssmolerja w Budyſchinje budźe wona doſtacź.

— K Budyſkemu naſymſkemu hermankej wuńdźe tež ſaßo naſch pſchecźel ßerbſkich domow — ßerbſka protyka: „Pſchedźenak“. Kaž kóžde lěto ßo wón tež lětßa ſaßo rjenje ſpißany a derje wuhotowany ſ rjanymi wobraſami do naſcheho ßerbſkeho luda naſtaji. Wón ma po wſchěm ßerbſkim kraju ßwojich dobrych pſchecźelow a ßebi wěſcźe lěto a wjazy pſchecźelow dobudźe. Wěſcźe ßo nam w naſchim cźaßu do ßyteje wole doſcź němſkich wſchelakich protykow poſkicźuje, ale my Sserbja wěmy, ſo žana němſka protyka tajka dobra njeje kaž naſch ßerbſki „Pſchedźenak“. Do ßerbſkeho doma ßłuſcha ßerbſka protyka, ßłuſcha naſch Pſchedźenak a to njeje prawy ßerbſki dom, hdźež wón pobrachuje a hdźež němſka protyka na ſcźěnje wißa. Doſtacź budźe ßerbſka protyka pola kn. Ssmolerja w Budyſchinje kaž tež we wſchěch pſchedawaŕnjach „Sserbſkich Nowin“ na wßach a wona wuńdźe kónz tuteho měßaza.

— Sańdźenu póndźelu mějeſche ßo we Wósborku poßwjecźenje krala Albertoweho wuſtawa, domiſny ſa dźěcźi, hdźež małe dźěcźi khudych dźěłacźeŕſkich ludźi roswucźenje a hladanje namakaja w tym cźaßu, hdźež ßu ſtarſchi na dźěle. Wobdźělenje na ßwjedźenju běſche bohate. Po wuſpěchanju khěrluſcha: „Khwal teho

Knjesa, moja duscha, mějesche knjes farař Garbař ſ Kotez, jako saſtaraŕ Wósporkſkeho wuprósdnjeneho faŕſkeho měſta, posběhowazu rěcž, w kotrejž na ważnoſcź noweho wuſtawa pokasa. Knjes měſchczanoſta Fasold poſtrowi cžeſtnych hoſczi, kn. tajneho zyrkwinſkeho radźiczela Kellera a hamtſkeho hejtmana ſ Karlowitz, kaž tež saſtupjerjow měſta a towaŕſtwow a sdźěli, so je sa wodźerku noweho wuſtawa pomjenowana knjezna Wenza ſ Maleho Wjelkowa. Kralej Albertej běſche so ſczěhowazy telegram póßłał: „Waſchej Majeſtoſczi wupraji wobydleŕſtwo ßwěrneho měſta Wósborka k wotewrjenju dźěczazeje domiſny krala Albertoweho wuſtawa najpodwolniſche poczeſczowanje.“ Wot jeho Majeſtoſcze je tež hnadne wotmolwjenje tón ßamy dźeń pſchiſchło. Po tſikróczněj ßławje na jeho Majeſtoſcź krala Alberta ßo po wuſpěwanju khěrluſcha: „Njech Bohu dźakuje“ posběhowaza ßwjatoczńoſcź ſkónczi. Njech tónle nowy wuſtaw ſnutskowneho miſſionſtwa w naſchej Łužizy pſches Božu hnadu bohate duchowne płody žněje na tych młodych duſchach, so bychu ßo wobtwjerdźiłe w luboſczi k temu ſbóžnikej a twjerdźe ſtejałe we wichorach žiwjenja.

— W Kubſchizach ßo w bliżſchich dnjach saſtaniſchczźo sa tworowe cźahi wotewri. To budźe sa wokolnoſcź Kubſchiz ważne a wužitne, hdźež dyrbjachu hacž dotal do Budyſchina na tworowe ſaſtaniſchczźo abo do Pomorz jěſdźicź, hdyž něſchto wotpóßłachu abo doſtachu.

— Towaŕſtwo k ſdźerżenju staroźitnych pomnikow w Sakſkej je tež wo naſchim ſtaroßławnym měſcze Budyſchinje wuradźiło. Wone je ßo na měſczańſku radu wobrocźiło, so bychu ßo tola ſ najmjeńſcha te ſbytki starych měſczańſkich murjow, kiž ßu hiſchcźe wostałe, ſdźerżałe jako pomnik stareho cźaßa. Měſchczańſka rada je tež temule žadanju pſchihłoßowała a chze ßo po ßwojich mozach sa to staracź. Towaŕſtwo ma wěſcze khwalobny nadawk w naſchim cźaßu, hdźež wjele ludźi na to dźe, wſcho ſtare wotſtronicź a na to něſchto po nowej módźe ſtajicź. To nowe ßebi nětko ßame khwalbu rjanoſcźe żada, a hdyž tež wocźam rjany pißany wobras pokasuje, ßo tola prascha, hacž to ſtare, kotrež nam prědowanje ſe ſtarodawnych cźaßow dźerži, móznišcho k wutrobam njerěcźi.

Něſchto k rospominanju.

Kruwař.

„Khwataj! Khwataj!“ młódſchi dweju pucźowarjow napominaſche. „Schto widźiſch na kruwje a kruwarju? Najważniſche je, so mój khětſje na horu horje pſchińdźemoj. Wot tam je daloki wuhlad na morjo.“

Wonaj ſtejeſchtaj horjekach. Delkach ßo żołmy żołmjachu, wulke, mózne, majeſtetiſke kaž wotpóßłane wot ſtworicźela. Horkach nad powětrowym morjom cźorne, mózne mróczałki podomnje majeſtetiſzy cźehnichu.

Starſchi pucźowař praji: „Prjedy pola kruwarja ja wjele dale widźach. Stopa kruwy w pěſku mějeſche tajke něſchto rjane ſa mnje, ſo ßamo najßławniſchi griechiſki wumělſki wobras njemóhł rjeńſchi bycź, hacž tale forma w pěſku. To běſche wobras ſ mojeho dźěcźatſtwa. Dźěcźatſtwo běſche mi w tym wokomiknjenju tak bliſke, kaž bych ja wcźera mój dźeßaty narodny dźeń ßwjecził. Ale ach, kak mi tón hólcźez pokutne prědowanje dźerżeſche. Wón kruwu wokoło ſchije wſa a ßwoju hłowu pſchitłóczi. Wón majkaſche to dobre ſkocźo a rěkaſche jemu hołbik. Tak bych ßo ja tež pſchi ſymnym wětſiku k kruwje pſchilehnył, so bych wobarnowany był a ßo hrěł. Ach, ale junkrócź ßym ßurowy był pſchecźiwo kruwje. Ty widźiſch, kak to wſchitko we wutrobje leżo woſtanje! Tež ta kruwa je hiſchcźe żiwa, kaž mój cźichi ſkórżbnik. Ach, kak mje dźenßa hiſchcźe boli to krute dyrjenje. Běſche tužno; muchi pſcheſczěhachu; kruwa kuſk njeměrna dźěſche. Ach, kak ßo ja ſtary muž pſched tymle kruwarjom, kotryž ſ kruwu tak derje měnjeſche, hańbowach. Mi bu horzo, hdyž ßebi na to pomyßlich, ſchtož běch w ſtarobje teho hólza cźinił.“

* * *

Žohnowanje njedźele.

W Newcaſtlu wobhladaſche ßebi knjes wobydlenje, kotrež chzyſche ßebi wotnajecź, dokelž chzyſche ßo w tym měſcze saßydlicź. Wobßedźeŕ jeho k woknu horneho ſchoßa dowjedźe, jeho na rjany wuhlad kedźbliweho ſczini a pſchiſtaji:

„Njedźelu je ßamo kathedrala (Boži dom) ſ Durhama widźecź.“

„Cźeho dla njedźelu lěpje hacž druhi dźeń?“ ßo zuſy ſpodźiwajo praſcheſche.

Wón wotmolwi: „Dokelž ßo ſe wſchitkich tych wuhenjow, kotrež widźicźe njekuri!“

Kajke žohnowanje je njedźela, hdyž ju ſeńſki kur ſtaroſczow a njeměra na tym dnju naſchemu wóczku njemucźi!

Potom móże naſcha hewak wobcźeżena duſcha ßwobodnje a njemylena won ſhladowacź do ßlubjeneho kraja a do noweho Jeruſalema.

* * *

Na cźož ſchtó ßwoju wutrobu pówßnje, to je jeho Bóh.

* * *

Sswět dawa hubjenu mſdu.

* * *

Ssrjedźa khudoby a bohatſtwa je najlěpſche žiwjenje.

* * *

Móżeſch ßebi ty po měr hicź, hdyž jón ßam w ßebi njenoßyſch?

* * *

Kſchiž je rańſcha hwězda, kotryž pſched ßłóncźkom troſchta khodźi.

* * *

Njedźelſki dobytk bórſy ßo minje.

* * *

Schtóž je w templu temu Bóh jeho dom wobſtara.

* * *

Schtóž bjes Božeho ßłowa ke mſchi dźe, bjes Božeho ßłowa ſaßo won pſchińdźe.

* * *

Bjes Boha, bjes luboſcźe; bjes luboſcźe, bjes Boha.

* * *

Swólniwa wutroba cźini lóhkej noſy.

* * *

Schtóž chze dobycź, ßo najprjedy wojowanja bojecź njeßmje.

* * *

Cźim bliże ßu njebjeßa, cźim nahliſche hory.

* * *

Próza, ſtaroſcź a ſrudobu ßu ſemje wſchědna draſta.

* * *

Jow ſrudoba, tam mſda, jow bědźenje, tam króna.

* * *

Schtóž chze měcź, dyrbi rycź.

* * *

Wyſche wrotow hele ſteji napißane: Waſcha ſaßłużena mſda, wyſche wrotow njebjeßow: Naſcheho Boha hnada a ßmilnoſcź.

* * *

Cźłowjek bjes wodacźa hrěchow je kaž něchtó, kotryž ſ měrom ſpi, hdyž ßo khěża pali.

Hudanczka.

Kotre bibliſke ßłowo dźerži dwě jenajkej połzy?

[Andanſt]

Wodźerjam ßo do prědka ßłuſcha, ale kotſi —wodźerjo pak ſeſady du?

[Thränenſtrom]

Kóždy a kóžda ju ma, a nichtó ju njemóże widźecź, a ſchtóž je ju ſhubił, njewidźi do zyła niczo. Schto to je?

[Nichts]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

G. ſ K. . . . . 1 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

„Pomhaj Bóh“ njeje jenoż pola knjeſow duchownych, ale tež we wſchěch pſchedawarńjach „Serb. Nowin“ na wßach a w Budyſchinje doſtacź. Na ſchtwórcź lěta płacźi wón 40 np., jenotliwe cźiſßła ßo ſa 4 np. pſchedawaju.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bōmhaj Bóh!

Czißło 43.
28. okt.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz ßa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

20. njedzela po ßwj. Trojizy.

Ef. 5, 15—20.

Dha hladajcze kak byschcze rosomnje khodzili, niz jako czi njemudri, ale jako czi mudri, a wukupcze ßebi sprawny czaß, pschetoz tón czaß je sły; teho dla njebudzcze njerosomni, ale rosomni na to, schto by było teho Knjesa wola, a njewopijcze ßo wina, s kotrehoz njesdobne waschnje pschińdze, ale budzcze połni Ducha, a rěczcze mjes ßobu wot psalmow a wot khwalobnych a duchownych khěrluschow, spěwajcze a hrajcze temu Knjesej we waschej wutrobje. A dzakujcze ßo kóždy czaß ßa wscho Bohu a temu Wótzu w tym mjenje naschcho Knjesa Jesom Khryßta.

Napominanje: rosomnje khodzicz, je wjele człowjekam jara nusne. Pschetoz czinja tak husto bjes praweho pschemyßlenja abo pschemyßla ßebi hakle, hdyz ßu czinili. Je drje husto tez khwalicz wjeßełe rucze czinjenje; ale k temu dyrbisch tez ßwojeje wězy zyle wěsty bycz a wjedzecz, so to, schtoz masch prjódk, ßo temu Knjesej lubi. Potom mózesch czinicz, kaz ßwj. Pawoł, kiz, jako jeho Knjesowy hłóß do ßłużby nad pohanami wołasche, prajesche: hnydom czinjach ja tak a njerosrěczach ßo wo to s czełom a s krwju. Gal. 2, 15. Tola tez wón w dzenßnischim ßwjatym tekscze rosomne khodzenje a czinjenje poruczi a je w tym psches jene s naschim sbóznikom, kiz tez wot tych ßwojich prawu mudrosez we wschěm ßebi zada. Luk. 16, 8.

Schto pak měni ßwjaty Pawoł, naß napominajo, so bychmy rosomnje khodzili jako czi mudri? Wón je schtuczku prjedy naß na to dopomnił, so dyrbimy wotuczicz a wot morwych stawacz. Schtóz wotuczi a ziwy je, ma wotewrjenej wocži. Schtóz we wěrje ziwy je, ma tez nutskownej wotewrjenej wocži. Wón wě, schto ßebi tón Knjes a jeho kscheszijanske powołanje wot njeho zadataj, wón snaje spytowanje ßamßneho czěła, sawjedzenja teho ßwěta, strachi na puczu psches ßwět a czertowske leßnoscze. Duz ßo ßamo s prawej hadowej mudroszu prascha: Hdze mam stupicz, so bych ßo wot praweho puczа, kiz je Jesuß Khryßtuß, njesabłudził, schto mam czinicz, so bych ßwoje najwjetsche kubło, hnadu, dzěczatstwo a wjeßełe ßwědomnje psched Bohom njeshubił? A wscheho teho, schtoz móze tutemu najwjetschemu kublu schkodu pschinjesez, ßo sminje rosomna kscheszijanska duscha, kotraz khodzi jako czi mudri. Ach, kelko wutrobneje srudoby je nam hizo nasche njerosomne khodzenje w bójskich wězach pschinjeßło! S wotkal pschińdze telko stysknjwych hodzinow w naschim ziwjenju, hdzez naß wschědnje wobskorzi a satama dla spěschneho rěczenja naschcho jasyka, njepokojneje sleje wězy, połneje ßmjertneho jěda a dla njerosomneho czinjenja w naschim powołanju a ziwjenju w domje a swonkach doma? Daj ßebi prajicz, o człowska duscha, twój sbóznik měni derje s tobu, hdyz cze k rosomnemu khodzenju napominacz da a ßebi zada, so we wschěm ßo pola njeho najprjedy wobhonisch: Knjeze, schto chzesch, so bych czinił?

Woßebita wěz duchowneho rosoma je ta, so bychmy ßebi wukupili sprawny czaß, dokelz tón czaß je sły. Haj,

ſły cžaß je! To chze prajicź, woprawdźe dobre cžinicź. ßamßnu a bratrowu ſbóžnoſcź ſpěchowacź, ſa Boże kraleſtwo a ſa jeho evangelion dźěłacź, k temu njedawa nam fěrſchta ßwěta wjele khwile. Duž pytnjeſch-li, ſo maſch nětko dobru ſkładnoſcź, dobre ßłowo rěcžecź a rjane ßymjo rosßywacź, njedaj cžaßej ßo minycź, bjes teho, ſo ßy myßl, kotruž je tebi ßwjaty Duch nadumył, do ſkutka ſtajił. Dźenßniſchi na mamon pſchedaty ßwět ma pſchißłowo: Cžaß je pjenjes. Njech my kſcheſcźijenjo to duchownje nałožimy a ßebi pſchiwołamy: Cžaß je hnada. Pſchetož tak dołho hacž cžaß mam, njetraje jenož mój hnadny cžaß, ale też ſkładnoſcź, k twarjenju Božeho Ziona kalk a kamjenje pſchinoſchowacź pomhacź a wſchitke nawały, kotrež ßo pſchecźiwo Khryſtußej ſběhuja, pſchimacź a wotnoſchowacź.

Ale hdźe wosmjemy telko roſoma, ſo kóždy cžaß to prawe wuſwolimy a cžinimy? Sswjaty japoſchtoł wotmolwi: Budźcźe roſomni na to, ſchto by było teho Knjeſa wola. Schto ma to na ßebi? Knjeſowa wola je ſjawna w jeho ßłowje. Boże ßłowo dyrbi tebi jeniczke prawidło twojeho žiwjenja bycź a po tym dyrbiſch kaž łódźnik po magnetiſkej jehle łódź twojeho žiwjenja wodźicź.

Jeli ſo pak to chzeſch, dha daj ßebi wot ßwjateho japoſchtoła prajicź, ſchto njeßmě pola tebje bycź a ſchto cžinicź dyrbiſch. Wón praji najprjedy: njewopijcźe ßo wina, ſ kotrehož njeſdobne waſchnje pſchińdźe. Cžělna ſdźeržliwoſcź a duchowna ſtróſboſcź ſtej tej dwě wuměnjeni, pod kotrymajž móžu jenož Boži hłóß w ßwědomju ßłyſchecź. Pjany khabła ßo dele po najſtraſchniſchim puczu bjes myßlenja na to, ſo móže jeniczka wopaczna kroczel jeho do hłubiny ſtorcžicź. Duſcha, kotraž je ſe ſemſkimi wězami, ſe žadoſczu teho cžełła a tych woczow a ſ hordoſczu teho žiwjenja napjelnjena, njemóže ßebi wot teho Knjeſa prajicź dacź, hdźe je ſtrach abo hdźe jeho ruka pokaže.

Duž nam tón Knjes w ßwjatym tekſcźe pſchiwoła: Budźcźe połni Ducha! jaka by chzył naß na prěnje ßwjatkowne ranje dopomnicź, hdźež mějachu poßłucharjo ßwjatych japoſchtowoł ſa ßměch a dźachu: „Wy ſcźe ßo w ßłódkim winje wopili“, mjes tym, ſo móžeſche ßwjaty Pětr jim woprawdźe wotmolwicź: My ßmy połni ßwjateho Ducha, kiž pſches naß wo Khryſtußu ßwědcži. Połni ßwjateho Ducha pak budźemy jenož, hdyž mjes ßobu rěcžimy wot pſalmow a wot khwalobnych a duchownych khěrluſchow, ſpěwajo a hrajo temu Knjeſej w naſchich wutrobach. Jow, lubi pſchecźeljo, móžecźe ſhonicź, cžeho dla tak huſto bjes Ducha a bjes duchowneho roſoma pſches žiwjenje cžehnjecźe. Sſłyſchicźe ßnano ſ najmjeńſcha kóždy ßedmy abo ſchtyrnaty dźeń prědowanje a duchowny khěrluſch. Kak móžecźe ſ tym doſcź bójſkeho ßwětła a duchowneho wodźenja měcź!

Ně, kóždy dźeń a kóždu hodźinu dyrbja ſynki a ßłowa ſ Božeje ßwjatnizy pſches naſchu wutrobu cžahnycź, naſche myßle a ſkutki wobkněžicź, hewak njebudźemy nihdy w tutym wbohim žiwjenju k prawemu ßwjatemu roſomej pſchińdź.

Teho dla, ach, woſtaj wſcho,
Proſch a wachuj duſcha!
Traſchna nuſa bliži ßo,
Wachowacź ßo ßłuſcha.
Cžaß też je,
So budźe
Knjes tych morwych ſbudźicź
A tu ſemju ßudźicź. (252, 10.)
Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitać „Pomhaj Bóh-a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 15. ſtaw.

A hlaj, Knjes, Abrahamej wſchě myßle jeho ſaradźenja na ſtajne a pſchezo wotſihawſchi, dźeſche k njemu: Wón njebudźe twój herba, ale kotryž ſ twojeho žiwota pſchińdźe, twój cžělny ßyn, tebi wote mnje wobradźomny, budźe twój herba.

A wuwjedźe jeho won, niz cžělnje po nohomaj, pſchetož wón běſche wot Boha ſatorhnjeny, też běſche nětko hiſchcźe běły dźeń, hdźež hwězdy hiſchcźe njewohladaſch; ale w duchu dowjedźe Bóh Abrahama pſched jeho ſtan a poſběhnywſchi jeho woczi dźeſche wón k njemu: Pohladaj wſchak na njebjeßa a pſchelicź hwězdy? Móžeſch je pſcheliczicź? A wotmolwjenje ani njedoczakawſchi, dokelž ßo wo nim diwělowacź njehodźeſche, dźeſche Knjes dale k Abrahamej, hladazemu do njeliczomneho wójſka hwězdow: Tak też budźe twoje ßymjo.

Bóh chzyſche Abrahamowu duſchu ſ tutej myßlu porasycź: Tón, kotryž je ſe ßwojim jeniczkim ßłowom tak njewuliczomne wójſko ſa wokomik ſtworił a njebjo, ſ woprědka próſdne, ſ nim wudebił, njedyrbjał tón ſamóz, puſty dom ſ wulkej ßyłu potomnikow wupjelnicź?!

Abraham wěrjeſche Knjeſej, njehladajo ani na ßwoje hižo wotemrjete cžełko, ani na Sarahine cžełko, ale dawajo Bohu cžeſcź a wě zyle wěſcźe, ſo móže Bóh ſtajnje, ſchtož je ßlubił, też dacź, a to pſchizpě wón jemu k prawdoſcźi. Tuteje jeho wěry dla pohlada wón na njeho, jako njeby na nim ani hrěcha ani poroka było, ale je jemu wobradźił wſcho ßwoje Bójſke ſpodobanje.

Niczo Abrahamej ſa to njeßwědczi, ſo móhło ßo jemu Boże hnadne ßlubjenje doſtacź, a tola dowěri ßo wón tutemu hnadnemu ßlubjenju krucźe. Sſłowo „wěrjeſche“ rěka po hebrejſku po prawom: „wón dźerżeſche ßo krucźe Knjeſa“. Tutu jeho wěru, Bohu ßo zyle podawazu a w Bohu ßo poßylnjazu, ma Knjes ſa prawdoſcź, ſa poczink pſched Bohom płacźazy, dokelž tajka wěra do ſjewjenja Božeje hnady cžłowjeka zyle ſ Bohom, ſe žórkom wſcheho dobreho ſjednocźi, a tak cžłowjeka ſ jeneho ſkhodźeńka na pſchichodny poſběhnje. Wěra wotwobrocźi ßo wot wſchědneho podłožka, hdźež ßo cžłowjek ßam na ßebje ſepjera, na ßwoju, wot hrěcha ſkaženu prawdoſcź, a da ßo wobjimacź jeniczzy wot ſjewjeneje hnady. Teho dla móže Bóh tutu wěru cžłowjekej ſa prawdoſcź pſchizpěcź. Tak je tale wěra runja wěrje do ſbóžnikoweje ſjednocźazcje ßmjercźe, kotraž je wotpohlad a kónz wſchěch Bójſkich ſjewjenjow. A też po ſłożenju cžłowíſkeje wutroby runa ßo tale wěra tamnej, dokelž wotwobrocźi cžłowjeka wot dowěrjenja na wſcho widźomne a cžłowíſke, a ſjednocźi jeho zyle ſ Bójſkim ßlubjenjom.

S Israelom ma ßo lud poſtajicź, ſo by był žohnowanje ſa wſchěch, lud, kotryž njeje naſtał a wuroſtł na wſchědnym puczu, ale pſches Božu móz a pſches Božu hnadu, kotryž je wuroſtł ſe ſemje, ſ kotrejež dźiwy wuroſtu. Teho dla ſtawa ßo w ſtawiſnach patriarchow wſcho hinak, hacž cžłowjek woczakuje a hacž ßebi cžłowjek myßli. Cžaß patriarchow je cžaß wudokonjenja we wěrje. Wěra, kotraž ßo ßlubjenja mozuje a na tole ßłowo widźomne a pſchitomne wuměnja na njewidźomne a pſchichodne, je wuraſ ſtawiſnow ſ cžaßa patriarchow. W Abrahamje ſjewi ßo tale wěra po wſchej ßwojej mozy a po ßwojich wſchelakich wuraſach jako wojowaza, jako ßwěru cžerpjaza a jako ßwět pſchewinjaza. Abraham je ſnamjo wojowanja we wěrje, dobycźa we wěrje a poßłuſchnoſcźe we wěrje; teho dla je wón wótz wſchěch wěrjazych.

A we wěrje jeho pyßylnjujo dźeſche wón k njemu: Ja ßym tón Knjes, kotryž ßym tebje ſ Ura Kaldejſkich wuwjedł, ſo bych tebi tón kraj k wobßedźeńſtwu dał, a ßym-li ßwój ſkutk tak daloko ſwjedł, ßo ſawěſcźe nětko jeho wotrjez njebudu, ale budu jón dowjeſcź hacž na dobry kónz.

Abraham drje na Božim ßlubjenju njedwělowaſche, ale tola cžujeſche, ſo potrjeba pódła doſtateho ßłowa też ſwonkowne widźomne ſnamjo, ſo móhł ßo na njo w pſchichodnych hodźinach ßłaboſcźe

jako na kij ſepjeracź. Duž dźeſche Abraham: Knježe Božo, pſchi czim mam to póſnacź, ſo jón budu wobſtedźecź?

So je ſtebi Abraham ſnamjo wuproſtył, njeje Bohu wohidne, kaž jemu też njeje ſtama Gideonowa abo Hiſkijaſtowa próſtwa wohidna była (Kn. ſtud. 6, 36; 2. kral. 20, 8), nawopak pak móže jemu wohidne bycź, kaž pola Ahaſta (Joſ. 7, 12). Wukhadźa próſtwa ſ wěry, kotraž poſtylnjenje pyta, dha je Bohu ſpodobna, wukhadźa pak ſ njewěry, kotraž ſto ſady njewěſtoſcze wſcheho ſjewjenja khowa, dha je Bohu wohidna.

A Knjes chzyſche ſto ſ wótzowſkej miłoſczu ſarocźicź, ſo ſto ſtwojeho ſtlubjenja też dźerži, a chzyſche ſto ſ Abrahamom po wſchěm waſchnju ſwjaſacź. Duž jemu Abraham wotmolwi: Wſmi mi tſilětnu kruwu a tſilětnu kosu a tſilětneho borana a tujawku a młodeho hołbja.

Hdźežkuli ſto w ſaſtarſku ſwjaſki a ſtluby ſtachu, tam rěſachu też woprowajomnu ſwěrinu a rosdźělichu ju do kruchow. Tele kruchi położichu potom jedyn pſchi druhim, a czi, kotſiž ſto ſe ſwjaſkom ſwjaſachu, pſcheńdźechu mjes kruchami, ſo bychu tak ſe ſnamjenjom wosjewili, ſo chzedźa ſto ſe ſtwojim ſwjaſkom ſwjaſacź na njerosdźělomnu jednotu, tak kaž też kruchi ſarěſaneje ſwěriny něhdy hromadźe ſtłuſchachu; jeli ſo pak ſwjaſk rostorhnu, měli ſto runje tak rosrubacź dacź, jako ſarěſana ſwěrina.

Tſilětna ſwěrina ma ſto jako doroſczena. Sa wopor měješche ſto ſwěrina bracź bjeſe wſcheho bracha a poroka.

A wſa a rosdźěli jo na poł a położi jenu połojzu napſchecźo druhej. Tak czinjeſche wón ſ tſomi woprawdźe ſa wopor khmanymi ſwěrjatami: ſ kruwu, ſ kosu a ſ boranom, ale ptaki wón njerosdźěli, ale położi je na hromadu, kotraž měješche bycź ſtedme pódła dwójzy tſjoch połojzow.

Tak běſche też posdźiſcho waſchnje pſchi levitiſkich woporach. So ſto ptaki njerosdźělachu, ſta ſto tu najſkerſcho teho dla, dokelž njeběchu prawdźity wopor ſtluba, ale ſo mějachu bycź wopor pódła ſtluba.

Ezrjóda njecziſtych rubježnych ptakow pak ſeſtyda ſto na rosdźělene ſwěrjata, ſo bychu mjaſto ſežrałe; ale Abraham je wotehna.

Luther k tutej ſchtuczzy pſchiſpomni: Ptaki ſtu Egiptowczenjo, kotſiž mějachu Abrahamowe dźěczi czwilowacź; ale Abraham je ſeſcheri, to rěka, Bóh jich wumo ſtlubjenja dla, Abrahamej dateho. Tak ſeńdźe ſto też wſchitkim wěrjazym, ſo ſtu wopuſchczeni a tola doſtanje ſto jim wumoženje.

So je to wěſchczeŕſki ſamyſtł tuteho podawka w tutym widźenju, ſhonimy hnydom ſ 13. ſchtuczki; widźenje ſtame pak měješche ſ tym kónza. Abrahamej wrócźi ſto ſaſto wſchědnoſcź, a nětko myſtleſche ſtebi hacź do wjeczora na to, ſchtož běſche ſ duchom wohladał a wuſtłyſchał, a tola njemóżeſche ſtebi widźenje, woſtebje też niz poſtledni podawk rosjaſtnicź.

(Pokracźowanje.)

Wjeſtna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokracźowanje.)

Schesty auguſt.

Najbóle hrima ſto ſ kanonami na rańſchej ſtronje. Njepſchecźel tſěła ſ Görsdorfſkich horow. Kedźbu tam we delnjej wſty! — Bohu dźakowano, hiſchcźe żana kula njeje trjechiła. Kule lětaja bóle na lěwizu. — Wot tam pak doſtanu wotmołwu: praſka ſto ſaſto, a ſaſto . . . Prawje tak, ſcźe derje tſěleli, lubi krajenjo . . . Hacź też to tu a tam trjechja? Schtó to wě? Skoro ſto mi ſda, ſo ſto Němzy lěpje měrja. Tam hižo pſchinjeſtu kanoněra, kotremuž ſtu nohu wotſtělili. Wón praji, ſo je němſka granata do ſtrjedź franzowſkeje baterije ſajěła, a wyſchka ſe ſchtyrjomi muženi raniła. Jeho do ſchule na ſchpundowanje położa. Bórſy ſaſtłyſchachmy też tam delkach w dole ſ tſělbami tſělecź. To prawje wjeſtele praſkoze; pola měſta Wörth ſtu ſtebi ſtnano hižo prawje bliſko. Schtó móhł to widźecź! Poſtłuchaj! Naſdala bórczi a ſchumi też něſchto pola Gunſtetta. Najſkerje ſto tam hižo krwawnje wojuje. Ale to ſtu hakle prěnje wotewrjaze jednanja wulkeje ſtruchłoty. Ach, hdy by tola hakle tutón dźeń nimo był! Mohły we hłowje ſto pala ſe ſtrachom . . . Tak nětko wěmy, na czimž ſtmy, naſcha wjeſt Fröſchweiler ſtrjedźa w kole leži . . . Bóh budź nam a naſchej wſty hnadny!

Hacź dotal ſto hiſchcźe żaneho njeſboża ſtako njeje. Ale kak je na dobo wſchudźom wo ſty tak wocźichło, runje jako by ſtmjertny jandźel nimo leczał. Jenoż tu a tam nětkotſi ſabłudźeni wojazy . . . hdyſt a hdyſt bojaſny burik, kiž ſ khěže kuka a hlada, ſ wotkal wětr duje. Wſchitko je kaž wotemrjete. Hdźe ſtu czi ludźo? — Na czěkanzy, we lěſtach, ſkałach, we pinzach, ſ czrjódami hromadźe w pinzach. W Meyerhennerez wulkej pinzy je połojza zyłeje hornjeje wſty ſto ſkhowała; ſkoro dyrbja ſto ſadutycź. Haj, haj, nuſa łama żeleſo a wutroby! Poſtłuchaj, kak to hrimoze . . . a tu je wſchitko czicho — tak żałoſtnje czicho. — Hdy jenoż bychu czi turkowſzy wojazy naſche hołbjeńzy a kurjeńzy na pokoj woſtajili, tu hiſchcźe, Bóh wě, kelko wokoło łaſty a kradnje. W bliſkoſczi tutych ludźi je nam ſtraſchne kaž w heli.

Schto je ſto tam ſtało? Nětko ſto też pola Langenbacha hrima. To ſtu Bayerſzy! Bayerſzy na prawej ſtronje. Schtó by ſtebi na to myſtlił. — Bayerſzy wojazy! Chzedźa na horu. Hura! Ducroto! hura! wy naſchi honjerjo 18. a 96. regimenta, wy Zuavojo, hońcźe jich ſ hory dele! Bitwa drje horzo njemdri a howri; kanony hrimaja a wuja, ſto praſkoze a ſto tſěła pſchezo bóle a bóle. Tam pola Salzbachſkeje dróhi ſto naſkerje krwawnje wojuje. Měſtno, ſtejiſchczo naſchich wojakow je kryte a ſto njehodźi nihdy pſchewinycź. Ach, nětkotryżkuli pola njepſchecźelow a pſchecźelow leži nětko hižo w ſtmjertnych boloſczach a hronach. Sda ſto mi, ſo ſtu njepſchecźeljo wotraženi. Bayerſzy ſtu ſbicźi, na jich ſtronje je wſchitko wocźichło. Bitwa wije ſto bóle k rěczzy. Ale tam hakle prawje njemóżeja dobycź. Ssamy lěſt a wyſtoke hory. Hlajcźe, ſaſto pſchinjeſtu ranjenych. Turkowſkemu wojakej je kulka ruku rosbiła. „Położcźe jeho do ſchulſkeje ſtwy!“ Tam njeſtu ſto też nětkotſi ranjeni wyſchzy — czeżzy ranjeni. Kak woni tſchepotaja a dyrkotaja ſe wſchěmi ſtawami! „Wodu! wodu!“ Położimy jich do zyrkwje, wohrěwamy jich ſ wodźecźami a poſtleſchcźami. Kajke wobraſy! Wopraſchachmy ſto jich, kak ſ bitwu ſteji. „Jara derje, bayerſzy buchu wróczo wuhnacźi.“ „Bohu budź dźak a khwalba! Je bitwa bórſy nimo?“ „Ně, je hakle ſto ſapocźała.“ — Du ſaſto domoj, ſo bych pohladał, kak tam ſteji. Schto dyrbju widźecź? Moja żona tam je ſaſto ſ dźěcźimi. „Boże dla, czeho dla njejſty w hrodowej pinzy woſtała? Njewidźiſch dha a njeſtłyſchiſch, kak ſto ſe wſchitkich ſtron do wſty tſěla?“ „Dźěcźi njechaju prjecź, njemóżach je ſ wrotami wuwjeſcź. Wołaja żałoſtnje. Hnydom je tam ponjeſtu.“ — „Hdźe ſtaj ſtarſchej woſtałoj?“ „Ja njewěm?“ „Ty to njewěſch?“ Symny ſtrach mje łoji . . . Hdźe ſtaj ſtarſchej woſtałoj? Wulki Bożo! Hdźe ſtaj ſtarſchej, bratr a ſtotra? Ssu hiſchcźe wſchitzy w ſtwojim domje, w pinzy? Ach, tam tola żaneho wukhowanja njeje pſched hrożazym njewjedrom! . . . . Ale njemóżu wjazy do delnjeje wſty, żaneje duſche wjazy wonkach njeje, koho móżu ſto wopraſchecź? Hdźe mam jeju pytacź? Dyrbju jeju woſtud Bohu poruczicź.

(Pokracźowanje.)

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— S radoſczu móżemy ſjewicź, ſo je naſch lubowany kral Albert ſaſto ſtrowſchi a ſo je, dźak budź Bohu, ſtrach, kotryż jeho żiwjenju hrożeſche, ſto ſaſto minył.

— My lubych Sserbow ſ nowa kedźbliwych czinimy na naſch ſterbſki muſej w Maczicznym domje w Budyſchinje. Tam wohladaja rjane ſtarożitne wězy ſe ſtarych czaſtow, kotreż nam ſjewja ludowe żiwjenje naſchich wótzow. Muſej je ſtobotu wotewrjeny, a hdyż nětko czaſt pſchińdźe, hdźež maja naſchi ratarjo ſtwoje dźěło dokonjane, namakaja khwile, ſtebi ſterbſki muſej wobhladacź. Wyſche teho pak też lubych Sserbow napominamy, ſo chzyli tajke ſtarożitne wězy, kotreż maja doma, naſchemu muſejej pſchepodacź, ſo bychu tam wſchitkim pſchiſtupne byłe, kotſiž ſto ſa naſch lud a jeho ſańdźenoſcź ſajimuja.

— Kermuſche ſteja hiſchcźe we wyſtokej luboſczi a czeſczi naſcheho luda. To pokaſuje wulkotnje bohaty wopyt, kotryż maja kermuſche też ſaſto lětſta. Pſchichodna njedźela je tajka woprawdźita kermuſchna njedźela, dokelž ſtu we wjele woſtadach kermuſche. Ssamo direkzija ſakſkich żeleſnizow dyrbi na to dźiwacź, dokelž njebychu porjadne cźahi doſtahałe, wſchitkich kermuſcherjow na kermuſchu a wot kermuſche dowjeſcź. Duž je ſa ſtobotu a njedźelu woſtebite cźahi poſtajiła, kotreż budźa wobkhadźecź. Ssobotu jěſdźa tajke wurjadne cźahi ſ Budyſchina popołdnju 4,49, 7,8, 8,58 do Shorjelza; 5,32, 8,8 wot Budyſchina do Draždźan. Njedźelu rano 7,53 a 10,40 do Shorjelza; 5,37 a 9,8 rano do Draždźan. Póndźelu 5,37 a 9,8 wot Budyſchina do Draždźan. S teho je widźecź, ſo maja tele kermuſche bohaty wopyt doczakacź. A wěſcźe

wschak je dobra wěz, hdyž ßo pschi tajkej skladnoszi pschecželjo a snacži wohladaja a wopytaja; ale strach je wulki w naschim ßwětnje smyßlenym czaßu, so ßo kermuscha poniži do ßameho sawjeßeleńskeho ßwjedzenja, hdzež ßo ßwětnemu wjeßelu ßkuži, hdzež ßo mkodoszcz do ßwětneho wjeßela ponuri. Kak mako jich je, kotsiž ßwojich pschecželow wopytawschi tež khwile namakaja, Boži dom wopytacz, kotremuž tónle ßwjedzeń placži. Njesabudźmy, so chze naß kermuscha na to požohnowanje dopomnicz, kotrež mamy na lubym Božim domje. Kermuscha naß woka nuts do Božeho domu, a schtóž tam pobudże, tón směje tež žohnowanje a njebudże ßo sabkudźicz w ßwětnych žadoszczach.

— 26. oktobra bě 100 lět, so je ßo pólny marschal Moltka narodźił. Wón běsche wulki wojeński wodźeŕ nascheho luda, kiž je nasche wójsko na tón skhodźeńk dowjedł, na kotrymž nětko steji. Jeho wodźenju mamy ßo tež woßebje dźakowacz, so bu poßledna wójna pschecźiwo Franzowskej tak sbožownje dobyta. Schtož běsche Bismark na politiskim srjadowanju a wodźenju, to běsche Moltka wonkach na bitwischczu. Duž tež ßo wopomnjeński dźeń jeho naroda wot naschego luda s dźakownej wutrobu ßwjeczi. A woßebje tež to naß hnuje, so běsche tónle wulki muž wěrjazy a ponižny kschesczijan, kotryž pschi ßwojich skutkach ßwoje dowěrjenje staji na Boha, kiž je nasch twjerdy hród ßam.

— Dotalny khěžorstwowy kanzler s Hohenlohe je staroby dla wotstupił a na jeho město je ßo wodźeŕ swonkownych należnoszczow s Bülow pomjenował. Wule skutki wschak wotstupjeny kanzler njeje dokonjał a wón stejesche hižo we wyßokich lětach. Ani wón, ani jeho prjedomnik njemóżeschtaj ßo s daloka s naschim wulkim kanzlerom Bismarkom pschirunacz. A tak budże tež s nowym khěžorstwowym kanzlerom. Tajkich mužow, kajkiž Bismark běsche, wschak Bóh ludej porědko wobradźi.

— Na reformaziski ßwjedzeń hromadźuje ßo, kaž kóżde lěto kollekta sa Gustav-Adolfske towarstwo. Tónle dźeń naß dopomni na drohe kubło reformazije, kotrež bu nam wobradżene psches naschego Luthera a kotrehož móżemy ßo njemyleni wjeßelicz. Njedyrbjeli ßo teho dla runje na tym duju na tych dopomnicz, kotsiž ßu w strasche mjes druhowěrjazymi bydlo, tole drohe kubło shubicz? To wopokażmy se ßwojim darom sa Gustav-Adolfske towarstwo, kotrež chze naschim evangelskim bratram pomhacz. Czińmy dobrotu na wschitkich duschach, pschede wschěm pak na tych, kiž naschcje wěry ßu.

Derje skhowany.

Woßrjedź małych khěžow městaczka s jednorymi haßami poßběhuja ßo hischcze tu a tam sbytki starych měschczanskich murjow a jenotliwe wěże, schěri strażerjo (wajchtarjo), kotrež něhdy w czežkich czaßach ßwěru městaczko strażachu a kotrež maja nětko ßwoje měrne bycże. Pschecželniwy je to napohlad, so je pschi jenej tajkej wěži mała khěžka natwarjena, kaž kastojcże hnězdo pschi schěrej hrjedźi wißy, kaž ßo dźěczatko k ßwojej wowzy tłóczi. A majkajo wija ßo efeujowe hakoßy wokoło, kotrež maja ßwoje korjenje w starej muri. Wobydlerjo strowja puczowarja kaž bychu prajicz chzyli: „Njewěrno, my jow rjenje a derje skhowani bydlimy? Nascha khěża steji na starym, wěstym sakožku a pschecźiwo ßurowym wětsikam wukhowa naß stara dobra wěża.“

Wěrno je, so je derje żiwy bycz na starym, schtož je ßo w běhu czaßa sa dobre wopokasało, wobarnowane a schkitany psches wupruhowanu ßwěrnoscz! Jenož, so by to nasch lud pósnacz chzył a w ßwojim żiwjenju sjewicz, tole dźerżenje stareho, wótzowskeho waschnja, ßwěrneho a pobożneho waschnja, kotrež je hižo někotry wichor pschětrało. Ale ně, husto ßo praji: „Wottorhajcże stare murje, k czemu tu ßu? Sa prjedawsche czaßy ßo něhdże hodżachu, schto my jich potrjebamy? My ßmy sa nowe praktiske żiwjenje!“ A tak kamjeń po kamjenju wotpaduje a noweho żiwjenja twarjenje po nowej módże ßo natwari, pjecz schoßow wyßoke se żelesnej konstrukziju a do njeho nuts rjane sale a pschekupske magaziny, ale żana modleńska komorka ßo nuts njenatwari. Tajke twarjenje je wschitkim wichoram pschewostajene tak derje snutskach kaž wonkach. Potom ßylny deschczik pschińdże a woda pschibywa a twarjenje ßo wotmjele wot ßwojeho blaka a padnje hromadże. My chzemy ßwój dom natwaricz na wěczne murje, kiž rěkaja sbóżnoscz a jo pschilehnycz k tej wěži a twjerdźisnje, wo kotrejž psalmista spěwa: „Knjeże, ty ßy moja nadźija, twjerdy hród psched mojimi njepschecželemi!“

W czaßu kermuschow.

Luk. 19, 1—10. Sjew. Jan. 21, 4.

Hłóß: Jesußa ja njepuschczu.

Jesu, mojej' dusche hóscz,
Moje wjeß'le, lóscht a radoscz,
S tobu mam ja sboża doscz,
Po tebi mam wulku żadoscz,
Pój, stup jenož ke mni nuts,
K wutrobje masch runy pucz.

Ja wschak nimam na blidże
Khłóschczeńki kaž drusy maja,
Ale husto do jědże,
Staroscze mi ßobu dźeja,
Khlěb je husto popjeł mi,
K piczu běża ßylsy mi.

Tola, hdźež ty Jesu ßy,
Dyrbi wschitko derje ßłodźicz,
Haj, do jědże możesch ty
Dobry ßłód a lóscht mi sbudźicz,
So pschi horju, we nusy,
Khlěb jěscz móżu wjeßely.

Dyrbjał ßnadź ßo moje dla
Hrěschnoh' doma hańbowacz,
Dha wschak chzył ty teho dla
Tola ke mni pschistup żadacz,
Pschistup ke mni hrěschnikej,
Tebje chzu měcz k sbóżnikej.

Wschak ßy chzył Zacheußej
Sboże w jeho domje dostacz,
Dha wschak budżesch pschi mni tež
S twojej mikoszczu tu wostacz
Daj mi dźěl měcz na tebi
Dusche sboże popschej mi.

Prjecz nětk s tobu hordoscz wscha,
Njewěsty lóscht na tej semi,
S tutym wschak tu njemóża,
Wjeßeli bycz, sbóżni żenje,
Lóscht ßu dusche boloscze
Tu a tam do wěcznoscze.

Nó, dha sastup ke mni da
K ßwědczenju tej' wjeßeloscze
Wot tebje mje njedźěli
Nusa, ßmjercz a wobczežnoscze,
Daj po kschižu, stysknoszczi
Twój hóscz bycz mi njebjeski.

E. Helaß.

Něschto k rospominanju.

Schtóž je w luboszczi żiwy, teho skutk je czisty a dobry, njech wón je, pije, spi abo schtożkuliž czini.

* * *

Kschesczijan je na ßwěcze, tola niz wot ßwěta; hacz ßo jemu runje tam spodoba, wón ßo tola jeho njedżerżi

* * *

Schtóż lubowacz njemóże, njesrosymi człowiszy żiwy bycz. Lubuj pschezo bóle, potom tež luboszczi bliże pschińdżesch.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armeniske ßyroty:

S Bukeczanskeje woßady:

Lebert w Pomorzach	3	hr.
Wujanz s Bukez	1	=
Kerkowa s Bukez	1	=
Zimmermann s Delan	4	=
Hromadże:	9	hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dźak

Gólcz, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcz w Budyschinku. Czischcz a naklad Ssmolerjez knihiczischczerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 44.
4. nov.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

21. njedźela po ßwj. Trojizy.

Jan. 4, 47.

A nĕkajki kralowski bĕsche, teho ßyn leżeesche khory w Kapernaumje. Jako tón ßłyschesche, so Jesuß se Židowskeje pschischoł bĕ do Galilejskeje, dźĕsche wón k njemu a proschesche jeho, so by dele pschischoł a wustrowił jeho ßyna.

To bĕ prawje cźeżki kschiżik, kajkiż je měł tónle kralowski sastojnik. Na jeho ßyna bĕ cźeżka khoroscź pschischła, duż bĕ ßo tón hólz dyrbjał lehnycź. Lĕdy pak bĕ jeho nan wo tym saßłyschał, so bĕ Jesuß do Kapernauma pschischoł, duż ßo hnydom sebra a wscho stroschtnje k Jesußej poda. Do njeho ma wón tu wĕru, so budźe wón jeho ßynej pomhacź móz. Tajkale wĕra pak bĕ sa njeho nĕschto hódna. Nĕschto hódne pak dyrbi tež bycź sa tebje wscha wĕra, kajkuż masch ßam we wutrobje. Woßebje tehdy dyrbi cźi wona nĕschto hódna bycź, hdyż nusa na tebje dźe, abo hdyż ju hižo masch. Tajkele cźaßy rad kóždemu do domu pschińdu. Schtóż nima wĕru, tón budźe w nusy wschón polny njemĕra. Tajkile cźlowjek póczńje ßebi potom wschudźom do wschĕch rózkow hanjecź, hacź jemu njemóhł tón abo tamón wupomhacź, hacź ßo hakle na wschĕm poßledku na to njedohlada, hdźe byłe te durje, wo kotrež móhł dóńcź ßo kłapacź, to rĕka: pola Boha wo jeho durje. Takle nĕtkle cźlowjek póczńje Boha proßycź. Ale wón chzył mĕcź tehdy najradscho, so dyrbjał jemu Bóh duzy pschińcź pomhacź. Hdyż ßo jemu pak Bóh khwilu s pomozu dli, potom ßo tajkemu cźlowjekej póczńje stykacź, duż ßo póczńje na Boha hórschicź a na njeho ßwaricź.

Ale hdźeż ma cźlowjek wĕru, kajkuż mĕjesche tamón kralowski, tón ßebi hnydom wĕ prawe durje namakacź: wón ßo k naschemu sbóżnikej nastaji. Takle budźa jemu na jene dobo te dny, hdźeż bĕ na njeho cźerpjenje pschischło, prawje rjane żohnowane dny. Tajki cźlowjek tehdy shoni: „Ja mam tu lĕkarja, kiż móże na mni ßame dźiwy cźinicź. Spochi mi wón dobre lĕkarstwo dawa, nihdy żenje pak sa nje jĕd. S pomozu drje druhdy njekhwata, — ale bjes njeje, bjese wscheje mje nihdy żenje njewostaji.

Masch wĕru, ale je cźi, każ by ßo Bohu njechało, tebi duzy se wscheje nusy wupomhacź, tehdy smĕjesch hižo na tym duschne smĕrowanje a wokschewjenje, hdyż ßebi s khwilemi dźesch nĕschto s Bożeho ßłowa wucźitacź, abo hdyż dóńdźesch k njemu ßo modlicź. Takle móżesch ßo, hdyż by měł wutrobu wobcźeżenu a tyschenu, saßo s nowa sběhnycź, a budźesch na to tak ßylny, so budźesch móz w tajkimle spytowanju wobstacź.

S Boha tajkile troscht je měł nĕhdy Hiob we wschĕm ßwojim wulkim hubjeństwje, dokelż mĕjesche do Boha wĕru, a to tajku, so s njej nihdy njekhabłasche. Na tajkele waschnje bu wón we wutrobje ßylny, so ßo jemu niz kußa njechasche poßłuchacź na tón hubjeny troscht, kajkiż chzychu jemu jeho pschecźeljo dawacź, tež niz na bjesbóżnu radu, kajkuż chzysche jemu ßama jeho żona dacź. Hiob njeje

měł se ßwojej wěru hanibu. Tónle kralowski pak też niz, a schtóż je kschescźijan, a schtóż ma wěru, tón ſ njej niz kußa haniby njeſměje. Hdyż pola Boha rěka: „Nětkle bu tu czaß, tebi pomhacź", tehdy ßo na jene dobo ſ njebjeß pomoz na tebje póczńje każ ſ rěkami lecź.

Dobreho pschecźela měcź, je wjele hódno, to rěka: tajkeho, kiż cźe w nuſy nihdy njecha wopuſchczicź. Wěrjazy kschescźijan pak je (schtoż tole naſtupa) ſpochi derje ſaſtarany. Dokelż ma wón wěru, teho dla wě ßebi wón też pucź k najlěpſchemu pschecźelej duzy namakacź: tajki pschecźel pak je ſa tebje twój Bóh a twój ſbóżnik.

Ach, wopruj dźak! Bóh je cźe wjedł tak rjenje
A jeho ßłóncźko je cźi ſtajnje ßwěcźiło.
Wopuſchcził njej' wón tebje ženje,
Cźi wěcźnje je ſaß' nowe ſboże ſkhadźało.

Ach, wopruj dźak! Też ſa to praj dźak jemu,
So je cźe domachpytał ſ rudźenjom.
Wón ženje myßle ſ nami nima k ſłemu,
Ně, wón naß ſe wſchěm cźehnje k ßebi dom.
Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh-a".

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 15. ſtaw.

II. Schtucźka 12—21. Doniż ßo ßłóncźko khowa, podeńdźe Abrahama profetiſke ſpanje. Knjes ſjewi jemu pschichodne ſtawiſny jeho roda, wobkrucźa pod widźomnym ſnamjom jeho pschitomnoſcźe ßlub ſ nim a wospjetuje jemu ßlubjenje, ſo ßo jeho ßymjenju Kananejſki kraj doſtanje, poſtajo krajne najdalſche mjeſy, każ ßu ßo posdźiſcho pod Davitowym a Salomonowym knjeźſtwom też woprawdźe poſtajile.

A ſta ßo, hdyż ßo ßłónzo domcźk nakhili, ſo twjerdy, wot Boha ßameho ſwjedźeny ßón na Abrahama padny; a hlej, ſtrach a wulka cźěmnoſcź, też wot Boha ſwjedźenej, nadpadnyſchtej jeho.

Hiſchcźe wo dnjo ßo to ſta. S teho mamy ſpósnacź, ſo běſchtej cźěmnoſcź a ſpanje njewſchědnej, ſ tym ma pak ßo też rosdźěl mjes widźenjom a ßonom wosnamjenicź.

Běſche to profetiſke ſpanje, polne ſtrachow pſched majeſtoſcźu Boha, ßo pschibliżowazeho.

Po Božej radźe mějeſche ßo hiżo ſe ſnamjom a profetiſzy na prawótzu podacź, ſchtoż je ßo posdźiſcho ſ Iſraelom w Egyptowſkej woprawdźe ſtało (2. knihi Mójſ. 2, 23).

Tehdom dźeſche Knjes k Abrahamej, ſo by jemu tyſchnoſcź duſche a wobraz nażranych rubjeżnych ptakow wujaßnił. Wjedź wěſcźe, ſo twoje ßymjo budźe zuſe w kraju, kotryż njeje jeho, kotryż njeje jemu ßlubjeny, w kotrymż budźe jenoż nakhwiluje pschebywacź; a tam budźe na ßłużbu hnate a tyſchene ſchtyri ſta lět.

W profetiſkej rěcźi ſteji tu wotrunana liczba ſa 430 lět; tak dołho njeměješche iſraelſki lud runje ßłużicź, tak dołho pak mějeſche pschebywacź w Egyptowſkej, każ posdźiſche nadrobnje ſhonimy.

Ale ja chzu też ßudźicź lud, kotremuż budźe ßłużicź. A potom poczahnu wotßal ſ wulkim kubłom, każ ßy ßo też ty wot tam bohatſchi wrócźił do Kananejſkeho kraja.

Też pschi najmilſchim a najhnadniſchim Božim ſjewjenju wuhlad na mnohe tyſchnoſcźe, kotreż ßo pak ſkóncza ſ dobyczom a wjeßelom. Też tute ſjewjenje jenotliwych podawkow je ſnamjo Božeje hnady.

A ty póńdźeſch, njeſhoniwſchi ßam ſe ßwojim cźěłom tute cźaßy hórkeje tyſchnoſcźe, k ßwojim wótzam ſ měrom a budźeſch w dobrej ſtarobje pohrjebany.

„K ßwojim wótzam „pſchińcź" abo „k ßwojemu ludu" ſhrodźeny bycź" je lubosny wuraz ſa żiwjenje po ßmjercźi, a je ßo husto nałożował w tutych ſtarſkich cźaßach. Wón je nam ſe ßwědkom, ſo njeběſche w najſtarſchich cźaßach wuhlad do wěcźneho żiwjenja ani ſacźěmnjeny ani cźmowy.

Mjes iſraelſkim ludom bèſche ſ jenicźkimi jenotliwymi wuwſacźemi waſchnje, ſo ſemrjetych pohrjebachu abo khowachu. Tele waſchnje ſwjedźe cźłowjeka wjele bóle na ſtawanje wot morwych, hacź wſchě pohanſke waſchnja, po kotrychż ßo cźěła pala abo ſ balſamom narybuja, doniż njeſeſthnu. Tak je też Bóh Mójſaßa pohrjebał a też Jeſußa, naſcheho ſbóżnika ßu khowali do rowa.

Abrahamowi potomnizy pak ßo w ſchtwórtym ſtawje ßem wrócźa. Żiwjenje ſtawa liczi ßo tu na 100 lět, ſchtoż ßo tamniſchim cźaßam doſpołnje runa — a wot nětk budźe kraj jich kraj na ſtajnje a wěcźnje; pſchetoż Amorejſkich a wſchěch druhich kananejſkich narodow ſkóſcź njeje dopjelnjena, njeje hiſchcźe tu měru doßahnyła, ſo mohło ßo jim moje ßudźenje doſtacź.

Bóh njemóże hnadny bycź ßwojim pschecźelam, ſo njebył ſ dobom ſprawny pschecźiwo ßwojim njepschecźelam; teho dla ma husto cźakacź, doniż njedopjelni ßwoje ßlubjenja. Też Amorejſzy, kotſiż ßu tu jako najwjetſchi ſplah wſchěch kananejſkich narodow pomjenowani, ßu hiſchcźe njeßeni wot Božeje ſcźerpliwoſcźe; jich měra ma najprjedy dopjelnjena bycź, cźaß ſa jich hnadu poſtajeny ma ßo najprjedy minycź a potom hakle ſakrocźi Bóh ſe ßwojim khoſtanjom.

A ſta ßo, hdyż běſche ßo ßłóncźko nětk woprawdźe ſkhowało, a bu cźma, jako měła najprjódzy prawdźita nóz bycź a měła ßo wſcha ßwětłoſcź minycź, prjedy hacź mohło ßłónzo hnady ſeſkhadźecź, hlej, tehdom wumó ßo w Abrahamowym profetiſkim ſpanju ſaßo prjedawſche widźenje; wón wuhlada ſ nowa rosdźělenu wopornu ſwěrinu pſched ßobu, tola nětk kadźeſche ßo pěz, a wohnjowe płomjo pſcheńdźe mjes rosdźělenu ſwěrinu.

Hdyż tu wo pjezy cźitaſch, dha maſch ßebi myßlicź na wulki hornz ſa woheń, podobny kadołbej, ſ nutſka delka ſchěroki a horka wuſki ſ dźěru, kajkiż mějachu wobydlerjo narańſchich krajow w ßwojich ſtwach a ſtanach. Tajki żahły, ßo dymjazy ſtołp, ſ kotrehoż ßo na hornim kónzu żiwy woheń wudobywaſche, pſcheńdźe mjes wopornymi kruchami; w nim ſjewi ßo Bóh Abrahamej widźomnje, każ poſdźiſcho w mrócźelowym a wóhnjowym ſtołpje Iſraelſkim na pucźu do Kananejſkeho kraja. Wulkotnoſcź a żałoſtnoſcź Božeje hnady, hrěſchnikej njeſnjeßliwa, ſakryta a ſa cźłowiſke wóczko woßłabnjena, ſjewi ßo jaßnje w tutym wobrazu.

So Bóh ßam pſcheńdźe a niz Abraham, ma ßwoju pschicźinu ſ tym, ſo běſche tutón ßlub ßlub hnadny, a ſo Bóh woßebje tu dawa, prjedy hacź něſchto żada. Abraham mějeſche ßo tak poßylnicź we wěſtej nadźiji, ſo ßo jemu Boże ßlubjenje też doſtanje. Bóh je ßo tu Abrahamej na ßwój ßlub ſarocźił.

Tón ßamy dźeń ſcźini Knjes ßlub ſ Abrahamom a dźeſche: Twojemu ßymjenju chzu ja kraj dacź wot Nila, egiptowſkeje rěki, hacź do wulkeje rěki Eufrata — wſchu krajinu, hdźeż nětko hiſchcźe tele ludy bydla: Kenitſzy, Kiniſitſzy, Kadmonitſzy, Hethitſzy, Pereſitſzy, Rephainſzy, hoborſzy ludźo, Amorejſzy, Kananejſzy, Gergeſejſzy a Jebuſejſzy ſ poruczńoſcźu, ſo móża ßo mjeſy k krótkemu wjecźoru a dołhemu ranju ſchěricź, każ budźe trěbne, hdyż ßo lud powje ſchi.

Egiptowſka rěka je Nil; jeho rěcźniſchcźa, ſ dźěła wot Egiptowcźanow powodźenja dla wuryte, doßahachu hacź k narańſchim mjeſam Egiptowſkeho kraja. Aſiſka doßahaſche w ſaſtarſku hacź k Nilowej dolinje. S tutymi ßłowami wosnamjenja ßo mjeſy ßlubjeneho kraja jenoż powſchitkownje, podobnje każ ſrunana liczba 400 lět. Sa někotre cźaßy knjeźachu Iſraelſzy po wſchej tutej ſemi wot rěki Nila hacź k rězy Eufratej; Rubenowy ſplah w narańſchej pschijórdanſkej krajinje mějeſche paſtwiſchcźa w puſcźinje hacź k rězy Eufratej, a cźehnjeſche na wójny pschecźiwo Arabam pschi perſiſkim mórſkim ſaliwje, a też k połnozy rosſchěrjeſche ßo Davitowe a Salomonowe kraleſtwo hacź k rězy Eufratej a k połdnju hacź k Cźerwjenemu morju. W tutym ßlubjenju je wulkoſcź ßlubjeneho kraja tak wulka poſtajena, każ by woprawdźe była, budźichu-li iſraelſke dźěcźi Knjeſej też ſtajnje ßwěrni woſtali, runje tak, każ to też płacźi wo błyſchcźatych kraßnych wobraſach Kananejſkeho kraja.

Schtoż ludy naſtupa, tu naſpomnjene, dha je tu ſe ſamyßłom 10 pomjenowanych, ſo bychmy tak ſacźiſchcź powſchitkownoſcźe měli, doſpołnoſcźe bjeſe wſcheho bracha, pſchetoż liczba dźeßacź je ſnamjo dokónczenja a doſpołnoſcźe. Pomjenowane ßu narody po rjadu jich ßydliſchcźow wot połdnja k połnozy. Schtyri ſ nich: Kenitſzy, Kiniſitiſzy, Kadmonitiſzy a hoborjo běchu najſtarſcho powoſtanki ſemitiſkich prěńſchich wobydlerjow, tamne ſchěſcź narodow pak běchu Kananejſzy.

Abrahamowe ſtawiſny dźěla ßo nam do ſchtyrjoch ſtawow; kóždy ſtaw ſapoczńje ßo ſ wurjadnym ważnym podawkom w jeho żiwjenju. Prěni ſtaw ſapoczńje ßo ſ jeho powołanjom a puczowanjom do ßlubjeneho kraja (1. Mój. 12—14); druhi ſe ßlubjenjom herby a ſ wobkrucźenjom jeho wěry pſches ſwjaſkowy wopor (ſtaw 15—16); tſeczi ſ pſcheměnjenjom mjena a ſ poſtajenjom wobrěſanja ſa ſwjaſkowe ſnamjo (ſtaw 17—21); ſchtwórty ſ wulkim ſpytowanjom we wěrje a ſ wobkrucźenjom ßlubjenjow, dokelž je ſpytowanje w ſpytowanjach pſchětrał (ſtaw 22—25, 11).

(Pokracźowanje.)

Pſchi wußywach.

1. Mójſ. 8, 22.

Hłóß: Dźenß khwalcźe Boha, kſchesćźjenjo.

My woramy a ßyjemy
Nětk ßymjo do ſemje;
To żohnowanje, roſcźenje
Pak ſ Bożej' ruki dźe.

Bóh wotewri nam njebjeßa,
Naſch wußyw żohnuje,
So wſchitko rjenje ſeſkhadźa,
Wot njeho płódnoſcź dźe.

Bóh deſchcźik, roßu póſcźele,
Wón ſcźele ßłónczne dny,
Płód pſches to kraßny naroſcźe
A my: my żnějemy.

Schtož ſ bliſka a ſchtož ſ dala je
Wſcho pſchińdźe wot Boha,
Wſchě ſtwjelza, ſkót a hwěſdy wſchě,
To morjo, ptaczatka.

Tež hola, keŕki, trawa je,
Tež żito, ßad wón da,
Wot njeho cźopke nalěcźe
Sſněh, krupy, njewjedra.

Bóh ßwojom' ßłónzu ſkhadźecź da,
Tež měßaz wodźi ßam,
Wón wodźi wětrow ſchumjenja,
Da wodu rybiczkam.

Duž ſ dowěrjenjom pobożnje
A myßlu kſchesćź'janſkej,
Nětk Bohu horje hladajcźe
S tej próſtwu wutrobnej.

O Bożo, ßmil ßo nad nami!
Naſch wußyw żohnuj nam!
Nam naſche pola pod ſchkit wſmi!
Je dale ſwarnuj ßam!

My chzemy ſa to khwalicź cźe
A ßo cźi dźakowacź,
Kiž Wótcźez ßy do wěcźnoſcźe
A budźeſch ſawoſtacź.

E. Helaß.

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokracźowanje.)

Je nimale wokoło dźeßaczich. Du ſaßo do zyrkwje. W ßewjeru a ranju pſchezo bóle wocźichuje. Bayerſzy ßu potajkim wróczo wuhnacźi, abo ßu ßo ſ wotpohladom wróczili, ſo bychu na druhej ſtronje naß ſ nowa nadpadowali? Móżno to je. Hewak by tola nichtó pſchiſchoł a wołał: Viktoria, ßmy dobyli! Ale nichtó njepſchińdźe. Tam pola Wörtha! Poßłuchajcźe, kak to hrima! Pſchezo bóle hrimot po hrimocźe, zyle hinak hacź dźenßa rano. Kak ßo hrima wot Görsdorfa hacź do Gunſtetta! O, ważny wokomik! Tam ſteji hłowna móz njepſchecźelow. Ta je ßnano njeſkónczńje wulka. Se wſchitkich ſtron ſ kanonami na naß tſěleja, granaty rosbuchnu a wulija żiwy woheń na naſche domy. Kak wone hwiſdaja! A ßylne praſkotanje tſělbow njepſcheſtanje, ale ßo pſchezo powjetſchuje. Kule praſkotaja kaž padaze krupy! Běda! Běda! Zyła wjeß Elſaßhauſen w płomjenjach ſteji! Jurjez dom ßo pali! To ßo błyſka a hrima bjes pſcheſtacźa. Krej ßo mi haczi. Wſchehomózny ßmilny Bożo, ſchto ſ nami budźe! Hdźe dyrbimy cźěkacź w tutej ſtraſchnej hodźinje? — Hiſchcźe ſteju w zyrkwi pſchi mnohich ranjenych wojakach. Njemóżu ranjenych wjazy pſcheliczicź, telko jich tu je. Zyrkej a ſchula ſtej hižo pſchepjelnjenej. Tam cźi wboſy leża w ßwojej krwi, ſ rosſchcźěpjenym żiwotom, ßmjertna blědnoſcź, ſyma hraje na jich wobliczu, njemdroſcź a ſadwělowanje wari ßo w jich wocźomaj. Tu ſteju pohłuſcheny, ſputany, ſakuſłany ſ hłuchej pſchißłuſchnoſcźu a njemóżu cźěkacź — njemóżu prjecź! Ale ſchto chzu hiſchcźe tudy pola ranjenych? Schto chze moje troſchtowanje, pomhanje a modlenje w tutej howrjazej cźrjódźe luda, w tutej żałoßnej mordarſkej jamje? — Khwatam ſ zyrkwje a wlecźu ßo někak do hrodu .... ßo ſahrima ... granata je ßo ſady mje puknyła a je franzowſkemu lěkarjej żiwot rósdrěła — běżu dale — ſahwiſda njemdrje — granata pſches moju hłowu do hornjeje wßy lecźeſche. Bóh wě, kajke njeſboże je pſchinjeßła! Ssym w hrodźe; tu je lěpje. Tu ßu twjerde murje. Tu njeje żaneho ſtracha, pinza je wjelbowana, moji lubi ßu bjes ſtracha! Ale chzu ras pohladacź, kak wonka je. Wo wßy ßo pali, farſki dom hiſchcźe ſteji, ale bróżnina tſěcha je powalena. Poßłuchaj, kak na tſěchach praſkota. To ßu ßame kule. Pſchi zyrkwi ſteji wós ſe ßynom. Hdy jenož tam tón ſtał njeby. Hdyż ßo tón ſapali, wotpali ßo zyrkej a zyła wjeß. Runje je w jenej. Bitwa żałoßnje howri. To ßo ſda, kaž byſchtej wójſzy ſ tigrſkej ſłoboſcźu na ßo jěłoj. Je ßo rosrißowazy wokomik pſchibliżił? Na kotru ſtronu ßo waha niżi? Haj, ſchto móhł to wjedźecź? Ale tu we wrotach też njemóżu wjazy wostacź. Pójdu do hłubokoſcźe. — Schtó móhł to wopißacź, ſchtož ſacżujeſch, hdyż pſchi tajkim wjedrje do hłubiny ſaſtupiſch? Tam horjeka na ſemi dwaj narodaj, kiž wo ßwoje bycźe wojujetej w krawnej bitwje, tam horjeka wótcźina, kotrejž ßnano ßo nětko hodźina cźěmneho woßuda a poniżenja pſchibliżuje; tam horjeka ßwójba, zyła woßada! Hdźe ßu nětko wſchitke jenotliwe ſtawy? Hdźe ſtej mojej ſtarej, ßłabej ſtarſchej? Schtó je jeju ſchkitał a k ßebi wſał? Hdźe je moja zyła nadoba? Měſtno, hdźež ßym dotal pſchebywał, ſchto ſ nim budźe? Ale, Bohu budź dźak, też w tajkich wokomikach naſcheho żiwjenja mamy hnadu, kiž naß pſchewodźa do hłubiny, mamy khrobłoſcź wěry, kiž njekhabła, by-li też morjo howriło a żołmiło a bychu-li ßo hory powalili. Sela!

W pinzy.

Bohu budź dźak ſa tutu khowanku. Pinza je wulka a wjelb je ſe ßamych kamjenjow. Ssmy ſchkitowani, pſchetož wyßoku hrodowſku teraßu żana granata rósdrěcź njemóże. Kak derje tola je, ſo ßym ßwěżu ßobu wſał. Nětko mózemy ßo tola ſpósnacź w naſchej khódbje! Tu ßu naſchi ludźo. Hrabinka ſe ßwojimaj ßynomaj ſteji na delnim ſkhodźe. Fararjowa ßedźi we kožu pola ßwojich ſchtyrjoch małych dźěcźi. Te ſpja a drěmaja bjes ſtaroſcźe w najwjetſchim wichorje!

Mój bratr a Steigerjez Jakub, pohoncź a wolazy, leża mjes wulkimi dóńzami; ſahrodnikez Hendrich ßedźi na ławzy a wbohi paſtyŕ Jan cźampa kaž pjany po pinzy — tón njeſbożowny je ßwoje ſtadło do parka dowjedł a tam ßu jo jemu wſali. Tu ßu też druſy cźeladni a ßłużobni. Tu ßmy hromadźe, bojaſne ſtadleſchko we hłubinje. Hdy jenož byſchtaj tu też mojej ſtarſchej byłoj! Bóh ßmil ßo nad nimaj a nade wſchěmi, kiž w nuſy pſchebywaju. Poßłuchajcźe, kak to howri! Pſchezo hórje na wſchitkich kónzach a ſtronach. K ranju je ßo ſaßo ſapoczało. Bayerſzy potajkim hiſchcźe ſbicźi njejßu. Wy lube dźěcźi! Schto też to ſ nami budźe? Njedyrbi dha żadyn kamjeń na druhim wostacź? Chzemy ßo modlicź .... Schtó móże ßo modlicź? Ach, wutroba je ſtwjerdnyła a ſmjerſnyła ſe ſtyſkom a boloſcźu. Jaſyk je ßo krkej pſchilěpił ſ bojoſcźu a ſe ſtrachom. Wſchitkim łamaju ßo koleni, wołamy wſchitzy, płakamy, łamamy ßwojej ruzy. O, Bożo, ßmil ßo!

Naſche pſalmy ſaßo mjelcźa. Hrimot kanonow nam ſchiju ſadaji, ale ſtonanje a żałoſcźenje njecha ſaſtacź. Budźcźe tola směrom, wy żony! Njepłakajcźe tola tak żałoßnje. Naſch woßud leži tola w Bożimaj rukomaj. Ssmy tola hacź dotal pſched wſchitkim ſtrachom ſkhowani. Budźcźe směrom! Tute płakanje a ſchkrěcźenje żadyn cźłowjek wutracź njemóże! Haj, směrom.

Pſchi kóždym ſabłyſkanju kanonow wótſiſcho howrja a prawja a ßo ſwadźa. Nětko je tam, nětko je tu trjechiło, a ſahrodnik

Hendrich, hdyž kanona sabluchuje, stona: O sbóžniko, sbóžniko! moje ložo, wschitke swoje pjenjesy mam we nim . . . moje ložo, moje ložo . . . Pomhajcże mi, chzu po swoje pjenjesy hicź. — Budźcże směrom — ja praju — boźedla, budźcże směrom, abo my waß wschitkich s pinzy wuhnamy. To pomha; so po cźaßu směruja. Móżesch saßo swoje słowo srosumicź. Ach, kak rjana, kak domjaza je tuta symna khódba nětko, nětko, hdyž wonka woheń a mjecź žałoßnu bitwu wojujetaj. Kak měrnje spinkaja moje dźěcźi. Kak su so wschitke wutroby pod hrimanjom suda smjehcźiłe, ponižiłe. Kak nawuknjesch w tajkich hodźinach so modlicź, lubowacź a wodacź! Ale poßluchajcże, kak so saßo hrima; kak tšélby praskotaja. Božo, smil so nade mnu!

(Pokracźowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Knjes pomozny duchowny Rychtař w Budestezach je Budestezy wopuschcźił a chze wucźeŕske sastojnstwo na wyschschej schuli pytacź. K temu chze najprjedy pol léta w Lipsku studowacź. Wón je dołhe léta swéru w swojim duchownskim sastojnstwje dźěłał, ale dokelž žaneho statneho městna w naschej sakskej Łužizy a też w tu khwilu žanych wuhladow na wuprósdnjenje serbskeho farskeho městna njeje, je so k tutej krocźeli rossudźił. To je saßo dopokasmo, so su wuhlady sa naschich serbskich theologow jara hubjene a so so teho dla dźiwacź njemóżemy, so so w poßlednich létach pschezo mjenje serbskich młodźenzow k tutemu studowanju rossudźi.

— Towarstwo sa snajomstwo sakskich ludowych waschnjow je so sańdźenu sobotu a njedźelu w Budyschinje sešło. Ssobotu běše sabawny wjecźor w Budyschinje, na kotrymž so spěwy a pschednoschki po ludowym waschnju pschednoschowachu. Też běchu snacźi serbszy herzy se Sslepeho, kotsiž su nam wot Draždźanskeje wustajeńzy hischcże derje snacźi, pschischli a pschitomnych se swojimi pschednoschkami swjeselichu. Wosebje lubjachu so rjane serbske spěwy wot knjesa kantora Hanki s Wjeleczina w snatej wustojnosczi pschednoschowane. Jara wobžarowacź je, so měješe so sabawny ludowy wjecźor sobotu wjecźor, hdźež je knjesam duchownym wosebje se wšy cźisce njemóżno pschińcź, a runje woni su s wulkej liczbu sobustawy tuteho towarstwa a maja też najlěpschu skladnosczź, wonka na wšach sa saměry tuteho towarstwa dźěłacź a so prózowacź. Pschi tej skladnosczi je so też nasch serbski muscj wobhladał a wot pschitomnych sebi wjele pschipósnacźa dobył. Njedźelu dopołdnja w 10 hodź. měješe so hłowna shromadźisna, na kotrejž so też wě so žadyn duchowny wobdźělicź njemóżeše. Wědomnostny pschednoschk dźeržeše knjes wyschschi wucźeŕ Mlynk na realzy w Lubiju wo pschepytowanju ludoweho pěsnjerstwa nascheje Łužizy. Rosprawa poda so wo towarstwowym skutkowanju. S njeje běše słyschecź: Kónz sańdźeneho léta běše 1778 sobustawow, nětko 2114. Dokhodow běše 7145 hriwnow, mjes nimi 2000 hr. statneje pomozy sa dobre saměry towarstwa. Wjele cźesnych hosczi, kaž knjes wokrjesny hejtman se Schlieben, knjes wyschschi měscźanosta a drusy, běchu shromadźisnu se swojim wopytom poczescźili. Dokelž so towarstwo wosebje też s pschepytanjom nascheho serbskeho ludoweho waschnja sabjera, je nam wone jara wažne a podpjeranja hódne.

— Nowa wukasnja w Sakskej poruczа cźěłowym žonam, so maja na smjertne pady, hdźež je schtó na suchocźisnu wumrjeł, wosebje kedźbowacź a je gmejnskemu pschedstejicźerjej sjewicź. Tale wukasnja ma swoju dobru pschicźinu, dokelž so w ludu pschemało na to kedźbuje, so je suchocźisna jara natykowaza khorosczź a so jich wjele na tu khorosczź wumrje, dokelž su ju psches pschenjesenje wot druhich dostali. Duž ma so nětko tajki dom, w kotrymž je něchtó na tu khorosczź wumrjeł, desinfinzirowacź, so njeby nichtó do stracha pschischoł.

— Sańdźenu njedźelu bu wulka nowa wojeŕska zyrkej w Draždźanach poswjecźena. Wona steji w nowym měscźe, tam, hdźež je to wulke wojeŕske pschedměsto, s kasarmow a druhich wojeŕskich twarjenjow a magazinow wobstejaze. Zyrkej je krasny twar a rosdźěli so do evangelskeho a katholskeho wotdźěła. Najprjedy w 9 h. dopołdnja měješe so poswjecźenje evangelskeho dźěła a na to katholskeho. Pschi poswjecźenju běchu sastupjerjo wyschnosczе. Zyke wojeŕske pschedměsto je nětko najrjeńsche srjedźisno dostało psches krasnu zyrkej, hdźež budźa so naschi wojazy shromadźecź k duchownemu natwarjenju.

— Najmjeńscha schula w Sakskej je bjes dwěła schula Kottenhaide w Voigtlandskej. Schula leži w lěsu mjes Schönckom a Zwota. W poslednich létach běsche tam schulerjow wot 3 hacź do 5. So ma tajka schula wosebiteho wucźerja, je wobžarowacź, wosebje w naschim cźasu, hdźež wucźerjo tak jara pobrachuja. To tola žane skutkowanske polo sa wucźerja njeje, něhdźe 5 dźěcźi rosswucźowacź. Hdźež je tak mało dźěcźi, móhłe so wone druhej bliskej schuli pschipokasacź a sa wucźerja by so druhe městno namakało, hdźež móhł też swoje wucźeŕske mozy se žohnowanjom nałožicź.

— W Kamjenizy chzedźa nowy wucźeŕski seminar salożicź. Dokelž je wucźeŕska nusa tak wulka, je też nadźija, so so nowy seminar natwari.

— Sa noweho farara we Wósborku je so pomozny duchowny Hauffa s Radeberga wot Wósborkskeho zyrkwinskeho pródkstejicźeŕstwa jenohłósnje wuswolił. Nadźija, so by sašo serbski duchowny do Wósborka pschischoł, jo drje so s tym na pschezo minyła. Njech je we Wósborkskej wosadźe też mało Sserbow, by tola serbski duchowny też swojim serbskim wosadnym w macźeŕnej rěcźi skužicź móhł a pschi tym njebychu němszy wosadni žaneje schkody měli.

— S Afriki pschińdu saßo powjesce, so burjo Jendźelcźanam saßo napschecźo stupaja a jim wschelake cźěsnosce nacźineja. Hdyž wschak drje njebudźa so burjo pschecźiwo pschemozy na pschezo dźeržecź móz, płód dobycźa, kotryž Jendźelcźenjo hižo wěsty w rukomaj dźeržachu, budźe jim khětro hórko skłodźecź.

Kajki wliw masch na tych, kiž su wokolo tebje?

Jako dźěl Schottlandskich do Kalifornskeje wucźahny, sebi kóždy wucźahaŕ něschto sobu wsa, schtož dyrbjesche jeho na wótcźinu dopomnicź. Jedyn pschinjese narodne snamjo sobu, rjanu wosu, druhi kolcź pcźołkow. Lětdźesatki so minychu. Dźensa so praji, so je Kalifornska psches schottlandske wosy sapuscźena, kotrež so wjazy wotstronicź njedadźa, ale w lěsach namaka so najlěpschi měd. Rosumisch ty, luby cźitarjo, tole w swojej wažnosczi sa žiwjenje? Kóždy cźłowjek ma swój wliw, njech je stary abo młody, wulki abo mały, wosebny abo khudy. To pak je wosa stareho cźłowjeka, abo měd noweho, pak žohnowanje sa druhich, pak poklecźe. Tsecźa móżnota njeje. Kajki wliw masch ty na twojich? To je wopomnjenja hódne. S bolosczu powyßlu sebi na tamneho słóstnika, kiž w khostarni wumrje. Jako sapocźatk swojeho sabłudźenja pomjenowa tu cźěmnu hodźinu, jako jemu dobry pschecźel pucź k skemu pokasa. A schtó licźi shubjenych synow a dźowki nascheho luda, kotsiž s tym samym roskacźom na tajku hodźinu sawjedźenja wrócźo hladaja? Teho dla praji Knjes to žałostne słowo, so žałostnischeho prajił njeje: Mat. 18, 6. Cźežkota teho słowa nam na wutrobu padnje, hdyž sebi tak licźimy:

Hdyž jedyn cźłowjek 20 lět dołho kóžde léto wjazy hacź jeneho cźłowjeka s wotpohladom sawjedźe abo psches swój pschikład wot praweho pucźa wotwjedźe, a kóždy s tutych sawjedźenych saßo jenož jeneho létnje na wopacźny pucź wotwjedźe, kak wulka je liczba sawjedźenych sa 20 lět, kiž maja wschitzy tuteho prěnjeho bjesswědomliweho sawjednika sa nana swojeho poklecźa? Sa wosebje na to „jedyn“ wažnosczź kładu — a „jene“ je tola wěscźe niska liczba, wosebje lubowana wot cźerta, tak witany sahłowcźk sa słužobnikow hrěcha, hdyž praji: „Junkrócź njeje žadyn krócź!“ — Luby cźitarjo, wopomń scźěhwki teho „jeneho“ — kónz zykeho liczenja. To wschak je stare prawidło: „Make pschicźiny, wulke scźěhwki.“

Duž njesabudźmy to khutne napominanje: „Wachujmy swéru nad tym, kajki mamy wliw na druhich!“

Hudanczy.

S dweju bratrow jedyn spochi leži a tón druhi pschezo rejwa a s tym swojoh' knjesa sežiwitaj.

[Mrtvolitej zamlenej: ljubi a běhat.]

Hwěžki wyßoko na njebju steja, w kotrych podseńskich płodach namakasch druhdy też hwěžki?

[Sernjeż njetykłu běrnow, (nepre).]

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischczeŕnje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 45.
11. nov.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczišczerni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

22. njedzela po swj. Trojizy.

Fil. 1, 3.

„Ja so dzakuju swojemu Bohu, tak husto, jako na was spominam, sa wasche towarstwo na tym evangeliju, wot prěnjeho dnja hacz sem."

Niczo njeje sa kschescijanow nascheho czasa móznische hacz towarstwo na tym evangeliju. Rosdzělenje we wosadach a domach, hadrowanje a wadzenje w sjawnymziwjenju je sa kschescijanow jara sle było. Měr je wot nas prjecz wsaty a my so mjes sobu wjazy njesnajemy ani sebi njerosymimy. Kóždy hlada na swój pucz a myšli jenoz na to swoje. Duz je luboscz wotebjerała a njeprawdoscz pschibjerała. My mamy Bozi evangelij w njedzelskim prědowanju, ale schto pomha nam to same, jeli so njejsu nasche domy a wosady psches njo towarstwa, hdzez jena wěra a jena luboscz dusche sahorja a hdzez możemy woprawdze spěwacz: Duscha z duschu sjednoczena měr we Bosy pytaju.

Nasche domy dyrbja towarstwa na tym evangeliju byez. Jow dyrbi so tón grunt załoziez, kiz nam wěczinje wostanje, hdzez wschitko druhe sahinje. Kak wjele pobrachuje naschim domam a swójbam hischcze k tutemu rjanemu kónzej a kak czezko so nam to sda, so tam pschińdzemy! Sso nam tak czezko sda, so w kóždym domje wschitzy huady dzělomni su a wschitzy jako Bozi swjeczi a lubowani w Khrystuszu rostu k polěpschowanju a posylnjowanju we wěrje. Tola so so sami natwarimy k duchownemu templej Bozemu a so w naschich domach sjednoczimy w Knjesowej wěrje a luboscži, tutón nadawk nam Bóh tón Knjes nihdy njespuschczi. Hdyz mamy towarstwo evangelija jenoz w zyrkwi, w domach pak wo to same njerodzimy a snano towarstwo sebiczi-weho wadzenja a swarjenja mamy, dha njebudze nam zyła swonkowna pobožnoscz niczo pomhacz, wjele bóle so nad nami profetiske słowo dopjelni: Wobrocz wote mnje to brěmjo twojich khěrluschow, pschetoz ja nochzu słyschecz tón hłós twojeho piskanja. (Amos 5, 23.)

Bě najwjetsche wjeselo sa japoschtoła, hdyz towarstwo na evangeliju we wosadach abo domach nadeńdze. Sa to so Bohu temu Knjesej w swojej modlitwje dzakowasche a czinjesche tu próstwu z wjeselom. Sbózny tón dom, kiz je Jesom Khrysta pschijał! Tam je domjazy woltar shromadneje modlitwy, ale tez swjate płomjo modlitwy kóždeho domjazeho a dobroproschenja w czischinje. Tam je Boze słowo w shromadnej domjazej nutrnoszi, ale tez we wutrobach jako wuczba, troscht, móz w ziwjenju a wumrjeczu. Tam je swjaty Duch a z nim měr a radocz a prawdoscz. Tam je mjesobne snoschowanje, wutrobne wodawanje, shromadne pschewinjenje hrěcha a wotstronjenje teho, schtoz psched Bohom wobstacz njemóże. Tam je Khrystuss sam wobydlenje sczinił pola tych swojich. Hdzez tón Knjes bydli, tam njemóża sli duchoju njespokojnoscze, swětneho staranja a njepopschecza wjazy wostacz. Muz a zona so pschiblizitaj z kóždym dnjom bóle jedyn k druhemu, dokelz Khrystuss w kóždej wutrobje bydli; nan a macz

widźitaj w dźěćźoch Khryſtußowe wobßedźeńſtwo a wo=
cźahujetaj jo ſa teho Knjeſa. Knjejſtwo a cźeledź wěſtej,
ſo ſtej temu Knjeſej ſamolwitej a ßłużitej ßebi mjes ßobu,
kóždy ſ tym darom a ſ tym powołanjom, kotrež je doſtał.
Tak ſcźini ßo towaŕſtwo na evangeliju kſcheſcźijanſkeho
doma rózkny kamjeń. Wone je ßłónzo wobſtajneho ſboža.

Hdźežkuliž je ſapoczatk tajkeho towaŕſtwa ſcźinjeny,
hdźežkuliž ſtej jenoż wěra a luboſcź wotucźiłej, tam budźe
Bóh, kiž je tón dobry ſkutk ſapoczał, jón też dokonjecź.
Hdźež je evangelij we wutrobach wſchěch domjazych, nana,
macźerje, dźěcźi a cźeledźe měſto namakał, tam roſcźe nuts=
kowny cźlowjek, kiž je po Bosy ſtworjeny, kóždy dźeń
wjazy. Tak dołho hacź je Jeſuß ſ knjeſom, je kóždy dźeń
kraßniſchi. Dobry ſkutk ßo dokonja wot jeneho lěta
k druhemu a jako płód evangelija ßmědźa we wſchej nuſy
tajke dźěcźi Bożeje hnady wuſnawacź: „Nětk pak wostanje
wěra, nadźija, luboſcź, te tſi; ale ta luboſcź je najwjetſcha
mjes nimi.

Kſcheſcźano, ßłuž Bohu ßwěru
Domach ſ tymi ßwojimi;
Poßylń pſches to ßwoju wěru,
Sahoŕ ßo we luboſcźi.
Boha Knjeſa wſchědnje khwalicź,
Jemu dźakny wopor palicź,
To cźi dawa wjeßele,
Měr, troſcht, móz do wutroby. (716, 1.)

Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe.

16. ſtaw.

Hagar porodźi Iſmaela.

S dowěrjenjom do Božeho ßlubjenja, Abrahamej dateho, ſo
ma ßyn jeho cźěła požohnowanje herbowacź, a tola ſajata wot
cźělneje njeſcźerpliwoſcźe, dokelž ßo dopjelnjenje komdźi, poruczi
Sarai — po waſchnju tehdomniſcheho cźaßa — ßwoju dźowku
Hagar Abrahamej ſa pſchiłożnizu, ſo by dźěcźo wot njeje porodźene,
ſa Sarajine dźěcźo płacźiło. A hlej, Bóh wěru ſ hrěchom wo=
maſanu njewohanibi; też na tole ſtowaŕſchenje ſłożuje ßo Boże
žohnowanje, hdyž też njemóże ßyn Božeho ßlubjenja ſ njeho wu=
khadźecź. Kaž huſto w ſtarym ſwjaſku, tak rěcźi też Bóh tudy
ſe ſkutkom pſchecźiwo waſchnju, ſo ßebi muž wjazy dyžli jenu žonu ſa
mandźelſku wosmje, hacź runjež tajke waſchnje krutoſcźe cźlowſkeje
wutroby dla cźerpi: lědma je Hagar ßama druha, dha ſpjecźuje
ßo pſchecźiwo ßwojej knjeni; a ſo by doprědka ſacźuwa, ſo budźe
ſa pſchichod wuſamknjena, ma wona cźeknycź. Tola Boži jandźel
dowjedźe ju wróczo wupowjedajo jej ważne wěſchcźenja a Ismael
ßo porodźi.

Sarai pak, Abrahamowa mandźelſka, kotruž mějachu hižo pſchi
jeje pſchikhadźe do Kananejſkeho kraja ſa njeplódnu, njeporodźi
jemu niczo, też niz ſa pſchichodne pjecź lět po tamnym widźenju,
hdźež běſche ßo Abrahamej cźělny herba ßlubił. Duž běſche ßo
wona wſcheje nadźije wſała, ſo mohła hdy hiſchcźe ſ macźerju
bycź. Ale wona mějeſche Egiptowſku dźowku, kotrejež rěkachu
Hagar, to rěka: cźěkaza.

A Sarai dźeſche k Abrahamej: Hlej wſchak, Knjes je drje
tebi ßyna ßlubił, kotryž ma ſ twojeho cźěła wukhadźecź, ale wote
mnje wón njeje prajił, ſo budu ja ßynowa macź; mje je, kaž
nětko zyle jaßnje ſpóſnajeſch, ſamknył, ſo ja njemóžu porodźicź.
Luby, wſmi ßebi pſchiłożnizu, a ja chzu tebi ßama pomozna bycź,
lehń ßo k mojej dźowzy: hacź bych ja móhła, by=li to Knjeſej
ſpodobne było, ſo by podjała, ßnadź ſ njeje dźěcźi doſtacź; wo=
cźakomne dźěcźo njeby po ſnatym waſchnju jeje ale moje dźěcźo
rěkałe. Abraham pak, kotryž měł na tajke poruczenje wotmolwicź:
Njechajmoj tola Boże hnadne wodźenje ßamaj pſchekhwatacź, ale
chzemoj ſcźerpliwje wocźakacź, kak wón ßam ßwoju radu ſ namaj
ſwjedźe! běſche też nětko, kaž něhdy pſched pjecźimi lětami, hdźež
chzyſche Božu radu pſchekhwatacź, pruhi Božeho rosßwětlenja
ſhubił. Duž poßłuchaſche Sarajinemu hłoßu, mějeſche jeje poruczе=
nje ſa khmane, hacź runjež běſche wopraudźe njekhmane a běſche
jenoż pěknje měnjene.

Po ſtarym waſchnju běſche mužej pſchiſwolene, ſo ßmě pódla
ßwojej po ſakonju pſchipóſnatej mandźelſkeje abo pódla mnohich
mandźelſkich hiſchcźe pódlanſke mandźelſke ſ worſchty ßwojich nje=
wólnikow měcź, kotrež mjenuje ßerbſka biblija „pſchiłożnizy“.
Dźěcźi ſ tajkich pódlanſkich mandźelſtwow (ſ mandźelſtwow na lěwu
ruku) doſtachu ſ wjetſcha dary měſto herbſtwa, kotrež doſtachu dźěcźi
ſ pſchipóſnateho mandźelſtwa. W ſapißach naroda pak ßu ßobu
ſapißane. Mójſaßowy jakoń njeje posdźiſcho tele waſchnje ſakaſał,
ale kaž też wſchelake druhe, ſchtož je w mandźelſkich należnoſcźach
pſchecźiwo Božemu rjedźe, je krutoſcźe cźlowſkeje wutroby dla
hiſchcźe khwilu cźerpił. Tak njeje po ſtejniſchcźu ſtareho ſakonja
wopraudźe hrěſchne, ſo je ßebi Abraham pſchiłożnizu wſał a ſo je
jemu Sarai to poruczіła, ale hrěch béſche, ſo chzyſchtaj wonaj
Boże wodźenje pſchekhwatacź. Też ſda ßo, ſo je Hagar po
ßwojich duchownych darach, woßebje pak pſches to, ſo je ßwěrnje
wěrіła to, do cźehoż wſchón Abrahamowy dom wěrjeſche, wurjadne
ſtejiſchcźo měła pſchi ßwojej knjeni, podobnje kaž Elieſer pſchi
ßwojim knjeſu.

A Sarai, Abrahamowa mandźelſka, wſa ßwoju Egiptowſku
dźowku, Hagaru, a da ju Abrahamej, ßwojemu mužej, ſa žonu.
To pak ßo ſta, hdyž běſchtaj dźeßacź lět w Kananejſkim kraju
bydlikoj. Abraham běſche nětko 85, Sarai pak 75 lět ſtara.

A wón dźěſche k Hagarej a ta wopraudźe, kaž běſche ßebi to
Sarai pſchała, podja. A hdyž wona widźeſche, ſo běſche podjała,
ſaniczowaſche wona ßwoju knjenju pſched ßwojimaj wocźomaj;
pſchetož ſa wulku hańbu mějachu tehdy, hdyž mandźelſka dźěcźi
njemějeſche, hdźež pak běſche mnohe dźěcźi, dha mějachu to ſa
cźeſcź a ſa wopokaſmo Božeje hnady.

Duž dźeſche Sarai k Abrahamej zyle po waſchnju wſchědneho
hrěſchneho cźłowjeka, kotryž trjecheny wot ſcźěhwkow ßwojeho ſa=
błudźenja njemorkota pſchecźiwo ßebi a pſchecźiwo ßwojemu hrěchej,
ale žada wot druhich ſamolwjenje ſa to: Ty mi kſchiwdu cźiniſch;
kſchiwdu cźiniſch; kſchiwdu, kotruž mam cźerpjecź, njech tebje po=
trjechi. Ja ßym moju dźowku k tebi położіła a tak hakle ſ njeje
něſchto ſcźiniła; wſchako njeje do teho niczo była khiba njewólniza
po wſchěm jeje cźěle nam ßłuſchaza. A nětk widźiwſchi, ſo je
podjała, ſaniczuje mje pſched ßwojimaj wocźomaj; niz jenoż, ſo ßo
wona ſe ßwojej khroblоſcźu pſchecźiwo mi poſběhuje, ale też ty
mje ponižujeſch, dokelž tajkemu khroblemu holcźiſku wſchu wolu
dawaſch. Knjes njech ßudźi mjeſe mnu a mjes tobu a njech mi
dopomha k mojemu prawu, hdyž ty ßo ſ tym njeſaběraſch.

Se ſpěſchnym, njeſcźerpliwym pomyßlenjom winuje Abrahama,
dokelž wón Hagaru njekhoſta.

Abraham pak, kotremuž tajke porokowazy a njeſaßłużene ßłowa
pokoj w duſchi njemóża kaſycź, dźeſche k Sarai: Hlej, twoja dźowka
je kaž prjedy tak też hiſchcźe dźenßa w twojej ruzy; ßym=li ju
też ſa pſchiłożnizu wſał, dha jej tola njeſßym ſ tym prawo podał,
ſo njetrjebała wjazy tebi poßłuchacź; cźiń ſ naju, ſchtož ßo cźi
derje ſpodoba, ty maſch ßama dobre prawo, ſo ſarunanje doſtanjeſch
ſa wſchu kſchiwdu, kotraž je ßo tebi pſches nju doſtała; trjeba
njeje, ſo bych tebi pomhacź měł jako tajkej, kotraž je ßama bjeſe
wſcheje pomozy a brónje.

Hdyž ju nětk Sarai chzyſche ponižicź pſches někajkežkuli ponižo=
wanje, traſch chzyſche jej krute dźěło napołożicź, ſo by tak cźucź
měła, ſo njeje knjeni, ale ßłużobna — dha cźekny wona wot njeje
do Egiptowſkeje, do ßwojeho wótzneho kraja.

Wona drje měnjeſche, ſo Abraham po nju pſchińdźe dźěſcźa
dla, kotrež wona pod wutrobu njeße, a ſo ju ſ cźeſcźu dowjedźe
do ßwojeho doma.

Tak mataj Sarai a Abraham měſto dopjelnjenja ßwojich
pſchecźow jenoż ſtaroſcźe a hněw a kaž ßo ſda, ſtaj też ßłużobnu
dźowku pódla hiſchcźe ſhubiłoj ſ tym, ſchtož běſchtaj ßamaj wu=
myßliłoj. Tajke běchu jeju žně!

Zenje njeporodźi ßo niczo khmane, hdyž chzeſch po cźělnej
radźe, hdyž też ſ dobrym wotpohladanjom, Knjeſowe pucźe wu=
dokonjecź.

(Pokracźowanje.)

Dowěrjenje na Boha a ſćerpliwoſćj.

Hebr. 12, 6. Pſalm 37, 55.

Hłóß: Schtóž Bohu wjerſchnemu ßo poda.

Cźim lubſche dźěcźo, hórſchi prucźik,
Tak rjekńje Boża pſchikaſńja,
Kſchiž wjedźe naß na tajki pucźik
Hdźež roſćźe króna cźerńjowa,
Bóh ſchwika tych, kiž lubuje,
Sky njeſranjeny woſtanje.

Tón kſchiž je Boże pruhowanje,
Kaž ſłoto ßwojich wuſchkrěje.
Pſches hańbu dowjedźe naß k khwalbje,
Pſches row naſch pucźik k njebju dźe,
Hdyž ßylſy cźeźke padaja,
Bóh ma w nich morjo wjeßela.

To lube dźěcźo w cźerpjenju
Najbliže dyrbi k Bohu bycź,
Tom budźe cźeża k polóženju,
Hdyž chze wón Bożu hnadu měcź,
Schtóž bjes hnady chze k njebju hicź
Tón dyrbi k heli pſchiſtupicź.

Bóh ſ lěwizu naß huſto khoſta,
Pak ſ prawizu naß wokoſcha,
Hdyž k picźu kißałe ßo doſta,
Nam ſkónczńje ßłódkoſcź podawa,
Hacž runje kſchiž nam cźeża je,
Wón lóhku nam ju ſcźinicź chze.

Tón zyły ßwět měcź njecham ſa to,
Hacž bjes cźerpjenja, kſchiža bycź,
Duž chzu ßo pſchihotowacź na to,
Chzu Boże dźěcźo mjeno měcź.
Bóh ſo mnu derje myßlił je,
Hdyž ßwoje dźěcźo khoſtał je.

E. Helaß.

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokracźowanje.)

Wumoženje.

Nětko pomału wocźichnje .... Hrimanje kanonow ßo do wjecźornych ſtron ſdaluje. My wodychnjemy w ßwojej cźmowej, mokrej hłubinje. Hiſchcźe jedyn wutſěl — hiſchcźe junkrócź ſahrima jena mitrailleuſa, hiſchcźe jenotliwe praſkanje tſělbow ... wocźichnje. Nadobo ßłyſchimy mózne mužaze hłoßy, ßylne buchanje ſ tſělbami wo durje .... „Hura! Dobycźe! Won! won! Němzy tu ßu!“ To běſche najcźežſcha hodźina mojeho žiwjenja. Schtó dyrbi najprěńſchi k naſchim njepſchecźelam wuſtupicź? Ja dyrbju hicź. Woſmu moje najmjeńſche dźěcźo na ruku a du ſ pinzy. Hrabinka dźe ſa mnu. Běch blědy kaž ſcźěna. Pſchede mnu ſteji młody němſki wyſchk, wobdaty wot liczby němſkich wojakow. To běſche vizefeldwebl Gaddun, kiž dyrbjeſche wino pytacź. Jeho draſta běſche krawa, roſtorhana, maſana; ſaßakły jako tigr ſtaji mi wón piſtoliju na wutrobno a woła: „S tuteho doma je ßo na naß tſělało!“ Ja mějach dobre ßwědomje a rjeknych ponižnje: „Ja dawam Wam ßwoje cźeßne ßłowo, ſo ßo ſ tuteho doma njeje tſělało!“ „Schtó dha wy ſcźe?“ „Ja ßym farař tuteje woßady a tuta knjeni je hrabinka ſ Dürkheim.“ „Wſcho derje, ale dyrbju Waß na khwilu ſajecź, potom chzemy dale hladacź. Nó, knjeni hrabinka, wy widźicźe, kak je ßo mi w tutej bitwje ſeſchło, dajcźe mi krute khołowy a někotre bleſche wina ſa mojich muži.“ — Wón doſta hnydom, ſchtož běſche ßebi žadał. Hdyž běſche ßo ſe ßwojimi mužemi někak poßylnił a ßwoje khołowy doſtał, wotewri wón wrota a da nam hicź. Džakowni khwatachmy won. Ale na dworje, na dróſy! Niczo, hacž njebjo a wojazy! Tón krócź jenož, jenož němſzy, a ßrjedźa mjes nimi generalſtab. Kak my ſe ſpodźiwanjom na nich hladachmy! Stary wyſchk (general Hartman) dźeſche k nam pſchecźelnje: „Džicźe jenož ſměrom domoj! My Wam njebudźemy niczo cźinicź, pſchetož my ſ Wami njewojujemy, ale ſ Waſchim khěžorom!“ Sdychujo dźěchmy domoj. Běſche to na poł ſcheſcźich. Běda, kajka běſche naſcha wjeß! Wupuſcźenje a žałoſcź, wſchitke tſěchi roſtorhane, wokna roſtſělane, dwě khěži w roſpadankach. Tam a ßem ßo hiſchcźe pali. Wſchudźom roſtorhane woſy, morwe konje, krawe cźěła! Tu widźiſch, ſo ßu ßo hiſchcźe wo wßy bili. A na tole wſchitko ßwěcźeſche wjecźorne ßłónczko tak blěde, tak ſrudnje, kaž to hiſchcźe widźał njeběch! Hdy bych jenož pſches tutych wojakow móhł. Njemóžeſch ani do prědka, ani do ſady wjazy! Pſchezo nowe regimenty pſchicźahuja. Wſchitko ßo ſ wojakami mjerwi. Woni nimo cźahnu, kaž ſchnóra bjes kónza, pſchezo hura, ßława, viktoria wołajo. Mjes tym pſchiběhnje wucźeŕ bjes dycha a tſchepotajo: „Naſcha zyrkej ßo pali!“ Sawěſcźe, ſwjerćha pod tſěchu ßo pali. „Wſchehomózny Božo, je dha to móžno? Zyrkej ßo pali, a je horjeka na wſchitkich łubjach a deleka we wſchiftich kutach napjelnjena ſ ranjenymi wojakami! O, pomhajcźe nam zyrkej haſchecź, ſ někotrymi khanami wody móženy ju ſdźeržecź.“ — Ja khwatam k generalej: „Pomhajcźe nam nam naſchu zyrkej ſdźeržecź!“ Wón wotmolwi pſchecźelnje: „To njeje móžno, my dyrbimy ſa njepſchecźelom. Dajcźe ju w božemje palicź, my ju ſaßo natwarimy!“ Schto ſapočźecź? Nimamy wody, nimamy pomozy, naſch rjany Boži dom dyrbi ßo wotpalicź. Knjeże Božo, kak dźiwne ßu twoje pucźe! — Skónczńje dóńdźech, tſchepotajo na wſchitkich ſtawach, na faru. Tam namakach wſchitkich domjazych ſhromadźenych, žadyn njepobrachowaſche, tež cźi ſtari niz. Džakowano Bohu!

Naſajtra rano pſchińdźe kruty wojak ke mni, kiž běſche mi ßwoju piſtoliju na wutrobno ſtajił a mje na krótki cźaß ſajał. Wón rjekny: „Njewſmicźe mi to ſa złe, knjes farar jo, wcźera běch ſakußany wojak, dźenßa ßym ſaßo kſcheſcźijanſki cźłowjek.“ Tež k knjeni hrabinzy je ſchoł a jej wſchitko wotproßył a ßo jej hiſchcźe junkrócź ſa krute khołowy podźakował. — Schto ßo tola w žiwjenju wſchitko njeſtawa! Něſchto lět poſdźiſcho běch ras we Weißenburgu na torhoſchcźu, dyrbju dołho na cźah cźakacź, a khodźu dołho pola cźakańnje tam a ßem. Tam khodźi tež mały, kruty mužik, na wutrobnje jemu żeleſny kſchižik wißa; khodźi tam a ßem .... ſetkamoj ßo 10 abo 12 krócź — pohladnjemoj na ßo — wobliczo ſda ßo mi ſnate ... Ja ßebi myßlu: To wón je. — Wón ßebi myßli: Ja to ßym. A tola njecha nichtó ſapočźecź ... Skónczńje k njemu pſchiſtupju. „Njeſſcźe Wy tón wyſchk, kiž je je mje w lěcźe 1870 ſajał?“ — A njeſſcźe Wy farař ſ Fröſchweilera?“ — „Haj, tón ßym.“ — „Haj, tón ßym.“ — Cźitař móże ßebi myßlicź, kak běchmoj wobaj pſchekhwatanaj, a kak rucźe běſche ßo tola cźaß minył.

Kak je ßo w bitwje naſchim wjeßnjanam ſeſchło.

Schtóž njeběſche do horow cźeknył, tón běſche do pinzy ſaléſł a ßo ſe ßwojimi tam ſkhował, a je runje tak ſdychował, kaž my. Stary Hochhöfer žałoſcźeſche pſchi kóždym praſkocźe: „Nětko je wſchitko ſniczene.“ Jeho žona ßwarjeſche: „Njebudź tajki nora!“ Jurjowa žona wołaſche na ßwojeho muża: „Jurjo, modl ßo! Jurjo, modl ßo!“ Wón, jako ſtary wojak, wotmolwi pſchezo: „Dźi mi, ty ßy ſtara kleſkawa, baba!“ Tak ßo wadźachu hodźiny dołho. Jako pak ßo wojowanje a hrimanje pſchezo bóle bliżeſche, buchu tež najtwjerdſche wutroby mjehke, a moja macź bu jich měſchnik, a modleſche ßo ſa nich wſchitkich a ſe wſchitkimi, a to tak dołho, hacž praſkotanje a tſělenje trajeſche a hacž franzowſzy wojazy po zyłej ßmuſy wołachu: „Sauve, qui peut! Pardon! Pardon!“ (Wukhowaj ßo, ſchtóž ſamóże!) Němzy pak ſ jadriwym „hura“ do wßy nuts cźehnjechu, potom wuléſechu naſchi wjeßnjenjo žałoſcźo ſe ßwoiich pinzow a khowankow. Nětko po tajkej nuſy je nam ßměſchne, kak je ßo wſchelakim ſeſchło. Filipowa běſche na porodźenju a chzyſche ſ mozu do ßuda ſaléſcź, ſo by tam hacž do kónza bitwy woſtała. Młynkez Pětr ſaléſy do mukoweho kaſchcźa a wołaſche na ßwoju žonu pſchezo: „Pſchikryj mje! Pſchikryj mje!“ Wona pak wołaſche: „Puſchcź mje nuts, hdźe dha dyrbju ja hewak woſtacź?“ Wojnař Krawz ſaléſy do wuhenja, a woſta tam zyły dołhi dźeń wißajo. W Grohmußez pinzy khowaſche ßo na 62 duſchow. K tutym pſchibéža wokoło 3 hodźin ſ raſom franzowſki wojak, Toni ſ Fröſchweilera, a pytaſche khowanku. Woni ßo na njeho hórſchachu: „Toni, Toni, my ßmy wſchitzy ſhubjeni, hdyž tebje tudy pola naß namakaju, běž dale!“ a wuſtorczichu jeho ſ pinzy. Toni pak běſche tam ſnaty; wón ſaléſy do druheje makeje pinzy, hdźež winowe ßudy leżachu, a lehny ßo zyle ſady tutych ßudow, ſo jeho nichtó namakacź njemóżeſche. Tam hiſchcźe leżeſche, jako Pruſzy a Bajerſzy wojazy pinzu roſłamachu a wino ſe ßudow ſ rěkami běżeſche. Woni jeho njewidźachu, hewak wěſcźe żaneje hodźiny wjazy njeby żiwy woſtał. Zyły dwór a wſchitke ſtwy běchu połne Bajerſkich, jenož w jenej ſtwje ßedźeſche na 40 wjeß-

njanow hromadźe. K tutym pschilěšy Toni wokoło polnozy. Žony ßo na njeho dachu. Storhachu jemu jeho wojeŕsku drastu ſ cźěła a tyknychu jeho do burſkeho wobleczenja, wotrěsachu jemu jeho brodu, a tak jeho žadyn Prußak njeſpósna. Toni woſta doma a njetrjebasche nihdźe w němſkich jaſtwach běrny abo kißaky kak jěſcź. —

(Pokraczowanje.)

Pojimaj ßwój jaſyk.

Sirach 5, 12—16. Pſchißł. Salom. 26, 23.

Schtóž jaſyk ſdźerži na wuſdźi,
Je ſprawny cźlowjek na ßwěcźi,
Kiž knjeźi pschezo na ßebi,
Temu ßo kóždy dowěri.

Schtóž jaſyk wobarnuje ßej,
Ssej ludźi cźini k pſchecźelej,
Skych hidźenja a ſawiſcź wſcha
Jom' ženje ſchkodźecź njemóža.

Kak wſchelke rěcźe njekhmane
Pſches jaſyk dźeja ſ wutroby,
Kiž twojim bližſchom' ſeſchkodźa,
Joh' pſchinjeßu do hubjeńſtwa.

Ach, jaſyka jěd ßmjertny je,
Kiž k paradiſej wjedźe cźe,
Hdźež had je ſky a kußaty,
O, wopomńcźe to ſ wutroby!

Hlaj, mała ſchkrěcźka jaźehli,
Hdyž mudroſcź njewobara ji,
A wutroba to žórło je,
Hdźež wjele ßłowow pſches rt dźe.

Duž wutrobu na kedźbu wſmi,
So jaſyk tebi njeſchkodźi,
Kaž had, kiž cźini boloſcźe,
Hdyž ludźi ßmjertnje ſkußał je.

E. Helaß.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

S **Budyſchinka.** Njenadźite wjeßele doſta ßo naſchemu lubemu Božemu domej kermuſchny ßwjedźeń. Ssobotu do kermuſche doſta knjes farař ſ póſtom pſchipóßłany kraßny teppich wot njeſnateho ſ tym poſtajenjom, ſo by ſ nim naſch woktař pyſchił. Kermuſchu ſpomni ßo we wutrobnej dźakownoſcźi na njeſnateho daricźela, kotremuž wſchak ßo njemóžemy ſ ruku dźakowacź, dokelž jeho mjeno njeſnajemy, kotremuž pak naſch najnutrniſchi dźak ſa jeho luboſcź ßłuſcha, kotruž je naſchemu Božemu domej a naſchej woßadźe wopokaſał po ßłowje: „My lubujemy wobydlenje twojeho doma a to měſtno, hdźež twoja cźeſcź bydli.“

— 14. novembra ßo khěžorſtwowy ßejm w Barlinje ſhromadźi. Wón ſměje ſaßo waźne wuradźowanja.

— Hdyž po Mužakowſkej dróſy do Budyſchina pſchińdźemy, wuhladamy nahladne twarjenje, kotrež ßo w bliſkoſcźi kopornika twari. Hdyž na tole twarjenje pohladamy, naß wutroba boli, ſo dyrbi ßo w naſchim wótznym kraju pſchezo wjazy jaſtwow twaricź. To je ſrudne ſnamjo naſcheho cźaßa.

— Po dołhim wuradźowanju nětko tola ſkóncźnje k temu dóńdźe, ſo ßo Tuchorſka zyrkej w Budyſchinje pſchetwari a wobnowi. Wona budźe pjecźa ßama wojeŕska zyrkej.

— Wulka ßwětowa wuſtajenza w Pariſu ßo k ßwojemu kónzej pſchibližuje. W cźaßu wuſtajeńzy běſche dźiwny měr w Franzowſkej a Franzowſojo ßo też pſchecźiwo nam na pſchiſtojne waſchnje ſadźeržachu, ſo móžachmy ſ nimi w pſchesjenoſcźi też w Chinje poſtupowacź. Jenož ſo tale pſchesjenoſcź njeje jenož po ſdaczu ſa cźaß wuſtajeńzy była a ſo nětko njeměrny franzowſki lud druhe wobliczo njepokaſa.

— Wólbni mužojo k wólbje präſidenty ßu ßo w ſjednocźenych Amerikanſkich ſtatach wuſwolili. Dotalny präſident ßo ſ nowa wuſwoli.

Rěki žiwjenja,

ſ někotrych woßebnych ſchpruchow ßwjateho pißma wuwjedźene.

Rom. 8, 14.

Kotrychž tón Duch Božji wodźi, cźi ßu Boże dźěcźi.

Móże dha ſchto ſjawniſche bycź? Ja proſchu cźe, luba duſcha, kiž ty něhdźe tutu papjerku do ruki dóſtanjeſch; dha dźi ſ dobom do ßo a praſchej ßo ßam pſchi ßebi, kajki duch tebje wodźi. Ty móżeſch ßebi lohzy myßlicź, kak wjele je na tajkim praſchenju ležane, dokelž jenož cźi Boże dźěcźi ßu, kotrychž jeho duch wodźi. Dha ßnadź ßu cźi, kotrychž teho ßwěta duch wodźi, ßwětne dźěcźi. Cźitaj wſchak 1. Jana 3, 10. tam ſteja dwoje dźěcźi. Ty budźeſch ßam lóhzy póſnacź móz, hacź ty Božeho Ducha maſch abo niz. Wopomń jenož jedyn jenicźki tydźeń, haj, jenož jedyn jenicźki dźeń, na cźož ßebi ty najwjazy myßliſch, ſ kim ty najwjazy wobkhadźeſch, dha ßo hnydom pokaże. Maſch ty to žiwe ßwědcźenje teho Ducha we wutrobje, dha cźi na zykym ßwěcźe niczo woßebniſche njebudźe. Ty budźeſch ſtajnje, kaž pſched Bohom, w Khryſtußu khodźicź, ſ nim rěcźecź a wobkhadźecź, haj, twoje cźinjenje a woſtajenje, myßlenje a rěcźenje budźe jenož wot jeho nucźenja wjedźene. Hdyž ty hodźiny, dny a tydźenje tak pſchecźinicź móżeſch, ſo na twojeho ſbóžnika njeſpominaſch abo ſ nim njerěcźiſch: abo, hdyž ßebi myßliſch, ſo je ſ tym wucźinjene, hdyž wěſty cźaß k temu bjerjeſch, kiž ßo modliſch, bibliju cźitaſch, něhdźe khěrluſch wuſpěwaſch, abo na prědowanje poßłuchaſch, a tón ſbytkny cźaß na druhe wězy nałožujeſch, dha ty ßo wěſcźe ſjebaſch a twoja Boża ßłužba je kniczomna. Schtó móże ßo pſchezy modlicź? my wſchak dyrbimy też dźěłacź. Luba duſcha! runje w tym ßo ty myliſch, hdyž ßebi wot nucźenja teho ducha tajke myßle cźiniſch a jo jenož na wěſte cźaßy poſtajeſch. To budź pſcheßwědcźeny, ſo ty teho Knjeſa dla dźěłacź, myßlicź, rěcźecź a cźinicź dyrbiſch. Wſchitko, ſchtož ty w twojim powołanju, ſchtancźe a ſwonkownym wobeńdźenju cźinicź maſch, ſtawa ßo pſches Božeho Ducha a wſchitko, k cźemuž ty niz wot Božeho Ducha, ale wot twojeje natury, myßlow a požadanja abo wot ßwětneho ducha nucźeny budźeſch, je hrěch. Woſtajiſch ßo nětk teho dla něcźeho, dokelž je hrěch, dokelž ßo khoſtanja bojiſch, dokelž ßo pſched ludźimi hańbujeſch. Cźeho dla? Ja wſchak jo njecźinju. Derje! Derje, ale ty by jo rad cźinił. Tym duſcham pak, kotreż tón Duch Boži wodźi, by žel było, hdy bychu něſchto njeprawe ſ mozu cźinicź dyrbjałe. Hrěch cźinicź je jim k njewutracźu, haj, njemóžno, 1. Jana 3. pſchecźiwo temu je jich lóſcht, jich zyła myßl, po Božej woli cźinicź a žiwe bycź. To je jich wſchědne nawucźenje, to je jich ſbóžnoſcź. Tudy njepotrjeba žaneho ſakonja, žaneho khoſtanja, žaneho ſapłacźenja, pſchetož pſches teho Ducha woživjeny bycź, je ſapłacźenja doſcź. Jeli ſo cźe tón Duch wjedźe, dha njejßy wjazy pod ſakonjom.

Kruſchki a truźki.

Schtóž wſcho, ſchtož ßłyſchi, njewěri,
A wſcho, ſchtož wě, njepowjedźi,
Schtóž wſcho, ſchtož móże, njecźini,
Tón ſda ßo mi najmudriſchi.

* * *

Kóždy dźeń kermuſcha
Je wěſta khoroſcź a woſtuda!
Slě, hubjenje je na ßwěcźi,
Hdyž roſum knjejſtwo ſhubi,
Hdyž pjaſcź a bróń wſcho wobknježi
A kóždy ßwój rózk trubi!

Něſchto k roſpominanju.

Bóh je mój wottyknjeny kónz, Khryſtuß mój pucź, ßwjaty Duch mój wodźeŕ.

* * *

Žadyn hrěſchnik njeje, pſched kotrehož durjemi Jeſuß njeſteji.

Hudanczko.

Schto taju, ßej myßlerjo njedachu dźecź, a hdyž ßo pak domyßla, chze ßo jim ßmjecź.

[Schnbnczko.]

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Bomhaj Bóh!

Čžißło 46.
18. nov.

Lětnik 10.
1900.

Sserbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

23. njedźela po ßwj. Trojizy.

Mat. 18, 23.

Njebjeſke kraleſtwo je podobne kralej, kiž chzyſche rachnowanje dźerżecź ſe ßwojimi wotroczżkami.

Tón kral je tón Knjes naſch Bóh, jeho wotroczży ßmy my. Ssmy do jeho ßłużby ſtupili wot ßwjateje kſchczenizy ßem; ßmy ßo posdźiſcho tyßaz krócź k tutej ßłużbje pschipósnawali. Kaž husto ßmy Boha „Knjesa" mjenowali, ßmy ſ tym na dobo wobßwědczili, ſo ßmy jeho wotroczży. Israel ſtejeſche w holej wotroczżkowej ßłużbje. Naß je tón kral ßukniu dźěczatſtwa ſwoblekł. Dźěczo pak njedyrbi w jeho ßłużbje nießwěrniſche bycź, dyżli wotroczżk. — Se wſchitkimi ßwojimi ßłużobnikami, wotroczżkami a dźěczimi chze kral rachnowacź. Hdy je tutón dźeń wotrachnowanja? Je kóżdy wjeczor. Kóżdy wjeczor ßo twój Knjes tebje praſcha: „Kak ßy ſ twojimi kublami hoſpodarił? Ssym cźi na mozach cźěła a duſche, na kuble a wobßedźenju, na żonje a dźěczoch a cźeledźi wulki ſchaz ſpożcził, ßy jón wużiwał a wjedł k mojej cześczi, k mojeho kraleſtwa natwarjenju?" Wón chze rachnowacź, dyrbi rachnowacź. Chze nam naſch dołh najprjedy k pósnaczu pschinjeſcź. Wodawa jeho dołh pak jenoż temu, kiž je jón ſpósnał a ßo jeho wuſnał. — Wón rachnuje ſ tobu na kónzu kóżdeho tydźenja, na kónzu kóżdeho lěta. S najmjeńſcha chze wón rachnowacź. Cźe na tajkich dujach ſaczucźe pschekhadźuje, ſo chze ßo twój Bóh ſ tobu jaßny cźinicź. Ty wſchak husto żaneho lóſchta k rachnowanju nimaſch. Prajiſch jemu ſ jaßnymi abo ſ njejaßnymi ßłowami: „Nětk żaneho cżaßa nimam, chzemy to hiſchcźe woſtajicź, chzemy to rachnowanje dźerżecź, hdyż budźe wjazy hromadźe." A na khwilu da ßo Bóh wotpokaſacź. — Wón rachnuje pak ſ tobu na wſchitkich ſpowjednych dujach. Te ßu woßebje k temu, ſo by ßo wujaßniło mjes tobu a twojim Knjeſom. Schtóż pak ani żaneho ſpowjedneho dnja wjazy nima, ſchtóż je ßwojeho Knjeſa lěta dołho troſchtowacź wjedźał, pola teho ßo ſkónczńje tola pschełamje. Wón je tón Knjes, wón chze rachnowacź, a wotroczżk dyrbi pſched dołżnymi knihami ſměrom ßedźecź, njech chze abo njecha. „A hdyż wón pocza rachnowacź, pschińdźe jedyn pſched njeho, kotryż běſche jemu na dźeßacź tawſynt puntow winojty." Schtó dha běſche tón jedyn? Kak dha ßu jemu rěkali? Stary Valerius Herberger je to wußlědźił a praji nam, ſo jemu rěkaju Jan Kóżdźiczki. A ſ tym ma prawo. My wſchitzy ßmy tón ſły wotroczżk. Ale prajiſch ty, kak móże wotroczżk, kak mózu ja ßwojemu knjeſej tak wjele winojty bycź? Wopomń jenoż, njejßu to żani khudźi dźěłaczerjo, ßu to wyßozy kralowſzy ſaſtojnizy, kotrymż je to najkraßniſche a najdróżſche, ßwoje njebjeſke krónſke kubła dowěrił. Ssu to Israelitojo, kotrymż je w ßlubjenju ßwojeho lubeho ßyna darił. Je jim te wudebiſny ßwojeho hnadneho ſjewjenja dał. Dźeßacź wězow lěži w druhim artiklu, kotrymż żane ßwětne kubło rune njeje. Dźeßacź wězow leži w dźeßacź kaſnjach, kotreż ßu kraßniſche dyżli ſłoto, haj, dyżli najwubjerniſche ſłoto.

Pohladaj na ßwoje saniczowanje Boha, jeho hnady, jeho prawdosczi; pohladaj na ßwoju njelubosczi pschecziwo bratram a na ßwoju liwkosczi pschecziwo ßwojej ßamßnej sbóznosczi, dha te dzeßacz tawsynt puntow hizo won pschindzeja. Kak wjele pschiczíny sa naß, so w hłubokej pokornosczi wschédnje proßymy: Knjeże, méj sczerpniwosczi so mnu, Khrystuß je Czi wschitko sapłacził!

Hamjeń.

Puczowanje po Bozim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdzech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwérny czitar „Pomhaj Bóh=a".

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójsaßowe, 16. staw.

II. Schtuczka 7—14. Na puczu do Hagarineje domisny setka wona Knjesoweho jandzela. Wón pohnuwa ju, so ßo saßo wróczi a wéschczesche jej, schto s jeje dzésczka budże, kotrez nétko hischcze njeporodzene pod wutrobu noßy.

Ale Knjesowy jandzel, kotrehoz masch wot wschédneho jandzela krucze rosdzélecz, dokelz je s Bohom runeho bycza, namaka ju pola wódneje studnje, a to w puscźinje, kotraz je do krótkeho wjeczora wot Kananejskeho kraja, 7 dnjow pucza daloka, mjenujzy pschi studni pschi puczu do Sur abo Zur. Béschе to pschi puczu abo pschi drósy s Hebrona psches Bersabu do egiptowskeje namjesneje krajiny Sur abo Zur abo tez el Dšifar wjedzazej.

Tamna studzeń réka nétko Ain Moilahi. Tak daloko béschе Hagar czékajo pschischła a nichtón s Abrahamoweho doma njebéschе ßo sa njej podał, so by ju domoj wrócził; nétko pak béschе wschéch mozow sbyła: budzika béschе ßo wjele dnjow dołho po puczu psches ßame létaze péski a psches krajiny, hdzez ani człowjek ßwój statok stajił njebéschе. Tak béschе ßo ßydnyła abo lehnyła pschi studni zedzo, so by tu tola néchtón nimo pschischoł a ßo na jeje bédnosczi a hubjenosczi chzył ßmilicz. A schtó pschindze a ßo nad njej ßmili? Knjes ßam se ßwojej stajnje hotowej a Abrahama dla tez ju pożohnowazej hnadu. Pschetoz Knjesowy jandzel, tu k prénjom rasej w ßwjatym pißmje naspomnjeny, njeje zadyn druhi, khiba ßyn Bozi, kotryz je ßo posdzischo s Jesußom Khrystußom w czéle sjewił, a kotryz je ßo hizo sa czaß stareho ßluba czasto nakhwilnje sjewił s człowjeczej abo jandzelskej postawu. Tajki béschе wón tez tu sa Hagaru schoł, so by ju na jeje puczu wrócził.

Po wschém starym ßlubje nadeńdzesch rosdzélenje mjes potajnym Bohom a mjes sjewjenjom Boha, Bohu ßamemu runym, kotremuz réka ßo s wjetscha „Knjesowy posoł (jandzel)" (Maleach, Jehovah), ale tez „Bóh" (El, Elohim, Adonai a Jehovah), kotryz je jedyn s nim a tola tez hinaschi. Tutón Knjesowy posoł je hizo patriarchow wodził, wón je Mójsaßa sbudził, wón je israelski lud psches pusczinu wjedł, wón je był s prénim wojowarjom israelskeho luda w Kananejskim kraju, a wón je tez dale był s wodzerjom a knjezerjom nad israelskim ludom. Tajki réka wón pola Jesaje „jandzel, kiz je psched nim = psched jeho wobliczom", pola Daniela „Michał", a jeho sczele Gabriel k profeczi, kotryz s nim réczi, pola Malalachijaßa réka wón „jandzel ßluba", sa kotrymz lud zada a ludej ßo ßlubi, so wón k ßwojemu templej pschindze. Nihdze ßo w starym ßlubje njestanje, so by jandzel w mjenje Bozim réczał (kaz ßo pola Daniela Gabriel, pola Sacharje jandzel, kotryz s profetom réczi, jaßnje rosdzéluje wot Jehovah-a), mjes tym so Knjesowy posoł na naschim méstnje a tez hewak husto réczi jako Jehovah, a jeho sjewjenje ßu méli sa sjewjenje ßameho Boha wjeršcheho; haj, Bóh praji wo tutym jandzelu rasnje: „w nim je moje mjeno" (= moje sjewjene bycze). Jeho mjeno „posoł" abo „jandzel" méj sa zyle powschitkowne, a njeméj je sa tajke, jako méło ßo s nim nékajka woßebita worschta wyschschich byczow, jandzelow wosnamjecz. W nowym ßlubje wosnamjenja ßo se ßłowami: „ßłowo, ßyn, podobnosczi, Boża jaßnosczi" zyle to ßame: człowjekej pschiwobroczene wobliczo, sjewjenja potajneho Boha, woßebje poczahuje ßo na to wuras, wot Khrysta husto naloženy, „kotryz je mje póßłał, ja ßym wot Wótza póßłany", kaz wón tez w liscze na Hebrejskich 3, 1 „japoschtoł" réka. Néhdusche sjewjenje Bójskeho człowjeka na semi pschihotuje ßo po wschém starym ßlubje na dwémaj puczomaj: na jenej stronje pschipowjeda ßo psche wscho wulkotny a kraßny człowski poßoł Boha (posdzischo: Messiaß, Knjesowy żałbowany), kotremuz ßo w jeho człowjeństwje s dobom bójske mjena, bójske woßebitosczе a bójske skutki pschizpiwaju; na druhej stronje wustupuje rosdzélenje po woßobje w Bosy, sjewjeń potajneho Boha, dzeń a jaßnischo a njedwélomnischo; teho dla spósnawasche tez pschihotowaŕ pucza, Jan, w Khrystußu wéczneho, kotryz je pschischoł s njebja a kotryz je nade wschitkimi.

Bozi jandzel chzyische, so by Hagar najprjódzy spósnała, so je czeknywschi ßo pschekhwatała a so je njeprawje czinika, a s jeho narécze méjesche hnydom spósnacz, so wón ju derje snaje. Duz dzesche k njej: Hagar, Sarajina dzowka, s wotkal ßem pschindzesch a hdze chzesch? Wona dostawschi hłuboki saczischcz wot majestosczе teho, kotrehoz tu setka, njekojesche sa zadnymi wuréczemi. Psches ßwoju czéßnosczi nadosczi hizo ponizena wotmolwi wona: Ja ßym wot ßwojeje knjenje Saraje czekka. Wona je drje kruta pschecziwo mi była, tola lépje drje by było sa mnje, bych=li ja pschi njej wostała; tam njeby mje tajka czéßnosczi nadeschła.

A Knjesowy jandzel dzesche k njej: Wrócz ßo saßo k twojej knjeni, a pokorjej ßo pod jeje ruzy, njebudz saßakła pschecziwo njej, dha budze tebje tez pscheczelniwje witacz. Wschako tez ßama czujesch, so ßebi na ßwojim puczu niczeho dobreho njenadeńdzesch.

A Knjesowy jandzel, tak ju skhrobliwschi, so by ßo wróczika, sjewi jej tez, schto bé wón — tón Knjes — s njej woßobneho w Abrahamowym domje chzył, a schto nétko hischcze s njej chze, budze=li wona jeho ßłowu poßłuschna; pschetoz wón dzesche k njej: Ja chzu twoje ßymjo tak pschisporjecz, so njebudze pscheliczomne.

Dzéczo, kotrez pod wutrobu njeßesch, je s Abrahamoweho ßymjenja; teho dla ma ßo tez s tutym dzéscźom dopjelnicz, schtoz ßym Abrahamej czélneho pożohnowanja ßlubił. Tez w prénim dzéscźu masch hischcze wulke pożohnowanske ßlubjenje spósnacz, kotrez béschе ßo wótzej wschéch wérjazych dostało.

Arabiska, s wjerscha wobydlena wot Ismaelitow, je żiwe żórko, s kotrehoz ßo człowjekojo żórła. Nécznischczo tuteho ludstwa wuliwa ßo po léttyßazach dołho daloko a schéroko do narańschich a nawjeczornych krajinow. Hizo do Muhamedowych czaßow ßydlachu Arabske splahi hizo po wschej prédkownej Asiji, w narańschej Indiji hizo w ßrjedznych wékach, po wschej ßewjernej Afriziy je Arabiska kolebka wschéch tamnych ludow. Po wschém indiskim morju hacz k Molukskim kupam ßydlachu woni hizo w ßrjedznych wékach; tak tez na Mosambikskich mórskich brjohach. S łódzemi jésdzachu po morju hacz do sadnjeje Indiskeje a hacz do ßameje Chinesiskeje. W Europiskej wobßydlichu Schpanisku ßame 700 lét.

(Pokraczowanje.)

Wjeßna wójnska khrónika s léta 1870.

(Pokraczowanje.)

Schto dale?

Wójna je strach. Psched njej swarnuj naß, luby Knjeże Bożo! — Do tuteje bitwy pschindze powjesch do Elsaßhausena, so wot zykeje wßy żadyn kamjeń na druhim njewostanje! Duz ßo sta, so ßmjertne stysk tutych ludzi nadpadnychu, a so czékachu, schtoz jenoz mózeschtej nosy béżecz; jenoz nékotre stare żónki wostachu doma, wschak njejßu ßwoje żiwjenje tak lubo méke, kaz młody lud. Hdze pak ßu czékarjo wostali? Na horach a we holach ßu ßedzeli, ßu widzeli płomjenja ßwojeje wßy a Frösch-weilera k njebju ßapacz. Kak je tutym ludzom we wutrobje było! Sswój dom ßwojich dzédow a wowkow w płomjenjach! Wschitko je shubjene! Potom to stysknе wołanje naschich czékazych wojakow, to „hurah" dobywarjow! Hischcze nétko powjedaju, kak ßu pschezo saßo czékali, hodziny dołho w jenym dychu pospochi, runje jako bychu helu sady ßebje méli. Ssu potom w hródzach a bróznjach pschenozowali, dla hłoda a laczнosczе skoro sahinyli, a pschezo saßo psched Prußakami czékali. O Bożo, kak mózesch naß ty tak krjudowacz! Hdyz ßo to nétko na symskich wjeczorach na pschasach powjeda, dha to nasch młody lud njecha wéricz. O dzéczi, dzéczi, wy njewéricze, kak straschnje je to było! Elsaßhausen stejesche hizo dołhu khwilu w płomjenjach, jako béschе młody Trost se ßwojim nanom a s dwémaj hólczkomaj hischcze doma. Kule a granaty slétowachu wot wschitkich bokow, njepschecźel ßo pschezo bóle bliżi. Tu wostacz, njeje mózno, ale schto czinicz? Trost wosmje ßwojeho bédneho nana na khribjet a hólzow pod paźu, a czéka won psches

hona, dale pſches polo, hdźeż ßo kyraßěrojo ſhromadźowachu k ßmjertnemu jěchanju, wón ſalěſy na jenu hórku, ale potom wón padnje, wón njemóże dale. Duż praji jeho bědny nan: „Woſtaj mje leżo a wumoż twoje młode žiwjenje a žiwjenje twojeju hólzow. Ja póńdu pomałku ſa wami, hdyż wumru na dróſy, widźimoj ßo w njebju ſaßo. Boženje!“ — A ßyn dźěſche, ſe ßylſami we wocżomaj. Stary nan hiſchcże widźi, kak ßo kyraßěrojo na Prußakow waleja, kak jich kanony powitaja, ſo ſ kopizami ſ konja padaja, kak cźi ſbytkni cźěkaju, ſo ßo wſchitko ſa nimi kuri. Wón khelpa dale ſa ßlědami ßwojeho ßyna, a hlaj, we wulkej holi ßo namakaju, a wſchitzy ßu Bohu dźakowano wumoženi.

A ſchto je ßo Rychtarjez Fryzej ſ Elſaßhauſena ſtało? Teho ßu też jandźeljo pſchewodźeli. Runje w najwjetſchej bitwje běżeſche wón pſches hona a pola, ßrjedźa mjes Němzami a Franzowſami, a niczo ßo jemu ſtało njeje. Wón je ſbożownje cźekнył. Němokre dny poſdźiſcho dopraſchowaſche ßo němſki wyſchk, hacż je tamny hólczez żiwy woſtał, kotryż je ſ Elſaßhauſe pſches bitwiſchcźo běżał.

Wo tajkich dźiwnych wumoženjach móhł wjele powjedacź, ale też jara ſrudne wěżki ßu ßo ſtake. Wo tutych chzu we dalſchich ßłowach ſpomnicź.

(Pokraczowanje.)

Na pokutny dźeń.

Hladajcże ßo!

Erasmus Rokerdomſki, kotryż běſche w Lutherowym cżaßu żiwy, ſcźěhowazy podawk powjeda: Hollandſki, kiż hoſcźiny jara lubowaſche, ßedźeſche ras pſchi bohatej hoſcźinje a da ßebi derje bycź. Wón pak běſche ßo pſchebliſko k khachlam ßynył, ſo ßo bórſy jeho ßwjedźeńſka draſta, hdźeż běſche k wohenjej najbliżſcha, ßmudźicź pocża. Ssußod to pytny a ſměrom k njemu rjekny: „Poßłuchaj, ja mam tebi něſchto prajicź!“ Tón pak njechaſche we ßwojim wjeßelu myleny bycź a wotmolwi: „Mój luby, po twojim wobliczu ßudźicź, njeje to niczo ſwjeßelaze, ſchtoż chzeſch mi prajicź; ja cźe proſchu, wotſtorcź jo, pſchetoż pſchi hoſcźinje dyrbiſch ßamym wjeßełym ſaczińſchcźam a radoſtnym powjeſcźam wutrobu wotewricź.“ Wě ßo ßußod nětkole mjelczeſche a da ſměrom bycź, ſo ßo ßuknja dale a dale ßmudźeſche. Skónczńje, hdyż běſche hodźina k kónzej a tamny běſche ßo derje najědł, ßo wón ßwojeho ßußoda wopraſcha: „Nó, pſchecźelo, ſchto dha je, ſchtoż chzeſch mi ſdźělicź?“ — „Ja chzych tebi jenoż prajicź“, tamny wotmolwi, „ſo ßo twoja ßuknja pali; wobaj kónzaj ſtaj hižo ſpalenaj.“ — „Ssy ty roſuma ſbył?“ nětko druhi wołaſche a ßo wobrocźi, ſo by ßebi ſchkodu wobhladał, „cżeho dla to njejßy hnydom prajił?“ — „Ja chzych to cżinicź“, běſche wotmolwjenje, „ale ty mi to ſakaſa, něſchto njeſpodobne powjedźicź, a duż dyrbjach mjelczecź. Ja ßym nětko miſchkrjazemu wóhnjej pſchihladował a ſměrom woblicził, hdy budźe ßo tebi hacż na cźěło a na kožu palicź.“ — Lubi cżitarjo, to je wěſcże ſpodźiwny podawk. A tola ßo wón wſchědnje ſtawa! Njeßedźi tak někotry, każ tamny Hollandſki, ſa wjeßełym blidom żiwjenja, pſchi ßwojich ſawjeßelenjach a njecha ßo mylicź dacź pſches někajke khutne myßle a jo ſa ſło woſmje, hdyż jeho něchtó na ſboże jeho duſche a na hrożazy woheń dopomni? A ſkónczńje, hdyż jemu woheń hižo na duſchu a ßwědomje pali, ßnano w ßmjertnej hodźinje, wón poſkocźi a druhich ludźi wobſkorżuje a Boha ßameho, ſo jemu nichtó prjedy niczo prajił njeje, ſo by ßo hladał a wukhował. My pak dyrbimy tajkemu prajicź: napominany ßy huſto a wjele, ale ty jo njejßy ßłyſchecź chzył, dokelż běſche tebi ßwět pſchejara luby. — A ty, luby cżitarjo, kak ſtejiſch ty a maſch ßo w tym? Pokutny dźeń ßo tebje ſ khutnym hłoßom praſcha a pſchiwoła: „Hladajcże ßo, prjedy hacż je poſdźe!“

Pſchekupz w farſkim domje.

Wós bohateho pſchekupza ßo wo wßy ſwrócźi a dyrbjeſche ßo nuſnje wuporjedźecź. Pucźowař wjeßneho fararja proſchеſche, ſo ßměł pola njeho pſches nóz woſtacź, a bu też pſchecźelnje horje wſaty. Wo jſtwje, w kotrejż wón ſpaſche, leżeſche biblija na blidźe. Pſchekupz hižo dołho do żaneje biblije pohladał njeběſche. Jenoż na pjenjeſy běſche wón myßle měł. Nětko wón bibliju wſa, w njej pytaſche, a ſkónczńje pſchińdźe wón na pſchirunanje wo bohatym mużu, kotrehoż polo běſche derje njeßło. (Luk. 12, 16—20.) Kónz: „Ty błaſnje, we tej nozy budźe twoja duſcha wot tebje ſaßo żadana; a cżeje budźe, ſchtoż ßy pſchihotował?“ mózny pſche-

winjazy ſaczińſchcź na njeho cżinjeſche. Wón ßebi pſchemyßleſche: Ty běſche dźenßa w najwjetſchim ſtraſche, — hdy by kónz wſał, ſchto by ſ tebje było? Schto ßy ty ſa wěcżnoſcź nahromadźił? Tajke praſchenja we nim wotucżachu. W tej nozy móże ßo moja duſcha wote mnje żadacź! — tule myßl wón wotbycź njemóżeſche, a ſa dołhi cżaß ßo wón ſaßo prěni krócź modleſche a Bohu ßlubi, ſo chze wot nětka ſa tym pytacź, ſchtoż je horjeka. Wón duchowneho proſcheſche, ſo by jemu tu bibliju pſchewoſtajił, a nětko jeho ta kniha na wſchitkich jeho pucżowanjach pſchewodźeſche. Cżim wjazy w njej pytaſche, cżim nutrniſcho ßo modlicź nawukny, cżim dobrocźiwiſcho ßwoje kubła nałożecź, cżim ſtroſchtniſcho Jeſußej ßo dowěricź a w tajkim dowěrjenju njebjeßow ßo nadźecź.

Wſchelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sańdźeny ſchtwórtk mějeſche ßerbſka prědarſka konferenza ßwoje poßedźenje w Budyſchinje. Knjes pſchedßyda farař ryczeŕ Jakub wotewri ſhromadźiſnu ſ nutrnej modlitwu. Wulke běſche nam wjeßele, ſo jeho w jeho ſnatej cżiłoſcźi a ſtrowoſcźi ſaßo wohladachmy a ßo ſ nim Bohu dźakowachmy, ſo běſche jemu ſaßo po dnjach khoroſcże woczerſtwicź dał, ſo móżeſche tak żiwje a rjenje naſche wuradźowanja wodźicź. Najprjedy jednaſche ßo wo ßwjedźenju ſwonkowneho miſſionſtwa ſa pſchichodne lěto. Namjetowachu ßo Minakał a Ketlizy. Dokelż pak ma ßo pſchichodne lěto też ßwjedźeń ſnutſkowneho miſſionſtwa wotdźerżecź, je nětko praſchenje, hacż ßo ßnano ßwjedźeń ſwonkowneho miſſionſtwa do Ketliz położy, potom by ßo ßwjedźeń ſnutſkowneho miſſionſtwa w Minakale wotměł. Ruczna agenda ſa woprawjenja, kemſchikhody a kſchcźenizu ma ßo ſ nowa wudacź a budźetaj nowocźiſchcź knjes farař Jakub a Gólcź wobſtaracź. W lěcże 1903 ma ßo naſcha ßerbſka biblija ſ nowa cźiſchcźecź a k temu też pſchehladacź po nowym pſchehladanym wudawku němſkeje biblije. Knjeża duchowni ßo do pſchehladanja a pſchihotowanja ſa nowocźiſchcź dźěła. Swjeßelaze běſche woſjewjenje knjeſa pſchedßydy, ſo ßu hiſchcże ßerbſke teſtamenty darmo doſtacź — a ſo móża ßo wone jako rjany hodowny dar khudym Sserbam wobradźicź. Jednaſche ßo też wo wudaczu zyrkwinſkeje galerije. Dokelż maja ßo do njeje też wobraſy zyrkwjow pſchiwſacź, nadźijomnje tele wobraſy też ſa naſche ßerbſke knihe wo ßerbſkich woßadach, kotreż chze knihowne towařſtwo wudacź, doſtanjemy. W bratrowſkej luboſcźi powjedachmy ßebi wo wſchelakich naležnoſcźach naſchich ßerbſkich woßadow. Sboże naſchich ßerbſkich woßadow — to je heßko naſcheje ßerbſkeje duchownеje konferenzy. To je też ſaßo to rjane ſeńdźenje, kotreż mějachmy, żiwje a jaßnje wupokaſało, każ też te wutrobu hnujaze ßłowa, kotreż ßo pſchi ſhromadnej hoſcźinje wurěcżachu. Naſcha konferenza chze ßerbſkemu ludej żiwe ßwědcźenje dacź, ſo naležnoſcże naſchich ßerbſkich woßadow na wutrobje noßy.

Pſchi ſkładnoſcźi naſcheje ßerbſkeje duchownеje konferenzy ſ hnutej wutrobu ßłyſchachmy kraßnu rěcź, kotruż je wodźeŕ ßerbſkich kemſchenjow w Draždźanach pſchi pſchepodaczu naſcheho ßerbſkeho dara naſchich woßadaw, rjaneho khelicha do wobnowjeneje kſchižneje zyrkwje, pſched knjeſom ſuperindendentom Dibeliußom dźerżał. Nam je radoſcź, ſo móżemy tu rěcź lubym Sserbam ſdźělicź:

„Wyßokodoſtojny knjeże! biſkopje a paſtyrjo we woßadże ßwjatcho kſchiża!

Hdyż ßo Wam a Waſchej woßadże wrota ſ nowa poſtajeneho Božeho doma wotewrja, budże ſ woßadu na Tabor powyſchenej ſaczuwacź a Waſch khěrluſch budże: To je tón dźeń, kotryż je tón Knjes cżinił!

Wy wěſcże, ſo budża do Waſcheho pſalma ſahłoßowacź woßady kralowſkeho měſta, haj, w duchu, woßady evangelſkich woßadow zyłeho kraja, a budźcże teho wěſty, pſchede wſchěm naſche ßerbſke woßady.

Te ßerbſke woßady ßu ſ Wami żarowałe; wone ßu ßo ſ Wami bědźiłe wo to póſnacże, kajke żohnowanje je Bóh ßwojej kſchižnej woßadże wotmyßlił, hdyż wón dźeń płomjenjow a nuſy na nju wotpuſchcźi, wone ßu ſ Wami hłowu poſběhnyłe, jako ßo poſběhowaſchcże na troſchcże: ſ ranja a ſ wjecżora bu druhi dźeń. A ßynojo a dźowki tutych naſchich woßadow ßu tu w zuſbje Bethaniju w njeſapomnitej zyrkwiczzy měra wobkhowałe hacż do dźenßa, a nětko ßmědźa ſa Wami cżahnycź do noweje a tola tak ſnateje kſchižneje zyrkwje.

Pſchi tym klapa tu a tam ta ßama dobrocźiwa wutroba ſa naß!

Kschižna zyrkej je Sserbam ja jich Boże ßłużby se ßwjatej wjeczerju dlěje hacž 50 lět hospodu skiczała a jo dale cžini. — Sa to nasch hnuty, njewuprajomny wutrobny dżak! Sserbske woßady pak proscha też kschižnu zyrkej, wona chzyła dowolicź, so my jeje woltarjej dar woprujemy: to ßwjate ßudobje, kotrež je kraßne psches tu ßłużbu, do kotrejež ßo staji.

Kschižnej zyrkwi kraßne ßudobja njepobrachuja, ale wona njech tola pschiwosmje w dopomnjeczu na Sserbow, kotsiž hinaschi wuras ja ßwój dżak njewjedża, hacž psches snamjo dopomnjecża na teho, psches kotrehož ßmy żiwi, a to je Jesuß Krystuß, khlěb żiwjenja, picże żiwjenja, nascha sbóżnosczż. Hamjeń."

Byczże a samyßły njewěry.

Cżłowjek bjes nabożnistwa je tu na semi podobny łódźi, kotraž bjes kompaßa a kótwizy ßrjedź smohow morja płuwa; kóżdy wokomik móże ßo na skhowanych skałach rosrasyczż a we hłubinach ßo potepicż.

O, wy bjesbóżnizy, kotsiž ßo k ßwojemu krótkemu rosumej jako k pschibohej modlicże abo trasch ßo tepicże w ßlepjazych radosczżach, kotrež hrěch na wokomik porodźi, kotsiž se słóstnej ruku torhacże ßwjate swjaski, kiž cżłowjeka k njebju cżahnu, wy dwělowarjo a njewěriwi, sastańcże khwilu rospominajo: „Njeje Bóh, pózcżiwosczż je hoła próśdnosczż, njeje ani njeßmjertnosczż, ani saßowidżenje we wěcżnosczi, a sprawne ßudy Boże njejßu niczo, hacž scherjenja, kotrež je pschiwěra spłodźiła — —." Wotważcże tajke myßle pschi ßebi we ßwojich scżěhwkach, sawěrno, nóż dyrbi waß pokrycż, kaž we cżěmnosczi ßo bóle sacżmita myßlicż njehodźi, a s njej wotbłyschcż s hele, kotraž wam żiwjenje a byczże se ßwojim jědom sawdawa!

„K cżemu dha ßym na semi? Hdże wjedu moje pucże? Schto budże so mnu we wěcżnosczi?" Tute tyschne praschenja wobdawaja njewěriweho, kaž njedobre duchi, a wotmolwjenje, kotrež ßebi na nje dawa, ßu, kaž hdyž ßo symiza żra sapschimnje, tak so se styskom pschewsaty ßwojemu żiwjenju klije.

Kaž sły duch stupi k cżłowjekej njewěra na dżeń, na kotrymž ßo radosczi poda. Dokelž, schtož móże radosczż byczż, hdyž ßo tola s rowom skónczi, a hdże żiwjenje żiwjenje rěkacż, hdyž tola wěcżne njeje?!

Kaž sły duch wobdawa njewěriweho pschinarodżena ßłabosczż a torha jeho wschědnje do noweho cżeżkeho hrěcha: schto dyrbjał ßo hrěcha a ßuda Božeho bojecż, schto pózcżiwosczże dla wopory pschinjesczż?!

Kaž sły duch kała bolosczż njewěriwemu hłubscho do wutroby, cżeżży sastona w cżaßach domapytanja a sadwěluje. A schto móhło tež troschta pschinjesczż wutrobje, kotraž do wjedżenjow Božich, do wěcżneho żiwjenja njewěri?!

Kaž sły duch bliži ßo njewěra mrějazemu na ßmjertnym łożu a wucżischczi jemu s helskim wußměschenjom ßmjertny pót.

Wschitko tu na semi padnje, jeli so wěra padnje. Potom je cżłowjek woprawdże k temu poniżeny, schtož by wědomosczż naschich bohasabycżiwych cżaßow jeho rady sczżiniła: je s kralom njerosumnych swěrjatow. Wěrniwosczż, sprawnosczż a lubosczż njebydla we njewěriwej wutrobje, a by-li móżno było, so njewěra ßo po ßwěcże rosschěri, so jón wobknježi, tón dżeń budże cżłowjecži splah s cżrjódu torhazych wjelkow. Prawo a sprawnosczż by ßo k rowu njeßła. Njesprawnosczż by na trónach kralowała. Wscho ßwjate a dobre by ßo sahnało, haj khostało. Hrěch by knjeżił, słósczż ßwoje triumfy ßwjecżiła: semja by ßo do hrosneje hele pscheměniła a kóżdy cżłowjek na njej by s dospołnym — djabołom był.

To je nimale ta wobrada, s kotrejž chze njewěra ßwět wobsbożicż.

Wschelake wukładowanje ßedmeje kasnje.

(Je ßo w Prußkej stało.)

Jakub, fararjowy pohoncż, bě jeneho hólza w farskej sahrodże doßahnył, kotryž bě tam jabłuka schczipał. Jakub wsa ßwojeho arrestantu a wjedżesche jeho k knjesej fararjej, so by tón młodeho paducha khostał. So by shonił, kajke khostanje paduschny hólczeż dostanje, poßłuchasche Jakub pschi farskich durjach. S mjersanjom ßłyschesche, so knjes farař hólza jenož napominasche, so njeby ßedmu kasnju wjazy pschestupił, a skónczże hólzej prajesche: „Jeli smějesch hdy wulku żadosczż sa jabłukami, pschińdź a praj mi to." —

Tak bu mały paduch se jstwy puschczeny. Tola tu wsa Jakub hólczeza a wjedżesche jeho do sahrody. Tam bě ßebi prjedy worjeschny kij skhował. Tónle kijeschk hrabny pohoncż a prajesche paduchej: „Haj, nětk hakle ja tebi ßedmu kasnju wukożu." A s tym położi hólza na ławku a bijesche s kijeschkom na sadnju kożu pachoła, kotryž jara schkrěczżesche. —

Sawěsczże, tón hólczeż njeje wjazy ßedmu kasnju sabył.

Kruschki a trużki.

Sswobody a prawa saklad
Budź ma sakoń sawěrno;
Kóżdu druhu móż we kraju
Mam sa schkódne pschibójstwo.

* * *

Khudy, nusny, wobsajaty
Bohatemu bojosczż jo;
Radscho widźi jeho pjaty,
Dyżli jeho wobliczo.

* * *

Pschi mucżenjach a njeměri
Su radźi swjerćha lakomni.
Njech s Bohom abo s cżertom dże,
To najmjeńscha jich staroscż je.

* * *

Swět wschelakeje myßle je,
Wón wschelku noßy żadosczż:
Schtož jedyn horzo wopłacże,
To druhemu je radosczż.

Nješchto k rospominanju.

Schtóż lubosczż nima, njeje żiwy; schtóż je wot żiwjenja żiwy, njemóże wumrjecż; schtóż ßwojemu pschecżelej lubosczż dawa, tón jemu wjazy dawa, hacž wscho skoto; schtóż lubosczż dawa, tón ßam ßebje dawa.

* * *

Bóh żenje nikoho sbił njeje, so jeho posdźischo saßo se ßwojej żałbu njeżałbowa.

* * *

Roskacże wutroby je lěkarstwo.

* * *

Secherńosczż nihdże wěsta njeje.

Hudanczży.

Kotre ßu te wosydła, kotrymž ßo njecha na ßuchi pucż, a tola wschak po mokrym bjese wscheho sapschaha jědża?

[Łžyż a łuwżaḱ.]

Sady kotreje dźěry nózny straźnik (wajchtař) steji, hdyž na ranje trubi?

[Sadu trubinje dźěry.]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armenische ßyroty:

Psches knjesa fararja Mrósaka w Hrodźischczu:

N. N. s	Wósborka	10 hr.	—	np.
N. N. s	=	3 =	—	=
N. N. s	Wujeżka	10 =	—	=
N. N. s	=	5 =	—	=
N. N. s	=	2 =	—	=
N. N. s	Njechorna	3 =	—	=
N. N. s	=	3 =	—	=
N. N. s	=	2 =	—	=
N. N. s	Worzyna	5 =	—	=
S Drożdżija: psches ßotru L.		11 =	—	=

Psches k. fararja Kubizu w Bukezach:

Henczowa s Wadez	5 =	—	=
Kerkowa jun.	— =	50	=

Hromadże: 59 hr. 50 np.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dżak

Gólcż, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcż w Budyschinku. Cżischcż a naklad Ssmolerjez knihicżischczerńje w Budyschinje.

Bomhaj Bóh!

Čišło 47.
25. nov.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Swjedzeń femrjetnch.

Psalm 90, 13.

„Wucz naß wopomnicz, so dyrbimy wumrjecz, so bychmy mudri byli.“

„Wy njebudzecze ßmjercze wumrjecz“, tak je czert w hadowym schtalcze něhdy k prěnimaj czlowjekomaj prajił. Tez dzeußa ma wón hischcze tu ßamu rěcz. Praji, so njeje zadyn ßud Boži. So po czěle wumrjecz dyrbimy, to drje wjazy saprěwacz njemóże. Leži sjawuje psched woczomaj kóždeho, so wumrjecz budzemy. Ale so je wěczna ßmjercz, so je Boże ßłowo wěrne, hdyz njepokutnym a njewěrjazym hrěschnikam wěczne satamanstwo hrosy, to wón saprěwa. Haj, ßamo s czělnym wumrjeczom czert naß wschěch dziwnje sjeba. Wot wschěch wězow je nam jenoz wěste, so dyrbimy wumrjecz. Hacz my, hdyz tele rynczki czitamy, ßo hischcze do łoża lehnycz budzemy, je jara njewěste; haj, prjedy hacz je tole wokomiknjenje nimo, móże ßłaba deska słamana bycz, kotraz naß hischcze wot wěczności dzěli. Derje, to wěmy, a tola ßebi kóżdy w ßwojej wutrobje myßli: Na tebje hischcze ßmjercz czaka. Ssamo najstarschi schědziwz měni pschezo hischcze, so ma hischcze něschto lětkow wěstych na semi.

My se ßwojimi myßlemi a wotpohladami ßo tak sa tutón ßwět spuschczamy, jako by nam něchtó rukował, so budzemy na tutej semi s najmjeńscha sto lět dokonjecz. To je dziwne czertowske sjebanje a namaka ßo tola w naschich wschitkich wutrobach, ßamo w ziwych wěrjazych kschesczijanskich wutrobach. Je to wothłóß stareho jebanstwa: „Wy njebudzecze ßmjercze wumrjecz“.

Duz mamy proßycz: „Knjeże, wucz naß wopomnicz, so dyrbimy wumrjecz, so bychmy mudri byli.“ Zahadło ßmjercze je sa kschesczijana słamane psches sbóznikowu ßmjercz a sbóznikowe horjestacze. W hinajschej myßli, hacz czert měni, je sa kschesczijana woprawdze wěra, so njebudze ßmjercze wumrjecz. Jeho sbóznik je jemu ßlubił, so njebudze nihdy wjazy wumrjecz.

Ale runje teho dla dopomni wón ßo na wěczny wótzny kraj a na tamnu khutnu hodzinu, kotraz jeho junu s kraja ziwjenja do ßwěta wěczneho ziwjenja a ßwětła powjedze. Runje teho dla proßy wón, so chzył ßwjaty Duch jeho wot tajkeho czertowskeho jebanstwa wußwobodzicz, na to sapomnicz, na czoz naß wschitko dopomina, na wumrjecze, kotrez je nam jenicžzy se wschěch wězow wěste. Tola wopomnjenje móże a dyrbi naß mudrych czinicz. Mudry je tón, kiž njeje sa tutón ßwět sachodny, ale sa wěczny ßwět ziwy, kiž w tym, schtoz wěcznje wostanje, ßwój wótzny dom pyta, kiž njewěste dny wuzitwa, so by ßebi njesachodne kubło sawěscził, kiž wěru sdzeržuje, luboscz wopokasuje, nadzije ßo troschtuje. Mudry je tón, kiž je ßo psches ziwjenje a wumrjecze do rukow a na wutrobu teho czahnycz dał, kiž je ßmjercži móz wsał a ziwjenje a njesachodnoscz na ßwětło pschinjeßł, do rukow nascheho lubeho sbóznika Jesom Khrysta. To je wěste, so, schtóz we wěrje do njeho wotßal czehnje, sbóznje czehnje. Naschi morwi w Khrystußu wußnjeni, njejßu morwi, ale ßu ziwi.

S tej ſtroſchtnej wěſtoſczu chzemy ßo dźenßa na nich dopomnicź. To budźe nam ßylſy ſ woczow ſetrěcź. Pſchedſtajcźe ßebi, kak ſbóžni cźi ßu, kiž ßu k Bohu pſchiſchli a kotrychž ßo žana boloſcź wjazy dótknycź njebudźe, kak tam horkach w ßwětle wſcho to dopósnaja, ſchtož je nam hiſchcźe potajene, a potom ſpytajcźe, hacž njebudźe ßo wam lóžo ſ waſcheho rta a ſ waſcheje wutroby prajicź: Tón Knjes je jo dał, tón Knjes je jo wſał. Mjeno teho Knjeſa budź khwalene.

My pak wſchitzy chzemy, njech dźenß wo ßwojich lubych žarujemy abo niz, dokelž je Bóh luby Knjes naß hiſchcźe ſ tajkej ſrudobu pſchenoſchował, we wěrje do ßwojeho ſbóžnika ßo wobtwjerdźicź a we wußwjecźenju wſchědnje pſchibjeracź, ſo bychmy junu ſaſchli k wotpočźinkej pola Jeſußa w ßwětle. To je poßlednje ßłowo w tutym zyrkwinym lěcźe — njedajcźe nam tole poßlednje ßłowo ſazpicź, ſo by nam žohnowane lěto było.

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitać „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokračźowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 16. ſtaw.

Potom też dźeſche Knjeſowy jandźel k Hagarje: Hlej, ty ßy ßamadruha, a budźeſch ßyna porodźicź, wuſwoleneho ſa wótza mnohich potomnikow, a ty dyrbiſch, ſo by ſtajnje ßo dopomniła na dźenßniſchi podawk, jeho mjenowacź Ismael = Bóh wußłyſcha, teho dla, ſo je Knjes twoju žałoſcź wuhladał a je wußłyſchał twoju modlitwu, ſ twojej žałoſcźe wukhadźazu, hdyž też niz ſe ßłowom wuſpěwanu.

Ismael je prěni, kotryž ßwoje mjeno hižo do ßwojeho naroda doſtanje; po nim je ßo to też ſtało ſ Iſaakom, ſe Salomonom, ſ Joſiaßom, ſ Cyrußom, ſ Janom kſchcźenikom a ſkónczńje ſe ſbóžnikom ßamym.

Žałoſcź ſtona a ſdychuje, ſtonanje a ſdychowanje poſběhuje ßo hacž k Bohu; teho dla je žałoſcź ßama, jeli ſo ßo njepſchikhili k ſelenju a ßakrowanju, cźicha modlitwa k Bohu. To płacźi pak wožebje wo Hagarinej žałoſcźi, kotraž běſche w Abrahamowym domje nawukła ßo modlicź.

Wón budźe dźiwi cźłowjek, po ßłowje pſchełożene mělo rěkacź: „wón budźe cźłowjek jako lěßny woßoł,“ tak dźiwi a njeſkludny jako lěßny woßoł, kotryž ßamotnoſcź lubuje a ßo wot žadneho cźłowjeka ſkludźicź njeda. Jeho ruka budźe pſchecźiwo kóždemu, a kóždeho ruka pſchecźiwo njemu; a wón budźe napſchecźiwo wſchitkim ßwojim bratram, wot nich k ranju bydlicź.

„Wón budźe cźłowjek jako lěßny woßoł.“ To je ſpodźiwne a tola raſne wěſchcźenje. Dźiwi woßoł (onager), po hebrejſkej rěcźi „pere“, to je běhać, je rjane ſwěrjo ſ dlějſchimi nohami hacž ſkludny woßoł, ſ cźěmnymi, wołmojtymi hriwami, ſ běłymi koßmami kaž ßlěbro, ſ brunej ßmuhu na khribjecźe kaž khofej a kudźerjatej. Tutón lěßny woßoł je ſpěſchny a ſpłóſchiły, ſo ma ſ cźežka ßwojeho runjecźa. Wón bydli w puſcźinje; jenož porědko poradźi ßo cźłowjekej ſ wulkej próżu, ſo tajkeho wóßła tſěli; tola ſkludźicź ßo wón ženje njeda. Jeſaiaß wobraſuje najhórſche ſapuſcźenje ſe ßłowami: „měſto, hdźež ßo lěßne wóßły ſawjeßela“.

Tole je wubjerne pſchirunanje. S nim wobraſuja ßo nam Beduinoju, kak njewuměrjomnje ßwobodnoſcź lubuja, kak žedźa, ſo móhli ſtajnje broſdźicź po puſcźinje, kak ſazpiwaju wſchitke wobſtajne žiwjenje, wožebje w měſtach bydlicź, kak ßu najradſcho ßamilutzy. Jenož jenotliwe dźěle jich kraja ßu ßo na cźaßy dobyłe; pſchezo ſ nowa mějachu dobywarjo pſchecźelſtwo teho luda pytacź, kotrehož maſch ßo hladacź, ſo njeby jón ſchcźipał, a ſ kotrymž by bjeſe wſcheho wuſpěcha wojował.

Woni bydła pod hołym njebjom, piſa nam ſtary hrjekſki ſpiſowacźel Diodor, jich wótzna ſemja je njewobydlena puſcźina, hdźež njeje ani wody. Sakoń jim ſakaſa, ſo njeßmědźa ani ßyć, ani płódne ſchtomy ßadźecź, ani wino picź, ani khěže natwaricź. Schóžkuliž wot nich by to cźiuił, teho bychu k ßmjercźi ſaßudźili. S pſchicźinu tajkeho ſakonja je jich měnjenje, ſo bychu móznìſchi na ſemi lóhko doſcź tych, kotſiž něſchto teho maja, nuſowacź móhli, ſo maja jich pſchikaſam poßłuchacź.

Hiſchcźe dźenßa je najwjetſchi dźěl wſchěch Beduinow žiwy jako rubjeżnizy. So bychu ßo wuſprawnili, powołaja ßo na ßwojeho wótza Ismaela, kotremuž je ßo doma ßurowje jeſchko, kotryž wuſtorcźeny ſe ßwojeho wótzneho doma puſcźinu ſa herbſtwo doſta, ſ poručźnoſcźu, ſo ßmě bracź, hdźež něſchto namaka.

W puſcźinje je kóždy njepſchecźel druheho, tak praja hiſchcźe dźenßa Arabowje w Nubiſkej a powołaja ßo ſ radoſcźu na ßwoje rubjeżne žiwjenje ſpominajo na Boże ßłowo w naſchej bibliji.

„Napſchecźiwo wſchitkim ßwojim bratram“, po prawym „we wobliczu ßwojich bratrow“, jim ſ napſchecźa budźe wón bydlicź, to rěka k ranju, dokelž w ſaſtarſku cźłowjek, chzyſche=li wón wěſtu ſtronu woſnamjenicź, ßo ſtajnje ſ wobliczom k ranju wobrocźi. Teho dla maſch też w Arabiſkej mjeno „Jemen“ ſa južnu Arabiſku = krajina na prawizy, a ſa Syriſku mjeno „Scham“ = krajina na lěwizy.

Mjes wſchěmi Abrahamowymi potomnikami ßu Ismaelitojo ſawěſcźe najdale k ranju bydlili. Tola hebrejſki wuras „pſched wobliczom wſchitkich ßwojich bratrow“, chze hiſchcźe wjazy prajicź, hacž jenicźzy ſemjepißnu nowinku, mjenujzy to, ſo budźe ßebi Ismaela pornjo wſchitkim Abrahamowym potomnikam ßwoju ßwobodnoſcź ſakhowacź, a to nam ſtawiſny dopokaſaju. Hiſchcźe dźenßa ßu Ismaelſzy ßwobodni knjeża po wſchej krajinje mjes Eufratom, Suezſkej ſeńſkej wuſkoſcźi a cźeŕwjenym morjom. S tutych krajinow ßu ßo roſſchěrili daloko po ßewjernej Afrizy a po južnej Aſiſkej.

A Hagar ſtudźeń wopuſchcźiwſchi a k ßwojej knjeni ßo wrócźiwſchi, rěkoſche mjenu teho Knjeſa, kiž ſ njej rěcźeſche, pſchetož ſa Knjeſa ßameho běſche wona jandźela ſpósnała, hdyž běſche ßo tak wěſcźe w ßwojich ßłowach ſa Knjeſa wuſnał: Ty, Božo widźiſch mje. Ty ßy Bóh widźenja, kotryž ßo cźłowjekam pokaja a kotrehož móża cźłowjekojo wohladacź a njetrjebaja wumrjecź. Pſchetož wona dźeſche: Sawěrnje, tu ßym widźała teho, kotryž je potom na mnje pohladał.

Po hebrejſkich ßłowach mělo tute měſto rěkacź: „Też tudy widźu hiſchcźe po widźenju?“ To chze rěkacź: „Też tudy, hdźež ßym ja Boha wohladała, widźu hiſchcźe (ßwětło), ßym hiſchcźe žiwa, po widźenju?“

Tute ßłowa ſłožuja ßo na tule myßl: Wohladaſch=li Boha, dha ßy tak poraženy a ſapſchimnjeny, ſo njemóżeſch niczo druhe wjazy wohladacź, ale dyrbiſch wumrjecź. Bojoſcź, ſo ma cźłowjek wumrjecź, ſjewi=li ßo jemu Bóh abo pſchibóh abo někajke bójſke bycźe, je pſchepleczena po wſchěch ſtarych, też pohanſkich cźaßach. Tola, ſchtož njeje pola pohana dale niczo, khiba buke cźucźe wo bójſkej wulkoſcźi a majeſtoſcźi, to je w ſtarym teſtamencźe, ſ najmjeńſcha tam, hdźež ju pola roſſßwětlenych cźłowjekow nadeńdźeſch, hłuboke ſacźucźe wo njehódnoſcźi hrěſchneho cźłowjeka, kotryž njemóże pſched ßwjateho Boha ſtupicź.

W ſtarym teſtamecźe naſpomina a woſpjetuje ßo cźaſto powſchitkowne měnjenje, ſo njemóżeſch Boha wohladacź, ſo njeby wumrjeł, a Bóh ßam wobkrucźi tutu wěru; a tola ſaßo ſteji temu napſchecźiwo zyły rjad podawkow. Dopomnju tebje wožebje na to, ſchtož nam Mójſaß powjeda w 2. knihach 24, 10. 11. Sswojeje hrěſchnoſcźe a njemozy dla ſ hrěſchnoſcźu ſwißowazej njemóże žane ſtworjenje na ßwjateho Boha pohladacź, hdyž wón cźłowjekej na widźomne waſchnje někak ßwoju wyßokoſcź a ßwjatoſcź ſjewi; ßamo pohladanje na jandźela, kotryž ſtajnje pſched Bohom ſteji, je cźłowjekej ſtraſchne, tola ſchtož je ſtworjenju hrěſchneje ſkaženoſcźe dla njemóżne, to ſamóżitej Boża ßmilnoſcź a Boża hnada, kotrejž cźłowjekej hrěch wotwoſmu a kotrejž ſacźiſchcź Božeje ßwjatoſcźe ſwjedźetej a polóżitej. Teho dla wjeßeli ßo cźłowjek jako dźěcźo, hdyž wohladawſchi Boże ſjewjenje cźuje, ſo je wokſchewjeny, woživjeny a wuſtrowjeny. Doniž ßo ſkónczńje wſcha Boża kraßnoſcź njeſjewi w cźěle, ſo móża nětko wſchitzy, kiž do njeho wěrja, wjeßeli ſawołacź: „My widźachmy jeho kraßnoſcź! My ßmy jeho ſ wocźomaj widźeli, ſ rukomaj wobmaßali.“

Teho dla je Hagar tu ſtudźeń mjenowała ſtudźeń žiweho, kiž na mnje je pohladał. Studźeń widźenja k žiwjenju, t. j. ſtudźeń, hdźež Boha wohladaſch a ſtajnje žiwy woſtanjeſch, a potom ſ dobom: hdźež Bóh hnadnje na tebje pohladnje a cźe požohnuje.

Pschirunaj k temu „P'ni=El“, město, hdyž Boże wobliczo wohladasch, a hdyž je so twoja duscha wumohła.

Tale studźeń běsche pschi połodnischich Kananejskich mjesach mjes Kadeßom (= Kadeschom) a mjes Baredom.

III. Schtuczka 15. a 16. Domoj so wróciwschi porodźi Hagar w swojim czaßu syna, kotremuž Abraham po Božej pschikasni Ismael narjekny.

A Hagar, kotruž do Abrahamoweho doma w Hebronje lubosnje witachu, porodźi Abrahamej syna, a Abraham, dopomniwschi so na Božu poruczność, kotruž bě shonił s Hagarineje powjesce, narjekny swojemu synej Ismael.

A Abraham běsche schěsćdź a wóßom dźeßacź lět stary, hdyž jemu Hagar Ismaela porodźi.

(Pokraczowanje.)

Swjedźeń semrjetych.

Khód psches pohrjebnischczo.

Hłóß: Mi wutrobnje so styschcze.

Dźenß' saßo spominamy
Na tych, kiž w rowach spja,
Jich rowy wopytamy,
Nam wocźi sylsuja,
Hdyž so my dopomnimy,
So běchu mjes nami
Tu w sjednoczeństwje žiwe,
Nětk row naß rosdźěli.

Ssu schli do Božoh' raja,
Kaž my to wěrimy,
A Boże słowa praja,
Tež my sej žadamy,
Tam k Jesußej dom czahnycź
K tej wěczнej sbóžnosczi,
S toh' hrěschnoh' swěta stanycź,
Po seńskim hubjeństwje.

Schtož woni wschitzy běchu
Ssmy my nětk na semi,
Hdźež prjedy naß tam dźěchu,
My dźemy sa nimi,
Nětk woni wotpoczuja
Po prózy, hubjeństwi,
Na swět sej njeżadaja,
Měr maja njebjeski.

Dha hladacź nětko chzemy,
Schtó su, kiž w rowach spja,
Hdyž my k jich rowam dźemy,
Schtó su, kiž płakaja?
Kiž shubili su swojich
Psches smjercź bjes smilenja,
Na rowach klecza drohich
A srudni žaruja.

Tu spitaj swěrnaj starschej
Pod hórku selenej,
Kiž dźěczi lubowaschtaj,
Sso sa nich staraschtaj,
Ach, nětk su wopuschczene
A srudnje płakaja.
Njech budża troschtowane
Psches luboscź Jesußa.

Tu spinka dźěczo rjenje,
Bě wjeß'le starscheju,
We Jesußowym mjenje
Hacź k tamnom' wulkom' dnju,
Jej' wjeßele so shubi,
Nětk srudnje sdychuja,
Ta smjercź je jimaj rubi,
S nim jeju nadźija.

Jow płacze bratr psches sotru,
Tu sotra psches bratra,
Ssmjercź je jej' s koßu wótrej,
Kaž trawu wotžnjaka,
Hlaj, Mandźelskaj tak swěrnaj
Psches smjercź staj dźělenaj,
Saß' sjenocźicź so wěrnaj
We njebju žadataj.

Tu dobry pastyř swěrny,
Ssrjedź swojej woßady,
Nětk wotpocźuje měrny,
Spi derje lub'wany,
Hlaj, tudy hórka kryje
Wucźerja dźěczatkow,
Sa swoju prózu žněje
Měr Boži njebjeßow.

Row trawny tudy kryje
Toh' sprózноh' schědźiwza,
Njech wotpocźuje w měrje
Wot prózy, hubjeństwa,
Je husto Boha proßył,
So by joh' k sebi wsał,
Lět wjele je wón noßył,
Sso bědźił, prózował.

A schtó dha nětko tudy
Pod snadnej hórku je?
Ach, to je zusbnik khudy,
Tu putnik wotpocźnje,
Joh' smjercź bě pschekhwatała,
S dala wot domisny,
Jow wotpocźink jom' dała,
Wot ludźi sazpjeny.

Duž dźenża wopomnimy,
Wschěch, kiž we rowach spja,
Sso na nje dopomnimy,
Na dnju jich swjedźenja.
Ach, daj jim wotpocźowacź
O, luby Jesußo,
Hacź budźesch jich saß' wołacź,
Pschińdź skoro sbóżny dnjo!

Naß pak chzył Bożo wucźicź,
Kiž hischcze żiwi smy,
Sso k prawej wěrje wrócźicź,
Hdyž wumrjecź dyrbimy,
So bychmy sbóżni byli
Pschi Jesom Khrystußu,
So wěcźnu kraßnosć měli
A krónu njebjesku.

E. Helaß.

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Wójnske wopory.

Wóßom hodźin dołho běsche hrimanje kanonow wjeß Elsaßhausen pschetschaßło. Něschto khěžow a bróžnjow běsche potšelanych abo tež spalenych. Hischcze so wschudźom kurjesche. Wjazy hacź junkrócź dyrbjachu němszy wojazy cźeknycź, a pschezo saßo cźěrjachu do prědka, hacź so napoßledku po straschnym krejpschelecźu do wßy dobuchu. Ale hischcze na haßach a we dworach so dale tšělesche a kałasche. W tajkej strachocze skhori na dobo 20lětna holza w pinzy na duchu; jeje wocźi so skhmurischtaj a jeje rosum bu cźěmny. Jako błudna stupi wona s pinzy a žane wjeßele njeßwěcźesche wjazy do jeje duchowneje nozy. Hlajcze, kak tuta rjana Liska, prjedy tak mudra a kcźějaza, nětko jako sćěń so psched ludźimi khowa, kóždeho so boji! To je ta wójna czinika.

W jenym domje bydlesche hłuchi wujk, tež trochu hłupikojty; tón salěsy na ložu do měcha, hdyž drusy cźěkachu. Jako so nětko němszy wojazy do jstwy dobuchu a dźiwnu kulu widźachu, wołachu woni: „Werda!“ Ničźo so njewotmołwi — wón dźě běsche hłuchi —, dha tšělichu do njeje a wbohi wuj běsche njebohi. — Jako běsche wjeß hižo dobyta, dyri hischcze kula do Jurjez pinzy, a pjekarjez Rosa mějesche pschetšělenu ruku, stara 75lětna žónska padny pschi njej morwa na semju. Wodliz Jakub běsche w swojej bojoscźi do khamora saléšł, wojazy pak jeho namakachu a jeho tak njeßmilnje pschebichu, so bě wot teho czaßa cźežko khory. We Wórcze chzysche 24lětny młodźenz na najstwje s woknjeschkom bitwje pschihladowacź, duž slecza jemu kula psches wutrobno, wón leżesche hischcze schěsćdź měßazow a wumrje. W Spachbachu stupi nan s pinzy, so by po khlěb schoł sa swoje khódne dźěcźi, tam pschimnychu jeho wojazy, prajo, so je s woknom na nich tšełał, a satšělichu jeho hnydom. Wón pak běsche zyle njewinowaty. Jeho wboha bědua żona je so skoro hacź do smjercze rudźiła. Druheho młodźenza chzychu tež satšělicź, ale skónczńje jeho hischcze wobhnadźichu, ale wulki smjertny strach jeho tak pschewsa, so wón jedyn dźeń nadobo wumrje, wulku khudu swójbu sawostajiwschi.

W Langensalzbachu chzychu Němzy zyłu cźrjódu muži satšělicź, jich kruty farać pak sa nich rěcźesche a jich wumoži. Ale Gunstedt? W Gunstecze je so najsrudnischa wěz stała. Němzy na wobydleri tukachu, so su na nich tšěleli. Ale to ja njemóżu wěricź. Wobydlerjo to prějachu. Ale němszy wyschzy a wojazy pschi tym wostachu, so je so s woknami a s pinzow na nich tšełało. Schtó móże to prawje wjedźecź? W tajkim njeměrnym czaßu je wschitko móżno. A tak su Němzy jeneho khoreho we ložu satšělili, prajo, so njeje khory, ale so so jenoż we ložu khowa. Jedyn hosczenzar bu psched swojej khěžu sakkóty, jeho żona teho runja. Dwě jeho dźěsczi buschtej cźežko sranjenej. Jene dźěcźo je s roskamanej ruku hacź do Hagenawa cźěkało. Schto su tute dźěcźi sleho czinike? Praschej so rowy. Dźiwnje pak je, so so tudy w Fröschweileru nikomu żaneje kschiwdy njesta, hacź runjeź běsche tudy bitwa najhórscha, a dyrbjesche so kóżdy dom woßebje dobycź.

Wurubjenje.

Wrócźmy nasche myßle saßo do Fröschweilera. Běsche na poł scheseźich, jako s pinzy wulěsychmy a so domoj wrócźichmy. Bożo, schto je so tola wschitko w tutej khwili stało! Franzowska sbita, wjeß wopuschczena — my dyrbjachmy płakacź. Durje na farje běchu rosbite, ale nutska běsche wscho w dobrym rjedźe, wschitko stejesche na swojim měsce. Jako do komory stupichmy, hibasche so něschto w cźmowym kucźe. Qui vive? (Schtó tam je?) so praschachmy. Sdychowanje bě wotmołwjenje. Wotewrichmy wokeńzy a wuhladachmy scheseźoch sranjenych Turkow na masanych schatach leżo. Jich napohlad běsche żałoßny. Jenemu běsche kula wutrobno pschebiła, druhemu żiwot rostorhnyła, tsecźemu nóß a wobej wocźi wotrasyła. Tak leżachu w swojej krwi a bolosczi, na zyłym cźěle tschepotajo. Jich wotewrjena huba stonasche: wodu! wodu! My jich s kuta wunjeßechmy. Jedyn lěsesche po wschitkich schtyrjoch na dwór hacź k bróżni, tam so wukrawi. Druhi lehny so do srjedź dwora a modlesche so po turkowsku, hacź wumrje.

Nětko sběhny so na drósy wulki ropot. My sebi njemyßlachmy, so móhł nowy strach na naß pschińcź. Schto wjedźa ludźo wo wójnje, kiž su snano rjane wójnske powjedanczka cźitali, ale żaneje wójny nashonili! Stejach w khěžnych durjach. Nadobo wali so kopiza wojakow do dwora. Woni běchu zyle storhani wot wojowanja, cźopłoty a laczнosczе. „Wy macze wino, dajcze nam

něschto wina!“ — „Haj, moji knjeza, wino mózecze dostacz!“ Khwatach do pinzy a pschinjeßech nětotre blesche. Ale schto to bèsche! Sto rukow ßo ke mni wupscheströwasche a wot wschitkich bokow ßo wolasche: „Mi tež! mi tež!“ Strach mje lojesche. Ja proschach: „Budźcze jenoż směrom, wy dyrbicze dostacz!“ a dźěch ſ nowa do pinzy. Nětk pak dźěchu ſa mnu, ſo bu ſ dobom pinza polna wojakow. Kaž dźiwi hrabnychu woni ſa tutymi blescheмi, a wuńdźe jena cźrjóda, dha wali ßo druha nuts. Njemózach wobaracz. We wokomiku běchu blesche wschě. A pschezo hórje bě wolanje ſa winom. „My dyrbimy wino měcz! Jow we tych ßudach je wino! wocźińcze je, abo my do nich tšělimy!“ Ja ßo njemózach hibnycz, woni chzychu mje sakkócz. Duž sawolach: „Mějcze sczerpnosczź a puschcze mje won, chzu po tóczku hicz!“ Tak jim cźeknych. Nětk sta ßo brosne wurubjenje a wupuscźenje. Woni rosbichu tute ßudy, jedyn po druhim; wino běżesche ſ reczkami, wschitzy chzychu ſ dobom picz. Pschi tym ßo storkachu, wadźichu, ßmějachu, klijachu, — žałoßny ropot. Stejach psched durjemi a pschihladowach. Schto ßebi chzych? Njech cźinja, schtoż chzedźa. S winom pak njeběsche doscz. Składźene wischnje a górki a schtoż jenoż namakachu, wschitko sjědźichu, a pschezo wjazy wojakow ßo do dwora walesche, wołajo: „Wy macze wino! Dajcze nam wino!“ Ja wotmołwich: „Dźicze do pinzy, pinza płuwa ſ winom.“ Woni dźěchu, brodźachu we winje a pschewalowachu próſdne ßudy, lacźni dźěchu dale w druhim dworje pytacz.

(Pokracźowanje.)

Wschelake ſ bliſka a ſ daloka.

— Sańdźeny tydźeń wumrje knjes farař em. Marczka w Budyschinje. Wón bu sańdźeny schtwórtk ſ wulkej ßwjatoczności na Tuchorju khowany. Tež sastupjerjo jeho prjedawscheje Wósborkſkeje woßady, w kotrejž běsche dołhe lěta ſ wulkim žohnowanjom skutkował, jemu poßlednju cźescz wopokasachu. S nim je ßo minył poßledni ßerbſki farař Wósborkſkeje woßady. Hdyž ßo wón na wotpocźink poda, ßo farske městno ſ němſkim fararjom wobßadźi. Wón pak je we Wósborku, kaž dołho jeho cźělne mozy doßahachu, hischcze wjazy krócz ſa lěto ßerbſku spowjedź dźeržał. Džak jeho woßady, kotruž je jako ßwěrny duschowpastyř wodźił, dźe ſa nim do wěcznosczź!

— „Bibliſki pucźnik“ na lěto 1901 je nimale docźischczany a ßo w bliżschim cźaßu ßobustawam naſcheho evangelſko-lutherſkeho knihowneho towarſtwa rosdawa. Wón je jara rjenje wot knjesa Mateka-Bartſkeho sestajany. Ssobustawy towarſtwa jón darmo dostanu, ale też tajzy, kotsiž ßobustawy njejßu, móża ßebi jón ſa 10 np. kupicz. Lubi Sserbja, wy dostanjecze „Bibliſki pucźnik“ pola waſcheho knjesa duchowneho. „Bibliſki pucźnik“ ßłuscha do kóždeho ßerbſkeho doma jako duchowny wodźeŕ psches lube ßwjate pißmo, w kotrymž ſa kóždy dźeń ßłowo ßwjateho pißma k domjazemu natwarjenju namakamy.

— My ßebi mało na to pomyßlimy, ſo nimamy jenoż ßerbſke woßady pola naß we Łužizy, ale ſo ßu też ßerbſke woßady w dalokej Amerizy, hdźež ßo też Boże ßłowo w naſchej macźerńej rěczi prěduje a cźita. Tute woßady też w duchu ſ nami ſwißuja. Mamy też w Amerizy ßobustawy naſcheho evangelſko-lutherſkeho knihowneho towarſtwa, kotrež kóžde lěto knihe naſcheho towarſtwa dostawaju. Psched krótkim je sašo poßyłka knihow wo „ßlubjenym kraju“ do Ameriki woteschła. Njech wone tamnym ßerbſkim woßadam pschinjeßu też strowjenja naſchich ßerbſkich woßadow doma.

— Pschichodna ſynoda evangelſko-lutherſkeje zyrkwje w Sakſkej ßo w Draždźanach ſhromadźi. Kajke ważne wuradźowanja směje, njeje hischcze ſnate. Do ſynody směja ßo nowowólby ſa ſynodu. W Budyſko-Kamjeńſkim wokrjeßu ma ßo na měſto ſemrjeteho knjesa wyſchſcheho hamtſkeho ßudnika Philippa ſ Kamjeńza nowy wotpóßłanz wuſwolicz, kotryž duchowny njeje. Duchowny wotpóßłanz pak ßo w tymle wokrjeßu tón krócz njewuſwoli. W Lubijſkim wokrjeßu, k kotremuž też wulka liczba ßerbſkich woßadow ßłuscha, pak ßo, kaž ßłyſchimy, duchownſki ßobuſtaw wuſwoli. Duž ßo nadźijamy, ſo ßo nam tam ßerbſki duchowny wuſwoli, kotryž by naſche ßerbſke woßady jako jeniczki ßerbſki w ſynodze sastupowacz móhł. To tola wěscze wulke žadanje njeje, ſo ßebi ßerbſke woßady jeniczkeho sastupjerja žadaju, kotryž należnoscze naſchich ßerbſkich woßadow ſnaje.

— Sa fararja w Kumwałdźe je ßo dotalny kapłan k. Mann wuſwolił. Psches to je ßo Kumwałdſke kapłanſtwo wuprózdniło.

— W Lipſku w tu khwilu rjana liczba Sserbow ſtuduje. Duž też Sorabikum rjenje kcźěje. Sserbſzy ſtudowazi w Lipſku ßu: kn. ſtudenczi prawiſniſtwa: Kubiza, Gólcź ſtarſchi a młódſchi. Na duchownſtwo ſtuduja: kn. Wicźas, Mrózak, Nèſbark a Kſchižan.

— Bliżsche ßerbſke kemſchenje w Draždźanach směja ßo njedźelu 2. adventa.

— Khěžorſtwowy ßejm w Barlinje je ßo psches khěžora ſ trónſkej rèczu wotewrił. W ßejmje je ßo najprjedy wo póßłanju naſcheho wójſka do Chiny jednako. Dokelž ßo do tehole wotpóßłanja ßejm hromadźe powołał njeje, ma ßejm nětko po tym te ßrědki k temu pschiſwolicz. Hacz runjež wſchelazy rěcźnizy wótrje pschecźiwo temu wuprajichu, ſo ßo ßejm hakle po wuwjedźenym ſkutku powoła, budźa tola sastupjerjo luda do teho ſwolicz dźiwaju na tehdomniſche wobſtejnoscze, kotrež ßebi žadachu, rucźe a krucźe ſa cźescz naſcheho luda wustupicz. Pschecz jenoż je, ſo bychu ßo njemerne wobſtejnoscze w Chinje bórſy k kónzej dowjedle. Wulka nadźija k temu hiſchcze njeje. Chineſiſki khěžor drje wſcho lubi, ale ßwoje ßłowa ſkutki cźinicz wón po ſdacźu ani mozy ani dobreje wole nima. Boxerojo dale sakhadźeja a ſběžki ßo pschezo sašo ſ nowa pokasuja. Wulke wjeßele budźe mam, hdy bychmy naſchich ßwěrnych wojakow bórſy sašo domoj witacz móhli.

Nèſchto k rospominanju.

Wſchitke wězy ßu Bohu móżne, jenoż jeniczka niz: ponižnu a pokutnu wutrobu sastorcźicz.

* * *

Nasch drohi reformator Luther junkrócz wupraji: „Hdyž něchtó wo durje twojeje wutroby klapa a ßo prascha: Schtó jow bydli? Dha ja wotmolwju: Jesus Khryſtus jow bydli a niz Měrcźin Luther. — Khryſtus, fèrſchta žiwjenja dyrbi też kral we wutrobje bycz.“ —

* * *

Schto pomha twoje kemſchikhodźenje tebi lěto wot lěta, hdyž njechasch ßam bycz zyrkwiczka Khryſtußowa? Chzesch-li w zyrkwi prawje poßłuchacz, ßo modlicz, spěwacz, dyrbisch zyrkwiczku ßam we wutrobje ßobu pschinjesc. (Napißmo wysche zyrkwinych durjow.)

* * *

Pokuta dyrbi hidźenje pschecźiwo wſchitkim hrěcham a cźiſtu luboscz k Bohu a k Khryſtußej ſa ßobu cźahnycz.

Khutna myßl.

Někotry mjes nami ßebi ßnano hischcze na to pomyßlił njeje, kak wjele njedźelow je ßměł w ßwojim žiwjenju docźakacz:

Kóžde 7 dnjow pschińdźe njedźela; to rěka wot kóždych 7 lět mamy połne lěto njedźelow: To pola 20 lětneho hižo 3 a pola 35 lětneho hižo 5 lět njedźelow wucźini. 70 lětny je potajkim 10 lět, ja praju 10 połnych lět njedźelow měł!

Kak ßmy my tele hnadne cźaßy nałożeli? Kak daloko je kóždy wot naß w tym na njeho padazym rynku njedźelſkich lět w ßwojim duchownym žiwjenju pschiſchoł?

Ta myßl dyrbi naß wěscze ponižowacz.

Kelko njedźelow budźe na tym tamnym wulkim dnju ßwój hłóß posběhnycz a naß wobſkorżicz, ſo njejßmy tón Bohu a jeho ßłużbje poßwjecźeny dźeń, ßedmy dźěl naſcheho žiwjenja ßwěrniſcho a pilniſcho k ſbožu naſcheje a naſchich bliżſchich njeßmjertneje dusche nałożeli, haj, jón ßnano wopak wužiwali, wotßwjecźili a ſ tym — wjedźo abo njewjedźo — jenoż ſchkodu naſcheje dusche pytali.

Teho dla chzemy ßebi, woßebje pschi spocźatku noweho lěta, na to pomyßlicz, kajke ſamolwjenje njedźelſke lěta ßebi wot naß žadaja, ſo bychmy je prawje ßwjecźili — ßwjaty dźeń ßwjecźili.

Hudanczka.

Kotra plumpa pschezo klumpa, hiba ſtajnje ßo a cźumpa?

[Wuntroba.]

Schtó wißa ßrjedź njebjeß a ſemje?

[Hwězdźatkowy.]

Kotre hwězki ſawjercźa někotremu pacholej hłowu?

[Wótre hwězki ſawjercźa někotremu pacholej hłowu.]

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Čišło 48.
2. dez.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedzelske łopjenka.

Wudawaju so kóždu sobotu w Smolerjez knihiczischczérni w Budyschinje a su tam dostacz sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

1. njedzela adventa.

Psalm 24, 7—10.

Wotewrćze wrota schěroko a čžińćze durje na swěćze wyšoke, so by tón kral teje čžesćze nutsćzahnył: schtó je tón samy kral teje čžesćze? Wón je tón Knjes sylny a mózny, tón Knjes mózny w bitwje. Wotewrćze wrota schěroko a čžińćze durje na swěćze wyšoke, so by tón kral teje čžesćze nutsćzahnył. Schtó je tón samy kral teje čžesćze? To je tón Knjes Zebaoth, wón je tón kral teje čžesćze.

Swjaty advent je dźeń noweho lěta sa zyrkej. Pobožny prědar je na to pokasał, so na tutym dnju so njeprascha, kaž na sapoczatku běrgarskeho noweho lěta: schto pschińdże? ale schtó pschińdże? Tón, kiž wě, schto pschińdże, njerodźi wjazy jara wo to, schtož pschińdże. Wschak Jesuß pschińdże, nasch luby cžichi kral. Hdźež pak wón je, tam je luty měr a lute wjeßele. Wón nětk w zyrkwinym lěcze sasso sapocznje s wopokasowanjom swojich hnadow a žohnowanjow. Te wulke róczne cžasy, hdźež Jesußowa droha sasłużba, jeho pschikhadźenje na semju, jeho wumrjecze sa naß, jeho horjestacze s rowa a jeho k njebju stpicze nam bliže stupuje hacz hewak, budźeja so sasso swjeczicz. Swjaty advent pak sluscha k najduschnischim swjatym cžasam. Kaž lube dźěczatka na hodowne wobradźenje swojeje maczerje, tak wjeßela so kscheszijenjo na wobradźenje swojeje maczerje, swjateje zyrkwje. Žadyn kraßnischi dar pak sa naß njenje hacz swjaty evangelion: Jesuß tu je, tón Knjes sylny a mózny, tón Knjes mózny w bitwje, tón Knjes teje czesćze czehnje nuts do nascheho hubjeństwa. Tón luby Knjes Jesuß, Boži syn, je na semju pschischoł, so by naß wumohł, warbował a dobył w kraßnej bitwje se smjercżu a czertom wot naschich hrěchow a wot smjercze, teho dla je Bóh jeho k njebjeskej czesczi powyschił a budże wschěch, kiž do njeho wěrja, runeje czesćze dźělomnych czinicz. Duž nětk rěka s tym starym adventskim hłosom: „Wotewrćze wrota schěroko a czińćze durje na swěćze wyšoke.“ Hdyž tajki hósćz kaž Jesuß nutsczahnycz chze, tam dyrbi so wutroba rosschěricz a so zyle wotewrjecz. Je twoja wutroba hacz dotal jenož wotewrjena była sa niske semske a sachodne wězy, sa knicžomne wjeßela, sa pohanske staroscze: schto budźemy jěsć a picz, s czim budźemy so woblekacz? czin wyschsche durje twojeje wutroby: hlaj, tón Knjes chze do tebje nutsczahnycz a s nim wyschsche kubła, njebjeske myßle. Je twoja wutroba hacz dotal samknjena była w hrosnej sebicznoscżi, so sa nikoho w swojich myßlach města njemějesche, hacz sa sebje samego — wotewr wrota swojeje wutroby: hlaj, w sbóžniku dyrbisch nětk wuknycz, Boha luboważ a swojeho bliżscheho jako sam so; swojeho Knjesa, swojich bratrow, zyłe Boże kralestwo, samo swojich njepschecželow dyrbisch nětk wuknycz do twojeje wutroby pschijecz, dyrbisch nětko wobsamknycz se swojej luboscżu. Leżisch-li wot staroscżow dele storczeny na semi, scżehnje-li so twoja duscha w cżěßnoscżi a stysknoscżi — wotewr

ßwoju wutrobu, cžiń ßwoje durje wyßoke: hlaj, twój kral dźe k tebi a pschinjeße ßobu zyłe njebjeßa troschta a wjeßela; daj měsța w ßebi jeho myßlam teho sboża, jeho hnadnym kublam:

To pisch ßej do wutroby,
Ty srudne stadleschko,
Hdyž pschińdźesch do srudoby,
Dha wschak s tym troschtuj ßo.
Ach, budź ty jenož měrny,
Tón Knjes cži blisko je,
Wón omoznik je ßwěrny,
Cže s hnadu troschtuje.

Abo dwělujesch ty hischcže na tym, hacž tež pomhacź móże? Ach, wěř jemu jenož; wón je tón Knjes mózny a ßylny. Wón je tón, kotremuž nichtón a niczo napschecžiwo stacź njemóże, dokelž je jemu wscha móz w njebjeßach a na semi data. Wón je tón, kiž tež tebje a wscho, schtož cže tyschi, njech je hrěch, njech ßu staroscže, pschewinycź móże, w dobrym abo w slym. Wotewrě jemu we wěrje ßwoju wutrobu, puschcź jeho nuts, daj jemu w tebi bydlicź s jeho ßłowom, s jeho duchom, s jeho měrom, a ty njebudźesch bórsy wjaz ßo praschecź: Schto je wón? schto móże wón? ale budźesch wjeßele wusnawacź: Haj, wón je tón Knjes Zebaoth, wón je tón kral teje cžesce.

Nětk s wjeß'lom pokhwatajcže,
Wy cžłowske dźěcži wschě;
Sso temu ßwěru dajcže,
Kiž waschu nusu wě.
Haj, tón je bórsy tu,
Kiž s luboscžu wschón ßapa,
Sso wo wschě durje klapa
Po Božim ßlubjenju.
Hamjeń.

Pucžowanje po Božim pißmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cžitajo.

Podawa ßwěrny cžitaŕ „Pomhaj Bóh=a".

(Pokracžowanje.)

1. knihi Mójsaßowe.

17. staw.

Bóh ßlubi Abramej Isaaka. Sslubjenje ßo wobkrucži s wobrěsanjom.

Tu sapocžina ßo nowe wodźělenje wo Abramowym žiwjenju. Cžaß je ßo pschibliżił, hdźež ma ßo prěnje ßlubjenje stacź, a s tym wotewri ßo Abramej schěroki wuhlad do noweho pschichoda. Jehowa sjewi ßo Abramej a mjenuje ßo „wschehomózny Bóh (El Schaddai)"; teho dla rěka wón po složowanju na tute runje wuprajene mjeno po wschěm pschichodnym wodźělenju „Bóh (Elohim)", kotryž ßo s prěnja jenož po ßwojej wschehomozy sjewi, a hakle posdźisch0, hdyž je ßo jeho ßlubjenje tež stało, narjeknje ßo jemu tež Jehovah, dokelž je wón wěcžnje ßwěrny a njepscheměnjomny. Nětko dyrbi ßo ßlubjeny ßyn narodźicź, s kotrymž maja ßo wschě dotalne Boże ßłowa dopjelnicź. So by ßo tónle ważny podawk do wschěch cžaßow wosnamjenił, a so byschtej ßo Abramowej wocži sa pschichod wotewrišej, dostanje Abram nětko mjeno Abraham, a Sarai mjeno Sarah. So pak by ßo wosnamjenił jako wótz wulkeho luda a jako sałożeŕ noweho kraleństwa Božeho na semi, ma ßo wón wot druhich narodow wotdźělicź pśches snamjo wobrěsanja. „Isaak" = „wón ßo ßměje", dźěcžo wjeßeleho spodźiwanja, ßo pschipowjeda, so bórsy pschińdźe.

A jako bě Abraham dźewjecźadźewjecźdźeßacź lět stary, myßlesche ßebi s cžežka dale wjazy na žane ßymjo, dokelž mějesche ßyna wot Hagarje a ßo s Ismaelom spokojesche. Tehdy sjewi ßo jemu Knjes pjaty krócź, a to, so by wot woblicža k wobliczu s nim rěcžał, a dźesche k njemu: Ja ßym wschehomózny Bóh, kotryž wscho samóże, tež to, schtož je pschecźiwo rjadej Božeje pschirody a po sdacžu pschecźiwo cžłowjeskemu rosumej; khodź jenož, kaž ßy to dotal drje hižo cžinił, ale dźeń a krucźischo cžinicź masch, pschede mnu wobrocźiwschi wschu twoju wutrobu ke mni a budź dospołny — bjese wscheho poroka, mjenujzy s tym, so pokhilisch wschu ßwoju wutrobu ke mni, so njeměł ßo do tebje s druhim dźělicź.

Bóh je ßo Abrahamej, Isaakej a Jakubej sjewił jako „wschehomózny Bóh" (El Schadai), jeho mjeno Jehovah, kotryž je, kotryž je stajnje a wěcžnje tónßamy, njepscheměnjomnje ßwěrny, teho woni njesnajachu; to rěka niz po srosumjenju po pißmiku, pschetož wot spocžatka wscheho stworjenja je ßebi narjekł Jehovah, ale dokelž ßo mjeno a myßl ženje njedźělitej: wótzam mjenowasche ßo Bóh woßebje wschehomózny, doniž njeje ßo, dopjelniwschi wschě ßwoje ßlubjenja, wopokasał jako njepscheměnjomnje ßwěrny a wěrny. Tu napomina Bóh, so ma ßo cžłowjek podacź a dowěricź bjese wscheho wuměnjenja do Božeje wschehomozy, wscho pokasuje do noweho pschichoda, kotryž ma ßo nětko sapocžecź.

Kaž běsche sa sałożenje ßluba prawdosćź, we wěrje dostata, trěbna, tak žada ßo sa sdźerżenje a wobkrucźenje tuteho ßluba žiwjenje bjes poroka pśched Bohom.

Dospołny masch bycź! Kaž ma moja wschehomóz jenož twoja a spomożna sa tebje bycź, hdyž ßo mi dowěrisch, tak podaj ßo jenicžzy mi, so njeměł ßo do tebje s nikim dźělicź. „Pśched Bohom khodźicź" rěka khodźicź w hnadypołnym wužiwanju a w žiwym sacžucźu jeho stajnje pschitomneje ßwjateje luboscže.

A ja chzu nětko, hdyž ßy hotowy na to, so by mi ßlubił, schtož ßym cži runje po ßłowje do huby dał, mój ßlub bjese mnu a mjes tobu sczinicź, so by tutón s mojeje strony postajeny ßlub pśches tajke twoje sarocźenje tež był ßlub s twojeje strony se mnu, a sa krótki cžaß chzu to sjewicź, pschetož, hlaj, sa mnje ßy ty hischcže cžłowjek bjes dźěcži — ßyn, kotrehož je tebi Hagar porodźiła, njeje ßyn, na kotrehož ßym ja spominał — tola ja chzu cže jara wulzy pschisporjecź, a tak budźesch widźomnje shonicź, so ßym, schtož ßym prajił, wschehomózny Bóh.

Poraženy wot sacźischcža Božeje kraßnosce a majestosce, kotraž běsche ßo jemu tu sjewiła, a hotowy, so by wón, ponižny wotrocžk, po woli ßwojeho Knjesa cžinił, padny tehdy Abraham na ßwoje wobliczo, ßlubiwschi s tym mjelczo, schtož běsche ßebi Bóh prjedy wot njeho pschał.

A Bóh rěcžesche dale s nim a dźesche: Hlaj, ja ßym a mam ßwój ßlub s tobu; — hlaj, schtož mje nastupa, dha wostanje ßlub s tobu, po 15. stawje postajeny, a hlaj, na to ßym ßo pschi ßwojim ßlubje sarocźił: ty budźesch s wótzom mnohich narodow.

Teho dla njebudźesch wot nětka sastupiwschi na próh noweho cžaßa a stejo pśched spocžatkom teho, schtož chzu s tobu swjesćź, wjazy mjenowany Abram, wyßoki abo wulki wótz, kaž staj tebi něhdy po twojim narodźe nan a macź narjekłoj, so byschtaj tebje tak wusnamjenitoj sa bohateho a mózneho pastyŕskeho wójwodu, s kajkimž ty budźesch, ale Abraham, wótz mnohoty, budźe twoje mjeno: pschetož ja ßym tebje postajił sa wótza mnohich narodow. Po myßlach, kotrež chzu s tobu swjesćź, maja ßo něhdy wokoło tebje shromadźowacź cžŕjódy wschěch narodow na semi a wschě budźa tebje cžesczicź sa ßwojeho wótza.

Abraham je wótz naß wschitkich.

„Ab=ram" rěka „wyßoki wótz"; to je powschitkowne cžeßne mjeno, kajkež mějachu tež skónczńje drusy pastyŕszy wójwodźa; „Ab=raham" pak rěka „wótz wulkeje cžŕódy", to dopomina na woßebite Boże ßlubjenje, kotrež běsche ßo jemu dostało.

A tež po cžělnym srosumjenju chzu cže wulzy jara pschisporjecź, a chzu s tebje ludy sczinicź, a tež kralojo wot tebje pschińdu.

A ja chzu ßwój ßlub sczinicź mjese mnu a mjes tobu, a chzu jón tež wobkrucźicź mjes twojim ßymjenjom po tebi w jich narodach, so by wěcžny ßlub był, trajazy po wschěch lětstotetkach, kotryž ßo dospołnja skónczńje do sawěscže wěcžneho ßluba, so bych twój Bóh był, a Bóh twojeho ßymjenja po tebi.

(Pokracžowanje.)

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokracžowanje.)

Shubjena a saßo namakana kruwa.

Tak běsche pinza wuprósdnjena. Wjazy hacž dźeßacź krócź pschińdźechu drusy wojazy a pschewobrocźachu ßudy, njewěrjo so ßu próśdne. A kaž w pinzy, tak běsche to w zyłym domje. Njeběsche

mózno, tutemu hłodej a tajkej lačnoscźi napschecźo stupicź. W kuchinje njewosta žadyn horučk, žana blescha, kotruž njebychu wuprósdnili abo do šwojeho lěhwa swotnošyli. Runje tak bu teš kóždy khamor a kóžda kschinka sa zyrobu pschepytana. A hacź runje pschišahachmy, so niczo wjazy nimamy, woni tola njewěrjachu, šo hórschachu a klějachu. To běchu straschne hodźiny sa naš. W najstwje chzyschе wojak wulke hladadło (schpihel) na scźènje se šekeru rosbicź, měnjo, so je jadу zyroba skhowana. Moja mandźelska skoczi psched njeho, kschiczescheе, płakasche a žałoscźesche. Druhi wojak pschińdźe a praschesche šo tuteho dźiwjeho cźłowjeka, schto chze. Tón wotmołwi: „To cźe niczo njestara!“ — „Niczo njestara? Wojak njeßmě žane hruboscźe wobeńcź!“ — „Schto ma mi tajki rekruta prajicź?“ — „Schto, ja rekruta? Ja šłužu mojemu kralej runje dwě lěcźe, ty šy rekruta!“ — „Schto, ja rekruta?“ a pschi tym dźěscheе wón s teßakom na njeho. Wonaj šo pjerjeschtaj a dußyschtaj, so skhody a zyły dom rźescheе.

Na dworje buchu wschitke kokosche sadußene, šwinje satsělane, yno, wosy, kolcźe — wschitko, schtož móźe wojak trjebacź, bu šobu ɔsate. A běda temu, kiž chzył šo spjecźicź! Schto pomhasche iasche žałoscźenje? We tajkej nusy dyrbisch šo Bohu porucźicź. Schtó chzył to teš wojakam sa sło wsacź? Woni šu zyły dźeń we wóhnju byli, šwoje žiwjenje waźili, hłód a lačnoscź wustali — nětk bjeru, schtož namakaju; na šwoju wójnsku furažu njemóźa cźakacź. Schtó wě, hdźe ta je a hdy pschińdźe. Dale pak dyrbisch. Po wójnje sa khachlemi móźe šo mudrowacź. Ale to njeje prawje. W horzocźe wojowanja šo sa tym njeprascha.

Wjecźor w scheścźich njemějachmy wot zyroby niczo wjazy, hacź mloko nascheju dweju kruwow w hródźi. Nó, hdyž nam tej wostanjetej, so móźa šo nasche dźěcźatka naßycźicź, potom je derje. My dorosceni móźemy cźakacź. W tym wokomiku stupi wyschk s někotrymi wojakami do dwora a chzyschе runy pucź do hródźe, kruwje buschtej wotwjasanej a wuwjedźenej. Naschi ludźo poczachu kschicźecź a płakacź. Mi bu styskno. Ja šo smužich, stupich k wojakam prajizy: „Knjes leutnanto, nimam niczo wjazy, hacź tute schtyri dźěcźatka a mojej wocźi k płakanju; je-li móźno, šmilcźe šo a wostajcźe mi jenu kruwu, so móhł te njebožatka hischcźe ras naßycźicź.“ Knuty wotmołwi zusy wojak: „Knjes fararjo, wěrcźe mi, so mam s wami šobuželnoscź, ale ja njemóźu hinak, dyrbju ju wsacź.“ — „Nó, hdyž dyrbicźe, dha wšmicźe mój poßledni wopor w Božim mjenje!“ rjeknych. Wojazy kruwje cźěrjachu. Wyschk pak jim kiwny, a ke mni šo wobroczíwschi dźeschе wón: „Ně, my wosmjemy jenu! Kotru šebi žadacźe, knjes fararjo?“ — „Tutu!“ — „Kameracźi, wjedźcźe ju saßo do hródźe!“ pschikasa wón. S wulkim dźakom stupichmy do jstwy, wyschk šobu, napiša něschto šłowow, so je tu kruwu wostajił a da mi papjerku s tutymi šłowami: „ To je krawny cźaß, knjes fararjo, ale budźcźe stroschtni, cźaß šo saßo polěpschi!“

Druhi dźeń, jako s bitwischcźa domoj pschińdźech, šedźu saßo hromadźe s mojimi lubymi šwójbnymi. Ssylšy šo ronja a sdychowanja stupaja k njebju. Duž šo do wrotow dyri, wrota šo wotewrichu a nascha druha, wotwjedźena kruwa běži bunczo do dwora. Schtryk jej hischcźe sa schiju wiša. My šo wschitzy wulzy dźiwamy. O, ty šmilny Božo, kak šy ty tola dobroczíwy! Ty šo šmilisch, ty wußkyschisch žałoscźenje běbnych!

Kak je šo tola kruwa domoj namakała? Wona běschе pola naš zusa a njeje ženje s hródźe pschischła. My to njewěmy, jenož to je wěste, so je ju Bóh nam saßo wobradźił.

Wo wšy.

Kaž nam, tak dźěschе šo wo wšy kóždemu. Schtož šebi dźiwi wojazy požadachu, to šo jim dosta, ale schkoda teho, schtož šu rosleli a rosbrojili. A hacź runje je bur wo khowanju mudry doscź, wojak je hischcźe mudrischi wo namakanju. Khudy burik běschе poßledniu pokrutu do hołbjenza tyknył, wojak ju namaka. Płakajo proschesche bur, so ju tola njeby wsał, dokelž hewak niczo wjazy k jědźi nima, dźěcźatka šu hłódne a nimaja žaneje skórcźiczki wazy, wschak ma doma teš dźěcźi, kiž wo zyrobu prosche. A wojak mějeschе šmilnu wutrobu, wša šwój teßak, roskra pokrutu a da jemu pokojzu. To pak dyrbju wusnacź, so w němskim wójsku želesna disziplina, šudźenje knježesche. We Wórcźe běschе wojak cźaßnik kranył; hospodař, wobšedźeŕ tuteho cźaßnika, dźěschе sa regimentom hacź do Filipsburga a wobcźežowasche šo pola wyschka. Tón wjedźeschе jeho nimo šwojich wojakow. Hospodař spósna paducha, a hlaj: wón bu na měscźe satsěleny. Kóždy dźeń bu němskim wojakam pschikasane, so šo njeßmědźa zusych wobšedźeństwow pschimacź a so njeßmědźa šedmu kasnju pschestupicź.

Njeßmilne wutroby namakachu šo teš mjes naschimi burami. Hdyž dyrbjeschе něchtó šwoje šyno abo šwoju šłomu dacź, dha rjekny: „Haj, moji knježa, bydlu tam a tam, dźicźe jenož po njo!“ Ale to běschе kża, wón pokasa jich k šußodej, kiž běschе šebi hischcźe něschto sthował. Teš šměschne wězki šu šo stake. Stary Napoleon (tak bu mjenowany, dokelž běschе w lěcźe 1813 pola Lipska Napoleona šobu sbił, hewak pak šo pißasche „Bechtel“) mějeschе maku khlamarnju a hischcźe khosej, zokor, šel a wschelake druhe wězy. To wschitko składźe wón rjenje do koža, móscheń se skotymi šebi na wutrobno tykny a tak lehny šo do koža a jeho žona k njemu. Jako šo nětko wojazy nuts walichu a wschě kaschcźiki próšdne namakachu, wołachu woni: „Hola, stary dźědo, stawaj a daj nam k jědźi!“ Wón pak stonasche: „Ach, luby knježe, ja šym khromy hižo wot Lipscźanskeje bitwy šem, ja njemóźu stawacź!“ A žona žałoscźesche: „Moji lubi skoczi knježa, mój šmój tak khoraj, so so namaj móźno njeje, šedźecź!“ Wojazy pak wołachu: „Hola, won s koža, wój kźitaj a njejstaj khoraj!“ A pschi tym wsachu woni płachtu sa wschitke rózki a cźehnjechu jeju s koža. Tu sapocza šo khosej šypotacź a zokor běschе widźecź, a pschi wobrocźenju wušypnychu šo starzej jeho skote, so šo po jstwje kulachu. Wojazy pak chzychu šo se šměchami puknycź, a wsachu wschitko. Sa wokomik běschе khosej a zokor prjecź a wschitke skotaki běchu wulecźake. Nichtó njewě, hdźe šu wostake.

(Pokracźowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Na nowe lěto evangelsko-lutherske knihowne towarstwo najskerje saßo knihe s prědowanjom wuda. Dokelž maja naschi Serbja prědowanja we wschěch hawptschtukach hacź na šakramentaj, šo, da-li Bóh, prědowanja wo šakramencźe šwjateje kschcźenizy a šwjateho wołtarja wudadźa. Potom směja šerbske domy teš šwoje natwarjaze prědowanja wo tymle dźělu naschеho droheho katechismuša. Nasche knihowne towarstwo pak ma teš wjele rjanych natwarjazych knihow prjedawschich lět na składźe, kotreš móźa šebi Serbja kupicź. Woßebje nětkole do hód je praschenje, kajke dary chzemy šwojim wobradźicź. Knihe nascheho towarstwa šu tajke dary, kotreš móźa nasche hodowne blido pyschicź; pschetož wone njejšu jenož sa wóczko a cźěło, ale dar sa naschu duschu, kiž nam wostanje. Njesabudźcźe pschi hodownych darach na nasche rjane natwarjaze knihe, kotreš móżecźe kóždy cźaß pola k. Ssmolerja dostacź, kaž je teš wam wasch knjes duchowny wobstara.

1. dezembra je wulke ludliczenje psches nasch zyły wótzny kraj. Tón krócź šo teš Serbja jako Serbja šobu licza. Duž njech kóždy Serb na to kedźbuje, so šo teš jako Serb sapiša.

— Wulke pscheměnjenje je šo 1. oktobra psches sawjedźenje noweho wojerskeho khostanskeho sakonja stało. Hacź dotal běchu wschitke wojerske wušudźenja potajne, nětko pak šu s wjetscha sjawne. Wobskorźeŕ a sakitař běschtaj jena woßoba (auditeur). So šo to derje njehodźi, so to w jenej ruzy leži, šo rosumi, pschetož s wjetscha je tajki auditeur bóle a šylnischo jako skórźbnik wustupował na schkodu wobskorźeneho. Nětko pak móże šebi wobskorźeny teš sakitarja žadacź. K temu šo wušudźenje šamo wot pruhowaneho prawisnika wjedźe, niz kaž hacź dotal wot wyschka, kiž šo husto doscź wo wodźenju tajkeho wušudźenja snał njeby. Nowy šudniski sakoń k temu pomha, so směja naschi wojazy to cźucźe, so šo jim prawda dostanje.

— Sastupjeŕ zentrumskeje, katholskeje strony dr. Lieber je na khěžorstwowym šejmje namjet na sakoń stajił, po kotrymž dyrbi šo nabožinska šwobodnoscź pschenjescź. Tón namjet šebi žada poknu šwodnoscź wěrywusnacźa, domach a wonkach. Dźěcźi wotcźehnjenje složuje šo, hdyž stej starschej wschelakeje wěry, po wucźinjenju starscheju. Sswobodne wuswolenje wěrywusnacźa je dowolene po dokonjanym 12. lěcźe. Wustupjenje s jeneje zyrkwje stanje šo psches ertne abo pißomne wosjewjenje na hamtskim šudnistwje. Nabožinske sjednocźenja, kotreš šu w stacźe pschipósnate, móźa šwobodne wschudźom w zyłym kraju šwoje šłužby wotměwacź, móźa woßady a duchownske sastonstwa postajicź. Wschitke dotalne wobmjesowanja we woßebitych statach šo sběhnu. Nabožinske towarstwa (rjady) k šwojemu sałoženju a skutkowanju woßebiteje dowolnoscźe njetrjebaja. Tónle namjet pschejara samyšł dycha, wužitk sa katholsku zyrkej wutrjebacź. Duž směja evangelszy sa-

ſtupjerjo na to kedźbowacź, ſo bychu žadanje derje pruhowali, ſo njeby evangelſka zyrkej pódla ſchkodowała.

— Budyſchſka rataŕſka ſchula ſwjeczeſche tón tydźeń ſ wulkej ſwjatoczſnoſczu ſwój 25lětny jubilej w Budyſchinje. Prjedawſchi ſchulerjo běchu ſo ſe wſchěch kónzow naſcheho wótzneho kraja ſeſchli.

— Preſident transvaalſkeje republiki, Krüger, je do Franzowſkeje pſchijěł. S wulkej cześczu ſu jeho Franzowſojo powitali a ſamo preſident Franzowſkeje je jeho wopyt pſchijał a jeho tež ſam wopytał. S jeho rěczow je ſłyſchecź, ſo ma nadźiju, ſo europiſki lud ſe ſwojim ſłowom pſchecźiwo njeprawdźe Jendźelczanow wuſtupi. My bychmy jemu pſcheli, ſo ſo w ſwojej nadźiji njeſjeba, ale my mało ſa dopjelnjenje tuteje nadźije ſtajimy. Hdyž je nětkole njeměr w Chinje, budźe ſo ſo ſ cźeźka lud do noweje ſchmjatanzy ſapleſcź chzycź. Boże ſudy pak njewuwoſtanu a tak tež wěſcźe w prawym cźaſu na Jendźelczanow pſchińdu.

Advent.

Budź ſ wutrobu nam witany
Ty kraſny wjeſ'la poſny cźaſ,
My ſaſo nowu powjeſcź mamy,
Tón Knjes ſo pſchibližuje ſaſ,
Wón chze k nam ſ troſchtom pſchiſtupicź
A ſ luboſczu ſo ſjenoczicź.

Wón žohnuje ſwój pſchichod ſdźerži,
Kaž profetoje wěſchczachu,
Nam hrěſchnej' nuſy pomhacź běži,
Naſch ſbóžnik, pſchecźel, ſ luboſczu,
Wón pſchińdźe w ſwojim ſłowtle k nam
Měr pſchinjeſcź wſchitkim cźłowjekam.

Pſchińdź ſwjaty Boži ſyno, pokaž
Nam w duchu twoje wobliczo,
Ty kóždoh' wutrobu ſej žadaſch,
Daj w twojom' ſwětku ſwěczicź ſo,
Ach, pſchihotuj naš Jeſu ſam
Na pſchichod k wěczſnym wjeſelam.

E. Helaß.

Schto je ſemja?

Temu rowarjej měſtno k ryczu.
Temu bohaczkej měſtno k pſchezo wjazy měczu.
Temu ſkupemu wudawki k pomjeńſchenju.
Tej młodej holzy ſaměr k woženjenju.
Tej ſchwadlczi měſtno k ſchiczu.
Temu lěnjemu k naſpanju a próſdnemu byczu.
Tej wudowje komora ſtaroſcze.
Schto temu pſchekupzej, to hakle jutſe wě.
Temu paſtyrjej paſtwa ſa wowzy.
Tón khory woła: „Ach, ſchto chze mi ſemja?"
Temu morjakej łódź honjena wot wětra.
Temu ſtatnemu ſaſtojnikej kolij ſa cźeſczu.
Temu molerjej měſtno k molowanju.
Temu knjeżerej měſtno k wobkuježenju.
Temu wojakej polo k wojowanju.
Temu kſcheſczijanej měſtno a wrota k njebjeßam.

E. Helaß.

Stare žony.

Njejßym runje pſchecźel ſtarych žónſkich, to pak mje tež pali, ſo kóždy njekrawy ſknadźik ßebi prawo cźini, na kóždu lětnu žónſku ſe ſazpěczom hladacź, jako by w ſwěcźe na puczu była, a ſo ßmě ju njekhoſtany hanicź. Sabudu rady na wſchu kſchiwdu, kotruž ßu ſtare žony mi hižo naczinike a wjeczu ßo nad nimi ſ tym, ſo jako jich rěczník wuſtupju — jim k tróſchtej, druhim cźitarjam moje dla k mjerſanju.

Schto dha je woprawdźe „ſtara žona" ſawinowała, ſo njeroſomny ßwět ßo na nju huntori a nichtó rady na nju njepohlada, ſo by ßo jemu trjebaj wot njeje njeſtało? Jeje najlěpſche lěta ßu ßo minyłe; Bóh luby Knjes je ju do wyßokich lět pſchewodźał, kotraž je ſ boloſczemi dźěczi w cźeſczi porodźała, ſtaroſczimje je wocźahnyła a wužitne ſtawy zyrkwje a cźłowjeſtwa ſczinika. Poł ſta lět je ßwoje najlěpſche mozy hoſpodarſtwu woprowała. Jeje njeſbožo, ßměm=li tak prajicź, je po ßwětowym měnjenju to, ſo ſ cźaßom ßo do rowa ſkhowała njeje — cźrjódku woßyroczenych dźěczatkow po ßebi ſawoſtajiwſchi. A ſa to ßo jej ßwět ßměje, a hdźež ßo ſjawnje pokaſa, powita ju ſ wudmom: „ſtara žona!" Wěm wſchak derje, ſo je mjes ſtarymi žónſkimi tež pjanka kaž wſchudźom, ſo ßu wobožne a pſchekhwatane we ßudźenju. Běda kóždemu, kotryž ßebi pola nich pſchehlada: radſcho ſ kopſchiwami ſchwikany byczź, dyžli jich jaſykow kakanje! Ale wſchě tola tak ſke njejßu. Je=li tu a tam jena mjes ſtarymi žónſkimi, kotraž je kleſkata, ſawiſtna, njepopſchata: to tola hiſchcźe wina njeje, ſo tajkeje dla wſcho tamamy, ſchtož je mjes žonami pſches 50 lět. Kotry kſcheſczan, kotryž ma ßam hiſchcźe wobſtarjenu maczź žiwu, budźe ßo tola měſchecź do juſkanja njedźakownych dźěczi? Schtóž ßwoju maczź cźeſczi, dyrbi tež druhu žónſku cźeſczicź, njeje=li niczo druhe ſawinowała, hacž wyßoku ſtarobu. Cźeſczenje ſtaroby nama kamy tež mjes pohanami a powjedaja ßo nam we tutym na ſtupanju rjane pſchikłady a waſchnja pola ludow, kotreż Boh njeſnaja. A my kſcheſczijenjo njedyrbjeli ßo hańbowacź, ſo cźeſcźehódnu žónſku nadobnych lět dla ſańcź nimamy, ſe ßłowom „ſtara žona" njekhmanoſcź ßwojeje wutroby pſcheradźimy? Bychmy=li widźecź móhli, kaž Bóh tón Knjes, to ſ njebjeß ſamóže, wſcho dobre, ſchtož tajka ſtara wowka abo maczerka ſkutkuje k cźeſczi Božej a ſpomoženju dźěczi hacž do tſecźeho ſplaha, ſawěrno, wocźi bychu ßo nam wocźinike, a nětotry by ßebi vſchał, ſo by hiſchcźe „ſtaru maczerku" měł, kotraž by tu na ßwěcźe ßo ſa njeho — modlika.

Ty to ßam roſpominaj, ſchto to rěka, ja ſ najmjeńſcha wěm, ſo w nětotrym domje nichtó njeje, khiba=li ſtara wowka, kotraž dźěczi pacźerje ſpěwacź wucźi. Młoda khwile k tajkemu dźěłu nima — ſrudnje doſcź! Wſcho ſwjeßeli ßo, hdyž w póſdnej naſymje rjane dny pſchińdu, kaž nowe lěczo: tak hoji tež cźiche ſkutkowanje ſtareje maczerki dalokemu potomſtwu, a ſaczini=li ßwojej wocźi ſa tutón ßwět, móżeſch jej na jednory drjewjany kſchiž, kiž na jeje rowje ſteji, ßłowa ßwjateho piſma napiſacź: „Jeje wopomnjecźe woſtanje w žohnowanju."

Něſchto k roſpominanju.

Secherńoſcź je prěnja pſchicźina njeſboża.

* * *

W Bayerſkej pſchińdźe pſched krótkim měſchczanoſta do korczmy, ſo by ßwoju ſchkleńzu piwa wupił. To je tak waſchnje. Pinczniza jemu karanczk ſtaji, na kotrymž bě wobras, kotryž wěſcźe njeby ßwojej mandźelſkej pokaſacź chzył. Pſchetož je tež moleŕſtwo, kotreż njewě, ſchto je pſchiſtojne. „Poßkuchaj!" wón hoſcźenzarjej pſchiwoła, kiž ßebi cźapku ſcźeże a pſchecźelnje ſtrowi, — „pój a praj mi rucźe: Schto by ty temu cźłowjekej cźinił, kiž tebi twojeho konja w hródźi ſajědojcźi?" Hoſcźenzaŕ dźiwajo na měſchczanoſtu pohlada a rjekne: „Teho chzu ſabicź, kaž pßa." Měſchczanoſta měješche doſcź. Wón praji: „Hlaj, ty maſch dźěczi w domje a druhe dźěczi k nim khodźa; ſchto dyrbi ßo nětko ſ tym mužom ſtacź, kotryž jich wutrobu ſ tajkimi wobraſami ſajědojcźi, kaž tónle je? Abo je tebi kóń w hródźi lubſchi hacž twoje dźěczi? Ja tebi praju, kaž dołho maſch tajke karany w twojej korczmje, ja do njeje wjazy ſtopy njeſtupju." Hoſcźenzaŕ, kiž běſche roſomny muž, ßo cźiſche ßměješche a wotmolwi: „Na tajkele jědměſchenje ßebi pomyßlił njejßym; ja chzu ßebi to pomjatkowacź!" Pſchichodnu njedźelu běchu ßo wſchitke te karany ſ njepſchiſtojnymi wobraſami ſ hoſcźeńza ſhubike.

* * *

Hdźež žana nuſa njeje, tam pomoz niczo hódna njeje.

* * *

Lěpje je ſ Jeſußom płakacź, hacž ſe ßwětom ßo ßmjecź.

* * *

K Bohu ſchtynkaja ludźo, k cźertej běhaja.

* * *

Dokelž naſch knjes a miſchtr Jeſuß Khryſtuß praji: Cźińcźe pokutu, chze wón, ſo by zyłe žiwjenje jeho wěrjazych ſtajna a njepſcheſtawaza pokuta była. (Lutherowa prěnja ßada 31. ok. 1517.)

* * *

Pokutne pſalmy ßo ſe ßylſami ſapocznu, ale ßo ſe ſradowanjom ſkóncza.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyſchinku. Cźiſchcź a nakład Ssmolerjez knihicźiſchcźerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 49.
9. dez.

Lětnik 10.
1900.

Serbſke njedźelſke łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíſchczérni w Budyſchinje a ßu tam dostacź ſa ſchtwórtlětnu pſchedpłatu 40 np.

2. njedźela adventa.

Daniel 9, 1—3.

W prěnim lěcźe Dariußa, Ahasverußoweho ßyna, ſ Mediſkeho ßymjenja, kotyž na Kaldejſkim kraleſtwje kral bu, w tym prěnim lěcźe jeho kraleſtwa ſroſymich ja, Daniel, ſ knihow to rachnowanje tych lětow, wo kotrymž tón Knjes rěcźał běſche k proſecźe Jeremiaßej, kak Jeruſalem ßydomdźeßat lět puſty leżecź dyrbi. A ja wobrocźich ßo k Bohu, temu Knjeſej, proßycź a wutróbnje żadacź ſ poſcźenjom w měſchi a w popjeli.

Daniel je woßebity mjes druhimi profetami ſtareho teſtamenta. S cźeßneje ſchlachty rodźeny, njebě wón wot Boha kaž druſy profetojo ſa hrěſchny a khoſtany lud Boži k ßwědkej wěcźneje wěrnoſcźe poſtajeny, ale wotdźěleny wot ßwojeho luda bě wón jeniczźy k temu powołany, ſo by na kralowſkim dworje w Babelu ßwědk žiweho Boha był. Wón bě nimale pſches zyły cźaß Babilonſkeho jaſtwa tam žiwy. Hižo jako młody hólz bu wón do Babela wotwjedźeny, pſches Nebukadnezara. Duž bu po ſdacźu 80 lět ſtary. Tola je wón hiſchcźe do cźaßa wrócźenja jateho luda w Babelu ßwoje žiwjenje wobſamknył. Pod ſchtyrjomi kralemi mějeſche wón dla ßwojeje wubjerneje mudroſcźe najwyſchſche ſaſtojnſtwa na Babelſkim dworje. Nebukadnezarowy ßyn Belſazar bě kraleſtwo pſches Mediſkeho krala Dariußa ſhubił. Bě w prěnim lěcźe tuteho krala, jako Daniel ſ woßebitej kedźbliwoſcźu Jeremiaßowe wěſchcźenje cźitaſche, kiž bě tón te ßame hižo w prěnich lětach po wutupjenju ßwjatnizy napißał. Woßebje wopomni wón 25. ſtaw tychle knihow, hdźež je Jeremias pſches nadunjenje Bože tracźe Babelſkeho jaſtwa do prědka na 70 lět poſtajił. Tele 70 lět bližachu ßo ßwojemu kónzej a tola hiſchcźe niczo widźecź njebě, ſchtož by ſnamjo bliſkeho kónza ludoweho jaſtwa było.

Duž ßo Daniel k Bohu temu Knjeſej wróczi, ſo by proßył a wutrobnje żadał ſ poſcźenjom w měſchi a w popjeli. To bě jeniczźy prawy pucź, po kotrymž David k wumóżenju ßwojeho luda cźehnjeſche. Wón by w ßwojim wyßokim ſaſtojnſtwje ßnano krala Dariußa proßycź móhł ſa ßwój lud; tola ßo praſcha, hacź by tak ſchto dozpił. Ale Daniel bě hłuboko w Božim ßłowje założeny, ſo nimo Boha hicź njemóżeſche. Wón wjedźeſche, ſo je jaſtwo Boži ßud; duž tež nichtón ſ njeho wuwjeſcź njemóżeſche, khiba Bóh ßam; wón póſna tež, ſo jenoż jena wěz k temu pomhacź móżeſche: pokuta, hłuboka pokuta. Duž ßo wón ßam pokucźa a wußleka ßwoju rjanu draſtu, ſwobleka ßo měch a ßydny ßo do popjeła, ſo by jako pokutny ſa ßwój lud proßył a wutrobnje żadał.

Tónle pokutny a proſchazy Daniel je nětk naſche adventſke ſnamjo. Cźaß je ſaßo tu, hdźež ßo profetiſke ßłowo ſ mozu ßłyſchecź da: „Hlaj, twój kral pſchińdźe k tebi!“, a hdźež woßady khěrluſch ſanoſchuja: „Kak powitam ja tebje, mój Jeſu najlubſchi?“ Wěſcźe, my dyrbimy a chzemy jeho ſ wótrym wjeßelom powitacź, jeho,

Bożeho ßyna, „luboscź, kiž je njebjo rosłamała, ßo dele puschcźa do hubjeństwa“, ale jeho wumóženje hinak móžno njeje, hacž hdyž ßo pokucźimy. Schtóž jeho njewosmje horje w pokucźe, njemóže tež psches njeho wumóženy bycź. Wschak tež w tutym cźaßu spěwamy:

Wón pschińdźe k ßwětnom' ßudu
Tych njepokutnych dla,
Se žohnowanjom k ludu,
Kiž jeho ducha ma.

Ale schtó ma jeho ducha? Zyły ßwět leži w slym. Schtóz sprawny je, temu budźe bórsy ßuknja ßamßneje prawdoscźe pschewuska a wón budźe sa měchom a sa popjełom pschimacź. Duž zyłemu wot Boha wotwobrocźenemu ßwětej, tež tebi to ßłowo płacź: Wobrocź ßo k Bohu temu Knjesej!

Hamjeń.

Pucźowanje po Božim pißmje
abo
kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitaŕ „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokracźowanje.)

1. knihi Mójßaßowe, 17. staw.

A chzu tebi a twojemu ßymjenju po tebi kraj dacź, w kotrymž ty po ßwojim powołanju se ßwojeho wótzneho kraja a se ßwojeho wótzneho doma zusobnik ßy, wschón Kananejski kraj k wěcźnemu wobßedźeństwu, so nima jich nichtó s njeho wnhnacź, kaž dołho woni w mojim ßlubje wostanu: a chzu w tutym kraju jich namrěłstwa a wobßedźeństwa jich Bóh bycź.

Dwoje je, na cźož ßo wschě Boże sjewjenja a Boże wodźenja, kaž tež wschě nadźije a rosßudźenja wuswoleneje ßwójby sa tónle cźaß samerja: ßymjo ßlubjenja a kraj ßlubjenja.

Bóh je s Abrahamom a s jeho potomnikami wěcźny ßlub sceźinił; pschetož tónle hnadny ßlub běsche prěni khochor noweho ßluba w naschim sbóžniku Jesußu Khrystußu. Ale tež s Abrahamowymi cźělnymi potomnikami wostanje Bóh stajnje w zyle woßebitym towaŕstwje; pschetož khostanje, kotrež je jich nětko podeschło, dokelž ßu ßwojeho krala a sbóžnika sazpili, kaž tež wschě jich dalsche nadźije wuliwaja ßo s Božeho ßluba s nimi. „Pschetož Boże dary a powołanja njejßu tajke, so by jemu jich žel było.“ (Rom. 11, 29.)

„Wěcźne wobßedźeństwo“ mějesche Kananejskej kraj bycź sa Abrahamowych potomnikow, hdźež běsche Abraham jenož nakhwilny wotpocźink nadeschoł. A tola je tutón kraj, kotryž je Bóh Abrahamej a jeho ßymjenju sa herbstwo ßlubił, s dobom tež widźomne sarukowanje a widźomna schkorpawa, wěcźny khochork kryjaza, a teho dla tež wěschcźaza hwězda noweho ßwěta, kotryž je ßwójstwo Knjesoweje woßady; teho dla woßebje rěka „wěcźne wobßedźenstwo“. To płacźi sa wschě Boże postajenja, kotrež ßu w starym ßlubje sa wěcźne cźaßy sałożene a w nowym ßlubje po pißmiku sběhnjene, po duchu pak ßu ßo po wschej prawdźe stałe, jako: wobrěsanje, passah, měschnistwo a druhe.

A Bóh, wukożujo Abrahamej po dostatych sarukowanjach tež jeho pschißłuschnoscźe pschi ßlubjenju, dźesche: Dha dźerž nětko, schtož tebje nastupa, mój ßlub, a to dźerž jón ty a twoje ßymjo po tebi w jich narodach.

To pak je mój ßlub, widźomny pomnik a znamjo mojeho ßluba, kotryž macźe wy dźeržecź mjese mnu a mjes wami a mjes twojim ßymjenjom po tebi, so by wobrěsany był mjes wami kóždy mužski. Tak budźe kóždźicźkemu mužskemu mjes wami mój ßlub saryty ani do kamjenja, ani do moßasa, ale do jeho cźěła. W mužskim a s mužskim rodom budźe s dobom tež wußwjecźeny žónski ród a směje ßwój dźěl na mojim ßlubje.

Wy pak dyrbicźe wobrěsacź sprědknu kožu ßwojeho cźěła; pschetož psches tute ßwoje cźěło scźe wy s hrěschneho ßymjenja płodźeni, kaž tež Davit w psalmje 51, 7 spěwa: Hlaj, w hrěchach ßym ja płodźeny, a moja macź je mje w hrěchach podjała. Wobrěsanje prědkneje koże wosnamjeni a wotdźěli waß wot wschitkich, kotsiž ßu ßo jenož cźěło wot cźěła narodźiłe, a kotsiž ßu saßudźeni, so ßo jenicźzy cźělny cźłowjek w nich roswiwa, a pscheßadźi waß, dokelž ßo wobrěsanje na moju pschikasnju sława, do towaŕstwa so mnu. Wobrěsanje prědkowneje koże ma bycź znamjo ßluba mjese mnu a mjes wami, a s dobom ma waß pokasacź na hischcźe zyle druhe wobrěsanje, k kotremuž chzu waß psches tutón swjask wobkrucźicź a wocźahnycź.

Teho dla cźitamy pola Mójßaßa w 5. knihach 10, 16: Wobrěźcźe njewobrěsk ßwojeje wutroby a njebudźcźe saßakli, a 30, 6: A tón Knjes twój Bóh budźe twoju wutrobu wobrěsacź a wutrobu twojeho ßymjenja, so by lubował Knjesa, twojeho Boha, s zyłej twojej duschu, so by żiwy był.

Kóžde hólcźatko, kotrež je wóßom dnjow stare, a kotrež je tak cźělnu njecźistoscź wotbyło a na mozach pschibyło, dyrbicźe wobrěsacź we waschich narodach. Tež cźeledź doma, wot domjazeje cźeledźe narodźena, jako tež sa pjenjesy kupjena wot něka jkehožkuli zusobnika, kotraž njeje s twojeho ßymjenja, dyrbi wobrěsana bycź.

A tak budźe mój ßlub na waschim cźěle sa wěcźny ßlub.

Se ßwjatocźnym sałożenjom swjaska mjes Bohom a Abrahamom je ßo tež znamjo tuteho swjaska na wschě cźaßy postajiło. Tole wěschcźaze znamjo pokasuje naß na ßakramentaj noweho testamenta. Runje kaž ßwjata kschcźeniza, složuje ßo tež wobrěsanje na Boże ßłowo, na Božu pschikasnju a na Boże ßlubjenje. Na kschcźenizu je wobrěsanje tež w tym podobne, so Boża kasnja zyle nowe waschnje nježada, ale so hižo knježaze waschnje wužiwa a pschetwori. Wobrěsanje běsche sa prastare cźaßy hižo mjes Egipcźanami waschnje, ßnano tež mjes něktrymi druhimi ludami, tola niz mjes Kananejskimi. W Egiptowskej wobrěsowasche ßo jenož mjes stawami měschniskeje worschty, a ßnano mjes jenotliwymi druhimi, kotsiž dobrowólnje tak cźinjachu. Wobrěsanje běsche tam znamjo cźistoscźe, swißowasche pak tež krucźe s pschibójstwom: s nim cźescźesche ßo najßylnischa móz w pschirodźe. Pola Abrahama a jeho potomnikow běsche rosdźěl tón, so buchu wschitzy mužszy, kotsiž k ludu ßłuschachu, wobrěsani, a to běsche znamjo, so mějachu wschitzy Israelszy „duchowne kraleswo“ a „ßwjaty lud“ bycź. Dale njeměješche wobrěsanje mjes israelskim ludom žadyn pocźah na bójske cźescźowanje pschirody; wone běsche znamjo a heßło cźistoscźe, tola niz cźistoscźe na cźěle, ale we wutrobje; teho dla wospjetuje ßo stajnje napominanje, so bychu ßwoju wutrobu wobrěsali. Wobrěsanje dopominasche na to, so je cźłowjek wot wscheho ßwojeho spocźatka ßem hrěschnik; běsche wobrěsanje stajne a njepschestawaze prědowanje wo namrětym hrěchu a stajne napominanje k pokucźe, s dobom pak běsche tež wěschcźenje, so wumožnik s Abrahamoweho ßymjenja pschińdźe, kotryž pschinjeße cźłowjekam sbóžnoscź a wschě sboże. Wobrěsanje pak ßłuschesche s dobom tež k temu, so běchu Abraham a wschitzy jeho potomnizy krucźe wotdźěleni wot wschěch narodow koło wokoło; tež nusowasche jich, so bychu po sakonju, wot Boha jim datym, tež krucźe cźinili.

Ssydom dnjow dołho běsche dźěcźo do pschinarodźeneho hrěcha a njecźistoscźe podate, s woßmym dnjom pak bu pschijate do woßady Božeje.

A kotrež hólcźatko njebudźe wobrěsane na ßwojej sprědknej koži ßwojeho cźěła, teho duscha dyrbi s jeho luda, so mnu stowaŕscheneho, wukorjenjena bycź, teho dla, so je mój ßlub pschestupiło.

Stary ßlub běsche woßebje towaŕstwo, do kotrehož měješche kóždy sastupicź bjes ßwojeje wole. Žadyn s Abrahamowych potomnikow njemóžesche ßo po ßwojej woli Božeje hnady sminycź, kotraž je ßo psches tutón ßlub zyłemu ludej, a psches tutón lud wschemu cźłowjestwu a wschemu ßwětej dostała.

„Wukorjenicź s luda“ ma ßo kóždy, kotryž njeby wobrěsany był. Tajke khostanje je Bóh postajił. Tole khostanje namakamy posdźischo saßo cźasczischo w sakonju, a to pschi najhrosnischich njeskutkach, woßebje pschecźiwo Bohu ßamemu, hdźež ßo cźłowjek spjecźuje pschecźiwo Bohu, kralej israelskeho luda. S tajkimi njeskutkami je ßo towaŕstwo s Bohom roswjasało.

S tymle khostanjom Bóh s dobom hrosy, so pschestupjerja wscho to podeńdźe, psched cźimž je wukhowany w towaŕstwje s Bohom. Schtóž njeběsche wobrěsany, njeměješche žaneho prawa wjazy na ßwojim žiwjenju, a jemu móžesche ßo we wěstym smyßleseńcź, jako ptacźinje abo dźiwinje na polu a w holi. Kóždy móžesche jeho prěnjej lěpschej wyschnoscźi wosjewicź a wotprawicź dacź; a njeby-li ßo to tež stało, dyrbjesche tola stajnje hrosu měcź, so Bóh ßam tajke khostanje na njeho swjedźe.

(Pokracźowanje.)

Czaß hnady.

O, kedźbuj ty ras
Na leczazy czaß,
Kak wjele jich sjeba,
Wón njepschińdźe saß'.

Hdyž nimo je schoł,
Njej' sadźerżecź był,
Duž wužij jón ßwěru,
Hdyž ßy jón tu měł.

O, wukup tón czaß,
Masch sboże w nim ras,
We pschichodnym domje
Wón swjeßeli naß.

Schtóž pscheßoni ras
Tón czěkazy czaß,
O, běda tón skomdźi
Tej sbóžnosczże kwaß.

E. Helaß.

Wón pschińdźe.

To běsche nasymu 1884, jako mějachu ßo pola Naumburga khěžorske manevry. Stary lubowany khěžor Wylem běsche ßwój wopyt pschipowjedźił. A nichtó njedwělowasche, so pschińdźe; pschetož schtó by na khěžorowym ßłowje dwělował a mudrował? A nichtó njemějesche druheho pschecza a myßle, khiba jeho wohladacź, lubowaneho ßławneho krajneho wótza w ßlěbornej pyschi schědźiwstwa. Wschitzy napjeczi dnjej jeho pschińdźenja napschecźiwo hladachu. Tón dźeń žana schula njeběsche. A wschitzy, wulzy a maki, woßebni a niszy, pěschi a s wosami won czehnichu. Wy móżecze ßebi myßlicź, s kajkimi czuczemi tam stejachu. Czaßnik w ruzy a mjeńschiny liczo, hdy mějesche pschińcź. Czim bliže czaß pschińdźe, czim wótsischo wutroby klapachu. Skónczńje ßo czah bliżesche. To běsche rano sahe. Skote nasymske ßłónzo semju w roßy ßo sybolazu wobßwěczi. Nam běsche ßwjatoczńje wokoło wutroby. „Kral pschińdźe!" tak klinczesche rt wot erta. My stejachmy zyle blisko pschi puczu, po kotrymž ßo czah bliżesche. My móżachmy temu lubowanemu a woczakanemu do pschecźelniweho wobliczа pohladacź, móżachmy jemu s wjeßekeje wutroby pschiwyskacź, jako naß mile a pschecźelnje s ruku strowjesche. Ja wopißacź njemóżu, kak nam běsche. To jenož wěm: Tejele hodźiny ja żenje sapomnił njejßym. To je jena mojich najrjeńschich dopomnjeńkow na młodosczź. A hischcże tydźenje a měßazy posdźischo bychmy ßo wo tym rosrěczowali a ßo s tym sahorjeli a wo tym domoj pißali.

A wón běsche hódny, so bu kaž wótz w kraju lubowany a czeszczeny, kotryž ßo kaž wótz sa ßwój lud a wótzny kraj staratche hacź do ßwojich wyßokich lět. Wón běsche wulki w historiji, kotryž ma s prawom mjeno „Wulkeho". A tola běsche wón jenož próch a popjeł kaž my wschitzy s prócha narodźeni. Wón, kiž móżesche naschemu staremu njepschecźelej měr prjódkpißacź, ßam ßwojemu ludej tola tón měr dacź njemóżesche, kiž je wyschschi dyžli wschitkón rosom. Wón běsche tón lětstotetki horzo woczakany Barbaroßa, kiž móżesche ßwojemu roscźěpjenemu ludej rjany ßón dopjelnicź, so bu nasch lud saßo sjednoczeny k naschemu khěžorstwu — a tola ßo prascham: ßu woprawdźe s kraßnosczu a wulkosczu khěžorstwa tež najhłubsche nadźije a najhorzysche żadanja nascheho luda dopjelnjene?

A schto pomha wulka sańdźenosczź, schto historija bohata na dobyczach a czesczach, hdyž hidźenje, sawisczź a njeměr na jadrje luda żeru? A tola jemu wschitke wutroby napschecźiwo klapachu w dźakownym poczeszczowanju a wjeßekym sahorjenju, jako bu nam powjesczź data: „Wón pschińdźe."

Tale powjesczź nětko saßo klinczi psches hory a doły, psches kraj a morjo, hrody a hěty, hacź do najsdalenischeje wjeski w lěßu, ta powjesczź: Wón pschińdźe.

Wón pschińdźe s połnej hnadu,
Je połny luboscze,
Wón wobara wschom' padu,
Wschu żałosczź saczěri,
Tym hrěschnikam wón pschińdźe
A chze jim sbósnosczź dacź.

Kaž wyßoke je też sahorjenje sa nascheho njesapomniteho khěžora Wylema I. a kaž jara budźe ßo też w historiji jeho saßłużby ważicź — nikomu na myßle njepschińdźe jemu tajke khěrluusche spěwacź, kaž wone nětko 1900 lět kralej czeszcze saklincza s jandźelskeho a człowjskeho rta. Nichtó njebudźe jemu napschecźiwo wyskacź kaž naschemu adventskemu kralej:

„Pój, Jesu, nascha jaßnosczź
A wjedź naß se ßwěta,
Ach, daj nam twoju kraßnosczź,
Naß pschiwjedź do njebja."

Njeje to nětko dźiwno, so ßo telko wutrobow adventskemu wjeßelu samknje, tak wjele kschesczijanow adventskeho krala powitacź njecha, jeho, kiž je pschischoł a chze dźenßa ßwoju woßadu w hnadźe domach pytacź, kaž budźe ju junu domach pytacź we wschej ßwojej kraßnosczi? Ach, so mjes wěrjazymi ta powjesczź: „Wón pschińdźe!" jich tak mało sahori, tak mało sahori, tak mało wutrobow ßo hori wot teho jeneho pschecza jeho wohladacź? Hdyž ßo wo wopycze ßmjertneho krala hižo tydźenja a měßazy dołho po tym rěczi a pißa, njeliczene wutroby bjes czucza, symne a liwke wostanu, hdyž zyrkej wyska a spěwa:

„Wón jako tón kral hnady
Wschón njeměr pobije
A njepschecźelow rady
Wschě móznje saczißnje."

A kajki to kral, kotrehož mjeno rěka: „Dźiwny radźiczel, Bóh mózny, Wěczny Wótczez, Měrny fěrschta!" Njeje to wopomnjecza hódne, so tyßazy a saßo tyßazy semskemu kralej dadźa, schtož je kralej, ale temu njebjeskemu rubja, schtož ßebi saßłuži a żada.

Wschelake s bliska a s daloka.

— Nowy bibliski pucznik na lěto 1901 w tychle dnjach wuńdźe. My lubych czitarjow s nowa pokasamy na nasche poruczaze ßłowa, kotrež ßmy jemu w prjedawschich czißłach pißali, wospjetujo to ßłowa: Do kóždeho ßerbskeho doma ßłuscha bibliski pucznik!

— Njedźelu směje ßo 4. ßerbske kemschenje w kschižnej zyrkwi w Draždźanach. Spowjednu wuczbu směje wodźeŕ ßerbskich kemschenjow knjes farař ryczeŕ Jakub a prědowanje knjes farař ryczeŕ Renč-Ketliczanski.

— K 184. sałożeńskemu ßwjedźenjej wuda Łužiske prědarske towarstwo w Lipsku ßwoju lětnu rosprawu psches knjesa Pawoła Wiczeżka s Pschischez pola Budyschina, kotryž je w tu khwilu pschedßyda tuteho ważneho towarstwa, w kotrymž ßo ßynojo nascheje Łużizy pschihotuja a wuwuczuja sa ßwoje duchownske sastojnstwo. Czim wjetscha pak je nascha radosczź, so saßo Serba jako wodźerja tuteho studentskeho towarstwa wohladamy, kotrež ßu ßerbszy duchownszy studowazy w lěcze 1716 w Lipsku sałożili. Dołho je to towarstwo rěkało Serbske towarstwo a hakle posdźischo je ßo na zyku Łużizu wupschestrěło dostawschi mjeno „Łużiske prědarske towarstwo". Naschi ßerbszy duchowni w poßlednimaj lětstotkomaj ßu s wjetscheho dźěla s tuteho towarstwa wuschli, kotrež je też s zyła najstarsche towarstwo na Lipsczanskej universicze. Serbski wotdźěl Łużiskeho prědarskeho towarstwa je Sorabikum, w kotrymž ßo studowazy Serbja w ßwojej ßerbskej rěczi wudospołnja. Wodźeŕ Sorabika běsche kn. Wiczeżk. Ssobustawy ßo kóżdy tydźeń junkrócź seńdźechu a ßo w rěczniży wudospołnjachu, kaž też ßerbske knihe czitachu a ßerbske pschednoschki ßebi dźerżachu. Ssobustawy Sorabika běchu: Räda (nětko kandidata), Mrósak, Wiczeżk, Rěsbark, Gólcz I. a II., Wiczas, Kubiza, Hejna, Łużan a Laraß. Serbski homiletiski seminar wotměwasche ßo pod wustojnym wodźenjom knjesa farara Mrósaka-Hrodźischczanskeho. Wutrobny dźak wupraja jemu naschi ßerbszy studentojo sa jeho ßwěrne a njespróznjwe wuwuczowanje a pschihotowanje sa duchownske sastojnstwo mjes naschim lubym ßerbskim ludom. Pschipósnawajo jeho njespróznjwe skutkowanje sa naschich ßerbskich studentow je Łużiske prědarske towarstwo kn. farara Mrósaka w Hrodźischczu jako wodźerja ßerbskeho prědarskeho seminara sa czeßneho ßobustawa pomjenowało. Na ßerbskim seminaru w Hrodźischczu wobdźělichu ßo lětża 4 ßerbszy duchownszy stußowazy: kk. Mrósak, Wiczeżk, Rěsbark a Kschižan. Bóh pschewodź skutkowanje nascheho łużiskeho prědarskeho towarstwa se ßwojim žohnowanjom do 135. lěta jeho wobstacza!

Wjeßna wójnska khrónika ſ léta 1870.

(Pokračowanje.)

Juſkazy a płakazy cżah.

Jako dobycżérſke wójſko kaž ſchnóra bjes kónza nimo naß cżehnjeſche, a druhe cżrjódy wojakow mjes tym w domach ſa zyrobu pytachu, ſarža nadobo wot Wörthſkeje ſtrony ßem njewuprajomne juſkanje. Wojazy ſkoczichu kaž wot błyſka trjecheni ſ domow a dworow, ſtupichu do rjada a natwarichu na woběmaj bokomaj pucża twjerdu, ßylnu murju, pſches kotruž ßo nichtó pſchedrěcź njemóżeſche. Ja ßo praſchach: „Schto ma to rěkacź?“ Woni dżachu: „Naſch krónprynz pſchińdże!“ Wołanje a juſkanje bywa pſchezo móznjſche, bubony rża, wjeßele ſpěwy ßo ßłyſcha, tute ßmuhi ſteja kaž woheń a płomjo, — hura, hura, hura! My ſtejimy wſchitzy kaž pohłuſcheni. Sawěſcże, wón pſchińdże tamle; wobdaty wot ßwojich generalow cżehnje wón nimo naſcheju woczow.

Kak ßo jeho wobliczo ſ wjeßełoſczu błyſchczi, kak luboſnje wón ßwojich wojakow poſtrowi! Schto drje jeho wutroba w tutym wokomiku cżujeſche! Wokoło ßebje wſchudżom płomjenja a roſpadanki, krej a rany; pſched ßobu pobiteho Napoleona a jeho cżěkaze wójſko, ſady ßebje ßwoje ßławne dobycżérſke wójſko. Hacż drje wón tež cżuje tu żałoſcź, kotruż wójna naczini? Jeho wobliczo je tak mile; wón woła: „Ludżo ßo njedyrbja bojecź!“ Wěſcże by radſcho w měrje knježił, hacż na bitwiſchczach cżeſcź a ßławu żnjał. W Heunerez domje leži na ßmjercź ſranjeny franzowſki general Raoul; kronprynz ſaſtupi do tuteje burſkeje khěżki, pohladnje luboſcżiwje do tuteho ßmjertneho wobliczа, pſchimnje jeho ſymnu ruku, duż ronja ßo jemu ßyłſy ſ woczow, a cżehnje dale ſe ßwojim juſkazym cżahom. .

S naſcheje wěże lecża płomjenja wyßoko k njebju a ßwěcża ßo daloko do wokolnoſcże.

Nětko pſchibliżi ßo druhi cżah. Sajecżi po tyßazach ſe wſchelakich regimentow: to ßu naſchi ſbicżi, pſched nětkotrymi dnjemi hiſchcże tak wjeßeli, dobycża wěſcżi wojazy. Woni pſchińdu bjes bróni, rostorhani, ſapróſcheni, maſani, ſputani kaž ſłóſtnizy — wobſtupjeni wot němſkich wojakow, kiż jich prjecź wjedu do dalokeje zuſby. Je to móżno? Kanony, mitrailleuſy, woſy a wſchitkón grat, zyłe bataillony! Kajke poniżenje, kajke pſchěhracże! Woni ßo pomału wlecżu po dróſy, na ßmjercź mucżni wot tuteje dołheje bitwy, blědżi dla ſtracha a bojoſcże. Cżaſto doſcź trubi ßo jim do wuſchow: „do prědka!“ S tſělbami ßo do nich ſtorka, a woni njeßmědża ani piknycź, wſchak ßu pobicżi. Někotryżkuli, nam derje ſnaty, kiwnje nam hiſchcże bożemje. Ale my jemu njemóżemy niczo ßobu dacź, hacż ſdychnjenje: To je ſrudny cżah — płakazy cżah — dżicże bożemje! Naſche ſbože je ßo minyło. Naſcha móz je poniżena. Dżicże bożemje wy njeſbożowne wopory Napoleonowych a franzowſkich hrěchow! Hodżina ſapłacżenja a wjecżenja je pſchiſchła.

Straſchna nóz po bitwje.

Płomjo w zyrkwi paleſche ßo pomału dale a dale. Schtó tež dyrbjał jemu wobaracź? Pſches dróhu nichtó njemóżeſche, dokelż wójſko njepſchеſtawajzy nimo cżehnjeſche. — Sajecżi dele, dobywarjo horje. Sawěſcże, ſranjeni w zyrkwi budżichu ßo wſchitzy ſpalili, njebudżiſche=li jich kſchik hacż k nam doßahał. Duż ßo podachmy, dwaj hrabjowaj ßynaj, mój bratr, knježa cżeledź, někotſi wjeßnjenjo a tež němſzy wojazy, a wunjeßechmy njeſbożownych, zyrkej wſchak běſche hižo połna dyma. Składżechmy jich na wunjeßene ławki a na nahu ſemju, pſchetoż ſtwy a hródże běchu dawno połne wbohich towarſchow. Wě ßo, běchu woni jara dżakowni, ſo ßu żałoßnemu ſpalenju wuſchli.

Tak bu wjecżor. Ssuano tuta nóz ßwojej kſchidle měra nad nami wupſchеſtrěje, ſo móhli wſchitzy wotpocżnycź po wſchej ſtrachoſcżi a żałoſcżi. Mój Bożo, hdy móhł wotpocżnycź, hdy jenoż by měr był. Woheń w Elſaßhauſenu, woheń w Delnim Fröſchweileru, zyrkej ßo pali, a we wokolnoſcżi ßo wſchitko cżerwjeni. Hdże a ſchto wboſy wobydlerjo? Kak wojazy nimo cżahnu, kaž wodowe żołmy, kaž had bjes kónza. Woſy, jěſdni, pěſchzy, kanoněrojo, — dale, dale! Je dha ßo ſemja wotewrika a wſchěch duchow wuplunyła, ſo wojakow żaneho kónza njeje? Běda wam, Franzowſojo! Pſched tymi njeje żaneho cżěkanja, żaneho wobſtacża. Kak ßu cżi ſahorjeni ſa ßwojeho wjerćha, kak pola nich jedyn ſa druheho ſteji, jedyn ſa druheho ßo ſtara, to pola Franzowſow żenje widżeli njeſßmy! Nóz je naß pokryła. Schto ßo tam pſches pola ſpěwa? To dźě ßu naſche ſtare hłoßy: Njech Bohu dżakuje ßo wutroba wſchěch ludżi. — Jedyn twjerdy hród je naſch Bóh ßam. — Schtó to ſpěwa? To ßu dobywarjo, naſchi něhduſchi bratſja. Budża naſche rjane krajiny ſaßo jim ßłuſchecź? Kaž Bóh ſechze. Tu khwilu je wokoło jeneje w nozy, — pokaſowaŕ na wěżinym cżaßniku je ſaſtał; ſtary cżaß je ſaſchoł, nowy ßo pſchibliża. Zyrkej je wot płomjenjow wobdata, ſwony ßu ſeſchkrěne, jich poßledni ſwuk běſche wołanje do wójny; njech je nowy ſwuk wołanje k měrej. Hrimajo ßypnje ßo wěża do roſpadankow, bórſy tež zyrkwiny krym, a mróczele kura ſběhnu ßo horje k njebju, tych wobſkorżujo, kotſiż ßu tutu wójnu ſawinowali. —

Kak mje wutroba boli pſchi mojej roſpadanej zyrkwi. — Njeje dha żaneho kónza tuteho ſtraſchneho domapytanja? Kyrie eleiſon!

(Pokracżowanje.)

Něſchto k roſpominanju.

Ssam pſches ßwoju móz ßo nichtó wot wopiłſtwa njewußwobodźi.

Goßner běſche derje ſnaty a lubowany prědaŕ w Barlinje. Jedyn dżeń w juliju 1850 dżěſche wón pſches haßu, hdżež dżěłacżerjo pleſtrowachu. Jako nimo dżěłacżerjow dżěſche, runje dwaj ſtejeſchtaj a ßo ſ palenzoweje bleſche napiſchtaj. Jedyn ßebi cżapku ſcżeże a ſtrowjeſche. Potom wón w ßwojej khróbłoſcżi bleſchu poda a praji: „K ſtrowoſcżi, nano Goßnerjo!“ Goßner ſ měrom na njeho pohlada a ſnapſchecżiwi: „Ja móhł picź, hdyż bych chżył, ale ty dyrbiſch, hdyż tež njechaſch.“ S tym woteńdże. „Schto? Ja dyrbju?“ dżěłacżeŕ ſa nim wołaſche, ßwojn bleſchu na kamjeńtnu hromadu cżißny, ſo do wjele kruchow roſlecża. Sa dwě njedżeli tón ßamy muż wſchón njeměrny k Goßnerej pſchińdże. S duchownej ſtyſknoſcżu jeho proſcheſche: „Wußwobodźcże mje, nano Goßnero, wußwobodźcże mje! Hewak ßym ſhubjeny, ja a moja żona a moje dżěcżi!“ Wón běſche ſpytał, ßo picża woſtajicź; ale cżim bóle běſche ßo bědżił, cżim hłubje běſche pſchiſchoł. W ßwojim ſadwělowanju namaka pucź k Goßnerowym durjam a tón jeho tež do ßwojeho hladanja wſa a ſ njeho ſ Božej pomozu ſtróſbeho cżłowjeka ſcżini.

* * *

Maki ludżo chże jich najmjenje woſtacź a někotry, kažkuliż mały je, wón ßebi tola myßli, ſo je něſchto wulke. Marka běſche mała holczka; dokelż pak mějeſche mjeńſchu ßotſiczku ßo wo njej jako wulkej powjedaſche. Pſchi wjecżornej modlitwje jej macź tu ſchtucżku: „Ja ßym mała, cżiń wutrobu mi cżiſtu, w njej njech nichtó njebydli, hacż Jeſuß ßam!“ wucżeſche. Marka pak ßo wobaraſche a praji: „Ja njejßym mała, ja ßym wulka.“ „O, cżłowſka wutroba“, rjekny k temu nan, jako jemu to macź powjedaſche, „kak dołho traje, hacż njejßy wjazy wulka, ale mała.“ Luk. 9, 48.

* * *

To ßłowo ſe ſakramentomaj je Boża ruka, ſ kotrejż wón nam ßwoju hnadu a ßwoje dary w Khryſtußu prjódkdżerżi a poſkicżuje. Wěra pak je naſcha ruka, ſ kotrejż je japſchimnjemy.

* * *

Khryſtus, fěrſchta żiwjenja.

Dwórſki prědaŕ Hedinger w Stuttgarcże († 1704) da do ßwojeje ßmjercże hudżbneho miſchtra Schwarzkopfa ſ harfu k ßwojemu ßmjertnemu łożu pſchińcź. Jako tón ſaſpěwa kraßny dobycżérſki khěrluſch: „Jeſu, daj dobycź ty fěrſchta żiwjenja!“ ßo mrějazy ſdżerżecź njemóżeſche, ale ſ wulkim hłoßom ſawoła: „Viktoria, dobycże je dobyło!“

Hudanczży.

Kotre zakty ßo ſe łżizu jědża?

[Wſchitke zakty.]

Kotry kamjeń ludżom k jědźi pomha?

[Mylnik kamjeń.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

Na kwaßu Ernſta Nowaka ſ Wulkeje Dubrawy pſches knjeſa Jana Jenku ſ Wulkeje Dubrawy . . . . . 7 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny dżak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: faraŕ Gólcź w Budyſchinku. Cżiſchcź a naklad Ssmolerjez knihicżiſchcżerńje w Budyſchinje.

Pomhaj Bóh!

Čžißło 50.
16. dez.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedželske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczišchczérni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

3. njedźela adventa.

2. Kor. 4, 6.

Bóh, kotryž pschikasa, so by ßo sczěmnosczе to ßwětło rosßwěczіło, tón je ßo rosßwěczіł w naschich wutrobach, so bychmy dostali rosßwěczenje teho pósnacza teje kraßnosczе Božeje we wobliczu Jesom Khrysta.

Adventski czaß, jaßny a ßwětły czaß, tež hdyž wonkach tołsta kurjawa kóždej ßłónczнej prusy pschekhód wobara. Adventski czaß jaßny a ßwětły czaß, pschetož w nim ßo pschihotuja kschesczijanske domy a woßady k nutrnemu ßpěwanju khěrluscha wo hodownym ßwětle:

To wěczne ßwětło skhadźa tam,
Sjewi nowu ßwětłosczź nam,
Tež w nozy jaßnje ßwěczi ßo
A da nam Boże dźěczatstwo.
Kyrie eleis.

Ale schtó widźi tole ßwětło, kotrež je rjeńsche hacź měßacźne ßwětło a hwězdne błyschczenje a ßłónczna jaßnosczź? Jenož tón, kotremuž je jeho ßamßne ßwětło wuhaßnyło, kiž je dowěrjenje na ßwoju ßamßnu mudrosczź a hischcze wjele bóle na ßwoju ßamßnu prawdosczź shubił. Temu ßo woczi woczinitej a wutrobu ßo wotewri sa rjanu kraßnosczź, kotraž ßo ßwěczi wot woblicza teho, kiž je do ßwěta połneho ßmjertneho khłódka a hrěschneho hubjeństwa ßłowo wołał: Ja ßym ßwětło teho ßwěta. Hdźež tole ßwětło woczinjene durje namaka, tam ßo rosßwěczi tak we wutrobach, so tež cźěmnosczź ßmjertneje hodźiny a ströżele pschichodneho ßudźenja je haßnycź a pschikrycź njemóża.

Snamjo tak rosßwětleneho muża masch wo ßwjatym Pawole. Kaž druhi advent w Danielu tebi teho pschedstajesche, kiž w pokucze ßwětło ßamßneje prawdosczе wuhaßnje, tak masch dźenß na tsecźim advencze w ßwjatym Pawole muża, w kotrymž je Jesußowe ßwětło seskhadźało. Tehdy, jako na puczu do Damaskußa njebjeska jaßnosczź ßo wokoło njeho ßwěczesche, bu wón zyle hinaschi muž. Nětk bu to ßwjaty nadawk jeho zyleho žiwjenja, tutemu ßwětej pucź psches zyły ßwět wotewricź. A hacź runjež dyrbjesche dla tuteho adventskeho dźěła do jastwa a do rjeczasow, tež w jastwowej cźěmnosczi a hańbje ßo jemu tola ßwětło ßwěczesche a czinjesche jeho wutrobu wjeßelu a jeho wěru twjerdu kaž skału a jeho nadźiju njepschewinjomnu. Nochzył ty ßwjatemu Pawołej runy bycź?

Kak ma ßo s twojim žiwjenjom? Sswěczi ßo tež hižo na twojich puczach adventske ßwětło a hodowna jaßnosczź? Abo wobara ßo hischcze twoja njepokutna myßl a njepuschczi bludne měnjenje, so twoje ßamßne hubjene ßwěczki, twoja mudrosczź a prawdosczź, wjazy ßwětła a czopłoty dawaja, hacź Boże lube ßłónzo, luby sbóžnik? Bóh tón Knjes ma wschelake pucze, po kotrychž ludźi woła a ßwětłu, kotremuž je ßo w ßwjatej kschczenizy w naschich wutrobach saßwěczicź dał, s kotrymž je saßo k žiwjenju a k ßwěczenju pschinjeße. Někotryžkuliž je měnił, so je te ßwětło hižo dawno wuhaßnyło hacź na

poßlednju ſchkriczku. Ale ßnano ſ lubym kherluſchom abo ſchpruchom ſe ſchulſkeho a paczeŕſkeho czaßa, na kotryž ßo dopomnicze we wulkej nuſy a ſtyſknoſczi, nimale wuhaßnjenu ſchkriczku saßo wożiwi, ſo je wſcho jaßne w duſchi kaž na Bethlehemſkich honach w ßwjatej nozy; a hižo wſchemu żiwjenju w Boſy wotemrjety człowjek móże saßo ſ dźěczazej wjeßełoſczu ßobu ſanoſchowacź jandźelſki ſpěw: „Czeſcź budź Bohu w tej wyßokoſczi, a měr na ſemi a człowjekam dobre ſpodobanje“. Bóh bě pſchikaſał, ſo by ßo ſ czěmnoſcze ßwětło rosßwěcźiło.

Tak daloko chze luby Knjes naß wſchitkich w tutym adventſkim czaßu wjeſcź. S czěmnoſcze k ßwětłu, ſ puſcźiny hrěcha do ßlubjeneho kraja, k njemu do Bethlehema! O, daj ßo wjeſcź, pſchepodaj jemu wutrobu a żiwjenje! Czěmnoſcź je ßmjercź; ßwětło, kotrež wón pſchinjeße, je żiwjenje.

Nó dha, wutroba cźe żada,
Czehń nuts do njej', ſbóżniko;
Żadoſcziwa k tebi hlada,
Tebi jenoż poda ßo.
Wuczińcź ju ßam k ßydłu ßebi,
So ßo wona lubi tebi!
Twój ßym, twój chzu woſtacź ja;
Woſtań tež mój bjes kónza. (644, 6.)
Hamjeń.

Puczowanje po Bożim piſmje

abo

kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo czitajo.

Podawa ßwěrny czitař „Pomhaj Bóh=a“.

(Pokraczowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 17. ſtaw.

Hacź dotal je jenoż ßlubjenje bjeſe wſcheho doſtacźa knjeżiło; nětko pak ma ßo ßlubjenje pſchewodźecź wot doſtacźa, kotrež ſtajnje a bóle roſcze, pſchibyła a ßo roſſchěrja; ſtajnje a wjazy dyrbi nabycź ſtrony ßlubjenja, doniż ßlubjenje ſkónczńje njewuńdźe w doſtaczu. Sslubjenje je ßame Boże prawo, teho dla móżeſche ßlub tež jeniczzy wot Boha ßwjeczeny bycź; tak dha tež na 15. ſtawje ſhonimy, ſo jeniczzy Bóh pſchißłuſchnoſcze pſchijimuje, niz pak ſ dobom tež Abraham. Stawanje a doſtacze pak wukhadźa ſe ſkutka wobeju ſtron: ſ człowſkeho a bójſkeho. Teho dla ma ßo ßlub tež nětko ſ Abrahamoweje ſtrony ßwjeczicź; tež wón ma ßwjatoczńje pſchißłuſchnoſcze pſchijimacź. Sa ſnamjo ßluba, nětko powſchitkownje ßwjeczeneho, poſtaji Bóh wobrěſanje. So je ßo tole ſa ſnamjo wuſwolilo, ma dwoju pſchiczinu: Se ſtawom płodźenja je człowjek — a ſ prěnja mużſki — woßebje do hrěſchneho ſkaženja podaty; ſ druha ßlubjenje wo żónſkim ßymjenju (1. Mójſ. 3, 15) ßo tu do woßebiteho wo ßymjenju patriarchow pſchetwori, ſo by ßo narod ſboża płodźił, ſo by ßo ſ njeho narodźiła ſbóżnoſcź ſa wſchě narody. Tak njeje żana měſtnoſcź na człowſkim cźěle, ſa kotruż njeby ſnamjo Bożeho ſpodobanja runje nětkole trěbniſche było, khiba měſtnoſcź, wot Boha ſa to wuſwolena.

II. Schtuczka 15—22. Saraji pſchikoži Bóh nowe mjeno a wobßwědczi ſ tym, ſo maja ßo pſches nju jeho ßlubjenja ſtacź; Ismael, ſa kotrehoż Abraham proßy, móże jenoż wěſty podźěl żohnowanja doſtacź; żohnowanje pak ma pſchi tym woſtacź, kotryż je wot wſcheho ſpoczatka ſa to ſhladany.

A potom, hdyż běſche Bóh khwilku mjelczał, ſo by Abraham czaßa namakał, ſo by ßebi wſcho ſrěczane też we wutrobje ſpomjatkował, dźeſche wón k Abrahamej: Każ ßy ty nowe mjeno wote mnje doſtał, tak njeßměſch ty ßwojej żonje Sarai wjazy po jeje dotalnym mjenje Sarai = moja knjeni, abo moja knjeżeŕka, rěkacź, pſchetoż tajke mjeno ſjewi jeniczzy, kajke czeßne měſtno ma wona w ßwojim domje pódla czeledźe, ale Sarah = wjerchowka budźe jeje mjeno, dokelż doſtanje nětko czeßne měſtno mjeſe wſchěmi ludami a narodami.

Pſchetoż ja chzu ju, kotraż ßo dotal ſdaſche ſamknjena bycź, a kotraż je ßo hižo ßama wſcheje nadźije wſdała, pożohnowacź, a wot njeje, kotruż ßy też ty ſe ßwojej nadźiju ſpuſchcził, chzu czi ßyna dacź; pſchetoż chzu ju pożohnowacź; na nju a na żanu druhu ßym ja ſpominał pſchi żohnowanju, wo kotrymż ßym tebi woſpjet rěczał; a tak ſłożu ja nětko ßwoje ßłowo, tebi runje prajene, nětko też na nju: ludy wot njeje pſchińdu a kralojo na wjele ludach.

Do wobeju noweju mjenow, kotcejż Abram a Sarai doſtanjetaj, je ſakładny pißmik mjena Jehovah, mjenujzy pißmik „h“, ſapleczeny; tele mjeno je ſałożk a hwěźda tamneho ſpodźiwneho pſchichoda, kotremuż Abrahamowe ßymjo napſchecźiwo krocźi na ſałożku ßluba Bożeho, ſ Abrahamom ſałożeneho.

Teho dla je lèpje, hdyż pißamy Sarah, a niz Sara, każ je też Luther pißał.

Abraham, pſchemożeny pſches ſpodźiwne wězy, kotrež mějeſche tu wußłyſchecź, padny na ßwoje wobliczo a ßmějeſche ßo. To njebě hiſchcze nichtó ßłyſchał, a to njeběſche na wěru podobne, ſchtoż tu Bóh rěczeſche, a tak njemóżeſche ſpodźiwanje w ßwojej duſchi potajicź, ale ßmějeſche ßo, a tole ßmjecze ſjewi njewólnje, ſchtoż wón pſchi ßebi dźeſche w ßwojej wutrobje: Budźe ßo mi ſto lět ſtaremu człowjekej hiſchcze ßyn narodźicź, hdyż ßym hižo pſched 13 lětami jenoż teho dla ſ Hagaru ßyna měł, ſo njeby ßo czaß mojeje płódnoſcze zyle minył? A budźe traſch Sarah, kotruż mějachu hižo pſched ſchtwórczłětſtotkom ſa njepłódnu, dźewjeczdźeßacź lět ſtara porodźicź?

Tole ßlubjenje Boże běſche tak pſche wſchu měru wulkotne, ſo Abraham ßo modło na ſemju padny, a tak pſche wſchu měru ſpodźiwne, ſo dźěſche jemu bjes wole na ßměchi.

Wjeßele a naſtróżenje
Je nětk moje pomyßlenje,
Wulka potajnoſcź to czini
Pſchi tym khlěbje a tym winje,
Knjeże, ſo tu kraßnoſcź ſnaju,
Kotruż twoje ſkutki maju;
Twoje dźiwy khwalicź chzemy,
Wopſchijecź je njemóżemy.

(Pokraczowanje.)

Wjeßna wójnſka khrónika ſ lěta 1870.

(Pokraczowanje.)

Wjeß a pola.

Nětko pój ſo mnu do wßy. Kak tam wuhlada? Widźiſch tute dźěry w ſczěnach a krywach? Te ßu wuryte wot granatow. Kak te wokeńzy wißaja, wrota leża, durczka ßu roskłamane. — To wſchitko je ſbite wot dobywarjow, hacź do domow ßu ßo bili. — Wſmi ßo na kedźbu, hewak cźe poteptaja; njeßłyſchich, kak marſchěrujo ſpěwaja: „Do Franzowſkeje, Franzowſkeje! Němſka czehń do Franzowſkeje!“ Hladaj na pucź, ſo njepadnjeſch, tam leża morwi wojazy, morwe konje, rosmjetane brónje. Ludźo ſteja pola ßwojich ſpalenych domow a płakaja. Njeboli tebje też wutroba? Hlaj, to je wójna, ta ßo njepraſcha ſa mojim a twojim. Pohladaj ras na twoju ſahrodku. Hdże ßu twoje kwětki a roſtliny? Poteptane! Sa kamjeńtnym płotom ßu ßo Turkojo ſaſtajili a na Němzow tſěleli, měnjo, ſo dyrbja Němzy pſched nimi cźěkacź. Nětko tam leża: jenemu ßu moſhy rostſělene, druhi ma hubu połnu ſemje, ruku cźiſchczi na wutrobno, hdźeż je ßmjertna rana krawiła, wón wjazy njedycha. Wot cźeho je zyła murja tak ſ krewju womaſana? Tam leża pjecźo Turkojo morwi na hromadźe, njeje to ſtraſchne?

Chzemoj na pola pohladnycź. Njedźela je a rjane wjedro. Kurjawa ſteji hiſchcze na łukach a na polach. Tu wonja tak ſa krewju a pólvrom. Dych ßo namaj hacźi. Pytaſch ty twoje żita, twoje běrny, twoje ſchtomy? Mój luby, to je wſchitko wot kulkow rosbite, poteptane, ſkónzowane wot pſchecźela a njepſchecźela, wſcho jene. Hlaj, tak wutupi wſchitko wójna. A hdże ßu naſche lube ptaczki woſtałe, kiž hewak tak rjenje ſpěwachu, khwaljo Boha lubeho Knjeſa? Hrimanje kanonow je je wuhnało.

Kurjawa je ßo minyła; nětko pohladaj, ſchto widźiſch? Seſłamane woſy, tſělby, bajonety, teßaki, rostorhanu krawu draſtu, ſłany, tſchakowy, torniſtry, modleŕſke knihi, połſjědźene pomaſki, pjerinu, hornzy, próſdne a ſ zyrobu, ßudy, měchi, wſchitko, ſchtoż móże wójſko měcź a ſhubicź.

S kopizami tam leża nadute konje, a też hiſchcze njejßu wſchitzy morwi wojazy ſeſběrani. S měſtnami woni po ſtach leża

A kajzy woni ßu? Jedyn ma wotewrjenej wocži, druhi schěroko rósdrjenu hubu, wobliczo tsecžeho ßo mrócži w ßmjertnej bolosczi, — wschitzy w ßwojich najlěpschich lětach. Ssu tež sbóžnje wumrjeli? O, kajke jich cžéka wuhladaju! Jenemu je ruka wottšélena, druhemu noha, wschelakim hłowa, saßo jedyn ma rósdrjeny žiwot, so cžrjewa won wißaja. Hdy bychu jenož cži jow byli, kiž ßu na tutej wójnje wina! Hdy bychu cži wschitzy jow byli, kiž k wójnje schcžuwaja a we ßwojich ßußodach jenož njepschecželow widža! — —

Morjenje w Gunstecže.

Njedželu dopołdnja pschińdu do hrabinskeje sahrody. Duž stupi wyschk ke mni a džesche s wótrymi ßłowami: „Knjes fararjo, wy macže halunkow a ßlěpzow we waschej woßadže. Tym dyrbi ßo jich khostanje dostacž!“ — „Schto dha je ßo stało?“ — „Tak, dha wy niczo wo tym njewěscže, so ßu waschi ludžo s Fröschweilera na naschich wojakow tšéleli, sranjenych morili, morwym wocži wukałali, jasyk a wuschi wotrěsowali?“ Ja wotmolwju: „Ja snaju naschich burow, to ßu ludžo, kiž jenož měr lubuja, tajke hrosnoscže woni njejßu wobeschli, to njeje možno; hdže dha ßu cži ludžo?“ — „Tam pschińdu, te njeplechi!“

Cžrjóda wojakow pschińdže, w jich ßrjedžisnje běsche kopiza burow. Wojazy wołaja: „Jow ßu te smijizy! Njech psched fararjom ßwój poßledni Wótcže nasch spěwaja! Saßobu!“ Wot wschěch bokow ßo woła: „Wobwěscže jich jow s nohomaj na schtom!“ Proschu s zyłeje wutroby: „Wocžakajcže jenož, cži ludžo njejßu wschak s naschеje woßady!“ Saßo ßo woła: „Prjecž s tutymi cžertami, s tutymi djabołskimi Franzowsami!“ Ja praju: „Njepschinjescže tola tajku hańbu na moju woßadu, my cžerpimy hižo tak cžežko dosacž!“ Duž ßo trochu wotmjelkny. Pohladam na tutych njesbožownych ludži. Ssu swjasani na nohomaj a rukomaj, hłowa je krwawnje sbita, wobliczo spalene, wocži połnej stracha, jasyk jim dla lacžnoscže s huby wißa, drasta je rostorhana, strach psched ßmjercžu na zyłym cžéle; jich napohlad hnuje k ßmilenju. Prascham ßo jich: „S wotkal scže?“ „S Gunstetta, wy wschak mje snajecže, knjes fararjo, ja ßym scholkta!“ — „A ja ßym wucžeŕ, knjes fararjo!“ — „Haj, ja waß snaju!“ — „Schto, ty ßy wucžeŕ?“ hórscha ßo na njeho wojazy, „tak ty twoje džěcži wucžisch? Cžakaj, ty dyrbisch wyschsche wißacž, hacž wschitzy drusy!“

Prascham ßo: „Scže dha wy woprawdže tajke njekhmanstwo wobeschli?“ — „Haj, to ßu woni cžinili“, wojazy wołaja, „wucžeŕ je s dwěmaj tšélbomaj s pinzy tšélał, a tehole małeho pachoła (15 létny hólz) ßu popadnyli, jako jenemu sranjenemu nóž do žiwota kłó.“

„Ně, ně, my njejßmy niczo cžinili! My ßmy njewinowacži, tak wěrno to je, kaž Boże ßłónczko na njebju steji! O běda, my dyrbimy wumrjecž, wodu, wodu, kapku wody nam dajcže!“ woni žałoscža. Wojazy pak wołaju: „Nihdy na nihdy, te pßy njeßmědža žaneje wody dostacž! Žaneje kapki! Wjecžmy naschich bratrow!“

Dokelž ßu woni katholszy, dha ßo jich prascham: „Dyrbju sa waß po katholskeho fararja hicž, abo s wami ßam ßo modlicž?“ — „Ně, ně, njewopuschcže naß, knjes fararjo, hewak ßmy shubjeni, wy móžecže sa naß hnadu wuproßycž, tuczi knježa wschak ßu tež němszy!“

Krucže nětko rjeknych: „Psched Božim wobliczom wam ja kasam: Prajcže mi wěrnoscž, scže wy do wojakow tšéleli? Wusnajcže ßo, prjedy hacž psched Boži ßudny stoł pschińdžecže!“ — „My ßmy njewinowacži. O, moja wboha žona! O, moje wbohe džěcži!“

Wyschk ßwari: „To pschedołho traje; adjudant, jěchajcže k generalej ßo wopraschecž, hacž ßměmy s nimi kónz sčinicž.“

Rženje a subykschipjenje sapschimnje tutych wußudženych. Někotši padnu do womory. Drusy sběhnu ßwojej swjasanej ruzy k njebju a wołaju: „Božemje, nano, luba macži! Božemje, žona, džěcži! O Jesu, o Jesu!“

Mi ßo cžmowi psched woczomaj, wutroba stejo wostanje. Spytam hischcže ras: „Moji knježa, wina njesbožownych njeje dopokasana. Kaž tež wasch general wußudži, njeczińcže tak! Te schtyrnacže duschow ßu we waschej ruzy, njepschidajcže, so wumru, prjedy hacž ßo wěz prawje njepschepyta. Wy scže wulku bitwu dobyli, njesabudžcže, so dobywarjej pschisteji, ßmilny bycž.“

Adjudant pschijěcha wołajo: „Niz wobwěßnycž! Do hłowneho kwartěra s nimi, k krónprynzej! Do prědka!“

Swjasani dostanu nowu nadžiju, wobrocža ßo a wojazy jich s kleczom a se storkanjom se wßy wuhnaja. Schto ßu hacž do Sulza hischcže wutrali, njeje nichtó shonił. Jedyn 80 létny starz je po puczu wumrjeł, drusy buchu wobhnadženi.

Ssnano ßo nětko mje abo někoho druheho praschesch: schto na tym straschnym wobskorženju je, dha cži njemóže nichtó praweho wotmolwjenja dacž; wěz wostanje cžémna hacž do ßudneho dnja.

Hłód a lacžnoscž.

Běsche njedželu w jenej. Morjaza wójna je mje wboheho cžłowjeka nimale skónzowała. Ssmjercž mucžny pschińdu domoj. Na drósy je pschezo hischcže wulka cžischcženza. Ssym jara hłódny, ale tež jara srudny, so sa naß wschittich domach do zyła niczo k jědži njeje. Ale hlaj, wschitzy moji ßwójbni ßu tak wjeßeli, powjedaju mi, so je němski wyschk pschischoł ßo praschecž, hacž nusu cžerpja, a jako ßu jemu wotmolwili, so hischcže niczo jědli njejßu, hacž schklu mloka, dha je khlěb a tuk na blido położił a je s nimi jědł a wschitku jědž dželił. Wschitzy ßu ßo najědli a je hischcže nèschto sawostajił „sa knjesa fararja, hdyž domoj pschińdže.“

Ach, ßmilny Božo, měj džak sa twoju dobrotu a žohnuj ßmilneho Samaritskeho a swarnuj jeho w zyłej wójnje. Hdy bychu jenož wschitzy wobydlerjo we wßy tež wobjed měli. Wschitzy ßu hłódni a lacžni a nichtó nima ani drjebjeńczki. Wot wczerawscheho wjeczora ßem ßama strachota a žana rada. Na polu wschak ßu běrny ale nichtó njeßmě se wßy. S wokolnych wßow steja pschede wßu wosy s jědžu a s zyrobu sa naß, ale wojazy nikoho nuts njepuschcža. Jim wutroba boli dla luboscže, nam se žałoscžu! Kaž Bóh sechze! Tam a ßem ßu wojazy s nami dželili, cži wschak mějachu doscž. A schto schkodži, so nam żołdk korczesche? Cžim džakownischi ßmy nětko sa Boże dary, hdyž je mamy. Hischcže hórscha hacž hłód běsche lacžnoscž w tej cžoplocže. W žadnej studni woda, jenož jeniczka ma mózne žórło, ale tam storkaja ßo wojazy njepschestawajo, jena cžrjóda woteńdže a druha pschińdže. My chzemy k rězy, ale woni naß tam njepuschcža. Ach, kapka wody, kak ßy ty tola něschto lube.

(Pokracžowanje.)

Wschelake s bliska a s daloka.

— Sańdženu njedželu, 2. adventa, mějesche ßo 4. létusche ßerbske kemschenje w kschižnej zyrkwi w Draždžanach. Spowjednu wucžbu měješche wodžeŕ ßerbskich kemschenjow, knjes farař ryczeŕ Jakub s Njeßwacžidła, a ßerbske prědowanje knjes farař lic. theol. Rencž s Ketliz. Bohata liczba w Draždžanach a we wokolnoscži bydlazych Serbow běsche ßo na lube kemschenje w drohej maczeŕnej rěczi seschła. Spowjednych běsche 224, mjenujzy 91 mužskich a 133 žónskich.

— My ßmy lubych Serbow hižo wospjet na to pokasali, so nochzyli pschi kupowanju hodownych darow na rjane knihe naschеho evangelsko-lutherskeho knihowneho towaŕstwa k duchownemu natwarjenju sabycž. Woßebje nětko na dołhich symskich wjeczorach kóždy rad rjane knihe do rukow bjerje. Ale niz jenož sa dorosczenych ßu ßerbske knihe, kotrež ßo jako hodowny dar hodža. Ně, hdyž starschej ßwojim džěczom rad wobrasowe knižki kupuja, njech na to njesabudža, so mamy tež tajke ßerbske wobrasowe knižki, kotrež ßu runje tak rjane kaž němske. Wy je dostanjecže pola knjesa Ssmolerja, a wěscže budža ßo wasche džěczatka cžim bóle wjeßelicž, hdyž wobrasy se ßerbskimi schtuczkami dostanu.

— Pschi poßlednim ludliczenju mějesche 13 wjetschich městow Sakskeje s wjazy hacž 20,000 wobydlerjemi tele liczby po rjadu: 1. Lipsk: 455,122; 2. Draždžany: 395,340; 3. Kamjeniza: 206,584; 4. Plawno: 73,908; 5. Zwikawy: 55,572; 6. Žitawa: 30,914; 7. Freiberg: 30,209; 8. Budyschin: 26,000; 9. Glauchau: 25,477; 10. Rychbach: 24,502; 11. Meerane: 23,766; 12. Krimiczow: 22,823; 13. Mischno: 20,109. Po sjednoczenju Mischnja s Khelnom, tamnu stronu Łobja ležazeho, směje wone 31,340 wobydlerjow a stupi s tym na 6. městno mjes sakskimi městami. Schtož powschitkowne liczby nastupa, kotrež ßu ßo 1. dezembra naliczike, móže ßo prajicž, so je wobydleŕstwo tam, hdžež je rataŕstwo, wotebjerako, rostko pak we wulkich městach, hdžež je industrija. Dokelž ßu ßo tón krórcž tež Serbja woßebje liczili, tež shonimy, kelko je Serbow. Tule liczbu pak nětkole hischcže podacž njemóžemy. To hacž do noweho léta traje, prjedy hacž ßu te liczby po naschim zyłym wótznym kraju hromadu sliczene a sestajane.

— W khěžorſtwowym ßejmje je ßo nowy khěžorſtwowy kanzler wo tym wuprajił, cžeho dla ßo wopyt präſidenty Krügera w Barlinje pſchijał njeje. Wón wukoži, ſo Krügarjej jeho wopyt w Barlinje niczo pomhał njeby, dokelž ßo Němſka njemóže do wójny mjes Jendželſkej a Transvaalſkej měſchecž a ſo dyrbi Němſka ſjawnje wopokaſacž, ſo je zyle njeſtronſka. Duž tež njemóže džiwacž na ßobuczuczíwoſcž, kotraž ßo w ludu hiba; pſchetož hewak móhłe to lóhko jendželſki lud roshoricž a naß do njeluboſnych ſchmjatanzow cžahnycž. Tole wukoženje pak njeje, kaž ßo to roſumi, nihdže w ludu ſpokojiło. Naſch lud ma wutrobne ßobuczucže ſ wbohim ludom, pſchecžiwo kotremuž Jendželczenjo ſ hrěſchnej njeprawdu wójnu wjedu. To pak ßebi naſch lud žadał njeje, ſo by ßo naſcha wyſchnoſcž do njeluboſnoſczow ſaſchmjataka, ſa burſki lud pſchecžiwo Jendželczanam wuſtupujo. Wón je ßebi jenož žadał, ſo by ßo wbohemu pruhowanemu ſtarzej Krügerjej ta czeſcž wopokaſała, kotruž je ßebi ſaßłużił. Pſchi tym jemu naſcha wyſchnoſcž njetrjebaſche niczo ßlubicž, ſchtož by naß ſ Jendželſkej do roskory pſchinjeßło. Hdyž je Franzowſka to ſamóhła, by ßo to pola Němſkej tež hodžało. Jendželczenjo ßo wěſcže pſchecžiwo nam w tym ßamym padže tak ſadžerželi njebychu.

— Wo chineſkej wójnje je jara mało ßłyſchecž. Saſtupjerjo drje pſchezo wo měrje jednaja, ale te wujedanja k žanemu prawemu kónzej njepſchińdu. Se ſrudobu ßłyſchimy, ſo je wjele naſchich wojakow ſkhoriło. My ßebi niczo bóle pſchecž njemóžemy, hacž ſo by tale wójna bórſy ßo k kónzej dowjedła. Wužitka wot njeje žaneho njeſmějemy, jenož ßame wopory mamy pſchinjeſcž.

Něſchto k rospominanju.

Sa macžerje.

Jako mój junkrócž — tak powjedaſchtaj dwaj pſchirodoſpytnikaj, kotraj pſched tſjomi lětami w Islandſkej pucžowaſchtaj — wo ſchulach powjedachmoj, ßo praſchachmoj, ſchtó na ßo woſmje džěczi roswuczecž, kotrež dla pſche wulkeje dalokoſcže abo khudoby ſtarſchich do ſchule khodžicž njemóža. Duž wotmolwi ſdžěłany lěkař hłowneho měſta: „W ſtarobje wot ßydom lět móža wſchitke naſche džěczi cžitacž, w ßwojej rěczi pißacž a liczicž, wot khudſchich rybakow njeje ani jene, kiž njeby dobru wuczbu měłe. Naſche macžerje ßu naſche wuczerki a wótzny dom je naſcha ſchula. Bližſchi farař wſcho nahladuje a to džěczo, kotrež na ſpokojaze waſchnje wukło njeje, ßo k konfirmaziji njepſchipuſchczi. Hdy pak by farař jim jich džěczi wotpokaſał, by ßo islandſka macž ßmjercž rudžiła. Woprašchecže-li ßo tajkeho rybakſkeho hólza, ſchtó je jeho hiſtoriju a narodopiß jeho wótzneho kraja a mjena ptaczkow a roſtlinow wucził, by wón kóždy krócž wotmolwił: „Modr min!“ to rěka: Moja macž! — Cžeſcž tajkim macžerjam!

* * *

Džěczaza wěra.

Pſched něktrymi lětami pſchińdže wucženy do Schottlandſkeje. Hłuboko delkach pſchi hłubinje nahłeje ſkały žadna róża roſcžeſche, kotruž by rad měł. Paſtyrſki hólz w bliſkoſczi ßwoje koſy paßeſche. Profeßor jemu ſłoto lubjeſche, hdyž po tu rózu dže. Tón hólz praji: „Ja njemóžu, ně, ja njemóžu!“ hdyž běſche do teje hłubiny pohladał. Duž pſchińdže jeho nan. Na dobo wón praji: „Haj, ja chzu delc, ale ſ tym wuměnjenjom, ſo mój nan ſchtryk džerži.“ Maſch ty tež tajku wěſtu a ſtroſchtnu wěru do twojeho wótza w njebjeßach, ſo ßy wěſty, ſo njemóżeſch padnycž, hdyž wón tebje džerži?

* * *

Hdyž ßmjercž pſchińdže,

chzył ja tak pſchihotowany bycž, kaž tamna žona, kotraž mrějo praji: „Ja cžuju ßo kaž durje, kotrež maja ßo ſa klinku pſchimnycž, ſo bychu ßo wocžiniłe, mojeho Knjeſa nuts puſchczicž.“ Njeje to dobra wěz dom pſchihotowany měcž, ſo ßo njetrjeba hakle do porjada ſtajicž, hdyž ßmjercž pſchińdže? Hdyž ßmjercž k bjesbóžnemu cžłowjekej pſchińdže, jeho kaž łódž namaka, kotraž ſa kótwizu ſłożena leži; potom wón kótwizyny ſchtryk wotruba a łódž na morjo won cžěri. Na wopak, hdyž ßmjercž k pobožnemu cžłowjekej pſchińdže, jeho kaž łódž namaka, kiž chze runje kótwizu horje ſcžahnycž a potom praji k njemu: „Hdyž ßy ßwoje dźěło dokonjał a kótwizu horje ſcžahnył, potom chzu tebje domoj dowjeſcž.“ Matth. 25, 10.

Do Hód.

Sa džěczi.

Snajecže wy hodowneho
Muža, ſtaroh' ſchědžiwoh',
Nikom njeczini wón ſłeho,
Dokelž ſprawny, dobry jo,
Do kóždeho domu tu
Khodži, tam hdžeſch džěczi ßu.

Khodži w ſymſkej, ſymnej nozy
Po holi bjes pſchеſtacža,
Cžini ßebi wjele prózy,
Schtomiki ßej wobſtara,
Jědleńki te ſelene
Do domu wſchěm pſchinjeße.

Pjelni ßebi ßwój měch duzy,
Pola Božoh' džěſcža tam,
So by wón měł wſchitko k ruzy
Dawacž pěknym džěczatkam,
Jabłuka a worjechi,
Poprjanzy a khłóſchczeńki.

Na tych pěknych džěczoch tola
Ma wón ßwoje wjeßele,
Duž je tež to jeho wola,
So jim dary pſchinjeße:
Džěczi, budžcže poßłuſchne,
So wón ſaßo njeczekńje.

S komorki wón bjerje hrajki
Pola lubych jandželkow,
Klanki, wobraſki a bajki
Sa tych pěknych holczatkow,
Koſchlu, rjanu ßukniczku,
Cžopku khapu na hłowczku.

Sa tych hólzow wulkich, małych
Nadžěła wón wojakow,
Woſy, konje tajke rjane
A tež dołhe teßaki,
To b'dže wulke wjeßele,
Jenož ſo ßu poßłuſchne.

Džěczi budžcže dobri jemu,
Chzejcže jom' cžińcž wjeßele,
Budžcže poßłuſchne nětk wſchemu,
Schtož wam nan, macž pſchikaže,
Cžińcže wſcho kaž prawje je,
Dha ſcže jemu ſpodobne.

E. Helaß.

Kruſchki a truzki.

Kiž nochzedža tak prawje kžecž
A powjetſchecž a pſchekhwalecž,
Po ſaſtarſku ßwět měrja;
Maſch wjetſchu abo mjeńſchu kžu,
Na dobre ſboże pokojzu
Tak abo tak cži wěrja.

* * *

Wſchě kſchcženiczka na ſchtomiku
Płód doczakany njenjeßu;
Tež liſcžiczko najſeleńſche
Do cžaßa huſto wotpadnje.

Hudanczko.

Mi mjenuj ſchtomy bjes liſcža, a dróhi w lěcže bjes prócha.
[Schtrikhzołwy, jehłinowy, tšhinu, ječle atd. Red.]

Daliſche dobrowólne dary ſa wbohe armeniſke ßyroty:

Wbohim ßyrotam k hodam N. N. . . . . 5 hr.

W mjenje wbohich ßyrotow praji wutrobny džak

Gólcž, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcž w Budyſchinku. Cžiſchcž a naklad Ssmolerjez knihicžiſchczérnje w Budyſchinje.

Bohaj Bóh!

Čzišło 51.
23. dez.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczischczerni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

4. njedźela adventa.

Fil. 4, 4—7.

„Wjeßelcźe ßo w tym Knjesu a saßo praju ja, wjeßelcźe ßo. Wascha měrnoscź budź znajomna wschitkim ludźom. Tón Knjes je blisko. Njestarajcźe ßo wo niczo: ale njech we wschěch wěźach wasche próstwy w modlenju a źadanju s dźakowanjom psched Bohom sjawne budźa. A tón měr Boži, kotryź wyschschi je, dyźli wschitkón rosom, wobarnuj wasche wutroby a wasche myßle w Khrystußu Jesußu."

Je cźežko nimo hicź pschi tutym ßwjatym tekscźe na schtwórty advent; wón wjedźe nam cźakaze Boże dźěcźo blisko durjam, hdźež ßo hodowne wobradźenje pschihotuje a da nam psches mało wotewrjene durje do hižo ßwětłeje stwy pohladacź. Sshyschmy, schtoź nasch Luther wo tutej epistoli pische: Kschescźijenja ßu sbóžny lud: cźi móża ßo we wutrobje wjeßelicź a khwalicź, rejwacź a skakacź. To ßo Bohu derje lubi a wokschewi nasche wutroby, hdyź ßo se ßwojim Bohom hordźimy a wjeßeli s nim ßmy. Schto chzył ja wsacź sa to wjeßele, so je mi mój Knjes a Bóh wschěch jandźelow k pschecźelam sczinił, haj, njebjeßa a semju, haj, mojeho lubeho Boha a Wótza w njebjeßach? Duź dyrbjeli my skakacź a wjeßeli bycź, a njedyrbjało nasche žiwjenje niczo druhe bycź hacź lute halleluja, kaź wone teź je. Sswětne žiwjenje je mi srudoba, ale kschescźijanstwo rěka halleluja, pschetoź wone ma hnadneho Boha a tón rěka Jmanuel: Bóh s nami, je wěcźnje s nami a je prajił: Ty dyrbisch do muje wěricź, dha budźe tebi hrěch wodaty, ßmjercź cźi njedyrbi niczo cźinicź a ty dyrbisch herba njebjeskeho kralestwa bycź; a na tym niczo njeleži, so nimasch tajke kubło kaź bohaty Turka, pschetoź to je Boże kubło, ale jow pschinjeßu tebi wěcźne kubło, ßwojeho jeniczkeho ßyna; tón dyrbi twój bycź. Schto je bohaty Turka a khěžor pornjo temu? Proscherjo ßu, pschetoź woni maja kruch, kotryź je jim Bóh tón Knjes s hnadu dał. Ale ja ßym bohaty, mózny, pschetoź ja mam teho Knjesa, kiž mi bohacźische dary dawa, kotrež ßo jow sapocźnu, ale tam ßo prawje dokonjeja. Duź dyrbimy wjeßeli bycź, Boha teho Knjesa khwalicź a ßo jemu dźakowacź; pschetoź my mamy połnoscź a wscho to kubło je nasche. Sswětne wjeßele steji dźenßa, jutsje wone spada. Ale jow je teź ßłużobny wotroczk bohacźischi hacź khěžor a kral; pschetoź wón ma Knjesa wschěch knjesow sa ßwojeho hnadneho Boha, hacź runje tak wjele nima kaź turkowski khěžor. Tón dyrbi prjecź a cźerwje jeho sežeru. Schtoź wot teho ßwojeho sa ßwój brjuch njenałožuje, to wostanje w kaschczu; a byrnjež wjele wysche měł, dha tola niczo ßobu njewosmje, ale dyrbi wscho tudy sawostajicź, wosmje runje tak mało ßobu, kaź khuda ßłużobna dźowka.

Duź praji ßwjaty Pawoł: Budźcźe wjeßeli, pschetoź wy macźe wulke kubła, scźe bohacźi, macźe teho Knjesa, tón njecha wot waß prjecź, ale chze pola waß wostacź hacź do wěcźnoscźe. Hlaj, to je nětk kschescźijan, skaka

ſ wjeßelom pſched Bohom ſ khwalenjom a dźakowanjom, cźini ßwěru ßwoje dźěło, ßłuži na ßwěcźe a njecźini nikomu njeprawdu. Ale ßwět hromadu hraba a drapa a njemóże ßo naßyćźicź; tola wjazy ßobu njewoſmje hacź ſchtoź na ßebi ma a ſ tym je nimo. Schto pomha jeho drapanje a hrabanje běrgarjej a burej? Ssy=li pak kſcheſcźijan, ſnajeſch=li teho Knjeſa, dha dyrbi twoja wutroba wjeßele prajicź: Ja njecham nikoho ſjebacź; wſchak mam Knjeſa, tón rěka Jmanuel (Bóh ſ nami); na tym mam doſcź. Wón budźe mi teź jěſcź a picźe dacź, mje njewopuſchcźicź, a mi teź dobycźe dacź.

Duź njetrjebamy ßo ſtaracź, dokelź mamy teho ſa Wótza a hoſpodarja, kiž ma wſchitke wězy w ßwojej ruzy, teź tych, kiž nam něſchto woſmu a nam ſchkodźa, ſe wſchěm jich kublom; ale chzemy pſchezo wjeßele na njeho hladacź a pſchecźiwo wſchěm cźłowjekam měrni bycź, jako cźi, kiž ßu wěſcźi, ſo ſmějemy doſcź na cźěle a na duſchi a najwjazy, ſo mamy hnadneho Boha: cźi, kiž jeho nimaja, dyrbja drje ßo ſtaracź. Naſcha ſtaroſcź dyrbi ta bycź, ſo ßo njeſtaramy a jenoź w Boſy wjeßeli ſ cźłowjekami měrni ßmy; wo tym praji teź 37. pſalm (ſcht. 25.): „Ja ßym młody był a ßym ßo ſeſtarił, a njejßym hiſchcźe nihdy widźał, ſo by prawy był wopuſchcźeny, abo jeho ßymjo khlěba pytało.“ A 40. pſalm (ſcht. 18): „Tón Knjes pak ßo ſtara ſa mnje.“

Tak daloko naſch Luther. Ty pak, mój luby kſcheſcźijano, chzył ßebi dźenßa ſchtyri adventſke praſchenja pſchedſtajicź: 1. Mam ja tola wulke wěrne wjeßele na tym Knjeſu? 2. Je moja měrnoſcź teź wſchěm ludźom ſnajomna, nutſkach a wonkach mojeho doma? 3. Je to wulka ſtaroſcź Boża, kotraź je ſa moju ſbóźnoſcź ßo ſtarała, teź mje wucźiła, wſchitke moje ſtaroſcźe na njeho cźißnycź? 4. Je měr we mojej wutrobje, w domje, w zyłym źiwjenju, Knjeſowy měr, kiž je wyſchſchi hacź wſchitkón roſom?

O Bóh luby Knjes cźi pomhaj, ſo prawe wotmolwjenje na tele praſchenje namakaſch.

Hamjeń.

Hodowny muž.

(Hodowne powjedanczko, wěrny podawk.)

Běſche Bożu nóz wjecźor. Na wulkim hodownym hermanku w Hamburgu běchu pſchedawanſke budy ſacźinjene a pſchedawarjo běchu domoj ſchli, ſo bychu teź Bożu nóz ßwjecźili. Teź najmjeńſchi mjes pſchedawarjemi běchu ßwoje powoſtanki tunich hrajkow hromadu ſeſběrali a cźehnjechu k ßwojej khudej domiſnje, jeni ſbożowni, dokelź běchu ſkoro wſchitko roſpſchedali, druſy pak ſrudni, dokelź běchu mało abo ſkoro niczo pſchedali.

Teź Hanſk a Marka běſchtaj ßo na dompucź podałoj. Wonej běſchtaj tak mało pſchedałoj, a mějeſchtaj ßwoje měſchki hiſchcźe nimale połne pſchedawanſkeje twory: muźikow a klankow. Ach, na hermanku běchu wjele rjeńſche klanki, hacź jeju proſte a njenahladne wězki, kotrež běſche jeju macź we kožu (wona běſche khora) ſ pißanych kattunowych lapkow ſeſchiła. Skoro nichtó njechaſche Marzyne klanki měcź, hacź runje wona njeſpróźniwje proſcho ludźi namołwjeſche, kupowacź. Hanſk pak běſche wjazy ſboża měł ſe ßwojimi ßłowkowymi a róſynkowymi muźikami; w jeho dybßaku klinkotachu někotre niklowe ßwětke pjenjeſy.

Nětk ſtupaſchtej dźěſcźi ßo ſ ruczkomaj dźerżo pſches cźiche ſe ßněhom pſchikryte haßy; ludźo běchu nětko ſ wjetſcha wſchitzy doma pſchi wobradźenju.

Kajke běchu hewak haßy tak cźmowe ſe ßwojimi ſtarymi ſchěrymi khěžemi a kónczojtymi ſwißlemi. Dźenßa, hdźež běchu wyßoke tſěchi ſ běłym ßněhowym wodźecźom pſchikryte, a ſłote hwězki ſe ßwojej błyſkotatej kraßnoſcźu na nje dele ßwěcźachu, ßo wone ſpodźiwnje pſchecźelniwe ſdachu. A nětk płomjenjeſche ßo hiſchcźe ſa woknami wobkuſłaza ßwětkoſcź, pſchetoź nutſka wſchudźom Bożodźěſcźowy ſchtom ſaßwěcźachu.

Hanſk a Marka ſtejeſchtaj cźiſche a hladaſchtaj dźiwajo k jaßnje rosßwětlenemu woknu rjaneje khěže horje. Jaßna ßwětkoſcź padaſche runje na kamjeńtnu poſtawu, kiž pſchi muri doma ſtejeſche: macźeć Božu ſ Jeſuß-dźěcźatkom.

„O, tu dyrbja tola bohacźi ludźo bydlicź“, praji Marka. „cźi maja tajki rjany božodźěſcźowy ſchtom — a my žaneho nimamy“, a ſapłaka.

„Budź ſměrom, Marka,“ jej bratſik praji. „Njeběſche to lube Boże dźěcźo teź khudych ludźi dźěcźo, kaź my ßmy? Wone teź naß njeſabudźe!“

„Ně, ty duſchny mały muźiko!“ daſche ßo nadobo hłuboki hłóß ßłyſchecź, a kaź pſchiwěty ſtejeſche pſched dźěſcźomaj wyßoko ſroſcźeny muž w kožuchu a koßmatej cźapzy ſ dołhej cźmowej brodu, wot ſymy ſchědźiwej, a ſdaſche ßo kaź źiwy hodowny muž, rumpodich.

W jeho khutnymaj cźmowymaj woczomaj błyſkotaſche ßo ßyłſa, jako ßo k dźěſcźomaj pokhili a ßo pſchecźelnje praſcheſche: „Kak wój rěkataj a hdźe bydlitaj?“

„Ja rěkam Hanſk a moja ßotſiczka Marka.“

Jeho módrej ſmjerſkej ruczźy pokaſowaſchtej na cźmowe twarjenje, w kotrymž běſchtej dwě wokni zyle pod wyßokej tſěchu a ſ totrejuź ßo ßłaba ßwětłoſcź dobywaſche.

„Tamle bydli naju khora macź!“ praji wón.

„Haj, a nana teź nimamy“, dźeſche Marka. „Ssmój na hodownym hermanku ßłowkowe muźiki a klanki pſchedawałoj, ale moje klanki nichtó njerodźeſche, dokelź rjane doſcź njeběchu“, pſchi tym ſkobaſche ſa klanku, kotraź ſ měſchka won tſeſche. „A k nam Boże dźěcźo teź njepſchińdźe, dokelź ßmy khudźi“, a ſ tym wobſamkny ßwoju rěcź.

„A wone pak tola pſchińdźe!“ Hanſk wótrje rjekny. „Hańbuj ßo, Marka, ſo ßy tak małowěrjaza!“

„Běźtaj nětk ruczże k macźeri domoj; ja chzu Boże dźěcźo k wam póßłacź“, dźeſche zuſy, ßo ßmějo.

A kaź na pſchikaſanje poczeſchtej dźěſcźi běźecź, ſo ßo bórſy woczomaj zuſeho muża ſhubiſchtej.

Khwilu hladaſche zuſy myßlazy ſa dźěſcźomaj, potom dźěſche khwatajo wrócźo do jaßnje wobßwětleneho měſta, ſ kotrehoź běſche pſchiſchoł. Bórſy běſche w khlamach rjanu klanku ſ woſyczkom, twarſki kaſcheźik a wſchelake hrajki nakupił, potom ſaßo w druhich khlamach płacheź a rukajzy a mjehke cźopke rubiſchko. Po tym, jako bě hiſchcźe pola khlamarja wulki korb ſ jěduu a poßłyłnjazym winom napjelnicź dał, ſtupaſche wón, w ruzy ſe ßwěczkami natykany ſchtomik, a ſa nim poßłużobnik ſ cźeźkim korbom k domej, hdźež Hanſk a Marka bydleſchtaj. Pucź běſche daloki, a tak mějeſche khwile, ßebi pſchemyßlicź.

Hdźe móhłoj tola jeho dźěſcźi pſchebywacź? Dźiwnje! wonej teź rěkaſchtej Hanſk a Marka, kaź tutej dźěſcźi! Wonej běſchtej hiſchcźe zyle mólczkej, jako běſche pſched lětami pſches morjo k ſłotopytarjam jěł, ſo by wjazy pjenjes ſa ßebje a ſa ßwojich ſaßłużił. Wón běſche żonu a dźěſcźi pod ſchkit ßwojeju ſtarſcheju ſtajił.

Porědko běchu pſchi jeho pucźowanju wot jeneho měſtna k druhemu powjeſcźe wot njeju k njemu dóſchłe. Potom pſchińdźe žałoßne lěto, kholera, w Hamburgu. Wot teho cźaßa njebě wón wot ßwojich domjazych niczo wjazy ſhonił. Wón běſche wjele lět dołho dźěkał, ale niz podarmo. Jako bohaty muž běſche ßo wón pſched tſjomi dnjemi do domiſny wrócźił. Wot teho cźaßa pytaſche wón ſ wulkej njeſcźerpliwoſcźu żonu a dźěſcźi.

Schtoź běſche naſhonił, běſche ſlě doſcź. Pſchichodnej ſtarſchej běſchtaj ſemrjekoj, jeju khěžu druſy wobydlichu, żona běſche prjecź cźahnyła a nichtó njewjedźeſche, hdźe. Jeho ſ jeneho polizajſkeho wokrjeża do druheho póßłachu, wón pſchepyta a wobhoni wſchě haßy, ale podarmo. Wón njemóżeſche żaneje cźěrje namakacź.

Srudny a ſatorhnjeny běſche ßo wón dźenßa wjecźor pſches haßy bludźił a pſchi tym na wbohej dźěſcźi trjechił. Dokelź nětk ßwojim dźěcźom żaneho hodowneho wjeßela pſchihotowacź njemóżeſche, dyrbjeſchtej jo nětko tutej dźěſcźi měcź, kotrejuź bě jemu pſchipad do rukow pſchiwjedł.

Mjes tym ſtejeſche wón hižo pſched wyßokej cźmowej khěžu a ſtupaſche ſe ßwojej cźeźu nahle huſke ſkhody horje. Pſchi durjach běſche dźěcźazy hłóß ßłyſchecź. Jako horje dóńdźe, ſaßwěcźi ſchtomik, ſtłócźi na durjowu klinku a — wón ſtejeſche jako hodowny muž ſ błyſchcźatym ſchtomikom ßrjedźa w khudobnej ſtwicźzy.

„Macźi, Boże dźěczo!“ wyßkaschtej dźěsczi.

Zusy pak stupi, ßwoju koßmatu cžapku w ruzy dźerżo, k khorej żonje, kotraż na stólzu pschi khachlach ßedźesche.

Wona se spodźiwanjom na njeho hladasche, a hlaj — pohladnywschi do jeho cźmoweho wot ßtónza sbrunjeneho wobliczа, wona s wyskazym hłoßom cžepjetajcy ßwojej ruzy k njemu wupschestrě.

„Jano, mój luby Jano! Ty njejßy morwy a tež naß njejßy sabył!“ płakasche sbożowna s wjeßelosczu.

Każ schupisny padźechu żusemu s wocżow.

Blěda, wot khudoby a staroscże pschewsata żona psched nim běsche Marja, jeho lubowana mandźelska, a małej dźěsczi, kiż s wulkimaj wocżomaj na hodowneho muża hladaschtej, běschtej jeho dźěsczi. —

To běsche sbożowny a wjeßely hodowny ßwjedźeń, to běsche juskanje, kajkež njeběsche w tutej małej khudobnej stwiczży hischcże ßłyschane było.

„A widźisch ty, Marka, kak prawje mějach“, dźesche Hansk ßwojej ßotsiczży, „so Boże dźěczo naß njeje sapomniło? Wone je nam jako hodowneho muża naschego lubeho nanka saßo pósłało!“

Wboha khora żona pak ßo psches tajke wjeßele bórsy saßo wustrowi. Woni cźehnjechu s khudobneje jstwiczki do rjaneho wobydlenja, hdźež běchu sbożownje hromadźe żiwi.

Khěrlusch.

Kschescżijanske powitanja ßwjatych hodow.

Hłóß: Pańcże dele cźłowske dźěczi, abo też: Wschitzy ludźo wotßal cźahnu.

Powitajmy ßwjaty hody,
Sswjedźeń kraßnoh' wjeßela,
Dokelž pschinjeßeja płody
Sa wěrjazoh' kschescżana
Psches tón narod Jesußowy,
Kiž nam Bóh Knjes sdari nowy
Kóżde lěto s luboscżu
A nam hnadu skicżi wschu.

O, schtó nochzył dźenßa spěwacź
Khwalbu Bohu wjerschnemu,
Khěrlusch s nami k cżesczi dźěkacź
Sswjatom' dźěsczu Bożemu,
Kiž ßo tu k nam na ßwět poda
A nam ßwoju luboscź doda
S tym, so Wótza proschesche,
So nam hrěchi woda wschě.

Ach, kak namakamy ßłowa,
Sskowa wěcżnej' khwalby tu,
Kiž by doßahała s nowa
Sa tu Bożu hnadu wschu,
Kiž nam stajnje wobradźała
A nam wschitko dobre dała
Psches tu luboscź Jesußa,
Bożoh' luboh' dźěczatka.

Duž ßo dźenßa shromadźimy
Tudy w Bożej ßwjatnizy
Kraßny khěrlusch saspěwamy,
Jesu, każ cżi spodobny.
S tym my tebje swießelimy,
Bohu cżesczż też pschinjeßemy,
Sa joh' wulku ßmilnoscź wschu
A tu kraßnu dobrotu.

Poßkuchajmy, kak dźenß spěwa
Shromadźisna wjeßela,
Kschescżijanskich dźěczi ßyła,
Kiž tu k cżesczi dawaja
Khwalbu a dźak s khěrluschemi.
O, kak klinczi jich spěw rjeni,
Jako spěw tych jandźelow,
Kiž tam swjeß'li pastyrjow.

Sa te dary, kiž ßu domach
Bożoh' dźěscża dostake,
Njech ßu w drascże a na schtomach,
Kiž ßu kraßne pyschene,
Dźenß psches luboscź Bożoh' dźěscża
Sswojich lubych starschich cżescża,
Bohu dźak też dawaja,
Khwala ßwěta sbóżnika.

Duž też chzemy ßo jim runacź
Dźenßa tu a wěcżnje też
Cżesczż a khwalbu pschihotowacź
Bohu a też Jesußej,
So też bychmy każ te dźěczi
Khwalbu měli po wschěm ßwěczi,
Nětk pschi naschim żiwjenju
A hdyž dźemy wotßal tu.

Junu też we tamnym ßwěcże,
Hdźež naß ßwjeczi witaju,
We tej ßwjatej Bożej hěcże
Nam dźak sdarja a krónu
Sa tu luboscź, kiž my ßwěru
Měli ßmy psches prawu wěru
K naschom' lubom' Jesußej,
Bohu a k ßwjatom' Duchej.

Tam my chzemy hakle spěwacź,
Spěwacź khwalbne khěrlusche,
S jandźelemi k cżesczi dźěkacź
Bożej ßwjatej trojizy
Sa tu hnadu wscheho sboża,
Kiž wobradźi ruka Boża,
Nam psches próstwu Jesußa,
Hdyž pschińdźemy do njebja.

Teutscher w Porschizach.

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Pokracżowanje.)

Sranjeni.

Straschna bitwa pola Wörtha sawostaji nam wot wobeju stronow na 15,700 sranjenych; wot tych leżachu w Fröschweileru a Elsaßhausenje 4000. Pola naß na knjeżim dworje 900, w schuli 500, na farje 96, w kóżdym dworje 10—60 muży. Woni sdychuja, żałosczа a stonaja: Ke mni, ke mni! wodu! jenoż kapku wody! A my stejimy a hladamy na nich. Bychmy radźi pomhali, ale my niczo nimamy. Woni dyrbja shinycź. Jich wjele je hižo tak wumrjeło. A kajka je jich ßmjercź! W błudnosczi wołaja, kschiwja ßo s bolosczemi, straschnje ßo w symje waleja, wobliczo w ßmjertnej nusy! O, wójna, kak ßy ty hrosna!

Tak pschińdźe nam luba njedźela! A hlaj, Bóh na njebju je widźał wschitku żałoscź a ßmili ßo. Wjeczor pschikryje ßo njebjo s cżornymi mróczelemi, hrimanje pschińdźe a wulki deschczik. O, kajka hnada! Bohu dźak! Nětk móżemy ßo napicź a ßwoje muczne stawy k spanju położicź.

Prěnja pomoz póndźelu 8. augusta, a wulke pohrjebanje.

Po prěnjej pomozy Božej pschińdźe też prěnja pomoz ludźi. Ssußodne wßy buchu nuts puschczene a pschinjeßechu dary luboscże: khlěb, muku, mloko atd. Farař s Jägerthala pschiwjese pokny wós jědźe a wsa nasche dźěczatka ßobu, je zyły tydźeń hospodujo. Farař s Langensulzbacha pschepoda nam wschelaki proviant, też deki a pjenjesy, pschecżeljo s Hagenawa dawachu schokoladu, khojej, rajß, a wsachu pokne wosy sranjenych wojakow ßobu. Ach, kajki troscht běsche to wschitko sa naß.

Dawno ßym hižo wupowjedał, so ßmy zyłe kopizy morwych wojakow pohrjebali; to pak běchu jenoż cźi, kotsiž běchu wo wßy padnyli. Ale schto je to wschitko pomjo tyßazam muży a koni, kiž hischcże na bitwischczu leżachu. Kak wuhladachu woni nětko po tsjoch dnjach pschi tutej cżopłocże! Ssmjertna wóń napjelni zyły powětr, a hdyž wětsik s bitwischcża k nam dujesche, njeběsche k wutraczu! Runje pschińdźe pschikasnja: Hdyž wschitzy wobydlerjo, mużojo a żony a młodźina hnydom njepomhaja morwych sahrjebacź, potsělamy zyku wjeß do prócha. To pomhasche, pschetož psched Prußami mějesche kóżdy strach. Sa khwilku shromadźichu ßo mużojo, żony a dźěczi s łopaczemi a kilopami a motykami.

Nětko chzemy najprjedy konje pohrjebacź, te ßu tołste, naběżane a ßmjerdźa, so njeje wutracź! Ale kak je wotstronicź? Dźěru wurycź, njeje móżno na tutej kamjeńtnej roli. Chzemy je spalicź! Drjewo so nanoßy, schczěpowz ßo natwari, ale bórsy widźimy, so dyrbjeli zyku holu porubacź, chzemy-li wschitke konje spalicź. To ßo też njehodźi. Duž chzemy je do jamy smjetacź, tam maja ruma dosczż. Nětko dźěchmy po konje, krowy, woły. Ale te ßo splóschichu psched tutym hrosnym ßmjerdźenjom. Puki pomhachu, a s wulkej próżu swotwosychmy někotre. Bórsy pak widźachmy, so też to móżno njebudźe, dokelž móhli hewak tydźenje dołho wosycź. Tak njewosta nam niczo wysche, hacż konje se semju pokryczż, tak wjele hacż je móżno. Schto ßu nasche wbohe żony a dźowki wustali, kak je ßo jim dych hacził, njeje k wopißanju. Żadyn dźiw njeby był, hdy bychu wschitzy skhorili — ale schto ßebi chzesch? sahrjebacź abo mór do wßy dostacź — jene wot wobeju.

Potom wobroczichmy ßo k padnjenym wojakam. Wulke rowy buchu tam a ßem wuryte, hdźež jich runje najwjazy leżesche, a tam buchu s zyłej drastu nuts składźeni, 4—6—10—20—30, sa tym, hacż ßo namakachu, pschecżeljo a njepschecżeljo, wschitzy hromadźe. Schto kóżdy je? Schtó to wě? Hdźe jeho kolebka stała? Kotra żónska wutroba ßo jeho dla kama? Schtó wo njeho płaka? S kajkej duschu je se ßwěta schoł? Bóh to wschitko wě. Njech woni wotpocżnu hacż do wulkeho dnja horjestacża. Żel nam je, so jich njemóżemy do kaschcża położicź a se spěwanjom pohrjebacź, każ ßo to kschescżijanam pschißłuscha, — to njeje móżno, jich je pschewjele. Tak ßmy zyły dźeń dźěkali, ale lědma dźeßaty dźěl morwych pohrjebali. Widźachmy, so ßami hotowi njebudźemy. Teho dla buchu dalsche wßy wo pomoz proschene, a wone pschińdźechu a pomhachu, hacż też poßledni ßwój row namaka. To trajesche dlěje hacż tydźeń. Běda, kak nasche polo nětk wuhladasche, kupa pschi kupje, ßame pohrjebnischczo. Naliczich na 800 tajkich rowow. Hdyž w kóżdym rowje jenoż dźeßaczo leżachu, dha ßmy 8000 muży sahrjebali. Běsche pak jich wjazy, wjele wjazy. — Spicże w měrje!

(Skónczenje pschichodnje.)

Hody!

Kak mje dźiwnje pohnuja
Wasche synki, swony hodow,
Kiž nam powjesćź dawaja:
Hnada skhadźa nam do domow,
O, ja ßym tak wjeßely
Na tón ßwjedźeń hodowny.

Žłobik steji w lilijach,
Wysche doma hwězda ßwěćźi,
Jandźeljo ßu w radosćźach,
Cźesćź budź Bohu! s njebja syncźi,
Ja też dźenßa saspěwam
Bohu cźesćź a khwalbu dam.

K sbožu dźenß' ßo ponowja,
Schtož ßo prjedy sta, sa duschu,
K Bethlehemej khwataj ty!
Tak te swony klinczećź ßłyschu;
Wutroba duž khwataj dha,
Sbóžnik pschińdźe twoje dla.

S pasthyrjemi ßměsch nětk ty,
S kralemi wot ranja cźahnyćź,
S nimi stróschtuje, wjeßely
Psched sbóžnikom dele padnyćź,
Njesastorcź mje khudeho
O, mój luby Jesußo.

Nimasch tźž ty sloteho,
Wyruch a niz maru ßobu,
Dha jom' pschinjeß sa to wscho
Žadosćź wutroby nětk ßobu,
Wón ju rady horje wsa,
Prawy pucź cźi pokasa.

Hlaj, wón ruczźy lubosne
Wupschestrje tej studnje hnady,
Pój, tak tebje proßyćź chze,
Budź tej' hnady dźěczźo rady,
Dźi, hdyž hnadu dostanjesch,
Junu sbóžny poczźehnjesch.

Duž dha chzemy rady hicź
A ßo jemu zyle podacź,
Sswětneho ßo wostajicź,
Jenož stajnje sa nim žadacź
Do poßlednjoh' sdychnjenja,
Hacž ßym pola Jesußa.

E. Helaß.

Wschelake s bliska a s daloka.

— We wuczeŕstwje Budyskeho krajnostawskeho seminara stanu ßo pschichodnje mnohe pscheměnjenja, kotreź też naß Serbow sajimuja. Knjes wyschschi wuczeŕ Fiedleŕ, kotryž je wot l. 1858 na seminaru skutkował, stupi s nowym lětom dla khorowatosćźe se ßłużby. Na jeho městno ßo Serb sa wuczerja na Budyski seminar njepostaji, hacž runje by ßo drje też mjes ßerbskim wuczeŕstwom khmana móź namakała. Sa wuczerja ßerbskeje rěcźe (4 hodźiny sa tydźeń) je ßo k. Polan, wuczeŕ pschi měschczańskej schuli, powołał. Jutry pschesydli ßo k. seminarski direktor schulski radźicźel dr. Jan Müller do Draždźan, so by direktorat seminara w Bjedrichowym pschedměsćźe nastupił. Knjesaj wyschschej wuczerjej Schleinitz a Frenzel, kotrajž běschtaj hižo sa cźaß njesapomniteho direktora Leunera Serbam stajnje pschikhilenaj, pójdźetaj na kónz schulskeho lěta na wumjeńk. Knjes dr. Klötzer, nam znaty se wschelakich pschednoschkow w konserwatiwnym towarstwje, je ßo na nowy jutry załožomny seminar do Frankenberga powołał. Schtó do wuprózdnjenych městnow sastupi, njeje hischcźe znate. Sa k. Fiedlerja póscźele ministerstwo 1. januara k. dr. Trenklera sa nakhwilneho wuczerja do Budyschina.

— Njeßwaczidliski Boži dom je rjany hodowny dar dostał. Knjeni profeßorka Pfuhlowa je rjany cźaßnik we ßwojej wulkej luboscźi k Bożemu domej darila. Nowy cźaßnik je zyle po nowym waschnju a wudokonjenju w Lipsku dźěłany, kajkehož drje hischcźe w žanej ßerbskej woßadźe na kraju nimamy. Kajkež mamy wěžine cźaßniki pola naß, maja ßo wone kóždy dźeń naczahnycź. Tónle nowy cźaßnik pak je tak złożeny, so trjeba ßo jenož wob tydźeń naczahnycź.

— W Minakale je nětko nowa schula dotwarjena. Teho dla je ßo też druhe schulske městno sa ßerbskeho wuczerja wupißało. Hacž Minakalska woßada na ßwoje wupißanje žaneho samolwjenja dostanje, je dwělowaze, dokelž na ßerbskich wuczerjach pobrachuje. Sa nasche ßerbske schule w Saksej wschak je s wužitkom było, so staj w poßlednim cźaßu dwaj ßerbskaj wuczerjej s Pruskeje do Saksceje pschischłoj; s tym pak tola njeje hischcźe wuczeŕskej nusy mjes Serbami wotpomhane, dokelž je saßo wuczeŕska nusa w Pruskej wjetscha, hdyž staj tam dwaj Serbaj woteschłoj.

— W Tetowje, hdźež je poboczna zyrkej Kschischowskeje woßady, njemějesche Boži dom žaneje wěże. Nětko pak je ßo na stary Boži dom rjana wěża natwariła a na nowu wěžu je ßebi woßada rjane swony lecź dała, tak so ma Tetowska woßada nětko rjanu do kraja shladowazu wěžu, s kotrejež swony s rjanym synkom nutrnych wołaja do rjanych Božich ßłużbow.

— Nowe lěto ßo bliži a kóždy ßebi do domu protyku wobstara. Do serbskeho doma ßłuscha serbska protyka. A my mamy rjauu serbsku protyku, kotraž móże ßo s kóždej němskej runacź. Duž, lubi Serbja, kupcźe ßebi naschu rjanu serbsku protyku!

Hody, wjeßely ßwjedźeń!

Hody ßu ßwjedźeń sbóžneho wjeßela. Hdyž ßy ßo ßam tak prawje sawjeßelił, chzesch też druhim to ßame wjeßele ßobudźělicź, so bychu też woni nješchto wo wulkej luboscźi shonili, kotraž je ßo wschemu ßwětej stała. — Lubosnje je, ßłyschecź, kak ßo hodowny ßwjedźeń w Schwejdskej a Norwegskej ßwjecźi. Niz jenož w hrodach bohatych ßo wjeßela a wohenje ßo sapala a wótsje ßo wyska, uě, też w hětach khudych ßo wjeßele žiwjenje hiba a ßamo w jastwach maja ßwětko. Pucźowazym je na tutym dnju kóždy dom a kóžde durje wotewrjene. Městno pschi khachlach a blidźe kóždy namaka, a schtóž pschińdźe, je wutrobnje witany. Też na swěrinu ßo w starazej luboscźi dopomnja. Skót w hródźi a domjaze swěrjata na hodownym dnju bohacźischo hacž hewak zyroby dostanu. Ani na ptaki pod njebjeßami ßo njesabudźe. Psched wschitkimi bróžnjemi a we wschěch dworach ßu dołhe žerdźe postajene a na wjeŕschku s kłoßami nakykane, a tak bjesstaroscźiwym spěwarjam pod njebjom rjane wobradźenje skicźa, kotreż wone s wyskanjom witaja a bórsy k ßebi bjeru. — Tak ßo wscho rjaneho hodowneho ßwjedźenja wjeßeli.

M. H.

Něschto k rospominanju.

Ssrjedźa dweju ßwězow.

Duchowny Ahlfeld junkrócź wupraji: „Ty wjedźesche ßwoje zyle žiwjenje ßrjedźa dweju wulkeju hodowneju ßwjedźenjow, prěnjeho, hdźež ßo tón Knjes narodźi, poßlednjeho, hdźež wón w ßwojej majestoscźi pschińdźe; prěnjeho, hdźež wón jako dźěczźo hnady pschińdźe, poßlednjeho, hdźež wón jako kral a ßudnik pschińdźe. Tak khodźisch ßrjedźa dweju ßwězow; jena ßwěcźi wot ranja, druha wot wjeczora. Daj ßo rosßwětlicź wot prěnjeho!

* * *

Bohaty muž junkrócź ßwojeho ßłużownika k Melanchtonej póßła a da ßo jeho praschecź, cźeho dla w hodownym khěrluschu rěka: Nam je ßo dźenß narodźiło wot knježny dźěczatko!" Melanchton jenož wotmolwi: „Praschej ßo twojeho knjesa, hacž wón też dźenßa hischcźe sbóžnika njetrjeba." A to běsche dobre kscheścźijanske wotmolwjenje, pschetož my teho hodowneho dźěscźa ani dnja, ani hodźiny parowacź njemóżemy, dyrbimy jo hischcźe dźenßa, jedyn dźeń a wschitke dny měcź.

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armenske ßyroty:

S Kotecźanskeje woßady:

Wot njemjenowaneje psches k. fararja Garbarja . . . 30 hr.

Ssmilnej wutrobje, kotraž je ßo s bohatym darom hody na wbohe wopuschcźene ßyroty dopomnika, wupraji hnuty dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a naklad Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.

Pomhaj Bóh!

Czißło 52.
30. dez.

Lětnik 10.
1900.

Serbske njedźelske łopjenka.

Wudawaju ßo kóždu ßobotu w Ssmolerjez knihiczíschczeŕni w Budyschinje a ßu tam dostacź sa schtwórtlětnu pschedpłatu 40 np.

Nowe lěto.

Luk. 2, 21.

„A jako ßo wóßom dnjow dopjelnjesche, so by to dźěczatko wobrěsane było; bě jeho mjeno narjeknjene Jesuß, kotrež mjenowane běsche wot jandźela, prjedy dyžli wón ßo w maczeŕnym żiwocze podjał bě.“

Je rjane waschnje, so ßo małemu dźěsczu, hdyž ßo wukschczije, nowe mjeno da. Nowe mjeno dyrbi na nowe bycze pokasacź, kotrež je runje psches saschczěpjenje do trojeniczkeho Boha dostało a pucze pokasacź, po kotrychž ma nětko czahnycź.

Stare lěto je ßo minyło, nowe je ßo s hłubokosczow wěczłnosczе sběhnyło. Jene lěto po druhim czehnje wotßal we wschelakim pscheměnjenju. Njeje dha stroschtne, so ßo nam jako napißmo, niz jenoż sa tele abo tamne lěto, ale sa kóžde lěto, kotrež nam Boża hnada wobradźi, w ßwjatym sczenju na dźeń noweho lěta Jesußowe drohe, njesachodne, sbożabohate mjeno napschecźiwo ßwěczi?

Wonkach na ßwěcze pschihotuja ßo wschudźom nowe wězy; schtożkuliż pak pschińdźe, njech je měr abo njeměr, sboże abo njesboże; jene wěmy wěscze a jaßnje, — tež tole lěto a kóžde pschichodne lěto steji pod szeptarjom wulkeho njebjeskeho krala. „W jeho mjenje maja ßo poklakowacź wschitke kolena tych, kiž w njebjeßach a na semi a pod semju ßu.“ (Fil. 2, 10.) A jenoż tón, kiž ma na czole jeho mjeno, dyrbi wutracź, woprawdźe żiwy bycź hacź do wěczłnosczе. (Sjew. Jan. 3, 12.)

Po wschelakim waschnju budźe tež tele lěto kschiž nam hrosycź, stysk a srudoba, nusa a tradanje naß wobdawacź. Schto to wuczini? W jeho mjenje mamy my żiwjenje (Jan. 20, 31), a schtóż ßo sprózny a wobczeżeny czuje, namaka pola njeho wokschewjenje a wotpoczink. Bědźicź budźe ßo, horzo ßo bědźicź pschecźiwo leßnosczi a słósczi stareho człowjeka, njepschecźelej w naschej ßamßnej wutrobje — budź pak stroschtny; schtóż do jeho mjena wěri, je Bože dźěczo a ma Božu hnadu wěstu; wón njebudźe wjazy ßudźeny (Jan. 3, 18.) a byrnjeż měł ßo pschecźiwo wjazy hacź jenemu słemu duchej bědźicź, wón budźe khwalicź móz s wuczownikami: „Knjeże, tež czerczi ßu nam w twojim mjenje poddacźi“ (Luk. 10, 12); wón budźe dobywacź na wschěch mozach czěmnosczе.

Na hańbje a wußměwanju Jesußowym wusnawarjam tež tole lěto pobrachowacź njebudźe, ale pißane steji: „Sbóżni scże wy, hdyž waß hanja Khrystußoweho mjena dla; pschetoż tón duch, kiž duch je teje kraßnosczе a Boži je, wotpoczuje na waß“. (1. Pětr. 4, 14.)

Dajcze nam teho dla, lubi pschecźeljo, stroschtni nutsczahnycź do noweho lěta w drohim Jesußowym mjenje. W nim chzemy ßo na nasche dźěło dacź: wone je czężke, ale Jesuß je pożohnuje; wone je prózy a kschiwdy polne, ale Jesuß je pschißłódschuje. W nim chzemy sa ßwojim wußwjecźenjom, ßwojim najmóznischim dźěłom stejecź: wjele je njepschecźelow w naß a wokoło naß, ale s Jesußom

wſchěch pſchewinjemy. W nim chzemy cźerpjenje a kſchiž na ßo wſacź: to je tym, kiž Jeſußa njeſnaja, najſtraſchniſche a najcźežſche: ſ Jeſußom hinak njewěmy, hacž ſo pucź pſches wjele ſrudoby do Božeho kraleſtwa dźe, ſ nim pak ßmy ßebi wěſcźi, ſo cźerpjenja tuteho cžaßa hódne njejßu teje pſche měru wulkeje kraßnoſcźe, kotraž ßo nad nami ſjewicź budźe.

O Jeſu, Jeſu, twoje mjeno
Mi ſapiſch derje do duſche,
So twoja wulka luboſcź jeno
We pomjatku mi woſtanje,
So w mojim zyłym žiwjenju
Je Jeſuß na mni k widźenju.

We twojim ßwjatym ßłódkim mjenje
Mam Božu Wótznu wutrobu,
Kaž tam ju maju wuſwoleni,
Hdyž też tu hiſchcźe wojuju.
Ach, hdy by hrěſchnik wjedźał to,
By tebi bórſy podał ßo.

Sſo modlimy we twojim mjenje,
Kiž je to žórło luboſcźe,
Wot kotroh'ž pija wumóženi
Tam pſchi tebi do wěcžnoſcźe.
My ſ nimi tebje cžeſcźimy,
Daj, ſo też my k nim pſchińdźemy.
Hamjeń.

Pucźowanje po Bożim piſmje
abo
kajke myßle nadeńdźech, Boże ßłowo cźitajo.

Podawa ßwěrny cźitař „Pomhaj Bóh=a".

(Pokracžowanje.)

1. knihi Mójſaßowe, 17. ſtaw.

A Abraham, wjeßoły hižo někotre lěta, ſo ma ßyna wot Hagary, bu nadobo ſaßo pokaſany na nahu wěru; tuž dźeſche k Bohu: O, ſo by Ismael pſched tobu žiwy był! So by wón pſchibjeral, a ſo by był požohnowany wot tebje! So bychu wſchě ßlubjenja žohnowanja na njeho pſcheſchłe! Ja wſchak chzu ßo ſpokojicź ſ tym ßymjenjom, kotrež ßy mi hižo dał."

S tajkimi ßłowami chzyſche Abraham Boha wabicź, ſo by ßwoju wolu jaßniſcho ſjewił.

Abraham ßebi ſawěſcźe njebě pomyßlił, ſo njemóže Ismael ſa tak wulkotne powołanje wuſwolenje bycź: wón bě wuſchoł ſe ſtrony ßwojeje macźerje ſ poklateho Hamoweho naroda; wón běſche ſ krwje a ſ cźěła (ſcź. ßwj. Jana 1, 13) a běſche ßo narodźił wot njewólnizy (Gal. 4, 22 ßł.).

Na to dźeſche Bóh: Haj, woſtanje, kaž ßym prajił; njemóžu ßwoje wulkotne a nadobne myßle ſměnicź ſ twojimi niſkimi a wſchědnymi: Sarah, wuſwolena knježerka mjeſe wſchěmi žonami, wona, twoja mandźelſka po wſchěm prawu, budźe tebi ßyna porodźicź, a ſe ßynom narodźenym wot knježerki móžeſch ßo bjes dwěla ſpokojicź ſa ßyna, narodźeneho wot cželadnizy, ſe ßynom wot pſchiłožnizy, ſe ßynom, narodźenym po ßylnoſcźi mojeje wſchehomozy ſa ßyna płodźeneho po wſchědnoſcźi pſchirody. Teho maſch potom, hdyž je ßo narodźił Iſaak = „ßměja ßo", rěkacź, ſo by ßo wopomniło to, ſchtož ßy ty dźenßa pſchi pſchipowjedźenju jeho narodźenja cźinił, a ſchtož hiſchcźe też druſy budźa po tebi cźinicź; pſchetož ſ nim, na kotrehož ßym wot wſcheho ſpočžatka pſchi ßwojich ßlubjenjach ſpominał, ſo njeby trjebał ſ Hagaru ſhrěſchicź, ſ nim chzu ja ßwój wěcžny ßlub wobtwjerdźicź, a ſ jeho ßymjenjom po nim.

Pódla teho ßym cźe też Ismaela dla wußłyſchał, kotrehož maſch lubeho, a kotryž jako twoje ßymjo ßłuſcha do koła mojich žohnowanjow. Hlej, ſtako ßo hižo je, ßym jeho požohnował, doniž ßy ty ßo ſa njeho modlił, a chzu jeho rospłodźicź a wulzy jara pſchiſporjecź. Dwanacźe wjerchow, podobnje dwanacźe iſraelſkim ſplaham, budźe wón płodźicź a ſ njeho budźe wukhadźecź wulki lud. Kaž ßym tebi ßlubił cźělne požohnowanje, tak ma tajke doſpołnje pſcheńcź też na njeho.

Ale mój ßlub, po kotrymž chzu bycź twój Bóh a Bóh twojeho ßymjenja po tebi, njemóžu dacź pſchekhadźecź na njeho; tón chzu ja jenicžzy ſcžinicź ſ Iſaakom, kotrehož budźe tebi Sarah porodźicź w tutym cžaßu w druhim lěcźe.

Tak doſtanje ßlubjenje też nětko po cžaßu ßwoju doſpołnu wěſtoſcź.

A Bóh pſcheſta ſ nim rěcžecź; wſchako běſche jeho doſpołnje ſawjedł do ſaradźenjow ßwojeje mudroſcźe a hnady. A Bóh njeminy ßo jemu traſch nahle, ale ſtpi widźomnje po pſchiwſatej cźłowſkej poſtawje horje wot Abrahama.

Tajke ſjewjenje njedyrbjeſche ßo jemu poſdźiſcho ſeſdacź, jako by byłe ßamón ßón abo wobraz jeho pomyßlenjom; wón měješche wěſty bycź teho, ſo je Bóh ſawěſcźe a po cźěle ſ nim porěcžał.

(Pokracžowanje.)

Hodowne ſpěwy.

Sa 5=lětne dźěcźi.

Ja njewěm prajicź wjele,
Ssym mólcžki, ßnadnuſchki,
Dokelž je pſchiſchło dele
To Bože dźěcźatko.

Dha mojej ruczzy ſtyknu,
Kaž macź mje wucžiła,
A Bože dźěcźko proſchu,
So mi też wobradźa.

Sa 12=lětne dźěcźi.

Bohu cžeſcź we wyßokoſcźi,
Měr na ſemi njech nětk knježi,
To je ta wjeßła powjeſcź k nam,
Kiž dźenß' je wobradźena nam.

Tak dźenß' ſynczi pſche wſchě kraje
A ſchumi pſches pola a haje,
Tak něhdy hłoßy klinczachu
Tym paſtyrjam tam na polu.

A pſches tu nóz ßo ſabłyſchcźeſche
K nam dele hwězda rosjaßnjeſche,
Tych mudrych ſ ranja wjedźeſche,
Hdźeſch ſbóžnik w měrje leżeſche.

W Bethlehemje w ßnadnej hródźi
Bu namakany w makym žłobje,
A powity do peluſchkow
Naſch Jeſuß, ſbóžnik wutrobow.

Tam ßo dele poklaknychu
Pſched nim ßo modlo, wobdarichu,
A jandźeljo k tom' ſpěwachu,
So wſchitke hona klinczachu.

Kaž junu hwězdy rosßwětlichu
Tu nóz wo tamnym ßwjatym cžaßu,
Nětk rosßwětli ſchtom hodowny
Nam ßwjedźeń jara wjeßeły.

Hdźež wſchudźe na ſchěrokej ſemi
Dźenß' kſcheſcźijanſki dom hdźe ſteji,
Tam ßwěcźa ßo dźenß kraßniſche
Te ßwěcžki błyſchcźo hodowne.

Tak je nam dźenßa ſaßo ſ nowoh'
Nětk Boże dźěcźo wobradźało,
Duž klinczi dźenßa tyßaz krócź;
O cźicha, ßwjata, Boža nóz.

E. Helaß.

Pschiwèrk abo Boże swarnowanje.

Viktor se Scheffel, snaty němski pěßnjeŕ, wěsćże pschiwěrjazy njebě. Ale ßlědowazy podawk wón też ženje srosumił njeje; wo nim wón ßam takle pische:

„Mój pschecźel S. běsche cźlowjek, kotryž kóždy dwěl wusamknje. Wojeŕska parschona, kajkaž ßo jenož myßlicź hodźi, zyle strósby, prosty, kotryž běsche wschemu, schtož je cźinjene a nasdate, napschecźiwny. S. běsche kavalleriśt a běsche we wójnje 1870/71 k temu postajeny, so by hońtwu na „franktireurow“ cźinił. Jeho wobhladniwosćź, symna krej, njebojaslivosćź, khróbkosćź a swažlivosćź jeho sa tajku straschnu ßkužbu woßebje khmaneho cźinjachu.

S tuteho cźaßa wón scźěhowazy podawk powjeda:

»To běsche cźopka, wot měßacźka rosßwětlena nóź, hdyž ja s někotrymi dowěrliwymi wojakami se ßwojeje schwadrony cźežki nadawk spytach, so bych shonił, hdźe njepschecźel steji. Krajina běsche nam jenož we wulkim snata; my wjedźachmy, so ßo psched nami wulki lěß, sady njeho rune kuki a rola wupschestrěwa a pschi poßledníschej dwór, na kotryž tukachmy, so je w nim woßebita khowanka sa „franktireurow“ a też sklad wscheho teho, schtož ßo k tšelenju trjeba. Lěß běsche wjetschi a khubschi, hacž ßebi myßlachmy. A hacž runje ßo na wschě móżue waschnje wobhladachmy, buchmy tola psches wschelake snamjenja na to pokasani, so ßmy wot njepschecźela wobstupjeni a wobkedźbowani. Hižo ßebi na to myßlachmy, hacž njeje pschi tajkich wobstejnosćźach lěpje, pschi jaßnym měßacźku lěß wopuschćicź, duž ßo na jedyn ras cźežke njewjedro hromadu scźahny, njebjeßa ßo pomróčźichu a wschitko ßwětko bu do najwjetscheje cźmy pschewobrocźene. Ani ruki psched ßobu widźecź njebě a běsche skoro njemóżna wěz, pucź do dwora namakacź. Hižo chzych ßo wobrocźicź a saßo nasad jěchacź, hdyž ßo njenadźizy w khětrej dalokosćźi ßwětko sabłyskny. — „Tam, hurra! tam dwór leži“, mi mój dźeßadnik pschischepta, a dalokowid do ruki wsawschi sa wěrnosćźu ßlědźich. Woprawdźe, ßwětko ßo s woknow ßwěcźesche a ßo s cźaßami sacźěmni, kaž by rjekł, so ßo scźěny tam a ßem ßuwaja. Jstwa běsche widźomnje wot njepschecźelow wobßadźena. My ßo wjeßelachmy. Cźma nam pomhasche, so móżachmy ßo pschibližicź. Wichor a deschcź teptanju konjow ßłyschecź njedaschtaj. Mějachmy najlěpschi wuhlad, so njewobkedźbowani do bliskosćźe pschińdźemy. Tak dha jěchachmy, najprjedy wobhladniwje, ale dokelž běsche semja trawnik, bórsy khětse a wótrischo. Na dobo běsche semja twjerdscha a tu a tam kamuschkata. Tola my sa ßobu jěchachmy; pschetož ßwětkosćź bliže pschińdźe a ja dźeßacź mjeńschinow móżachmy jo najposdźischo dozpěcź. Nadpadne běsche, so ani płót, ani sahroda bliskosćź dwora njewosnamjenjeschtej, ale móżno pak też běsche, so to wschitko tamnu stronu dwora leżesche.

Sswěża měrnje steji a ßo ßrjedź howrjazeho wichora směrom ßwěcźi. Ja, jako prěni, prjedy druhich jěchajo, mějach wóczko na ßwětko složene, kotrehož jaßnosćź ßo w cźěmnosćźi hischcźe bóle błyschcźesche. — Nadobo ßo nastróżich, a to tak nahle, so zyle bjes wjedźenja konja nasad storhnych a s tym jěchazych sady mje sadźerżach. S wotewrjenymaj wocżomaj — wkoßy mi w stróżelach na hkowje stawachu — na běku żónsku podobu hladach, kotraž ßo nahle pschede mnu w cźmi sjewi a ßwojej ruzy pschecźiwo mi wupschestrě, kaž chzyła mje warnowacź, — moja macź! Sawěscźe a woprawdźe, moja macź, kajkaž běsche, ale kotraž tola hižo dołhe lěta na cźichim pohrjebníschcźu doma, daloko wot wójnskeje hary a hołka, wotpocżuje. Ja zyle wěscźe widźach — kóżde snamjo jeje lubeho mikeho wobliczża, jeje wocźi, jeje rt, jeje schtalt w běłym ßmjertnym wodźecźu. zyle tak, kaž ßym ju poßledni ras połny sadwělowazeje a stysknjweje bolosćźe widźał, prjedy hacž ßo kaschcź na pschezo samkny. — A nětko nadobo pschede mnu w cźěmnej nozy stejesche — w dalokim zusym kraju w ßamotnej holi. —

„Macźi“, sawołach, „macźi!“

Dźeßadnik mje sastróżany sa ruku pschimny.

„Boże dla, knjes rytmischtrje!“ —

Duž ßo sjewjenje psched mojimaj wocżomaj shubi. Jenož hischcźe ras wona se wschěmi snamjenjemi wulkeho sastróżenja kiwasche: „Nasad!“ —

A potom mje saßo cźěmna nóź wobdawasche. Žaneho ßłowa mózny, na konju ßedźach. Cźujach, kak kóń spody mje tschepotasche a wróczo stupasche.

„Knjes rytmischtrje!“

„Hackert, njejscźe niczo widźeli?“ ßo skónczńje swažich prajicź.

„Ně, knjes rytmischtrje — schto?“

„A wy też niczo widźeli njejscźe?“

„Ně, knjes rytmischtrje“, satorhnjeni scheptachu.

„Stejcźe, niz krocżele dale! Nam strach hrosy; Hackert, dżerżcźe mojeho konja.“

Ja na semju skocżich.

„Dajcźe mi někotre krocżele do prědka stupicź!“

Pod mojimaj nohomaj kamuschkata semja schcźerkotasche, kamjeń wotpadźe a ja ßkyschach, kak ßo kulesche a s ropotom dele padźe kaž do wulkeje khubiny.

„Schto to bě?“

Khabłaty stejach a ßebi pschemyßlowach, schto bych cźinił, hacž bych krocżel dale schoł. Měßacźk ßo s jaßnymi pruhami psches mrócżele pschełama a ja psched ßobu do khubiny jeneje skały hladach, mjes tym so bě na druhim boku latańja powßnjena.

To běchu paßle, kotreż běchu nam Fanzowsojo powłakli. Wokomik symne stróżele psches moje stawy dźěchu; hischcźe dwě krocżeli dale a my bychmy rosbicźi we khubinje leżeli.

„Nasad, my ßmy pschi skałach!“ pomałku sawołam a moji jěsdni, kotsiž běchu strach runje kaž ja wuhladali, konje wokoło storhnychu. Duž ßo hižo na tamnej stronje skały tšěła; kulki wysche naß hwisdaju, mojemu podwyschkej jena do tšělby praßnje, ale tón ma też tšělbu hnydom pschi lizu a tšěli. Dwójzy ßmy do cźmy tšělili — měßacźk běsche ßo saßo skhował —; žaneho njepschecźela wjazy njewidźimy, a nětko psches wichory a deschcźe do schkitowazeho lěßa khwatamy. —

Hakle posdźischo, hdyž běchmy pschi ßwojich derje wukhowani, dopomnjecźe na to, schtož běch runje najhonił, s dźiwjej mozu na muje pschińdźe. Ja ßwoju ßuknju wotpinu, s dybsaka ßebi snamjo mojeje lubeje njeboh macźerje wosmu, na njo hladam a hladam, jo wokoscham a kaž dźěcźo płakam. Wujaßnjenje sa tute spodźiwne sjewjenje nihdy namakał njejßym, khiba to, so hižo běch sa žiwjenje mojeje njeboh macźerje jeje najlubsche dźěcźo, wo kotreż wona pschezo najwjetschu staroscź mějesche a nad kotrymž běsche jeje luboscźiwa ruka stajnje wupschestrjena.«

„Tak daloko mój pschecźel“, Scheffel wobsamkny, „kiž njeje ženje sehłał a kotremuž ja tutón podawk ßkowo po ßkowje wěrju. Ja ßym husto na to ßebi pomyßlił a ßo sbóżneho wobkrucźenja wjeßelił, so ani row macźerńej luboscźi mjesow njestaja; mjes tyßazami pak drje je jenož jedyn, kotremuž ßo tajke něschto w cźaßu najwjetscheje nusy a stracha sjewi.“

M. H.

Próstwa k Jesußej.

O, sbóżny cźaßo hodowny
Ty ßwjedźeń wjeßela na semi,
Ja wulki lóscht mam wutrobny,
Budź Boże dźěcźo nětko rjenje.

O, Jesu, praj, kak dyrbimy,
Cźi twoju luboscź wschitku płacźicź,
My wutrobu cźi podamy
Pój do njej' nuts, nam pomhaj radźicź.

My chzemy tebje lubowacź,
Daj ßebi nasche dusche ßwjecźicź,
Ty chzył naß ßwěrnje strażowacź,
Naß s twojim schkitom stajnje wodźicź.

O, daj, so žadyn sły duch nam
Nuts do wutroby njeby scźahnył,
A so tam Boži jandźel ßam
Wot naschich duschow njeby cźahnył.

Tak, so my s myßku pobożnej
Sso k Bohu móhli stajnje modlicź
A s cźistej duschu poniżnej,
Naß móhł ty k Božom' trónej wodźicź.

E. Helaß.

Wschelake s bliska a s daloka.

Nasche „Pomhaj Bóh“ stupi do druheho dźeßatka ßwojeho wobstacźa. Psches Božu miłosćź je ßo lèto a dale rosschěriło. Proßymy Boha, so chzył też nasche łopjeno, kotreż chze jeho kralestwu mjes Sserbami ßłużicź, dale žohnowacź. A wy, lubi cźitarjo, wostańcźe nam też dale ßwèrni. Pomhajcźe

nam nowych pschecźelow dobyć, kotsiž nasche kopjeno sžobu cźitaja. Hdyž sžo liczba cźitarjow pschispori, mózemy potom tež husćźischo rjane wobrasy poskiczić. Wschitkim, kotsiž sžu nam pschi wudawanju nascheho njedźelskeho kopjena pomhali, wupraji redaktor nutrny dźak s próstwu, so chzyli nam tež dale pomhać. **Gólcź,** farař.

— Evangelske sakske hlowne mißionske towarstwo je sažo „Lecźaze kopjeno“ wudało, w kotrymž wo dary sa mißionsku kollektu, kotraž sžo na tsjoch kralow hromadźuje, prošby. Tole „Lecźaze kopjeno“ je sžo tež do serbskeje rěcže pschekložiło a sžo Sserbam rosdawa. Lubi Sserbja, hdyž scże žohnowane hody sžwjecźili a pod błyschcźatym hodownym schtomom stejeli, dopomńcże sžo w sžmilnej luboscźi na wbohich pohanow, kotsiž hischcże w cźěmnoscźi khodźa. Wopomńcże, schtož nam rjane „Lecźaze kopjeno“ na kónzu praji: „Pschinjescże na tsjoch kralow bohate dary temu dźěscźu, kotremuž něhdy pohanjo s dalokeho rańscheho kraja skoto, wyruch a maru s dźakom sa to, so bě jim sbóžne sžwětko žiwjenja seskhadźało, pschinjeßechu.“

— Knjes wucźer Polak w Njeßwacźidle je sžo, sžwoje pruhowanje derje wobstawschi, sa druheho statneho wucźerja w Njeßwacźidle wuswolił.

Sylvestra!

Kónz lěta.

Cźaß nimo je, to stare lěto mrěje
A božemje wschitkim krajam prajicź dźe,
'schcże hodźiny, hlaj, nowe lěto kcźěje,
Duž stare, szeptań nowom' podacź chze.

Kral mrěje nětk a jeho lud saß' cźaka
Na poßlednje nětk jeho sdychnjenje,
Tón cźaßnik schcźercźi, pokasować khwata:
„Nětk bije wón“, nětk dokonjane je.

Něktotre młódne kcźenja, dyrbjachu tež wumrjecź
A nadźije polny pupk tež wotpamy,
Schtož nascha hordoscź bě, to widźachmy sžo skasycź
A schtož sžej pschejachmy, nam njebu sžkyschane.

A tyßaz wutrobow nětk skórźby dźeja
We bolosnej nam hodźinje nětk poßlednjej,
„A tola!“ najkhudschi njech dźenßa praja
Hacź jim sžo sžlónczna pruha saßwěcźiła njej'.

O, prawy budź a njemorkotaj dale,
Hdyž tež cźi lěto kapku sboža jenož da,
Budź dźakowny a njesapomń wscho nahle,
Snjeß ponižnje, hdyž běsche njehoda.

Tež tebi saßo lěpsche cźaßy kcźěja,
Po kóždej nozy ranje seskhadźa,
Hlaj, nowe sboža, s nowym lětom dźeja
A srudźbu pscheměni do wjeßela.

E. Helaß.

Wjeßna wójnska khrónika s lěta 1870.

(Skónczenje.)

Pomoz se wschěch bokow.

Lědma běchu cźrjódy wojakow naschu wjeß wopuschcźili, pschińdźe s bliska a s daloka telko darow luboscźe, so bu prjedawschej žałoscźi wotpomhane. Pschi tym spósnachmy hakle luboscź nascheho luda. Najwjazy dostachu wotpaleni, psches moju ruku dźěchu 8000 frankow; podpjeraza komissija, kiž bě sžo wusworiła, wuda tež wjazy tyßaz frankow. S wjeßelom sžwjecźachmy hody, kóždy hólz wot kóždeje wěry dosta nowe wobleczenje, kóždy muž a kóžda žónska drastu. Kajke wjeßele! sžmyli tež wjele srudoby měli, buchmy tola wschitzy bohacże troschtowani.

Kajke je to srudne žiwjenje, bjes zyrkwje bycź. To cźujachmy pschezo bóle. Ale kak nowu zyrkej dostacź? Pruska ma hischcże se sžobu cźinicź, pschetož wójna hrima dale. Khuda woßada sžmy. Junu pschińdźe Schwajzań nimo, widźi naschu staroscź a da nam 20 frankow jako prěni sakładny kamjeń k nowej zyrkwi. Druhi dźeń pschińdźe list se strony Nanzig a toleŕ nutska. W liscże stejesche: „Ja, podwyschk, a moji mužojo sžmy pomhali waschu zyrkej skasycź, nětko póscźelemy wam mały dar k twarjenju noweje. Bóh pomhaj wam dale!“ To běsche sapoczatk.

Ras sžedźach srudny na rospadanej muri mojeje zyrkwje a cźitach we Goßnerowych knihach. Duž stupi zusy knjes ke mni a sžo praschesche: „Cźeho dla scże tak srudny?“ Wón mje troschtowasche prajo: „Evangelska Němska was njebudże sabycź!“ Dobrocziwy zusbnik běsche farař Nielsen s Potsdama. Wón wsa tež wulku prózu na sžo, pißasche do cźaßopißow wo naschej nusy, pucźowasche do wulkich městow a proschesche dobroczelske towarstwa sa naß. Tak sžo sta, so dary bohacże pschikhadźachu. Gustav-Adolfske towarstwo wotewri sžoju sžmilnu ruku a bórsy mějachmy 70,000 frankow hromadźe. Bayerska kollekta sžama wunjeße 20,000 frankow. Kajke wjeßele! A tute žórko luboscże žórlesche sžo dale. Po wójnje bu naschim wßam wschitka naczinjena schkoda wot stata sarunana. Sa zyrkej dostachmy hischcże 68,000 frankow. Elsaska wyschnoscź pschiswoli 10,000 frankow a khěžor Wylem dari 30,000 frankow. Kajke bohatstwo. Haj, sawěscże, Bóh tón Knjes ma kluczź k wschěm pjenjeżnym kaschcźikam.

Hižo w cźaßopißach běchu schcźedriwi dawarjo pißali, so njedyrbimy jenož maku zyrkwiczźku natwaricź, ale kraßny k njebju sžo posběhowazy Boži dom. Pschetož na te městno, hdźež je sžo tajki wulki skutk stał, kaž dobycże pola Wörtha, tam sžluscha tež rjany pomnik rjaneje zyrkwje. To běsche nam s wutroby prajene. Na 2. dnju meje 1873 bu prěni krócź podłožk k twarej ryty a sa dwě lěcże běsche zyrkej hotowa, rjany k njebju sžo wupinazy gothiski twar.

Schtož běsche němski general wo wobliczu stareje zyrkwje prajił: „Njech sžo pali, my wam ju saßo natwarimy!“ je sžo rjenje dopjelniło. Wschitkim, kiž sžu pomhali nam ju dotwaricź, pschiwołamy s wutroby: Bóh wam to sapłacź!

Sežerbschcźił
Ota Wicźas, cand. theol.

Wukhod se stareho lěta.

Božo wukhód požohnuj,
Hdyž se staroh' lěta dźemy
A nasch nutskhód pschewodźuj,
Hdyž do nowoh' stupicź chzemy,
Kaž sžy w starym wodźił naß
Tak budź s nami w nowym saß'.

Dha cźehń nětko božemje,
Stare lěto, polne hnady,
Twój cźaß nětk sžo minył je,
My pohladamy do sady,
Twoja sžmilnoscź, dobrota
Je naß hacź sžem wodźiła.

Wodź naß luby Jesußo,
Hdyž do nowoh' pschekroczimy,
Wodź naß, twoje stadleschko
Dha my smylicź njemózemy,
Wodź naß jenož tu a tam
K twojim sbóžnym njebjeßam.

E. Helaß.

Něschto k rospominanju.

Ambrosius by prajił: Khrystußowa khudoba je moje herbstwo.

* * *

Silesius wupraji: „Hdyž by sžo Khrystus tyßaz krócź w Bethlehemje narodźił a niz w tebi, wostał ty wěcźnje shubjeny.

Hudanczźy.

Wón je sžwjatemu sžłużił, je bjes hrěcha był, a tola njeje do njebjeß pschischoł.

[Mosboz]

Naß wožni mało wobdarja, nam w symje wjele wopruja.

[Radtke]

Dalische dobrowólne dary sa wbohe armenske sžyroty:

S Łupjanskeje woßady psches k. fararja Miklu:

Na Pětschkez kschcźisnach w Bronju nahr.	5 hr.
Wot A. M. we Łupoj	1 =
Hromadźe:	6 hr.

W mjenje wbohich sžyrotow praji wutrobny dźak

Gólcź, redaktor.

Samolwity redaktor: farař Gólcź w Budyschinku. Cźischcź a nakład Ssmolerjez knihicźischcźerńje w Budyschinje.